W., 10,000—20/9/98.

Croydon Public Libraries.

Central Reference Library.

Accession No. 5542 Class No. 942.03

Besides the class topic, other topics treated of in this book are as follows:—

Topic No.	Pages.	Topic No.	Pages.

BROMLEY LIBRARIES
3 0128 01867 6315

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

CLEVELAND PUBLIC LIBRARIES CENTRAL

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

THE

HISTORICAL WORKS OF GERVASE OF CANTERBURY.

VOL. II.

THE MINOR WORKS

COMPRISING

THE GESTA REGUM WITH ITS CONTINUATION,

THE ACTUS PONTIFICUM, AND THE MAPPA MUNDI;

BY

GERVASE THE MONK OF CANTERBURY.

EDITED FROM THE MS. C. C. C. 438.

BY

WILLIAM STUBBS, D.D., HON. LL.D.,

CANON RESIDENTIARY OF S. PAUL'S, LONDON; HONORARY STUDENT OF CHRIST CHURCH; REGIUS PROFESSOR OF MODERN HISTORY AND FELLOW OF ORIEL COLLEGE, OXFORD.

CROYDON PUBLIC LIBRARY CENTRAL

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:

LONGMANS & Co., PATERNOSTER ROW; TRÜBNER & Co., LUDGATE HILL:

ALSO BY

PARKER & Co., OXFORD; AND MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;

A. & C. BLACK, AND DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;

AND A. THOM, DUBLIN.

1880.

ebl

CR 5342
N 1718

BROMLEY PUBLIC LIBRARIES | AL LS
CLASS
L 65
ACC.
01867 6315

942

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers.
For Her Majesty's Stationery Office.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

CONTENTS.

	Page
PREFACE - - - - - -	i
APPENDICES TO PREFACE - - - -	
i. FRAGMENT OF GERVASE OF CHICHESTER -	xlvii
ii. COLLECTION OF OCCASIONAL NOTES IN MS. 438	xlix
iii. FRAGMENT OF CHRONICLE 1205–1211 - -	liv
iv. COLLATION WITH TWYSDEN'S EDITION - -	cxiv
GERVASII GESTA REGUM - - - -	3
CONTINUATION - - -	106
ACTUS PONTIFICUM - - - -	325
MAPPA MUNDI - - -	414

PREFACE.

PREFACE.

Contents of the volume.

THE present volume contains the minor historical works of the Chronicler Gervase of Canterbury, the smaller Chronicle, the Actus Pontificum and the Mappa Mundi, together with a continuation of the smaller Chronicle from the reign of John to that of Edward II. Of this material the whole is now for the first time published, with the exception of the Lives of the archbishops, which fill some ninety pages, and which were edited together with the greater Chronicle of our author among the Decem Scriptores of Sir Roger Twysden.

The manuscript C.C.C.C. 438.

The manuscript from which this work is derived is one of the precious and unique treasures placed by archbishop Parker in the library of Corpus Christi College, Cambridge, and is numbered 438 in Nasmith's Catalogue. It is a small quarto volume of 529 pages, written mostly in double columns, and the greater part of it by the same scribe. The date at which the actual transcription began was probably about the year 1260; the traces of the first hand, which wrote also the Mappa Mundi and the Lives of the Archbishops, disappear in the Chronicle about the year 1262. The matter on both sides of that date is apparently, for a few years, the work of a contemporaneous annotator, the originality of whose notes must be discussed by and by. The continuation is written in a much inferior style of penmanship from 1262 to 1278; at the latter date the writing improves and the scribe writes in a single column to the year 1300; the remainder of the Chronicle consists of jottings by contemporaneous hands. Besides the matter contained in this volume the manuscript

Age of the MS.

Changes of hand.

Other matter in the MS.

comprises a copy of "Macer de viribus herbarum," written by the same hand as the original work of Gervase, the Mappa Mundi and the Actus Pontificum. This of course I have not thought it necessary to reproduce. The spare leaves of the manuscript contain a number of independent memoranda, which are collected and added as an appendix to the present preface. All these point to the conclusion that the manuscript had its home at Canterbury, that it was written in the cathedral monastery, and probably remained there until Archbishop Parker took possession of it.

Order of arrangement in this edition.

In arranging the present volume I have so far departed from the order of the manuscript as to place the Mappa Mundi at the end instead of the beginning of the book: it is clear from the language of the author that it was drawn up after his other works were completed.[1] In other respects I have followed the order in which the several portions of the MS. are now arranged. I now proceed to review them in that order, and, at the risk of some trifling amount of repetition, to note what is worth noting in regard to their composition, their sources, and their comparative importance as contributions to national history.

The Gesta Regum:

First in order as in value and bulk comes the Minor Chronicle or "Gesta Regum." This may be divided primarily into three portions; the first, comprising the history of Britain from the beginning to the death of Richard I. (pp. 3–19), may be described as being unquestionably the work of Gervase; the third, extending from the year 1207 to the end (pp. 106–324), was unquestionably written by other authors; the second, intervening portion, containing the history of the reign of John down to the year 1210, may have been and probably was written by Gervase, but the evidence that such was the case is rather inferential and circumstantial

falling into three main divisions.

[1] See pp. 414, 415, below.

than direct, and the conclusion cannot be peremptorily stated.

I. The first or original portion of the Gesta Regum may be again subdivided according to the authorities used in the composition of it. It contains (1) an abridgment of the Historia Britonum of Geoffrey of Monmouth, to the date of the Anglo Saxon invasion and conquest, told for the most part in the very language of Geoffrey, and that not very carefully reproduced. Several mistakes will be found, arising from the omission of words necessary to the sense, which show that the compiler did not bestow on this portion of his work more attention than it deserved.

I. The portion written by Gervase: (1.) *Historia Britonum*, drawn from Geoffrey of Monmouth.

I. 2. The abridgment of the Historia Britonum is followed by a brief sketch of the several Heptarchic Kingdoms, with lists of the kings, and a rather more elaborate abstract of the history of the West Saxon dynasty from Egbert to Harold. This is drawn chiefly from the work of William of Malmesbury, which is followed in most parts with verbal accuracy, subject however to the same drawback of occasional negligence. William of Malmesbury however is not the only source: Gervase must have had before him a copy of, or extracts from, Bede's ecclesiastical history, the Chronicle and appendices of Florence of Worcester, possibly also Henry of Huntingdon, and that list of the coronations of the West Saxon kings which was used by Ralph de Diceto, and which was drawn from the Anglo Saxon Chronicle and Florence of Worcester at some early date in the twelfth century. The close correspondence of the language of Ralph and Gervase in regard to these coronations makes it more probable that they copied from a common list, than that each made a list of his own.

(2.) *Historia regum Anglorum*, drawn from William of Malmesbury.

The British and Anglo Saxon portions of the Gesta, down to the death of Harold, seem to have been circulated by themselves; anyhow they were made the basis of a historical work, and continued by another

These two sections were circulated apart.

The Cambridge MS. of this part of the *Gesta;*

writer or writers to the age of Richard II. A copy of this work exists in the Library of Trinity College, Cambridge, numbered in the old Catalogue No. 156, and now MS. R. 5. 41.[1] This manuscript was seen and used by Leland, who, not being acquainted with the earlier and original work of Gervase, and accepting the name of Gervase in the prologue as convincing evidence of authorship, supposed the middle portion of the work as well as the earlier to have been written by our author.

known by the extracts in Leland's Collectanea.

Accordingly in the Collectanea (vol. i. pp. 257, sq.), he gives, under the name of Gervase, copious extracts which are really the work of John of London or some intermediate writer. It is necessary to call attention to this point, because, owing to the wide diffusion of Leland's Collectanea, these spurious extracts from the Gesta, or Historia Minor, and Continuation of Gervase, are much better known than the genuine work. The Trinity MS. coincides most exactly with the Corpus MS., down to the death of Harold; from that point the two MSS. are altogether different. There can be no doubt that the Corpus MS. represents the genuine work, the Trinity MS. carefully reproduces an early fragment only. The latter has been very exactly collated for the present edition, but furnishes no various readings of any importance. I beg leave here to return my best thanks to the Master and Fellows for their kindness in entrusting it to my care.

3. History of the Norman kings.

I. 3. A third section of the Gesta Regum (pp. 60–71) contains the history of England from the Norman Conquest to the accession of Stephen. This, like the preceding section, is mainly an abstract from William of Malmesbury, varied, as far as concerns the reign of Henry I., with extracts from Florence of Worcester and

---

[1] See Catal. MSS. Mag. Brit., &c., part 2, p. 94; Tanner, Bibliotheca, pp. 314, 436; Hardy, Cat. Mat. iii. 360, 363.

his continuator, and a few words now and then from Gervase's own larger Chronicle. Its sources.

I. 4. The next section (pp. 71–91), from the accession of Stephen to the death of Richard, is, with the exception of a few pages referring to the foreign adventures of the latter king, a mere abstract or abridgment of the larger Chronicle. The few additional particulars are supplementary to the account of the reign given in the larger work, in which foreign affairs are altogether lost sight of during the troubles of the convent of Canterbury. They were written with the larger work in view, and furnish nothing more than the current information on the king's crusade, captivity, and return. (4.) Abridgment of the larger Chronicle.

These sections—if they may be so called, for they are not divided in the MS.—fill ninety pages of the present volume. Their historical value is very small, serving merely to illustrate the author's method of working and to establish the identity of Gervase of Canterbury as the writer of the other works known under his name.

II. The continuation of the Gesta Regum from the death of Richard to the year 1210, filling pp. 92—106, has been, in the preface to the first volume of this edition,[1] provisionally ascribed to Gervase himself. The opinion there expressed I have seen no reason to withdraw. The presumptions in its favour, although slight, are sufficient in the absence of any evidence to the contrary. These may be briefly stated. There is no break between the closing scene of Richard's life and the opening of the reign of his successor, no marked change of treatment, no overlapping in the story. There is a continued use of one expression at least which is peculiar to Gervase, the title of *præfectus Anglie* assigned to the II. The reign of John, 1199–1210.

Reasons for assigning it to Gervase.

[1] Vol. i. pref., pp. xxx–xxxii.

[2] Compare the use of this expression, vol. i. pp. 200, 241, 277, 293, in the case of Richard de Lucy; and in the case of Glanvill, vol. i. pp. 302, 317, 318, 442, &c., with its use in the case of Geoffrey Fitz-Peter, vol. ii. pp. 103, 104.

Reasons for assigning the Gesta to Gervase, down to the year 1210.

justiciar. The reticence with which the sufferings of the monks of Canterbury are described is exactly parallel with the treatment of the similar crisis in the Gesta for the reign of Richard, in strong contrast with the way in which the subject is handled in the larger Chronicle, but also in a manner that would be strained and unnatural if we suppose it to have been taken up by a new and contemporary hand. Gervase in his larger work had given superabundant details and documents on the Hackington and Lambeth quarrels; in his abridgment, the Gesta Regum, he passes them over with scarcely a word. The writer of the section before us touches lightly on the miseries of the Langton quarrel, which in a new hand would have been the absorbing topic of the period. Turning to the end of this section however we have distinct evidence of a break in the narrative and a change of hand. One writer having brought down the narrative to the year 1210, a point of time at which the controversy arising on Langton's election was quite unsettled, and no coming events, such as the surrender of the kingdom to the pope or the quarrel with the barons, were casting their shadows before, tells briefly the story of John's Welsh and Irish successes, and, identifying him with the sixth king of Merlin's prophecy, lets the pen fall from his hand. The story is taken up by another, less speculative and more common-place workman; the new writer runs back to 1207 to record the birth of the king's son and the consecration of Langton, which had been tacitly taken for granted by the preceding writer; almost immediately the narrative shows tokens of the use of common materials with other contemporary annals, and the description of Geoffrey Fitz-Peter, who with Gervase had been *præfectus Angliæ*, as *justitiarius*,[1] seems to show that peculiar expression of our author to have lost its meaning to the writer.

Break at the end of this section.

A new hand begins at the year 1207

[1] p. 108, below.

It will be seen that the evidence for placing the break at 1207-1210 is greater than that for establishing the continuity of authorship in 1199. It must however be remembered that we certainly know that Gervase lived on in the reign of John, and that the Actus Pontificum, which there is no reason to suppose was left by him incomplete, runs on to the year 1205. If Gervase continued that work to 1205, there can be primâ facie no reason why he should have discontinued the Gesta before the date at which a manifest change of authorship occurs.

Argument from the *Actus Pontficum.*

A more important question now arises: supposing this portion of the Gesta to be the work of Gervase, is it to be regarded as an original substantive sketch of the history of the period, or as an abridgment of a larger work on the same subject, which he may have written, and which he expressed his intention of writing, in continuation of his larger history? Our materials do not supply any data for answering this question. If such a work were ever written it is strange that no reference to it has come down to us in any history of the period. The great French Chronicle of Canterbury, the Polistorie, which will be referred to at a further stage of our review,[1] having followed the longer Chronicle to the death of Richard, with occasional amplification and occasional retrenchment, follows the minor Chronicle for these years, with similar amplifications and retrenchments, but without any indication that the writer had before him any other continuation of the greater Chronicle. In the Polistorie, as in the Gesta, there is a change of treatment at the year 1210, although, as was natural in a much later composition, it is smoothed over by the introduction of matter from other sources. If the Polistorie should ever be edited, a consummation most devoutly to be wished when a competent editor shall arise, a more

Is the portion from 1199 to 1210 an abridgment of a large Chronicle?

No such larger Chronicle known to have existed.

[1] See below, p. xxxiv.

Passage of the Polistorie of Canterbury illustrating the transitional part of our Chronicle.

detailed examination of this point may be obtained; for the present I must content myself with furnishing, as an illustration of what has been said, the passage of the Polistorie which coincides with the transitional portion of the Latin Chronicle before us:—

"Le roy Johan, sun host tre graunt ansemble en Gales, "maunda par la meyn et sovereygns assignes sun frere "Guilleaume et le cunte de Cestre, les queus le pays par "tot gastyrent, les gens tuauns et roberies fere cum tut "destrure, et, ke pir as Galeis avint, entre eus memes "furent devises ke hastivement lur poer en comune "defist, et de taunt plus legerement des Engloys estoyent "cunquis. Le pape, cum desus est dist, dolusaunt del "estat d'Engletere, ke ja en le poynt fust la Crestiente "en celes parties avoir esteynte par la tyrauntie du roy, "ke a Deu ne seinte eglis nout cure et obeyr, plus ne "voloyt par dissimulatiun le tens passer, dunt sur le "reaume d'Engletere entredist, cum avaunt est mustre, "et ausi le roy en propre persone par nome escumenge "batayle a doner de tote gent seinte fia, &c."

It will be observed that the translator, after using the very words of our text up to the year 1210, breaks off abruptly, and continues the history of the papal quarrel in language taken from some other source, but referring back to information already derived from the earlier portion of our Chronicle.

Improbability that Gervase was abridging.

From the examination of the style and method adopted in these few but important pages, only scanty inferences can be drawn; one such inference may be urged against the probability that the writer was abridging: it is not probable that, had he been so employed, he would have reproduced in full the long document given at pages 96 and 97, in which the king regulates the arming of the country against impending invasion. But it is useless to multiply arguments on a point which for the present cannot be decided, and which would be liable to be reversed on the contingency, which might occur any day,

of the discovery of new material. At present it seems more probable that Gervase, although intending to continue his larger work on a proportionate scale, really contented himself with continuing the smaller one. Provisional conclusion.

Before dismissing this part of the subject, attention must be called to the great value of the contribution which these pages, few as they are, furnish to the history of John's reign. The early days of that reign are only scantily illustrated by the S. Alban's annalists, who, when they lose their resources in the works of Roger of Hoveden, Ralph de Diceto and Ralph of Coggeshall, have very little to tell even of contemporary history. The fragment before us not only serves to carry on the view of these years with something like consecutiveness, but adds particulars of no small interest to our detailed knowledge of the period. As illustrations of this point I may adduce the account of the mission of the abbot of Casamari as mediator between John and Philip in 1203,[1] a fact mentioned by the French historian Rigord, but not, so far as I am aware, noticed by any other English historian; the extraordinary measures for defence and anticipation of invasion taken by John in 1205, including the document at p. 97, which is of no small constitutional value; the fact that the same year in a great council at Oxford John was compelled to swear to maintain the rights of the kingdom,[2] an anticipation of the submission at Runnymede, which seems to have eluded the pertinacious and somewhat malignant curiosity of Matthew Paris; and the account of the attempts at reconciliation between John and the archbishop which, although noticed in the Waverley Annals, can scarcely be placed in their proper relation to the sequence of the story without the aid of these details. Historical value of this sketch of John's reign. Four striking illustrations of this.

The mention of the Annals of Waverley in this con-

[1] p. 95, below.

[2] p. 97, below.

Matter in common with the Annals of Waverley and Coggeshall.

nexion suggests a question whether Gervase, or the writer whose work we are examining, may not have had some acquaintance with the Cistercian annalists of the time, and perhaps have had his attention called to the critical events of Cistercian history by one of the writers of that order, employed like himself in contemporary annotation. The Waverley Annals and the Chronicle of Ralph of Coggeshall, both Cistercian productions, do, both in arrangement of material and in occasional coincidences of expression, come far nearer to this portion of our work than any of the other histories of the time. Possibly this shadowy coincidence may be accidental; possibly it may arise from the fact that John's treatment of the Cistercians was markedly exceptional. It is however sufficient to call attention to it: if there were any interchange of information between the fellow-workers, Gervase no doubt imparted as much as he received.

Existence of other historical materials for this period, at Canterbury;

Whilst our author was employed in continuing his chronicle, the larger or the smaller as the case may have been, another writer at Canterbury was busily collecting the documents connected with the Langton quarrel. A fragment of this collection has reached us, having been incorporated in the Cottonian collection of documents illustrating ecclesiastical history, made soon after the reformation, and preserved in the MS. Cleopatra E. 1. This fragment has seemed to me so important, in its relation to this portion of Gervase's work, that I have ventured to add it as an Appendix to the present Preface.

collected by an independent writer.

It consists of two sections, a narrative and a body of documents. The two together bring down the history to the year 1211. Neither bears any sign of the influence or co-operation of the writer of the Chronicle. The narrative portion does not note the death of Gervase, as might have been expected if that event had taken place whilst it was in course of composition; nor does it, by giving a list of the monks exiled in 1207, enable us to determine whether Gervase took, in the Langton quarrel,

the same decided part that he had taken in the earlier disputes between the convent and the archbishops.

There is, or was, a history of the exile of the monks.

Another little book on the same subject was known to Henry Wharton, and may still be in existence, although it has eluded all attempts on my part to discover it. This was the "Historia de exilio conventus Cantuariensis "et de translatione beati Thomæ martyris;" a tract written after the year 1220, in which year the translation was celebrated, and therefore not a contemporaneous account of the exile. It is probable, indeed almost certain, that if Wharton had found in it any notice of Gervase's participation in the quarrel, or of the date of his death, he would have extracted it.[1]

III. The continuation of the Gesta from 1207.

III. We now come to the third great division of the Chronicle before us, of which no portion can with any probability be regarded as the work of Gervase. This division begins with the year 1207, page 106, and comprises the whole of the rest of the work. We have no distinct data as to the authorship of any part of it; the changes in penmanship cannot be made positively to coincide with any changes either in the sources used or in the direction under which the annals were compiled: sometimes the several annotations read like contemporary jottings; sometimes errors in arrangement, mistakes in the spelling of names, the omission of little words necessary to the sense, might lead to the conclusion that we have before us a transcript from an earlier com-

No indications of authorship.

---

[1] I transcribe Wharton's note of the Prologue. I have not succeeded in identifying the MS.—

"*Prologus:* Inter felices rerum "successus infelicitatis dulce est "aliquoties reminisci, et præter- "itorum casus temporum ventura "faciunt multoties formidari, et "unde nobis post exilium patria, "post prœlia et seditiones pace "redonata, exilii nostri modum "et causam, martyrisque nostri "Translationis gloriam, prout ea "plenius concepta potui parturire, "vobis quidem ad eruditionem, om- "nibus vero ad exemplum, ad me- "moriam dignum censui revocare, "ne gestarum circa nos rerum "series sub silentio penitus videa- "tur sepeliri." MS. Lambeth, 585, fo. 85.

The questions that arise are rather of sources than of authorship.

pilation. Under these circumstances it is desireable to examine the work primarily with reference to its sources, and simply to note, as they occur, such indications of possible authorship as are to be traced. It is enough to observe that the whole must have been compiled either

The book belongs primarily to Canterbury.

at Canterbury in the monastery of Christ Church, where the greatest part of it certainly was drawn up, or at Dover, where the priory of S. Martin was subject to Christ Church and was in constant communication with the mother church. The book may, in the century which elapses between the date of Gervase and the end of the MS., have passed once or twice from the one home to the other. In the fact of being anonymous, of being a compilation mixed with original notes, and of being the work of a succession of compilers, this portion of our volume is no exception to the general rule of the monastic annals.

Examination of the sources of the continuation.

Remembering that the first hand employed on the MS. continues as far as the year 1262,[1] we may now proceed to review the sources from which the continuation was derived, down to that year. The writer of the year 1263 can hardly be regarded as an original continuator: he must have copied out, for the earlier years, annals which he found already digested, or collected materials from such annals. We can only subdivide these portions according to the indications given by their variations of style, comparative fulness and scantiness, or the possibility of referring them to known sources.

1. The Annals, 1207–1217.

(1.) The annals from 1207 to 1217, comprising the remainder of the reign of John, are valuable, and afford information which, in our present ignorance of any older sources, may be regarded as first hand. Occasionally there is a verbal coincidence with the Annals of Coggeshall; *e. g.* under the year 1209 "regina apud Divisas

[1] See above, p. vii; and below, p. 217.

'includitur;" the note of the consecration of Langton, in 1207, is in nearly the same words in both; the entry under the year 1211, relating to the summoning of all subjects who were in foreign parts,[1] is identical. Later on the coincidences are merely casual, and the original information given under the years 1216 and 1217 is in both cases proper to the respective writers. No more can be inferred from this than that the Canterbury and Coggeshall annalists either saw one another's work or borrowed from a common original some insignificant particulars.

Coincidences with Ralph of Coggeshall.

(2.) The annals from 1217 to 1227 are scanty; the notes of consecrations of bishops, derived no doubt from the Canterbury records, are more full than the other information, and may either be contemporary, or collected some years after the events referred to. I know of no other annalist in whose work they are stated in exactly the same way.

(2.) Annals from 1217–1227; from domestic sources.

(3.) The chronicle of the years 1227 to 1229 is a contemporary account of the election of an archbishop of Canterbury in the place of Stephen Langton. It is no doubt transcribed from a document of the time, not perhaps a formal record, although it contains copies of more than one legal paper, but either a memorial to be forwarded to the papal see, or a memorandum on the subject drawn up in order to be inserted in a book of annals. It is worth noting that the formal part of this record ends before the business was completed; the rejection of several elected candidates is noted briefly and succinctly under the following years; and the consecration of archbishop Richard, the actual successor of Langton, is described in the simplest way, although the writer probably had before him, as we shall see, the

(3.) Annals from 1227–1229; the election of a new archbishop; drawn from records, but not complete.

[1] See R. Coggeshall, ed. Stevenson, pp. 163, 164. Closer coincidences may I believe, be traced in the other MS. of Coggeshall, the various readings of which are not given in the Rolls edition.

annals of S. Martin's, Dover, in which that event is narrated much more circumstantially, and with particulars that might seem to have a special interest for a Canterbury annalist.[1]

(4.) The Annals, 1228–1238; careless and not contemporaneous.

(4) The annals of 1228 to 1238 (pp. 127–130) are of the same character as those from 1207 to 1227; scanty notes of public matters; rather more satisfactory but still only scanty notes of events at Canterbury, some of which however, as the mention of the consecration of Anselm of S. David's, and the election of Ralph Neville to Canterbury, cannot have been contemporaneous, or correctly copied from a contemporaneous source. The evidence of carelessness shown in these particulars is pointed out in the notes.[2]

(5.) The Annals, 1238–1241; an account of the great quarrel with S. Edmund.

(5) From 1238 to 1241 a long array of pages (pp. 130–185) is filled with an account of the tedious quarrel between archbishop Edmund and his monks. This seems to be a copy of some independent treatise or memoir on the subject, the writer of which intended to incorporate all the letters written on the subject, as the preceding historians of the house had done in the cases of the Lambeth and Langton controversies. The dispute with S. Edmund is chiefly interesting as showing how completely the spirit of insubordination was in possession of the cathedral convent, and how impossible it was for the best of archbishops to manage his captious and litigious chapter. One or two of the personal incidents are specially interesting, in particular the appearance of the aged archdeacon Simon Langton, who had been so dangerous a supporter of his brother's claims thirty years before, and who in his last years figures as the Achitophel,[3] the cunning and deadly enemy of the convent. We catch also a glimpse of Richard the archbishop's chancellor, afterwards like his master a

Its importance and interest: Simon Langton.

---

[1] See below, p. 128.

[2] pp. 128, 129.

[3] See pp. ii. 131, 132, 152, 172, 180–182.

canonised Saint, as Saint Richard of Chichester,[1] but not exempted, by any prognostics of future beatitude, from the vigorous invective of the monastic advocate. The history of the quarrel may be studied sufficiently in the text of the work; it is scarcely worthy of special legal investigation. I believe that the archives of Canterbury do not contain any important records relating to this episode of ecclesiastical history, and that our chronicle ranks as primary authority respecting it. Attention is called in several notes to the carelessness with which the scribe was using his materials. In some places, apparently copying or making a precis of the letters before him, he has introduced into his narrative words that have no meaning except as parts of intercessory letters, and has given the hortatory and concluding words of dispatches which he had begun to use by extracting from them the material in narrative form.[2]

S. Richard of Chichester.

Careless transcription.

(6.) The quarrel with S. Edmund, complicated with another independent quarrel with archdeacon Simon, and the letters connected with these disputes, shut out any possible illustrations of the wider national history to the year 1240. The correspondence on the election of archbishop Boniface follows.[3] This is a collection of letters of considerable value; the bull by which Innocent IV. appoints the successor of S. Edmund, which is now for the first time published,[4] claims an important place in the history of papal assumptions. It is sufficient to remark here that the pope invests his nominee with the temporalities as well as with the spiritualities of the see, in a way which was very unusual for several years after this date, and which under the rule of Edward I. gave occasion for some stringent measures of defence on the part of the crown and the national church.[5] These

(6.) The history of the election of archbishop Boniface.

Importance of the records here preserved.

[1] See pp. 139, 155, 202, 214.
[2] See pp. 148, 149, 159, 170, 174.
[3] pp. 185–200.
[4] Pages 198–200.
[5] I have used this bull in the remarks on the subject in Const. Hist. iii. 328, 331, from the present work.

Annals of 1241–1242.

records bring us down to the year 1242, from which date to the year 1270 our Chronicle, not only in the hand of the first scribe but in that of his successor also, stands in a very close relation to the extant Chronicle, already referred to, of the Priory of S. Martin's, Dover.

(7.) Annals from 1242–1270.

Account of the Annals of Dover, MS. Julius D. 5.

(7.) The Annals of Dover, or rather what remains of them, are contained in the Cottonian Codex Julius D. 5; a manuscript so hopelessly injured by fire that it can never be restored so far as to be read consecutively through or edited with any approach to completeness.[1] Although perhaps scarcely a single folio has entirely disappeared, many are so burned round the edge as to leave only a small space of legible writing in the middle of the page; many are so shrivelled and discoloured that with a bright light upon them only a few shadowy words here and there can be made out. When complete the book must have been one of the best class of monastic Annals, that is one which, confining the notes of the years which were not contemporary with the composition to the scantiest and most indisputable notices, became more and more full as the hand of the writer began to be exercised on the events of his own time. It comprised a Chronicle or Annals from the Creation; beginning with the mere numeration of the passing years; when the date of the monastic foundation was reached, it recorded the deaths and successions of the

[1] The Manuscript is described by Sir Thomas D. Hardy in the Catalogue of Materials, iii. 224, from which I copy the old summary, "Chronica paucorum (ita inscribi-" tur) scilicet ab origine mundi " anno 5199." "Incipit enim series " chronologica, post versiculos non-" nullos ab Incarnatione Salvatoris " et desinit in annum 1286. In-" seruntur veredictum regis Fran-" ciæ pro rege Angliæ contra " barones fol. 42, et quædam in fine " de conventu S. Martini de Dovor." The author refers the MS. to the fourteenth century, but this can be allowed only of the concluding pages; far the largest part is of the thirteenth. It is from this MS. that the list of priors of Dover and other particulars of Dover history are culled, which are given in the Monasticon, vol. iv. p. 536. The most important is the extract touching the consecration of S. Edmund, which is passed over sicco pede in our present volume.

priors of Dover or of Canterbury: from 1226 to 1234 it contains a fair annalistic summary of English history; after that date there is down to the year 1258 a much more concise report; from 1258 it is full and interesting on public as well as domestic affairs; from 1270 to 1286 it gradually becomes more and more confined to local business. From 1240 to 1270 it presents constant and very close coincidences with the Continuation of Gervase.

Annals of S. Martin's, Dover.

Period of coincidence with our Chronicle.

As it is impossible, owing to the restrictions on the use of MSS. in the Libraries to which these two volumes belong, to bring them together and compare the penmanship, and as moreover the appearance of the Cottonian MS. is so much affected by the cramping of the writing and the shrivelling and discolouring of the parchment that its exact date can scarcely be defined, it would be rash to express an opinion as to the relative antiquity of the two. This, however, is of less importance, as it is certain, from what has been already mentioned, that for a great part of the common period the continuation of Gervase is itself a transcript, and not, as we have it, an original compilation. In proof of this it is enough to remark, that one of the chief changes of hand occurs in the year 1263, just in the middle of the period the history of which coincides with the Dover Annals. It may be questioned whether the Dover Annals are an original draught or a transcript; but a careful examination of the two has convinced me that they are not indebted for their similarity of character to the fact that they are copied from the Continuation of Gervase. In many parts they furnish better readings, and supply words that are missing in the latter work. But on the other hand either the continuator of Gervase has transcribed from some earlier copy of these Annals, altering sometimes for the worse the diction of his exemplar, and occasionally varying the point of view from which he regards the events before him; or else we must suppose that the two compilers, working side by side, made free

Question of priority.

The Dover annals not copied from our Chronicle.

The continuator has not slavishly followed the Dover Annals.

Similarity to be traced to the close connexion between Christ Church and S. Martin's.

use of each other's materials.[1] Some probability may attach to the last supposition, when we notice that, whilst sometimes the Dover annalist says more about Canterbury than about Dover, sometimes the Canterbury annalist goes into more detail about Dover than about Canterbury. For instance the tedious episode of prior Wenchepe's adventures, which occupies many pages in the Continuation of Gervase, is only slightly noticed in the Dover Annals. Some instances of the reverse treatment may be found by collation. But to insist too strongly on these would be to ignore the jealousy that prevailed between the mother and daughter churches, which might lead either to dwell circumstantially on events that tended to the humiliation of the other, or that illustrated the establishment of its own superiority, independence or subjection.

Cases in which the two supplement each other.

A comparison of the printed pages of this volume, 201–250, will show how close is the correspondence of the two books; and will likewise show that each contains very valuable information which is not in the other. The Dover Annals contain copies of the Mise of Amiens and of the challenges interchanged before the battle of Lewes;[2] the Continuation of Gervase contains the great protest of the bishops in July 1264.[3] The continuator has not given the challenges, the annalist has not preserved the protest. And as the protest is nowhere else to be found, the balance of value inclines to the continuator. But this is not always the case; the superiority of the Dover text is in many passages very great, so great as to show that not even the pre-

[1] The insertion of the dates of the death and succession of the early priors of Dover, in margin of the continuation of our chronicle, seems to indicate that that portion of the work had been composed before the writer was made acquainted with the Dover Chronicle. Certainly the marginal note about prior Wenchepe's admission, at p. 192, was an addition made later.

[2] Pages 233, 236.

[3] Pages 239–242.

servation of the sister volume is a full compensation for the hopeless injury of the Dover Annals. No doubt this common portion of the two works is the most valuable addition to our knowledge of history that this volume contains. It sheds great light both on the barons' war itself, and on the way in which the struggle was regarded in the monasteries, and especially in the county of Kent. Any attempt to summarise its contributions to the period would involve a lengthy comment, and cannot be undertaken here. Superiority of the Dover text.

(8.) The correspondence between the Annals of Dover and the Continuation of Gervase terminates with the year 1270 and the death of archbishop Boniface, p. 250. There are occasional coincidences later than this, but not of such a character as to indicate that the one derived information from the other. For the next seven years our Chronicle seems to stand independently, pp. 250–289. It furnishes first a brief enumeration of the good deeds of archbishop Boniface, good deeds for which neither his contemporaries nor later generations have given him credit, but which seem to warrant the belief that his career was defensible according to the ideas of the times, although not such as to deserve the canonisation to which it was at one period destined.[1] After this panegyric the writer devotes himself chiefly to the events which, during the vacancy of the metropolitan see, affected the history of the convents of Canterbury and Dover; the proceedings on the election of a new archbishop, and, arising out of them, the quarrel of the monks of Dover with their prior, and the circumstances which involved the monks of Christ Church in the same dispute. This portion of the work is written by some one who was in close intercourse with both the monas- (8.) Annals from 1270–1277; chiefly on the history of prior Wenchepe of Dover.

[1] Archbishop Boniface was "beatified æquipollenter" in 1838 by Gregory XVI. at the demand of king Carlo Alberto. Newman, Apologia pro vita sua (ed. 1879), p. 395.

Traces of authorship.

teries, and, although not by the displaced prior Wenchepe himself, by some one who was in his confidence and in the closest sympathy with him. In one passage (pp. 255, 256), speaking in the first person, the writer appears to be acting as subprior of Dover, and as defending the conduct of the absent prior. Three pages further on (p. 259) the subprior of Dover, Robert of Canterbury, is named as the ringleader of the party opposed to the prior, and in words of blame that imply almost a personal jealousy and dislike. Although no notice is taken of any change in the office of subprior, it is possible that the writer of the former passage had been in the meanwhile displaced in favour of Robert of Canterbury; or if not so, then that the writer, being a subordinate officer, after acting in support of and in place of the subprior, had, when the two superiors quarrelled, taken the part of the prior. However this may have been, the whole of this portion of the Chronicle seems to be the work of the same hand, and to be strictly contemporary. It winds up, at the year 1277, with an account of the foundation of the priory at Dover, which is expressly said to have been transcribed in order to give the monks of Canterbury an acquaintance with the true historical relation between the two houses.[1]

Sketch of the early history of S. Martin's.

Value of the Annals, 1270–1277.

Notwithstanding the circumscribed interest of a great part of this section of the Chronicle, its value is very great; and some of the incidental notices contained it are new. Under the year 1271 (p. 257) we learn that Richard king of the Romans was acting as regent in behalf of Henry III. during an illness which attacked the latter king the year before his death. A little further we find the archbishop elect of Canterbury, the prior Adam of Chillindene, residing at Hautecombe in Savoy, where archbishop Boniface was buried, and where doubtless the family and chapel of the deceased prelate

[1] Pages 286–289.

required a watchful eye.[1] We find the monks of Dover incurring debt with the Siennese merchants, whose dealings with English finance were becoming a matter of constitutional importance.[2] The notices of the promotion of archbishop Kilwardby are new and valuable.[3] One moreover of the most interesting additions to our knowledge of the time will be found in the account of the second parliament of Westminster in October 1275.[4] We are here told that Roger de Setune the justiciar, the chief justice of the Common Pleas, opened the session, and made a formal demand for a grant of money, based on the services in the performance of which Edward had impoverished the crown. In the same page we are told of the sad innovation, the introduction of a Franciscan friar as lecturer on theology at Christ Church, Canterbury; an innovation about which the writer had misgivings. "Novelties produce discords," he reflects; a more natural comment from the historian would be that, if the convent, instead of expending its energies and resources in litigation, had adhered to the studies of learning and religion, it would not now have needed to introduce a theological teacher from without, and from a comparatively young and suspected order.

Matters of interest

The parliament of October 1275.

Introduction of a Franciscan lecturer at Christ Church.

The transcript of the Dover charter, p. 289, is followed by two or three notices of events public and domestic, of the year 1277; and then there is a change of hand and style, so distinct as almost to suggest that the continuation was carried on by the insertion of a portion of another manuscript rather than by contemporary annotation. The text begins henceforth to be written in single instead of double column; the penmanship is of a much finer character, resembling a professional or record hand much more than the uneven and scrambling work

Change of hand and style in 1278.

[1] Pages 258, 259.
[2] Page 259.
[3] Page 273.
[4] Page 281.

of the scribe who has done most of the work from 1263 onwards. (9.) This section may with some probability be regarded as a portion of the official annals of the convent of Canterbury. Both in hand and in matter it closely resembles another MS. of Canterbury annals now preserved among the Cotton MSS. numbered Galba E. 3. The text as it appears in this volume has been carefully collated with that MS., and the coincidences are denoted by a change of type. Unfortunately the Galba MS. is a congeries of pieces in different hands. The portion of it which contains the information common to our chronicle extends only from 1275 to 1286, and the common information itself belongs only to the years 1278 to 1286. Whilst it does last, however, the resemblance is very close, and shows that the two fragments, if fragments they be, were portions of, or were copied from a more complete set of Canterbury annals.

(9.) Annals from 1278 to 1286.

Correspondence with the MS. Galba E. 3.

The Galba MS. is described by Sir Thomas Duffus Hardy, in the Catalogue of Materials for British History, as a short "Cartulary Chronicle" from the reign of Canute to that of Henry III.[1] After the year 1274 it is continued by four different hands, one of which has produced the annals coinciding with a portion of the work before us. In connexion with this coincidence a question arises, which in relation to the manuscript history of this period, is not the least important of the several questions which occur to us in the present examination of sources.

Two Canterbury manuscripts used by Henry Wharton.

Henry Wharton, whilst engaged in the compilation of the *Anglia Sacra* and the History of the Secular Cathedrals,—which was to have formed the third volume of that work, but is known to the world only through the posthumous history of the see of London,[2]—used two apparently different MSS. from which he cites passages

[1] Cat. Mat. iii. p. 224.

[2] Historia de episcopis et decanis Londinensibus; London, 1695.

coinciding in a curious way with portions of the present Chronicle. He cites, for particulars of the history of London and S. Asaph, a volume of Canterbury Annals, —"Annales Insignes"—"Annales MSS. Ecclesiæ Cantuariensis, optimæ notæ;"[1] and for the history of the archbishops and priors of Canterbury a "Chronicon Ecclesiæ Christi Cantuariensis,"[2] extending from the Incarnation to the year 1306, and written about that year. Wharton was acquainted with the Continuation of Gervase, from which several extracts occur among his manuscript collections, although it is not, I think, cited in his printed books. It is less certain that he knew the "Polistorie," but, as that work is in French, and his citations from the "Chronicon" and "Annales" are in Latin, it is impossible that that work should have been the source of either set of passages quoted. I am sorry to say that after a very careful search I have failed altogether to identify either of the MSS.

Annales Insignes, and *Chronicon Ecclesiæ Christi.*

(1.) Of the passages extracted by Wharton from the "Chronicon Ecclesiæ Cantuariensis," the fullest are those concerning the priors of Christ Church and the life of archbishop Winchelsey: but the same authority is fre-

Common materials of the *Chronicon.*

---

[1] Wharton, Historia, &c., pp. 98, 329, 331.

[2] Anglia Sacra, i. pp. 114–117; and preface, p. xxi.

[3] The extracts from the Continuation of Gervase are in the Lambeth MS. 585, p. 93: "Excerpta ex continuatione ejusdem Historiæ ab A.D. 1207 ad 1277 facta per monachum quendam Cant. et ex alia continuatione ab 1277 ad 1316 per alium monachum Cantuariensem." The first volume of the Anglia Sacra was finished in March 1691, and published in the following June, and the second in April 1692. In November 1694 Wharton revised and added to the history of the bishops of London, and on the 5th of March 1695 he died. It is possible that the notes in the Lambeth MS. were made in or about 1693, and after the publication of the Anglia Sacra. See Todd's Catalogue, pp. 82, 83; and Wharton's Diary, in D'Oyly's Life of Sancroft, vol. ii., pp. 140, 147, 153.

[4] Ang. Sacr. i. 140: "anno MCCLXIII. obiit prior ecclesiæ Christi Rogerus de Sancto Elphego, qui capellam inter dormitorium et infirmariam honorifice perfecit." Cf. p. 226, below.

Coincidences with the *Chronicon* used by Wharton.

quently quoted for dates in the discussion of the archiepiscopal succession. The account of the death of Roger of S. Elfege in 1263 agrees in sense but not in words with the text of the present volume, adding further particulars; so also does the account of prior Chillindene's resignation of his election to the primacy, which agrees closely with the Polistorie, but differs, however, in one particular point.[1] The resignation of prior Ringmere is told in words so closely resembling our text[2] that the two accounts must have come from a common source; but the Chronicon inserts the name of Henry de Bray, the royal escheator who acted on the occasion, and in this agrees with the Polistorie; our text and the Galba MS. omit it. The account of the powers exercised by the prior and convent *sede vacante* is given in the same words but not in the order in which they stand in our text.[3] All these quotations are found also among the MSS. extracts made by Wharton from the Chronicle then in the hands of archbishop Sancroft, which are still preserved among the Lambeth MSS.;[4] and were copied by bishop Kennet in a similar volume of collections now in the Lansdowne Library. The extracts relating to the life of archbishop Winchelsey are printed by them-

---

[1] Ang. Sacr. i. 140: "anno "MCCLXXII. in curia Romana re- "signavit electionem de se factam "in manus domini papæ motu pro- "prio et cum consilio suorum." The words in our Chronicle are "in æstate præcedenti resignavit "Adam de Chillendene electionem "de se factam in manibus domini "papæ;" below, p. 272. But the Polistorie reads "E fest a remem- "brer ke memes cel an, en le este "avaunt, Adam de Chilindenne al "elecciun de li feste resigna en les "meyns le pape, de sa volunte "demeine mu, mes cuntre la vo- "lunte de sun conceil;" MS. Harl. 636.

[2] Ang. Sac., i. 141; see below, p. 292. There was a struggle about this, the events of which are recorded in the Cotton MS. Cleopatra C. 7. "Historiola de resig- "natione prioratus Cantuariæ per "Thomam qui habitum album "Cisterciensium induebat, et de "controversiis inde ortis, A.D. "1284."

[3] Anglia Sacra, i. 141: see below, p. 301.

[4] MS. Lambeth 594, p. 49. MS. Lansdowne.

selves in the first volume of the Anglia Sacra,[1] but are not included in the same collections of notes from MSS. They appear, however, to have been taken from the same volume, and agree, with the same sort of occasional variations, with the corresponding passages in our text. It is clear then that this MS. Chronicle of Canterbury contained a good deal of material in common with the Continuation of Gervase. But it was not identical with it; it contained matter touching the priors which is not in our text;[2] and not only are the references made to the Chronicon, for dates in the archiepiscopal succession, missing in our text, but the Continuation of Gervase would, if Wharton had used it, or had found the same materials in his Chronicon, have enabled him to complete his list of the priors of Canterbury much more satisfactorily than he has done. He would have found here the date of the death of prior Geoffrey,[3] which he

Extracts from the *Chronicon* illustrating the career of archbishop Winchelsey.

---

[1] Anglia Sacra, i. 50, 51; below, pp. 311 sq. To the note on p. 311 I must make the followiug correction. It is only the last of the extracts in Ang. Sac. i. 51 that is said to be from the Continuation of Matthew of Westminster; the others are from the Chronicon Eccl. Cant., as stated in Wharton's preface, p. xxi. The passage quoted from the Cont. Matt. Westm. is from Adam of Murimuth; ed. Hog. pp. 11, 12; ed. Hall, p. 40.

[2] I add a good instance, which not only shows this, but marks the connexion of the Chronicon with the Polistorie and the Obituaries of Christ Church. "Anno MCLXVII. "Aubertus (in margin Wibertus) "prior Cantuariensis moritur, qui "aquæductum in singulis officiis "infra curiam prioratus ejusdem "ecclesiæ primo ordinavit et perfe-"cit;" MS. Wharton, 594, 49. "Umbertus prior obiit, qui multa "bona ecclesiæ contulit. Cest an "ausi morust de bone memorie "Wibert le priur de la mere eglise "de Caunterbire la v. kalende de "Octobre. Cil les cunduts de ewe "en tuz les offices dediens la curt "de la priurie ordina et fist fere," etc.; Polist. *ad ann.* followed by more to the same effect, and stated in the marginal rubric to be extracted from the Martilogium or Obituary book of the convent. There is nothing of this sort in our text.

[3] The Continuator (below, p. 108) gives the day of Geoffrey's death, June 15, 1213: Wharton (Ang. Sacr., i. 797) recovered the day from the Croxton Obituary, but not the year. As for the dates of Chetham and Sittingbourne, the questions which Wharton raises (Ang. Sac., i. 139, 797) would have been settled if he had noticed the

The *Chronicon* was in the possession of Sancroft;

sought in vain elsewhere, and would have been able to settle the order in which John of Chetham and John of Sittingbourne ruled the convent. I conclude from this that Sancroft's Chronicon was not another MS. of the Continuation of Gervase, although it contained a good deal of corresponding matter on Canterbury history. The MS. itself appears to have been known to Le Neve, who refers to it in the list of authorities used for the Fasti Ecclesiæ Anglicanæ,[1] as "Chronicon Ecclesiæ "Christi Cantuariensis breve a Christo nato ad A.D. "1306, MS. nuper penes eundem," *i.e.* Sancroft. It is not now either at Lambeth, where probably it never formed part of the public library, nor among Sancroft's MSS. in the Bodleian, where its companion MS., prior Molash's register, is still preserved. It is not referred to by Tanner. I cannot identify it with any volume described by Sir Thomas D. Hardy. It is possible that it may have been composed later than the volume before us, and even with information derived from it; but until it is discovered, one important question touching the originality of our text cannot be made quite clear. The question of the connexion of the Chronicon with the Polistorie will recur as we proceed.

but has not been identified.

The *Annales Insignes*.

A second missing authority is the "Annales Insignes," a volume which Wharton mentions in the lives of the bishops of S. Asaph as having only lately come into his hands,[2] and which therefore could scarcely be identical with the "Chronicon." Yet the coincidences between his citations from the Annales and the Continuation of Gervase are not less striking than the former. The following are the chief instances: the account of the election of dean Talbot as bishop of London, of his death, and of

words of our text, pp. 130, 131, below. I think that this is a convincing proof that he had not used this work when he published the first volume of the Anglia Sacra.

[1] Preface, p. vii.

[2] Historia, &c., p. 329: "qui "mihi sero in manus venerunt."

the election and consecration of bishop Sandwich is given in the "Historia de Episcopis Londinensibus" from the Annales Insignes in words which combine into one long sentence, but with almost exact agreement, the statements made on the subject in four separate pages of the present work, agreeing more closely with our text than with the Dover Annals, which contain much the same information: [1] the notice of the death of bishop Anian of S. Asaph in 1293; and the election of bishop Leoline, his successor. It may seem from the first instance more likely that the "Annales Insignes" were derived from the Continuation of Gervase than the reverse. But the MS. used is still unidentified, and I have not found among Wharton's MSS. or elsewhere any more distinct clue to the recovery of it. In the search for this volume I have to acknowledge myself totally defeated. I cannot find anything corresponding with it either in the existing Cotton collection or in the catalogue of that library as it existed before the fire; nor in any of the libraries to which Wharton in his MS. collections acknowledges himself to have been indebted. No MS. answering to it is described, so far as I can see, in Sir Thomas Hardy's Catalogue. It is possible that, misled by my own idea of what it contains, I have omitted to search some volume or library, in which at first sight it may be recognised by a more skilful or more fortunate searcher. But at present the "Annales Insignes" are not to be found. They are scarcely likely to have perished since the beginning of the eighteenth century. The passages in

Coincidences between the *Annales Insignes* and the continuation of Gervase.

The *Annales* not identified

[1] Historia, &c., p. 99, for the events of 1263; p. 210 for the succession of the deans of S. Paul's; pp. 329, 331, for the succession of bishops of S. Asaph. It may be noticed that in the account of the transactions of 1293, sede vacante, the passages which Wharton cites from the Chronicon touching the rights of the prior and convent come in our text into close collocation with that which he cites from the Annales touching the bishops of S. Asaph. Still I can hardly think that he confounded two distinct books.

Both these missing MSS. may have been written later than the continuation of Gervase.

which they certainly coincided with the Continuation of Gervase, to which attention is called in the notes of this volume, will serve one day to identify the precious volume. These coincidences are not confined to the portion contained in common with the Galba MS., but certainly extend to the year 1293. Although, however, the discovery of the "Annales Insignes" is certainly a great desideratum, it is not to be rashly inferred either that they are more distinctly original or even more ancient than the annals contained in this work. It is possible that they were partly derived from it; and nothing that may be hereafter discovered can detract from the fact that the penmanship of our MS. is contemporary with the events which it records. The mention of these missing authorities completes all that need now be added to our analysis of the volume, so far as relates to its sources. From 1286 to 1309 the annals are continuous and apparently original; the few entries that follow are mere occasional jottings.

The *Polistorie* of Canterbury.

It will be convenient to take in this place an interesting question of the literary history of Canterbury, the relation of the Continuation of Gervase to the large French chronicle, the Polistorie or Polistoire of Canterbury, now MS. 636 in the Harleian collection. This very curious compilation begins with the story of Brutus and ends with an account of the funeral of archbishop Winchelsey and the inthronement of his successor in 1313. As the continuous narrative of our Continuation stops at 1309, the following notes being mere jottings, it is clear that the "Polistorie" is just so much later in date, and that the points of resemblance between the two are not owing to the continuator having read the Polistorie. But the connexion between the two is most intimate.

Account of its contents.

The Polistorie is written throughout in the French of the early fourteenth century, and is the finished work of a scribe, not by any means a collection of notes. The early portion is a compilation from Geoffrey of Monmouth,

Bede, Goscelin's life of S. Mildred and the kindred Kentish saints, the lives of S. Dunstan, the Gesta Regum and Pontificum of William of Malmesbury, Marianus, Eadmer, some Annals of S. Edmunds, the Councils of Lanfranc, and the Imagines of Ralph de Diceto. Of external authorities, Hugh of S. Victor, Isidore, Josephus, Peter Comestor, Chrysostom, Gesta Romanorum, Eusebius and Sigebert are used: a much larger array of authorities than is cited by Gervase or his continuator, and one that shows the compiler to have laid under contribution every historical authority on which he could lay his hands. After the year 1135, at which Gervase's greater Chronicle begins, that chronicle is used as the chief authority, sometimes literally translated, and very seldom altered or added to. Among the few additional particulars supplied during this period is a note of the benediction of an abbot of S. Edmunds in 1157, and the story that the death of Becket was known at Jerusalem fifteen days after it occurred. As a rule, the writer closely follows his authority, and that so far as to introduce in full documents which have little connexion with the conventual history. After the year 1199, as has been stated already, the minor Chronicle of Gervase or Gesta regum seems to take the same place of authority. The Polistorie follows our text closely for the early years of John, remarking in language even stronger than the Latin original on the king's untruthfulness,[1] and, although less abruptly than

Authorities used in the compilation of the *Polistorie*.

The use made of Gervase's greater Chronicle;

and of the smaller chronicle.

[1] After relating how the archbishop was warned by great men in England not to cross the sea, the writer proceeds "E fest a savoyr ke "cesti roy Johan taunt tricherous "estoyt ke a ces paroles foy ne "pout humme doner, ne ces lettres "ne ces chartres crere, qar memes "ceo ke dit ont une foiz ou par "ces escrits asselee autrefoyz tut "pleynement dedist, ke unkes teu "chose ne pensa dire ne par teu "fest determiner, et ceo apparust "plusurs foyz en dedisaunt ceo ke "leaument promys avoyt en parole "simple, et par escrist bien afferme, "nyent entendaunt seint Escrist ke "dist, 'De la bouche le roy ne "'doyt issir si nun verite.'"

The use made of the continuation in the compilation of the *Polistorie*.

our text, altering the line of narration at 1210. Then, however, instead of recurring, as the continuator of Gervase does, to the year 1207, the compiler glosses over the break in his authority by giving fuller details of the surrender of the kingdom by John and of the circumstances under which the subsequent struggle with the barons was conducted. Having passed this crisis, the writer returns to the Continuation of Gervase, and records the Oxford council of 1220, and the death of Langton, in close correspondence with it. The election of S. Edmund, his quarrel with the convent, his return from Rome, further proceedings and death, are told at sufficient length, but much more briefly than in our text; and a similar close correspondence continues until the death of Boniface. Prior Wenchepe's troubles, however, occupy no such prominent place in the Polistorie as in the Continuation, and the whole action from 1270 to 1276 is more rapid. After the translation of S. Richard of Chichester in 1276, the recurrence to the early history of Dover is omitted, and the annals of 1278 to 1285 are given in the closest agreement with both our text and the Galba MS. Under the year 1286 the details given are more like the passage cited by Wharton from the "Chronicon Ecclesiæ "Cantuariensis," the name of the escheator Henry de Bray being inserted; but, although here and under the year 1290 a slight enlargement of material is traceable, no really important addition to our information is given. Under the year 1299, however, an important insertion is made; a bull of exemption of S. Augustine's is given in full, and the further details on the subject fill no less than five of the large folios. After this the two works correspond closely until 1307, where a panegyric on Edward I. is inserted; then with some small additions the same line is followed to the end of the parliament of 1309, where the continuous narrative in the present volume ceases. The Polistorie adds the rest of the Gaveston struggle and tragedy, the death and funeral of

archbishop Winchelsey and the inthronement of archbishop Reynolds, which is the last event that it records. Conclusion of the *Polistorie.*

This brief abstract leads, I think, to the definite conclusion that the writer of the Polistorie had the Continuation of Gervase before him[1] throughout the whole of the latter portion of his work; and that, in the main, in the form in which we now have it. Whether the MS. which he used was the same or another recension, such as may some day reappear as Chronicon Ecclesiæ Cantuariensis, we have not at present sufficient data to determine. It seems clear, however, that whilst he was, for the latter portion of his work, generally guided by this authority, the writer had a wide collection of other materials within his reach.

Our general inference, after examining these four sources, the "Chronicon," the "Annales," the "Polistorie," and the Continuation of Gervase, is this: the Continuation of Gervase contains common matter with the other three; the Polistorie contains some matter in common with both the Chronicon and the Continuation, and besides that some in common with the Chronicon which is not in the Continuation, some in common with the Continuation which we do not know to have been contained in the Chronicon: the Continuation contains also some particulars which are in the Annales Insignes, and also in the Annals of Dover, which do not appear in General conclusion as to the common materials.

[1] As an illustration of the close relation between the two books, I give the account of Thomas Cantilupe's consecration to the see of Hereford; "Le an de grace "MCCLXXV. en le eglise de Caunter- "bure le jur de la Nativite notre "Dame Robert lercevesque de "Caunterbyre al governement del "eglise de Hereford sacra Mestre "Thomas Cauntelo, professiun pri- "mes de li pris, selun la custume "de dewe obedience; presens et "ministrauns en cel office des suf- "fragans de Caunterbyre soule- "ment deus eveskes, de Lundres "et de Rouecestre, et les autres "tous absens; dont se ennouya "trop lerceveske et ke plus charga "les veysins de cel elit eveskes de "Gales ne venir ne voloyent ne "ens duement excuser." Compare with this p. 280, below.

the Polistorie, or, so far as we know, in the Chronicon. The publication, then, of none of these authorities could be held to supersede the publication of any of the others. Whether the Chronicon was an intermediate step between the Continuation of Gervase and the Polistorie we have at present no means of deciding.

Little use made of the continuation by later writers.

In this discussion, if it may be called a discussion where the proper material for examination is not forthcoming, we have touched on a subject which requires a little further notice, the later literary history of the Continuation of Gervase. No doubt the book remained among the ultimate authorities for Canterbury history, and was used by the scanty string of Canterbury writers, whose compositions, if they still exist, are still in manuscript. Probably if the works cited by Parker and Wharton under the name of Peter of Yckham[1] come to be critically edited, they will be found to be indebted to Gervase and his successors. Some few sentences of the continuation appear *totidem verbis* in the Canterbury Chronicle (MS. Coll. Arms. No. 20) ascribed to John of London. Stephen Birchington the biographer of the archbishops shows, in that portion of his work which was printed by Wharton, some knowledge of this source of information, but for the writers who followed him the Polistorie must have furnished more accessible authority; and, after all, the contributions of the convent of Christ Church to the national history are very small.

How far it was known to the Bibliographers.

To the bibliographers Leland, Bale and Pits, the volume before us was either very slightly known or, as being for the most part anonymous, fell under no head of their biographical arrangement. Leland, as we have seen, knew the Gesta Regum from the manuscript now at Trinity; he also gives in his "Commentarii de Scriptoribus,"[2] a list of the works of Gervase comprised in

[1] See Hardy, Cat. Mat. iii. 271; and Halliwell's notes to Rishanger, p. 136.

[2] Leland, Comm., p. 235.

the Corpus MS.; but he does not mention the continuation of the Gesta Regum. Bale gives the same list in nearly the same words,[1] and Pits follows in the track.[2]

Little used by more modern historians.

Of the historians who, after the invention of printing and the restoration of learning, approached English history with original treatment, archbishop Parker was the first. He was the possessor of the curious volume before us, and must have known its value; but he only quotes it once, giving as from the Mappa Mundi,[3] the first treatise in the volume as he had it, the story of archbishop Boniface's complacent speech on his payment of the debts of his predecessors; a story which he had found also in Birchington. After his time the book lay quiet at Corpus in all probability until Twysden in 1652 printed from it the lives of the archbishops. But Twysden does not mention the Continuation of the Gesta. Wharton did not know of it when he edited the Appendix to Cave's Historia Literaria in 1688; his notes must have been made from it between that year and 1694. In 1697 a very brief account of the contents of the manuscript appeared in Bernard's Catalogue.[4] It escaped however the microscopic research of Hody and Wake. Bishop Nicolson in 1714 laments the disappearance of the minor history of Gervase, which he knew from Leland.[5] Le Neve had used it either directly or through the extracts now known to Hutton and Kennet, when he published the Fasti Ecclesiæ Anglicanæ in 1716. I find no traces of its use in Carte's History or in the Concilia of Wilkins, although both these writers were familiar with materials far more recondite, and both had penetration to discover at once the great value of the

[1] Bale, Script. (ed. 2), p. 244.

[2] Pitts, Relatio, &c., p. 268.

[3] Parker, De Antiquitate Brit. Eccl. (ed. Drake), p. 283. He cites the Gesta Regum, under the same title, for the belief that the men of Kent had a right to take the van in battle; ibid. p. 17; and the Actus Pontificum, at pp. 22, 40, 63, &c.

[4] It was then No. 255; among the MSS. Collegii S. Benedicti:" Catal. MSS., part 2, p. 140.

[5] English Library, p. 29.

Comparative obscurity under which the continuation of Gervase remained.

book if they had ever seen it. Tanner in his Bibliotheca[1] identified the contents of the Corpus MS. with the list of the works of Gervase given by Leland and Bale. But although by this time the book cannot be said to have been unknown, it was not used for historical purposes, until the editors of the New Monasticon, guided to the book by the collections of Kennet and Wharton, elaborated, from it or from Kennet's extracts, their list of the priors of Dover.[2] Mr. Halliwell, for his important edition of Rishanger printed by the Camden Society in 1840, explored both the Annals of Dover and the Polistorie, but overlooked the Continuation of Gervase. My own attention was led to it by Wharton's extracts in 1855, and I used it in preparing the list of consecrations of English bishops in the Registrum Sacrum Anglicanum. It will be seen from this brief survey that the Chronicle before us is almost virgin ore; and that it may be expected to furnish some very valuable new illustrations to one of the most interesting and critical periods of our national history.

I now return to the review of the remaining contents of the volume: the last two treatises of Gervase himself.

The lives of the archbishops of Canterbury.

The first of these, the "Actus Pontificum Cantuari-" ensium," has long been before the world, and is one of the chief pillars of the fame of its author. It was edited by Twysden in 1652 from the Corpus MS., which was the only manuscript which he could find containing it.[3] This MS. still continues to be the one original authority, no other transcript of the book in its unaltered state having been discovered.[4] In the fourteenth century Stephen Birchington copied the work of Gervase and incorporated with it additions and a Continuation

---

[1] Biblioth., p. 314.

[2] Mon. Angl., iv. 530.

[3] "At de vitis archiepiscoporum " non nisi unum eumque in Col- " legio Corporis Christi quod et " Sancti Benedicti dicitur, nobis " videre contigit." Twysden, *Lectori.*

[4] Hardy, Cat. Mat., iii., p. 20.

of his own. A MS. of Birchington is now No. 303[1] in the Archiepiscopal Library at Lambeth, but I have not thought it necessary to give a collation of that work. It is so far as it goes a most exact reproduction of its exemplar; but this and the other works of Birchington are so important that they must one day be edited as a substantial contribution to the history of his age. Re-edited by Birchington.

A very short notice will suffice for the Actus Pontificum. Gervase has the credit of being the first person who attempted to reduce to form, and codify in order, the materials for the history of the archiepiscopate. He had before him lists of archbishops, carefully calculated and synchronised with the lists of popes: he had Bede and the Chronicles, and the lives of the Saints; and he had in the Gesta Pontificum of William of Malmesbury a sketch of what he was to undertake. With the Kentish hagiographies of Goscelin, the laborious works of Osbern and Eadmer, and the records of his own time; with the numerous charters and cartularies of Christ Church, and the roll of episcopal professions of obedience, he had very satisfactory materials. And he used them fairly well, so well that his book, in spite of a few faults, has been and remains a standard authority. The results of the analysis, to which the *Actus Pontificum* have been subjected during the progress of this edition, will be found noted in the margin of the volume. They show two things: how very little Gervase ventured to add to the material which he had inherited, and how very little that was valuable in this department has perished since his time. The analysis for the earlier portions of the work is nearly exhaustive, and all the authorities are still extant. For his own age of course Gervase is an independent authority; yet for his own age he has largely availed himself of the materials put together by others, especially the biographers of Becket. His humble estimate of himself Analysis of the materials used by Gervase. Inference from this examination.

[1] Birchington's other works are in the Lambeth MS. 99.

kept him in the class of copyists and compilers, and it is to this fact that his work owes its great value. He is always ready to act as a panegyrist, but he confines his narrative to the strictest following of authority.

The *Mappa Mundi*.

The *Mappa Mundi* is the last section of the volume.[1] It is a sort of ecclesiastical survey of the counties of England; furnishing us with a list of the religious houses in each, with their dedication and profession, and a partial or imperfect list of the Hospitals, castles, and sweet and salt waters, in each. It affords some small material for local investigation, but its usefulness is quite a thing of the past. It served however for a long time as a basis for calculations and continuations illustrative of the monastic condition of England. It was copied at different times with enlarged and improved lists under each head.[2] It is to be found in many MSS. from the fourteenth century downwards; and was the basis of the very useful catalogue given by Speed in his History, which catalogue may be regarded as the germ of the English Monasticon. I shall not add here to the remarks made upon it in the preface to the first volume. The list of foreign sees which is appended to it is of no particular value, except so far as it shows the author's love of picking up facts and putting them together. He could have had no difficulty in obtaining a much more complete Provincial or Notitia, if he had sent to London for one; he appears to have preferred to make one for himself, and the result is full of inaccuracies and imperfections. It is however given here to complete the reproduction of the MS.

In some passages of the Actus Pontificum Gervase writes as if he had intended to add to his collected material a full account of the endowments of his convent, with the names and descriptions of the donors. And, in

---

[1] Pages 414–449.

[2] MS. Cotton Julius D. 6; MS. Bodl. Dugdale. Hardy, Cat. Mat., ii. 536; Tanner, Biblioth., p. 314.

the Monasticon, Dugdale printed and his modern editors republished a list of the estates of Christ Church, prefaced by an extract from the Actus Pontificum which at first sight looks as if it were intended to pass for such a list.[1] I have however been unable to find any evidence that Gervase made out such a list.[2] All copies of the list of endowments are much later than his time, and no attempt at such a compilation is found in any of the manuscripts which are authentically associated with his name. If such a work of his exists at all, it is lost in the voluminous pages of one of the Canterbury cartularies.

Did Gervase write an account of the endowments of Christ Church?

In these prefatory remarks I have confined myself strictly to the literary aspect of the work which is now for the first time presented to the public, and have only very incidentally touched upon the points of its historical character and value. The bulk of the volume and the importance of the documents that must be added to this preface preclude any further comment on these heads. But the work really covers such a long series of years, and invites discussion on so many interesting questions, that, to be treated at all exhaustively, it would require a whole volume of Prolegomena. In the other works, which under the authority of the late and present Masters of the Rolls it has been my privilege to prepare for publication, I have in the Prefaces said nearly all that I had to say on the history of the age of Gervase and the literary character of his contemporaries. The predominant interest of this volume belongs to the

---

[1] Mon. Angl., Dugdale, i. 18. New Monasticon, i. 95–98. The list is printed in Battely's Somner, part 1, App., p. 37, but without the prefatory extract from Gervase. It is also in MS. at Lambeth.

[2] See p. 325, where he promises some such list; a promise which he might think was fulfilled in the notices of endowments under the successive biographies; but at p. 348 he distinctly indicates a further work, "de quibus plenius dicetur "cum ad dona regum et pontificum "fuerit perventum." In the preface to the Mappa Mundi, p. 415, where he gives a list of his works, no such compilation is mentioned, so that probably he never made it.

later periods, those of Simon de Montfort and Edward I. It would appear, on the whole, irrelevant to introduce here any lengthened commentary on these epochs. The book will speak for itself.

In Appendices to this preface I have added:—

(1.) In completion of the notice of Gervase of Chichester in the first volume, a copy of the verses prefixed by him to his Commentary on Malachi, in the Royal MS., and the fragment of his discourse on the martyrdom of Becket;

(2.) A copy of the most important jottings on the fly leaves and margins of the Corpus MS., with notices of the changes of penmanship;

(3.) The fragmentary chronicle of the events connected with the election of archbishop Langton, and the appendix of letters on the subject; from the Cleopatra MS. E. 1; and

(4.) A collation of the pagination of the present edition of the works of Gervase with Twysden's edition of 1652.

In conclusion I have to express my most sincere thanks to the Master and Fellows of Corpus Christi College, Cambridge, for the use of the Manuscript, and in particular to the Rev. S. S. Lewis, the Librarian, for the facilities afforded me in procuring and collating the transcript.

Kettel Hall, Oxford.
July 3, 1880.

APPENDIX TO PREFACE.

APPENDIX TO THE PREFACE.

I.

VERSES PREFIXED TO THE COMMENTARY ON MALACHI BY GERVASE OF CHICHESTER; FROM THE ROYAL MS. 3 B. 10: WITH THE FRAGMENT OF HIS LECTURE ON S. THOMAS OF CANTERBURY.

VERSUS GERVASII.

Verses of Gervase of Chichester.

" Proxima confectum senio me fata vocabant,
" Nec tamen a studio manus affectusque vacabant;
" Ex hinc aggrediens occultæ verba Sophiæ,
" Ethicus explicui perplexa libri Malachiæ;
" In quo justitiæ varios dissemino flores,
" Atque sacerdotum distortos dirigo mores;
" Curæ pervigilis pastoribus imprimo formam;
" Ordinis et juris sectandam profero normam;
" His vultus rutilos virtutum pingo figuris,
" His facies fedas vitiorum sculpo lituris;
" Presbiter aut præsul qua se virtute decoret,
" Quid doceat, celebret, quid agat, quid sedulus oret,
" Quo zelo reprobos feriat, justos adamando
" Confoveat, deno ternoque volumine pando.
" Ad nova post animo laudum præconia flexo,
" Pontificis Thomæ vitam meritumque retexo,
" Meque coegit amor, cui vivo vivus adhæsi
" Martyris interitum gladiis describere cæsi.
" Quem velut appositam prælatis inspiciendam
" Pastoris rigidi formam describo tenendam:
" Asperitas vestis, solidæ constantia mentis,
" Exilii dampnum, feritas contempta potentis,
" Lictorum gladiis cervix oblata cruentis,
" In gremio matris virtus erecta cadentis;
" Excussum cerebrum sanguisque per atria manans,
" Copia signorum languorum milia sanans;
" Omnia pastori fiunt exempla regendi,
" Ne cadat a cura cogente metu moriendi.

Remains of Gervase of Chichester.

" Attendas igitur pastor mea scripta legendo
" Ut qualem doceo sis talis ovile regendo."

Capitula librorum editionis Gervasii presbiteri super Malachiam, &c., &c., &c.

fo. 2. *Incipit editio Gervasii Cicestrensis super Malachiam prophetam, de ordinis sacerdotalis instructione.*

Incipit prologus. Universis Christi sacerdotibus in Anglorum ecclesia constitutis, Gervasius frater eorum minimus et consacerdos indignus, cum sacerdotibus Syon justitia præsenti ac futuro indui salutari ; etc.

fo. 112 vo. *Explicit Editio G. presbiteri Cicestrensis super Malachiam prophetam de ordinis sacerdotalis instructione.*

After this ten or eleven folios, containing, no doubt, the discourse on S. Thomas, have been cut out, leaving the last folio : " unda non crismate consecrato sed cerebro mucronibus " excusso profusius aspersum dedicavit. Et non ut quondam " Machabei fabrefactis coronis aureis, sed potius amputata corona " capitis, faciem templi pulchrius exornavit. Regem igitur in " Passione præcedentem ac militem in agonis itinere subsequen- " tem zelus domus Domini quasi percussionum dentibus comedit " attritum et morsu mortis ad horam deglutit absortum. Quia " profecto dum uterque tam rigore quam amore domum Domini " mundare conaretur, zelus domus ejusdem causa mortis utrius- " que fuisse perhibetur. Et opprobria Deo exprobrantium patri " super utrumque cecidisse non ambigitur, super illum scilicet " in crucis patibulo suspendendum, super istum vero quatuor " gladiis in lapidem vivum conquadrandum. Unde constat quia " utrique contumelia vel passio crudelius illata Deo, in cujus " injuriam passi sunt, exprobratio fuerit incomparabilis irro- " gata, juxta illam Veritatis assertionem, Qui me odit etiam " Patrem meum odit, et iterum, Qui vos spernit me spernit. " Sicut enim juxta Judicis futuri sententiam qui quempiam mi- " nimorum suorum beneficio refocillat, in servo quoque Domi- " num recreat, sic etiam qui membrum ejusdem persequendo " dilaniat in membro caput dilaniare non cessat, juxta illud, " Saule, Saule, quid me persequeris. Nos igitur, fratres karis- " simi, huic præclaro tam Christi quam tironis sui natalitio " manibus ac mente juxta prophetam applaudentes, dum in " domo Domini corporaliter conversamur zelum illius biformem " devotius amplectamur, ut scilicet indignationis zelo nosmet " ipsos acrius arguentes fluxos nostræ mentis et carnis excessus

" per abstinentiam trucidemus, et nichilominus dilectionis zelo Remains of Gervase of Chichester.
" locum habitationis gloriæ divinæ quem incolimus gloriosis
" actibus decoremus, quatinus quos hodie martir noster egregius
" roseo sui sanguinis Thau Domino signatos commendavit ad
" Dominum per suæ mortis intersigna transmittat. Ut qui
" clericus exterius monachus interius, intime plus hiis heremita
" ciliciatus, pro generali religionis Anglicanæ redemptione
" animæ suæ pretium interposuit, monachos et clericos cum
" omni religionis gradu in sortis suæ portionem introducat.
" Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et
" Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæcu-
" lorum, Amen."

II.

Copy of the Jottings on the spare leaves of the Corpus MS., with collation of contents and changes of hand.

Inside the cover:—1434; 13° kalendas Maii obiit Johannes Brun civis et ballivus Cantuariæ, qui dedit ecclesiæ Christi Cantuariæ manerium Beukysburne, quod comparavit pro 1100 marcis; a° 1434; 13 kal. Maii. Notes in the MS. C. C. C. 438.

page 1. Henrici Perci corpora cæde madent.
Cancia flere potest quia Thomas cessit Arundel.
Computa litteras numerales.

These are two chronogriphs, or enigmatical lines, the numerical letters of which contain the date of the event indicated. The numerical letters of the first line give the date 1403, the death of Henry Percy at the battle of Shrewsbury. The second gives the date of the death of archbishop Arundel. It will be observed that in both lines no numerical value is given to the letter D.

page 2. Title " Secunda pars Gervasii monachi ecclesiæ Christi
" Cantuariensis."

page 8. " Catalogus regum Angliæ."
A list of the kings from William the Conqueror to Henry IV., ending with the burial of the latter king at Canterbury. This is in a hand of the fifteenth century.

page 13. Mappa Mundi.
Reproduced in the present volume, pp. 414–449. This work is written throughout in the same

Notes in the MS. C. C. C. 438.

hand, of the middle of the thirteenth century, in double columns of 33 lines, and handsomely rubricated.

The valuation of the Scottish church is an addition in a later hand; below, p. 449.

page 35. Macer de Viribus Herbarum.

This work is written by the same hand and with the same rubrication as the Mappa Mundi.

page 111. Incipiunt exceptiones brevissimæ de numero et gestis regum Britanniæ.

The minor Chronicle of Gervase, or Gesta Regum, commencing at page 4 of the present volume.

page 295. A change of hand, for the worse, not, however, coinciding with any change of plan:—p. 217 of this volume.

page 375. A change of hand for the better; the scribe uses long lines; p. 291 below.

page 393. Inserted folio, containing the account of the resignation of Celestine V.; p. 308 below.

page 395. The hand of p. 375 resumes; with occasional insertions by other annotators; p. 310 below.

page 402. Fresh jottings, in contemporary hands of the same character, and in different inks: below, pp. 318–324.

The chronogriphs on the last page of the Chronicle are described p. 324 below.

page 409. A note in a late hand of the captures, &c. at the battle of Poictiers.

"*Bellum de Peyters.*

Memorandum quod bellum de Peyters fuit anno Domini M°CCC°L°VI^to^, tempore Edwardi regis tertii, videlicet xiii° die Septembris ejusdem anni per Edwardum principem filium ejusdem regis prædicti et alios magnates regni Angliæ. Et isti capti fuerunt in eodem bello et multi eorum occisi:

Royals
- Le roy de Fraunce Johan.
- Monsieur Phylip son fyz prime counte de Peyters.
- Le counte de Pountyf.
- Monsieur Jakes de Borbem.
- Le counte de Ew.
- Le counte de Longeville, fitz a Monsieur Robert Artoys.

Notes in the MS. C. C. C. 438.

Le counte de Tankyrvylle.
Le counte de Ventedouron.
Le counte de Sarrabruche.
Le counte de Vendome.
Le counte de Russy.
Le counte de Vaudemonde.
Le counte de Danmartyn.
Le counte de Flessowe.

Clerks { L'erceveske de Seyns.
Le chasteleine de Anposte.

Visc. { Le viscounte de Nerbone.
Le viscounte de Beumonde.

Le mareshall Daudenham.
Le fytz a counte de Aussure.
Le frere counte de Vaudemonde.
Le syre Rochefoucaulde.
Le syre Mountagu.
Le syre de Seinteg.
Le syre de Sambode.
Le syre Seyntonge.
Monsieur Cuinctbard.
Monsr Moritz Maumet capitain de Peyters.
Le sire Touy.
Le sire Seyrval.
Le sire de Craw.
Le frere a sire de Crowe.
Monsire Aldand de Mountandre.
Le sire de Ville de Hernall.
Le sire de Moungeler.
Monsire Johan de Blandy.
Le syre Daubeny.
Le sire de Sully.
Et outre ceo furunt pris ii^{ml} v^{c} prisons; de queux furunt ii^{m} hommes armes. A mesme le bastaill furunt mors

Le dux de Barbon
Mouns. Robert Duras } Roials.

Le dux d'Acenes, constable de France.
Le evesque de Chalons.
Le marchal de Cleremond.
Le viscounte de Bourse.
Le viscounte de Rychcharde.
Mons. Reynold de Pouns.

Notes in the MS. C. C. C. 438.

Mons. Geffray Charrey.

Mons. Geffray Mathas.

Et outre ceo furunt mors M^{l} et viii^{c} persones; ces furunt dux; furunt ii^{ml} hommes armes. Item les ditz mors et pris furunt mille chevalers qui porterount baners et penons.

Item apres que le prince departis de Burdiaux, avant quil venoyt a un chastel que homme appelle Remorantyn si anon il pris v^{c} personnes d'armes, et de deyns le ditz chastel furunt pris le syre de Cretoune, monsieur Brussegaud, et autres xl. hommes armes.

Item a un chastel que homme appelle Chavyny de Peyto avaunt la batayle pris furunt le counte d'Assure, le counte de Juny, le marechal de Borgoyne et furunt mors et pris ii^{c} et xl. hommes armes.

Item le roy de Fraunce avoit a la jour viii^{ml} hommes de armes et iii^{ml} hommes a pe: et le prince avoit iii^{ml} hommes de armes et ii^{ml} archers et M^{l} sudamtyz.

page 412. Postea obiit præfatus Johannes rex Franciæ Londoniis, viii. die mensis Aprilis, A.D. 1364.

Consecratio S. Thomæ martyris die Sanctæ Trinitatis, A.D. 1162.

Exilium ejusdem anno Domini 1164.

Passio ejusdem anno Domini 1170.

Translatio ejusdem anno Domini 1220.

Prima combustio ecclesiæ Cantuariensis, A.D. 1067.

Secunda combustio ejusdem ecclesiæ, A.D. 1174.

Initium ordinis Prædicatorum, A.D. 1200.

Initium ordinis Fratrum Minorum, A.D. 1210.

Mutatio monetæ, et prohibitio quadrantis trianguli, A.D. 1279.

Electio Henrici prioris Cantuariæ, 4to idus Aprilis, A.D. 1285.

Obitus ejusdem prioris, A.D. 1331.

Adventus Lodowici regis Franciæ in Angliam causa visitandi beatum Thomam martyrem, A.D. 1180.

Captio Rothomagi Wlstano claruit, in qua
Hen. quintus sexto Normannos subjugat anno.

Quadringenteno iotha milleno duodeno,
Quem mors accivit, Thomas Arundel obivit,
Dux lux pastorum, populi lex, laus monachorum.

page 413. Anno milleno centum quater et duodeno,
Annum de pleno solum tamen inde refreno;
Christi matre pia cælis scandente Maria
Migrat ab hac patria, viguit quo vera Sophia;
Thomas Anglorum flos Chillindenne priorum,
Gloria cælorum cui detur ob acta laborum.
Cultor militiæ rex Henricus [sextus] petit isto,
Militet ut Christo flamine dante sacro. } Henricus rex vi^tus factus est miles.

Notes in the MS. C. C. C. 438.

page 414. The account of the council of 'Clovesho, dated in 742, in which the privilege of Wihtred king of Kent is confirmed.

pp. 417–509. "Actus Pontificum;" printed below, pp. 325–414.

page 510 to p. 519. List of the archbishops of Canterbury, from Augustine to John Stafford: giving the length of each episcopate except the last; drawn up at or continued to that date.

page 522. Decima omnium bonorum temporalium et spiritualium ecclesiæ Christi Cantuariæ extracta de rotulis domini regis, A.D. 1402, per Thomam Chillindene priorem.

page 528. Copy of the bull of the canonization of S. Anselm, issued by pope Alexander III., and dated at Tours, v^to idus Junii.

page 530. Videtur itaque mihi claustralis vita quoddam esse vestiarium animarum, ubi animæ sæculo renunciantes vestiuntur et ornantur, ut ad supernum altare digne accedere mereantur. Nam sicut sacerdos ad altare non præsumit accedere ut conficiat corpus Christi, nisi vestibus eidem ministerio congruis fuerit, sed interius, ita anima humana gloriæ illius sullimis altaris non valet assistere nisi dignis virtutum ornamentis fuerit decorata. (Scratched and torn.)

Last page. Pontus et unda fere genus anguis agunt miserere.
Anno Domini 1338 rex mutavit arma sua.
Anno Domini 1339 fecit monetam novam, nobile, obulum et quadrantem.
Anno Domini 1351 fecit monetam grossi et di. 1377.
Anno 1452, 7° kalendas Junii obiit Johannes Stafforde

Notes in MS. C. C. C. 438.

archiepiscopus Cantuariensis in manerio de Maydystan a meridiana hora nona; sepelitur ad martyrium Sancti Thomæ, 1452, 3^{tio} kalendas Junii, hora 12^{a}.

1394. 7° die Junii obiit Anna regina Angliæ.

III.

FRAGMENTARY CHRONICLE, WITH APPENDIX OF LETTERS, RELATING TO THE EVENTS CONNECTED WITH THE ELECTION OF ARCHBISHOP LANGTON TO THE SEE OF CANTERBURY.

[From MS. Cleopatra E. 1., pp. 134, sq. Some of the letters have already been printed by Wilkins in the Concilia, vol. i. pp. 515, sq.]

CANTERBURY CHRONICLE.

A.D. 1205.

On the death of archbishop Hubert, the monks elect Reginald; and the king refuses to accept him. The bishops elect John Gray.

ANNO AB INCARNATIONE DOMINI MCCV^{to} vir venerabilis Hubertus Cantuariensis archiepiscopus rebus humanis excessit. Ne autem ecclesia metropolitana, suo viduata pastore, in sua diutius permaneret desolatione, diligenter ut mos est deliberatum et tractatum est a monachis Cantuariensibus de archiepiscopo eligendo. Qui tandem de Reginaldo suppriore suo, viro satis religioso ac litterato, electionem celebrarunt. Quo comperto, Johannes rex Angliæ non solum minime hoc acceptavit, sed etiam moleste accepit, tum quia præter conscientiam ac conniventiam ipsius id actum est, tum quia mallet aliquem familiarium suorum ad tantæ dignitatis apicem sublimari; rege igitur diligentissime partes suas interponente, episcopi comprovinciales, cum quibusdam monachis Cantuariensibus regiam gratiam benivolentiamque captantibus, supprioris electionem nequaquam approbaverunt; immo penitus reprobaverunt, atque in Johannem Norwicensem episcopum, qui regi familiarissimus erat, sua vota converterunt, eundemque elegerunt;[1] sicque ex hac electione ortum est scisma, quod in Anglicana ecclesia pariter et in regno multorum ac magnorum extitit materia malorum.

Both parties send to Rome.

Supprior autem, qui primo electus est, curiam adiens Romanam, favorem papæ Innocentii tertii una cum manus impositione expectabat, utpote cujus electio tanquam canonica litteris sigillo conventus signatis approbata fuerat ac munita. Subsecuti sunt alterius partis fautores, inter quos erant duodecim monachi

[1] Dec. 11, 1205; Rot. Pat. Joh., i. 57.

Cantuarienses,[1] suppriori in facie resistentes, Norwicensisque episcopi negotio, tam per conventus quam episcoporum comprovincialium litteras sigillatas, nec non et per petitiones regias tam litteratorie quam viva voce porrectas, per largas etiam ut dicitur munerum largitiones, suffragia præbentes. Quod quidem ad suggestionem regis, cui se arctius obligaverant et a quo expensas itineris una cum litteris ratihabitionis de archiepiscopo eligendo vel electo approbando acceperant, instantissime faciebant. CANTERBURY CHRONICLE.

Dominus vero papa, res rerumque circumstantias necnon et exitus subtiliter pensans, neutram electionem censuit approbandam. Unde et utramque cassavit,[2] ne aut in Norwicensis episcopi, minus ut videbatur digni, promotione, regi satisfaciens Deum offenderet hominesque scandalizaret, aut, suppriorem promovendo, regem nimis contristaret. Tandem vero post multas utriusque partis tam altercationes quam deliberationes, magister Stephanus de Langetone, natione Anglus, tunc temporis tituli Sancti Grisogoni presbiter cardinalis, quem dominus papa a Parisius, ubi præbendatus fuerat et theologiam docuerat, ad Romanam ecclesiam asciverat, ad archiepiscopatum Cantuariensem electus est. Cum enim illis monachis qui a toto conventu, si præfati supprioris electionem contingeret irritari, potestatem acceperant apud sedem apostolicam eligendi pastorem, ab ipso conventu et episcopis Angliæ, necnon et a rege sufficienter esset cautum quod ea quæ in hac parte apud curiam Romanam agerent rata haberentur et indiscussa, injunxit eis vir apostolicus ut, habentes præ oculis solum Deum, rei litigiosæ admodumque periculosæ finem imponerent per alicujus idoneæ personæ canonicam electionem. Sicque ibidem, ut diximus, de magistro Stephano celebrata est electio, et a domino papa in continenti confirmata, abbate tamen Belli Loci speciali regis nuncio cum sociis suis eam minime acceptante.

The pope annuls both elections. Dec. 20, 1206.

Cardinal Langton is chosen by the monks at Rome who had full powers;

the abbot of Beaulieu protesting.

Elapso autem modico tempore, scripsit dominus papa priori et conventui Cantuariensi,[3] qualiter ipsos ab impetitione suffraganeorum Cantuariensis ecclesiæ, super jure Cantuariensem archiepiscopum eligendi, per sententiam absolverit diffinitivam;

The pope writes to the convent.

---

[1] Dec. 20, 1205; Rot. Pat. i. 57: they arrived at Rome before March 30, 1206. Innoc. III. Ep. ix. 34. See Walter of Coventry, vol. ii., pref. p. li., and below, p. 99.

[2] Dec 20, 1206. Epp. Innoc. III. ix. 205, and below, p. lxxii.

[3] Below, p. lxviii.

CANTERBURY CHRONICLE.

The pope informs the convent of the election of Langton and urges them to obtain the royal assent.

qualiter etiam, tam supprioris quam episcopi Norwicensis electione cassata, electioni de magistro Stephano celebratæ, quamvis abbas Belli Loci aliique regis nuncii eandem minime acceptassent, auctoritatem suæ confirmationis et confirmationem suæ præstiterit auctoritatis; qualiter quoque per litteras apostolicas magistrum Stephanum apud regem magnis attollens præconiis, utpote virum vita, fama, scientia et doctrina præclarum, eundem regem attente moneat ac suppliciter roget, ut memoratam electionem règio prosequatur favore, sollicitus infra tres menses post litterarum susceptionem sibi rescribere, ut idem electus, cum plenitudine pontificalis officii Cantuariensem gubernaturus ecclesiam, regiis conspectibus se valeat præsentare: qualiter etiam eidem regi suggerat quod ipse ab incepto nullatenus desistet, sed, sicut canonica deposcit auctoritas, in negotii executione procedet; ideoque caveat rex ne pravo seductus consilio in eam se difficultatem inducat, de qua non valeat facili expediri; ad hoc advertat quod ex hiis, quæ in hac parte gesta sunt vel gerenda, nullum ei velit ipse aliquando præjudicium generari. In calce vero scripti apostolici, priori et conventui Cantuariensi directi, monet eosdem dominus papa et præcipit ut, omni zelo amaritudinis ac rancoris deposito, ad concordiam unitatis redeuntes, et in hoc quod de præfata electione canonice factum est voluntates suas per omnia consolidantes, ad gloriosi martyris Thomæ patrocinium recurrant, Deumque assiduis ac devotis precibus pulsent, ut per merita sanctissimi martyris rem inceptam ad felicem exitum faciat perduci. Scriptum autem apostolicum priori et conventui Cantuariensi directum sub hac forma est digestum:

Letter of Dec. 21, 1206.

"Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis "priori et conventui Cantuariensi salutem et apostolicam bene-"dictionem. Examinata causa quæ inter venerabiles fratres "nostros Cantuariensis ecclesiæ suffraganeos, etc."[1]

The king refuses his consent.

Induratum est autem cor regis, cui cum dominus papa super negotio Cantuariensis ecclesiæ, ut prætaxatum est, scripserit humiliter ac benigne rogando et exhortando, ipse eidem rescripsit contumaciter ac proterve, quasi comminando et exprobrando, quasdam frivolas occasiones prætendens, quibus asseruit electioni de magistro Stephano celebratæ se non posse præstare consensum. Sed et nuncii regis ad sedem apostolicam destinati alias causas viva voce prætenderunt. At dominus papa tam

[1] Below, p. lxviii.

CANTERBURY CHRONICLE.

has quam illas vel mendosas vel invalidas nulliusque esse momenti evidentibus rationibus probavit, sicut ex subjecta epistola ab eodem regi directa liquido patet; circa finem ipsius epistolæ eidem regi significans sibi esse visum se non oportere deinceps regium postulare consensum totiens antea expetitum, seque nullatenus a consummatione hujus negotii posse revocari; et consequenter monens ut ille malignorum consiliis non adquiescens beneplacito suo in hac parte se committat, quia, ut ait, non esset ei tutum in hac causa Deo et ecclesiæ repugnare pro qua beatus Thomas, martyr et pontifex gloriosus, sanguinem suum fudit; præsertim ex quo pater suus et frater, quondam reges Anglorum, in manibus legatorum apostolicæ sedis illam pravam consuetudinem abjurarunt. Subjecit etiam in fine quod, si ille in hac parte sibi humiliter adquiesceret, sufficienter ei et successoribus suis providere curaret, ne super hoc valeret eis præjudicium generari; et hoc rescriptum epistolæ prætaxatæ:

The pope writes to warn the king of the consequence of refusal.

"Innocentius episcopus, servus servorum Dei, karissimo in "Christo filio Johanni illustri Anglorum regi, salutem et apo- "stolicam benedictionem. Cum super negotio Cantuariensis "ecclesiæ nos tibi scripserimus humiliter et benigne rogando "et exhortando, etc."[1]

Letter of May 26, 1207.

At rex, animo obstinatus, non blanditiis aut minis, non monitis aut precibus vel promissis ad consensum ullatenus potuit inclinari: mirum autem in modum tunc temporis omnes fines Anglicanos exactione pecuniaria gravavit. Cujus quidam exactionis causam et modum non ab re nobis videtur huic operi, quasi incidenter, inserere: quia, licet hæc ad principale propositum nostrum minus spectare videantur, tamen eo quod tam viri ecclesiastici quam laici, et tam ecclesia Cantuariensis quam ceteræ omnes hac multa multum gravabantur, de hac dignum ducimus vel brevem texere relatum:

John's intolerable measures of taxation at this time.

Anno igitur ab Incarnatione Domini mccvii°, anno regni regis Johannis vii°, circa octavas Purificationis Beatæ Mariæ fecit idem rex celebrari concilium apud Oxoniam, in quo statutum est et præceptum, ut, ad defensionem regni et ad juris regii recuperationem, quilibet laicus homo totius Angliæ de cujuscumque feodo esset, habens in Anglia redditus et catalla, daret regi in auxilium de unaquaque marcata redditus annualis sui duodecim denarios, et de unaquaque marcata cujuslibet catalli mobilis quod habuit ad terminum concilii xii. denarios, et sic

A tax of a thirteenth granted at the Council of Oxford. Feb. 1207.

[1] Below, p. lxxii.

CANTERBURY CHRONICLE.

secundum plus et minus. Si autem aliquis convictus esset quod ad evitandum commodum auxilii regii removisset catalla sua vel aliquo modo concelasset, vel in alterius potestate posuisset, vel minus quam valerent appreciasset, omnia catalla ejus caperentur ad opus regis, et corpus ipsius in prisona poneretur donec per ipsum regem liberaretur. Qualiter autem et cum quanta astucia quantaque districtione exierit edictum a rege, de prædicta tercia decima parte exigenda ac colligenda, ex subjectis litteris regis per singulos comitatus ob hoc ipsum destinatis patenter potest adverti:

Regulations about the thirteenth granted in 1207.

Writ for the levy of the thirteenth, issued April 3, 1207.

" Johannes[1] Dei gratia rex Angliæ, dominus Hyberniæ, dux " Normanniæ etc., vicecomiti Lincolnesciræ et omnibus fideli- " bus suis totius comitatus Lincolniæ salutem. Sciatis quod per " commune consilium et assensum consilii nostri facti Oxoniæ, " provisum et concessum est ad defensionem regni nostri et ad " recuperationem juris nostri, quod quilibet laicus homo totius " Angliæ, de cujuscunque feodo sit, qui habet in Anglia reddi- " tus et catalla, det nobis in auxilium de unaquaque mercata " redditus annualis sui xii. denarios, et de unaquaque mercata " cujuslibet maneriei catalli mobilis quod habuit in octavis " Purificationis Beatæ Mariæ, scilicet ad terminum concilii, xii. " denarios, et sic secundum plus et minus. Et omnes senescalli " et baillivi comitum et baronum jurabunt coram justitiariis " nostris de valentia reddituum et catallorum mobilium domi- " norum suorum, et de suis propriis similiter. Et quilibet " alius homo præter comites et barones jurabit de suis propriis " redditibus et catallis secundum quod justitiarii nostri ad hoc " transmissi utilitati nostræ melius viderint expedire. Et si " aliquis convictus fuerit quod ad evitandum commodum auxilii " nostri fraudulenter et scienter removerit catalla sua, vel ali- " quo modo concelaverit, vel in alicujus alterius potestate posu- " erit, et minus quam valuerint appretiaverit, omnia catalla " ejus capientur ad opus nostrum quieta, et corpus ejus in " prisone ponetur, donec per nos deliberetur. Quodlibet autem " wapeltakium et quælibet parochia inbrevietur per se, ita " quod justitiarii nostri sciant de qualibet villa per se respon- " dere. Cum autem justitiarii nostri auxilium istud in aliqua " civitate vel wapentakio vel villa assederint, statim transcri- " bere faciant in rotulis suis omnes particulas auxilii assisi, et

[1] This document is printed with occasional variations in the Patent Rolls of John, ed. Hardy, i. p. 72. It was issued at Winchester, April 3, 1207.

" liberentur vicecomiti comitatus ad colligendum a quindena in " quindenam, cum omni festinatione ; et justitiarii nostri rotu- " los suos penes se salvo custodiant donec illos ad nos afferant. " Statutum est etiam quod omnes clerici nostri et omnes justi- " tiarii nostri, et clerici eorum, et omnes qui se in aliquo de " hoc negotio intromittent, jurabunt quod legaliter et fideliter " ex posse suo hoc negotium facient, sicut statutum est, et " quod pro nulla re omittent. Præcipimus etiam super vitam " et membra, quod quilibet denarius bonus et de legali pondere " capiatur, quamvis non sit novus, tam ad opus nostrum quam " ad omnium aliorum regni nostri. Et ad hoc auxilium in " comitatu vestro assidendum mittimus loco nostro Robertum " de Perci, Simonem de Kime, Willelmum de Cornhille, magis- " trum Girardum de Rowelle, Simonem de Drieby, Jolanum de " Nevilla, Alexandrum de Pointone, Fulconem de Oiri, Eusta- " chium de Ledenham, Walterum de Pincebech, Petrum de " Bekeringes, Rogerum de Stikeswald, Johannem filium Jor- " dani, Andream de Wittone."

CANTERBURY CHRONICLE.

Appointments of assessors for Lincolnshire.

In simili forma directæ sunt ut diximus ad singulos comitatus singulæ litteræ regis ad jam dictæ xiii^mæ partis collectionem vel potius extorsionem faciendam. At Gaufridus Eboracensis archiepiscopus, id in præjudicium ac subversionem ecclesiasticæ libertatis fieri perpendens, præsertim cum homines suos de feodo ecclesiæ terras suas tenentes plurimum in hac parte cerneret jam gravatos vel in proximo gravandos, hujusmodi exactores, eos maxime qui bona ecclesiæ vel ad ipsius feodum pertinentia invaserant aut invaderent, anathematis vinculo innodavit ; unde rex exasperatus in dictum archipræsulem manum suam aggravavit, tam mobilia quam immobilia bona ejus diripi præcipiens atque ab hominibus ejusdem exactiones gravissimas per apparitores faciens tam impios extorqueri, qui et corpora resistentium sibi caperent et possessiones nichilominus confiscarent. Tandemque eodem archipræsule cum episcopo Dunelmensi regi ut secum et cum suis mitius ageret flexis genibus supplicante, ille tam eos quam deprecationem eorum despexit. Fertur tamen quod cum memoratus archipræsul ad pedes regis supplicandi gratia procidisset, rex vicissim procidit ad pedes ejus et ridendo ac irridendo dixit, " Ecce domine archiepiscope, ecce tantum " feci tibi quantum tu mihi." Et sic dimisit eum non consolationem sed irrisionem solam reportantem.

Geoffrey archbishop of York excommunicates the collectors of the thirteenth.

The king mocks the archbishop and refuses redress.

Rege igitur non adquiescente nec a malis quiescente, archiepiscopus Eboracensis, jam dictæ exactionis vexationisque causa,

Exile and death of the archbishop.

CANTERBURY CHRONICLE.

The pope commissions the bishops of Ely, Worcester, and Hereford, to compel the king to redress the archbishop's wrongs.

postmodum in partibus exulavit transmarinis, ibique viam universæ carnis est ingressus. Verum tamen, priusquam exilium subiret, dominus papa audita compertaque ipsius afflictione, scripsit Elyensi, Wigorniensi et Herefordensi episcopis, præcipiens eis quatenus, litteras apostolicas regi pro dicto archiepiscopo directas eidem præsentantes, ipsum attentius monerent, quatenus præfato archiepiscopo et ecclesiæ tam plenam quam debitam satisfactionem faceret exhiberi, alioquin ipsi totam Eboracensem provinciam ecclesiastico supponerent interdicto, illudque facerent usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, contradicentes appellatione postposita per censuram ecclesiasticam compescentes; scripsit autem dominus papa prædictis episcopis pro domino Eboracensi, in hac forma:[1]

Letter of Dec. 18, 1207 to the three bishops.

" Innocentius episcopus, etc., venerabilibus fratribus Eliensi, " Wigorniensi et Herefordensi episcopis, salutem et apostolicam " benedictionem. A regalis celsitudinis auditorio non est ita " lectio divinorum librorum, sicut credimus, aliena, quin Hero- " dem regem misisse manum suam ut affligeret quosdam de " ecclesia, Lucam audiant recitare; cujus utinam detestanda " memoria karissimum in Christo Johannem illustrem regem " Angliæ commoneat, ut quod religioso judicio damnare debet " in illo, maturiori consilio corrigat in seipso. Pervenit ad nos " siquidem clamor, et in plurimas mundi partes non absque " regiæ famæ detrimento percurrit, quod pravo seductus con- " silio manum suam in ecclesiam extendere non expavit, et " venerabilem fratrem nostrum Eboracensem archiepiscopum " multipliciter affligendo, mobilia et immobilia bona sua diripi " ac invadi, et a suis exactiones gravissimas per apparitores " fecit tam impios extorqueri, qui et corpora resistentium " sibi caperent, et bona nihilominus confiscarent. Ac tandem " eodem archiepiscopo cum episcopo Dunelmensi super hoc " flexis genibus supplicante, oblitus regiæ mansuetudinis, depre- " cationem ipsorum, immo honorem Creatoris in ipsis despexit. " Cum igitur nos Ejus exemplo deceat pro terræ mansuetis " arguere, Qui servis suis hominem non permisit nocere, ac " reges corripuit pro eisdem; serenitatem regiam rogandam " duximus et monendam, ut quæ sint digna rege recogitans,

---

[1] See also below, p. cvii. The letter is dated Dec. 18, 1207, in Baluze's edition of Innocent's Letters, lib. x. ep. 172. Potthast, Reg. Pontiff., p. 277.

" præfato archiepiscopo et suis et ecclesiæ, immo Deo, tam " plenam quam debitam satisfactionem faciat exhiberi. Quo- " circa fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipientes " mandamus, quatenus dictum regem, nostras ei litteras præ- " sentantes, quas super hoc destinamus eidem, prudenter mo- " neatis, et ad id efficaciter inducatis : alioquin quantumcunque " ipsum in Christi visceribus diligamus, regioque velimus ho- " nori deferre, quia nos non oportet libertati ecclesiasticæ " propter humanum deesse favorem, quam Dominus noster " Jesus Christus Suo sanguine reparaverat, volumus et præci- " pimus, ut, nisi ad commonitionem vestram adimpleat quæ " præmisimus, totam Eboracensem provinciam supponatis in- " terdicto ecclesiastico, et illud faciatis usque ad satisfactionem " condignam inviolabiliter observari, contradicentes appellatione " postposita per censuram ecclesiasticam compescentes. Quod " si omnes, etc."

CANTERBURY CHRONICLE.

" Datum Romæ apud Sanctum Petrum."

We return to the business of Canterbury.

Hiis igitur de tertiædecimæ partis exactione, necnon et de Eboracensis archiepiscopi vexatione, digressive digestis, jam propositum nostrum prosecuturi ad Cantuariensem electum stilum vertamus. Sane, cum rex in sua ut diximus perdurans duritia nullatenus flecti posset, ut electioni de magistro Stephano celebratæ præberet assensum ; dominus papa, in proposito suo nihilominus fixus et inflexibilis permanens, memoratum magistrum Stephanum x°v° kalendas Julii, die Sanctæ Trinitatis, in archiepiscopum Cantuariensem consecravit, quamvis rex Angliæ inde præmunitus, missis nunciis, consecrationem illius pro posse niteretur impedire. At dominus papa pallio de corpore beati Petri sumpto, insigni videlicet plenitudinis pontificalis officii ei dato, ipsum ad ecclesiam Cantuariensem decrevit destinandum, suffraganeis Cantuariensis ecclesiæ per apostolica scripta præcipiendo mandans, quatinus, eidem de cetero tanquam archiepiscopo suo in omnibus et per omnia intendentes, providis ejus mandatis humiliter ac devote parerent. Apostolicarum autem litterarum suffraganeis directarum tenor sic se habet :

The Pope consecrates Langton, June 17, 1207.

Gives him the pall and recommends him to the suffragans.

" Innocentius episcopus, servus servorum Dei, etc., suffraga- " neis Cantuariensis ecclesiæ salutem et apostolicam benedic- " tionem. Post diuturnum fletum in quo diu sederat Cantuari- " ensis ecclesia, proprio destituta pastore, etc." [1]

Letter of June 24, 1207.

[1] Below, p. lxxiv.

CANTERBURY CHRONICLE.

Sed et dominus Cantuariensis nuper consecratus suffraganeis suis de consecratione sua scripsit, primo quidem proponens quam grave quamque periculosum sit onus curæ pastoralis, unde valde se perterritum asserens, cum electionem Cantuariensem de se audisset celebratam, infirmitatem suam, ut ait, in sinu suo non abscondit, sed alium ad tantæ dignitatis regimen magis idoneum nominatim expressit. Verum, ut protestatns est, excusatio sua non fuit admissa, ut non fieret ab eo voluntas propria sed de eo potius aliena, subsequenter etiam profitens se credere nonnullos inter ipsos suffraganeos esse qui meritorum ratione pensata deberent sibi præesse potius quam subesse; sed tamen, quia supernæ voluntatis arbitrium licet occultum humiliter est venerandum, non superbe arguendum, hortatur ipsos suffraganeos ut divinæ dispositioni grato concurrentes assensu ministerii sibi crediti adjutores existant, et ut ex re nomen habere probentur, sicut dicuntur Cantuariensis ecclesiæ suffraganei, ita studeant ei votis omnibus efficaciter suffragari. Et hoc exemplar epistolæ ab archiepiscopo suffraganeis destinatæ :

The new archbishop writes his account to the suffragans and asks for their help.

" Stephanus Dei gratia Cantuariensis archiepiscopus, totius " Angliæ primas, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, venera- " bilibus in Christo fratribus Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis, " salutem et devotam in Domino caritatem. In speculæ pasto- " ralis eminentia, licet immeriti, disponente Domino constituti, " etc." [1]

Rex autem, audito et cognito quod sic citra conniventiam immo et contra voluntatem suam novus jam Cantuariensis ecclesiæ creatus esset archipræsul, turbatus est valde, et in dominum papam vehementer motus est; sed et ipsum archiepiscopum adeo exosum cœpit habere ut publicum protestaretur hostem, qui eum vel nomine archiepiscopi honoraret. Archipræsul tamen, a domino papa licentiatus ejusque benedictione accepta, a Roma recessit tanquam ad ecclesiæ sibi commissæ regimen accessurus. At rex, nullatenus mitigatus, immo acrius solito exacerbatus, eidem ac si esset inimicus regis et regni liberam ac tutam interclusit facultatem accedendi. Substitit ergo et expectavit dominus Cantuariensis in partibus transmarinis donec statueretur procella ista in auram, turbatioque sedaretur.

The king's indignation.

The archbishop starts for England, but waits abroad for better days.

In diebus illis Henricus de Langetone, archipræsulis pater, metuens ne occasione filii a publica potestate sibi periculum

[1] Below, p. lxxv.

CANTERBURY CHRONICLE.

immineret, relictis terris ac possessionibus suis, fugæ præsidio sibi consuluit, et una cum paucis familiaribus aliquamdiu in Anglia latebras fovit. Tandemque in Scotiam transfretans, et apud Sanctum Andream in prioratu exulans, ubi ob amorem ac reverentiam domini Cantuariensis satis honorifice est exhibitus; processu temporis ibidem diem clausit extremum. Audita autem ejus fuga recessuque ab Anglia officiales regis bona ipsius confiscarunt.

Flight and death of Henry Langton the archbishop's father.

Sed nec monachi Cantuarienses, in hujus turbationis turbine, immunes extiterunt a pœna. Porro in eos ira regis vehementer exarsit, eo quidem vehementius, quo ipsi regi indubitanter visum est, eos non solum perperam sed et proditorie egisse contra eum, dum contra sponsionem et obligationem ei factam, Norwicensem quasi abjicientes, alium eo inconsulto ad archiepiscopatum Cantuariensem in regiæ dignitatis ac juris læsionem elegerunt. Ignis igitur in flammam et flamma in incendium prorupit, id est ira regis in odium, et odium in atrocissimam vergit actionem. In dictos nimirum monachos tanquam in proditores læsæque majestatis reos arbitrans esse vindicandum, missis Cantuariam rutariis et arcubalistariis suis, minas eis terribiles intentavit. Ad quas illi, tanquam ad leonis acerrime sævientis rugitum, tremefacti, præsertim cum ad pavoris ac doloris cumulum in medio rutariorum jam constituerentur sicut oves in medio luporum, inito consilio elegerunt [magis] malitiæ cedere, et a loco pascuæ suæ ad tempus recedere, quam cotidie leoninis vel lupinis morsibus patere. Quid multa? Ex communi deliberatione parique voto, ad iter sese accingentes, non sine spectantium gemitu ac fletu, pedites, sed et nudis ut fertur pedibus, a matre Britanniarum ecclesia misere miserabiliterque migrarunt, tandemque transfretantes exilium in Francia subiere, ubi tamen non deseruit Deus sperantes in se, ad eorum subsidia tam seculares quam ecclesiasticas provocans personas.

The king's anger against the monks of Canterbury

He sends his emissaries to the convent.

The monks determine to go into exile.

Soli remanserunt quos aut ætatis aut infirmitatis sarcina prægravabat, exceptis quibusdam, qui nescio qua occasione quave intentione, sed viderint ipsi, in Anglicanis finibus substiterunt. Erat tunc videre miseriam, grege videlicet Domini exturbato, lupos ovile sacrum pro libitu possidentes immo et profanantes. Facta est igitur quasi vidua domina gentium, diuque sedit sola in mœstitia et mœrore. Sola inquam et non sola; sola quia filiis suis destituta, non sola quia a Sathanæ satellitibus obsessa et possessa. Illaque quondam gloriosa princeps provinciarum, non solum facta est sub tributo, sed et peccatis exigentibus pro

The elder monks stay at home, and some suspected brethren.

Lamentation for the church of Canterbury

CANTERBURY CHRONICLE.

arbitrio hostium qui facti sunt ei in capite, tota tradita fuit in prædam ac vastationem.

Sympathy felt for the monks.

Interim in omnem terram exivit fama facti hujus, nec solum cismarinas et transmarinas, sed etiam in transalpinas partes citissime penetravit. Quotquot autem audierunt verbum istud mirati sunt et indignati, tyrannicam regis in hac parte feritatem plurimum detestantes, quia a seculis est inauditum quod talis ac tantus tamque celebris loci conventus in auxilium actus sit. Interea vero dominus papa gladium suum vibravit, disponens interdictum generale per omnem Angliam et Walliam propter archiepiscopi Cantuariensis exilium ac monachorum ejectionem promulgare, atque tribus Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis, videlicet Willelmo Londoniensi, Eustachio Elyensi, et Malgero Wigornensi episcopis, ipsius interdicti executionem delegare.

The pope contemplates an interdict.

The archbishop writes to warn the English what is impending.

Et quidem domini papæ in hac parte propositum dominus Cantuariensis, utpote cujus res agebatur, plenius ac planius agnovit. Qui, super Anglos pia gestans viscera, eosdem præmunire studuit ac præmonere, ut gladii spiritualis jam in eos vibrati vulnus vel infligendum prudenter declinarent, vel inflictum patienter tolerarent. Unde universis Christi fidelibus in Anglia constitutis epistolam exhortatoriam transmittit. In qua primo proponit quam miserabiliter Anglicana ecclesia cecidit in derisum. Postmodum vero post pauca interjecta dicit Anglis constare quod rex circa personam ejus, qui a juventute sua ipsi devotus extitit ac fidelis, et regimen Cantuariensis ecclesiæ de mandato superioris susceperat, nullam penitus habeat actionem.

He declares that his cause is that of St. Thomas.

Immo, cum hæc orta sit tempestas occasione quarundam libertatum gloriosi martyris prædecessoris sui Thomæ sanguine defensarum, et pro satisfactione mortis ejusdem postmodum juratarum, non, [ut ait] ipse sed martyr in ipso potius infestatur. Subsequenter ostendit quod, cum grex beati Thomæ peculiaris, scilicet conventus Cantuariensis, ab ipso crudeliter separetur, ipse beatus Thomas proculdubio sit proscriptus, non eo quidem modo quo fuit dum viveret, sed converso; cum tunc ipse a loco gregis, nunc vero grex a loco ejus lacrymabiliter sit expulsus. Deinde retractat qualiter rex Angliæ Henricus II^us, cum, post martyrium beati Thomæ, ad ipsius memoriam pœnitens ac confitens confugeret, de fortissimis hostibus a quibus acerrime impugnabatur et pene expugnabatur, statim undique triumphavit. Et, si libertates Cantuariensis ecclesiæ sicut tunc juratæ fuerant hactenus essent observatæ, non esset, ut ait, regnum Angliæ a

statu potestatis solitæ diminutum. De pertinacium quoque et impœnitentium perditione subjungens, refert qualiter imperator Fredericus, qui sanctam ecclesiam diu impugnarat, cui tamen tandem exhaustis viribus obedivit, quia nocendi desiderium non amisit, justo Dei judicio in modico aquæ, ubi puer septennis vadare poterat, est submersus. Narrat etiam qualiter beatus Thomas Cantuariensem archiepiscopatum in exilii sui principio resignavit, et sanctus papa Alexander, tanquam habens plenitudinem potestatis, dum idem archiepiscopatus vacasset per dies aliquot, ipsum ei contulit præter regis assensum et electionem quamlibet monachorum. Inter hæc autem omnia, ut ait, nunquam Henricus rex Angliæ ipsum esse Cantuariensem archiepiscopum denegavit, licet cum aliqua excusatione tunc restitisse posset papæ Alexandro, quoniam tunc scisma erat, et alius dicebat se in sede apostolica jus habere. Nunc autem, ut ait, multo gravius incurritur peccatum, cum scilicet Divinæ dispositioni resistitur, quoniam constat per electionem monachorum Cantuariensium, assensu regis etiam requisito, et domino apostolico in unitate ecclesiæ approbante, circa ipsum canonice consummatam. In sequentibus dicit quod gloriosus martyr Thomas offenditur impudenter, cum successor ipsius et speciales ejus filii proscribantur, cum corpus et locus ipsius a viris sanguinum obsideatur, qui, cum sanguinem martyris non possint iterato fundere, faciunt id quod possunt, proventum sanguinis auferentes, oblationes scilicet qui ad tumulum martyris offeruntur. Postmodum vero asserens quod ipse ab annis teneris tam tenere regnum Angliæ amore dilexit naturali, ut per compassionem portaverit casus regni prosperos et adversos, Anglos attentius hortatur ut pœnam sibi imminentem celeri pœnitentia præveniant, et ne quis eorum malitiæ sit executor, consiliarius aut minister. Probatque consequenter quod quæcunque regi temporali in Regis æterni præjudicium impenduntur proditorie proculdubio perpetrantur. Deinde Deum invocat testem se nihil magis inter temporalia formidare quam quod regi Angliæ pro hoc facto a suis fidelitas in necessitatis tempore non servetur, quam quia ei servari desiderat tota intentione, ait se velle procurare ut ipse a fide Christi et unitate ecclesiæ non recedat. Item preces inculcat et rogat ne quis eorum instanti persecutioni aliquo modo consentire præsumat, quoniam consentientes et agentes par pœna constringit. Consentiens autem, ut ait, intelligitur quicunque male agentibus consilium aut auxilium aut defensionem aliquam impertitur ; nec a consentiente distin-

CANTERBURY CHRONICLE.

The warning of the fate of Frederick I.

Henry II. never denied that Thomas was archbishop.

He declares his own faithfulness to England.

CANTERBURY CHRONICLE.

guitur qui congaudet aut mala facta dissimulat, cum ea possit in toto vel in parte rationabiliter impedire. Tandem convertens sermonem ad milites et monens eos ut recolant quod militaris officii insignia ab ecclesia receperint, ut videlicet per eorum gladios eadem ecclesia tutaretur, asserit justum esse ut, si sine armis ipsa possit defensari, unusquisque eorum fideli consilio et admonitione devota eam promptius tueatur. Promittit autem quod ipse vice versa paratus sit jura eorum promptissima sollicitudine conservare; quia non, ut quidam eis mendaciter suggesserunt, patronatus ecclesiarum et jus præsentandi ipsis, ut ait, intendit auferre Cantuariensis ecclesia vel Romana, quin potius hoc jus eorum in facie ecclesiæ profitetur; nec alia intentione, ut asserit, onus curæ pastoralis suscepit, quam ut salutem regis et regni fideliter procuret. Monet postea ut, si labor eorum pro ecclesia impensus fuerit inefficax, sed tamen fidelis, secure et cum sana conscientia interdictum, sive quamcunque pœnam sancta ecclesia statuerit, expectent, scientes quod æque meritorium erit eis divinis obsequiis carere pro justitia, matri suæ spirituali collugentes, ut eisdem oportuno tempore interesse. Ne autem videatur hoc in regis et coronæ suæ dixisse præjudicium, postremo hortatur ut secum omnes ad Deum preces fundant, ut Ipse omnes hostes regis et regni, et eos qui humiliationem eorum desiderant, conterat aut convertat; regi quoque eam voluntatem inspiret quæ ipsi et regno magis debeat esse oportuna; de se etiam ad salutem animæ suæ et honorem ecclesiæ sanctæ disponat, ita videlicet ut sacerdotium suum cito deficiat si non sit subditis profuturum. Monet etiam ut cum eo pro se ipsis omnes orent, ut ipsi talibus monitis pareant quæ, cum pie fuerint adimpleta, temporalem eis salutem afferant et æternam. Et hoc rescriptum epistolæ memoratæ omnibus Anglis a domino Cantuariensi destinatæ:

The archbishop's exhortations to divers classes of Englishmen.

He warns them of the interdict.

" Stephanus Dei [gratia] Cantuariensis archiepiscopus, totius " Angliæ primas et sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis; " dilectissimis in Christo fratribus, filiis et amicis et universis " Christi fidelibus in Anglia constitutis, salutem et gratiam et " benedictionem. Cum sancta Dei ecclesia nunquam careat " tribulationibus et pressuris, habet tamen aliquando calidos " oppressores, etc."[1]

Sed et præter hanc generalem aliam specialem epistolam direxit dominus Cantuariensis Willelmo Londoniensi episcopo, in qua retractans qualiter Cantuariensis ecclesia in derisum cecidit singularem, proscriptis specialibus filiis gloriosi martyris

[1] Below, p. lxxviii.

CANTERBURY CHRONICLE.

The archbishop writes to the bishop of London empowering him to act on his behalf.

Thomæ et corpore ipsius ecclesiaque Christi a viris sanguinum obsessa, monachisque quibusdam aliarum domorum ad celebrandum in suum et ejusdem ecclesiæ præjudicium introductis, loco etiam sancto tam enormiter a quibusdam satellitibus profanato, ut etiam ea capiant quæ ad tumulum martyris offeruntur, proventum sanguinis quia sunt viri sanguinum vendicantes, attentissime obsecrat eundem Londoniensem, ut ipse una cum coepiscopis suis Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis studeat molimina persequentium impedire, quod quidem ipsemet in propria persona, ut asserit, devotissime faceret si sibi ad ecclesiam Cantuariensem liber pateret accessus. Verum, quia multipliciter præpeditur quominus officium suum præsentialiter ac personaliter exequatur, auctoritatem præstat pariter et assensum hiis quæ dictus episcopus pro compassione Cantuariensis ecclesiæ circa dioceses archiepiscopatus sui statuerit observanda, vicesque suas, in hiis quæ ab se ipsum pertinent nullo episcopo mediante, eidem committit; dans ipsi potestatem universos sibi subditos si qui censuræ ecclesiasticæ obviaverint cohercendi. Deinde mandat ut si qui spiritualibus ad Cantuariensem archiepiscopatum pertinentibus se præter ipsius assensum immiscuerint, si post primam commonitionem continuo non desistant, ille eos excommunicatos faciat denuntiari et ab omnibus arctius evitari, eorum sibi absolutione et taxatione pœnitentiæ reservata. Mandat etiam ut personis ecclesiasticis sub pœna anathematis inhibeat, ne talibus qui in eorum regimen se intrudunt in aliquo pareant aut intendant. Ad hoc appellationes ad se factas, correctiones ac defensiones subditorum suorum, eidem generaliter committit, magnis tamen causis et arduis sibi aut nuntio suo quem ad hoc miserit reservatis. Postremo eum attentius exorat, necnon et in virtute obedientiæ eidem injungit, ut secundum præscripta faciat mandata sibi ac commissa plenarie prosequendo, ita quod in omnibus reverentia sedis apostolicæ salvetur. Quia vero, ut ait, litterarum multitudo quæ pro se faciunt non sine periculo circumfertur, universis Cantuariensis ecclesiæ subditis districte præcipit ut præsens scriptum cui sigillum suum appendit dicto episcopo sufficiat ad datæ testimonium potestatis. Hoc autem exemplar epistolæ a domino Cantuariensi episcopo Londoniensi directæ:[1]

" Stephanus permissione Divina Cantuariensis archiepiscopus,
" totius Angliæ primas et sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardi-
" nalis, venerabili in Christo fratri et obedientiæ filio speciali

[1] Below, p. lxxxiii.

CANTERBURY CHRONICLE.

"Willelmo, Dei gratia Londoniensi episcopo, salutem et sinceram in Domino caritatem. Ad aures nostras lacrimabili narratione pervenit, quod Cantuariensis ecclesia, quæ quondam inter omnes occidentales præcipua veneratione claruit, nuper in derisum cecidit singularem, etc."

COLLECTION OF LETTERS ANNEXED.

Dec. 21, 1206. Letter of Innocent III., announcing the election of Stephen Langton.

(I.) INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et conventui Cantuariæ salutem et apostolicam benedictionem. Examinata causa, quæ inter vos et venerabiles fratres nostros Cantuariensis ecclesiæ suffraganeos super jure Cantuariensis ecclesiæ archiepiscopum eligendi, et ea quæ agebatur inter dilectos filios suppriorem vestrum, et fautores ipsius, ac te, fili prior, et socios tuos, necnon et eosdem suffraganeos, super electione supprioris ejusdem; de communi fratrum nostrorum consilio, exigente justitia, vos ab impetitione suffraganeorum Cantuariensis ecclesiæ super jure Cantuariensem archiepiscopum eligendi per diffinitivam sententiam absolventes, electionem supprioris ejusdem, quam, post multas appellationes ad sedem apostolicam rationabiliter interpositas, et nonnullis adjectis conditionibus, quæ inventæ sunt postmodum non extare, non tam celebratam fuisse constitit, quam præsumptam, irritam decrevimus et inanem. Volentes autem ecclesiæ viduatæ consulere, monachis illis, qui a vobis omnibus, si præfati supprioris electionem contingeret irritari, potestatem acceperant apud sedem apostolicam eligendi pastorem, injunximus, ut habentes præ oculis solum Deum, personam idoneam per electionem canonicam sibi præficerent in pastorem. Ipsi ergo licet in principio discordaverint, aliquibus eorum venerabilem fratrem nostrum Norwicensem episcopum, quibusdam vero prædictum nominantibus suppriorem, novissime tamen post multas deliberationes in dilectum filium nostrum magistrum Stephanum de Langtone, tituli Sancti Grisogoni presbyterum cardinalem, virum utique vita, fama, scientia et doctrina pollentem, unanimiter convenerunt, ceteris concordantibus in eundem, eligentes eum a sede apostolica postulandum, et apud dilectos filios[1] abbatem Belliloci, et nobilem virum Thomam vicecomitem de Stafforde, et Anfridum militem de Deen, nuncios karissimi filii in Christo Johannis, Anglorum

[1] Hugh, abbot of Beaulieu, afterwards bishop of Carlisle; Thomas of Erdington, sheriff of Staffordshire; and Anfrid de Dene, knight.

CANTERBURY CHRONICLE.

regis illustris, diligenter instantes, ut super hoc vice-regis assensum regium exhiberent, qui eum exprimere noluerunt: nos autem postulationem ipsius, et quoad famam et quoad personam, tam canonicam quam providam attendentes, eam decrevimus approbandam, responsum ipsius nihilominus approbantes. Qui requisitus ut præberet assensum postulationi, inter cetera sic respondit: Quod cum ipse sui juris non sit, tanquam sub nostra potestate per omnia constitutus, necesse habeat nostræ dispositionis beneplacitum adimplere. Volentes igitur vobis et ecclesiæ vestræ pacem paterna sollicitudine procurare, prædictum regem apostolicis litteris rogamus attentius et propensius exhortamur, quatenus, cum in cunctis operibus suis specialiter immo præcipue circa memoratam ecclesiam ob reverentiam illius martyris gloriosi, qui privilegium speciale pro ipsa quasi sanguine suo scripsit, non quæ sunt sua, sed quæ Jesu Christi quærere debeat; proviso quod ecclesia tanta, quæ quidem et præcipuum apostolicæ sedis membrum esse dinoscitur, et singularior sit gemma coronæ, diutius jam permansit aliquibus malignantibus pastoris solatio viduata, postulationi jam dictæ gratanter impendat, seu potius se declaret jam impendisse consensum, ne velle videatur dispositioni contraire fraternæ, quæ post diutinos fletus matris dissidentium scismata filiorum concordi patris electione pacavit, de tali pro certo celebrata persona, quæ apud Deum et homines opere et sermone illa relucet lampade meritorum, illa morum præminet honestate, quod nisi necessitas relevandi minantem ecclesiæ vestræ ruinam, tam solidam apostolicæ sedis columnam transponere non induceret, haberet utique in quo sibi apostolica sedes plurimum indigeret. Suademus etiam mansuetudini regiæ obsecrando, ut spiritum lenitatis assumens, ita super hoc facilem et benevolum sese ostendat, ut quod de tam salubri negotio cælitus est provisum, debito prosequendo favore, non videatur in hoc velut factum ab alio consentire, sed potius suam gratiam apponendo, ipse illud comprobet se fecisse. Non enim in ipsius approbatione ita solam utilitatem ecclesiæ Cantuariensis attendimus, quin in ea consideratus plenarie fuerit honor ejus, utpote qui, de ipsius regis terra et genere fideli sibi ducens originem, secuturus cum Deo creditur ejus per omnia voluntatem. Proinde regem hortamur eundem, ut respiciat diligenter, in hoc sibi gratiam quoad Deum, et famam quoad homines sic conservet, ut qui utramque sibi clarificasse videtur in multis, ita quod in altera magnifice ipsum incepit Deus exaltare, ac in

He describes the appeal which he is making to the king for his assent.

Langton is an Englishman and of a faithful family.

CANTERBURY CHRONICLE.

The pope's account of his arguments urging John to accept Langton as archbishop.

reliqua nomen suum in populis magnum satis et celebre prædicatur, neutrum in hoc facto possit offendere, a quo ipsius gloria noscitur ex magna parte pendere. Suggerimus insuper eidem serenissimo principi aperire oculos et videre, quod fortasse sine superni nutus arbitrio non est actum, ut eo præcipue tempore Deus suus eundem fecerit præter multorum spem in temporalibus prosperari, quo memorata ecclesia viduitatis suæ damna ploravit, ut per hujusmodi beneficia se cognosceret admoneri, noluisse supernum regem ipsum ab occupationibus ejusdem ecclesiæ fore liberum, cum inveniri voluit eum triumphis secularibus occupatum; unde debet sollicite regalis prudentia providere, quatenus ita Deo in ecclesiæ pace retribuat, quod sibi ab eo non ambigit in mundana prosperitate tributum, ut tanto de munere suo felicius incepto cursu proficiat, quanto reverentius quasi pretium propter hoc libertatem ecclesiasticam ei donat, ne si gratiam ob gratiam sibi factam devotione, quod absit, congruæ gratitudinis non compenset, non solum humana lege de illa quod ob causam dedisse creditur, causa non secuta, repetitio [1] Deo competat; unde etiam exactissime rationem de ingratitudine commissa requirat. Porro eidem hortationi supponimus preces nostras, ut, ad hoc oculum animi sui volvens, penetrabili timoris Dei se mucrone transfigat, ponens ante se dictum martyrem, immo seipsum in sede cordis sui statuens coram ipso illum deprecantem se videat, et suam ipsi ecclesiam commendantem tremiscat, et paveat, et indignum existimet preces ejus pro mercede sui sanguinis non admittere, cujus specialiter patrocinio non debet ambigere se regnare; quique celebre satis antea celebrius deinde fecit suo martyrio regnum ejus. Putat enim idem rex impune deserat domum suam malignorum attrectari molestiis, qui pro eâ sanguinem suum fudit? putat bene merentibus in eadem suum subtrahat beneficium, qui pro ejus amore mortis pertulit cruciatum? Nunquid ideo sanguis ejus contra persecutores ipsius clamare non creditur, quoniam aliquamdiu ipsam persequi quivis impius occulto Dei judicio sustinetur? An sine sui periculo impius ecclesiæ libertatem ancillare quis poterit, cujus privilegium ipse martyr suo cruore conscripsit? Profecto quæ utilitas in sanguine suo erit, si, quod ejus pretio fuerit emptum, deinde fuerit in opprobrium servitutis redactum? Denique apud eundem precibus inculcando præinsistimus, ut pro Deo, pro ipso

(Digest, xii. 4; Code, iv. 6.)

[1] *repetio*, MS.

martyre, pro nostro deinde amore in serenitate animi preces nostras intendat, et rogantes ac obsecrantes attentius, quinimmo pro munere pretioso petentes exaudiat, ut postulationem prædictam régio prosequendo favore, nos secum, et ipse nobiscum ecclesiæ memoratæ, quæ graviter ex sua viduitate in spiritualibus et temporalibus est collapsa, utiliter succurramus; sollicitus infra tres menses post susceptionem præsentium nobis rescribere, ut idem electus, cum plenitudine pontificalis officii dictam gubernaturus ecclesiam, regiis conspectibus se valeat præsentare. Alioquin quantumcunque regalem magnificentiam sinceræ in Domino caritatis brachiis amplexemur, et ei super hoc deferri specialiter voluerimus, ut et nobis ipse deferret, in ipso facto, sicut canonica deposcit auctoritas, dante Domino, procedemus. Caveatque sollicite rex præfatus, ne cujusquam pravo seductus consilio in eam se difficultatem inducat, de qua non valeat facile expediri, neve cursum suæ prosperitatis impediat, qui, disponente Domino, dirigitur ad majora, cum, si prudenter attendat supra jus suo juri delatum, nec ex his; quæ acta sunt vel gerenda, ullum sibi velimus aliquando præjudicium generari. Sperantes igitur quod si tempus vestræ visitationis agnoscitis, et ad Deum in toto corde vestro conversi, ad familiare vobis dicti martyris recurrentes patrocinium, ipse vos piis clamoribus excitatus exaudiet, et sanguinem suum non in vanum pro vobis interpellare ostendet; universitatem vestram monemus attentius et hortamur, per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatinus ex eo saltem apprehendentes ne quando irascatur Dominus disciplinam, quod ex contentionibus vestris non solum ecclesiæ vestræ quies multipliciter est turbata, verum etiam ecclesia pene universalis offensa, cujus profecto generali sollicitudini tantum nos oportet nos subtrahere, quantum specialiter expediendis vestris difficultatibus nos decuit deputare. Quanquam occasione litis inter vos et suffraganeos memoratos super eligendi jure subortæ, ingens sit vobis adquisita libertas, omnem zelum amaritudinis et rancoris deponatis, et ad unitatis concordiam redeuntes, non quæ vestra sunt, sed quæ Jesu Christi sentiatis unanimiter in idipsum, et in hoc quod de postulatione prædicta per Jesum Christum a vobis omnibus factum est, cum ab illis sit provide celebratum, qui potestatem omnium habuerunt consolidando vestras per omnia voluntates, corda vestra ad Deum in humilitate elevetis, apud quem in omni oratione petitiones vestræ per advocatum nostrum prædictum gloriosum martyrem innotescant, ac in solo

CANTERBURY CHRONICLE.

Continuation of the argument.

He urges the convent to seek peace.

CANTERBURY CHRONICLE.

Papal letter of Dec. 21, 1206.

Altissimo spem ponentes, qui si vobiscum fuerit, non timebitis quid faciat vobis homo; ipsum sine intermissione rogetis, ut per suam magnam misericordiam factum istud ita faciat nos perficere, quod ad honorem sancti nominis Sui, communem salutem nostram, ac perpetuam ecclesiæ vestræ pacem valeat provenire. Quod utique ab Ipso indubitanter obtinere confidimus, si a vobis in caritate ac virtute manentibus orationum suffragiis adjuvemur. Videte igitur, ne cujusquam astutia vos seducat, ne qua diabolica vel humana temptatio vos corrumpat, sed in unitatis proposito existentes plenam fiduciam habeatis, quod imperfectum nostrum Christi perfectione supplente, hoc, quod cum Ipso incepimus, per Ipsum ad felicem exitum perducemus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum xii° kalendas Januarii, pontificatus nostri anno nono.

Letter of the pope to the king refuting his arguments against the reception of Langton, May 26, 1207.

(II.) Innocentius episcopus, servus servorum Dei, karissimo in Christo filio Johanni, illustri Angliæ regi, salutem et apostolicam benedictionem. Cum super negotio Cantuariensis ecclesiæ nos tibi scripserimus, humiliter et benigne rogando et exhortando, tu nobis, ut salva pace tua loquamur, rescripsisti contumaciter et proterve, quasi comminando et exprobrando; et cum nos tibi supra jus deferre curemus, tu nobis etiam secundum jus deferre non curas, minus quam decet attendens, quod, etsi tua nobis devotio sit plurimum necessaria, nostra tamen gratia tibi non parum est oportuna. Cumque nos in tali casu tantum honorem nulli principum detulerimus, quantum tibi, tu nostro tantum derogare contendis honori, quantum in simili casu nullus principum derogare præsumpsit, quasdam frivolas occasiones prætendens, quibus asseris, quod electioni de dilecto filio nostro Stephano, tituli Sancti Grisogoni presbytero cardinali, a monachis Cantuariensibus celebratæ, non potes præstare consensum; quia videlicet inter tuos conversatus est inimicos, et quia persona est prorsus ignota. Porro secundum proverbium Salomonis, frustra jacitur rete ante oculos pennatorum, cum intelligamus id ei non esse imputandum ad culpam, sed ad gloriam ascribendum, quod, Parisius diu vacans, litteralibus studiis in tantum profecit, ut meruerit esse doctor non solum in liberalibus facultatibus, verum etiam in theologicis disciplinis, ac per hoc, cum vita concordet doctrinæ, dignus habitus est præbendam Parisiensem obtinere; unde mirabile gerimus, si vir tanti nominis, de tuo regno ducens originem, tibi potuit esse saltem quoad famam ignotus, præsertim cum scripseris illi, postquam a nobis extitit in cardinalem promotus, quod licet disposueris eum ad tuæ fa-

The king had called him an unknown person.

Sketch of the early career of Langton.

Prov. i. 17.

CANTERBURY CHRONICLE.

miliaritatis obsequium evocare, gaudebas tamen, quod ad majus erat officium sublimatus: sed id potius attendere te decuisset, quod in terra tua natus est de parentibus tibi fidelibus et devotis, quodque in Eboracensi ecclesia fuerat præbendatus, quæ longe major et dignior quam Parisiensis extitit; unde non solum ratione carnis et sanguinis, verum etiam obtentu ecclesiastici beneficii et officii te ac regnum tuum affectu sincero diligere comprobatur. Nuncii vero tui causam aliam nobis expresserunt, quare suæ non præstitisti electioni consensum; quia videlicet nunquam fuerat requisitus ab illis, qui eum a te debuerant postulare; asserentes quod litteræ illæ, quibus mandavimus, ut super hoc negotio procuratores idoneos ad nos destinares, ad te minime pervenerunt, et monachi Cantuarienses quamvis pro aliis negotiis ad tuam præsentiam accessissent, pro postulando tamen consensu nec litteras nec nuncios direxere: unde iidem nuncii cum multa nobis instantia supplicarunt, quatenus ex quo nobis complacuit hanc tibi honorificentiam reservare, ut monachi Cantuarienses regium postularent assensum, quoniam hoc factum non erat, dilationem congruam concedere dignaremur, infra quam posset hoc fieri, ne juri tuo contingeret derogari; contra personam electi quiddam ad ultimum proponentes, quod cum manifestum sit falsum, ostium oris claudere debuissent, præsertim cum, si etiam verum esset, promotionem ipsius jam impedire non posset. Licet autem super electionibus apud sedem apostolicam celebratis non consueverit assensus principis expectari; duo tamen monachi fuerant specialiter deputati, ut ad te pro requirendo assensu venirent, qui apud Dovram fuerunt detenti, ut injunctum sibi mandatum exequi non valerent; et præfatæ litteræ de procuratoribus ad nostram præsentiam destinandis tuis fuerunt nunciis assignatæ, ut eas tibi fideliter præsentarent. Nos quoque, qui super Cantuariensem ecclesiam plenitudinem potestatis habemus, regium super hoc per litteras nostras dignati sumus implorare favorem, et cursor noster, qui apostolicas tibi litteras præsentavit, litteras quoque prioris et monachorum, qui ex mandato totius Cantuariensis capituli electionem celebraverant memoratam, super assensu petendo regiæ sublimitati porrexit. Ideoque non vidimus oportere denuo post hæc omnia regium postulare consensum, sed id agere disposuimus, non declinantes ad dextram vel sinistram, quod sanctorum patrum canonicæ sanctiones statuunt faciendum, ut videlicet nihil moræ vel difficultatis rectis dispositionibus afferatur, ne gregi Dominico diu desit cura pastoris. Quocirca tuæ regali prudentiæ non sug-

He was known to the king, born and promoted in England.

It was not true to allege that the royal assent had not been asked for.

The letters of the pope and monks had been delivered to the king.

CANTERBURY CHRONICLE.

geratur a quoquam, quod aliquatenus valeamus a consummatione hujus negotii revocari, quoniam cum absque vi et dolo canonica sit electio de persona idonea concorditer celebrata, sine dampno famæ ac periculo conscientiæ desistere non possemus. Tu ergo, fili karissime, cujus honori supra jus deferre curavimus, ita secundum jus nostro studeas honori deferre, ut gratiam Divinam et nostram uberius mereris; ne forte si secus egeris, in eam te difficultatem inducas, de qua non facile valeas expediri; cum tandem oporteat Eum vincere, Cui flectitur omne genu cælestium, terrestrium et infernorum, Cujus nos vices in terris, licet immeriti, exercemus. Ne igitur illorum consiliis adquiescas, qui semper tuam turbationem desiderant, ut melius possint in aqua turbida piscari, sed nostro beneplacito te committas, quod utique tibi cedet ad laudem et gloriam et honorem quia non esset tibi tutum in hac causa Deo et ecclesiæ repugnare, pro qua beatus Thomas, martyr et pontifex gloriosus, sanguinem suum recenter effudit. Præsertim ex quo pater et frater tuus claræ memoriæ, tunc reges Anglorum, in manibus legatorum apostolicæ sedis illam pravam consuetudinem abjurarunt; nos autem, si nobis humiliter adquieveris, sufficienter tibi et successoribus tuis providere curabimus, ne super hoc valeat vobis præjudicium generari. Datum Laterani vii° kalendas Junii, pontificatus nostri anno decimo.

Exhortations and warnings.

Dated May 26, 1207.

Letter of the pope to the suffragans of Canterbury; dated June 24, 1207.

(III.) Innocentius episcopus, servus servorum, etc., Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis salutem et apostolicam benedictionem. Post diuturnum fletum, in quo diu sederat Cantuariensis ecclesia, proprio destituta pastore, lacrymas suas Dominus ex alto prospexit, venerabilem fratrem nostrum Stephanum, Cantuariensem archiepiscopum, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, vobis in pontificem providendo, quem vita, fama, scientiaque præclarum tanto cognovimus merito præminere, quod nisi vocationi Divinæ resistere timeremus, molestissimum nobis fuisset ipsum a nostro latere separare; ut qui quasi nobiscum hactenus universali præfuerat ecclesiæ, secundum vocationem ipsam Cantuariensi ecclesiæ specialiter præferatur. Cum igitur eum nuper propriis manibus curaverimus consecrari, ac pallio de corpore beati Petri sumpto, insigni videlicet plenitudinis pontificalis officii sibi dato, ipsum ad ecclesiam memoratam decrevimus, dante Domino, transmittendum; fraternitatem vestram monemus attentius et hortamur, per apostolica scripta vobis præcipiendo mandantes, quatinus eidem amodo tanquam archiepiscopo vestro in omnibus et per omnia inten-

He has consecrated Langton.

dentes, providis mandatis ejus pareatis humiliter et devote. Datum Viterbii viii° kalendas Julii, pontificatus nostri anno decimo.

Letter of archbishop Langton to the suffragans of Canterbury.

(IV.) Stephanus, Dei gratia Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, venerabilibus in Christo fratribus Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis, salutem et devotam in Domino caritatem. In speculæ pastoralis eminentia, licet immeriti, disponente Domino, constituti, injunctum nobis officium tanto amplius formidamus, quanto pastorum desidiam graviori sententia novimus feriendam; unde non immerito sedens in specula ponere sibi jubetur amara, quia de manibus speculantis, si negligens fuerit vel insipiens, sanguis perditarum requiritur animarum. Cum in frontibus justorum signaretur "Thau," et non signati percuti juberentur, a sanctis initium sumebatur, quia prælatorum transgressio præ ceteris punietur, cum peccante populo Dominus principes patibulis præcepit addici, prælatos ecclesiarum exemplo terruit, quos præter delicta propria accusant etiam aliena; et qui genealogiæ suæ scripturam ostendere non valentes, sacerdotium nihilominus usurpabant, tanto leguntur officio destituti.

Relating his action on his election and asking for their aid.

Nos igitur tantis patribus succedentes, quibus vitæ merito quasi congregationi spirituali tenemur esse conjuncti, cum hujus genealogiæ scripturam, bonorum scilicet operum prærogativam, nullatenus habeamus, ne tanto sacerdotio censeamur indigni, admodum formidamus. Quid plura? Innumera nos terrent exempla, singula pene scripturæ verba nobis incutiunt timorem, et mentem nostram spirituali quodam mucrone transfigunt. Hujus timoris aculeum sentientes, cum electionem Cantuariensem de nobis audivimus celebratam, infirmitatem nostram in sinu nostro non abscondimus, sed alium ad tantæ dignitatis regimen magis idoneum nominatim expressimus, Salvatoris nostri vestigiis inhærentes, et Ejus exemplo translationem calicis modeste, sicut decuit, postulantes, merito honorem tanti oneris conferentes calici passionis. Verum excusatio nostra non fuit admissa, ut non fieret a nobis voluntas propria, sed de nobis potius aliena. Imperfectum igitur nostrum intuentes, et ante fraternitatis vestræ oculos statuentes, humiliter prudentiam vestram, nobis in subsidium cælitus deputatam, duximus attentius exorandam, ut onus nobis impositum fraternæ caritatis studio supportetis, ut juxta apostolum vestra abundantia sit nobis spiritualis inopiæ supplementum. Confitemur quidem, et bene credimus inter vos esse nonnullos, qui, meritorum ratione pensata, deberent nobis præesse potius quam subesse; sed vestra novit discretio, quod

CANTERBURY CHRONICLE.

supernæ voluntatis arbitrium, licet occultum, humiliter est venerandum, non superbe vel pertinaciter arguendum. Divinæ igitur dispositioni grato concurrentes assensu, ministerii nostri adjutores existite, et ut ex re nomen habere probemini, sicut estis Cantuariensis ecclesiæ suffraganei, ita vestra studeat caritas ei votis omnibus efficaciter suffragari. Valete.

The bishops of London, Ely, and Worcester, forward a papal letter dated Aug. 27, 1207. The pope has always shown great consideration for king John.

(V.) Willelmus Londoniensis, Eustachius Eliensis, Maugerus Wigorniensis Dei gratia episcopi, dilectis in Christo decano et capitulo et archidiacono Lincolniensis ecclesiæ, salutem in Domino. Mandatum domini papæ in hæc verba suscepimus :

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, etc., venerabilibus fratribus Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Illius testimonium invocamus, qui testis est in cælo fidelis, quod karissimum in Christo filium nostrum Johannem, regem Anglorum illustrem, sincerissima semper caritate dilexerimus ; et usque adeo erga ipsum exuberavit nostræ gratiæ plenitudo, quod plurimi principum in devotione sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ non solum minus ferventes extiterunt, sed quidam facti sunt etiam indevoti ; si quando enim in eum vel regnum suum fragor turbationis invaluit, sedes apostolica, pia gestans viscera circa eum, potenter ipsum adjuvit, et in multorum invidiam a multis angustiis relevavit. Verum, quod dolentes referimus, usque adeo gratiæ nostræ se reddit ingratum, ut nequaquam videamur eum beneficiis attraxisse, sed injuriis provocasse, cum nostris immo Dei dispositionibus se opponens, ea minus sano ductus consilio non formidet incipere, quæ in ejus possunt grave periculum redundare. Quæ vero sint illa non credimus exprimenda, cum vobis sint magis nota quam nobis ; verum quamvis devotionem ipsius regis valde nobis necessariam reputemus, non minus tamen sed forsitan longe amplius æstimare potest et debet nostram sibi gratiam oportunam, quemadmodum evidentius, si bene recolit, jam percepit. Sed ipse immemor horum omnium jurisdictionem nostram non solum impedire, verum etiam evacuare conatur, licet nos suam nunquam minuere, sed semper studuerimus defensare : illudque potius deberet attendere, quod principes illi, qui libertatem ecclesiasticam impugnando indebitam sibi super ecclesias conati sunt arripere potestatem, divino judicio pene penitus defecerunt; qui vero sanctam ecclesiam in sua libertate fovendo digno venerantur honore, de bono semper in melius prosperantur. Ceterum ad quem finem ex incepta possit persecutione venire, nequaquam attendit, quia, si finem prudenter attenderet, ab incepto pro-

The king has shown both impolicy and ingratitude.

CANTERBURY CHRONICLE.

culdubio declinaret, cum præter divinam offensam, nisi quantocius resipuerit, gravem sit incursurus jacturam, quia durum est ei contra stimulum calcitrare. Absit enim, ut in tam iniquo proposito populus Anglicanus, qui vere Christianus existit, et zelator fidei orthodoxæ, contra Regem cælestem sequatur terrenum, temporalia spiritualibus præferendo, cum non solum clerici, sed et laici tantæ discretionis et devotionis existant, ut norint et velint distinguere inter illa, quæ reddenda sunt Cæsari, et ea, quæ reddenda sunt Deo. Cum igitur honori suo pariter et saluti vix credimus hoc tempore posse utilius provideri, quam ut Cantuariensis ecclesia talem pontificem habeat, qui fama, scientia et vita præclarus, ad ea, quæ Dei sunt, eum documentis provocare valeat et exemplis, ac tota sibi mentis affectione cohærens, sanum ei consilium circa spirituales et temporales utilitates intendat; quoniam hæc in venerabili fratre nostro Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali, novimus convenire, licet molestissimum nobis esset eum a nostro latere separare, ut qui quasi nobiscum hactenus universali præfuerat ecclesiæ, secundum vocationem de ipso factam Cantuariensi ecclesiæ specialiter præferretur; quia tamen utilitati ejusdem regis suæque saluti desideramus consulere, ac ipsius profectibus intendimus providere, archiepiscopum ipsum a conventu Cantuariensis ecclesiæ canonice postulatum pariter et electum, nostris manibus consecravimus, et pallio de corpore beati Petri sumpto, insigni videlicet plenitudinis pontificalis officii sibi dato, ad regimen ecclesiæ sibi commissæ duximus destinandum. Quamvis igitur regem ipsum, ut in testimonio Dei loquamur, sincerissime diligamus, et ipsius honori desideremus deferre; quia tamen Deo magis quam hominibus deferre nos convenit, et in executione justitiæ non debet esse personarum acceptio vel delectus; fraternitatem vestram monemus attentius et hortamur, per apostolica scripta districte præcipiendo mandantes, quatenus diligentius attendentes quod juxta sententiam sapientis, "Qui arguunt laudabuntur, et super eos veniet benedictio," induti virtute Spiritus ex alto, et assumentes gladium Spiritus, quod est verbum Dei, regem ipsum pariter adeatis, eumque in spiritu libertatis reverenter ut regem hortemini, et diligenter ut filium inducatis, quatenus animabus salutem, quietem populis, honorem Deo, et ecclesiæ providens libertatem, sanis consiliis adquiescat, et præfato archiepiscopo, quem, quicquid sinistra de ipso fuerit sibi detractione suggestum, fidelem ei

The pope's confidence in the English people.

He has consecrated and given the pall to Stephen Langton.

He asks the bishops to use their influence with the king.

v. xxiv.

CANTERBURY CHRONICLE.

novimus et devotum, dignam reverentiam et debitum honorem impendens, et cognoscens hoc factum non tam ab homine quam a Deo, dispositioni divinæ prompto favore consentiat, ut idem archiepiscopus, sincere sibi devotione cohærens, circa gregem sibi commissum a Domino suum efficaciter valeat officium exercere. Alioquin omni mundano timore postposito, ac remoto cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, per totam Angliam generalem interdicti sententiam proferatis; nullum ibi, præter parvulorum baptisma et pœnitentias morientium, ecclesiasticum permittentes officium celebrari; quam et vos plenius observetis, et faciatis ab omnibus per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari; sciturі pro certo, quod si qui forsitan, quod non credimus, contumaci spiritu præsumpserint obviare, sic eorum curabimus præsumptionem corrigere, quod terrore ad posteros derivato, talis non transibit insolentia in exemplum, sed eorum correctio terrere poterit universos. Quod si nec sic vexatio ipsi regi dederit intellectum, quia pater filium, quem diligit, corripit, et Deus, quos amat, arguit et castigat; manus nostras in eum curabimus aggravare, ut sic demum medicinali manu sanatus, in gratiarum nobis actiones assurgat. Illos autem, qui caput ejus oleo peccatoris impinguant, foventes illum in malo, tanquam adulatores despiciat, et velut corruptores expellat. Nos quoque, qui talium corruptelas non penitus ignoramus, pro meritis eorum sibi curabimus, auctore Domino, respondere. Tales igitur in hujus executione mandati vos exhibere curetis, quod Deum magis quam hominem comprobemini revereri; nec sitis ex illis, qui canes muti sunt, non valentes latrare. Quod si non omnes hiis exequendis poteritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Viterbii vi° kalendas Septembris, pontificatus nostri anno decimo.

If he is contumacious, they are to publish an interdict.

If that is in vain, the pope will proceed to further measures.

Dated at Viterbo, Aug. 27, 1207.

Letter of the archbishop to the people of England.

(VI.) Stephanus, Dei gratia Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas, et sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, dilectissimis in Christo fratribus, filiis et amicis, et universis Christi fidelibus in regno Angliæ constitutis, salutem et gratiam et benedictionem. Cum sancta Dei ecclesia numquam careat tribulationibus et pressuris, habet tamen aliquando callidos oppressores, qui inique quidem agunt, sed caute tamen simulant in suis operibus æquitatem. Hii matrem ecclesiam saltem in aliquo reverentur, dum videri volunt ejus sanctionibus obedire. Ecclesia vero Anglicana tam miserabiliter cecidit in derisum, quod ei nihil reverentiæ exhibetur, quoniam sine reprehensione peccantium libere conculcatur, et qui hujus nequitiæ sunt ministri, magis de manifes-

CANTERBURY CHRONICLE.

tatione injuriarum, quam de ipsis injuriis gloriantur, acsi non res aut personas, sed magis bonum nomen et doctrinam ecclesiæ impugnarent. Ne igitur per ignorantiam aliquid omittatis, quod nobis tanquam pastori vestro debeat imputari, vobis in Christo karissimis affectione sincera diligentius prænonstramus, qualis sit præsens persecutio; quæ etiam pericula temporalia et æterna toti regno immineant evidenter, nisi manus crudelium maturius revocentur. Sane scitis quod dominus rex contra personam nostram, qui a juventute nostra ei devoti fuimus et fideles, et regimen Cantuariensis ecclesiæ de mandato superioris suscepimus, nullam habet adversus nos penitus actionem, immo cum orta sit hæc tempestas occasione quarundam libertatum gloriosi martyris, patris et prædecessoris nostri, sanguine defensarum, et pro satisfactione mortis suæ postmodum juratarum, non nos immo ipse in nobis potius infestatur; immo ipse martyr verius quam nos exulare videtur: proprie enim est veri pastoris exilium non a loco, non a possessionibus aut redditibus, sed a commisso grege separatio violenta. Grex autem beati Thomæ peculiaris, scilicet conventus monachorum Cantuariensium, ab ipso crudeliter separatur, unde beatus Thomas nunc proculdubio est proscriptus, non eo quidem modo, quo fuit dum viveret, sed converso; tunc enim ipse a loco gregis, nunc grex a loco ejus lacrymabiliter est expulsus. Vestræ itaque salutis intuitu advertatis, quod Dominus, qui sanguinem martyris incepit evidentius vindicare, causam et statum ipsius reducit ante vestros oculos iterato, ut probet ex casu præsenti, utrum venerabile regnum Angliæ sit sufficienter de peccato martyrii castigatum; si enim fuerit, a martyris iterata persecutione desistet, et tunc regnum sperare poterit, quod ad honorem pristinum restaurabitur, a quo creditur in vindictam effusi sanguinis cecidisse. Et hæc potestis exemplo notissimo conjectare. Quid enim egit pretiosus et propitius ille martyr, cum dominus noster illustris rex Anglorum Henricus bonæ memoriæ ad pacem ejus rediit pœnitens et confitens? nonne fortissimis vallatus hostibus statim undique triumphavit? Et si libertates Cantuariensis ecclesiæ usque ad diem hanc fuissent, sicut juratæ fuerant, observatæ, non esset regnum Angliæ a statu potestatis solitæ diminutum. Sed adhuc potens est Dominus omnia pœnitentibus resarcire. Verum non pœnitet, qui in peccata sua vel alterius recidivat. Si vero liberalissimum olim regnum Angliæ non abhorret persecutionem martyris iterare, probabile est, quod Dominus verbera sua prosequens eam partem regni, quæ adhuc a flagellis videtur esse

He explains the state of affairs.

The cause of S. Thomas is at stake.

The nation's faith is being newly tried.

Example of Henry II.

CANTERBURY CHRONICLE.

libera, asperius quam nobis aut vobis expediat visitabit. Dominus enim misericors est et justus, et sicut flagella de misericordia remittuntur pœnitenti, ita super pertinaces de justitia congregantur. Imperator Fredericus, sui temporis potentissimus, potenter sacrosanctam ecclesiam impugnarat, cui tandem exhaustis viribus obedivit; quia vero nocendi desiderium non amisit, in se Dei justitiam provocavit, unde in modico aquæ, ubi puer septennis vadare poterat, est submersus. Quid igitur fiet, si quondam Deo devotissimum regnum Anglorum nec manum velit nec animum cohibere; immo impudentius peccare apponat? vere impudentius, quia causa beati Thomæ nunquam fuit adeo manifesta, ut est illa, quam in nobis sancta ecclesia nunc contuetur. Beatus enim Thomas, quod forsitan ignoratis, Cantuariensem archiepiscopatum in exilii sui principio resignavit, et sanctissimus papa piæ memoriæ Alexander, tanquam habens plenitudinem potestatis, dum idem archiepiscopatus vacasset per dies aliquot, ipsum ei contulit præter regis assensum et electionem quamlibet monachorum. Igitur vir Dei archiepiscopatum cum conscientia saniori recipiens, peracta quinquenni pœnitentia, ad martyrium properavit. Inter hæc omnia nunquam illustris rex Anglorum Henricus bonæ memoriæ ipsum esse Cantuariensem archiepiscopum denegavit, et tamen cum aliqua excusatione tunc restitisse poterat papæ Alexandro, quoniam tunc scisma erat, et alius quidam dicebat se in sede apostolica jus habere. Nonne itaque gravius nunc est peccatum, cum scilicet divinæ dispositioni resistitur, quam constat per electionem monachorum Cantuariensium assensu domini regis etiam requisito, et domino apostolico in unitate ecclesiæ approbante, circa nos canonice consummatam? Præterea tunc non apparuerat experimento vel familiari exemplo, quam periculosum esset Cantuariensem ecclesiam infestare; nunc vero per vindictam, quam in regni diminutionem sentitis, satis evidenter commonemini, ne contra eandem ecclesiam iterum offendatis. Quid igitur timere possunt, qui post hanc divinam comminationem tam asperam tam expressam fuerint contumaces, et post commonitionem domini papæ et nostrum in contumacia pertinaces? Quare timendum est, immo sciendum, quod crescente contumacia crescit et pœna. Certe timendum est id quod Dominus per Salomonem dicit, "Justitia gentem elevat, "miseros facit populos peccatum." Et alibi; "Qui maledicit "patri et matri, lucerna ejus extinguetur in æternum." Quod sine dubio de patre et matre spirituali, id est, prælato et ecclesia

Warning drawn from Frederick I.

The present case is clearer than that of S. Thomas.

The penalty due to contumacy.

CANTERBURY CHRONICLE.

intelligitur. Certe timendum est, ne super vos veniat, quod per Salomonem Dominus comminatur: Qui offendit patrem et fugit matrem, ignominiosus est et infelix. Pater siquidem vester, scilicet ipse martyr, offenditur impudenter, cum successor ipsius et speciales ejus filii proscribuntur, cum corpus et locus ipsius a viris sanguinum obsidetur, qui cum sanguinem martyris non possunt iterato fundere, faciunt id quod possunt, proventum sanguinis auferentes, oblationes scilicet quæ ad tumulum martyris offeruntur, acsi sibi jus in fuso sanguine vendicarent, eo quod ipsum sui consimiles effuderunt. Sed addiscant ab eisdem flagitiosis, qui martyrem percusserunt, cautius operari, attendentes quod eorum memoria, quæ quandoque in regno Angliæ fuit celeberrima, jam quasi cum sonitu est deleta. Matrem etiam suam fugiunt qui sanctam ecclesiam derelinquunt, non quidem ligna vel conjunctos lapides cum cæmento, sed mandata ecclesiæ et doctrinam, qua magis oportet Deo quam hominibus obedire; sed hii, quicunque tales fuerint, juxta prædictum Salomonis proverbium, erunt ignominiosi et nihilominus infelices; ignominiosi quidem temporaliter, et æternaliter infelices. Non credatis, dilectissimi, quod hæc vobis ad improperium exponamus; immo magis ut præveniatis opprobrium sempiternum, quod, nisi Dominus avertat, nobis et vobis imminet, ut videtur. Ab annis enim teneris tam tenere regnum nostrum amore dileximus naturali, quod per compassionem portavimus casus regni prosperos et adversos. Nunc etiam tam intime vobis condolemus, et compatimur, quod pœnam, quam vobis infligimus, animo sustinemus, acsi socii fuissemus in culpa; unde timere possumus ne amor patriæ nos quodam modo acceptores faciat personarum, ne videlicet mala nostræ gentis videamus tam inviti, quod minus plene injurias sanctæ ecclesiæ vindicemus. Verumtamen quantumcunque personas hominum acceptemus, quantumcunque in vestro gravamine puniamur, tandem oportebit ut pœna canonica imponatur, et secundum quod malitia peccantium exegerit, aggravetur. Hanc vero pœnam tanto studiosius obsecramus, petimus, et speramus celeri pœnitentia præveniri, quanto a propinquiori damna importabilia prospicimus imminere. Quoniam tamen dies mali sunt, et pejores, ut creditur, appropinquant, serenitatem vestram affectuose nitimur informare, ut inter difficultates præsentes viam veritatis salubriter teneatis. Inprimis igitur monemus attentius, ne quis vestrum malitiæ sit executor, consiliarius aut minister. Secundum enim leges humanas in atrocioribus etiam servus domino non tenetur, nedum vos qui

Scripture proofs applied and explained.

He declares his own sympathy with the English.

Yet punishment must come.

Good advice.

CANTERBURY CHRONICLE.

cordis et conditionis profitemini libertatem. Idem etiam manifesto comprobatur exemplo. Quicunque inter vos aliis præsidere noscuntur, salva fide domini regis, eorum hominium receperunt, quam si forte pro voluntate aut præcepto dominorum inferiorum infringerent, proditores et perfidi haberentur. Ita etiam dominis temporalibus regibus sive aliis promittenda est fidelitas aut juranda, videlicet salva fide domini superioris, scilicet Regis æterni, qui est Rex regum et Dominus dominantium. Unde quæcunque regi temporali in Regis æterni præjudicium impenduntur, proditorie proculdubio perpetrantur. Ideoque, filii dilectissimi, statuit sancta ecclesia, cum rebellis aliquis perdurat in scismate, ut homines sui a fidelitate ei debita per justissimam talionem absolvantur, ut videlicet sicut ipse scismaticus Domino æterno fidelitatem suorum conatur subtrahere, ita ei suorum fidelitas auferatur. Utinam autem dilectissimum nobis regnum Angliæ, quod in præterito sensisse videtur hujus æquitatis effectum, celeri pœnitentia præveniat, ne hoc idem judicium circa ipsum clam vel palam in proximo iteretur. Testis enim nobis est Deus, quod nihil magis inter temporalia formidamus, quam quod domino regi pro hoc facto fides in necessitatis tempore non servetur; quam quia ei servari desideramus, tota intentione volumus procurare, ut ipse a fide Christi et ab unitate ecclesiæ non recedat. Item obsecramus et rogamus in Domino Jesu, ne quis vestrum præsenti persecutioni aliquo modo consentire præsumat, quoniam consentientes et agentes par pœna constringit. Consentiens autem intelligitur, quicunque male agentibus consilium aut patrocinium aut defensionem aliquam impertitur; nec a consentiente distinguitur qui congaudet, aut mala facta dissimulat, cum ea possit in toto vel in parte rationabiliter impedire. Et quis vestrum est, qui in aliquo prodesse non potest? Quoniam qui non possunt recta fronte principi obviare, possunt tamen ipsum salubriter commonere, et dissipare consilia malignantium, et diminuere maleficia, quæ non poterunt penitus annullare, familiares, subditos et amicos a consensu nequitiæ modo quolibet revocando. Filii karissimi, qui præditi estis officio militari, recolite quod ipsius insignia ab ecclesia recepistis, ut videlicet per vestros gladios et per nostros eadem ecclesia tutaretur. Si autem potest cum minori periculo quam armorum certamine defensari, scilicet fideli consilio et admonitione devota, justum est ut unusquisque vestrum eam promptius tueatur. Nos autem vice versa parati sumus jura vestra tam prompta sollicitudine conservare, quod

The religious law of allegiance.

The archbishop's anxiety on behalf of the king.

There are many ways of helping the right.

Advice to the knights.

nihil quoad poterimus deperibit. Non enim, ut quidam vobis mendaciter suggesserunt, patronatus ecclesiarum et jus præsentandi vobis intendit auferre Cantuariensis ecclesia aut Romana, immo hoc jus vestrum in facie ecclesiæ profitemur, nec alia intentione onus nobis impositum recepimus, quam ut salutem domini regis et regni fideliter procuremus. Hæc est, filii dilectissimi, salus vestra, si inobedientiæ vel contumaciæ contra Deum et sanctam ecclesiam consenseritis, pœnitere, et, ut alii idem faciant, laborare. Quod si labor vester fuerit inefficax, sed tamen fidelis, secure et cum sana conscientia interdictum, sive quamcunque pœnam sancta ecclesia statuerit, expectate; scientes quod æque meritorium erit vobis divinis obsequiis carere pro justitia,[1] matri vestræ collugentes, ut eisdem oportuno tempore interesse. Ne vero videamur hæc in domini regis et coronæ suæ dixisse præjudicium, oremus omnes Deum pariter et Dominum nostrum Jesum Christum, ut omnes hostes domini regis et regni et eos qui humiliationem eorum desiderant, pie conterat aut convertat; ei quoque insuper eam voluntatem inspiret, quæ sibi et regno magis debeat esse oportuna; de nobis etiam ad salutem animæ nostræ et honorem ecclesiæ Suæ disponat, ita videlicet ut sacerdotium nostrum cito deficiat, si non sit subditis profuturum. Pro vobis etiam flagitemus, ut vos talibus monitis pareatis, quæ cum pie fuerint adimpleta, temporalem vobis salutem afferant et æternam. Valete.

CANTERBURY CHRONICLE.

There is no design of usurping patronage.

If they are faithful they need not fear the interdict.

What they are to pray for.

(VII.) Stephanus, permissione divina Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas, et sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, venerabili in Christo fratri et obedientiæ filio spirituali W., Dei gratia Londoniensi episcopo, salutem et sinceram in Domino caritatem. Ad aures nostras lacrymabili narratione pervenit, quod Cantuariensis ecclesia, quæ quondam inter omnes occidentales præcipua veneratione claruit nuper in derisum cecidit singularem. Audivimus enim, quod, proscriptis spiritualibus filiis gloriosi martyris, corpus ejus et ecclesia Christi a viris sanguinum obsidentur, monachis quibusdam aliarum domorum ad celebrandum in nostrum et ejusdem ecclesiæ præjudicium introductis. Locus etiam ille sanctus tam enormiter a quibusdam satellitibus profanatur, quod etiam ea capiunt quæ ad tumulum martyris offeruntur, proventum sanguinis, quia sunt viri sanguinum, vendicantes. Ne ergo lupus in greges ovium libere debachetur, et princeps provinciarum

The archbishop to the bishop of London.

He has heard of the events at Canterbury.

[1] *justitia*] justitio, MS.

CANTERBURY CHRONICLE.

His own absence is unavoidable.

He gives authority to the bishop to act on his behalf.

fiat libere sub tributo; fraternitatem vestram, de qua specialem fiduciam reportamus, tota attentione obsecramus in Domino, et rogamus, ut vos una cum coepiscopis vestris Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis, tanto vigilantius studeatis molimina persequentium impedire, quanto a propinquiori videtis opprobrium importabile ipsis persequentibus imminere. Quod quidem in propria persona devotissime faceremus, si nobis ad eandem ecclesiam liber patuisset accessus; verum, quoniam multipliciter præpedimur quominus officium nostrum præsentialiter et personaliter exequamur, ne consensus noster aut consilium in ecclesiæ perniciem expectetur, serenitati vestræ duximus intimandum, quod si injuriarum et oppressionum, quæ Cantuariensi ecclesiæ crudeliter irrogantur, modum et qualitatem certissime novissemus, debita commonitione præmissa, ultioni canonicæ nullatenus decessemus. Sed quia, nisi judici de facto liqueat, jus non est in expedito, sicut per absentiam nostram scire non possumus quantitatem criminum, ita necessario ignoramus, quæ pœna sit delinquentibus imponenda; ideoque de discretione vestra vehementissime præsumentes, qui rei veritatem plenius didicistis, quod omnia rite et provide disponetis, auctoritatem præstamus pariter et assensum hiis, quæ pro compassione Cantuariensis ecclesiæ circa dioceses nostras statueritis observanda, et vices nostras in his quæ ad nos, nullo episcopo mediante, pertinent, strenuitati vestræ committimus confidenter, ut in diocesi nostra, et in ecclesiis, quæ dicunt se ab archidiaconis et suffraganeis nostris exemptas, ad nos specialiter pertinentes, illud auctoritate nostra faciatis sine diminutione qualibet observari, quod iidem suffraganei circa dioceses suas decreverint statuendum: potestatem etiam, quæ ad nostrum pertinet ministerium, auctoritate præsentium vobis damus, universos nobis subditos, si qui censuræ ecclesiasticæ obviaverint, coercendi; si qui vero spiritualibus ad Cantuariensem archiepiscopatum pertinentibus se præter nostrum assensum immiscuerint, si post primam commonitionem continue non desistant, excommunicationi se noverint subjacere, et vos eos excommunicatos denunciari faciatis, et ab omnibus arctius evitari, eorum nobis absolutione et taxatione pœnitentiæ reservata: personis ecclesiasticis nihilominus sub pœna anathematis inhibentes, ne talibus, qui in eorum regimen se intrudunt, in aliquo pareant aut intendant. Adhæc appellationes ad nos factas, correctiones, et defensiones subditorum nostrorum vobis committimus generaliter, magnis tamen causis et arduis nobis aut nuncio nostro, quem ad hoc miserimus, reservatis. Vestram

CANTERBURY CHRONICLE.

He urges him to diligence.

igitur dilectionem, frater dilectissime, attentius exoramus, nihilominus in virtute obedientiæ injungentes, quatenus noctem præsentis caliginis attendentes, diligentes vigilias super gregem nostrum et vestrum, secundum quod præscripsimus, faciatis, ea, quæ vobis committimus, plenarie prosequentes; ita quod in omnibus sedis apostolicæ salvetur reverentia, ut præter mercedem æternam, quæ a Domino vobis ad extremæ necessitatis tempora reservatur, nos vobis ad devotionem perpetuam temporaliter obligemur. Universis autem Cantuariensis ecclesiæ subditis per alias patentes litteras mandassemus, ut vobis in præmissis promptius obedirent, nisi quia litterarum multitudo, quæ pro nobis faciunt, non sine periculo circumfertur; ideo volumus, et eis districte præcipimus, ut præsens scriptum, cui sigillum nostrum appendimus, vobis sufficiat ad datæ testimonium potestatis. Valete.

Letter of the pope to the bishops, dated Nov. 19, 1207.

(VIII.) Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus episcopis per Angliam et Walliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Quanquam virtus obedientiæ magna sit propter bona quæ sequuntur ex ipsa, mala tamen, quæ de contraria sibi constat inobedientia provenire, quodammodo magnificare videntur eandem; cum sicut collatio boni malum deterius decolorat, ita plerumque malum bono collatum aliquid ei laudis adjungat. Inobedientia quippe de paradiso protoplastum ejecit, cui demum Christi obedientia, qui usque ad mortem pro nobis factus est obediens, formam servi accipiendo, subvenit. Denique Chore natos, qui Moysi mandatis pertinaciter restiterunt, aperta tellus vivos absorpsit; filiosque sacerdotis Heli, qui paterna monita contemnendo errorem suum corrigere neglexerunt, Philistinorum gladius interemit. Abrahæ vero, "Per memetipsum," inquit, "juravit Dominus, quia obedisti voci meæ, tuo unigenito non parcendo, benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum ut stellas cæli, et benedicentur in semine tuo omnes gentes." Puella quoque Rebecca, dum in adaquandis camelis humiliter obedivit, receptis inauribus et armillis, Ysaac meruit conjugio copulari. Ceterum ex sermone, quem propheta loquitur ad populum contumacem, ostenditur, quid possit obediendo quisquam vel non obediendo mereri: "Si volueritis," inquit, "et audieritis me, optima terræ comedetis; quod si nolueritis, et me ad iracundiam provocabitis, vos gladius devorabit." Samuel etiam dixisse legitur ad Saulem, "Nunquid vult Dominus holocausta et victimas, et non potius ut voci obediatur ipsius; obedientia enim melior

Scriptural examples of obedience and disobedience.

Gen. xxii. 6.

CANTERBURY CHRONICLE.

" est quam victimæ, et auscultare magis quam adipem arietum
" immolare. Quia quasi peccatum ariolandi est repugnare, et
" quasi scelus idololatriæ adquiescere nolle." Ne igitur in vitium inobedientiæ incidatis, virtutem obedientiæ vos oportet fortiter retinere, qui necdum mandato ad hoc speciali compulsi, sed pro debito pastoralis officii voluntarii defendere tenemini ecclesiasticam libertatem, et murum pro domo Domini vos opponere ascendentibus ex adverso; ne si verbum Domini in ore vestro fuerit alligatum, et tanquam canes muti latrare non valueritis, seu potius nolueritis, ex illis effici videamini, de quibus dicitur per prophetam, " Filii Effrem intendentes arcum et mit-
" tentes sagittas suas, conversi sunt in die belli." Pro justitia quippe pugnare non est vobis aliquatenus formidandum, quia " Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quo-
" niam cum probati fuerint, accipient coronam vitæ." Si qua ergo vobis immineat adversitas propter ipsam, gaudendum est vobis potius quam tristandum; apostolorum exemplo, qui, teste scriptura, " Gaudentes ibant a conspectu concilii, quoniam digni
" sunt habiti contumeliam pro nomine Jesu pati." Cum gloriosum sit non solum episcopo, sed etiam cuilibet Christiano, si propter causam non turpem sed in Domino commendabilem affligatur, apostolo Petro testante, qui ait: " Nemo patiatur ut
" fur, sed si benefacientes et benedicentes molestiam sustinetis,
" hoc est gratia apud Deum." Ecce pro defensione libertatis ecclesiasticæ jussio vobis imminet, ut vestra obedientia nota fiat; et persecutio forsan instat, ut patientia vestra proximis innotescat. Si quis itaque timet trangressor effici, obedientiam saltem meticulosam impendet; qui vero sperat de ipsa præmium, promeritoriam exhibebit eandem. Persecutio demum, si qua fuerit, probationem vobis inducet, ut aliis ad exemplum vestra fortitudo proficiat, et præmium quidem conferet, ut quilibet juxta modum afflictionis mensuram retributionis adquirat. Proinde si causam Christi ex corde agitis, ipse virtutem et fortitudinem vobis dabit, ut, divinum timorem præferentes humano, cælestem Regem magis revereamini quam terrenum; ipsumque cum illis, qui sub ejus cubito manu adulatrice pulvillos consuunt, non palpetis, et non solum in eo per quod auctoritatem ecclesiæ in vacuum evacuare molitur, non adquiescatis eidem, verum etiam oportunæ sedulitatis instantia ipsum a tali proposito retrahatis, non dubitantes ad tempus ei pro defensione justitiæ displicere, cum, secundum apostolum, si placeretis hominibus, Christi servi non essetis, quoniam hoc pietatis opus

1 Sam. xv. 22, 23.

Exhortation.

Ps. lxxviii. 9.

Acts, v. 41.

1 S. Pet. ii. 20.

Ezek. xiii. 18.

vobis ejus ad odium non officiat, sed proficiat ad amorem; qui profecto, si quis vestrum in malo foveret eundem et nunc ipsum exinde viliorem haberet, et cum ad cor redierit, usus consilio saniori, vos quidem pro consilii puritate karissimos, eos autem, quorum prava modo suggestione seducitur, habebit exosos. Et sic demum medicinali manu sanatus agnoscet, quam dissimilibus studiis morbum suæ mentis consilia malignantium aggravaverint, et sollicitudinis apostolicæ medicamenta sanarint. Nobis quoque, qui circa ipsum medici vices agimus, ad gratiarum actiones assurget, et medicinæ, cujus pridem acerbitatem horruerat, tandem laudabit effectum, recognoscensque quod ipsum sincerissima dilexerimus caritate, fatebitur quod quando castigatur, qui diligitur, tunc circa ipsum pietas exercetur: habet enim amor plagas suas, quæ dulciores sunt cum amarius inferuntur. Quia igitur ad nostram audientiam est perlatum, quod aliqui vestrum in facto venerabilis fratris nostri Stephani Cantuariensis archiepiscopi, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, in quo non solum Cantuariensis versatur, sed etiam totius ecclesiæ Anglicanæ libertas, se tepidos exhibent et remissos; universitatem vestram monemus attentius et hortamur, per apostolica scripta vobis districte præcipiendo mandantes, quatenus in facto ipso, quolibet mundano timore postposito, vos tales exhibere curetis, quod per constantiam vestram libertas ecclesiastica defendatur, et cum zelus domus Domini fecerit vos tabescere, caritas ignita per ipsum de persecutoribus ejus vos faciat triumphare; sperantes, quod Dominus causæ suæ finem gloriosum imponet, de quo siquidem omnes, qui constanter perseveraverint, pariter lætabuntur. Nos enim, qui pro justitia causæ hujus, si expediret, certare usque ad mortem nullatenus vitaremus, si qui forsitan, quod non credimus, mandatis nostris contumaci spiritu præsumpserint obviare, sic eorum curabimus præsumptionem corrigere, quod terrore ad posteros derivato talis non transibit insolentia in exemplum, sed eorum correctio terrere poterit universos. Datum Romæ apud Sanctum Petrum xiii° kalendas Decembris, pontificatus nostri anno decimo.

CANTERBURY CHRONICLE.

He urges the bishops not to be lukewarm in the cause.

Dated Nov. 19, 1207.

(IX.) Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Londoniensi, Eliensi et Wigorniensi episcopis, salutem in Domino, et apostolicam benedictionem. Ne prætextu libertatis, seu etiam privilegii cujuscunque, sententiam interdicti quisquam observare recuset, quam pro negotio Cantuariensis ecclesiæ per totam Angliam per vestræ sollicitudinis providentiam mandamus, si necesse fuerit, promulgari; frater-

Letter of the pope to the bishops of London, Ely, and Worcester; of the same date.

CANTERBURY CHRONICLE.

nitati vestræ per iterata scripta mandamus, et districte præcipimus, quatinus, si secundum mandati apostolici tenorem sententiam ipsam videritis promulgandam, sublato cujuslibet contradictionis, appellationis et excusationis diffugio, omnes pariter, et secularium et regularium, et Hospitalariorum et Templariorum, seu etiam quorumcunque religiosorum ecclesias eadem sententia concludatis. Et quoniam in prioribus litteris de ecclesiis in Wallia constitutis non fecimus mentionem, volumus et mandamus, ut similiter in eas auctoritate præsentium, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, procedatis, cum et ipsæ Cantuariensi metropoli sunt subjectæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum xiii° kalendas Decembris, pontificatus nostri anno decimo.

All privileged churches are to be included under the Interdict.

Dated, Nov. 19, 1207.

Letter of the pope to the magnates of England, dated Nov. 21, 1207.

(X.) Innocentius episcopus, etc., dilectis filiis nobilibus viris universis magnatibus in Anglia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Si karissimo in Christo filio nostro Johanni, Anglorum illustri regi, fidem debitam observatis, tam Deo quam nobis noveritis esse gratum. Cum autem ita vos oporteat regi terreno fideliter adhærere, ut cælestem nullatenus offendatis, in hoc debet fidelitatis vestræ sinceritas vigilare, ut a proposito, quod idem rex contra Deum concepisse videtur, venerabilem fratrem nostrum Stephanum Cantuariensem archiepiscopum et in eo commissam sibi ecclesiam persequendo, fideli consilio revocetis, nec permittatis ipsum, quantum in vobis fuerit, consilium abicere pietatis, et in consilio impiorum abire, quorum in una die omnes cogitationes peribunt, consilio Domini, quod in vacuum evacuare conatur, in æternum manente. Sane cum secundum evangelicam veritatem servire duobus dominis non possitis, proculdubio vobis expedit, ut in eo, quod præfatus rex Deo contrarium sese opponit, nequaquam foveatis eundem, sed, timorem divinum præponentes humano, ipsum cum illis, qui sub ejus cubito manu adulatrice pulvillos consuunt, non palpetis, nec dubitetis ei ad tempus pro causa justitiæ displicere; quoniam hoc pietatis opus vobis ad ejus odium non sufficiet, sed tandem proficiet ad amorem, qui profecto, cum ad cor redierit, usus consilio saniori, vos quidem pro consilii puritate karissimos, eos autem, quorum prava suggestione modo seducitur, habebit exosos; et sic demum medicinali manu sanatus agnoscet, quam dissimilibus studiis morbum suæ mentis consilia malignantium aggravarunt, et apostolicæ sollicitudinis medicamenta sanarunt. Nobis quoque, qui circa ipsum medici vices agimus, ad gratiarum actiones assurget, ac medi-

They are not to follow the king in his measures about the archbishop.

Ezek. xiii. 18.

cinæ, cujus quidem acerbitatem horruerat, tandem laudabit effectum, recognoscensque quod ipsum sincerissima dileximus caritate, fatebitur quod quando castigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur: habet enim amor plagas, quæ dulciores sunt cum amarius inferuntur. Quocirca nobilitatem vestram monemus attentius, et propensius exhortamur, per apostolica vobis scripta in remissionem peccaminum injungentes, quatinus apud eundem regem fidelibus persuasionibus et salubribus consiliis insistatis, ut per viam Roboam minime incedendo consilia maturiora non spernat, sed eos qui caput ejus oleo peccatoris impinguant, foventes ipsum in malo, tanquam adulatores despiciat, et velut corruptores expellat; ac recolens quod Oza, pro eo quod in arcam Domini devote quidem, sed indigne, manus extenderat, a Domino sit percussus, ad ecclesiastica jura manum mittere temere non præsumat, ne qui regnum Baltasar indicio manus scribentis, "Mane, Techel, Phares," inopinabiliter occupari permisit a Persis, ei propter ecclesiam suam, quam inaniter humiliare disponit, graviter indignetur; sed potius recogitet dona Dei, qui eundem in conspectu regum sua benignitate magnificans, per ecclesiæ Romanæ favorem, nomen et potentiam suam inter mundi principes magnifice dilatavit. Vos igitur, quorum fidem atque prudentiam regis et regni necessitates debent efficaciter experiri, sic in articulo hujus mali intentioni præfati regis occurratis fideliter ac prudenter, ut non patiamini vos et regnum ejus in illam turbationem induci, a qua, quod absit, de facili nequeat expediri. Nos enim, qui pro justitia causæ hujus, si forsitan expediret, certare usque ad mortem nullatenus vitaremus, a defensione libertatis ecclesiasticæ manum apostolicam retrahere non disponimus, quæ profecto abbreviata non est, immo per Dei gratiam sic extensa, quod in quem fuerit ex meritis aggravata spiritualiter et temporaliter, ingens pondus oppressionis inducere valebit in ipsum. Datum Romæ apud S. Petrum xi° kalendas Decembris, pontificatus nostri anno decimo.

CANTERBURY CHRONICLE.

He will be grateful by and by.

2 Sam vi. 7.

Dan. v. 25.

Dated Nov. 21, 1207.

(XI.) Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Roffensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem. Cum Fulco de Cantelu et Reginaldus de Cornille, ac multi alii propriis nominibus exprimendi, Dei timore postposito, armata manu officinas Cantuariensis ecclesiæ intraverint, et priore ac monachis violenter ejectis, bona eorum detineant occupata, quosdam etiam monachos equis suis et rebus aliis extra ecclesiam præsumpserint spoliare; fraternitati tuæ præsentium auc-

Letter of the pope to the bishop of Rochester.

CANTERBURY CHRONICLE.

toritate mandamus, firmiterque præcipimus, quatenus omni mundano timore postposito, sublato etiam cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, illos et alios, qui hujusmodi præsumpserint violentiam exercere, excommunicatos denuncies, et tamdiu facias ab omnibus arctius evitari, donec passis injuriam satisfecerint competenter, et cum tuarum testimonio litterarum ad sedem venerint apostolicam absolvendi. Datum Viterbii vi° kalendas Septembris, pontificatus nostri anno decimo.

He is to excommunicate the oppressors of the monks.

Dated Aug. 27, 1207.

Letter of the pope to the bishops of London, Worcester, and Ely; May 27, 1208.

(XII.) Innocentius episcopus, etc., Londoniensi, Eliensi et Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Karissimus in Christo filius noster Johannes, rex Anglorum illustris, nuper nobis per dilectum filium abbatem de Belloloco litteras hujusmodi destinavit, ut quæ nobis ex parte sua proponeret crederemus. Ipse vero proposuit, quod licet se in negotio Cantuariensis ecclesiæ reputaret multiplicitèr aggravatum, ob devotionem tamen et reverentiam, quam erga Romanam ecclesiam nostramque personam asserit se habere, paratus est venerabilem fratrem nostrum Stephanum Cantuariensem archiepiscopum, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, sicut archiepiscopum recipere ac tractare, præstita securitate tam sibi quam suis, quæ ad hoc visa fuerit oportuna, restitutionem plenariam ablatorum promittens personis pariter et ecclesiis faciendam. Monachos quoque Cantuarienses permittet ad ecclesiam suam redire, ac manere securos, quanquam hoc sibi grave plurimum videatur, ex eo quod in negotio ipso contra se credit eosdem proditorie machinatos. Regalia vero in manu nostra posuit per eundem abbatem, ut nos ea pro beneplacito nostro conferamus. Interrogatus autem, cur non idem ipsa conferret, sed potius nobis traderet conferenda, respondit, quod nondum animus ejus potuerat inclinari, ut familiarem eidem archiepiscopo gratiam exhiberet. Nos igitur, his auditis, de consilio fratrum nostrorum hoc modo circa præfata regalia duximus procedendum, ut et reciperemus ea sine præjudicio juris, tam ecclesiastici quam regalis, et archiepiscopo etiam tribui mandaremus, si forsan idem rex ad hoc induci nequiverit, ut ea sibi conferat per seipsum; ita quod ipse sibi pro ipsis quemadmodum sui prædecessores ipsius regis progenitoribus teneatur. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus, nisi dictus rex requisitus a vobis prædicta regalia voluerit archiepiscopo memorato conferre, proviso prudenter, ne quid deceptionis contra libertatem ecclesiasticam interveniat, prælibata regalia præscripto modo recipiatis, et vice

The king has promised redress.

He will allow the pope to restore the temporalities to the archbishop.

If the king will not restore them the bishops are to do it in the pope's name, and then relax the interdict.

nostra eidem archiepiscopo conferatis, et his, quæ superius expressa sunt, rite peractis, interdicti sententiam relaxetis, facientes ipsum archiepiscopum, sicut expedit, ad Cantuariensem ecclesiam proficisci. Datum Anagniæ vi° kalendas Junii, pontificatus nostri anno [un] decimo.

CANTERBURY CHRONICLE.

Dated May 27, 1208.

(XIII.) Innocentius episcopus, etc., Londoniensi, Elyensi et Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Fraternitati vestræ præsentium auctoritate mandamus quatenus mandatum quod super negotio Cantuariensis ecclesiæ per alias litteras nunc ultimo vobis facimus, diligenter per omnia observantes, cum universa quæ continentur sub ipso fuerint rite peracta, si forte sub aliquo quicquam quæstionis emerserit, a karissimo filio Johanni illustri rege Anglorum, idonea cautione recepta quod nostro consilio et mandato pareat super eo, interdicti sententiam nihilominus relaxetis. Quod si non omnes, etc., duo etc.

Letter of the pope to the executors of the last mandate. (May 27, 1208.)

(XIV.) Innocentius, etc., Londoniensi, Eliensi et Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Absit a nobis, ut illis merito comparemur, quibus improperans Psalmista ait, "Filii Effrem intendentes et mittentes arcum et sagittas, in die "belli sunt conversi," ne forte, quod summus Pastor avertat, etiam mercenario comparemur, qui secundum parabolam evangelicam vidit lupum venientem, et dimittit oves, et fugit; cum potius parati simus pro domo Domini nos murum opponere ascendentibus ex adverso, et animam nostram dare pro ovibus nostris, si necessitas postularet. Licet igitur affectemus inter regnum et sacerdotium pacem plenissimam in Anglia reformari, quantum in nobis est, cum omnibus hominibus pacem habere volentes; frustra tamen quivis hominum machinantur vel aliis suggerere, vel propriis persuadere commentis, quod nos occasione quacunque contra libertatem ecclesiasticam declinare velimus ad dextram vel sinistram, cum hujus causa certaminis hunc absque dubio tendat ad finem, ut ecclesia Dei, quæ ancillata jacebat, liberata resurgat. Quocirca fraternitatis vestræ prudentiam insinuatione præsentium reddimus circumspectam, ut, a variis suggestionibus penitus avertentes auditum, quæ profecto sunt immissiones per angelos malos, secundum formam et tenorem mandatorum nostrorum, omni sinistra interpretatione cessante, fideliter procedatis; ita videlicet ut sententiam interdicti nec prius nec aliter relaxetis, quam karissimus in Christo filius noster Johannes rex Anglorum illustris, venerabilem fratrem nostrum Stephanum Cantuariensem archiepiscopum, sanctæ

Letter from the pope to the same bishops.

He is not disposed to relax his rigour.

They are not to be imposed upon, nor to relax the interdict until amends are made.

CANTERBURY CHRONICLE.

Romanæ ecclesiæ cardinalem, tanquam Cantuariensem archiepiscopum recipiat et pertractet, præstita securitate tam sibi quam suis, quæ ad hoc secundum vestræ discretionis arbitrium visa fuerit optima, et restitutionem plenariam exhibeat ablatorum tam eidem archiepiscopo, quam monachis Cantuariensis ecclesiæ, necnon et aliis ecclesiis et personis; ipsosque monachos ad ecclesiam suam redire permittat ac manere securos, et regalia universa vel per seipsum eidem archiepiscopo conferat et assignet, vel, si maluerit, vos vice nostra illa conferatis et assignetis eidem. Hic est tenor mandatorum nostrorum juxta prudentem et simplicem intellectum, quem et in litteris nostris evidenter expressimus, et dilecto filio abbati Belliloci præfati regis nuncio exposuimus diligenter, ut non solum indignum sed et impium reputemus, si quis ausu sacrilego dixerit aut crediderit, quod nos intentionem nostram uno modo uni, et altero modo alteri exposuerimus, seductorie variando, cum apostolica sedes per Dei gratiam serpentinam prudentiam et simplicitatem habeat columbinam. Adhæc præfatum regem moneatis prudenter, et efficaciter inducatis, ut ea quæ per dictum abbatem Belliloci ex parte sua promissa sunt et oblata, sicut superius sunt expressa, sine mora et difficultate qualibet exequatur. Datum etc.

The terms on which the Interdict may be relaxed.

They are to urge the king to fulfil the promises made through the abbot of Beaulieu. [Dated Aug. 22, 1208; Potthast, Reg. Pont. n. 3494.]

(XV.) Innocentius episcopus, etc., Londoniensi, Eliensi et Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Vestris consultationibus respondemus, quod, cum occasione interdicti novum chrisma in Cœna Domini nequeat consecrari, veteri utendum est in baptismate parvulorum, et si necessitas postulaverit ipsi chrismati, ne deficiat, est oleum commiscendum per manum pontificis aut etiam sacerdotis. Quamvis autem viaticum pertinere videatur ad pœnitentias morientium, si tamen haberi non possit illud in hoc casu, quod legimus credimus obtinere, "crede et manducasti," cum sacramentum necessitatis articulus sed non contemptus religionis excludat, ipsaque necessitas in proximo speretur defutura. Nec evangelium nec horæ ecclesiasticæ celebrentur in loco sollempni, sive alio, populo ibidem conveniente. Viri religiosi quorum monasteria causa orationis visitare consueverunt, non per majus ostium, sed per secretiorem locum peregrinos intra ecclesiam admittant ad orationem. Ostia ecclesiarum clausa permaneant, præterquam in præcipuo festo ecclesiæ, quando apertis ostiis parochiani et alii admitti poterunt in ecclesiam ad orandum. Baptismus intra ecclesiam ostiis clausis modo consueto cum veteri crismate et oleo cele-

Letter of the pope to the bishops relating to the use of the Chrism during the Interdict, and other points.

CANTERBURY CHRONICLE

How the Interdict is to be observed.

bretur, nulla laica persona præter patrinos admissa, et, si necessitas postulaverit, est oleum novum commiscendum. Pœnitentia tam sano quam ægroto est infligenda, quia media vita in morte sumus. Confessi in jure vel convicti super aliquo crimine ad episcopum, vel ejus pœnitentialem sunt transmittendi, et, si necessitas fuerit, ad hoc per ecclesiasticam censuram sunt compellendi. Presbyteri suas horas et orationes privatim dicere possunt. Presbyteri die Dominica aquam possunt in cœmeterio benedicere, et aspergere, panemque benedictum facere et tribuere, et festivitates et jejunia denunciare, sermonem facere ad populum. Mulier enixa veniat ad ecclesiam, et extra parietes ecclesiæ suam faciat purificationem. Presbyteri infirmos visitabunt, confessiones audient, animarum commendationem modo consueto celebrent, cadavera mortuorum, quia ecclesiastica carebunt sepultura, non sequentur. Presbyteri in die Passionis sine sollempnitate crucem extra ecclesiam ponent, ut parochiani ipsam cum consueta devotione adorent.

[Dated June 14, 1208; Potthast, Reg. Pont. n. 3443].

Letter of the pope to the king. [Dated Jan. 23, 1209; Potthast, R.P. 3622.]

(XVI.) Innocentius episcopus, etc., Johanni, illustri regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem. More pii patris, qui filium offendentem offensus etiam odisse non potest, et quandoque de malo ejus gravius quam ipse turbatur, indurato tibi non possumus indurari, sed paterna pietate molliti te tanto tempore in tua damna mollitum, omni opera, qua valemus, satagimus emollire, ut te a tuo damnabili et damnoso proposito revocemus; instantes plurimum si, quod veremur, contigerit te incurrere, sed majoris causam tristitiæ reputantes, quia noluisses illud, cum posses, præmunitus toties et præmonitus, evitare. Fortuitum namque malum doloris habet qualecunque remedium, quod autem spontaneus quis incurrerit, durius post se ingerit dolendi tormentum. Tu vero, fili karissime, præcave diligenter, ne volens et sciens illi periculo te subjicias, a quo te cupimus tanto studio præservare, quodque demum tanto tibi majorem incutiat pœnitentiam, quanto minus providere rejecisses ostensam tibi de illo vitando cautelam. Illud autem regalem prudentiam nolumus ignorare, quod multa nobis de præsentis negotii circumstantiis innotescunt, quæ a tua notitia per illorum versutias absconduntur, qui nolunt tibi ostendere vulnus tuum, nescientes vinum increpationis infundere, scientes autem oleum adulationis illinire; utinamque callide non procurent, ut semper in angustia perseveres, quatinus in angustia constitutus illos semper habeas cariores. Quapropter nos, qui etiam prudenter illud aspicimus, et curare salubriter affectamus,

His love and sorrow for him.

The king's servants conceal the truth from him.

CANTERBURY CHRONICLE.

consilia monitis monitaque consiliis inculcantes, et blanditiis minas et minis blanditias interserimus, vice periti medici medicinalis artis auxilia variando, qui ferrum adhibet, ubi fomenta non prosunt, et potione tepentis aquæ languores emendat, qui medicinæ violentiam non senserunt. Quoniam, etsi velut adamas durus esses, deberet utique te artificii tanti sedulitas emollire, cum ille tamen, etsi ferro cedere nesciat, hircini sanguinis infusione mollescat. Vide quoque ne cursum tuæ prosperitatis impedias, quia nobiscum pacem habere non posset, quicunque te vellet in hoc errore fovere. Jam igitur apud te quasi ultimis remediis insistentes, quæ ultra tibi adhibere remedia possimus non habemus. Et inter repugnantes sibi sanare volentis, et sanari nolentis affectus, donec spes hujusmodi curæ foret, mallemus levibus et suavibus quam duris et asperis te curare, cum illa nullam deserant post se saniem, ista vero deformem soleant relinquere cicatricem. Ne itaque nos et te in majorem necessitatem inducas, ecce familiariter petimus, ecce dulciter admonemus, ecce paterne consulimus, ecce benigne rogamus sub obtentu divini judicii, in remissionem peccaminum tibi injungentes, quatenus super ecclesiæ Cantuariensis negotio nobis et ecclesiæ, immo Deo, sine ulteriori mora satisfacere non postponas, pro illa dilectione sincera, qua te inter ceteros principes dileximus et diligimus; hæc saltem nobis concedens in donum, qui spem utique habemus, nec desperamus adhuc, quia, si petissemus majora, negare nullatenus debuisses, præsertim sicut tibi alia vice curavimus intimare, licet supra jus tuo non fuerit juri delatum, ex his tamen, quæ acta fuerant aut agenda, nullum tibi volumus aliquando præjudicium generari. Eligas ergo, fili karissime, tam dulcibus monitis et consiliis salutaribus acquiescere, non autem adulantium perversitatibus et perversorum adulationibus assentire, quoniam, ut utamur verbo divino, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. Alioquin cælum et terram in testimonium contra te invocamus, quod ex pertinacia tua, non ex severitate nostra continget, si manum apostolicam in te pateris aggravari, quam hactenus vix potuimus, sed de cetero nunquam poterimus continere. Quære quæsumus ab illis, qui caput tuum oleo peccatoris impinguant, ad quem finem valeas ex hac pugna pervenire. Non audebunt profecto aliud respondere, nisi quod non poteris vincere, nisi victus. Sed gloriosior esset tibi victoria, cum de victo fueris victor effectus, qui tunc vincis proculdubio, cum vinceris, nec ab homine sed a Deo, a quo gloriosum est homini vinci, ut

Do not be harder than adamant.

The pope would prefer mild remedies.

He begs the king for his sake to do justice.

Otherwise the pope must proceed more severely.

semper det homo Deo gloriam et honorem ; unde te nemo vana suggestione seducat, quod nisi tu nobis cesseris, sicut in hac pugna quo non vis tibi modo concedamus ; quoniam facilius possemus occidi, quam vinci. CANTERBURY CHRONICLE.

(XVII.) Otto, Dei gratia Romanorum imperator, J. regi Anglorum, salutem et debitæ dilectionis affectum. Ex mutuæ dilectionis affectu, quo vobis astringimur, de honore vestro tanquam de nostro proprio cogimur esse solliciti, et ea dilectionem vestram monere, quæ vobis non dubitamus salubriter convenire. Cum igitur non sit sapientia, non prudentia, non potentia, non consilium contra Dominum, ne contra stimulum calcitrantes, gravamen iræ Dei, et, divinæ voluntati repugnantes, damna solita incurratis, omni affectu, quo possumus, vestram rogamus dilectionem, quatenus cum viro venerabili Stephano Dei gratia Cantuariensi archiepiscopo, et sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali, saluti vestræ, ut credimus, devotissimo, cum eo et episcopis suffraganeis ejus, necnon et monachis ecclesiæ Cantuariensis cum ceteris viris ecclesiasticis regni vestri ad honorem Dei et sanctæ ecclesiæ quantocius pacem reformare studeatis. Hoc vos precamur affectuose ; hoc ad observationem honoris vestri consulimus, ne mora, quod absit, vos trahat in periculum ; et vestro honori regio nihil inde deperire timeatis, si ea, quæ Dei sunt, Deo restituatis, et quæ minus discrete acta sunt, emendetis. Nam eo potius salus et honor augebitur, quo magis vos humiliaveritis Illi, per quem reges regnant, et qui regna pro sua voluntate transmutat. Letter of the emperor Otto IV. to the king urging him to make peace with the archbishop; A.D. 1209.

(XVIII.) Innocentius episcopus, etc., dilectis filiis decano et capitulo Lincolniensi, salutem et apostolicam benedictionem. Cum certa sint tempora constituta, ultra quæ non debent ecclesiæ pastoribus destitutæ vacare, karissimus in Christo filius noster illustris rex Angliæ, quod dolentes dicimus, prævaricationi prævaricationem addendo, facit, prout dicitur, ordinationem earum in regno suo vacantium ultra quam liceat prorogari, ut sic forsan earundem proventus sibi posset occasionaliter vendicare, quoadusque de personis, quæ sibi placeant, ordinentur, sperans a nobis majorem gratiam, ut videtur, multiplicatis excessibus extorquere, cum potius contra quemlibet, quantumcunque nobis sit carus, injurias ecclesiæ Dei tam perseveranter prosequi disponamus, ut nulla supplicatione seu rebellione, donec ipse a persecutione desistat, vel in ea deficiat, convertamur. Quia igitur quantumcunque regem ipsum in Domino diligamus, et suo velimus honori deferre, pro rege terreno cælestem Regem Letter of the pope to the dean and chapter of Lincoln; dated Jan. 12, 1209. The king prolongs the vacancies of bishoprics.

CANTERBURY CHRONICLE.

offendere non debemus, eundem litteris nostris monemus attentius et hortamur, ut non impediat, nec per suos impediri permittat, quominus tam cathedrales quam regulares ecclesiæ sic vacantes personas idoneas per electionem liberam et canonicam sibi præficiant in pastores. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus convenientes in unum, invocata gratia Sancti Spiritus, personam idoneam, quæ tanto congruat oneri et honori, per electionem canonicam in pastorem vobis præficere studeatis. Alioquin nos vobis cum divino consilio et auxilio, secundum officii nostri debitum, talem curabimus in pastorem præficere, qui præesse valeat et prodesse, pro nulla injustitiæ violentia prosecutioni justitiæ defuturi, et inobedientiam vestram digna pœna curabimus, Domino auctore, castigare. Datum Laterani pridie idus Januarias, pontificatus nostri anno xi°.

They are to elect a bishop or the pope will do it or them.

Dated Jan. 12, 1209.

The pope to the three bishops, executors of the Interdict.

(XIX.) Innocentius episcopus, etc., Londoniensi, Elyensi et Wigorniensi, salutem et apostolicam benedictionem. Cum Cisterciensis ordinis fratres sincerissimo diligamus affectu, fraternitatem vestram monendam duximus atque rogandam, per apostolica scripta mandantes quatinus rigorem interdicti circa eos temperare curetis quantum fieri potest sine scandalo aliorum; ita ut non rumpatur nervus ecclesiasticæ disciplinæ. Quæ propterea nervo comparatur ut non debeat dissolvi sed inflecti cum necessitas postulaverit. Quanto igitur nos vobis benignius deferimus, tanto vos illis benignius deferatis quorum providentiæ cuncta quæ ad hunc spectant articulum ab initio commisimus moderanda. Datum etc.

Deal mildly with the Cistercians.

[March 6, 1209.]

The pope to the bishops of England.

(XX.) Innocentius episcopus, etc., universis episcopis per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Cum Cisterciensis ordinis monasteria per Angliam constituta interdictum ecclesiasticum pro negotio Cantuariensis ecclesiæ auctoritate nostra generaliter promulgatum incepissent arcte servare, postmodum quidam eorum, sicut accepimus, appellationis prætextu, quam occasione privilegiorum suorum interposuisse dicuntur, ipsum non solum quoad privilegiorum eorundem indulta temere violarunt, verum etiam cum campanis sonantibus, ac boantibus cantilenis, et apertis januis, et ad communionem aliis invitatis, sollempnius solito præsumpserunt celebrare. Licet igitur tantam præsumptionis audaciam de viris religiosis credere vix possimus; si tamen verum est, quod asseritur, non sine gravi jactura libertatis ecclesiasticæ debilitari posset per illud nervus ecclesiasticæ disciplinæ; universitati vestræ per aposto-

Some of the Cistercian houses have defied the Interdict.

lica scripta mandamus et districte præcipimus, quatenus super hoc inquiratis diligentissime veritatem, et abbates sive priores monasteriorum illorum, quos taliter inveneritis celebrasse, suspensos ad præsentiam nostram ad satisfaciendum de tanto excessus conceptu, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam accedere compellatis; monasteria ipsa simili censura cogentes, ut secundum mandatum venerabilium fratrum nostrorum Londoniensis, Eliensis, Wigorniensis episcoporum, et coexecutorum suorum, inviolabiliter præfatum interdictum observent, non obstante quolibet privilegio, cum non possint mandato apostolicæ auctoritatis obstare, qua semper salva, hujusmodi privilegia conceduntur. Et si non omnes, etc., singuli vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani xi° kalendas Martii, pontificatus nostri anno xi°.

CANTERBURY CHRONICLE.

Inquiry is to be made.

Dated Feb. 19, 1209.

(XXI.) Innocentius episcopus, etc., venerabilibus fratribus Londoniensi, Elyensi et Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Ad petitionem venerabilis fratris nostri Stephani Cantuariensis archiepiscopi, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, discretioni vestræ committimus, quatinus non obstante interdicti sententia quam tulistis, conventualibus ecclesiis quæ ipsum patienter et humiliter et continuo ab initio servaverunt, prout expedire videritis licentiam concedatis pro conficienda Eucharistia semel ac secreto in ebdomada celebrandi divina, ut virtus divinissimi sacramenti finem impetret huic negotio salutarem. Quod si non omnes hiis exequendis mandatis interesse poteritis, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani idibus Januarii, pontificatus nostri anno xi°.—Hujus auctoritate mandati conventualibus ecclesiis quæ patienter ac humiliter et continue interdictum a nobis auctoritate domini papæ latum ab initio observaverunt, damus licentiam in ebdomada secundum tenorem mandati apostolici celebrandi divina suppliciter ac legendo, et absque cantus modulatione et cujuscunque campanæ pulsatione, januis diligentissime clausis et exclusis penitus interdictis, et hoc vestris conventualibus intimetis, habita vigilanti cautela ne ex hac indulgentiæ gratia virtus interdicti aliquatenus enervetur.

The pope to the three bishops.

Indulgence to the obedient churches.

Dated Jan. 13, 1209.

(XXII.) Innocentius episcopus, etc., Stephano Cantuariensi archiepiscopo, etc., salutem et apostolicam benedictionem. Fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus quatenus non obstante interdicto pro ecclesia tua lato, si pro ecclesiæ tuæ pace ad præsentiam karissimi filii nostri Johannis illustris regis Anglorum te contigerit utiliter accersiri, permittere tibi liceat

The pope to the archbishop of Canterbury. He may visit the king in spite of the Interdict.

CANTERBURY CHRONICLE.

ut in locis ad quæ in tuo transitu declinaveris celebrentur tibi ac venerabilibus fratribus nostris Londoniensi, Elyensi et Wigorniensi coepiscopis tuis et familiæ tuæ submissa voce divina. Datum ii° idus Januarii, pontificatus nostri anno xi°.

Jan. 12, 1209.

Letter of the pope to the bishops of London, Ely, and Worcester; containing a letter to the king.

(XXIII.) Innocentius episcopus, etc., Londoniensi, Eliensi et Wigorniensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Dilecto filio nostro regi Anglorum illustri scripsimus sub hac forma: Tacti sumus dolore cordis intrinsecus, et vehementi dolore turbati, quod cum ex illa speciali dilectionis prærogativa, qua te sedes apostolica diligebat inter ceteros principes, speravimus ut versa vice rependeres ei honorem et amorem, odium ei pro dilectione retribuis, et quasi conjuraveris in te ipsum, tuo non parcis honori, ut nostro possis derogare; quinimmo et tuam famam negligens et salutem, in præjudicium utriusque temere contra nostram et ecclesiæ, immo Dei dispositionem erigeris, non attendens quod in vanum eam evacuare moliris, cum extensam manum Altissimi nemo possit avertere, quodque fuerit ab Ipso decretum, nullus valeat immutare. Sane quantum et qualiter super negotio Cantuariensis ecclesiæ tuæ regali celsitudini detulerimus, etsi tu forsan hoc non recolas, ut ingratus, de memoria tamen universalis ecclesiæ facile non poterit aboleri, quæ bonitate malitiam non vincente, nostram circa te patientiam admiratur. Heu quæ, fili karissime, nimia duritia tuum obturavit auditum, ut salutaria monita tibi a nobis toties inculcata non caperes? quæ duritia tuum absorbuit intellectum, ut discreta consilia tibi a nobis sæpius suggesta non servares? Jam sic induratus esse conspiceris, quod in immensum crescentem tui vulneris plagam non sentias; ita fascinatus esse videris, quod nec medicaminis opem aut operam medicantis admittas; ut quasi de te possimus conqueri cum propheta dicente: "Cui lo- Jer. vi.
"quemur et quem contestabimur amplius? et incircumcisæ sunt
"aures ejus, et audire non possunt." Piget te verbi, quod pro tua tibi salute suggeritur. Tædet te boni, quod pro tua tibi honorificentia suadetur, dum nec animæ tuæ detrimenti te miseret, nec famæ quoque, ne infamiæ dixerimus, mundanæ te pudet. Unde quanto magis te super tanta duritia miseremur, tanto in crudelem tibi ipse mutatus, misereri tibi hactenus miserabilius refugisti. Licet autem paterna caritas, ex qua ista tibi suggerimus, tibi sit forsitan odiosa; circa te tamen prudentis et amantis medici vicem agimus, qui quandoque infirmum invitum et renitentem et improvide reluctantem salubriter secat et urit; ideoque si morbum tuum, quod absit, induratum invenerimus,

Words of expostulation.

valentiori nos cogit insistere medicinæ, juxta quod necessaria causa deposcit; cujus asperitatem etsi forsitan in præsenti refugias, sanitate tamen recepta, ejus collaudabis effectum, ac peritum quoque medicum benedices. Ut autem adhuc lenitatis apponamus unguentum, ut forsitan ipso mollitus asperiora molimina non expectes, serenitatem regiam rogamus attentius et monemus, per Eum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, obtestantes, quatenus usus consilio saniori, a tanto revoceris errore, saltem in ipso negotio procedendo juxta continentiam litterarum, quas dilectus filius abbas Belliloci dudum a nobis tuo nomine impetravit; quia proculdubio præter culpam priorem hoc ad tuam alteram tibi poterit imputari, si ab eo recedere videaris, quod sub tuarum testimonio litterarum tam expresso, cum tanta fuerit instantia postulatum, per quas litteras nobis humiliter supplicabas, ut quicquid idem abbas de negotio ipso tuo nomini firmatum diceret, firmiter crederemus. Propter quod debueras sine difficultate aliqua adimplere, quod per suam fuerat sollicitudinem impetratum; præsertim cum hoc demum visus fueris attemptare, quandoquidem propter illud a te diligenter auditum, et examinatum prudenter, delegatos nostros ad præsentiam tuam postea quasi pro complemento negotii venire fecisti. Quapropter, fili karissime, ne sis durus, et negotio huic de cetero nullam ingeras difficultatem, ne te, quod absit, in illam difficultatem inducas, de qua non facile valeas expediri; alioquin, quantumcunque personam tuam sincere in Domino diligamus, licet canonicam disciplinam sis forsitan indignanter suscepturus, quia tamen cum is, qui diligitur, castigatur, tunc circa eum pietas exercetur eo quod amor habeat plagas suas; quæ dulciores sunt cum amarius inferuntur, nisi usque ad tres menses post susceptionem vel recusationem præsentium, quæ præmisimus adimpleveris; extunc ex parte Dei Omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, quorum licet indigni auctoritatem habemus, te anathematizatum decernimus, et a fidelium communione præcisum; venerabilibus fratribus nostris Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi episcopis firmiter injungentes, ut sententiam ipsam, appellatione remota, non differant publicare, facientes eandem singulis Dominicis ac festivis diebus, pulsatis campanis et candelis accensis, usque ad satisfactionem condignam sollempniter innovari; quam et nos ipsi, auctore Deo, ore proprio publicabimus, ut sic citius et validius pœna ejus in omnem ecclesiam innotescat, cujus culpa generalem ecclesiam noscitur offendisse, ad-

CANTERBURY CHRONICLE

The pope urges the king to fulfil the promises made by the abbot of Beaulieu.

If these terms are not fulfilled within three months, the king will be excommunicated.

Orders have been given to the bishops; the pope will publish the sentence with his own mouth.

CANTERBURY CHRONICLE.

huc in Altissimi adjutorio contra te multipliciter processuri, si non sic tuum festinaveris corrigere errorem. Ecce tensus est arcus. Fuge igitur, fili karissime, sagittam, quæ non consuevit abire retrorsum, ne sauciatus ab illa, ita graviter infirmeris, ut non solum non possis ad meliora proficere, verum etiam vix valeas ad priora redire: cujus etiam plaga sine deformi non poterit cicatrice sanari. Datum etc.

[Jan. 12, 1209.]

The king to the three bishops.

(XXIV.) Johannes Dei gratia rex Angliæ, etc., venerabilibus patribus in Christo Londoniensi, Elyensi, Wigorniensi episcopis, salutem. Sciatis quod locuti sumus cum venerabilibus patribus nostris P. Wintoniensi et J. Bathoniensi, et cum fidelibus nostris electo Lincolniensi et G. filio Petri justiciario nostro, et cum alio consilio nostro, et pro Deo et petitione domini papæ satisfaciemus sanctæ ecclesiæ; et sciatis quod mittimus in occursum vestrum usque Dovre, una cum prædictis Wintoniensi et Bathoniensi episcopis et electo Lincolniensi et justitiario nostro, comitem de Arundel, comitem Albericum, W. Briwere, abbatem Belliloci, H. et W. archidiaconos de Stafforde et Huntedone, quibus plenariam potestatem in omnibus satisfaciendi pro nobis sanctæ ecclesiæ commisimus, Et rogamus vos quatinus omni dilatione et occasione postpositis, in terram nostram veniatis. Mittimus autem vobis litteras nostras de conductu: et afferatis vobiscum privilegium domini papæ quod de indempnitate nostra conservanda impetratum est et repositum apud Clarum Mariscum, si quomodo fieri poterit, vel saltem transcriptum illius. Vos igitur interim provideatis ne in nos vel regnum nostrum aliquid de novo statuatur durum, cum parati simus mandato sanctæ ecclesiæ obedire et satisfacere. Teste me ipso apud Glavornam xiii° die Julii. Istæ sunt patentes:

He will satisfy the church, and sends the justiciar and others to meet them at Dover.

They are to bring the bull of indemnity.

Dated at Gloucester, July 13, 1209.

Safe conduct issued by the justiciar.

Gaufridus filius Petri, etc., Londoniensi, Elyensi et Wigorniensi episcopis, salutem. Sciatis quod dominus rex mittit nos et dominos Wintoniensem et Bathoniensem episcopos et H. Lincolniensem electum et comitem de Arundel et comitem Albericum et W. Briwerre, et abbatem Belli loci et H. et W. archidiaconos de Stafforde et Huntedone, in occursum vestrum apud Dovre, cum plenitudine potestatis satisfaciendi sanctæ ecclesiæ pro eo in omnibus tam ecclesiis quam ecclesiasticis personis. Unde vos rogamus et consulimus in fide quam Deo debemus, quatinus sicut Deum diligitis et pacem regni et ecclesiæ et honorem nostrum et vestrum affectatis, nullo modo omittatis in mundo quin sub omni festinatione veniatis, sicut dominus rex vobis mandat; quoniam securi sumus de pace

CANTERBURY CHRONICLE.

ecclesiæ. Et quia tantam instantiam petit negotium illud, ut scitis, cum non essent alii comites et barones in curia qui se obligarent, sicut nos obligamus, nolumus tamen differre quin statim litteras domini regis et nostras vobis mitteremus per latorem præsentium, et non recedemus a curia antequam consimilem obligationem de eis habeamus; ita quod de plenaria pace et satisfactione in nullo vos oportebit vel etiam nunc oporteat dubitare. Vos autem sicut honorem Dei et ecclesiæ Anglicanæ pacem perpetuam diligitis, procuretis quod nihil durum interim in dominum regem statuatur. Quoniam certi sumus quod antequam a curia recedamus in occursum vestrum ecclesiis et ecclesiasticis personis res et possessiones suæ restituentur.

The justiciar does his best for peace.

The bishops must protect the king from further sentences.

(XXV.) G. filius Petri, etc., episcopis eisdem salutem. Sciatis quod domini Wintoniensis et Bathoniensis episcopi et H. electus Lincolniensis et nos locuti sumus cum domino rege de negotio ecclesiæ Anglicanæ, ut pax fiat inter regnum et sacerdotium, et ipse ob petitionem et reverentiam domini papæ et preces nostras mittit nos in occursum vestrum apud Dovre, cum plenitudine potestatis satisfaciendi pro eo in omnibus sanctæ ecclesiæ, tam ecclesiis quam ecclesiasticis personis. Unde vos rogamus et consulimus in fide et veritate quatinus, sicut pacem regni et ecclesiæ et honorem Dei et vestrum diligitis, nulla ratione vel occasione in mundo omittatis quin cum omni festinatione ad nos veniatis apud Dovram sub conductu domini regis et nostro, quos vobis transmittimus, et firmiter promittimus et tenore præsentium obligamus et fidejussores super Christianitatem nostram nos constituimus quod tam ecclesiis quam ecclesiasticis personis in restitutione ablatorum et aliis satisfaciet; ita quod si dominus rex non satisfecerit, nos inde satisfaciemus in omnibus sicut fidejussores et debitores. Valete. Patentes iii. episcopis.

The justiciar to the three bishops.

The king sends him to Dover.

He begs the bishops to make haste and take pains to make peace.

(XXVI.) Notum sit omnibus præsens scriptum inspecturis quod ita prolocutum est de pace sacerdotii et regni, inter dominos Londoniensem, Elyensem et Wigorniensem episcopos, executores domini papæ, ex una parte, et nuntios domini regis ex altera parte, scilicet dominos Wintoniensem et Bathoniensem episcopos, et H. et H. Lincolniensem et Exoniensem electos, abbatem Belliloci, G. filium Petri comitem Essexiæ, comitem Arundelli, comitem Albericum, W. Briwere et H. archidiaconum Huntedoniæ: quod domino archiepiscopo Stephano Cantuariensi fiat in continenti plena restitutio immo-

Report of debate between the representatives of the two parties at Dover.

CANTERBURY CHRONICLE.

bilium et libertatum cum libera administratione, ita ut talem habeat saisinam eorum qualem habuit Hubertus quondam archiepiscopus Cantuariensis die qua obiit; et monachi Cantuarienses similiter plenariam saisinam immobilium et libertatum habebunt cum libera administratione. Episcopi vero, videlicet Londoniensis, Elyensis, Wigorniensis, et Herefordensis, habebunt talem saisinam immobilium et libertatum omnium cum libera administratione qualem habuerunt die qua lata fuit sententia interdicti. Monachi similiter et canonici et ceteræ ecclesiasticæ personæ plenam habebunt saisinam. Fiet a domino archiepiscopo et episcopis et monachis tam Cantuariensibus quam aliis, nec non et aliis ecclesiasticis personis omnibus plena restitutio omnium ablatorum quæ ad manum regis pervenerunt vel ad opus ejus servantur, sive eis sive hominibus suis ablata fuerint per tailagium vel alio modo, præter ea quæ dominus rex habere deberet si ecclesia esset in pace bona et plena libertate sua. Et hæc restitutio ablatorum perficietur in tres septimanas proximas post diem Sancti Laurentii. De aliis vero ablatis fiet inquisitio infra eundem terminum, et quod de inquisitione perfici non poterit infra illum terminum, perficietur postea, et completa inquisitione fiet plena restitutio ablatorum quæ per illam fuerint declarata. Dominus rex recipiet dominum Stephanum Cantuariensem archiepiscopum, Sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, et pertractabit tanquam Cantuariensem archiepiscopum, et præstabit securitatem eidem et suis, similiter Londoniensi, Elyensi, Wigorniensi, et Herefordensi episcopis suisque, veniendi et manendi secure. Hanc videlicet securitatem ipse dominus rex dicet ore suo coram magnatibus suis. Veniat dominus S. Cantuariensis archiepiscopus et alii episcopi secure, et maneant securi et de hoc faciat litteras suas patentes tam archiepiscopo quam singulis episcopis. Episcopi autem et comites et barones quos archiepiscopus et episcopi nominabunt, de mandato et voluntate domini regis capient hoc in manu, et facient super hoc litteras suas patentes tam archiepiscopo quam singulis episcopis. Dominus autem archiepiscopus in adventu suo, receptis regalibus suis, faciet fidelitatem domino regi sicut prædecessores sui fecerunt progenitoribus suis. Præstabit etiam dominus rex idoneam cautionem secundum quod continetur in mandato domini papæ exhibito nuntiis domini regis apud Douram. Monachos autem Cantuarienses permittet redire ad ecclesiam suam et manere securos. Et cum hæc omnia completa fuerint, solvetur inter-

The archbishop is to have his rights.

The bishops to be restored to theirs:

and the rest of the injured clergy as well;

within three weeks of S. Laurence's day.

The king will receive the archbishop and bishops securely.

Bishops, earls, and barons will be sureties.

The archbishop is to swear fealty.

dictum. Præfati vero Londoniensis, Elyensis, Wigorniensis episcopi, et magister Simon de Langetone dicent quod bona fide conservabunt quantum in eis est jura domini regis ad honorem Dei et sanctæ ecclesiæ et ipsius regis et regni, et operam dabunt sicut honeste poterunt, salvo honore Dei et ecclesiæ, ne occasione istius facti juri regio in aliquo derogetur. Præfati vero nuntii domini regis promiserunt quod bona fide laborabunt quod pax ista compleatur sicut prolocutum est; et propter hanc spem pacis de consilio eorundem nuntiorum virorum prudentium prorogaverunt prædicti executores diem sententiæ domini regis usque in quinque septimanas completas ab instanti die Sancti Laurentii anno ab Incarnatione Domini M°CC°IX°, anno domini regis nostri Johannis xi°, die proxima sabbati ante eundem diem Sancti Laurentii apud Dovram. In hujus facti testimonium apposita sunt scripto præsenti sigilla, etc.

CANTERBURY CHRONICLE.

The king's rights are to be maintained.

His envoys to do their best to secure peace.

The sentence against the king postponed.

Dated Aug. 9, 1209.

In hunc modum scribunt executores episcopis, archidiaconis, abbatibus et ceteris prælatis per totam Angliam, a quibus dominus rex aliquid abstulerit: W. Londoniensis, E. Elyensis, M. Wigorniensis episcopi, N. sive episcopo sive abbati, salutem in vero Salutari. Sicut provisum est inter nos et nuntios domini regis, si pax in forma provisa processerit, ecclesiis et ecclesiasticis personis plenaria est ablatorum restitutio facienda, ideoque vobis significamus quatinus inde vobismetipsis providentes tam viros religiosos quam clericos vestros præmuniveritis ut sibi provideant de ablatorum quantitate et qualiter sint ablata si opus fuerit valeant comprobare.

The executors warn the injured clergy to have their claims for restitution ready in case of peace being made.

(XXVII.) Johannes Dei gratia, etc., venerabilibus in Christo patribus, W. Londoniensi, E. Elyensi, M. Wigorniensi episcopis, salutem. Venerunt ad nos dominus Wintoniensis episcopus et W. Briwere cum tenore verborum quæ inter vos et fideles nostros quos in occursum vestrum miseramus tractata sunt super negotio sanctæ ecclesiæ; sed, quia res hæc magna est et tam ardua, non potuimus inde ad plenum respondere sine præsentia et consilio G. filii Petri justitiarii nostri, cui statim mandavimus quod ad nos festinanter veniret, et ideo retinuimus nobiscum prædictos episcopos et Willelmum quousque idem G. veniat, quem scimus in proximo venturum. Et nos rogamus quatinus id moleste non feratis, sed interim versus Norhantonam accedatis, ubi per nos vel per nuntios nostros vobiscum loqui possimus. Terminum autem conductus vestri prorogamus a die Sancti Laurentii proximo præterito usque in v. septimanas. Teste meipso apud Notingham xxiii° die Augusti.

The king to the three bishops.

He cannot decide without the justiciar.

They are to come to Northampton.

He prolongs the safe conduct.

Dated Aug. 23, 1209.

CANTERBURY CHRONICLE.

(XXVIII.) W. Londoniensis, E. Elyensis, et M. Wigorniensis episcopi, venerabili fratri Wintoniensi episcopo, salutem et fraternam in Domino caritatem. Fraternitati vestræ notificamus quod litteras domini regis suscepimus clausas et ideo insufficientes ad securitatem conductus ulterius proficiscendi; sed nec de magistro Symone nec de monachis Cantuariensibus, sine quibus negotium expediri non potest, ulla mentio facta fuit. Ad hæc etiam si litteræ domini regis patentes fuissent cum minore conductus securitate quam prius habuimus, nequaquam priores limites conductus nostri transgrederemur. Præterea si et nos et magister Simon et procuratores monachorum sufficientem haberemus conductum et essemus Norhamtoniæ vel alibi ad vocationem domini regis, formam pacis a nobis et a vobis communitu provisam, et secundum tenorem mandati apostolici conceptam, cujus fines excedere nec possumus nec audemus, nullatenus mutaremus. Non autem possumus satis admirari quod in restitutione ablatorum quæ ad manus domini regis pervenerunt vel ad opus ejus servantur facienda infra tres septimanas a die Sancti Laurentii tam diu cessatur, et quod de ea non audivimus; præsertim cum, sicut bene recolimus, vos ipsi, cum essemus in consilio, dixistis quod certi eratis quod intra terminum illum fieret restitutio. Continetur etiam in quibusdam litteris vestris sigillo vestro signatis, quod prioris conductus credebatis terminum, qui erat usque ad Assumptionem Beatæ Virginis, ad consummationem negotii satis esse diffusum. Volumus autem discretionem vestram non latere, quod nec adhuc facta est restitutio immobilium et libertatum cum libera administratione, quæ, sicut prolocutum fuerat, in continenti fuerat facienda. Unde quia res non procedit ad consummationem pacis sicut sperabatur et promissum fuerat, nos attentius rogamus et sub debito fraternitatis exigimus et submonemus per fidem conductus qua nobis specialiter per litteras vestras patentes obligati estis, ut quantumcunque tempestive poteritis Dovram festinare velitis. Scitis enim quod terminus conductus nostri instat, et quod ventus et mare in potestate nostra non sunt; sed oportet in portu oportunitatem temporis expectare.

The bishops of London, Ely, and Worcester, to the bishop of Winchester.

The king's safe conduct is insufficient, and they cannot relax their conditions.

Restitution has not begun.

Come to Dover, for we must go.

(XXIX.) Domino regi, etc., W. Londoniensis, E. Elyensis et M. Wigorniensis episcopi, salutem. Placuit celsitudini regiæ mandare nobis, sed etiam rogare, ut cum omni festinatione veniremus Dovram sub conductu litterarum vestrarum patentium et litterarum venerabilium fratrum nostrorum Wintoniensis, Bathoniensis episcoporum et H. et H. Lincolniensis et Exoniensis electorum, et cum quibus, sicut in litteris vestris expresse conti-

The three bishops to the king.

They received the royal command to go to Dover.

nebatur satisfaciendi pro vobis in omnibus Deo et ecclesiæ et ecclesiasticis personis plenitudinem potestatis regia majestas contulerat. Cum autem ad hanc vocationem vestram Dovram venissemus, nec paratum invenissemus in effectum quod in litteris videbatur expressum, ob reverentiam tamen et gratiam vestram, quam in omnibus quatenus in nobis est desideramus et volumus promereri, dedimus dilationem; et cum prædictis nuntiis vestris providimus formam pacis, juxta mandatum mandati apostolici, sicut in scripto pacis, cui sigilla nostra appensa sunt, quod domino Wintoniensi ostendendum commisimus, evidenter apparet. Et quia angustus erat terminus conductus litteris vestris contentus, præfati nuntii vestri de plenitudine potestatis eisdem a vobis commissæ, tam de satisfaciendo quam de prorogando conductu, prolongaverunt conductum nostrum a die Sancti Laurentii in unum mensem. Ita tamen ut non liceret nobis transgredi Cantuariam, sed ibi ad Dovram vel loco intermedio interim commorari. Accepimus autem postmodum litteras vestras die Mercurii proxima post festum Sancti Bartholomæi, quibus vestri gratiam nobis significare voluistis, ne responsi regii moram moleste feramus. Continebatur etiam in litteris eisdem quod prorogabatis terminum conductus nostri a jam dicto festo Sancti Laurentii in quinque septimanas. Verum litteræ illæ clausæ erant, nec solent litteræ clausæ fieri de conductu, nec de prorogando conductu. Et licet verbis vestris tanquam karissimi nostri domini fidem adhibere sicut decet vellemus, tamen ex quo in tam certo et sollempni et publice noto conductu vestro et prædictorum fidelium vestrorum sumus, minus consulte egisse videremur si nos minori committeremus securitati, præsertim cum ille conductus vester, sicut prædictum est, certis sit locorum angustiis limitatus. Ad hæc sicut nobis videtur, frustra versus Norhantoniam vel versus partes illas laboraremus ad præsens, cum nec magister S. de Langeton procurator domini Cantuariensis, nec monachi Cantuarienses procuratores conventus, sine quibus negotium expediri non possit, aliquem receperint illuc veniendi conductum. Sed etiam si omnes illi nobiscum essent illic præsentes, tenorem mandati apostolici, juxta quem prætaxata pacis forma concepta est, mutare aliquatenus non possemus; unde dominationi vestræ supplicamus ne vobis displiceat si in præsentiarum versus Norhamtoniam non accedamus.

CANTERBURY CHRONICLE.

They went to Dover and drew up a form of peace.

The king's agents prolonged their safe conduct to Sept. 10.

The king's promise of safe conduct was incomplete.

They see no good in going to Northampton, and beg to be excused.

(XXX.) Omnibus hoc scriptum visuris, W. Londoniensis, E. Elyensis, M. Wigorniensis divina permissione episcopi, salutem

Letters patent of the bishops

CANTERBURY CHRONICLE.

in Domino. Noveritis quod nos ad petitionem domini nostri regis et domini G. filii Petri comitis Essexiæ justitiarii sui, de consilio venerabilium fratrum nostrorum G. Roffensis, H. Saresberiensis, et J. Bathoniensis episcoporum, H. Lincolniensis electi et W. domini regis cancellarii, ob reverentiam et gratiam ejusdem domini regis et in spe regiæ benignitatis, prorogavimus diem sententiæ in personam ejusdem domini regis usque in octavas Sancti Michaelis proximo venturi; ita quod interim si placuerit domino regi infra xv. dies ab instanti festivitate Sanctæ Mariæ, domino archiepiscopo et nobis et aliis restitutio fiat mobilium et immobilium, sicut continetur in scripto pacis, et infra idem festum Sancti Michaelis litteras suas si placet nobis patentes mittat, quibus nobis se significat acceptare pacem sicut prolocutum est et servaturum, et redactum in scriptis apud Dovram. Actum die Mercurii proxima ante Nativitatem beatæ Mariæ, anno domini nostri regis xi^mo.

The sentence against the king is postponed until Oct. 7; on condition that restitution is made before Sept. 23.

Dated Sept. 2, 1209.

(XXXI.) Rex domino Cantuariensi. Suscepimus vos et vestros, tam monachos Cantuarienses quos ad reformationem pacis videritis esse necessarios quam alios qui vobiscum veniunt, necnon et episcopos et omnes suos in salvum et securum conductum per terram et per mare veniendo Dovram et morando ibi et inde revertendo usque in xv. dies post diem applicationis vestræ in Angliam. Et si necesse fuerit propter tempestatem vel ægritudinem corporis vel aliquod aliud impedimentum, terminum conductus vestri quantum oportuerit propter impedimentum superveniens prorogamus. Et si forte vel vos vel aliqui de his qui vobiscum venerint non potueritis commode apud Dovram applicare et alibi applicueritis, ibidem sub simili conductu vos et eos recipimus, et in hujus rei testimonium has litteras nostras patentes vobis inde transmittimus.

The king gives safe conduct to the archbishop and his friends for fifteen days after his landing at Dover. (1209 or 1210?)

(XXXII.) Justitiarius et alii sui socii omnibus Christi fidelibus salutem. Noveritis nos de mandato domini regis in manu cepisse, quod dominus Cantuariensis et sui, tam monachi quam alii qui cum eo venerint, sed et episcopi et sui salvi et securi erunt secundum formam litterarum regis de conductu. Promittimus etiam bona fide quod si forte, quod Deus avertat, pax non fuerit formata, octo diebus ante finem conductus veniemus ad prædictos archiepiscopum et alios, nec recedemus a portu in quo fuerint donec salvo transfretaverint.

The justiciar will secure the observance of the safe conduct.

(XXXIII.) Reverendissimo domino suo Johanni, Dei gratia illustri Angliæ regi, Stephanus, ejusdem miseratione Cantuariensis ecclesiæ minister humilis, totius Angliæ primas, et sanctæ

The archbishop to the king in 1210.

Romanæ ecclesiæ cardinalis, salutem et debitam reverentiam et devotionem. Litteras dominationis regiæ reverenter suscepimus et devote, per quas nobis mandastis, ut Dovre veniremus vobiscum locuturi; et statim deliberavimus diligenter, quomodo beneplacitum vestrum cum honestate nostra posset ad effectum perduci, quoniam personam vestram tanquam karissimi domini nostri, Deo teste, diligimus, et sincere dilectionem nostram, cum vestræ dilectioni placuerit, per exhibitionem operis probaturi. Quantum etiam ad præsens pertinet laborem corporis et mentis sollicitudinem volumus sustinere, ut vobis satisfaciamus, quantum possumus, salvo ordine nostro et ecclesiæ libertate. Et ideo licet admodum paucorum consilium in hoc nobis consentiat, tamen ob reverentiam et gratiam benignitatis vestræ, quam inter temporalia specialiter affectamus, libenter Dovre accedemus, dum tamen salvo quoad conductum, et quoad officium nostrum salvo illuc accedere valeamus; videlicet ut conductum nostrum et nostrorum habeamus secundum formam præsentibus inclusam, et ut non impediamur, cum archiepiscopatum nostrum ingressi fuerimus, nos tanquam archiepiscopum habere, quorum neutrum vobis cedit in juris præjudicium vel honoris; sed ne cum illic venerimus, inde incurramus indignationem, unde gratiam debemus et intendimus promereri. Celsitudinem autem regiam præmunimus, quod nec conscientia nostra, nec ecclesiæ libertas permittit, ut de forma pacis nuper apud Dovre prælocuta aliquid remittamus, præsertim cum juxta tenorem mandati apostolici sit concepta. Promittimus etiam bona fide, quod dum sub conductu vestro fuerimus in Anglia, vobis vel regno vestro malum non quæremus, salvo tamen in omnibus negotio Cantuariensis ecclesiæ, cui deesse nec possumus nec debemus. Et si volueritis aliquos de familiaribus vestris mittere in occursum nostrum ad Withsand vel Graveninges, libenter idem protestabimur coram eis. Sed quod in litteris vestris de conductu aliqua ponatur conditio, nec vobis, Deo teste, est necessarium, nec nobis etiam est expediens vel honestum. Et quoniam instat terminus dilationis a vobis datæ, monemus et consulimus bona fide, quatenus quod vobis super his placuerit, dignemini rescribere festinanter. Adhæc placeat serenitati regiæ, quod litteræ conductus propter diversitatem navium et portuum dupplicentur. Bene valeat et vigeat regia majestas in Domino.

CANTERBURY CHRONICLE.

He has received the letter and safe conduct.

He will come to Dover, if he may have safe conduct according to a form which he encloses.

He asks for a speedy answer.

(XXXIV.) Innocentius episcopus, etc., Eliensi, Wigorniensi et Herefordensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. A regalis celsitudinis auditorio non est ita lectio divinorum li-

Letter of the pope.

CANTERBURY CHRONICLE.

brorum, sicut credimus, aliena, quin Herodem regem misisse manum suam ut affligeret quosdam de ecclesia, Lucam audiant recitare: cujus utinam detestanda memoria karissimum in Christo Johannem, illustrem regem Angliæ, commoneat, ut quod religioso judicio damnare debet in illo, maturiori consilio corrigat in seipso. Pervenit ad nos siquidem clamor, et in plurimas mundi partes non absque regiæ famæ detrimento percurrit, quod pravo seductus consilio, manum suam in ecclesiam extendere non expavit, et venerabilem fratrem nostrum Eboracensem archiepiscopum multipliciter affligendo, mobilia et immobilia bona sua diripi ac invadi, et a suis exactiones gravissimas per apparitores fecit tam impios extorqueri, qui et corpora resistentium sibi caperent, et bona nihilominus confiscarent. Ac tandem eodem archiepiscopo cum episcopo Dunelmensi super hoc flexis genibus supplicante, oblitus regiæ mansuetudinis, deprecationem ipsorum, immo honorem Creatoris in ipsis despexit. Cum igitur nos ejus exemplo deceat pro terræ mansuetis arguere, qui servis suis hominem non permisit nocere, ac regem corripuit pro eisdem; serenitatem regiam rogandam duximus et monendam, ut quæ sint digna rege recogitans, præfato archiepiscopo et suis et ecclesiæ, immo Deo, tam plenam quam debitam satisfactionem faciat exhiberi. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipientes mandamus, quatenus dictum regem, nostras ei litteras præsentantes, quas super hoc destinamus eidem, prudenter moneatis, et ad id efficaciter inducatis. Alioquin quantumcunque ipsum in Christi visceribus diligamus, regioque velimus honori deferri, quia nos libertati ecclesiasticæ non oportet propter humanum deesse favorem, quam Dominus noster Jesus Christus suo sanguine reparaverat, volumus et præcipimus, ut nisi ad commonitionem nostram adimpleat quæ præmisimus, totam Eboracensem provinciam supponatis interdicto ecclesiastico; et illud faciatis ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, contradicentes, appellatione postposita, per censuram ecclesiasticam compescentes. Quod si omnes, etc. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

The wrongs of the archbishop of York.

[Dec. 18, 1207.]

XXXV. Willelmus Londoniensis, E. Elyensis, M. Wigorniensis episcopi officialibus domini Eboracensis salutem. Mandatum domini papæ super negotio Cantuariensis ecclesiæ et interdicto ab aliquibus non observato suscepimus. In quo illud inter cetera continetur; si debilitetur sententia vel negotium enervetur, quacunque occasione quidam ad celebrandum processerint, etiam si propter illud capitulum quod est eis ab apostolica sede con-

The bishops forward the papal letters to the York officials;

cessum, ut videlicet nullæ litteræ habeant firmitatem quæ tacito nomine Cisterciensis ordinis contra tenorem apostolicorum privilegiorum fuerint impetratæ, vos auctoritate nostra suffulti fiducialiter statuatis quicquid ipsi negotio videritis expedire, facientes quod statueritis per ecclesiasticam censuram appellatione remota firmiter observari. Quia vero non dubitamus quin occasione monachorum ordinis Cisterciensis in Anglia, qui soli aliis cessantibus non sine multorum scandalo divina celebrare præsumunt, sententia interdicti auctoritate domini papæ a nobis lata debilitetur et negotium quodammodo incipiat enervari, apostolici auctoritate mandati statuimus ut ipsi Cistercienses sicut alii religiosi cessent a celebratione divinorum durante interdicto. Unde vobis mandamus eadem auctoritate districtius injungentes quod monachis Cisterciensibus in diocesi Eboracensi commanentibus hoc nostrum statutum denunciare et executioni mandare curetis. Si quos vero huic nostro statuto inveneritis non parentes, id nobis quantocius significare non omittatis, ut nos quod ad nostrum officium spectat exequamur. Valete.

touching the obedience of the Cistercians.

(XXXVI.) Venerabili in Christo dilecto coabbati suo de Waverle, frater A. dictus abbas Cisterciensis, salutem et sinceram in Domino caritatem. Sicut vestra ut credimus non ignorat discretio, abbatibus nostri ordinis per Angliam et Walliam constitutis dudum dedimus in mandatis ut nullatenus cessarent a divinis occasione interdicti in Anglia promulgati, nec per aliquod mandatum executorum ipsius interdicti, nisi copia eis fieret rescripti apostolici, unde constaret hoc de voluntate apostolica emanare. Verum per alias litteras apostolicas, quas nuper recepimus, ipse dominus papa nobis patenter declaravit memoratum rescriptum de ejus certa scientia emanasse, et voluntatis ejus esse ut idem firmiter observetur, quod dicti executores Londoniensis, Elyensis et Wigorniensis episcopi, pensatis negotii circumstantiis, provida deliberatione ad hoc statuerint observandum. Cum ergo teneamur et velimus in hoc et in aliis apostolicæ voluntati humiliter obedire, discretioni vestræ benigne mandamus, quatinus quod dicti executores in hoc duxerint statuendum, vos et omnes alii ad mandatum eorum sicut decet et expedit inviolabiliter observetis, et denuncietis aliis abbatibus sine mora, ut et ipsi hoc ipsum studeant observare. Misimus venerabili coabbati nostro Belliloci Regis, transcriptum litterarum domini papæ quas misit ad nos pro hoc facto, et transcriptum quarundam aliarum quas abbates missi a nobis

The abbot of Citeaux to the abbot of Waverley.

The pope has certified the cogency of the sentence of Interdict.

The Cistercians are therefore to observe it.

CANTERBURY CHRONICLE.

ad curiam a domino papa impetraverunt ad executores interdicti pro ordine nostro. Monemus autem discretionem vestram attentius, ut prompte, humiliter et devote, observetis mandatum executorum interdicti, ut et ipsi, exigente et faciente humilitate vestra, ad deferendum ordini nostro et tractandum eum benignius et temperandum circa eum rigorem interdicti, sicut dominus papa rogat eos et mandat, facilius inducantur, et hoc ipsum denuntietis aliis abbatibus sine mora.

The Interdict must be enforced.

The archbishop's account of the failure of negotiations in 1210.

(XXXVII.) Nuntii domini regis Anglorum, abbas de Straforde et prior Sanctæ Trinitatis Londoniæ, nobis ex parte ipsius proposuerunt: in primis ipsum regem et magnates Angliæ valde dolere super hoc quod nos Dovram non venimus cum eo locuturi. Credunt enim pro certo quod, si venissemus, pax ecclesiæ provenisset. Secundo rogaverunt nos ex parte ipsius, quod si potestas illa absolvendi eum quæ nobis concessa fuerat a domino papa non sufficeret ad providendum ei in consideratione dignitatis suæ quam prædecessores sui habuerunt, curaremus ei sufficiens privilegium impetrare; quia ad majores gratias nobis teneretur, si per nos hoc fieret, quam si per alium illud impetraret. Adjecerunt etiam quod justitiarius præsentibus magnatibus Angliæ dixit quod nullus eorum consuleret regi quod pacem faceret, nisi provisum esset ei sufficienter in dignitate sua salvanda; quia consequenter possent timere quod dignitates ipsorum magnatum læderentur. Adjecit etiam quod ab hoc consilio nullum magnatum excludebat nisi dominum Wintoniensem, qui tunc præsens erat sicut ipsi nuntii dixerunt. Rogaverunt nos etiam nuntii supradicti ex parte domini regis, ut privilegium domini papæ repositum apud Clarum Mariscum, vel saltem ejus transcriptum, sub sigillo nostro in Angliam mitteremus ad ostendendum domino regi, ut si ei sufficiens videretur, ecclesiæ satisfaceret; si insufficiens rogaret nos ut nobis procurantibus ejus insufficientia emendaretur. Rogaverunt nos tertio ex parte regis ut si non possemus ad præsens ei in sufficienti privilegio providere, saltem interdictum regni relaxaremus eo manente in sententia, ut sicut ipse solus deliquit, solus ipse remaneret in pœna, donec a minopapleniorem gratiam posset optinere.

Report of the king's messengers as to the conditions.

They ask for the privilege of the king's indemnity.

They requested the relaxation of the Interdict, the king remaining excommunicate.

The archbishop's argument in reply.

Ad ista nobis proposita respondimus hoc ordine et hoc modo. Legi fecimus in præsentia nuntiorum litteras quas dominus rex nobis transmisit per H. de Ver et R. Londoniensem, per quos nos rogaverunt ut in Angliam veniremus. Totum etiam processum negotii prosecuti sumus, ostendentes plane quod nunquam per nos vel fratres nostros pax ecclesiæ fuit impedita vel

CANTERBURY CHRONICLE.

dilata, sed cum magno gravamine semper parati eramus cooperari ut pax ecclesiæ reformaretur, si non staret per dominum regem. Tandem autem post multas dilationes venimus Withsande parati transfretare. Cum autem ostensa nobis fuisset forma conductus, et manifestum fuisset quod conductus insufficiens esset propter verbum quoddam ambiguum, per quod scilicet videbatur dominum regem in conductu nos suscepisse, nisi per nos steterit, in continenti nuntios ad dominum regem misimus rogantes per ipsos ut verbum scrupulosum auferret, et nos statim Angliam intraremus. Tempus autem adeo fuit oportunum ad transfretandum quod, si dominus rex id facere voluisset, eadem die vel nocte potuisset aliquis ad nos reverti cum competenti forma conductus, et nos statim mane sequentis diei Angliam intrassemus. Certissime tamen nobis fuerat intimatum quod nulla signa apparebant ex quibus concipi posset spes pacis. Nihilominus tamen parati eramus intrare ut regi satisfaceremus habito competenti conductu. Unde nobis non potest imputari quod Angliam non intravimus, quia per nos non stetit cum conductum talem non haberemus. Ad hoc autem quod dixerunt dominum regem et magnates turbatos fuisse super hoc quod non venimus, quia ipsi magnates credebant pro certo quod pax ecclesiæ pervenisset si venissemus; respondimus ex narratione ipsorum posse haberi contrarium. Dixerunt enim ut supradiximus quod in hoc omnes magnates convenerunt sicut justitiarius dicebat, qui solum dominum Wintoniensem excludebat, quod de consilio eorum rex non faceret pacem nisi haberet privilegium de dignitate sua salvanda. Sive ergo venissemus, sive non, de consilio eorum non provenisset pax nisi sub hac forma, videlicet, quod provisum esset regi sufficienter in privilegio antequam ecclesiæ satisfaceret, et sub eadem forma posset sicut nuntii dicebant pax provenire, etiam postquam Angliam non intraveramus Patet ergo quod per hoc non fuit pax impedita quod in Angliam non venimus. Ad hoc autem quod secundo dixerunt, videlicet de privilegio domino regi impetrando de dignitate sua conservanda: respondimus quod idem verbum fuit nobis propositum cum essemus Dovræ, antequam rex incidisset in sententiam præsentibus fratribus nostris Londoniensi, Elyensi, executoribus domini papæ, Wintoniensi, Saresbiriensi, Roffensi, Bathoniensi et Lincolniensi tunc electo, cancellario et archidiacono Staffordiæ et multisclericis aliis, præsentibus etiam multis magnatibus laicis. Tunc autem responderunt executores ex parte sua quod factum

He had come to Whitsand ready to cross; but the safe conduct was insufficient; see below, p. 106.

It was not his fault that the proposal failed.

The magnates had advised the king not to make peace without indemnity.

The same proposition had been made at Dover when the archbishop was there in 1209.

CANTERBURY CHRONICLE.

domini papæ promittere non poterant, verumtamen si rex vellet satisfacere ecclesiæ secundum mandatum domini papæ diligenter ei per nuntios et litteras supplicarent ut ita domino regi dignaretur providere ne illud quod factum fuerat cederet ei in detrimentum dignitatis suæ. Adjecerunt etiam executores quod si domino papæ supplicarent pro privilegio impetrando antequam rex satisfecisset incassum laborarent. Nos autem ex parte nostra respondimus quod promissionem in statu quo eramus facere honeste non potuimus, protestati tamen sumus nos habere voluntatem laborandi tam per nuntios quam per litteras apud dominum papam pro privilegio impetrando, sicut dixerunt executores, postquam rex ecclesiæ statisfecisset. Adjecimus etiam quod in aliis negotiis quiâ in isto opus non erat, sicut credebamus, salvo honore Dei et ecclesiæ libenter pro rege et regno laborem corporis subiremus. Adjuraverunt etiam executores ex parte domini papæ eos qui præsentes aderant tam clericos quam laicos ut dicerent si quid amplius honeste posset responderi. Nos etiam similiter adjuravimus auctoritate nostra; omnes autem responderunt se non videre quid ad illum articulum amplius respondere possimus. Ita responsum est, sicut supra diximus, antequam rex in sententiam incidisset. Respondimus ergo abbati et priori nunciis supradictis quod si in illo statu non potuimus aliquid amplius honeste respondere, multo minus modo, cum rex scilicet sit excommunicatus, possimus illi responsum aliquid adicere, præsertim cum hoc esset ei communicare illicite, laborare ante autem absolutionem pro tali privilegio ei impetrando. Nec dominus papa, ut credimus, indulgeret ei privilegium in statu tali manenti. De privilegio autem reposito apud Clarum Mariscum respondimus sicut in Anglia respondimus, quod privilegium istud nullo modo habere possemus. Adjecimus etiam quod abbas illius loci faceret contra prohibitionem domini papæ si alicui illud ostenderet transcribendum, vel etiam videndum sine speciali mandato apostolico. Novit autem abbas Belliloci, qui privilegium impetravit, qualiter fuerit repositum apud Clarum Mariscum. Ad id quod tertio dixerunt de interdicto relaxando rege manente in sententia excommunicationis; respondimus quod relaxare non possumus interdictum nisi secundum formam expressam executoribus, sicut apparet per litteras domini papæ, quas ipsis nunciis ostendimus. Illa autem forma observata libenter faceremus quod facere possemus de interdicto relaxando. Litteras autem domini papæ tam de regis absolutione quam de interdicto relaxando dedimus ipsis nunciis transcribendas.

Answer given by the executors of the Interdict at Dover.

Answer given by the archbishop at Dover.

The king's envoys admitted the force of the answer.

Much less could the archbishop now vary the answer.

Reply as to the bull of indemnity;

and as to the relaxation of the Interdict.

(XXXVIII.) Innocentius episcopus, servus servorum Dei, Johanni illustri Anglorum regi, spiritum consilii sanioris. Utinam ab initio nostris adquiesceres consiliis et monitis credidisses, quia profecto negotium quod vertitur inter regnum et sacerdotium non fuisset adeo aggravatum, sed honorabilem finem in ipso primordio suscepisset. Quandoquidem tibi scripserimus quod per ea quæ acta sunt circa electionem venerabilis fratris nostri S. Cantuariensis archiepiscopi nullum tibi vel successoribus tuis ullo tempore volebamus præjudicium generari. Quin etiam petebamus ut si aliquid actum esset quod tuum animum offendisset, illud concederes nobis in donum, et adhuc donum hujusmodi a tua munificentia postulamus, ut inter regnum et sacerdotium pax sine scrupulo formetur. Magnum tibi hoc fortasse videtur, sed tot et tanta multotiens pro te fecisse recolimus, et adhuc facere si per teipsum non steterit prompta sumus voluntate parati, ut majora nobis donare deberes. Præsertim ut imminens periculum valeas evitare, quia tanto jam tempore patientia nostræ mansuetudinis es abusus, disciplinam ecclesiasticam contempnendo, quod nisi hac vice curaveris Deo et ecclesiæ satisfacere, manus nostras in te curabimus aggravare, ut vexatio saltem flectat quem benignitas non emollit, quanquam tibi merito sit verendum ne sera sit pœnitentia post ruinam. Quocirca magnitudini tuæ de corde puro et conscientia bona et fide non ficta consulimus quatinus pacem quam offerimus tibi per nuntios nostros et tuos non differas acceptare, ut reconciliatus ecclesiæ optata prosperitate fruaris.

CANTERBURY CHRONICLE.

The pope to the king.

He has shown great patience, and must now try severer measures if the king will not accept his offer of peace.

[April, 1211.]

(XXXIX.) Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Pandulfo subdiacono et fratri Durando familiaribus nostris, salutem et apostolicam benedictionem. Illam gerimus de vestra discretione fiduciam, ut secure vobis ardua negotia committamus, pro certo sperantes quod ea secundum Deum et honorem et profectum apostolicæ sedis curabitis promovere. Quocirca dilectioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatinus proficiscentes in Angliam una cum venerabili fratre nostro Wintoniensi episcopo et dilecto filio nostro priore Coventriæ, vel eorum altero si forsan ambo non possunt interesse, regis præsentiam adeatis, monentes et exorantes eundem efficaciter et prudenter ut Deo et ecclesiæ satisfaciat secundum formam subscriptam inter nos et nuntios suos multimoda deliberatione provisam. Ipse equidem cum suas patentes litteras vobis tradiderit, et vos nostras patentes litteras sibi tradatis, secundum

Letter of the pope to Pandulf and Durand; April 14, 1211.

They are commissioned to visit the king and urge him to comply.

CANTERBURY CHRONICLE.

capitulorum tenorem quem ei pridem direximus sub alfabeto distinctum, vobisque tradidimus ad cautelam. Sed si ipse rex maluerit ut nec ipse tradat hujusmodi litteras suas vobis nec vos tradatis hujusmodi litteras nostras sibi, adquiescatis eidem, et sic cum prædicto episcopo et priore vel eorum altero, recepto ab eo publice juramento, quod super hiis pro quibus de mandato nostro excommunicatus existit, nostris mandatis absolute parebit; Tu, fili subdiacone, absolutionis beneficium ei impendas, reconcilians ipsum ecclesiasticæ unitati. Ac deinde recipientes ab eo tam pro venerabili fratre nostro S. Cantuariensi archiepiscopo quam pro coepiscopis ejus et monachis Cantuariensibus et omnibus aliis ad hæc negotia pertinentibus plenam securitatem et idoneam cautionem, per honorabiles nuntios faciatis eos in Angliam revocari, quibus idem rex omnem rancorem et indignationem remittat, ac recepto a præfato archiepiscopo juramento quod a suis prædecessoribus consuevit illius progenitoribus exhiberi, universa ei concedat et tradat et faciat ab eo pacifice possideri, quæ ad ipsum pertinere noscuntur, ita quod super ablatorum restitutione et recompensatione dampnorum, satisfactionem plenariam tam ipsi quam aliis universis faciat exhiberi, et sic tu relaxes sententiam interdicti. Si vero circa horum aliquid de quo merito valeat dubitari quicquam emerserit quæstionis nostro reservetur mandato. Injungendo super hoc ipsi regi ex debito præstiti juramenti, ne propter hujusmodi dubium relaxatio interdicti differatur. Testes autem qui fuerint nominati, si se odio vel gratia vel timore subtraxerint, quominus perhibeant testimonium veritati, ad hæc per ecclesiasticam censuram appellatione remota compellatis, quatinus inquisita et cognita veritate, si quid super ablatorum restitutione vel recompensatione dampnorum propter questionem subortam remanserit imperfectum, per apostolicum tandem mandatum consultius compleatur. Quod si forte rex præfatus infra mensem formam præscriptam non duxerit adimplere, sed in sua maluerit duritia perdurare, vos extunc recedentes ab ipso, non differatis ulterius ad nostram præsentiam remeare. Datum Lateranis, xviii° kalendas Maii, pontificatus nostri anno xiiii°.

Pandulf is commissioned to absolve the king in that case;

to obtain proper securities and recall the bishops.

All questions that emerge are reserved for the pope's decision.

Dated April 14, 1211.

Letter from the king to the archbishop.

He has granted safe conduct.

(XL.) Venerabili in Christo patri S., Dei gratia, salva regia dignitate et nisi per eum steterit, Cantuariensi archiepiscopo, totius Angliæ primati, et apostolicæ sedis cardinali, J. eadem gratia rex Angliæ, etc., salutem. Sciatis quod suscepimus in salvum conductum nostrum vos et dominos Londoniensem, Eliensem, Wigorniensem, Lincolniensem, Herefordensem et Batho-

niensem episcopos, et omnes vestros et suos qui vobiscum venerint, ubicumque applicueritis in Angliam, in veniendo usque Dovram, et ibi morando, ad tractandum ibi de negotiis nostris cum fidelibus nostris quos illuc in occursum vestrum mittimus, scilicet W. de Grai cancellarium nostrum, H. archidiaconum Staffordiæ, G. filium Petri comitem Essexiæ, W. comitem Arundelli, comitem Albericum, Robertum filium Rogeri, W. de Briwerre, R. de Burgate, et J. filium Hugonis ; et in revertendo, si opus fuerit. Et ideo vobis mandamus quod secure illuc veniatis vos et prædicti episcopi, quamdiu prænominati fideles nostri viderint fore necessarium, et ad fidem et commodum nostrum. Et præcipimus eis quod vobis faciant litteras suas patentes de salvo conductu si eas habere volueritis et in hujus rei testimonium vobis has litteras patentes inde mittimus. Teste meipso apud Ruhtun xxiiij° die Julii, anno regni nostri xij°.

CANTERBURY CHRONICLE.

He sends the chancellor, justiciar, and others to meet him at Dover.

Dated July 24, 1211.

(XLI.) Venerabilibus patribus in Christo domino S. Dei gratia Cantuariensi archiepiscopo et cetera, et dominis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi, Lincolniensi, Herefordensi et Batoniensi episcopis, G. filius Petri, comes Essexiæ, salutem, et tam devotam quam debitam cum omni devotione reverentiam. Noverit paternitas vestra quod de voluntate et præcepto domini regis suscepimus super fidem et Christianitatem nostram in salvum conductum nostrum vos et omnes vestros qui vobiscum venient, in veniendo usque Douram et ibidem morando ad tractandum ibi de negotiis vestris et domini regis et regni nobiscum et cum aliis fidelibus domini regis qui illuc in occursum vestrum venient, et in revertendo, si opus fuerit et vobis placuerit ; et ideo vos rogamus attentius et devote monemus et consulimus quatinus secure veniatis, pro certo habentes quod secure venire poteritis, quia de pace reformanda inter vos et dominum regem magnam spem concepimus. Si vero necessitate temporis.

Letters of safe conduct from the justiciar for the bishops at Dover.

Cetera desunt.

[Cleopatra E. 1. f. 146 v

III.

COLLATION OF PAGINATION OF THE PRESENT EDITION OF GERVASE'S WORKS WITH THAT OF TWYSDEN, A.D. 1652.

Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.
	Vol. I.		Vol. I.		Vol. I.		Vol. I.
1289	3	1328	72	1367	141	1406	209
1290	5	1329	73	1368	143	1407	211
1291	6	1330	75	1369	145	1408	213
1292	8	1331	77	1370	147	1409	214
1293	9	1332	79	1371	149	1410	216
1294	11	1333	80	1372	150	1411	217
1295	13	1334	82	1373	152	1412	219
1296	15	1335	84	1374	154	1413	221
1297	17	1336	86	1375	156	1414	223
1298	19	1337	88	1376	158	1415	225
1299	20	1338	90	1377	159	1416	226
1300	22	1339	92	1378	161	1417	228
1301	24	1340	94	1379	163	1418	230
1302	26	1341	96	1380	165	1419	232
1303	27	1342	97	1381	167	1420	234
1304	29	1343	99	1382	169	1421	236
1305	31	1344	101	1383	171	1422	238
1306	33	1345	103	1384	173	1423	239
1307	35	1346	104	1385	175	1424	242
1308	37	1347	106	1386	177	1425	244
1309	39	1348	108	1387	178	1426	245
1310	41	1349	109	1388	180	1427	247
1311	42	1350	111	1389	181	1428	249
1312	44	1351	113	1390	183	1429	251
1313	46	1352	114	1391	185	1430	252
1314	48	1353	116	1392	186	1431	254
1315	50	1354	117	1393	188	1432	255
1316	52	1355	119	1394	190	1433	257
1317	54	1356	120	1395	191	1434	259
1318	56	1357	122	1396	193	1435	261
1319	58	1358	124	1397	194	1436	262
1320	59	1359	126	1398	196	1437	264
1321	61	1360	127	1399	197	1438	265
1322	62	1361	129	1400	199	1439	267
1323	63	1362	131	1401	201	1440	268
1324	65	1363	133	1402	202	1441	270
1325	66	1364	135	1403	204	1442	271
1326	68	1365	137	1404	206	1443	273
1327	70	1366	139	1405	208	1444	274

Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.
	Vol. I.		Vol. I.		Vol. I.		Vol. I.
1445	276	1494	360	1543	445	1592	534
1446	278	1495	362	1544	447	1593	535
1447	279	1496	363	1545	449	1594	537
1448	281	1497	365	1546	450	1595	539
1449	282	1498	366	1547	452	1596	541
1450	283	1499	368	1548	454	1597	543
1451	284	1500	370	1549	456	1598	545
1452	286	1501	372	1550	458	1599	546
1453	287	1502	374	1551	460	1600	548
1454	289	1503	375	1552	461	1601	550
1455	290	1504	377	1553	463	1602	552
1456	291	1505	379	1554	465	1603	554
1457	293	1506	380	1555	467	1604	556
1458	295	1507	382	1556	468	1605	557
1459	297	1508	384	1557	470	1606	559
1460	298	1509	385	1558	472	1607	561
1461	300	1510	387	1559	474	1608	562
1462	301	1511	388	1560	476	1609	564
1463	303	1512	390	1561	478	1610	566
1464	305	1513	392	1562	479	1611	567
1465	307	1514	394	1563	481	1612	568
1466	309	1515	395	1564	483	1613	570
1467	311	1516	397	1565	485	1614	571
1468	313	1517	399	1566	487	1615	573
1469	314	1518	401	1567	489	1616	575
1470	316	1519	403	1568	491	1617	577
1471	318	1520	405	1569	493	1618	578
1472	320	1521	407	1570	495	1619	580
1473	322	1522	409	1571	496	1620	581
1474	324	1523	410	1572	498	1621	583
1475	326	1524	412	1573	500	1622	584
1476	327	1525	414	1574	501	1623	586
1477	329	1526	415	1575	503	1624	587
1478	331	1527	417	1576	504	1625	589
1479	333	1528	419	1577	506	1626	590
1480	335	1529	421	1578	507	1627	591
1481	337	1530	422	1579	509	1628	593
1482	338	1531	424	1580	511		
1483	340	1532	426	1581	513		Vol. II.
1484	342	1533	428	1582	515	1629	325
1485	344	1534	430	1583	517	1630	326
1486	346	1535	432	1584	518	1631	327
1487	348	1536	433	1585	520	1632	329
1488	349	1537	435	1586	522	1633	331
1489	351	1538	437	1587	524	1634	332
1490	353	1539	438	1588	526	1635	334
1491	355	1540	440	1589	528	1636	336
1492	357	1541	442	1590	530	1637	337
1493	358	1542	444	1591	532	1638	339

Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.	Twysden.	Present edition.
	Vol. II.		Vol. II.		Vol. II.		Vol. II.
1639	341	1651	361	1663	380	1675	399
1640	342	1652	363	1664	382	1676	400
1641	344	1653	364	1665	384	1677	402
1642	346	1654	366	1666	385	1678	404
1643	348	1655	368	1667	387	1679	406
1644	350	1656	370	1668	388	1680	407
1645	352	1657	371	1669	390	1681	409
1646	354	1658	373	1670	391	1682	411
1647	355	1659	374	1671	393	1683	413
1648	357	1660	376	1672	394	1684	413
1649	358	1661	377	1673	395		
1650	360	1662	379	1674	397		

GERVASII MONACHI CANTUARIENSIS OPERA,

QUÆ EXSTANT,

HISTORICA.

N 669. Wt. 7809.

76

CHRONICA GERVASII.

Incipiunt exceptiones brevissimæ de numero et gestis Regum Britanniæ.

Cum multa mecum animo revolverem de gestis et eventibus regum Angliæ, cum factis[1] pontificum Cantuariensis ecclesiæ, confratrum meorum precibus tandem inclinatus, mente proposui, ut de ipsis aliqua summatim conscriberem, et, unde quidam magni viri magna et prolixa scripsere volumina, ego saltem ipsorum nomina per singulas regum et archiepiscoporum successiones, cum aliquibus eorum factis breviter memorandis, ad memoriam ipsa scribendi levitate simul et brevitate verborum excitandam recitarem. Accessit ad hæc, et scribendi studium auxit, adversitas quam conventui Cantuariensis ecclesiæ ingessit Hubertus ejusdem ecclesiæ archiepiscopus, cum Baldewini prædecessoris sui summo studio imitari conaretur exemplum, in ædificatione capellæ et canoniæ de Lamhee; forte reputans indignum sanctorum patrum imitanda vestigia, qui ecclesiæ eidem Cantuariensi præfuerunt, et pro eadem quondam usque ad mortem viriliter certaverunt. Compulit quidem hæc adversitas inopinata fratres sæpedictæ ecclesiæ multa ante incognita experiri, sicut et illa gravis et dura persecutio quam in eos primus omnium incepit Baldewinus. Sed hæc alias principale sane propositum scribentis est, ut excursis breviter

The author's purpose and motive in compiling this work.

The persecution of the monks of Canterbury by archbishops Baldwin and Hubert.

[1] *cum factis*] confactis, MS.

He intends to trace the history of the kings down to John;

regum Britonum nominibus et gestis, cum ipsorum regum numero, usque ad Anglorum et Saxonum adventum; et deinde gradatim ad nostrum regem, si Deus dederit, perveniam Johannem; exinde vero quantum per autentica scripta vel virorum fidelium documenta potuero attingere, dicam de fundatione prima

and of the archbishops down to Hubert.

præfatæ Cantuariensis ecclesiæ, et de archiepiscopis ejusdem ab Augustino, qui primus omnium fuit, usque ad Hubertum; et per quos prædicta crevit ecclesia, vel fuerit diminuta, ut hæc ad eorum notitiam revocem, qui hæc oculis corporeis non viderunt: habiturus sum enim, ut spero, apud posteros, post decessum amoris et livoris, si non eloquentiæ titulum, saltem industriæ testimonium. Rogo tamen lectorem, ne pauperculi Gervasii super hiis, vel aliis quæ fecit operibus, contempnat simplicitatem, vel rugatis naribus dictaminis arguat levitatem, sed, si plura noverit, dummodo mihi non succenseat, emendandi gratia benigne tamen ponat in margine, quod mihi non occurrit ponendum in ordine.[1] Verumptamen, si magna quærit et ardua, egregios illos scriptores scrutetur et relegat, qui adeo magnifice sua insignia composuere volumina, ut lectores suos discendi avidos tædio afficiant, dum magis in exponendis verbis quam in historia intelligenda plerumque lectorem oporteat immorari. Ego autem mei similibus simpliciter scribo, ut compendiose legendo transcurrant quod ex necessitate vel propria voluntate scire desiderant. Ora igitur pro tuo Gervasio, lector bone, ut in æterna beatitudine Deum mereatur habere.

Gervase's modest estimate of his work.

[1] *Principale . . . . ordine*] Extracted by Leland in his Collectanea, vol. i. pp. 256, 257 (305). Leland's extracts, however, were not made from the Corpus MS., but from the Trinity MS. or one akin to it. Hence all the memoranda, given in the Collectanea as from Gervase, later than the year 1066, are really from the work of John of London or some other author whom he continued.

De Bruto et successoribus ejus.[1]

Galf. Mon. lib. i. c. 3.

Procedat ergo ad destructionem Trojæ dominus Æneas, qui genuit Ascanium, qui genuit Silvinum; et hic Veneri furtivæ indulgens genuit Brutum, cujus mater cum in partu ejusdem exspirasset, et idem Brutus cum ad ter quinos pervenisset annos patrem proprium infausto confodit jaculo, cum cervos in saltu sternere cogitaret. Mortuo itaque patre, Brutus ab Ytalia fugatus est, ut parricida, et ad Troies captivos pervenit in Græciam. Cujus agnita probitate, post modicum tempus ducem illum super se Trojani constituerunt, et postmodum

Birth and adventures of Brutus.

c. 3–11. evoluto temporis spatio, facta conspiratione, cum essent numero fere tria milia, calliditate miranda Græcorum regem Pandrasum nomine, et fratrem ipsius Anacletum ceperunt; cæsa tamen multitudine Græcorum, pro quorum redemptione receperunt Troes ccc. et xxiiii^{or} naves farre refertas, et omnibus bonis Græciæ, cum filia regis Inogem nomine, quam Brutus pacis intuitu a rege Pandraso petierat in uxorem, cum recedendi libertate.

c. 12. Naves igitur ingressi expansis velis venerunt in Frigiam, et deinde in Aquitannia occursantium pugnatorum strepitu fatigati, rursum naves ingressi pervenerunt in Angliam, quæ tunc Albion dicebatur, et applicuerunt apud Cambriam in Totenesio litore. Deinde cum eis occurrerent gigantes xx^{ti} cum principe suo Goemagog, a quibus Albion possidebatur, omnes occiderunt, et ille maximus gigantum a Corineo Bruti socio de summa rupe præcipitatus et confractus est. Conspicientes itaque terram spatiosam, appositis aratris et rastris, eam colere cœperunt, et a nomine Bruti principis sui vocaverunt Britanniam. Corineus autem ex assensu Bruti partem sibi elegit quam appellant Corineiam, quæ nunc

c. 15.

c. 16.

He lands at Totness and occupies the island which is called Britain from him.

---

[1] The British history which follows is an abridgment of the work of Geoffrey of Monmouth, to which the marginal references of this edition will form a sufficient guide.

Foundation of London. dicitur Cornubia a cornu Britanniæ vel a cornu Walliæ. Brutus igitur condidit civitatem egregiam quam Trinovantum, id est novam Trojam, appellavit, quæ nunc dicitur Lundonia. Galf. Mon. lib. i. c. 17.

Britain divided among the sons of Brutus. Brutus genuit tres filios quorum nomina erant Locrinus, Kamber et Albanactus. Brutus regnavit annis xxiiii^{or} et obiit; sepultus est apud Trinovantum. Filii autem sui diviserunt terram, et Locrinus sortitus est mediam partem insulæ, quæ Loegria vocata est; Kamber vero habuit partem suam ultra Sabrinam, quæ Kambria dicta est, et nunc Wallia vocatur. Albanactus autem optinuit Albaniam, quam nos Scotiam appellamus. Ibi post annos occisus est Albanactus a rege Hunorum qui ibidem applicuit, venitque ei obviam Locrinus et cum eodem pugnavit diutius, tandemque rex in flumine submersus est; et ideo Humber vocatur a nomine regis qui Humber appellatus est. Galf. Mon. lib. ii. c. 1. c. 2.

Story of Locrinus and Sabrina. II. Locrinus regnavit post Brutum et genuit filium nomine Madan de Guendoloena filia Corinei; genuit et filiam nomine Abren de concubina qua privatim abutebatur. Unde indignans Guendoloena, associatis sibi juvenibus Cornubiæ, maritum persecuta est, qui sagitta confossus interiit; filiam quoque ipsius submergi præcepit in fluvium, unde Sabrina nomen accepit. Locrinus regnavit annis x. et obiit. c. 4. c. 5. c. 6.

Guendolena. III. Et Guendoloena successit, regnavit annis xv., et deinde filio suo jam adulto regnum reliquit, solamque sibi Cornubiam retinuit.

Madan. IIII. Madan filius Locrini genuit Mempricium et Malum; et cum regnasset annis xl. mortuus est.

Mempricius. V. Mempricius filius ejus successit in regnum, et, cum esset perfidus et flagitiosus et omnibus exosus, fratrem suum nequiter occidit, populumque sibi creditum contrivit, et tandem a lupis devoratus est.

Ebrauc. VI. Ebraucus autem filius ejus, probus valde et bonus, successit in regnum, et lx. annis regnavit. Hic condidit civitatem trans Humbrum, quam ex nomine suo voca- c. 7.

Galf. Mon. lib. ii. vit Kaer-ebrauc, id est Eboracum. Condidit etiam urbem Alclud versus Albaniam, et oppidum montis Agned quod nunc dicitur castellum Puellarum, et montem dolorosum: obiit tandem et sepultus est. York, Dumbarton and Edinburgh.

c. 9. VII. Brutus filius ejus cognomento Viride-scutum successit in regnum, et post annos xii. mortuus est. Brutus Greenshield.

VIII. Leil filius ejus regnavit pro eo, pacis quidem amator et æquitatis. Hic ædificavit urbem quam vocavit Kaerleil, id est Karluil, et post annos regni xxv. mortuus est. Leil, founder of Carlisle.

IX. Ruthundibras filius ejus successit in regnum et regnavit annis xxxix. Hic condidit Cantuariam, Rettesburh,[1] Wintoniam, Septhoniam. Quo mortuo successit Rudhudibras and his towns.

c. 10. X. Bladud filius ejus et regnavit annis xx. Hic ædificavit Bathoniam et calida balnea composuit. Nigromantiam docuit, præstigiam fecit, et tandem, cum aptatis sibi pennis volare voluisset, cecidit apud Trinovantum et in frusta comminutus est. Bladud builds Bath.

c. 11. XI. Leir filius ejus successit in regnum; et fundavit Leicestre. Hic genuit filias tres, scilicet Gornorillam, Regau et Cordeillam. Cui studiose quærenti quantum illum amaret illa vel illa, respondit prima quod illum amaret quantum animam suam; secunda, quod eum super omnes creaturas; tertia vero dixit, "Carissime pater, quan-" tum habes, tantum vales, et tantum te diligo." Unde eidem pater iratus eo quod putaret se a juniore filia contempni, primogenitas filias dedit ducibus duobus cum magno apparatu, Cornubiæ scilicet et Scotiæ. Tertiam vero contempsit. Et tamen Francorum rex Aganippus nomine hanc petiit et accepit in uxorem; erat enim Story of king Leir.

c. 12. prudens valde et speciosa. Cum autem in senium vergeret Leir, contempserunt eum et reppulerunt filiæ primogenitæ et mariti earum, eique regalem penitus abstulerunt potestatem. Hos igitur diffugiens Leir, sponte vel

---

[1] Rettesburh; this is not mentioned by Geoffrey; it is no doubt a trace of Gervase's own Kentish lore: Rettesburh is Richborough.

invitus transfretavit et a juniore filia honorifice susceptus, et post modicum maritus Cordeillæ exercitum duxit in Britanniam, et, devictis illis ducibus qui primogenitas habebant filias, Leir restituit in regnum. Quo post annos tres mortuo, Galf. Mon. lib. ii. c. 13. c. 14.

Reign of Cordelia.

XII. Cordeilla regnavit. Quam durissime persequerentur nepotes sui, eo quod vilipenderent subesse mulieri; captam truserunt in carcerem, quæ ibidem mortua est. c. 15.

Cunedag.

XIII. Cunedagius, filius Regau filiæ secundæ Leir, successit in regnum et regnavit annis xxxiii. Hiis diebus Roma condita est xi° kalendas Maii.

Rivallo.

XIIII. Rivallo filius Cunedagii successit in regnum, et in tempore ipsius cecidit pluvia sanguinea tribus diebus, et muscæ homines occidebant. Quo mortuo, c. 16.

Descendants of Rivallo.

XV. Gurgustius filius ejus regnavit pro eo; XVI. Sisillius autem post eum. XVII. Deinde Jago nepos Gurgustii, et post eum, XVIII. Kimarcus Sisillii filius; et post eum, XIX. Gorbodugo, cujus filii XX. Ferreus et Porrex ob cupiditatem regnandi se adinvicem persecuti sunt. Ferreus tandem occisus est, et omnes qui cum eo erant. Unde mater ejus felle commota eo quod magis ipsum diligeret, ei tetendit insidias. Nactoque tempore cum ancillis suis alium fratrem interfecit, et in frusta divisit. Ira enim fœminarum non satiatur crudelitate. Exinde civilis discordia suscitata est, et regnum (XXI.) regibus quinque submissum est, qui sese mutuis cladibus infestabant.

Ferrex and Porrex.

Dumwallo the lawgiver.

XXII. Dumwallo vero filius ducis Cornubiæ, quem sua probitas erexit in altum, post obitum patris sui interfecit regem Loegriæ; regem etiam Kambriæ, et regem Albaniæ, mira fretus calliditate devicit et occidit, et exercitum eorum totamque Britanniam ad suum reduxit dominatum; fecitque sibi diadema de auro. Hic instituit leges quæ Molmutinæ dicebantur. Instituit etiam ut quicunque malefactor ad templa Deorum vel ad aratra colonorum[1] c. 17.

[1] *colonorum*] colonum, MS.

fugeret, coram inimico suo cum venia salvus abiret. Regnavit autem annis xl. et mortuus est et sepultus in urbe Trinovantum. Deinde orta discordia inter filios ipsius,

Ga.f. Mon. lib. iii. c. 1. Belinum et Brennium, mediantibus amicis, (XXIII.) Belinus optinuit diadema regni cum Loegria, Cambria et Cornubia. Brennius autem habuit Northumbriam usque Catenesiam quæ est apud Albaniam. Deinde per quos-

History of Belinus and Brennus.

c. 2. dam mendaces et invidos, inter fratres discordia gravis
c. 3. renovata est. Sed Belinus fratrem suum Brennium et exercitum ejus vicit et fugavit. Brennius autem fugit in Franciam, et favente fortuna processu temporis,
c. 6. cum esset dapsilis et largus, pulcher aspectu et probus in actu, accepit in uxorem filiam ducis Allobrogum; et post
c. 5. ducis obitum rex ibidem factus est. Belinus interea cum in pace bona regnaret in Britannia leges optimas instituit, et stratas regias per Britanniam de cemento fecit et lapide, unam scilicet in longitudine, et aliam in

Royal roads made.

c. 10. latitudine, et duas per obliquum. Fecit et civitatem prope flumen Sabrinum, quæ usque ad tempora Romanorum Kaerusc appellata est, postea vero vocata est urbs Legionum, quæ nunc est Cestria, propter legiones Romanas quæ ibidem hiemare solebant. Huic Belino Dani
cc. 2, 3, 4. facti sunt tributarii, eo quod rex eorum cum exercitu suo in Britanniam venit ad debellandum Belinum, sed
c. 7. victus recessit. Cum autem Brennius cum exercitu suo veniret in Britanniam, ut injurias sibi illatas vindicaret, et Belinus audacter occurreret, mediante eorum matre
cc. 8, 9. facti sunt amici. Deinde Belinus, fratris sui suffultus auxilio, Galliam subjugavit et Ytaliam, et Romam cepit. Indeque reversus portam mirabilem et turrim

Belinus takes Rome; he is buried in Billingsgate.

c. 10. fecit excelsam apud Trinovantum quæ Belinesgate dicitur, supra quam corpus ejus post obitum in pulverem redactum in aureo cado repositum est.

c. 11. XXIIII. Gurguitius filius ejus patri successit in regnum, vir modestus et prudens; pacem et veritatem habebat ad amicos, durus et audax expugnator erat ad inimicos; justitiam sequebatur ad omnes. Danos re-

Gurguitius.

Conquest of the Orkneys.

bellantes ad solvendum tributum revocavit, Orcadas insulas sibi subegit. Viros ex Hispania cum xxx. navibus appulsos in Hyberniam misit: obiit tandem et sepultus est in urbe Legionum quam ipse muris et ædificiis decoraverat. Galf. Mon. lib. iii. c. 12.

Guitelinus.

XXV. Guitelinus filius ejus regnavit pro eo, habuitque sapientissimam uxorem Marciam nomine: XXVI. quæ mortuo viro suo regnavit pro eo. Hæc cum haberet filium parvulum gubernavit regnum et condidit c. 13.

Origin of the Mercian law.

leges optimas, quas rex Aluredus postea transtulit et Merchenelage Saxonice vocavit, de cujus nomine provincia Merciorum dicitur. XXVII. Sisillius filius ejus regnavit post illam; eique successit (XXVIII.) Kimarus filius ejus; XXIX. Danius autem frater ejusdem regnavit c. 14.

Descendants of Guitelinus.

pro eo; XXX. Morvidus post eum filius ejus. Hic genuit filios quinque, et cum multas haberet gratias nimis tamen erat crudelis, cum nemini parceret iratus quin occideret eum. Hic tandem a belua devoratus est. c. 15.

XXXI. Gorbonianus filius ejus regnavit pro eo, quo nemo justior vel amantior æqui, terræ colonos ab injuriis dominorum defendebat, et ne juvenes aliena raperent, illos argento ditabat et auro. Tandem obiit et apud Trinovantum c. 16.

Arthgallo.

sepultus est. XXXII. Arthgallo frater ejus successit in regnum, qui in omnibus fratris moribus erat contrarius. Nobiles enim deprimebat et ignobiles exaltabat; ideoque c. 17.

Elidurus.

a regno depulsus est. XXXIII. Elidurus frater ejus successit in regnum, et post annos quinque, cum frater ipsius pauper rediret, eo quod nusquam reperiret solatium, compatiens Elidurus simulata ægritudine principibus provinciæ singulatim ad se vocatis, cum minas mortis omnibus inferret, fratrem suum in regnum instituit, unde pius cognominatus est.

Second reign of Arthgallo and Elidurus.

XXXIIII. Arthagallo itaque regnavit iterum annis x., et quæ male gesserat ante cœpit instanter emendare. Quo mortuo (XXXV.) Elidurus pius iterum levatus in regem, quem malitiose persecuti sunt fratres ipsius Vigenius et Peredurus et captum in carcerem posuerunt. XXXVI. c. 18.

Galf. Mon. lib. iii. Vigenius igitur regnavit pro eo, et in brevi decessit. Third reign of Elidurus. XXXVII. Peredurus etiam mortuus est. XXXVIII. Elidurus itaque de carcere tractus regno restitutus est, et post annos paucos obiit et sepultus est.

c. 19. XXXIX. Regin[1] filius Gorboniani successit in regnum, Succession of thirty-one kings. et post eum isti ex ordine successerunt: XL. Marganus; XLI. Eunianus; XLII. Iduuallo; XLIII. Runo; XLIIII. Gerontius; XLV. Catellus; XLVI. Coillus; XLVII. Porrex; XLVIII. Cherin; XLIX. Fulgenius; L. Eldadus; LI. Andragius; LII. Urianus; LIII. Eliud; LIIII. Cledaucus; LV. Clotenus; LVI. Gurguintius; LVII. Merianus; LVIII. Bleduno; LIX. Cap; LX. Oenus; LXI. Sisillius; LXII. Bregabred; LXIII. Arthmail; LXIIII. Elp; LXV. Redion; LXVI. Raderchus; LXVII. Samuil; LXVIII. Penissel;

c. 20. LXIX. Pir; LXX. Capoir; LXXI. Cligueillus; LXXII. Heli filius Cligueilli regnavit annis xl., et genuit tres filios, King Heli. Lud, Cassibellaunum et Nennium. Hic deus joculatorum dic-

c. 19. tus est, quia in modulando, et in musicis instrumentis omnes

c. 20. cantores excedebat; sed eodem post annos mortuo frater ejus regnavit; deinde (LXXIII.) Landanus regnavit London extended by Lud. post patrem, et ampliavit muros Trinovanti, et ideo de nomine ipsius Lundonia appellata est. Cujus corpus post obitum in pulverem redactum in porta sepultum est quæ de nomine Lud, usque hodie Ludesgate vocatur. LXXIIII. Cassibellaunus regnavit pro eo, quem in Anglo- Cassibellaunus. rum hystoria Beda[2] vocat Crassobellaunum, a quo etiam prædictam incepit historiam. Hic dedit Lundoniam et ducatum Cantiæ Androgeo filio Lud fratris sui, et Tenuantio

lib. iv. cc. 1–3. dedit Cornubiam, sibi vero regni diadema retinuit. Hic Julius Cæsar repulsed. Gaium Julium Cæsarem ab ingressu repulit Britanniæ, anno ab urbe condita DC°XC°III°, ante Incarnationem

---

[1] *Regin*] regni, Gal. Mon., ed. Giles.

[2] Bede, Hist. Eccl., lib. i. c. 2. From this point the abridgment from Geoffrey is frequently varied with words and clauses borrowed from Bede, Henry of Huntingdon, and William of Malmesbury. These are noted in the margin, as it would be impossible to distinguish them with a variety of type.

Julius Cæsar conquers the Britons.

Domini anno LX°.[1] Cum autem idem Julius Cæsar, majori comitatus exercitu, iterum subjugare temptaret Britanniam, per sudes acutissimos in Tamensi flumine fixos repulsus est, et deinde per violentiam ventorum, quæ naves alias quæ remanserant conquassabat. Post annos autem tres reversus est idem Julius Cæsar in Britanniam cum navibus ccc.,[2] et per proditionem Andragii filii Lud, de Britannis optinuit victoriam, et cum tota Cantia civitatem Lundoniam. Cassibellaunus tandem Cæsari tributarius factus est, iii^{ia} millia scilicet librarum argenti. Julius Cæsar a Britannia recessit, et Andragius cum eo. Cassibellaunus autem obiit et in Eboraco sepultus est. H. Hunt. lib. i. p. 696. Galf. Mon. lib. iv. cc. 5, 6, 7. H. Hunt. lib. i. p. 697. Galf. Mon. lib. iv. c. 11.

Tenuantius.

LXXV. Tenuantius frater Andragii successit in regnum, vir bellicosus et justus, ipsoque defuncto, LXXVI.

Kimbelinus.

Kimbelinus filius ejus, quem Cæsar armis decoraverat, successit in regnum. In diebus ipsius Jesus Christus Filius Dei in Bethlem Judæ natus est, anno Cæsaris Augusti xlii.; Olimpiadis autem centesimæ nonagesimæ tertiæ anno tertio, VIII° kalendas Januarii, ab initio mundi secundum Orosium V̄°C°XC°IX°; ab urbe condita anno DCC°XV°. Verum quia scriptorum non modicam repperi dissonantiam, maxime de numero annorum qui fluxerant ab initio mundi usque ad Nativitatem Domini, paulisper lector attende et singulorum sententiam supponam. Ab initio mundi usque ad Nativitatem Domini fluxerunt anni secundum modernos Judæos I̅I̅I.DCCLXI.; secundum Eusebium I̅I̅I.DCCCCLXX; secundum Bedam I̅I̅I.DCCCCLII.; secundum Hugonem I̅I̅I.DCCCC. Hæc prædicti doctores scripsisse dicuntur [secundum] Ebraicam veritatem. Secundum vero alias scripturas sic repperi scriptum:—Asserit Eusebius annos fluxisse ab initio mundi usque ad Nativitatem Domini V̄.CCXXVIII.; Julianus vero V̄.CCCXXV; Ysidorus V̄.CXCVI.; Orosius

Various dates of the birth of our Lord.

---

[1] *Anno . . . . . LX°*] Taken by Henry of Huntingdon from Bede, Hist. Eccl. i. 2.

[2] See Nennius, c. 16; Mon. Hist. Brit., p. 59.

V.CXCIX.; Hucarrus[1] V.CXCV.; Beda V.CCCXXX.; Hugo V.CCCXLVI.; Freculfus V.CXXXIX.; Marianus autem IIII.CLXXII.; ab urbe condita DCCCXL. anno; Orosius DCCXV.; quis eorum verum dixerit nescio.

Galf. Mon. lib. iv. c. 12. H. Hunt. lib. i. p. 698.

Mortuo Kimbelino filius ejus successit, LXXVII. Guiderius, qui cum tributum Romanis solvere noluisset supervenit Claudius imperator quartus ab Augusto, et cum multa cæde suorum Britones superavit, et Orcadas insulas Romano adjecit imperio, anno ab urbe condita DCCCXCVIII, qui est annus ab Incarnatione Domini XLVI. Mortuo Guiderio, LXXVIII. Arviragus frater ejus successit in regnum. Hic Hamonem summum Claudii consiliarium et principem militiæ occidit apud Hamptoniam. Unde portus Hamonis appellatus est. Hic enim fratrem suum occiderat Guiderium. Deinde facta concordia, sed intervallo temporis, inter ipsum et Claudium, filiam Claudii Genuissam nomine desponsavit, de cujus nomine provincia dicitur Gewissorum, et ad memoriam nuptiarum Glocestria fundata est. Recessit Claudius a Britannia, et Arviragus superbia elatus omnimodam a Romanis retraxit subjectionem. Quod audiens Claudius misit Vespasianum in Britanniam, quem Arvirago duce reppulerunt Britanni a portu Rutubino, qui nunc est apud Sandwich. Tandem Vespasianus retortis velis abiit et apud Exoniam cum Arvirago pacificatus est. Arviragus iste ferox erat in bello, mitis in pace, jocundus in otio et largus in dando; obiit tamen et apud Claudiocestriam sepultus est.

Guiderius conquered by Claudius.

Galf. Mon. lib. iv. c. 13. cc. 14, 15. c. 16.

Story of Arviragus.

Vespasian's visit to Britain.

c. 17.

LXXIX. Marius filius ejus regnavit pro eo; et tunc venerunt Picti de Schitia in magna classe una cum rege nomine Roderico et applicuerunt in Scotia; quibus oc-

Arrival of the Picts.

[1] Hucarrus, probably the Cornish deacon Hucarus, who wrote homilies, a MS. of which was seen by Leland in the library of Canterbury Hall, at Oxford, whither it had been removed from Christ Church, Canterbury. The date of Hucarus is very uncertain, but it would appear from the text that he lived some time before Gervase. See Leland, Scriptores, p. 168. He is hypothetically referred to the 10th century; Wright, Biog. Lit., p. 426.

Growth of the Picts and Scots.

currens rex Marius Rodericum occidit, et populum devicit; reliquis dedit locum habitationis ultra Scotiam apud Katenesiam; qui acceperunt sibi uxores de Hybernia. De hiis itaque increverunt Picti et Scotti, de quibus dicetur in sequentibus; usque ad eorum adventum Kambria, Albania, partes Britanniæ fuerunt et regni Britanniæ jurisdictioni subjectæ, a Dovona enim usque ad mare Hiberniæ, et a Totenesse usque ad Catenesse, Britannia erat.[1] Marius autem rex defunctus est, et filius ejus (LXXX.) Coillus successit in regnum. Hic ab infantia Romæ nutritus, cum mores eorum didicisset et in maximam eorundem amicitiam incidisset, debitum eis solvit tributum, et post annos obiit et sepultus est. Cui successit in regnum LXXXI. Lucius filius ejus, cujus memoria in benedictione est. Nam missis nunciis et epistolis ad Eleutherium papam, postulavit et impetravit ut legatos mitteret in Britanniam, qui eum baptizarent, et fidem Christi populo prædicarent. Misit itaque papa Eleutherius Faganum et Duvianum, et cum eis doctores alios in Britanniam; qui cum in Britanniam venirent, prædicantes Christum, Lucium regem baptizaverunt et populum, anno ab Incarnatione Domini CCLXVI°;[2] multas etiam fundaverunt ecclesias, ydola subverterunt et templa eorum in honorem Dei dedicaverunt, et diversis cœtibus ordinatorum repleverunt. Fuerunt tunc in Britannia secundum Historiam Britonum flamines xxviii.; archiflamines iii. Flamines in episcopos, archiflamines in archiepiscopos commutati sunt; observata est itaque fides Christiana in Britannia usque ad tempora Dioclitiani tyranni. Mortuo vero Lucio rege et sepulto, cum non haberet heredem, missus est a Romanis in Britanniam (LXXXII.) Severus senator, qui cum indomitum Pictorum et Scottorum populum, qui eruperant de Hibernia in occidentalem partem Britanniæ, non valeret ad plenum domare, fecit vallum inter Deiram et Albaniam a mari usque ad mare, ut

Galf. Mon. lib. iv. c. 17.

Coillus. c. 18.

Lucius. c. 19.

Christianity introduced into Britain.

Severus and his wall.

Galf. Mon. lib. v. c. 1. c. 2.

[1] See H. Hunt., lib. i. p. 694.

[2] The date is from Bede, H. E. i. 4.

Galf. Mon. lib. v. c. 3. vel sic indomitos compesceret inimicos. Severus post annos interfectus est; LXXIII. et Bassianus filius ejus successit; et post eum regnavit LXXXIIII. Carausius. Carausius.

c. 4. LXXXV. Allectus autem a Romanis in Britanniam missus est, cujus oppressionem cum Britones non sustinerent, eo quod nimius esset in omnibus, ipso depulso, erexerunt in regem LXXXVI. Asclepiodotum ducem Cornubiæ, qui Allectum persequens interfecit, et collegam ipsius Gallum et legiones eorum super torrentem in Londonia, sicque a Gallo torrens ille Galebroc nominatur. In diebus illis persecutio fuit Dioclitiani, anno ab Incarnatione Allectus. Asclepiodotus.

c. 5. Domini CCºLXXXºVº. Tunc Sanctus Albanus passus est, sicut in ipsius gloriosa legitur passione, totaque fere Christianitas in Britannia deleta est. Superfuerunt tamen quamplures ecclesiæ, sed habitatoribus et divino cultu penitus erant evacuatæ. Dux autem Colecestriæ Martyrdom of St. Alban.

c. 6. (LXXXVII.) Coel insurrexit in Asclepiodotum et eum interfecit, seseque diademate regni insignivit. Postea venit in Britanniam (LXXXVIII.) Constantius missus a Romanis, et cum Cole pacificatus est. Post dies obiit Cole, et Constantius desponsavit filiam ipsius Helenam nomine, quæ docta fuit in musicis instrumentis et in liberalibus disciplinis prudens valde, facieque decora; de qua Constantius genuit filium nomine Constantinum. Post obitum patris (LXXXIX.) Constantinus, solio regni sublimatus, Coel. Constantius.

cc. 7, 8. Romam adiit eamque sibi subjugavit et deinde totius mundi monarchiam obtinuit; cujus admiranda gesta leguntur, quæ succincta pandi non poterunt brevitate; de quibus plura explanat vita Sancti Silvestri. XC. Octavius dux Genuissorum, Romanos quibus regimen insulæ commissum est expugnans, regnum optinuit; et cum idem in senium Constantine the Great. Octavius.

cc. 9, 10. vergeret, dedit filiam suam Maximiano senatori, qui de Roma venit in Britanniam, ut vel sic imperatorum, Gratiani scilicet et Valentiniani, evitaret inprobitatem. XCI. Maximianus itaque nepos Cole, avunculus Helenæ, sed matre et natione Romanus, quem Beda Maximum[1] Maximian.

[1] *Maximum*] Bede, Hist. Eccl., lib. i. c. 9.

Colonization of Armorica. vocat, regnum optinuit. Hic Minorem Britanniam expulsis indigenis inplevit Britonibus, eamque Conano Meridiadoco nepoti Octavii dedit, Galliam deinde et Germaniam sibi subjugavit, Romanos etiam imperatores Gratianum et Valentinianum alterum occidit aliumque de Roma fugavit, sed postea ab amicis Gratiani interfectus est. Galf. Mon. lib. v. c. 12. c. 14.

XCII. Gratianus Municeps, qui a Maximiano in Britan- c. 16.

Gratian Municeps. niam fuerat missus, cum audisset necem Maximiani, sese promovit in regem; sed cum nimiam in populo exerceret tyrannidem a plebanis interfectus est. Galf. Mon. lib. vi. c. 1.

XCIII. Pro quo Constantinus frater Aldroeni ducis Normanniæ, ob solam cc. 4, 5.

Constantine king at Silchester. spem nominis de Britannia Minori vocatus, in regem sublimatus est apud Silecestriam. Hic cum tres genuisset filios, nec reipublicæ videretur ydoneus, a quodam Picto

His sons. post annos x. interfectus est. Nomen primogeniti filii erat Constans, secundi Aurelius, tertii vero Uterpendragon; primus monachilem suscepit habitum in ecclesia Wyntoniensi; cujus fratres cum esset adolescentuli, cum c. 8. pædagogo suo fugerunt in Normanniam. Cum autem c. 6. dissensio fieret de rege substituendo, Vortegirnus consul Genuissorum sibi præcavens, (XCIIII.,) Constantem monachum, persuasionibus variis de claustro tractum, regiis

Constans. vestibus indutum apud Lundonias in regem erexit. Deinde cum dominus esset regis et regni, et appeteret majora, c. 8. de consilio ipsius Constans ex improviso a Pictis qui

Vortigern. regem comitabantur interiit. XCV. Vortegirnus autem, cum non esset alius in regno potentior illo, nec ad W. Malmesb. G. R. lib. i. manum haberet episcopum, capiti suo diadema regni § 4. imposuit. Divulgata tamen proditione, cum non esset manu promptus nec consilio bonus, immo ad illecebras carnis pronus, Galf. Mon. insurrexerunt in eum Britones, Scotti, et Picti et compro- lib. vi. c. 9. vincialium populi; at ipse in Cantia delitescens, missis nunciis in Germania, milites armis validos, sedibus vagos, W. Malm. G. R. lib. i.

End of the Roman domination in Britain. convocavit adjutores. Roma enim tunc temporis fracta § 4. erat a Gothis anno M°C°LX°II° conditionis suæ, nec ullum Britannis volebant Romani conferre solatium. Cessaverunt itaque Romani regnare in Britannia post annos cccclxx. ex quo Julius Cæsar venit in Britanniam.

W. Malmesb. lib. i. § 5.

Venerunt igitur in prædictam Britanniam duo fratres Hengistus et Horsus cum tribus tantum longis navibus, quas ciulas vocant, militibus refertis, et applicuerunt in Cantia ubi tunc erat rex Vortegirnus anno ab Incarnatione Domini CCCC°XL°IX°. Audita autem adventus eorum causa concessit eis rex pacem et cohabitationem, et dedit eis Tanathos insulam fertilem, voluit enim experiri quid possent, quid vellent. Nec mora, discurrunt Picti et Scotti in Northumbria. Quo audito rex audacior solito collectis Britonum et Saxonum turmis occurrit adversariis et optinuit victoriam. Unde delectatus rex dedit ibidem Saxonibus in Lindeseia mansionis locum et agros plurimos, ut ibidem sicut et in Cantia repellerent hostes. Solebant enim a primis temporibus ibidem inimici regum Britanniæ sæpius insanire. Hengistus autem non minus acer ingenio quam alacer in prælio, ex assensu regis misit nuncios in patriam suam et pugnatores vocavit multos; qui venerunt in navibus xviii. cum filia Hengisti, quæ Rowen vocabatur. Quæ cum dixisset regi "Wesseil" in convivio quod paraverat regi pater ejus, et rex puellæ respondisset "Drincheil," captus est rex in oculis suis et adamavit eam et desponsavit eam, deditque patri ejus Cantiam ad inhabitandum. Tunc temporis venit in Britanniam sanctus Germanus Autisiodorensis episcopus, et Lupus Trecacensis ad prædicandum gentibus verbum Dei; corrupta enim erat Christiana fides, tum ex perfidia Pelagiana quæ totum pene fœdaverat orbem, tum ex cohabitatione Saxonum qui erant pagani. Hii prædicti viri multa miracula faciebant, ecclesias dirutas et desertas restaurabant, et innumeros baptizabant. Cum autem Vortegirnus rex consilio sanctorum et Britonum nollet adquiescere, ut Saxones expelleret et adulteram paganam dimitteret, recesserunt Britones ab eo et erexerunt (XCVI.) Vortimerium filium ejus in regem, quem de sua prima habuerat uxore. Hic cum exosos haberet Saxones, et, quater cum eis pugnans, a Britannia fugare contenderet; fratrem Hengisti Horsum occidit, sed et ipse veneficio novercæ periit, obiit et sepultus est.

Galf. Mon. lib. vi. c. 10.

c. 11.

W. Malmesb. lib. i. § 7.

Galf. Mon. lib. vi. c. 12.

c. 13.

Arrival of Hengist and Horsa.

Visit of Germanus and Lupus

Vortigern deserted by his subject

Vortimer succeeds.

Vortigern and Hengist.

XCVII. Vortegirnus igitur in regnum restitutus est, et dispersos Saxones revocavit; veneruntque cum navibus ccc. Tunc prophetavit Merlinus. Cum autem Hengistus magnum regi paravisset convivium, in quo erant invitati viri nobiliores Britanniæ congregati, cum incaluissent potu, ad vocem Hengisti ex condicto dicentis "Nimed uire saxes," Saxones occiderunt cultris Britones nobilissimos cccc. et lx.; et rex captus est; sed tribus datis provinciis vitam suam redemit et libertatem. Erat enim Saxonum multitudo innumerabilis, sæpeque supervenerunt et novi. Sic ergo cum mala multiplicarentur in terra et hæresis nefanda denuo pullularet, sanctus Germanus in Britanniam revocatus est, venitque cum eo Severus Treverensis episcopus; sceleris inquirunt autores, inventos condempnant, et compositis omnibus ea qua venerant prosperitate redierunt. Venit autem in Britanniam (XCVIII.) Aurelius Ambrosius, et, convocato clero et populo, a Britonibus in regem sublimatus est. Qui statim Vortegirnum in Cambriam fugientem persecutus est, et in tugurio reconditum incendit; eoque mortuo Hengistum fugientem in Northumbriam persequens obsedit, devicit et cepit; quem habita deliberatione occidit Eldadus Claudiocestrensis episcopus. Octa vero filius Hengisti, et Eosa nepos, cum Aurelio regi non valerent resistere, datis dextris misericordiam consecuti sunt. Erat hic Aurelius miles incomparabilis, largus in dandis, sedulus in divinis obsequiis, modestus in cunctis, et, super omnia mendacium vitans, veriloquos et vera diligebat. Hic, aliquantula pace potitus, fecit transferre coream gigantum de Hibernia in Britanniam, et eodem apud Saresberiam ordine poni artificio Merlini. Hic cum multas ecclesias reparasset et oppida, per quendam nefandum, qui se veste mutata monachum mentiebatur et mendicum, veneno infectus, vitam finivit, et infra coream gigantum sepultus est. XCIX. Uter Pendragon frater ejus post eum in regem levatus est, cui cum filius Hengisti et nepos ipsius rupto fœdere conarentur rebellare, a Britonibus cæso ipsorum exercitu, capti sunt et incarcerati. Indeque

Galf. Mon. lib. vi. c. 14. c. 15. W. Malmesb. lib. i. § 8. Galf. Mon. lib. vi. c. 16.

Visit of Germanus and Severus

H. Hunt. lib. i. p. 709. Bede, H. E. lib. i. c. 21.

Aurelius Ambrosius.

Galf. Mon. lib. viii. cc. 1, 2.

Death of Hengist.

cc. 3, 4, 5, 6. c. 7. c. 8. c. 3.

Stonehenge removed from Ireland.

cc. 10–12.

Uter Pendragon.

c. 14. c. 16. c. 17. c. 18.

cc. 19, 21. latenter egressi, abeuntes in Germaniam cum multa classe et populo pugnatorum reversi sunt, sed ab exercitu
c. 23. Uter Pendragon apud Verolamium trucidati sunt. Uter
c. 24. Pendragon autem, bibens de fonte veneno infecto, mortuus est et sepultus in Corea gigantum.

Galf. Mon. lib. ix. c. 1. C. Arthurus filius ejus patri successit in regnum; qui post modicum Saxones persequens in insulam Tanathos fugavit. Hic etiam subjugavit Hiberniam,
c. 10. Islandiam, Guthlandiam et Orcadum insulas; et post annos xii. adquisivit Northwegiam, Galliam, Gwasconiam;
c. 11. et Lucium occidit imperatorem. Indeque rediens in
libb. x., xi. Britanniam, proditorem suum occidit Mordredum, sed et ipse vulneratus occubuit, et in Avalun sepultus est, hoc est apud Glastoniam. CI. Constantinus cognatus
lib. xi. c. 3. Arthuri, filius autem Cadonis ducis Cornubiæ, successit in regnum; qui in parte plurima Saxones subjugavit et
cc. 4, 5. obiit. CII. Pro quo Aurelius Conanus, nepos Constantini,
c. 6. regnavit annis ii., et mortuus est. CIII. Vortiporius autem
c. 7. suscepit regnum et annis iiii^{or} rexit et obiit. CIIII. Malgo juvenis pulcherrimus successit, qui cum esset robustus viribus, armis validus, largior cæteris, et totius Britanniæ optinuisset monarchiam, Hiberniam quoque, Islandiam, Gutlandiam, Orcades insulas, Northwegiam et Daciam, ægri-
c. 8. tudine tactus obiit et sepultus est. CV. Careticus successit, amator civilium bellorum; cujus inconstantiam et ignaviam Saxones comperientes, vocaverunt Gurmundum regem Affricanorum, qui, cum maxima veniens classe, Hiberniam sibi subjugaverat. Hic itaque vocatus venit in Britanniam cum lx. milibus Affricanorum, occisisque
c. 10. Britonibus vel expulsis, et ecclesiis omnino destructis, totam fere insulam devastavit; cujus majorem partem, quæ Loegria dicitur, dedit Saxonibus, quorum applicuerat vocatione. Reliquiæ vero Britonum, cum omni clero qui residuus fuerat, thesauris suis et rebus aliis in terra reconditis, partim in Cornubiam, partim in Guallias, partim ultra mare in Minorem Britanniam confugerunt; reliquias sanctorum suorum propter barbaros secum
c. 11. transferentes. Amiserunt itaque Britones regni diadema

Glorious reign of Arthur.

His successors.

Conquests of Malgo.

Careticus.

Gurmund invited by the Saxons.

Flight of the Britons, and end of their domination.

multis temporibus et insulæ monarchiam. Careticus autem fugit in Gualliam et deinceps non comparuit.

Bede's account of Britain at this time.

Interea Britanniæ cessatum quidem est parumper ab externis sed non a civilibus bellis. Manebant exterminia civitatum ab hoste dirutarum ac desertarum. Cives autem contra invicem pugnabant qui hostem evaserant. Attamen recente adhuc præteritæ calamitatis memoria et cladis inflictæ, servabant utcumque reges et sacerdotes, privati et optimates, suum quique ordinem. At illis decedentibus, cum successisset ætas tempestatis illius nescia et præsentis solum serenitatis statum experta, ita cuncta veritatis ac justitiæ moderamina concussa ac subversa sunt, ut earum, ne dicam vestigium, sed ne memoria quidem, præter in paucis et valde paucis, ulla appareret. Qui inter alia inenarrabilium scelerum facta, quæ historicus eorum Gilda flebili sermone describit, et hæc addebant, quod nunquam Saxonum sive Anglorum populo, secum Britanniam incolenti, verbum fidei committerent; sed non tamen divina pietas plebem suam quam præscivit deseruit, qui multo digniores genti memoratæ prædones veritatis per quos crederet destinavit. Bed. H. E. lib. i. c. 22.

Ethelbert and Augustine.

Erat autem tunc temporis Ethelbertus rex in Cantia potentissimus; Ethelfridus vero in Northumbria; et tunc venit in Angliam Sanctus Augustinus, prædicandi gratia a beato papa Gregorio missus. Caretico vero successit in regnum (CVI.) Caduanus dux Cornubiæ, sed multo temporis intervallo et termino citra Humbrum utcunque regnavit. Post quem Cadwallo filius ejus regnavit; quem cum Edwinus Northamhimbrorum rex, qui regi Ethelfrido successit in regnum, sicut fratrem amavit uterinum, petivit ab eo licentiam gerendi coronam in partibus Northamhimbrorum. Quod cum negaret Cadwallo, dicens quod cum corona caput etiam ipsius amputaret, tanta inter eos discordia orta est, ut alter alterum odio insatiabili non semel insequeretur. Hunc tamen in bello devicit et fugavit Edwinus rex Northamhimbrorum, quem ad fidem Christi convertit et baptizavit Paulinus Eboracensis episcopus primus. Cadwallo autem, in Normanniam fugiens, ducis Salomonis exercitu comitatus, et Penda rege Merciorum Galf. Mon. lib. xi. c. 13. lib. xii. c. 1. cc. 2, 3. c. 4.

Cadwan succeeds Careticus.

History of Cadwallo.

Victories and conversion of Edwin.

Galf. Mon. lib. xii. cc. 5–9. cum copiis suis regem Edwinum persequens perdidit et occidit. Quo mortuo et Osfrido filio ejus et Godoboldo rege Orcadum, et post annos aliquot occisis successoribus Edwini, primitus Osrico cum duobus suis nepotibus et deinde Sancto Oswaldo, principatum totius insulæ optinuit Caduwallo, et regnavit annis xlviii.; Triumphs of Cadwallo.

c. 13. cujus corpus defuncti conditum aromatibus Britones posuerunt super portam occidentalem Lundoniæ in statua ærea et armata super equum æneum ad terrorem Saxonum, prope

c. 14. ecclesiam Sancti Martini. Cujus filius (CVIII.) Cadualadrus successit in regnum. Hiis diebus fames durissima totam vastavit insulam, adeo ut rex et populus ab insula Cadwalader

c. 18. diffugerent, et rex Romam profectus diem clausit extremum. Præterea tot Saxonum nationes et viri concupiscentes aliena in Britanniam advenerunt post Hengistum et Horsum, ut regnum Britanniæ in septem partes dividerent, et nomens ibi regium usurparent.

De partitione Angliæ.

Primum igitur erat regnum Cantuariorum; secundum regnum West Saxonum; tertium Merciorum; quartum Northamhimbrorum; quintum et sextum Est Saxonum et Orientalium Anglorum. Sudsexia vero aliquot proprios habuit reges. Deletum est itaque nomen Britanniæ, et ab Anglis Anglia nuncupatur. Seven kingdoms of the English.

De origine Anglorum.

Bed. H. E. i. 15. De tribus enim Germaniæ populis venerunt, videlicet de Saxonibus, de Anglis et Jutis; sed ut de regibus Angliæ veteranum et veteratum et tutum habeamus exordium, sicut Æneam esse diximus exordium Britonum, sic et hic in gestis regum Angliæ quendam Woden,[1] a Ger- Origin of the English

[1] The account of the seven sons of Woden seems to be taken from the Genealogies appended to the Chronicle of Florence of Worcester; with which may be compared the tract *de Adventu Saxonum*, in Hinde's Symeon of Durham, i. 202.

Legend of Woden.

mania natum, cum uxore sua Frea nomine, initium faciemus; supervacuum enim esset et vanum ab Adam vel a Noe cantilenam nostram incipere, quam præfatus Woden nobis poterit brevius explanare. Erat igitur iste Woden, ut legimus in codicibus plerisque, a Germania, uxorem habens nomine Fream; qui tantæ erat virtutis vel gratiæ ut eum homines ydiotæ Deum æstimarent, eique dedicarent feriam quartam quam Wodenesdei vocant, et uxori ipsius feriam sextam, dicentes eam patria lingua Freadei; eundem quoque Woden Latini nominant Mercurium; eidem similiter feriam quartam assignantes. Iste Woden habuit septem filios et forsitan plures, ex quibus tanta populi multitudo procreata est, ut ex eis Germania, Saxonia, Longobardia, Normannia, Anglia et aliæ quamplures provinciæ replerentur. Primus filiorum ejus Wenta vocabatur, a quo processerunt Juti, de quibus originem traxerunt Cantuarii, Wintonienses et hii qui Wectam incolunt insulam. Filius secundus Casere; tertius vero Weotelgeat nominabatur, a quibus nati sunt Angli, et ex hiis prodierunt Orientales Angli, Mediterranei, Merci, et tota Northamhimbrorum progenies. Quartus filius Weagdeag; quintus Bealdeag, sextus Wilgels, septimus Winta; de quibus orti sunt Saxones; et de hiis Saxones Orientales et Occidentales et Meridiani. Item alia filiorum distinctio; Wenta primus; ab hoc regum Cantuariorum propago; Casere, ab hoc regum Eastanglorum prosapia; Weothelgeat, ab hoc regum Merciorum progenies; Weagdeag, ab hoc regum Deirorum genealogia; Bealdeag et Wilgels, ab hiis regum West Saxonum et Berniciorum propago; Wenta, ab hoc Lindisfarrorum prosapia.[1] Hii ergo cum in Angliam contritis indigenis radicati essent et fundati, diviserunt Angliam in xxx^{a}iiii^{or} sciras, quas dicimus comitatus.

W. Malmesb. G. R. lib. § 5.

Galf. Mon. lib. vi. c. 10.

The seven sons of Woden.

Origin of the seven kingdoms.

Division into shires.

[1] *Primus filiorum . . . prosapia*] Copied by Leland, Collectanea, i., p. 257 (306).

Verum quia ad hoc nostra producta est promissio, ut nomina regum Britonum breviter recensita sint ex ordine, et ipsam regni monarchiam in tot regulos partitam diximus, restat ut singulorum nomina regulorum brevissime dicamus cum aliquibus tamen eorum factis digne memorandis; ut sic Anglia in unam demum reducta monarchiam de uno et solo principe gaudeat, ne per plures divisa proprio scismate polluatur. Qui vero Britonum gesta plenius scire desiderat, Gaufridum legat Monemutensem, gestaque regum Angliæ quæsiturus Willelmum relegat Malmesbiriensem; cujus mihi placeret intentio si non essent ampullosa verba fastidio. Nostra vero ad id tendit intentio, ut de factis regum et archiepiscoporum, et quid ipsi in Cantuariensi gesserunt ecclesia breviter enarremus; ac primo de partitione regnorum, deinde de ipsis regibus dicetur.

The history to be briefly traced up to the foundation of the Monarchy.

Authorities to be used.

De regno Cantuariorum.[1]

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 99.

Dominabantur ergo reges Cantuariorum proprie in Cantia, eo quod, propter eminentem provinciæ illius dignitatem simul et populositatem, universis Britanniæ regibus et regnis dominari solebant. In hac itaque provincia Cantiæ, archiepiscopus est Cantuariæ et episcopus Roffensis, et sicut reges provinciarum Britanniæ temporibus pacatis regis Cantuariorum ditioni parebant, sic processu temporis ecclesiarum prælati Cantuariæ archiepiscopi canonice parebant jussioni. Cantiani primas ab antiquo optinent acies in Anglicani exercitus expeditione. Archiepiscopus etiam et ecclesia Cantuariæ ab adventu Augustini per totam Angliam optinet primatum in Anglicanæ ecclesiæ gubernatione; et hoc ex

Pre-eminence of the kingdom of Kent.

[1] The geographical details which follow closely correspond with those given in the Appendix to the Chronicle of Florence of Worcester; but were most probably taken by Gervase from William of Malmesbury, who had used either the Chronicle of Florence or the materials on which it was founded.

institutione beati Gregorii papæ et gloriosi regis Ethelberti, qui ex regibus Anglis primus Christum suscepit.

De regno Westsaxonum.

Extent of the kingdom of Wessex.

Reges West Saxonum dominabantur in Wiltesire et Bercsire et Dorsetesire, quibus est episcopus unus, cujus modo sedes est Saresbiriæ, quæ quondam vel Ramesbiriæ vel Scireburniæ fuit. Idem rex dominabatur in Sudsexia, quæ aliquando proprium habuit regem, eratque sedes episcopalis in Selesia, quæ est insula circumflua ponto secundum Bedam; ubi beatus Wilfridus monasterium construxit; nunc autem est sedes episcopi apud Cicestriam. Idem rex dominabatur in Suthhamtonesire, quibus est episcopus Wintoniensis; idem rex dominabatur in Sumersetesire, cujus sedes episcopi olim erat apud Welles, quæ nunc est Bathoniæ. Idem rex dominabatur in Devenesire et Cornubia, quæ nunc Cornugualliæ dicitur, erantque tunc duo episcopatus, unus in Cridentune, alter apud Sanctum Germanum; nunc est unus, et est sedes Exoniæ. Rex itaque West-Saxonum dominabatur super novem sciras, id est comitatus. W. Malmesb. G R. lib. i. § 100.

De regno Merciorum.

Extent of Mercia.

Rex Merciorum dominabatur in Glocestresire et Wirecestresire et Warewicsire. In hiis est episcopus unus cujus sedes est Wigorniæ. Idem rex dominabatur in Cestresire, et in Derebisire, et in Staffordsire. In hiis est episcopus unus, et habet partem de Warewicsire et Srobessire, cujus sedes est apud civitatem Legionum quæ est Cestria; quondam erat apud Lichesfeld. Idem rex dominabatur in Herefordsire, et est ibi episcopus habens dimidium pagum de Srobsire et partem de Warewicsire, et partem de Glocestresire; cujus sedes est apud Hereford. Idem rex dominabatur in Oxenefordsire et in Bukingehamsire, et in Hertfordsire, et in Huntindunesire dimidia, et dimidia de Bedefordsire, et in Northamtunesire et in Lincolnesire; quos regit episcopus qui modo habet sedem Lincolniæ; quondam fuit apud Dorkecestre. Idem rex § 101.

W. Malmesb. G. R. i. § 101. dominabatur in Leicestresire et in Snotinghamsire, quorum Christianitas spectat ad archiepiscopum Eboracensem, eratque ibi olim proprius episcopus cujus sedes erat apud Leicestriam.

De regno Northamhimbrorum.

§ 104. Reges Northamimbrorum dominabantur in omni regione quæ est ultra Humbrum fluvium, usque ad Scotiam; erantque quondam in partibus illis archiepiscopatus Eboracensis, episcopatus Haugustaldensis, episcopatus Ripensis, episcopatus Lindisfarnensis, episcopatus de Candida Casa. Haugustaldensis vero et Ripensis defecerunt, Lindisfarnensis autem translatus est in Dunelmum. Extent of the kingdom of Northumbria.

De regno Orientalium Anglorum.

§ 102. Reges Orientalium Anglorum dominabantur in Grantebruggessire, et est ibi episcopus cujus sedes est apud Heli; quæ quondam erat abbatia sanctimonialium usque ad tempus Henrici regis primi et beati Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. Tunc enim abbatia in episcopatum, moniales in monachos commutati sunt. Idem rex dominabatur in Northfolkesire et in Suthfolkesire, et est ibi episcopus cujus sedes est apud Northwic, quæ quondam erat apud Helmeham vel Thetforde. Extent of East Anglia.

De regno Orientalium Saxonum.

§ 103. Porro reges Orientalium Saxonum dominabantur in Est Sexia et dimidia Hertfordensiscira, et ibi habetur episcopus cujus sedes est in ecclesia Sancti Pauli Lundoniæ. Kingdom of Essex.

De regibus Cantiæ.

Hæc de partitione regnorum Angliæ dicta sufficiunt; nunc autem de nominibus regum dicendum est, cum aliquibus eorum factis digne sed breviter memorandis. Ac primo de Cantianis regibus, propter eorum præeminentem prærogativam dicendum est. Primus igitur History of the Kentish kings.

Kings of Kent.

Hengist and Horsa.

ex Saxonibus Cantuariorum rex fuit (I.) Hengistus, qui, cum fratre suo Horso nomine et sociis pluribus, a rege Vortegirno in Britanniam a Germania invitatus, ex dono regio, ut prædictum est, primo Tanathos insulam, et deinde, cum suæ probitate militiæ regem a Scottis et Pictis Brittisque protegerent, propulsato quodam subregulo Guorongi nomine, totam Cantiam suscepit regendam, filiamque suam regi Vortegirno dedit lege matrimonii copulandam. Erant autem isti filii Wictgisli, cujus pater Wicta, cujus pater Wecta, cujus pater Woden, de cujus stirpe multarum provinciarum regium genus originem duxit. Confirmato autem in Cantia regno fratrem et filium misit in aquilonales Britanniæ partes, qui in Northumbria plurimam agrorum suscepit portionem, ut ab occidente simul et oriente viriliter hostes a rege repellerent. Verum cum Angli-Saxones Vortimerium, regis Vortegirni filium, unicum haberent æmulum, quater cum eodem prælium commiserunt, et tandem Horsus occisus est, et Vortimerius non multo post periit. Hengistus igitur fratre destitutus cum esset acer ingenio et alacer in prælio, de compatriotis suis armatorum copiam primo in xviii. deinde in ccc. navibus in Britanniam vocavit, fraudeque subornata regem Vortegirnum cum ccc. nobilioribus Britonum invitat ad prandium, vel, ut Gaufridus asserit, colloquium; datoque signo, cum incaluissent mero, litesque consererent, Britones a Saxonibus jugulati sunt et perierunt. Rex etiam captus est, sed datis tribus provinciis libertatem redemit et vitam. Sed postmodum ab Aurelio Ambrosio, Constantini minoris filio, quem Britones in regem erexerant, in Wallias fugatus et obsessus, igne tandem consumptus interiit. Hengistus hæc audiens in Northumbriam fugit, quem Aurelius insequens vicit et cepit; hunc etiam Eldadus episcopus Glocestrensis intuens capite truncavit; exemplo Samuelis prophetæ qui Agag regem Amalec jugulavit. Hengistus igitur adventus sui anno xxxix., cum xxxiiii. annis regnasset, diem clausit extremum, (II.) Octaque filium vel Esc (III.) Eosaque

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 7.

Bed. H. E. lib. i. c. 15.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 7.

§ 8.

Recapitulation of Hengist's history.

Galf. Mon. lib. vi. c. 15.

W. Malmesb. G. R. i. § 8.

Above, p. 18.

Galf. Mon. lib. viii. c. 7.

W. Malmesb. G. R. i. § 8.

Above, p. 18.

cognatum male perquisiti regni dimisit heredes: qui, cum Aurelio non valerent resistere, primo capti et incarcerati sunt, deinde defuncto Aurelio Ambrosio a carcere liberati, cum Uter Pendragon, qui Aurelio successit in regnum, molirentur inpugnare, devicti perierunt. IIII. Yrmericus filius Octa successit in regnum, solo tantum nomine notus, nisi quod illum famosum et gloriosum regem genuit (V.) Ethelbertum. Amborum temporibus, Octæ scilicet et Yrmerici, LIII. anni deputantur in cronicis, sed si singulariter vel communiter regnaverint ignoratur.

Kings of Kent.

W. Malmesb. G. R. i. § 8.

Reign of Ethelbert.

§ 9. V. Ethelbertus in regnum patri succedens, in primis regni temporibus vicinis regibus fuit ridiculo. Postmodum vero cum adultiori ætati consultior etiam militiæ adesset peritia, in brevi omnes nationes Anglorum præter Northanhimbros continuis victoriis domitas subjugavit, filiamque regis Franciæ, Bertham nomine, Christianam actione, accepit uxorem; quam ei Franci ea concesserant conditione, ut sub custodia cujusdam episcopi nomine Liutardi ritum Christianitatis observaret. Hic Ethelbertus rex condidit leges Anglico idiomate quibus uterentur compatriotæ; quem cum ad fidem Christianam convertisset beatus Augustinus,

Bede, H. E. lib. i. c. 25.

Laws of Ethelbert.

Bede, H. E. lib. i. c. 33.

De prima fundatione ecclesiarum.

a beato papa Gregorio missus, dedit ei rex et successoribus suis regium palatium et sedem perpetuam in civitate Dorobernensi, quæ nunc dicitur Cantuaria, cum ecclesia veteri, quæ ab antiquo tempore Romanorum ibidem fuerat fabricata, quam ipse Augustinus post consecrationem suam, quam celebravit Arelatensis episcopus, ut Beda refert, in nomine dedicavit Salvatoris. Quis autem Romanorum prædictam ecclesiam primitus fundaverit, Faganus an Duvianus socius ejus, qui primam in Britannia instituerunt Christianitatem et multas fundaverunt ecclesias, sive beatus Germanus et Lupus, qui post adventum Saxonum populum elapsum a fide ad Christum revocaverunt, nondum ad nostram pervenit notitiam. Magis autem accedere videtur veritati, quod a prædicatoribus primis fuerit fundata, qui, a beato papa Eleutherio missi, Lucium Britanniæ regem et

Settlement of the church of Canterbury.

Existence of a Roman church at Canterbury.

Kings of Kent.

populum ad fidem Christi converterunt. Tunc enim in Britannia regnaverunt Romani. Tunc etiam temporis fabricata est ecclesia Sancti Martini quæ extra Cantuariam est ad Orientem, quam rex Ethelbertus dedit Augustino cum pertinentiis suis et fratribus qui cum ipso venerunt in Angliam. Statuit etiam idem rex auctoritate sanctæ Romanæ ecclesiæ, ut in ecclesia illa Cantuariensi ordinem monasticum monachi in perpetuum observarent, ne primorum videlicet prædicatio monachorum a memoria deleretur, sed semper recens in mentibus succedentium perseveraret. Dedit etiam idem rex possessiones amplas prædictis fratribus infra civitatem Cantuariæ et extra. Idem fundavit ecclesiam in honorem apostolorum Petri et Pauli extra civitatem Cantuariæ, in qua tam ipse quam omnes successores sui sepelirentur. Non enim erat tunc temporis licitum in civitate quempiam sepeliri. Ecclesiam quoque fundavit in honorem Sancti Andreæ apostoli in civitate Roffensi, et ecclesiam Sancti Pauli in civitate Londoniensi, quibus ad sustentationem fratrum non modicas contulit possessiones. Obiit autem rex Ethelbertus anno xx°i° post acceptam fidem, regni vero sui secundum Bedam L°VI°; et sepultus est in ecclesia Petri apostoli, quam ipse fundaverat extra Cantuariam, quam et beatus Laurentius successor Augustini dedicavit in honorem apostolorum Petri et Pauli.

Monastic rule established at Canterbury.

Church of S. Augustine.

Death and burial of Ethelbert.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 10.

Eadbald.

VI. Eadbaldus filius Ethelberti patri successit in regnum, qui, licet in primis annis lubricus esset et contemptor Christianæ religionis, una cum tribus filiis Seberti regis Orientalium Saxonum, per Laurentium tamen archiepiscopum, quem beatus Augustinus sibi sacraverat successorem, ad Christum conversus baptizatus est. Hic quamvis non valeret ad paternum fastigium pertingere, avitis finibus vix ægre retentis, monasterium quod pater ejus fundaverat amplis donariis illustravit. Dedit etiam villam quæ vocatur Edesham[1] fratribus

His conversion, and benefactions.

§ 10.

[1] *Edesham*] Adisham; see Mon. Angl., i. 95.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 11.

ecclesiæ Christi, cum omnibus pertinentiis suis. Hic habuit uxorem nomine Emmam, filiam scilicet regis Francorum, de qua genuit Ercombertum; regnavit Eadbaldus annis xxiiii.; obiit et sepultus est. Kings of Kent.

VII. Ercombertus filius ejus patri successit in regnum. Hic cum esset religione in Deum, pietate in patriam, insignis, per totum regnum suum ydola destruxit, et jejunium quadragesimale præcepit observari,[1] meliorique auspicio rexit regnum quam pater ejus. Habuit hic uxorem filiam regis Orientalium Anglorum Annæ, Sexburgam nomine, quæ devota in Deum fundavit et fecit ecclesiam in insula quæ dicitur Scapeia, in qua sanctimonialium instituit conventum. Regnavit Ercombertus annis xxiiii; obiit et sepultus est. Ercombert. Minster in Sheppey.

VIII. Successit in regnum Egbrithus filius ejus; nil memorabile gessit in regno nisi quis adventum Theodori archiepiscopi et Adriani abbatis ipsius imputet gloriæ. Ipsoque rogante beatus Wilfridus in partibus transmarinis sacratus episcopus, cum sedem sibi assignatam non haberet, in ecclesia Cantuariensi per tres annos post obitum Deusdedit, episcopale gessit officium. Ipsius tamen regis Egbrithi denigrat gloriam quod Ethelredum et Ethelbritum filios patrui sui, cupiditate ductus regnandi, aut interemit aut interimi passus fuit. Qui vero fuerunt martyres hii non ab re dicendum est. Rex Ethelbertus genuit Eadbaldum, qui genuit Ermenredum et Erconbertum et filiam Answitham, quæ jacet apud Folkestan. Ermenredus autem genuit de Oslaua duos filios et quatuor filias, Sanctam videlicet Ermenbergam, quæ et Dompneva dicebatur, quæ fuit regina Merowaldi regis Westenhecanorum;[2] Sanctam etiam Ermenburgam, sanctamque Etheldritham, et sanctam Ermengitham, prædictosque martyres Ethelredum scilicet et Ethelbertum, quos

§ 12. Egbert. Martyrdom of Ethelred and Ethelbert. Flor. Wig. App. p. 635. Pedigree of the Kentish Saints.

---

[1] *observari*] See W. Thorn, ap. Twysden, c. 1770; Bede, H. E. iii. 8; Flor. Wig. App.

[2] *Westenhecanorum*] See Flor. Wig. App. p. 638.

Kings of Kent.

præpositus regis Egbrihti clanculo deosculans[1] suffocavit, et sic occidit, et apud villam de Estreia sub aula regia indigne sepelivit. Hac de causa rex Egbrihtus, regis Ercomberti filius, de consilio Theodori Cantuariensis archiepiscopi, Domnevam prædictorum martyrum sororem in Cantiam revocavit, eique dedit amplas possessiones in Tanathos insula, ut vel sic mœstæ martyrum germanæ tristitiam relevaret; quæ construxit ibidem monasterium sanctimonialium quod Menstre fuit nominatum; cujus filia Milthrudis, quæ et Mildritha, a beato Theodoro Cantuariensi archiepiscopo velamen accepit, et post obitum matris suæ, videlicet Domnevæ vel Ermenburgæ, curam pastoralem suscepit. Post obitum vero beatæ Mildrithæ sancta Eadburgis familiam sanctam suscepit regendam. Fuit autem hæc Eadburgis beatæ Mildrithæ proavia, filia scilicet Ethelberti primi regis Christianæ religionis et Berthæ reginæ, quam in Northumbriam regi Edwino maritandam primus Eboracensium duxit et reduxit Paulinus episcopus. Hactenus hæc. Regnavit autem Egbrihtus annis ix. et mortuus est. IX. Cui Lotharius frater[2] ejus successit in regnum, et utcunque annis xi. regnavit; quem Edricus filius Egbrihti jaculo confodit, eoque inter medendum mortuo regnavit X. Edricus pro eo; sed, infra biennium vita privatus et regno, patriam diuturna pace feriatam, sed tunc intestino bello dissidentem, hostibus exposuit. Nam quidam rex West Saxonum Cedwale, cum fratre suo Mollone, odium in Cantuaritas spirans, quantis potuit conatibus provinciam invasit. Unde Cantuarii tandem in iram commoti Cedwala terga vertere compellunt, fratremque Mollonem in domunculam fugientem igne succendunt. Unde factum est ut Cedwale diuturnam in Cantuaritas haberet malitiam. XI. Sublimatus est in regem post annos septem

Minster in Thanet.

Hlothere.

Edric.

War with Wessex.

Flor. Wig. App. p. 635.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 13.

§ 14.

§ 15.

[1] *deosculans*] Cf. W. Malmesb., G. P., lib. iv. § 181; G. R., lib. ii. § 209; W. Thorn, ap. Twysden, c. 1907; Elmham, ed. Hardwick, pp. 191, 192.

[2] *frater*] filius, MS.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 15.

Wicthredus Egbrihti filius, qui apud suos invidiam pressit industria, apud hostes pacem fecit pecunia. Domi enim civilis et bello invictus Christianam religionem sanctissime coluit, regiam potestatem amplissime rexit. Hic est ille qui ecclesiam Sancti Martini de Dovra veterem fundavit, et consummavit, et post annos xxxiii. defunctus est, et tribus liberis suis regnum reliquit. Quorum (XII.) Ethelbertus post illum regium emarguit germen in Cantia, et nunc iste nunc ille regnum occupavit. Quorum unus erat (XIII.) Edbrithus qui et Pren vocabatur; hic, cum altiora se gestiret efficere, a rege Merciorum Kenulfo captus est; sed, iterum dimissus, a Cantuaritis non est receptus. Post illum vero (XIIII.) Cuthredus regnavit annis viii.; et post eum (XV.) Baldredus annis xviii., qui a regno pulsus est ab Egbrihto rege West Saxonum, ita ut regnum Cantiæ, quod ab anno Incarnationis Domini CCCCXLV. steterat annis CCCLXXV., alterius accessit potestati.

Kings of Kent.

Wihtred. S. Martin's, Dover, founded.

De ecclesia Sancti Martini in Dovoria.

Ethelbert II.

Edbert Pren.

Cuthred.

Baldred.

De regibus West Saxonum.

§ 16.

Regum West Saxonum primus fuit (I.) Cerdicus, qui, cum esset decimus ab illo magno Woden, cum quinque tantum navibus venit in Britanniam anno ab Incarnatione Domini CCCC°XC°V°, post obitum Hengisti anno VIII°; a Britonibus autem illico bello exceptus, sed, eisdem viriliter resistens, eosdem devicit et fugavit; post adventum suum anno XX°IIII° in occidentali parte insulæ quam illi West Sexam vocant, monarchiam adeptus nomen sibi regium usurpavit; et paulatim sed viriliter succrescens, annis XVI. regnavit et obiit. II. Kenricus filius ejus successit in regnum, et

§ 17.

post annos XXVI. defunctus est. III. Ceaulinus, filius ejus successit in regnum. Hic erat Anglis stupori, Britonibus odio, utrisque supplicio; a quibus tamen tum senio tum bello devictus, anno regni sui XXI. in exilium actus, post modicum decessit. Post eum regnaverunt nepotes ejus, (IIII.) Celricus annis VI.; (V.) Celuulfus annis XIIII. Successerunt eis filii Celrici, (VI.) Kineglisus et (VII.) Quichel-

Kings of Wessex.

Cerdic.

Kenric.

Ceaulin.

Ceolric.

Ceolwulf.

Kinegils.

Cuichelm.

Kings of Wessex.

Conversion of Kinegils.

mus, qui concordes unanimiter simul regnaverunt annis xxx. Hic est ille Kineglis qui prædicante Birino episcopo fidem Christi suscepit, et baptizatus est. Quichelmus vero ad necandum Northamhimbrorum regem Edwinum nefandum dicitur misisse sicarium; attamen post annos aliquot, ut dicitur, obiit baptizatus. Quibus successit W. Malmesb. G. R. lib. i. § 18.

Kenwalch.

filius Kineglisii (VIII.) Kenewaldus, primo tempore pessimus, sed deinde optimis principibus comparandus. Hic ad Deum religione devotus Wintoniensem fundavit ecclesiam, et ampliavit Malmesberiensem, quam primitus quidam Scottus natione, monachus religione, fundaverat. Kenewaldus autem rex obiit anno regni sui xxx°i°. IX. § 29. § 32.

De ecclesia Wyntoniensi et Malmesberie.

Sexburga.

Sexburga vero uxor ipsius regnavit post eum anno i.; § 33.

Kentwin.

sequenti triennio regnavit (X.) Escwinus; eoque decedente § 34.
(XI.) Kentwinus regnavit xi. annis; post quem reg-

Cedwala.

navit (XII.) Cedwala pronepos Ceulini; et utcumque regnavit annis duobus; qui, Cantuaritis maxime infestus, Romam adiit, et a Sergio papa baptizatus Petrus appellatus est, et habitu monachili vitam finivit. Cui

Ine.

successit in regnum (XIII.) Ine, digne memorandus, licet Cantuaritas debellaverit atrociter; qui, cum eidem ad votum non valerent resistere, $\overline{\text{xxx}}$. auri mancis pacem § 37.

Glastonbury founded.

redemerunt. Hic instituit leges in Anglia, fundavit monasteria, Glastoniense scilicet et alia. Uxorem habuit honestissimam Ethelburgam nomine, cujus instinctu rex Ine relicto regno Romam petiit, ibique monachus effectus § 38.
gloriosam vitam finivit. Successit eidem in regnum

Ethelhard.

consanguineus suus (XIIII.) Ethelardus et xiiii. annis reg- § 40.

Cuthred.

navit. Hic (XV.) Cudredo regnum reliquit; qui post annos xvi. mortuus est. Arripuit post eum regnum (XVI.) § 41.

Sigebert.

Sigibertus, vir apud suos sævitia immanis, apud exteros ignavia infamis. Unde factum est ut communi omnium odio post annum regno depelleretur, et tandem in speluncam fugiens a subulco confossus vitam finivit indignam; cui § 42.

Kenewulf.

successit in regnum (XVII.) Kenewlfus, et post annos xxxi. occisus est cujus obtinuit regnum (XVIII.) Brictri-

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 43.

chus, et annis xvi. regnavit, pacique magis quam bello operam dedit. Artifex enim amicitias componere, extraneos blande appellare, domesticos congaudere solebat. Hic Egbrihtum de regali prosapia ortum in Franciam fugavit. In diebus illius venerunt primo Dani piratæ in Angliam in navibus tribus, et capta præda citissime redierunt. Mortuo autem Brichtrico (XIX.) Egbrihtus rediit in Angliam et avitum ascendit thronum, regnumque adeptus præ ceteris omnibus regiam gloriam dilatavit, ut in sequentibus dicetur.

Kings of Wessex.

Brihtric.

Egbert.

De regibus Merciorum.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 74.

Regum Merciorum primus extitit Penda filius Wibbæ, qui anno Dominicæ Incarnationis DCºXXºVIº, post obitum Hengisti cºxxxºixº, apud Mercios nomen regium usurpavit; licet legerimus (I.) Criddam primum fuisse, (II.) secundum Wicbam, (III.) tertium Ceorlum, (IIII.) quartum vero prædictum Pendam; qui per annos xxx. regnavit. Hic Edwinum et Oswaldum reges Northamhimbrorum occidit, et tres reges Orientalium Anglorum, videlicet Sigebertum, Egricum et Annam, extinxit. Kenewaldum regem West Saxonum in exilium compulit, et Cedwalam, perempto Edwino, regno restituit, ab Oswio autem rege peremptus occubuit. Cui successit in regni partem (V.) Weda filius Oswii;[1] eoque post modicum de medio sublato, VI. Wlfere Pendæ filius successit. Hic de regibus Merciorum primus credidit et baptizatus est. Verumptamen famam ejus Symoniæ notat infamia; eo quod cuidam ambitioso, nomine Wyne, Lundoniensis ecclesiæ vendiderit episcopatum. Quo post annos xix. defuncto, frater ejus (VII.) Ethelredus successit, et annis xxx. regnavit; postea, in Bardeneia attonsus, primo monachus, deinde abbas effectus est. Successorem sibi statuit filium fratris sui (VIII.), Kenredum nomine, qui Romam profectus vº anno regni sui monachum induit et sic vitam finivit. Post illum regnavit (IX.) Chelredus, et viii. annis regnavit et obiit. Huic (X.) Ethelbaldus rex egregius successit, qui

Kings of Mercia.

Penda.

§ 75.

Peada.

Wulfhere.

§ 76.

Ethelred.

§ 77.

§ 78.

Kenred.

Ceolred.

[1] *Oswii*] Oswii dono, Malmesb.

Kings of Mercia. —— Ethelbald.

beati Cuthberti Cantuariensis archiepiscopi admonitus instinctu, in communi statuit concilio, ut omnia monasteria et ecclesiæ liberæ essent a publicis vectigalibus in operibus, oneribus, et ut famuli Dei propriam habeant libertatem in fructibus omnibus et captura piscium, et ne dent munuscula regi vel principibus nisi voluntaria, sed liberi Deo serviant. Hic cum alta pace per annos xl. regnasset, procurante quodam Beornredo tyranno, a subjectis occisus est. XI. At Offa prædictum Bernredum occidit, et regnum optinuit Merciorum. Hic quinto genu Pendæ abnepos erat; vir ingentis animi, qui omnia quæ mente concepisset perficere proponeret. Hic Kinewlfum regem West Saxonum[1] devicit, regem Ethelbrithum, blanditiis evocatum, capite spoliari fecit et regnum suum scilicet Orientalium Anglorum invasit. Ecclesiam Sancti Albani fundavit, et ipsum sanctum decenter in auro collocavit, et ibidem monachos instituit. Archiepiscopatum ad Lichesfeldum facere voluit, in odium et diminutionem Jamberti Cantuariensis archiepiscopi, quem ante multum dilexerat. Cantuariensi quoque ecclesiæ non modicas subtraxit possessiones. Volebat enim ut archiepiscopo Lichesfeldensi subjacerent omnes episcopi Merciorum, videlicet episcopus Wigorniensis, episcopus Legcestrensis, episcopus Sunacestrensis, episcopus Herefordensis, episcopi etiam Orientalium Anglorum Helmeanensis et Domuicensis, ita ut archiepiscopo Cantuariensi non remanerent ad subjectionem nisi episcopi iiii^{or} Lundoniensis, Wintoniensis, Roffensis et Selesiensis. Horum episcopatuum quidam adhuc manent, quidam alias translati sunt, quidam cum aliis uniti. Nec rapacitas Offæ regis stetit in hoc, sed multarum expilavit prædia ecclesiarum, sed Omnipotens Rex Suam visitavit ecclesiam, et Offæ subenervavit vigorem. Jambertus enim archiepiscopus, cum ecclesiæ Dei esset inutilis, huic vitæ modum fecit, et Offa, cum per annos xxxix. vitam dulci consumpsisset otio, (XII.) Egfertum filium suum, ante mortem suam in regem inunctum, successorem dimisit. Hic

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 84.

§ 78.

Offa.

S. Alban's founded.

De fundatione ecclesiæ Sancti Albani.

Arch-bishopric of Lichfield founded.

§ 94.

Egfrith.

[1] *West Saxonum*] Merciorum, MS.

W. Malmesb. G. R. i.

privilegia et jura ecclesiarum quæ pater attenuaverat, cum multa devotione renovavit, sed, eodem post menses quatuor mortuo, (XIII.) Kenulfus successit, nulli ante se religione vel potentia impar. Domi erat religiosus, in bello victoriosus; hic, missa legatione per Athelardum Jamberti successorem ad Leonem papam, Cantuariensem ecclesiam in pristinam restituit dignitatem, et ablatas revocavit possessiones, videlicet Cerringes, Seleberteschere, Brungland, Burnam et Berham et alias.[1] Item dedit Wlfredo archiepiscopo Kingesculand et Bixlea, Greatenersc et Coppanstan, Scealdeforda, et Bereham. Terras etiam quasdam et prata intra Cantuariam et extra Cantuariam, Apingland etiam et Ibinteah, et Sudhummingland, Gravenam et Selebertingland, Miletun et Ceddinges, Wdetun,[2] archiepiscopo et familiæ, id est conventui, terram xl. aratrorum apud Cerringes, et xxx. apud Seleberteschert, vel Bruningland, et x. apud Vinbingland, iiii^{or} apud Bereham quas prius Egbertus rex dederat conventui, et iiii^{or} aratra apud Burne, et xxx. jugera Binnenea. Verumptamen Cantianos valde afflixit idem Kenulfus rex, et regem eorum cognomine Pren cepit, quem postea libertati restituit in dedicatione ecclesiæ de Winchelecumbe quam ipse fundavit, in conventu xiii. episcoporum et x. ducum. Pren vero licet a captione fuerat liberatus, a Cantuaritis non est receptus in regnum.[3] Rex autem Kenulfus xxiiii^{or} annis regnavit et obiit: cui sanctus successit (XIIII.) Kenelmus filius ejus. Hic per sororem suam nomine Quendridam innocue cæsus martyr effectus est. XV. Ceoluulfus frater Kenulfi regnavit anno uno et expulsus erat; pro quo regnavit (XVI.) Bernwlfus, et anno

§ 87. § 95. § 96.

Kings of Mercia. — Kenulf.

His benefactions to Canterbury.

Eadbert Pren captured.

Saint Kenelm. Ceolwulf.

[1] See Mon. Angl., i. 95, where also notes on the following grants mentioned above will be found. These were taken by Dugdale from a Ledger Book of Canterbury, probably the same which is now the Lambeth MS. 1211 (?). Gervase himself seems to have intended to draw up a list of the donations to his church, but if he did so, it is not to be found.

[2] *Cerringes . . . Wdetun*] See Leland, Collectanea, i. 258 (307).

[3] *Pren . . . regnum*] From W. Malmesbury, i. § 15; see above, p. 31.

Kings of Mercia.

Ludecan. Witlaf.

Bertulf.

Burhred.

regni tertio ab Egbrihto rege victus et fugatus est, et ab Orientalibus Anglis occisus. XVII. Ludecanus etiam post bienem potestatem ab eisdem occisus est. XVIII. Wihtlavus autem ab Egbrihto subjugatus est, et sic annis xiii. regnavit; eadem sorte tributum solvit (XIX.) Bertulfus annis viii., et tandem a paganis fugatus est; post eum regnavit (XX.) Burthredus; sed post annos xxii. fugiens Romam adiit, obiit et sepultus est in schola Anglorum in ecclesia Sanctæ Mariæ; deinde regnum Merciorum evanuit usque ad regem Elfredum. W. Malmesb. G. R. i. § 96.

De regibus Northamhimbrorum.

Kings of Northumbria.

Ida.

Anno ab Incarnatione Domini DCXLVII, post obitum vero Hengisti LX, Northamhimbrorum ducatus in regnum mutatus est. I. Primusque Ida, natura nobilissimus, ætate juvenculus et mundanæ gloriæ cupidus, regium sibi nomen assumpsit. Hactenus enim ab adventu Hengisti uno minus centum regum Cantuariæ præceptis et legibus duces Northumbriæ subjacebant. Hic autem Ida, a Wodenio decimus, annis xii. in regno permansit; cujus § 44.

Ella.

successor fuit (II.) Ella, de quo dixit beatus Gregorius quod Alleluia ibidem oporteret decantari, et quod comprovinciales Deiri de ira Dei essent eruendi. Elle regnavit annis xxx. et obiit. § 45.

Ethelric.

III. Et Ethelricus Idæ filius regnavit pro eo annis v.; § 46.

Ethelfrith.

cujus filius (IIII.) Athelfridus regni gubernacula suscepit. Hic cum sua acriter defenderet et aliena improbe invaderet, non eum a necessitate frænaret inertia, nec ad temeritatem præcipitavit audacia. Hic Scottorum regem Edan victum fugavit, et præ ceteris regibus Britones contrivit. Hic est qui monachos de Bangor pro exercitu orantes occidit, et Edwinum Elle filium regno simul et provincia fugavit. Sed auxilio regis Redwaldi ab eodem § 47.

Edwin.

Edwino devictus, anno regni sui XXCIIII regnum amisit et vitam. V. Edwino regnum dimisit. Hic est Edwinus qui prædicante Paulino episcopo Eboracensium primo, fidem Christi suscepit et ab eodem episcopo baptizatus, et § 48.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 49. Ethelburgam filiam regis Ethelberti, sororem scilicet regis Cantuariorum Eadbaldi suscepit uxorem; sicque deinceps præter Cantuaritas subjugavit universos; ut omnes Britanniæ provinciæ nutum illius spectarent. Rebellantibus autem Cedwala Britonum rege, quem quidam Cadwallonem nuncupant, et Penda Merciorum, anno regni sui xvii°, ætatis vero xl°viii°, rex Edwinus occisus est; eique succes- Kings of Northumbria.

§ 49. sit in regnum (VI.) Sanctus Oswaldus, qui cum, erecta Oswald.
cruce Dominica, Britonum regem Cedwalam occidisset, ejusque contrivisset exercitum, aliquantula pace potitus, multas fabricavit ecclesias, et Christianam ampliavit religionem. Anno autem regni sui ix° a Penda rege

§ 50. Merciorum peremptus occubuit. VII. Oswius regnavit Oswy.
pro eo. Hic devicit et occidit prædictum Pendam regem Merciorum, ac deinde toti Britanniæ imperavit. Regnavit

§ 51. Oswius annis xxviii. et obiit. VIII. Egfridus successit in Egfrith.
regnum. Hic beatum Wilfridum a suo expulit regno, et Sanctum Cuthbertum, agente Theodoro Cantuariensi archiepiscopo, in episcopum promovit. Hic in supplices protervus, in rebelles ignavus erat; Hibernienses contrivit, sed Merciorum regnum amisit; anno vero regni sui xv°, expeditionem in Pictos agens, interiit; successit ei in regnum (IX.) Alfridus frater ejus, et post annos xix. in pace vitam Aldfrith.
finivit. Hic habuit successorem filium sed puerulum (X.)

§ 53. Osfredum, qui post annos undecim occisus obiit. XI. Cui Osfred.
Kenredus succedens post annos ii. obiit, et XII. Osricus in Kenred. Osric.
regem levatur. Hic post annos xv. mortuus est, et XIII. Ceolwlfo regni cessit hæreditas. Huic Beda presbyter Ceolwulf.
Historiam scripsit Anglorum, ut eam propter imperium roboraret, et propter ingenium emendaret; quam, mediante Albino abbate Sancti Augustini Cantuariæ et Nothelmo

§ 64. presbytero Lundoniensis ecclesiæ, didicerat. Octavo
denique regni anno, in ecclesia Lindisfarnensi, regem exuens, monachum induit, et in pace vitam finivit. Successit in regnum et ipso disponente (XIIII.) Egbertus patrui sui Eadbert brother of Egbert the archbishop.
filius, qui xx. annis regnavit. Hujus frater Egbertus Eboracensium episcopus, tum astutia propria fretus, tum fratris potentia, honorem pallii, per annos plurimos post

Kings of Northumbria.

Oswulf.

Moll.

Alcred.

Ethelbert.

Alfwold.

Osred.

Ethelbert restored.

Paulinum omissum, recuperavit. Egbertus autem rex, fratris æmulus, in religione comam totondit; regnoque dimisso monachus effectus est; (XV.) et Osulfo filio regnum concessit. Illeque post annum a civibus innocenter cæsus (XVI.) Molloni locum fecit. Hic, annis xi. regno functus, insidiis Alcredi occubuit. XVII. Alcredus successit, qui x° quo regnum invaserat anno, a comprovincialibus cedere compulsus est. XVIII. Ethelbertus quoque Mollonis filius, eorum consensu in regem levatus, anno v° ab eisdem expulsus est. Tunc rex (XIX.) Alfwoldus acclamatus post xi. annos ab eisdem sine culpa trucidatus est. XX. Cujus nepos Osredus succedens vix anno emenso expulsus est, regnumque cessit XXI. Ethelberto qui et Athelredus dictus est; et hic filius Mollonis, qui etiam Ethelwoldus vocabatur, regnumque post annos xii. exilii recipiens, iiii^{or} annis tenuit, et tandem occisus est; et sic per annos xxxiii. sub nullo rectore regnum vacavit. Transactis xxxiii. annis, hanc etiam regionem cum ceteris optinuit rex Egbrihtus anno Incarnationis Domini D°CCC°XX°VII°, regni vero suo XX°VIII°.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 72.

§ 73.

De regibus Orientalium Anglorum.

Kings of the East Angles.

Redwald.

Eorpwald.

Sigebert.

Regum Orientalium Anglorum primus, ut fertur, fuit (I.) Uffa, secundus (II.) Titillus; (III.) tertius qui et maximus Redwaldus, qui fuit a Wodenio decimus, cujus omnes Anglorum et Saxonum provinciæ citra Humbrum cum suis regibus nutum spectabant. Cantuarii vero quandoque per se quandoque super omnes Angliæ reges principatum agebant, usque ad subversionem quam exercuit in eos Egbrihtus West Saxonum rex. Redwaldus autem, saudente rege Edwino baptizatus est, sed uxoris suæ consilio a fide recessit. Huic successit in regnum filius ejus (IIII.) Eorpwaldus, idemque per Edwinum regem baptisma suscepit. Post eum regnavit (V.) Sigebertus, sed et hic conversus est ad Christum per Felicem episcopum, qui, de Burgundia natus, prædicandi gratia venit in Angliam. Hic rex Sigebertus, cum esset Christianissimus, de Hibernia venientem sanctum suscepit Furseum;

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 97.

Flor. Wig. App. p. 636.

W. Malmesb. G. R. i. § 97.

et dedit ei locum ad ædificandum cenobium apud Cnoberesburh; scholas etiam per loca regni sui instituit, et tandem, tam regno quam mundo renuncians, cognatum suum (VI.) Egricum regno instituit, et monachus factus est. Deinde a Penda cum Egrico et ipse occisus est, cum ad pugnam ductus nil teneret in manu nisi virgam tantum ob habitus sui reverentiam; quibus successit (VII.) Anna, qui similiter a Penda percussus interiit. Huic successit frater ipsius VIII. Ethelherus, et in bello, cum prædicto Penda, ab Oswio rege peremptus[1] occubuit. Hujus successor (IX.) Ethelwaldus regnum reliquit Ethelheri filiis, (X.) Aldulfo scilicet et (XI.) Athelwoldo. XII. Hiis Beorna, et huic (XIII.) Ethelredus successit. Hujus filius et successor fuit (XIIII.) Ethelbrithus, quem Offa rex Merciorum blanditiis evocatum capite truncavit. Deinde vacavit regnum per annos [2] usque ad sanctum Eadmundum, qui xvi°. regni anno ab Ingwar pagano interemptus est. Deinde decus regni illius annis L. evacuatum est usque ad (XVI.) Guthrum Danum et paganum, quem rex Aluredus fecit baptizari, et eidem utrasque concessit provincias, et regnavit ibidem annis xi. Asserunt aliqui hunc esse Gurmundum Northamhimbrorum scilicet et Orientalium Anglorum regem, qui de Hibernia quam oppressit venit in Angliam. Habuit hic successorem (XVII.) Eorhric æque Danum, qui regnavit xiiii. et ab Anglis peremptus est; proximus post eos fuit (XVIII.) Edwardus filius Aluredi, qui expulsis Danis ambas provincias suo, id est, West Saxonico adjecit imperio.

Kings of the East Angles.

Egric.

Anna.

His successors down to

Ethelbert.

S. Edmund, Guthrum.

Eoric.

De regibus Orientalium Saxonum.

Regum Orientalium Saxonum post Erkenwinum primus fuit (I.) Sledda, cujus filius (II.) Sebertus patri successit in regnum, et per beatum Mellitum Lundoniensem episcopum primum credidit in Christum et

Kings of Essex.

Sebert.

[1] *peremptus*] See Flor. Wig. p. 636.

[2] There is a blank or erasure in the MS.

Kings of Essex.

baptizatus est. Hic etiam eodem suadente episcopo Westmonasterii dicitur inchoasse cenobium. Seberto mortuo filii ejus (III.) Serredus, (IIII.) Siwardus,[1] Mellitum expulerunt episcopum, nec in Christum credere volebant, nec multo post a West Saxonibus occisi sunt; quibus succedens (V.) Sigebertus parvus Sewardi filius regnum reliquit (VI.) Sigeberto Sigebaldi filio. Hic Sigebertus, hortatu regis Oswii, a Finano episcopo baptizatus, gentem suam [ad fidem] quam cum Mellito abjecerant, per episcopum Ceadam reduxit. Hic a propinquis suis postea peremptus est, eo quod suis parceret hostibus, nec delinquentes in se si pœniterent puniret. Post eum regnavit (VII.) Suithelmus ab eodem Ceada baptizatus; eoque mortuo (VIII.) Sigerius filius Sigeberti parvi, (IX.) et Sebbi filius Siwardi regnum tenuerunt. Sebbius autem Sigerio mortuo apud Sanctum Paulum, ubi tunc temporis ex institutione Melliti episcopi monachi erant, relicto regno, monachus factus est. Pro quo regnaverunt filii ejus (X.) Siwardus, (XI.) Seinfridus. Quibus de medio sublatis, successit (XII.) Offa filius Sigerii, juvenis ætatis floridæ, jocundi vultus et animi, apud cives amoris maximi, qui hortatu Kineswitæ filiæ Pendæ, cujus nuptias spreverat, Romam adiit cum Kenredo rege Merciorum, ubi attonsus monachus effectus est, et ibidem vitam finivit. Illi successit (XIII.) Selredus Sigeberti boni filius, et annis xxxviii. regnavit; quo tandem perempto successit (XIII.) Suithredus, qui ab Egbrihto expulsus est. Sic Egbrihtus omnium regnorum Angliæ optinuit dominatum; Lundonia tamen cum circumjacentibus regionibus Merciorum regibus paruit, quamdiu regnaverunt.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 98.

Expulsion of Mellitus.

Sigebert restores Christianity.

Swithelm. Sighere. Sebbi.

Monks at St. Paul's.

Offa goes to Rome.

Selred.

Suithred.

De regibus Australium Saxonum.

Kings of Sussex.

De regibus Australium Saxonum brevis admodum curret oratio, cum tres tantum in ordine ponantur, quorum primum (I.) Ellam esse reperimus. Hic Ella dicitur per totam regnasse Britanniam;[1] non illum

Ella.

[1] A reference to Bede's list of the principal kings (H. E. ii. 5), or to the list of Bretwaldas given in the Anglo-Saxon Chronicle, A.D. 827.

dico Ellam regem Deirorum, sed istum Australium Saxonum. II. Secundus fuit Scissa. III. Tertius Ethelwalchus. Hic agente et præsente rege Merciorum Wlfero, qui per Birinum episcopum credidit in Christum, et baptizatus est in ipsa Merciorum provincia. Hic dedit sancto Wilfrido, cum a suo esset ejectus episcopatu, insulam quandam quæ Seleseie vocatur; ubi idem Wilfridus ecclesiam fundavit, et ibidem monachos instituit, et annis v. ibidem mansit. Regem autem hunc Ethelwalchum occidit. Cedwale rex West Saxonum, et dedit sancto Wilfrido quartam partem insulæ Vectæ et villam quæ dicitur Paggenham cum pertinentiis suis. Post Ethelwalchum cessavit regia stirps in Australi Saxonia, et transivit in jus regis West Saxonum. Deinde post annos plurimos et tempora longa, Egbrihtus West Saxonum rex subjugavit regem et regnum Cantuariorum, Merciorum, Northamhimbrorum, Orientalium Anglorum, Orientalium et Australium Saxonum, et septem regna compegit in unum.

Kings of Sussex.

Ethelwalch converted.

Bede, H. E. lib. iv. c. 13.

Bede, H. E. lib. iv. c. 16.

Sussex subject to the WestSaxons.

Nunc ergo quia Angliam nostram tam gravi scismate dissipatam ad unitatem unius reduximus regnum, restat ut ab hoc rege Egbrihto quasi novum aliquid incipiamus, sicque per singulas regum successiones et nomina currentes ad Normannorum adventum et sic gradatim ad nostrum regem veniamus Johannem.

A new beginning.

Flor. Wig. A.D. 849.

Ingles et Ine rex ille famosus et religiosus fratres fuerunt, filii scilicet regis Kenredi, qui fuit Celuualdi, qui fuit Cuthæ, qui fuit Codwini, qui fuit Ceaulini, qui fuit Cinrici, qui fuit Cerdici, qui fuit primus West Saxonum rex, qui, ab illo magno Woden decimus dicitur fuisse. Ine rex, dimisso West Saxonum regno, Romam profectus est, et monachum professus ibidem quievit in pace; cujus frater Ingles genuit Eopa, qui genuit Eaua, qui genuit Alhmundum, qui genuit Egbrihtum, quem aliqui vocant Edbertum.

Genealogy of Egbert.

De Egbrihto rege.

Career of Egbert.

Egbrihtus, Alhmundi filius, a pueritia inter West Saxones educatus est. Quem cum persequi cogitaret Brihtricus West Saxonum rex, ad Offam regem Merciorum fuga lapsus est. Deinde secessit in Franciam, quo tutius Brihtrici malitiam declinaret, quod Dei consilio factum intelligo, ut vir ille ad tantum regnum electus regnandi disciplinam a Francis acciperet. Indeque post obitum Brihtrici in Angliam rediens, regnum adeptus est. Britones in Cornubia degentes debellavit, et Aquilonales Britones tributarios fecit, deinde Bernulfum regem Merciorum sibi occursantem cum exercitu multo devictum, fugatum, apud Hellendune, anno Incarnationis Domini DCCC°XX°VI°; unde nec mirum mente elatus ad altiora tendens Ethelwulfum filium suum misit in Cantiam cum Alstano Sireburnensi episcopo, et electa militum manu, qui provinciam seu longo sopitam otio, seu virtutum suarum exanimatam nuncio, dominatui suo adjicerent. Missi ergo efficaciter inperatis institerunt, regionem quaquaversum occupaverunt, minimoque labore Baldredo rege ultra Tamensem fluvium expulso, Cantiam et Sudereiam, Australes Saxones et Orientales, suæ parti subdiderunt, anno regni sui xxiiii. Hiis auditis Northamhumbri sibi timentes eodem anno datis obsidibus tandem faverunt deditioni. Ita Egbrihtus, cum clementia et mansuetudine subjectorum amorem redemisset, tota tandem potitus Anglia, reliquum vitæ per annos novem tranquille cucurrit, nisi quod piratica Danorum manus, Angliæ littoribus appulsa, otium regni fœdavit. Hic dedit ecclesiæ Christi villam quæ Mallinges vocatur; postremo post annos regni xxxvii. et menses vii. decessit, et apud Wintoniam sepultus est.

W. Malmesb. G. R. ii. § 106.

He becomes king.

He conquers Mercia, A.D. 826.

§ 107.

Submission of Northumbria.

c. 106.

Length of his reign.

De rege Ethelwlfo.

Ethelwulf.

Successit in regnum filius ejus Ethelwlfus, quem quidam Adulfum vocant; natura levis et qui sub quiete degere mallet quam multis provinciis imperare. Denique avito West Saxonum regno contentus, cetera quæ suus adquisierat pater filio suo tradidit Ethelstano, et regnavit annis xx. et mensibus quinque; qui quando vel quo fine defecerit incer-

§ 108.

His son Ethelstan.

W. Malmesb. G. L. lib. ii.

tum est. Rex autem Athulfus duos præcellentes præsules, beatum scilicet Suithinum Wintoniensem, et Alstanum Scireburnensem, præcipuos regis et regni consiliarios habebat. Suithinus regem ad cælestia informabat, Alstanus vero forensia curabat. Hii, videntes regem crassioris et hebetis ingenii, sedulis admonitionibus ad scientiam regni stimulabant. Ethelwulf's counsellors, Swithun and Alhstan.

§ 109. Rex itaque post triumphatos hostes ad Dei cultum conversus decimam omnium hidarum intra regnum suum Christi famulis concessit liberam ab omnibus functionibus absolutam et ab omnibus inquietudinibus. Benefaction of Ethelwulf.

Historia plane jocunda est, quæ ad bona sequenda vel mala cavenda legentes exemplis irritat. Deinde composito regno Romam ivit, ibique tributum quod usque hodie datur, coram papa Leone quarto, Sancto Petro obtulit; cujus filium Elfredum, quem plus ceteris dilexerat, idem papa antea ad se missum honorifice susceperat et unxerat in regem. Ibi scholam Anglorum quam Offa rex instituerat combustam reparavit, inde- He goes to Rome.

§ 113. que rediens accepit in Francia Juduit filiam regis Karoli uxorem. His marriage.

Unde dissensio magna facta est inter ipsum et filium ejus nomine Ethelbaldum, ut regnum dividerent; erat enim pacis amator et æqui; habebat autem filios iiii^{or}, Ethelbaldum, Ethelbritum, Ethelredum, et Alure- Division of the kingdom.

§ 117. dum. Ethelbaldus ut dixi, partito cum patre regno, dominabatur in West Saxonia, ignavus et perfidus, et post annos v. mortuus est. Ethelbrihtus vero regnavit in Cantia, dulciter et strenue regnum regens, et hic obiit post annos quinque. Ethelbald and Ethelbert.

Dani vero circumquaque vagantes Lundoniam vastaverunt, et Cantiani promissa pecunia pacem pepigerunt et mentiti sunt.

De rege Ethelredo.[1]

§ 118. Ethelredus Adulfi filius tertius patrium optinuit regnum, Reign of Ethelred.

§ 119. eodem numero annorum quo fratres; novies uno anno contra hostes conflixit. Danorum comites ix., regem i., populum

§ 120. sine compoto interfecit; obiit tandem laboribus effractus, et sepultus est apud Winburne; cui successit

[1] *Ethelredo, Ethelredus*] Altered to *Elfredo, Elfredus*, in the MS.

De rege Aluredo.

Reign of Alfred.

Eluredus Adulfi filius quartus, quem in regem unxerat papa Leo Romæ quartus, et laboriose sed strenue regnum rexit annis xxviii. et semis. Dani namque miserabiliter circumquaque vastabant terram, ut regi vix tres remanerent comitatus, videlicet Hamtescire, Wiltesire, et Sumersetesire; et tandem, prementibus eum Danis, in insulam quæ dicitur Ethelingeneie fuga lapsus est, ubi sompno depressum visitavit et consolatus est Sanctus Cuthbertus episcopus, regnique gloriosam promisit restitutionem. Hoc idem dormienti promisit et ipsius matri. Expergefactus rex, consolatione recepta, sub habitu et specie mimi tentoria Danorum subiit, et per dies aliquot omnia eorum secreta oculis et auribus rimatus est, et ad insulam rediit. Convocatis itaque celeriter comitibus, quæ viderat secreta Danorum enarravit. Deinde, prudenter congregato exercitu, super hostes irruit repente et incredibili strage occidit; residui cum rege suo Gudram, quem nostri Gurmundum vocant, cum xxx. proceribus baptizati sunt, et de dono regis acceperunt provinciam Orientalium Anglorum et Northamhimbrorum; post annos xi. obiit Gurmundus. Rex autem Aluredus, aliquantula pace potitus, instituit hundredos et decimas, et in quadriviis jussit armillas suspendi, ut raptores ab ingluvie compesceret rapinæ. Wintoniæ monasterium fecit et Seftoniæ posuit moniales; Boetium de Consolatione et Dialogum Gregorii et alios libros in Anglicam linguam vertit, et proverbia fecit. Habebat autem in hujusmodi adjutores Plegemundum Cantuariensem archiepiscopum et Serionem Scireburnensem episcopum et Werefridum episcopum Wicciorum et Johannem Scottum, qui hierarchiam Dionisii de Græco transtulit in Latinum. Postmodum vero idem Johannes a pueris quos docebat apud Westmonasterium[1] grafiis

W. Malmesb. G. R. ii. § 121.

His vision of S. Cuthbert.

He gives East Anglia to the Danes.

§ 122.

His literary labours.

His helpers.

§ 123.

[1] *Westmonasterium*] monasterium nostrum (*i.e.* Malmesbury), W. Malmesb. § 123. John was however abbot of Athelney, to which monastery the story probably belonged in its first form. Cf. Asser, V. Alf. Mon. Hist. Brit., p. 494.

W. Malmesb. G. R. ii. § 123.

interfectus, ibidem sepultus est. Idem rex Aluredus neminem illiteratum in curia sua præponere voluit; et ideo se dicebat hiis ex animo intendere, quia ecclesiæ cum bibliotecis suis a Danis combustæ fuerunt, et propterea in tota insula studium litterarum abolitum est, quod quisque magis vereretur capitis periculum, quam sequeretur librorum exercitium. Viginti et quatuor horas diei et noctis ita divi- serat ut viii. horas in scribendo, legendo et orando, viii. in cura corporis, viii. in expediendis regni negotiis transigeret. Erat in capella ejus candela ardens in xxiiii. divisiones partita, et ædituus ad hoc assignatus, qui per combustionem candelæ regem de singulis admoneret. In sinu gestabat librum Psalmorum, quem cum vacaret arripuit ut psalleret; de judiciis perperam factis suos asperrime corrigebat. Hic dedit ecclesiæ Christi Cantuariæ Edredeshethe apud Lundonias. Psalterii tandem translationem aggressus huic vitæ modum fecit rex Aluredus Adulfi filius, peractis in regno xxix. annis et mensibus vi., et sepultus est Wintoniæ in novo monasterio, ad cujus officinas instruendas Edwardus filius ejus emit terram ab episcopo et canonicis, et dedit pro singulis pedibus terræ unam mancam auri. Sed processu temporis diversis ex causis idem monasterium extra urbem translatum est, quod nunc Hida appellatur. Rex Adulfus pater Aluredi dedit ecclesiæ Christi Cantuariæ Ebbene, Deiferteseie, Mistenham, Blakeburneham, Ofneham, Plegemundham, Langeburne, Berthune, Delham, et silvam de Ostrindenne, et duo prata, unum apud Scetynge et aliud juxta Tanintune.

His love of books.

His division of the day.

His gift to Canterbury.

§ 124.

Foundation of the New Minster at Winchester.

Benefactions of Ethelwulf.

De Edwardo Seniore.

§ 125.

R. de Diceto, ii. 235.

Edwardus filius Aluredi optinuit regnum et coronatus est a Plegemundo Cantuariensi archiepiscopo apud Kingestune, et regnavit annis xxiii., in litterarum scientia patre inferior, sed regni potestate gloriosior, omnia regna insulæ deduxit in

Edward the Elder.

His victories.

unum Scottos etiam et Walenses subegit. Invenit ingenium quo excursus compesceret Danorum. Nam in locis suspectis circa litus maris oppida erexit, in quibus milites posuit ad arcendos Danorum excursus. Urbes et oppida demolita reparavit. Idem ex mandato Formosi papæ, qui in eum sententiam dederat, eo quod in Anglia plures episcoporum sedes per annos vii vacarent, convocato concilio cui præfuit, una cum rege, Plegemundus Cantuariensis archiepiscopus, instituit singulos episcopos singulis provinciis, Gewissorum, id est West Saxonum, et quod olim duo habuerunt in quinque divisum est. Deinde Plegemundus, Romam a rege missus, cum Cantuariam rediret, sacravit in ecclesia Christi episcopos vii. Edwardus autem obiit et in novo monasterio sepultus est.

W. Malmesb. G. R. ii. § 129.

Foundation of new episcopal sees.

§ 130.

Seven bishops consecrated.

De Adelstano rege.

Athelstan's reign.

Ethelstanus filius ejus successit in regnum, et coronatus est apud Kingestune ab Athelmo Cantuariensi archiepiscopo,[1] et regnavit annis xvi. Hic nova monasteria multa fecit, et vetera reparavit, quæ prædiis et libris et variis ornamentis decoravit. Reges Walliæ et Scotiæ, Juudualum scilicet et Constantinum, volentes rebellare regnis cedere compulit, et postea eosdem restituit, dicens gloriosius esse regem facere quam regem esse. Cum autem idem rex Scottorum Constantinus conaretur iterum rebellare, una cum Anlavo Sihtrici filio, qui Gurmundi erat cognatus,[2] et post Gurmundum rex Northamhimbrorum, Adelstano ex consulto cedente, ut gloriosius insultantem vinceret, juvenis audacissimus, veste mutata et lyram nactus, tentoria sibi cum exercitu occursantis ingressus est, et sub specie citharœdi omnia regis secreta diligenter conspicatur, et post dies paucos

§ 131.

His conquests.

Legend of Athelstan and Anlaf.

[1] apud . . . archiepiscopo] R. de Diceto, ii. 235.

[2] W. Malmesb., G. R., lib. ii § 134, p. 212.

W. Malmesb. G. R. lib. ii.

accepto cantus pretio ad suos lætus regreditur. Cum autem rex Adelstanus, exinde præmunitus, nocte cederet, et Anlavus non hæsitans citissime sequeretur, in subito noctis strepitu commoto, gladius regis cecidit e vagina et inermem reddidit regem; quocirca cum omnia tumultu cæco essent plena, invocato sancto Aldhelmo, adjecta manu ad vaginam, novum invenit ensem, ut aiunt, ex una parte sectilem, in quo usque ad mane et sic ad vesperam hostes laniavit, et ceteros cum Anlavo fugavit; cecidit ibidem rex Scottorum Constantinus et alii reges v., comites xii., multaque congeries barbarorum. Gladius autem, ut fertur, in thesauro regum servatur. Anlavus autem fugit in Hiberniam. Adelstanus vero Northwalensium regulos apud Herefordiam coegit sibi occurrere, et aliquamdiu recalcitrantes in deditionem transire, ut ei nomine vectigalis annuatim xx. libras auri, ccc. argenti, solverent, boves xxv. annumerarent, præterea quot placeret canes venatorios et volucres. Cui rex Noricorum, Haraldus nomine, misit navem rostra aurea et velum purpureum habentem, clipeis inauratis intrinsecus circumgiratam. Henricus etiam primus filius Conradi, Teutonicorum rex et imperator Romanorum, sororem ejus Othoni filio suo expostulavit; optinuit secundam Karolus rex, tertiam Lodovicus dux Aquitanniæ, quartam Hugo rex Francorum, qui per eosdem nuncios petitores misit regi Adelstano odores aromatum pretiosorum, gemmas optimas et præcipue smaragdos, equos cursores plurimos cum faleris aureis; vas quoddam ex onichino subtiliter sculptum; ensem Constantini magni in quo erat scriptum nomen ejusdem Constantini aureis litteris; in cujus capulo unus ex clavis Dominicæ Passionis erat affixus; lanceam quoque Karoli magni qua latus Domini dicebatur apertum, vexillum beati Mauricii et Tebeæ legionis; diadema ex auro quidem multo, sed magis gemmis pretiosum, particulam adorandæ crucis Domini cristallo inclusam, portiunculam coronæ spineæ eodem modo inclusam.

Legend of Athelstan's swords.

134.

Tribute of the princes of Wales.

135.

Athelstan's alliances abroad.

The presents of Hugh to Athelstan.

139.

Hic fratrem suum Edwinum, apud se de proditione insimulatum, solum cum armigero navem ascendere jussit, remige vacuam et remigio, vetustate quassam. Sed juvenis in talibus vitæ pertæsus voluntarie exiliens obiit;

Athelstan's penance for his treatment of Edwin.

unde rex septennem apud Lamport[1] egit pœnitentiam, sed delator fratris, scilicet pincerna regis, cum sollempni die propinaret et uno pede lapsus cum altero se recollegisset, ait "Sic frater fratrem adjuvat." Quo rex audito proditorem fratris truncari præcepit, auxilii fratris si viveret et mortis reminiscens. Hic dedit ecclesiæ Christi Cantuariæ villam cum pertinentiis suis quæ Holingburne vocatur. Qui cum multum vixisset gloriæ et parum ætati, post annos regni xvi., obiit apud Glocestriam, et sepultus est apud Malmesbiriam; cui successit. W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 139.

Athelstan's benefactions. § 140.

De rege Eadmundo.

Reign of Edmund. Eadmundus frater ejus, adolescens circa annorum xviii., et coronatus est apud Kingstune a beato Odone Cantuariensi archiepiscopo, et regnavit annis fere septem: quod audiens Anlavus rediit ab Hibernia, et rex iterum in Northumbria factus, cum Reginaldo Gurmundi filio, animum regis Eadmundi temptans deditionem optulit, Christianitatem fidei suæ obsidem professus est; sed cum post in proximo sacramentum læderet et regem irritaret, anno sequenti pulsus ab Anglia perpetuo exilio pœnas luit. Felices vero regis Eadmundi successus miserandus exitus decoloravit; siquidem latrunculus quem propter latrocinia eliminaverat, post sexennium regressus, cum in die festo Sancti Augustini Anglorum apostoli apud Puchrescerne inter convivas regis assideret, et hoc ipsum solus rex perciperet, ex mensa prosiliens prædonem per capillos apprehendens in terram elidit. At ille callide sicam extrahens in pectus regis quantum potuit infixit et occidit. Ipse vero multos saucians membratim dissectus interiit. Beatus Dunstanus ex saltatione dæmonis infortunium regis mente concipiens, audito regis obitu properavit et ipsius corpus Glastoniæ sepelivit. Dederat autem idem rex ecclesiæ Christi Cantuariæ Wingeham et Prestetune; cujus mater Ediva regis Eadwardi regina

§ 141.

His lamentable death. § 144.

Dunstan's presage.

Edmund's benefactions.

[1] *apud Lamport*] R. de Diceto, ii. 235.

dedit ecclesiæ Christi Cantuariæ Meapham, Culinge, Lenham, Pecham, Fernlege, Munketune, Ealdintune, et in eadem ecclesia Christi post obitum suum honorifice sepulta est. Benefactions of Eadgiva.

De Eadredo rege.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 146.

Eadredus, frater Eadmundi regis, Edwardi filius tertius, fratri successit in regnum, et coronatus est ab Odone Cantuariensi archiepiscopo apud Kingestune; regnavit ix. annis et dimidio; Northamhimbros et Scottos resilire volentes subegit, Wlstanum Eboracensem archiepiscopum, eo quod inimicorum regis fautor esset, aliquamdiu in vinculis tenuit, et postea liberavit; deinceps Deo et beato Dunstano devotus extitit, et post annos x. gaudentibus angelis vitam finivit. Hic dedit ecclesiæ Christi Cantuariæ Twiccenham et Raculf cum omnibus pertinentiis suis, et ossa corporis Sancti Audoeni Rothomagensis archiepiscopi. Hic est de quo Sanctus Dunstanus audivit de supernis dicentem "Rex Eadredus "modo dormivit in Domino." Hic itaque apud Wintoniam in episcopio sepultus est; cui successit

Reign of Eadred.

His friendship with Dunstan.

His benefactions.

De rege Edwino,

Edwinus filius Eadmundi superioris, quem coronavit sanctus Odo Cantuariensis archiepiscopus apud Kingestune; regnavit juvenis petulans annis iiii^{or}. Verum quia Dunstanus tunc abbas Glastoniæ, ea die qua coronatus est rex, eum a complexu meretriculæ violenter abstraxit, et in palatium reduxit ad episcopos, eum[1] ab Anglia fugavit, et omnes homines monastici ordinis, rebus suis in Anglia spoliatos, calamitatibus variis affecit; sed in proximo maxima parte regni mutilatus, vitam finivit indignam et Wintoniæ in novo monasterio sepultus est; cui successit in regnum

Reign of Edwy.

Dunstan banished.

[1] *eum*] quos, MS. over an erasure.

De rege Edgaro.

Reign of Edgar.

Eadgarus frater ejus, filius Eadmundi, juvenculus annorum xvi.; et coronatus est a beato Dunstano apud Bathoniam anno regni sui xiiii°, ante obitum tertio. Hic est de quo audierat Sanctus Dunstanus "Pax Anglorum ecclesiæ "exorti nunc pueri et Dunstani nostri tempore."[1] Adeo illis viventibus splendor ecclesiasticus floruit et tumultus bellicus emarcuit, ut nullus in cronicis præteriret annus quo non magnum et necessarium patriæ aliquid fecerit, quo non monasterium novum fundaverit. Regem Scottorum, Cumbrorum, omnesque reges Walensium ad curiam coactos, uno et perpetuo sacramento sibi obligavit, adeo ut apud Civitatem Legionum sibi occurrentes in pompam triumphi per fluvium Devam deduceret, et ad proram sedens, per hoc ostentans regalem magnificentiam quæ subjectam haberet tot regum potentiam. Claruit hiis diebus beatus Dunstanus, cujus rex consilio regebatur. Hic, cum potens esset in sæculo et devotus ad Deum, artium liberalium in tota insula post regem Aluredum excitator erat mirificus, regalium locorum reparator, terribilis in delinquentes, munificus et mitis in pauperes, in frivolis etiam pacis amator, ut in ciphis potantium clavos affigi præciperet aureos vel argenteos, ne quis proximum plus justo gravaret in potando. Regi Walensium ccc. luporum tributum imposuit, ut vel sic etiam ferarum compesceret rapinam, quod tribus annis solutum est. Hic cum audisset regem Scottorum in convivio dixisse yronice tot provincias subjectas esse hujusmodi homuncioni, accersivit eum, longeque deducto in silvam unum e duobus ensibus, quos secum attulerat, tradidit, dicens, "Nunc experire vires tuas, cum soli simus. Jam enim fac ut "appareat quis alteri merito supponi debeat. Turpe enim est "esse regem in convivio dicaculum, nec esse in prælio prompt-"tum." Confusus ille ad pedes corruit exprobrantis, veniam petiit et optinuit. Per septennium diadema non portavit, quia Deum et Sanctum Dunstanum offenderat, eo quod sanctimonialem fœminam concupitam, a monasterio tractam, corruperat: peracta tandem septenni pœnitentia in civitate

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 148. § 160. § 148.

His triumph at Chester.

His greatness.

§ 149. 155.

Story of the king of Scots.

§ 156.

His seven years' penance.

§ 158.

[1] *Pax . . . tempore*] From Florence of Worcester.

W. Malmesb. G. R. ii. § 159.

quæ dicitur Akeman,[1] id est Bathonia, a beato Dunstano reconciliatus est et coronatus. Filiam cujusdam comitis apud Werham[2] concupivit et sibi noctu præcepit adduci, cui cum mater puellæ, indignans de concubinatu filiæ, pedissequam suam regi supponeret, et ipsa post amplexus regios summo mane surgens libertate donari petisset, et rex de fraude certioratus esset, fecit eam de cetero dominis suis dominari, et eam intimo dilexit amore. Hic per manum Sancti Dunstani plusquam xl. monasteria[3] restauravit, et ejectis clericis, qui ea tempore hostilitatis occupaverant, monachos intromisit. Regnavit annis xvi. et obiit, et sepultus est apud Glastoniam. Post decessum ejus res et spes Anglorum retro lapsæ sunt; cui successit

Legend about him.

His patronage of monks.

De rege Edwardo martyre.

§ 161.

Edwardus filius ejus, quem contra voluntatem optimatum Angliæ Sanctus Dunstanus coronavit apud Kingestune. Clerici vero de monasteriis per Edgarum regem et Sanctum Dunstanum archiepiscopum expulsi, Alferio quodam quem advocatum habebant agente, rediviva bella in monachos instaurare cupiebant, ut eos expellerent. Itaque frequenti sinodo coacta primum apud Wintoniam, ubi beata crux exclamans dixit, "Absit hoc ut fiat;" deinde apud Kalne ubi, dum validissimum robur ecclesiæ multis conviciis totius fere senatores Angliæ Dunstanum Cantuariensem archiepiscopum agitarent, solarium totum cœnaculi corruit et contriti sunt; solus Dunstanus stans in trabe remansit illæsus. Sic archiepiscopo monachorum tutori

Reign of Edward.

Synods of Winchester and Calne.

Osb. V. Dunst. c. 36.

W. Malmesb. G. R. ii. § 161.

§ 162.

Deus de clericis pacem dedit. Alferius autem, qui pro clericis agens monachorum pessimus erat persecutor, pediculis consumptus interiit. Edwardus autem rex regnavit annis iiii^{or}, et demum per insidias Elfridæ novercæ suæ post poculum porrectum et basia prælibata per satelli-

Murder of Edward.

[1] *in . . . Akeman*] From Florence of Worcester.

[2] *Werham*] Andeveram, W. Malmesb.

[3] See Eadmer's life of Dunstan, p. 214.

Penance of Elfrida. tem sica transfossus obiit, et sepultus est sine honore apud Werham. Elfrida vero Edwardi noverca apud Werwellam pœnitentiam egit et obiit. Edwardo successit in regnum W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 162.

De rege Ethelredo.

Reign of Ethelred. Ethelredus filius Edgari, et coronatus est a beato Dunstano apud Kingestune; obsedit potius quam rexit regnum annis xxxvii.; ejus vitæ cursus sævus erat in principio, miser in medio, turpis in exitu; prædixerat ei Sanctus Dunstanus mala futura et toti regno, cum ei coronam regni imponeret invitus. § 164.

Landing of the Danes. Anno tertio applicuerunt apud Hamtoniam naves vii. piratarum, et populata provincia recesserunt. Orta postmodum discordia inter regem Ethelredum et episcopum Roffensem, idem rex collecto exercitu Roffensem obsedit civitatem. Qui cum pro simplici mandato Dunstani Cantuariensis archiepiscopi nollet ab obsidione recedere, misit ei Dunstanus c. libras, cum § 165.

Prophecy of Dunstan. hujusmodi mandato, "Quoniam prætulisti argentum Deo, "pecuniam apostolo, mihi tuam cupiditatem, velociter veni- "ent mala super te quæ locutus est Dominus." Post obitum Dunstani, Danis omnes fere portus infestantibus et levitate piratica ubique discurrentibus; dum nesciretur ubi eis occurri

Tribute paid to the Danes. deberet, decretum est a Sirico Cantuariensi archiepiscopo, qui beato successit Dunstano, ut $\overline{\text{x}}$. librarum argenti Danis solverentur, ut vel sic ab Anglia recederent. Discesserunt ad tempus, sed, dulcedine tributi allecti, iterum et iterum et sæpe numero sed et innumerabiles in Angliam advecti sunt, et vastatis provinciis et destructis ecclesiis, cum resistentem non haberent, omnia consumpserunt.

Character of Ethelred. Rex etenim pulcre ad dormiendum paratus, homo quippe inertiæ deditus et formidine meritorum nullum sibi fidelem metuens, ad tanta negotia negligens factus est, et hii quos ceteris præposuerat proditores ejus effecti sunt. Dissensio itaque erat inter magnates, eo quod magis de propriis negotiis cogitarent, quam de utilitate communi. Sic itaque primoribus inertia dissipatis, reliquum vulgus tantus timor invasit (p. 266.)

W. Malmesb. G. R. ii. 165. p. 264.

ut nichil de resistendo cogitarent. Optinuerunt itaque Dani, præter alia quæ ingesserant mala, tributum xvi. librarum ;[1] sed nec sic ab ingluvie rapinæ cessantes, venerunt in Angliam cum xciiii. navibus, quorum duces fuerunt Anlavus rex Noreganorum et Suanus rex Danorum. Hiis diebus datum est tributum Danis xxiiii. librarum,[2] ut a rapinis cessarent. Hoc quoque tempore jussit rex, inconsulte agens, ut occiderentur Dani omnes in Anglia degẽntes, cujuscunque essent sexus, ordinis, et ætatis. Unde ceteri navibus advolantes, solito insaniores effecti, gentem Anglicam dirissime affligebant, ideoque solvebatur eis tributum xxxvi. librarum.[3] Attamen plus solito venerunt in Angliam apud Sandwich, et tandem obsessa Cantuaria et effracta per proditionem Ailmari archidiaconi,[4] gladiis consumitur et flammis. Archiepiscopus Elphegus captus abductus est, et monachi ecclesiæ Christi una cum populo perempti sunt; post menses sex archiepiscopus martyr effectus est, eo quod nollet pauperes homines ecclesiæ pro redemptione sua spoliare. Ailmarus abbas abire permissus est. Deinde solvebatur tributum Danis xlviii. librarum, pro redemptione vero archiepiscopi petierunt iii.[5] Sic Anglia, misere Danis pessundata, bonis omnibus inanis et vacua, doloris et angustiæ repleta est ærumpnis. Rex itaque sibi præcavens de solo fugæ præsidio cogitabat. Habebat autem uxorem Emmam nomine, sororem scilicet Ricardi ducis Normanniæ. Hanc præmisit ad fratrem cum filiis duobus Eadmundo et Edwardo, et in proximo subsecutus est, quondam mónarchus et potens, modo miser et exul, dolendam sibi ruminans commutationem, quia facilius toleres opes non habuisse, quam habitas amisisse. Suanus interea crudelissimus Danus.

Repeated payments to the Danes.

Massacre and expiation.

Capture and martyrdom of archbishop, Elfege.

§ 177.

Flight of the king to Normandy.

§ 179.

[1] Flor. Wig., A.D. 994.
[2] Flor. Wig., A.D. 1002.
[3] Flor. Wig., A.D. 1007.
[4] Flor. Wig., A.D. 1011.
[5] Flor. Wig., A.D. 1012.

Death of Sweyn.

modo quo diximus invasam Angliam etiam post martyrium Sancti Ælphegi, rapinis, cædibus et incendiis urgebat. Sed post paululum obiit, ambiguum qua morte, percussus tamen, ut dicitur, a Sancto Edmundo ipsius attrociter minitans[1] invadere territorium. Turkillus autem, sibi præcavens, citissime regem Daciæ Cnutonem ascivit, qui cum suis in Angliam venit, apud Sandwicum applicuit, ultionem Gunildis sororis animo intendens,[2] quam rex Ethelredus cum omnibus qui fuerunt in Anglia Danis fecerat occidi. Igitur Dani Cnutonem filium Suani in regem eligunt. Angli vero contra naturalem dominum de Normannia revocare contendunt. Ille vero primo præmittit filium suum nomine Edwardum qui fidem principum, favorem vulgi specularetur; deinde reversus patrem reduxit in Angliam, quem Angli cum gaudio susceperunt. Congregato itaque exercitu rex Ethelredus Cnutonem insequitur. At ille in Lindeseia sibi metuens naves ascendit, et in Cantiam properans apud Sandwicum applicuit, et ibidem obsides Anglorum quos habebat pueros nobiles, naribus et auribus abscisis, detruncavit, et sic in Danemarchiam navigavit. Rex autem Ethelredus, coacto consilio apud Oxonefordiam Danorum et Anglorum, jussit interfici nobilissimos Danorum, Sigeferdum et Morcardum, consilio usus comitis Edrici, qui partis utriusque proditor erat. Cnuto autem, compositis rebus regni Daciæ, venit in Angliam ad moriendum vel ad vincendum, et applicuit apud Sanwicum, et inde properavit in West Saxoniam; ad quem venit proditor ille Edricus cum navibus xl. Cnuto citissime optinuit West Saxoniam et Merciam, eo quod nullum haberet sibi resistentem. Edmundus autem Ferreum-latus, regis Ethelredi filius, diu deliberato consilio, Cnutoni volebat resistere; sed rex ægrotans desperatus est et obiit, et sepultus est in ecclesia beati Pauli apostoli Londoniæ. Cives illico Lundani regem conclamant

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 179.

Arrival of Canute.

Restoration of Ethelred.

Departure of Canute.

§ 180.

His return and rapid conquests.

Ethelred dies.

[1] *minitans*] irritans, MS.

[2] *ultiomem . . . intendens*] This is said by William of Malmesbury in reference to Sweyn, who was Gunhilda's brother.

De Edmundo Ireneside.

W. Malmesb. G. R. ii. § 180.

Eadmundum Ireneside, quem sacravit Livingus Cantuariæ archiepiscopus apud Lundonias; qui mox exercitu congregato Danos non semel fugavit et vicit et occidit, et omnimodam ut fertur optinuisset victoriam, nisi proditor ille Edricus esset et complices sui; qui ex assensu Cnutonis cum Edmundo erat ut ipsius secreta Cnutoni revelaret. Apud Assendune nobilissimis viris Angliæ a Cnutone peremptis flos patriæ totus emarcuit. Inde Eadmundus pene solus recedens Glocestriam venit; quem Cnuto citissime secutus est. Cum autem Edmundus cum Cnutone singularem pugnam appeteret, et Cnuto refutaret eo quod ipse modicæ esset staturæ, licet magni cordis, Edmundus vero ingentem haberet corporis molem, convenit tandem inter eos ut Angliam partirentur; conclamat utrimque exercitus utriusque, et, facto pacis fœdere, ab alterutro discesserunt; nec multo post occisus est Edmundus cum secretius sederet ad requisita naturæ, cum quispiam veru ferreum acriter submitteret in posteriora. Cujus frater Edwinus, filius quoque Ethelredi regis, Edwardus, Eadmundus, ab Anglia fugati sunt. Ipse autem non regnavit per annum; obiit et sepultus est apud Glastoniam. Fratres ejus ex Emma, quæ etiam Elfiva dicebatur, toto tempore quo Cnuto regnabat, in Normannia fuerunt.

Reign of Edmund Ironside.

Battle of Assandune.

England divided with Canute.

Murder of Edmund.

De Cnutone rege.

§ 181.

Rex autem Cnuto regnum adeptus coronatus est a Livingo Cantuariensi archiepiscopo apud Lundonias; accepit autem in conjugium Emmam prædecessoris sui regis Ethelredi uxorem, sororem videlicet Ricardi ducis Normanniæ. Processu temporis cum Edericus, cum eo litigans, ei improperaret quod propter eum regem Edmundum extinxerat, rex inquit, "Et tu merito morieris, qui "dominum proprium et fratrem mihi fœderatum occideris." Illico præcepit eum jugulari, cujus corpus super murum

Reign of Canute.

Fate of Eadric Streone.

Dismissal of the Danes. positum est, et postea in fluvium Tamensem projectum. Postea præcepit rex solvi Danis lx̄xii. librarum,[1] et sic abierunt in terram suam; deinde nacta occasione Turkillum ab Anglia fugavit et Ericum, quos habuerat ante consiliarios. Timebat enim illorum perfidiam. Interfectores etiam Edmundi suppliciis afflictos interemit. Anglos deinde et Danos tam in prælio quam in concilio pacificavit. Monasteria vel per se vel per alios destructa restauravit, et nova fundavit. Ecclesiam Sancti Eadmundi magnificavit, et, expulsis clericis qui eam occupaverant, monachos ibidem statuit. Corpus Sancti Elphegi martyris de Lundoniis Cantuariam fecit honorifice deferri. Portum de Sandwich Cantuariensi dedit ecclesiæ, cum aurea corona capitis sui. Villam quoque de Folkestan eidem reddidit ecclesiæ cum appendiciis suis. Wintoniensem ecclesiam in multis ampliavit. Suevos etiam et Norwegiam subegit; deinde Romam profectus a domino papa Johanne honorifice susceptus est. Indeque in Angliam reversus Scottos subegit. Brachium Sancti Augustini doctoris, centum talentis argenti et talento auri comparatum, ad ecclesiam Coventrensem dedit. Cantuariensi ecclesiæ dedit brachium Sancti Bartholomæi apostoli, et Apeldre, Heselherste et Palstre, Wihtrichesham et Folkestan prius ablatam reddidit; leges optimas in Anglia observari præcepit; et post annos regni xx. obiit apud Seftoniam, et Wintoniæ sepultus est. Cujus regina Emma nomine dedit ecclesiæ Cantuariensi Niwentune et Brutewelle, et duo pallia et duas cappas cum tassellis aureis, et calicem magnum aureum, et textum similiter aureum.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 181.

Foundation at S. Edmunds.

Benefactions to Canterbury.

Canute's visit to Rome.

§ 182.

His laws.

§ 183.

§ 187.

Benefactions of queen Emma.

De Haraldo rege et Hardecanuto.

Reign of Harold I. Cnutoni successit in regnum Haroldus filius ejus, et coronatus est ab Egelnotho Cantuariæ archiepiscopo

§ 188.

[1] Flor. Wig., A.D. 1018.

apud Lundonias, et regnavit annis iiii^{or}, et defunctus est et sepultus apud Westmonasterium ; postea vero exinde ejectus est, et apud Sanctum Clementem reconditus.[1] His burial.

De rege Hardecnut.

W. Malnesb. G. R. lib. ii. § 188.

Hardecanut Cnutonis alter filius successit in regnum, et sacratus est apud Lundonias ab Egelnotho Cantuariensi archiepiscopo. Hic Gunnildam sororem suam Henrico imperatori Romano nuptum misit; quæ postmodum a viro suo adulterii accusata injuste, cum nullum haberet defensionis solatium ob metum imperatoris, per puerum quendam quem ex Anglia secum adduxerat monomachico certamine defensa est. Homo vero giganteæ molis, qui Gunildam accusabat, succiso poplite enervatur. Gunildis repudium misit imperatori pœnitenti, et suscepit habitum sanctimonialem, fideliori serviens imperatori Deo. Hardecanutus regnavit utcunque annis duobus, et obiit, et sepultus est apud Wintoniam.[2] Reign of Hardicanute. Story of Gunhilda.

De sancto rege Edwardo.

196.

Successit ei in regnum Edwardus junior, filius Ethelredi regis, et consecratus est ab Eadsino Cantuariensi archiepiscopo apud Wintoniam;[3] vir quidem imperio minus ydoneus, sed Deo devotus et ab Eo valde dilectus; omnia domi forisque quieta, omnia tranquilla, ut videretur quod Dei potentia regnum regeret; et cum tantæ esset simplicitatis ut ne verbo homunculos offenderet; ejus erat apud domesticos reverentia vehemens, apud exteros metus ingens. Habebat autem consiliarios viros prudentes et potentes, Siwardum scilicet Northimbrensem, qui cum rege Scottorum Reign of Edward the Confessor. His counsellors.

---

[1] *apud . . . reconditus*] See R. de Diceto, i. 186, ii. 238, where the language used agrees almost exactly with the text.

[2] This account of Hardicanute agrees almost exactly with that taken by Ralph de Diceto from William of Malmesbury. R. de Dic., Opp. ii. 238.

[3] *Wintoniam*] Cf. R. de Dic., ii. 239; Flor. Wig., A.D. 1043.

Siward and Leofric.

rebellare volente dimicavit, eumque vita privavit et regno, et substituit Malcolmum filium regis Cumbrorum; Leovricum quoque comitem habuit rex Herfordensem, qui eum contra simultates comitis Godwini tutabatur, qui, cum pertinax esset et pravus, regem minus debito reverebatur. Hic Leoricus ex assensu regis fundavit monasteria cum uxore sua Godiva, scilicet Coventrense, Sanctæ Mariæ de Stoe, et Wenloc, Leonense et alia nonnulla. Habuit etiam rex Haroldum West Saxonum ducem, filium videlicet comitis Godwini, qui duos fratres [reges] Walensium Ris et Griffin in mortem egit et subegit. Rex autem Edwardus, licet Domino perpetuam a pueritia vovisset castitatem, episcoporum tamen et comitum instinctu, nec tamen votum rupit castitatis, desponsavit filiam comitis Godwini Editham nomine. Quam cum videres, si litteras omnium artium liberalium unde imbuta fuit stuperes, modestiam certe animi, et speciem corporis desiderares. Erat autem odium sed occultum inter Normannos et Anglos qui cum rege erant. Vocaverat enim rex quosdam Normannos, qui quondam dum exularet ei aliquantulum præbuerunt solatium, inter quos Robertus erat, quem ex monacho Gemetensi episcopum Lundoniensem, et post obitum Eadsii Cantuariensem fecerat archiepiscopum. Hunc cum ceteris Normannis Angli accusabant, Normannie contra Godwinum et filios ejus delatores regis esse dicebant. Unde Godwinus, cum filiis suis commotus, congregavit exercitum de xii. comitatibus quibus dominabantur, quasi contra regem essent dimicaturi. Cum autem rex suos convocasset, meliori usi consilio omnes ad sua redierunt, et tandem Godwinus cum filiis suis ab Anglia fugatus est. Deinde post temporis spatium rediens, suam et suorum facunde purgavit innocentiam, et ad gratiam regis admissus, sibi et filiis ablatos recuperavit honores; erat enim senex ille fama clarus, lingua potens, pertinax in proposito, pervicax orator ad flectendos animos audientium. Sic de regis innocentia securior effectus, in Normannos quasi in turbatores patriæ regis iram convertit. Robertus igitur Cantuariensis archiepi-

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 196.

Edward's chastity and marriage.

§ 197.

He favours the Normans.

Insurrection of Godwin.

Flor. Wig. A.D. 1051.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 199.

Attack on the Normans.

scopus non solus ab Anglia recessit, sedemque appellans apostolicam apud Gemeticum decidit in lectum et defunctus est; cujus archiepiscopatus sedem adhuc ipso vivente cupidus invasit Stigandus episcopus Wintoniensis; nec tamen episcopatum dimisit. Flight of archbishop Robert.

Flor. Wig. A.D. 1043. Rex autem Edwardus in primis annis regni, consilio suorum incitatus, Wintoniam properavit, ubi mater sua degebat, eique omnem supellectilem auream et argenteam, unde nimis abundabat, abstulit, ne forte motu fœmineo contra filium aliquid moliretur adversi. Non enim ceciderat a mente quod ei parum dederat et dura erat, dum ante regnum in Normannia degebat, et in multis abundaret unde ipse egebat. Edward's harshness to his mother.

Dedit autem rex Edwardus Cantuariensi ecclesiæ villam quæ dicitur Cherteham, quam eadem ecclesia pridem habuerat, et villam quæ Walewrthe vocatur. Westmonasterium donis et ædificiis et monachis ampliavit. Hic est primus regum Angliæ qui in cartis suis ad testimonium veritatis ceram impressam appendit. Non enim habebant antiquitus de donationibus aut venditionibus terrarum nisi scedulas tantum de pactione qualibet inscriptas cum nominibus et signis personarum ibidem præsentium. Has scedulas tunc temporis "land-bokes,"[1] id est libros terrarum, Angli vocabant, idemque robur habebant quod nunc vix optinent cartæ nostræ cum qualibet impressione.[2] His benefactions to Canterbury. His use of a seal. Diplomatic usages.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 197. Godwinus ad mensam regis sedens,[3] et per invocationem judicii divini de morte fratris regis qua impetebatur se excusans, ibidem expalluit et mortuus est; et post tempus modicum ægrotavit rex et ad vitam transivit æternam, post annos regni xxiiii^{or}, et apud Westmonasterium sepultus est. Death of Godwin. Death of Edward.

---

[1] *land-bokes*] This is the title given to the Canterbury Charters in the Cartulary, MS. Lambeth 1211. Copied by Leland, Collectanea, vol. i. p. 262 (312).

[2] *Edwardus . . . . impressione*] Cf. R. de Diceto, i. 190.

[3] *ad mensam . . . sedens*] Cf. R. de Diceto, i. 190.

De Haroldo rege.

Reign of Harold II.

Cui Haroldus filius Godwini successit in regnum, eo quod in illis diebus non erat eo potentior in regno; et ut fertur coronatus est ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo apud Lundonias, et non regnavit per annum. Nam rex Noricorum cum classe multa venit in Northimbriam rapinis et incendiis operam dans. Cui Haroldus cum multo exercitu Anglorum occurrit, et, agmine disposito, commisit, hostibus truncatis, victoriam optinuit. Cum autem inde gloriosus rediret, accepit nuncium quod Willelmus dux Normanniæ apud Hastingum cum exercitu multo applicuisset. Cui cum paucis occurrit, commisit et fere victoriam optinuit. Sed dux cum Anglos in acie primum videret impenetrabiles, innuit suis ut fugam simularent. Sic Anglorum acie divulsa redierunt Normanni, et fuso Haroldi exercitu Willelmus optinuit victoriam et Angliæ dominatum. Ipse quoque Haroldus sagitta confossus occubuit, et sepultus est apud Waltham.[1]

R. de Dic. ii. 238.

His victory over the Norsemen.

Defeat and death of Harold at Hastings.

De rege Willelmo primo.

Reign of William the Bastard.

Haroldo successit in regnum Willelmus cognomine bastardus. Quis autem fuerit iste Willelmus, vel quare bastardus appellatus est, breviter est intimandum; præsertim cum multa, tum de ipso tum de successoribus suis, dicenda sunt, et quod Angliam in novam vivendi transtulit formam et loquendi. Cujus pater Robertus, secundi Ricardi filius, cum puellam in chorea saltantem forte pertransiens conspiceret, adamavit et concupivit; eamque sibi nocte præcepit adduci;

Reason of the name.

W. Malmesb. G. R. lib. iii. § 229.

---

[1] *Waltham*] See R. de Dic., ii. 238; W. Malmesb., G. R., lib. iii. § 247.

Here MS. Trin. Coll. Camb., R. 5. 41, ceases to reproduce the text of Gervase. The continuation, in that MS., is derived from other sources, and includes the Chronicle of John of London, with additions down to the year 1382.

W. Malmesb. G. R. lib. iii. § 230.

deinde eam unice dilexit et aliquandiu justæ uxoris loco habuit; et genuit ex ea filium, quem vocavit Willelmum. Bastardus vero cognominatus est, quia non de conjuge desponsata, sed de concubina, natus est, quod Latini nothum appellant. Cujus pater Robertus, cum ex voto Jerosolimam decrevisset adire, in concilio apud Fiscannum adunato, jubente patre, in nomen et fidem Willelmi ab omnibus juratur. Gilebertus comes tutor erat pupilli, sub custodia Francorum regis Henrici. His ita gestis, dux Robertus peregre profectus est et obiit; et omnia in Normannia in contrarium commutata sunt. Nam cum puerum Willelmum potentiores terræ dedignarentur habere dominum, eumque cogitarent etiam de Normannia propulsare, comes Gilebertus interfectus est; sed Willelmus deinceps, sub regis Henrici tutamine, Normanniæ dominus reservatus est. Qui cum decenter educatus adolesceret, et deinde in robur virile crevisset, majoribus natu et pluribus solus erat metuendus; nec mora, sibi resistentes contrivit, et Normanniæ pacem restituit. Accepit autem filiam comitis Flandriæ Baldewini in uxorem, Matildam nomine; de qua genuit Robertum, Ricardum, Willelmum et Henricum. Deinde Willelmus, manus ad majora protendens, civitatem Cinomannum et Britanniam revocavit, quæ olim Normanniæ appendices fuerunt. Angliam etiam maxime concupivit, beato rege Edwardo ad cælestia translato, cujus dominatum sibi assumpserat Haroldus. Willelmus igitur classem non modicam et exercitum paravit in Angliam, et applicuit apud Hastingum. Haroldus autem, de rege Noricorum apud Northumbriam, ubi applicuerat cum multa pugnatorum copia, victoriam adeptus, de adventu ducis Willelmi rumores accepit infaustos, videlicet Willelmum cum exercitu non modico applicuisse apud Hastinges. Intrepidus igitur sed et indignans, cursu concito Haroldus occurrit, et castra posuit ex adverso; cui dux Willelmus per Willelmum monachum pacifice mandavit, ut secundum conditiones olim factas aut regno cederet vel sub eo regnaturus teneret, vel exercitu utroque

Birth and early days of William.

His marriage.

His invasion of England.

§ 236.

§ 239.

§ 240.

Harold's preparations to resist him.

spectante gladio rem ventilarent. Haroldus vero nuntium Willelmi turbidus abegit, et omnes et omnia præparantur ad pugnam. Verum, cum Angli cantibus et potibus noctem duxissent insompnem, mane facto pedites omnes cum bipennibus, conserta ante se scutorum testudine, impenetrabilem cuneum faciunt. Rex ipse juxta vexillum suum stabat intrepidus, ut nemo de fugæ præsidio cogitaret. At contra Normanni confessionibus et precibus insistebant, et communioni. Deinde pedites, arcubus et sagittis instructi, milites a tergo sequentes præcedebant; et congressi

Battle of Hastings.

sunt. Cum autem Normanni testudinem scutorum nullo conatu penetrare valerent, ex imperio ducis simulata fuga recesserunt. Quos cum Angli, testudine dissoluta, ocius insequerentur, reversi Normanni non modicam stragem de Anglis fecerunt, et in foveas quas ipsi ad seducendos Normannos præparaverant, retrocedentes Anglos dejecerunt, terramque corporibus

Death of Harold.

humanis coæquaverunt. Ipse quoque Haroldus sagitta confossus in capite, occubuit, et sic Willelmus Bastardus victoria potitus est.

W. Malmesb. G. R. lib. iii. § 240. § 241. § 242.

Deinde Willelmus Lundoniam petiit, et, occurrentibus ei nobilioribus Angliæ, in regem eligitur, et coronatus est ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo, die Natalis Domini; Stigandus enim indebite sibi assumpserat pontificatum Cantuariensis ecclesiæ, ad quam specialiter regum spectat coronatio. Proinde rex Willelmus Exoniam rebellantem subegit, et Eboracum, quæ rebellantium omnium ab olim unicum et ultimum semper erat refugium; regem Scotorum Malcolmum subegit, et Walenses tributarios fecit. Conjuratione quoque valida, quam Angli fecerant, regi detecta, omnes Anglos deinde odio habuit, ut potentiores primo pecuniis deinde possessionibus, nonnullos vita exueret. Stabili quoque obfirmavit edicto, ut nullum gentis illius monachum vel clericum ad aliquam dignitatem assumi pateretur. Episcopos et abbates Anglos pro voto deposuit, et Normannos vel Francos per baculum pastoralem instituit; Stigandum Cantuariensem, auctoritate sedis apostolicæ depositum, in carcerem trusit, eique magnum illum supposuit

Coronation of William.

§ 247.

Conquest of York, the Scots, and Welsh.

§ 248. § 258.

Deposition of bishops and abbots.

§ 253. § 254.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 258.

Lanfrancum. Omnium redditus prædiorum in tota Anglia per nuncios inquisivit et notitiæ suæ per scriptum adjecit; omnes etiam liberos homines cujuscumque essent suæ fidelitati juramentum præstare coegit. Concilia non sinebat cogi nec quicquam ibidem statui nisi de voluntate sua omnia procederent, in quibus recordata sunt jura Cantuariensis ecclesiæ. Ita Willelmus rex in subjectos leniter, in rebelles turbide agens, tota Anglia potitus. Philippus rex Francorum Willelmo semper erat infidus; homini etenim suo tantum invidebat dominatum. Robertus etiam filius ejus primogenitus a patre profugus, una cum rege Franciæ, genitori suo semper erat infestus; regem etiam Danorum habuit insidiatorem, qui cum, classe congregata, Angliam temptaret adire, vi ventorum repulsus est. Fratrem suum Odonem episcopum Bajocensem, quem etiam in Anglia Cantiæ comitem fecerat, cum eum sibi oblatrantem audiret, in vincula conjecit et tenuit. Novam forestam fecit in provincia Wintoniensi, pro qua desertas reddidit villas, subvertit ecclesias, et per xxx. miliaria ibidem latibula fecit ferarum. In hac postmodum duo filii ejus, Ricardus in collo, Willelmus in pectore, sagitta confossus est. Duo monasteria rex Willelmus construxit, unum apud Cadomum in honorem Sancti Stephani; aliud in Anglia in honorem Sancti Martini, quod in eo loco situm est, ubi de Haroldo victoriam obtinuit, et Bellum vocatur. Monasteriis, in Normannia fundatis, nonnulla beneficia contulit in Anglia, ut Anglicana copia illorum tenuitas sustentaretur. Exercitio nemorum adeo deditus est ut multa miliaria ejectis habitatoribus silvescere juberet. Tres anni festivitates præcipuas conviviis sumptuosis agebat cum esset in Anglia; Natale scilicet apud Glocestriam, Pascha apud Wintoniam, Pentecosten apud Westmonasterium, ut exterorum gentium legati nobilium Angliæ virorum speciem apparatumque mirabilem mirarentur deliciarum. Dei erat famulis humilis, subjectis favorabilis, in rebelles inexorabilis. Cantuariensem admodum dilexit et exaltavit ecclesiam; libertates eidem confirmavit et auxit; eidem etiam ecclesiæ instinctu Lam-

Domesday survey.

Treatment of the church.

Rebellion of Robert.

§ 277.

The New Forest.

§ 275.

Monasteries at Caen and Battle.

§ 267.

§ 278.

§ 279.

William's great courts

§ 267.

His love for Canterbury.

Restitution of estates to Canterbury.

franci restituit terras modernis et antiquis temporibus ablatas, quarum nomina hæc sunt: Raculf, Sandwic, Raceburch, Wdetun, monasterium de Limminge cum terris et consuetudinibus ad ipsum pertinentibus, i. Saltwde cum Hethe ad Saltwde pertinente, Langeporte, Niwendenne, Rokinge, Detlinge, Prestentune, Sunderer-herste, Carhethe, Orpentune, Ainesford, Denintune, Stoke, quatuor præbendas de Niwentune, et præter hæc omnia multas alias modicas terras tam in insulis quam extra insulas in Cantia sitas. Reddidit etiam Murtelac, Herges, Hese, Risberge, Healtune, Niwentune, Frakenham, Stistede, Stanbrigge, ecclesiam Sanctæ Mariæ quæ est in Lundonia. Ex his terris

See Mon. Angl. i. 109.

MS. Cotton, Claud. c. 6.

Lanfranc's disposal of them.

Lamfrancus archiepiscopus quasdam sibi retinuit, quasdam conventui reddidit, quasdam ecclesiæ Roffensi restituit, quia ante adventum regis Willelmi de jure suo fuerunt. Hac de causa dicitur quod Lamfrancus villas, quas archiepiscopi habent, a portione diviserit monachorum, sed falluntur; quia a tempore Theodori archiepiscopi partita fuerunt, ut in sequentibus dicetur.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 281.

Close of William's life.

Willelmus autem rex extremo vitæ tempore cum ex portione quam acceperat indulgeret quieti, et audisset regem Franciæ ironice dixisse quod rex Angliæ apud Rothomagum more fœminarum parturientium lectum foveret, respondit, "Cum ad missam post partum ibo, centum "milia candelas ei libabo"; splendoris Dei vel resurrectionis, quo uti solebat, adiciens juramentum. Nec multo post mense Augusto exercitu congregato Franciam infestus ingressus omnia proterit, omnia populatur; messes et vineas flamma consumpsit, et civitatem Medantum, ubi ecclesia Sanctæ Mariæ concrematur. Quo successu lætificatus rex, dum suos infessus incitaret ad malum, præruptam fossam sonipes transiliens interranea sessoris disrupit, quod in anteriori parte sellæ venter ingens protuberabat. Rothomagum itaque reversus lecto decubuit, et desperatus est. Normanniam tandem sed invitus dedit Roberto filio suo, Angliam Willelmo, possessiones alias concessit Henrico; vinctos suos præcepit omnes absolvi, et thesauros in opus pauperum et

§ 282.

His disposal of his states.

V. Mal-
nesb. G.
R. lib. iii.
283.

ecclesiarum effundi. Obiit autem rex Willelmus vii. idus Septembris anno regni sui xxii°, ducatus vero l°i°, vitæ autem l°ix°, anno Dominicæ incarnationis M. LXXXVII. Cujus corpus per Sequanam delatum apud Cadomum sepultum est. Death of the Conqueror, 1087.

De rege Willelmo Rufo.

b. iv.
305.

Cujus filius Willelmus cursu concito, patre adhuc spirante, in Angliam advectus, patris nuntiavit interitum, et cum thesauris patris nutu Lanfranci Cantuariensis archiepiscopi, qui eum nutrierat et militem fecerat, obtinuit et regnum; et coronatus est ab eodem apud Lundonias in die festo sanctorum Cosmæ et Damiani, Dominica die. Qui inter initia, vivente Lanfranco Cantuariensi archiepiscopo, ab omni crimine abhorrebat, ut unicum fore regum speculum speraretur. Lamfranco autem defuncto, aliquamdiu varium se præstitit æquali lance vitiorum atque virtutum; sed paulatim succrescentibus vitiis virtutes in eo penitus evacuaverunt. Erat enim ita liberalis quod prodigus, ita magnanimus quod superbus, ita severus quod sævus. Et tandem Deum parum reverebatur, nichil homines; plus etenim justo lucris et severitati deditus erat. In triclino omni levitati accommodus, facetus cavillator, et de liberalitate, qua se ipsum fallebat et alios, jocundus et dissolutus. Accession of William Rufus.

312.

His character.

314.

Accessit ipsius avidæ menti fomes cupiditatum Ranulfus clericus, ex infimo genere hominum natus, lingua et calliditate provectus ad summum. Iste si quando edictum regium processisset ut nominatim tributum Anglia solveret, duplum adiciebat, expilator divitum, exterminator pauperum, confiscator alienarum hereditatum, invictus causidicus et tum verbis tum rebus immodicus, juxta in simplices ut in rebelles furens; subinde cachinnante rege ac dicente solum esse hominem qui sciret sic agitare ingenium, nec aliorum curaret odium dummodo complacaret dominum. Hoc auctore sacri honores ecclesiarum mortuis pastoribus venum locati sunt; nam audita morte cujuslibet episcopi vel abbatis, confestim clericus regis eo mittebatur, qui omnia inventa scripto exciperet, omnesque inposterum redditus fisco regio inferret. Interea quærebatur quis idoneus in loco defuncti substitueretur, non pro morum sed pro nummorum experimento. Dabaturque tandem honor His minister Ranulf.

His treatment of vacant churches.

Prevalent evils of the reign of William Rufus.

ut ita dicam nudus, magno tamen emptus. Nullus dives nisi nummularius, nullus clericus nisi causidicus, nullus presbiter nisi, ut verbo parum Latino utar, firmarius. Cujuscumque conditionis homunculus, cujuscumque criminis reus, statim ut de lucro appellasset audiebatur; ab illis latronis faucibus resolvebatur laqueus si promisisset regale commodum. Tunc fluxus crinium, tunc luxus vestium, tunc usus calceorum cum arcuatis aculeis inventus; mollicie corporis certare cum fœminis, gressum frangere, gestu soluto et latere nudo incedere adolescentium specimen erat. Enerves, emolliti, quod nati fuerant inviti manebant; expugnatores alienæ pudicitiæ, prodigi suæ. Sequebantur curiam effœminatorum manus et ganearum greges, unde quidam dicebat: "Curia regis Angliæ non est majestatis diversorium " sed utriusque sexus prostibulum meretricum." Ad dedecus temporum illorum pertinet quod Anselmus archiepiscopus ista corrigere conatus, sed societate suffraganeorum suorum destitutus, sponte discessit nequitiæ temporis cedens, Anselmus quo nemo umquam justi tenacior. W. Malmesb. G. R. lib. iv. § 314. § 315.

Vicissitudes of bishop Odo.

Willelmus autem rex Odonem episcopum patruum suum a vinculis solutum comitatui Cantiæ restituit, Roberto fratri suo vix ægre Normanniam concessit. Post modicum autem conjuratione valida quam prædictus Odo cum quibusdam primoribus Angliæ fecerat detecta, cum idem Odo Cantuariensis ecclesiæ et regias possessiones in Cantia penitus spoliaret, a regiis fautoribus semel et secundo captus est, et Angliam penitus abjurare compulsus. § 306.

Exaction of money for the mortgage of Normandy.

Robertus frater regis Jerosolimam pro rege profecturus pro pecunia decem milium marcarum Normanniam regi invadi- avit, unde pensio inportabilis per Angliam instituta est; episcopis autem et abbatibus exinde conquerentibus, perturbato vultu rex fertur dixisse, "Nonne habetis scrinia " auro et argento composita ossibus mortuorum plena?" Cruces igitur et capsæ, sed et calices conflati sunt, et quicquid avorum sancta servaverat parcitas hominis unius absumpsit cupiditas. § 318.

Forest tyranny.

Nihilominus in homines grassabatur, primo pecuniam deinde terras auferens. Non pauperem tenuitas, non divitem copia tuebatur; venationes quas prius indulserat adeo prohibuit ut capitale esset supplicium prendidisse cervum. Abbatias et episcopatus vacantes, sed archiepiscopatum Cantuariensis ecclesiæ per annos iiii^{or}, in manu sua § 319.

W. Malmesb. G. R. lib. iv. § 333. § 321.

tenuit, ut qui plus regi donaret honorem quemlibet citius haberet. Concilium in regno non permisit aliquando celebrari. Unum palatium apud Westmonasterium fecit immensis non parcens expensis, dum saltem ad memoriam aliquid faceret gloriosum. De Walensibus quandoque triumphavit; unde in ceteris effrænis effectus est. Probabile est ipsum Dei et hominum odium incurrisse, cum eum hinc conjurationes, illinc terrores, et terræ motus, discordia ventorum, fulgura et choruscationes, inundatio insolita pluviarum, et defectio frugum evenerit, ut singulis annis regni sui aliquam pœnitendi commonitionem haberet. Sed incassum; fertur enim dixisse,[1] ad omnia documenta durior effectus, "Putat me Deus per malum Suum bonum "facere? nunquam per malum Suum me bonum habe- "bit." Qui pridie quam periret vidit per insompnium se per ictum fleubotomi radium sanguinis emittere in cælum, quo dies et lux obnubilari videbantur. Expergefactus rex Sanctam Mariam clamavit, et tunc primo lumen in cameram præcepit afferri, nam antea in tenebris solebat dormire. Eadem nocte vidit monachus quidam sompnium quod cum rex in quandam intrasset ecclesiam et omnes circumstantes ut solebat despiceret, ipsum crucifixum mordicus apprehendit, cujus brachia corrosit et crura. Cum autem hoc diutius sustinuisset, elevato tandem pede percussit regem in pectore ut caderet supinus, et ex ore jacentis exivit flamma quæ sidera obnubilavit. Quæ cum regi nuntiata fuissent, geminato cachinno dixit eum more monachili pro nummis sompniasse, jussitque eidem dari solidos centum. Ante prandium tamen vix a venatu abstinuit, sed post exiliens in silvam properavit, et cum cervum contra solis occasum emissa insequeretur sagitta, ipse sagitta percussus in pectore corruit et expiravit. Cujus cadaver a rusticis tandem in reda caballina Wintoniam delatum est, et sepultum in ambitu

Building of Westminster Hall.

Portents of the reign.

§§322–331.

§ 333.

The king's dream.

A monk's vision.

Death of the king.

[1] See this story in Eadmer, Hist. Nov., lib. i., ed. Selden, p. 19; and in William of Malmesbury, G. P., lib. i. § 49, note 4.

Death of William Rufus, Aug. 2, 1100.

turris ecclesiæ, quæ post aliquot annos corruit. Obiit autem Willelmus secundus anno regni sui xiii^tio, iiii^to nonas Augusti. Habebat tunc in manu sua episcopatus iiii., abbatias xii. pastoribus desolatas. W. Malmesb. G. R. lib. iv. § 333.

Anno gratiæ MCXIII. Hiis diebus sumpsit initium ordo Cisterciensi per Hardiugum monachum quondam Scireburnensem. § 334.

Hiis etiam diebus episcopatus tres alias translati sunt, Wellensis in Bathoniam, Cestrensis, in Coventriam, Tetfordensis in Northwicum, omnes nummorum maleficio. § 338.

De rege Henrico primo.

Coronation of Henry I. Aug. 5, 1100.

Willelmo successit in regnum Henricus, frater ejus junior, et coronatus est apud Lundoniam a Mauritio ejusdem civitatis episcopo, astante Thoma Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, nonas Augusti; beatus enim Anselmus Cantuariensis archiepiscopus tunc temporis exulabat in partibus transmarinis, ex persecutione regis Willelmi. Above, vol. i. p. 91.

Return and reforms of Anselm.

Sed citissime a rege Henrico revocatus gaudentibus cunctis venit in Angliam, et Dominica die Sancti Martini coronavit Matildam filiam Malcolmi regis Scottorum, quam rex Henricus accepit in uxorem. Cantuariensi ecclesiæ et Anselmo archiepiscopo jura sua restituit et libertates, et confirmavit, et Anglicanam ecclesiam libertate donavit. Effœminatos a curia sua fugavit, lucernarum usum revocavit, rapacitates et pauperum oppressiones inhibuit, fures et falsarios suspendi præcepit vel truncari. W. Malmesb. G. R. lib. v. § 393.

Ranulfum nequitiarum autorem ergastulo turris inclusit, de qua postmodum per funem, in urna aquaria sibi allatum, se ipsum dimittens evasit, et fugit in Normanniam. § 394.

Robert is urged to claim the kingdom.

Gaudebat populus, lætabatur ecclesia de tam gloriosa rerum et regum commutatione. Sed Robertus frater regis, de peregrinatione rediens, ducatum Normanniæ nullo resistente recepit; confluxerunt illico ad eum pacis inimici et præfatus Ranulfus, suggerentes ei ut regnum sibi debitum celerius appeteret, et præsumptorem conprimeret fratrem. Regi detrahebant homines iniqui Grodricum eum et comparem Godivam § 394.

W. Mal. mesb. G. R. lib. v.

§ 395.

§ 397.

§ 398.

§ 400.

§§ 401, 402, 404, 405, 409.

§ 411.

appellantes. Audiebat hæc ille et formidabiles cachinnos iram deferens eiciebat; stultitias fatuorum insania objectas artificioso silentio dissolvens, blandus odii dissimulator, sed pro tempore immodicus retributor. Dux autem Robertus, assumptis militum copiis, apud Portesmutham venit in Angliam; eique non tepidus, non trepidus, rex Henricus occurrit. Cum autem omnes et omnia parata fuissent ad pugnam, saniori usi consilio mutuam redierunt in gratiam, sub hac conditione ut rex Roberto singulis annis trium milium marcarum solveret pecuniam, quam anno postero petenti reginæ libens condonavit. Deinde rex alios comites Angliæ rebellare volentes, favore simul et auxilio Anselmi Cantuariensis archiepiscopi, prudenter subegit. Verum cum quidam malitiosi etiam in Normannia ignibus et gladiis fratrem regis infestarent, illeque præ nimia benignitate negligens effectus suas et regis dissimularet injurias, commonitus est a rege blande et dure ut comitem se exhiberet non monachum. Cum autem Robertus de Belesmo et Willelmus comes Moretonii res regias in Normannia dissiparent, eisque regis frater Normanniæ dux consentire videretur, eidem frater totam subripuit Normanniam, ipsumque et complices suos captos perpetuo carcere dampnavit. Erat autem comes Robertus de Belesmo vir pro incompositis moribus intolerabilis et in aliorum delicta inexorabilis; præterea sævitia notabilis, simulationis et argutiarum plenus, fronte serenus et sermonum affabilitate credulos decipiens, gnaros autem malitiæ exterritans, ut nullum esset majus futuræ calamitatis indicium quam prætensæ affabilitatis eloquium. Attamen regis sapientia pressus perpetuas in carcere traxit miserias. Eadem vero die rex Henricus Normanniam subjugavit, quo dux Normanniæ Willelmus ante annos circiter xl. venit in Angliam ut eam subjugaret, Vigilia scilicet Sancti Michaelis. Reges Scottorum, Walensium, Britones, Hibernienses, sed et regem Franciæ Philippum, et postea Lodovicum, et omnes alios sibi resistentes, vel prece vel pretio vel prælio ad pacem debitam revocavit. Erat enim in rebus suis pertinax in providendo, efficax in defendendo, odii et amicitiæ in quemlibet tenax, hostes ad ultimam miseriam deprimens, amicos et

Robert lands at Portsmouth.

Peace between the brothers.

Subjection of the rebel earls.

Henry seizes Normandy.

Character of duke Robert.

Henry secures general peace.

His character.

Character of Henry I.

clientes ad invidiam efferens; legum inclitarum trangressores gravi pecuniæ multa afficiens vel vitæ dispendio; libentius consilio bellabat quam gladio; potui nunquam præter sitim indulgens, minimum excessum in omnibus execrans. Investituras ecclesiarum post longa litigia Deo et Sancto Petro et archiepiscopo remisit Anselmo; cœnobium de Radingges egregie construxit, et, monachos Cluniacenses ibi statuens, propria libertate donavit. Filiam suam Matildem Henrico petenti nupturam misit imperatori, quæ cum ab eo non conciperet, ipsoque post annos aliquot defuncto, in Angliam ad patrem rediit, et dum vixit nomen imperatricis non amisit. Obierat autem mater sua Matildis regina, et sepulta est apud Westmonasterium. Et rex Henricus processu temporis desponsavit Athaliciam filiam Godefridi ducis Lotaringiæ, quæ non concepit a rege. Habebat siquidem rex filium ex Matilde regina Willelmum nomine, formosum valde, sed lubricum et superbum, et qui multa minabatur in Anglos. Qui cum regem de Normannia redeuntem comitaretur in Angliam, omnibus regis sociis aura placida prospere in Angliam transmissis, sola navis, quæ cum nobilioribus Angliæ pueris et puellis regis gestabat filium, in rupem elisa periit, ut vix unus rusticus ignobilis malo innitens evaderet. Qua de causa nec mirum desolatus, rex fecit episcopos et abbates comites et barones regni jurare fidem Matildi filiæ suæ et heredibus suis. Robertus etiam regis filius sed nothus, et comes Boloniæ Stephanus cum aliis juraverunt. Matildis autem, quondam imperatrix, jubente patre nupsit sed invita Gaufrido comiti Andegavensi, qui genuit ex ea Willelmum et Henricum et Gaufridum. Henricus autem rex, vacante ecclesia Cantuariensi, post obitum beati Anselmi, agente Conrado priore, assensu episcoporum Angliæ, coegit Thomam secundum Eboracensem archiepiscopum debitam ex antiquo facere professionem. Idem rex repulit Eboracensem archiepiscopum a coronatione sua, cum idem vellet capiti regio coronam imponere pari dignitate cum Cantuariensi archiepiscopo, sed episcoporum judicio et regis

W. Malmesb. G. R. lib. v. § 412. § 413.

Marriage and return of the empress.

§ 420.

W. Malmesb. Hist. Nov. lib. i. § 1.

Vol. i. p. 92. § 419.

Fate of the king's son William.

W. Malmesb. Hist. Nov. lib. i. § 2. § 3.

Fealty sworn to the empress.

Above, vol. i. p. 93.

Dispute between York and Canterbury.

Vol. i. p. 96.

assensu repulsus est, et clericus qui ipsius crucem gerebat de capella ejectus. Idem rex dedit ecclesiæ Cantuariensi in dotem capellam regiam Sancti Martini in Dovra, cum Cantuariensis ecclesiæ interesset dedicationi. Idem restituit Slimdune et alia Cantuariensi ecclesiæ, et castellum Roffensis villæ. Idem mutavit abbaciam Heliensem in episcopalem sedem. Multa quidem signa apparuerunt in Anglia ante obitum ejus. Ipsi etiam in Normannia dormienti apparuit rusticorum multitudo cum instrumentis rusticanis et in eum dentibus frendebant, unde experrectus rex terribiliter exclamavit et exiliit, et in lectum reversus iterum obdormivit; viditque in sompnis milites armatos assistere, quasi regem minarentur occidere. Unde secundo exiliens et vociferans gladium arripuit, et post horam reversus ad se lectum petiit et obdormivit. Vidit tertio archiepiscopos, episcopos et abbates, assistere, quasi cuspidibus baculorum pastoralium eum vellent inpetere. Territus inde rex reliquum noctis expendit insompnis.[1] Regnavit autem Henricus rex annis xxxv. et semis, et obiit in Normannia kalendis Decembris anno gratiæ MCXXXV^to.[2] Cujus corpus sale conditum in Angliam delatum est, et apud Radinges sepultum. Puer autem Henricus, Gaufridi comitis et imperatricis Matildis filius, his diebus jacebat in cunis.

Benefactions of Henry I.

W. Malmesb. l ib. v. § 445

The see of Ely founded

Cont. Flor. Wig. MS.

The king's vision.

His death Nov. 30, 1135.

Above, vol. i. p. 93.

De rege Stephano.

p. 94.

Dum igitur cadaver regis Henrici in Normannia sale condiretur et coriis in Angliam transferendum, Stephanus Theobaldi Blesensis comitis frater junior eo, vir magnæ strenuita-

Accession of Stephen.

[1] This story is told by the continuator of Florence of Worcester, who had received it from Grimbald the king's physician (MS. C.C.C. Oxford, No. clvii., fo. 383). It is also preserved in a transcript among the Cotton MSS., Caligula A. 6 (Hardy, Cat. Mat., ii. 214, 215); and is copied by Brompton, ed. Twysden, c. 1018; and Knighton, c. 2383. The illustrations of the Corpus MS. are reproduced in the Pictorial History of England.

[2] MCXXXIIII^to, MS. over an erasure.

Acceptance and coronation of Stephen, Dec. 22, 1135.

tis et audaciæ militaris insignis, regis Henrici ex sorore nepos, filius Stephani comitis Blesensis, comes vero Boloniæ et Moritonii, celeri navigio trans mare vectus, a Dourensibus repulsus et a Cantuariis exclusus, a Lundoniensibus et quibusdam Angliæ primoribus cum honore susceptus est. Cum autem ibidem inter ipsum et sublimiores Angliæ proceres, præsente Willelmo Cantuariensi archiepiscopo, de successione regni sermo citus et efficax consereretur, et archiepiscopus Cantuariensis propter jusjurandum filiæ regis Henrici factum diadema regni cuiquam imponere formidaret, astitit quidam ex potentissimis Angliæ, jurans et dicens se præsentem affuisse ubi rex Henricus idem juramentum in bona fide sponte relaxavit. Quo audito prædictus Stephanus a cunctis fere in regem electus est, et sic a Willelmo Cantuariensi archiepiscopo coronatus, xi° kalendas Januarii, anno gratiæ M.C.XXX. quinto. In cujus coronatione inter missarum sollempnia, oscu- p. 95.
lum pacis quod in populo dare sancta consuevit ecclesia oblivioni penitus traditum est, et Eucharistia dicitur disparuisse. Rex autem ibidem tenuit curiam suam solenniter in die Natalis Domini. Cum autem corpus regis Henrici de Normannia Radingum deferretur sepeliendum, rex Stephanus reverenter occurrens humeros feretro supposuit, iiii^to. nonas Januarii, et sepelivit. Sublimatus rex Stephanus in regno, cum, opitulante sibi fratre suo Henrico Wintoniensi episcopo, regios optinuisset thesauros, universosque Angliæ proceres confœderatos haberet, prima regni sui tempora visus est habere tranquilla; sed processu temporis crescente paulatim discordia facta sunt omnia repentinis dissensionibus et rebellionibus confusa. Primus omnium Baldewinus de Redures caput levavit in regem, firmato contra eum castello Exoniensi. Rex autem collecto exercitu Anglorum et Flandrensium, quos in Angliam vocaverat, Devoniam penetravit, prædictum castellum obsedit, et cepit. Wectam quoque insulam eidem surripuit, ipsumque Baldewinum cum uxore et filiis ab Anglia fugavit. Deinde rex in Normanniam transfretavit, eamque sibi p. 99.
subjugavit. Sed cum rediret in Angliam, repentinis incendiis et deprædationibus erant omnia confusa. Hinc etenim Walenses, illinc Scotti cum rege suo, sed et comites Angliæ, sive cum rege seu contra regem, castella firmantes et nova facientes, innumera in alterutrum faciebant mala. Raptabatur rex nunc huc nunc p. 105.
illuc, ideoque vix aliquid perficiebat. Succrescentibus enim inimicis multiplicata sunt mala in terra. Facta tandem

Above, vol. i. p. 94.

Burial of Henry I., Jan. 2, 1136.

Opposition to the new king.

Hostility of the Welsh and Scots.

Vol. i. p. 105. conjuratione valida comes Glocestriæ Robertus, regis Henrici filius, sed nothus, transfretavit, sororemque suam Matildem reduxit in Angliam. Fertur hoc fuisse factum consilio vel assensu Henrici Wintoniensis episcopi, eo quod non fuerit electus in archiepiscopum Cantuariensis ecclesiæ post obitum Willelmi. Venit igitur imperatrix in Angliam, et multiplicata sunt

Conduct of Robert of Gloucester and Henry of Winchester.

Arrival of the empress.

p. 110. mala in terra. Licet enim tota Anglia ante adventum ipsius turbata fuerit, ipsius tamen adventus gravissimum

p. 111. immo pene ultimum toti patriæ intulit excidium. Nam multi procerum cum innumera militum manu ab obsequio regis recesserunt, et, pristinis fidei sacramentis innovatis, ad partem imperatricis tuendam conversi sunt. Vocati sunt igitur a rege Flandrenses in Angliam, qui terræ incolis ab olim invi-

The king's Flemish mercenaries

(p. 105.) dentes, relicto natali solo relictoque texendi officio, catervatim in Angliam confluunt, et famelicorum more luporum Anglicanæ terræ fœcunditatem ad nihilum redigere studuerunt. Quorum unus erat Willelmus de Ipre, cui rex totam Cantiam commisit custodiendam. Unde vehementius indigenæ concitati ipsum regem a regno propellere

p. 112. conati sunt. Dum hæc itaque agerentur in Anglia, Andegavensium comes Gaufridus cum exercitu non modico Normanniam intravit, et de facili ipsius optinuit dominatum. Rex enim Stephanus perturbationibus Anglicis

Loss of Normandy.

p. 113. intentus nullum potuit Normannis conferre solatium. Rex deinde, Lincolniæ civitatem ab adversariis suis captam audiens, cum omni virtute sua illuc advenit, et fugatis hostibus recepit. Advolant igitur omnes qui regem odio habebant, et obsessa est urbs. Erat autem sollemnitas sanctæ Purificationis. Post missarum sollempnia,

Battle of Lincoln.

p. 115. cum copiis suis egressus rex acies hostium ordinatas vidit, et congressi sunt. Dum igitur diutius fortiter pugnarent utrimque, rex ab hostibus captus est et sui

p. 118. diffugerunt. Rex primo ad Glocestriam, ubi tunc temporis erat imperatrix, deinde ad Bristoviam abducitur, et sub vinculis custodiæ mancipatur. Imperatrix vero in multa gloria occurrentium episcoporum et comitum Angliæ Wintoniam venit. Inde per Radingum et Oxonefordiam

Stephen captive.

p. 119. Sanctumque Albanum Lundoniam properavit. Et erat apud

Imprudence of the empress.

Westmonasterium et concessit episcopatum ejusdem civitatis cuidam monacho nomine Roberto. Regina vero pro rege sollicita cum multis et magnis viris institit, ut regem non regno quidem sed propriæ restitueret libertati. Rogavit etiam episcopus Wintoniensis, ut fratris sui comitatus suo daretur nepoti. Cives etiam Lundonienses de observatione legum regis Edwardi, quæ optimæ videbantur, preces porrexerunt et promissiones. At illa præ nimia cordis arrogantia omnium repulit petitiones. Omnes igitur repulsam passi, incitati ab episcopo Wintoniensi, vehementer indignati sunt, factaque valida conjuratione, in civitate quam cum honore susceperant, cum dedecore comprehendere statuerunt. Verum illa præmunita turpem cum suis arripuit fugam, omnique sua suorumque supellectili preciosa post terga relicta, per Oxonefordiam venit Glocestriam. Indeque rediit Wintoniam, unde multum admirans episcopus per aliam portam egressus est a civitate, et per vii. ebdomadas eam fortiter fecit obsideri. Deinde, portis apertis ad fallendos animos obsessorum, fecit pacem per urbem prædicari; unde decepta imperatrix jam equum ascenderat, ut cum suis abiret, et frater ipsius comes Robertus sequebatur a tergo. Et ecce subito jussit episcopus suos ad arma convolare; quibus insequentibus atrociter et aliis fugientibus, comes Robertus cum comite Warenniæ captus est et reginæ in urbe præsentatus. Deinde Willelmo Iprensi traditus in turre Roffensi custoditus est. Verum imperatrix primum more fœmineo, deinde more masculino, equo sedens, postremo feretro invecta, funibusque ligata, ad Glocestriam adducta est. Verumptamen regina satagente pro rege et comitissa pro comite, mediantibus amicis, tandem procuratum est, ut rex restitueretur regno, et comes sub eo dominio suo potiretur. Liberatus est igitur uterque, et mala præterita in pejus commutata sunt. Nam monachorum victualibus sublatis, etiam de ecclesiis castella et munitiones fecerunt, unde accidit ut rex et frater ejus episcopus de monasterio sanctimonialium Wiltoniæ, jam incastellato per comitem Robertum, vasis argenteis et aureis relictis, et reliqua supellectili, turpiter fugarentur. Imperatrix vero in Oxonefordia per duos menses ab ipso

Vol. i. p. 119.

p. 120

Her flight.

p. 121.

Earl Robert taken.

p. 122.

Exchange of prisoners.

p. 125.

p. 126.

p. 124.

rege obsessa, ad frustrandos vigiles lintheis obvoluta, cum militibus v. per posticum egressa, per nives et glacies per fossas et valles pervenit Walingefordiam. Hiems quippe erat acerrima, et terra glacie et nivibus erat operta. Post modicum vero, mortuo fratre suo comite Roberto et Milone constabulario, quorum maxime consilio rege- Escape of the empress from Oxford.

p. 133. batur, Anglicanæ dissensionis tædio affecta in Normanniam She returns to Nor-
p. 140. transfretavit. Cum autem filius ejus Henricus jam ado- mandy.
lescens et literis imbutus processu temporis veniret, in
p. 141. Angliam, multorum animos in regem Stephanum excitavit, et, ad regem Scotiæ David profectus, militari balteo ab eodem Early years of Henry of
accinctus est. Quem cum pater suus comes Gaufridus in Anjou.
p. 147. Normanniam revocasset, decidit in lectum, et Henricum filium suum Normanniæ et Andegaviæ reliquit heredem. Jamque redierat de sua peregrinatione rex Franciæ Ludovicus et Alianor regina, et subito inter eos orta discordia de quibusdam quæ acciderant in via, sub imagine consanguinitatis cœperunt machinari divortium. Facto tandem callide juramento in facie ecclesiæ, matrimonioque soluto, Gallicos amplexus jam sibi decrepitos fastidiens, fines etiam Francorum egressa, in Pictaviam ad sua rediit; missisque nunciis hæc omnia duci Normanniæ subtiliter intimavit. Dux igitur generositate illius allectus amoris, et moræ omnis Marriage of Henry and
impatiens, paucis secum assumptis sociis, viam longiorem dis- Eleanor.
currit in brevi, et conjugio illius olim concupito potitus est. Unde rex Franciæ felle commotus collecto exercitu terras Hostility of the king of
cum regina perditas conatus est revocare. Sed prudentia France.
ducis ab ingressu provinciarum repulsus est. Eratque
p. 150. conatus ipsius inanis. Frater etiam ipsius Gaufridus cum rege Franciæ ducem infestabat, sed in brevi debellatus manus dedit, et in fratris sui rediit gratiam. Erat enim in omnium oculis graciosus. Genuit autem ex Alianor Willelmum, qui in pueritia defunctus est; Henricum etiam habuit ex ea, et Ricardum, Gaufridum, et Johannem. Rex Stephanus vero, de probitate ducis et potes- Stephen's attempt to obtain the crown for Eustace.
tate valde sollicitus, filium suum Eustachium cogitabat substituere sibi in regnum. Cumque vocasset apud Lundoniam episcopos Angliæ, comites et barones, una

Flight and recall of archbishop Theobald.

cum archiepiscopo Cantuariensi Teodbaldo, ut filio regis coronam imponeret, timentibus episcopis, nec consilium faciendi vel non faciendi dare volentibus, prudenti consilio usus archiepiscopus recessit venitque Cantuariam, superque negocio conventum consulens transfretavit in Flandriam. Rex autem hoc audiens iratus admodum terras archiepiscopi confiscavit. Sed archiepiscopus post modicum revocatus est. Dux tandem, in partibus transmarinis undique pace potitus, armatorum copiis instructus venit in Angliam. Quo audito advolant ad eum omnes fautores sui, et apud Malmesberiam occurrit ei rex cum exercitu multo, sed pluviarum et frigoris tempestate gravissima a congressu pugnæ repulsus est. Deinde dux per consilium comitis Roberti Lecestriæ plus quam xxx. recepit castella; postea vero ad majora manus extendens obsedit fortiter castellum de Craumeris, quod erexerat rex ante Walingefordiam, et in planicie illa contra regis exercitum suas acies ordinavit. Cum autem omnes et omnia pararentur ad pugnam, consilio comitis Willelmi de Arundello actum est ut rex et dux de pace patriæ secretius secum loquentes pacem inirent honestam et congruam patriotis. Consenserunt igitur utrimque ut rex in Anglia regnaret dum viveret, et dux ei succederet in regnum. Illis itaque in pace cedentibus armis valedicitur, et in proximo, facto conventu publico in civitate Wintonia, rex ducem adoptavit in filium, ut post ejus obitum eidem succederet in regnum.

Vol. i. p. 150.

Arrival of Henry of Anjou.

p. 151.

p. 152.

A battle avoided.

p. 153.

Treaty of peace.

p. 156.

Death of Eustace.

Unde Eustachius regis filius pro pace inita iracundiæ felle commotus, recessit a patre, et cum in patrimonio Sancti Edmundi in die Sancti Laurentii sæviret indignans, ad mensam sedens insanus effectus vitam finivit, et apud Faversham sepultus est, sicut et mater. Alii quoque regis complices eo tempore interierunt. Confirmata est igitur pax inita et jurata Wintoniæ et Lundoniæ; exinde omnes Cantuariam venerunt, et una eademque die sollenniter a conventu suscepti sunt. Deinde cum comite Flandriæ Theodrico apud Douriam habuere colloquium.

p. 155.

Peace confirmed.

p. 156.

Vol. i. p. 156. Cum autem inde redirent, et ducis interfectio præparata fuisset, Willelmus filius regis junior de equo corruit super Berhamdoniam, et confracta tibia ducem præmonuit ut ocyus fugeret et mortem sibi præparatam vitaret. Dux igitur cursu concito venit Cantuariam, et sic ad mare festinus descendit, et transfretavit in Normanniam, et ulterius regis Stephani faciem non vidit. Mense Octobri cum iterum rex veniret Dovoriam; acerba tactus ægritudine, decidit in lectum, et obiit, anno regni sui xix., iii. kalendas Novembris, videlicet anno Domini M.C.LIIII. Cujus corpus Cantuariam delatum est, sed apud Favresham sepultum, eo quod idem fundasset cœnobium. Ipsius etiam assensu fundatum est cœnobium de Boxeleia per Willelmum de Ipra, et Cantuariensi ecclesiæ concessit et confirmavit Berkesores et feodum Gaufridi de Ros. Tumulato itaque rege Stephano, tanta pax per Angliam nutu divino et comparante Teodbaldo Cantuariensi archiepiscopo facta est, ut inter militum et Flandrensium catervas luporum nemo in alium manus mitteret violentas.

p. 159.

Henry escapes assassination and leaves England.

Stephen dies Oct. 30, 1154.

Theobald keeps peace.

De rege Henrico secundo.

Dispositis autem in pace bona rebus transmarinis, de obitu regis dux certior effectus, nobilium multorum stipatus catervis, ad mare descendit, et navigavit in Angliam, venitque Lundoniam, ubi a Teodbaldo Cantuariensi archiepiscopo coronatus est apud Westmonasterium, astante Rogero Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, xvi° kalendas Januarii, anno gratiæ M.C.LIIII. Tenuitque rex novus curiam suam apud Bermundeseiam in die Natalis Domini, eo quod regum palatium antea fuisset combustum. Alianor etiam regina eadem die cum rege coronata est. Rex illico peracta sua sollennitate, Flandrenses fere omnes fugavit ab Anglia, et munitiones de novo factas et castella diruere præcepit. Thomam clericum quemdam de Lundonia natum, Cantuariensem archidiaconum, suum fecit cancellarium, cujus consilio simul et auxilio constans, castra Gaufridi fratris sui, qui denuo rebellare volebat, valide

p. 160.

p. 161.

p. 160.

p. 162.

Accession and coronation of Henry II., 1154.

Banishment of the Flemings.

Thomas made chancellor.

Humiliation of the king's opponents.

optinuit; homagia et obsides de tota Aquitania et Gasconia exegit et accepit. Deinde reversus in Angliam regii juris præsidia revocavit, et omnem rebellionum materiam et suspicionum causas submovit; Hugonem etiam de Mortuomari et Rogerum magni Milonis filium ad deditionem coegit; et postmodum expeditionem paravit in Wallias, sed nimis ferociter minusque prudenter insistens, multos ex suis perdidit, et parum profecit, et reversus est. Post modicum cepit rex de Anglia scottagium[1] cujus erat summa centum milia et quater xx^ti milia librarum argenti. De aliis vero terris suis inauditam pecuniæ fecit exactionem. Deinde versus Tolosam copiosum valde movit exercitum, et obsedit civitatem, sed ipsius conatus inanis effectus est, rege Francorum civitatem tuente, unde ex tunc discordes effecti sunt. Erat autem in diebus illis Thomas regis cancellarius in Anglia potentissimus, et in omnium oculis gloriosus. Hic, post obitum Theodbaldi Cantuariensis archiepiscopi, a monachis Cantuariensibus apud Lundoniam in archiepiscopum electus, et apud Cantuariam ab episcopis consecratus. Processu vero temporis cum rex propria temeritate et maliloquorum acerbitate seductus, jura vellet ecclesiastica conterere, et archiepiscopus Thomas ei non formidaret contradicere, post multas contumelias et terrores in exilium actus est, et omnes qui eum aliquo titulo contingebant. Ibi per annos vi. rebus omnibus spoliatus multisque molestiis fatigatus est. Discordia vero inter reges propter Tolosam exorta cotidie sumpsit incrementum, unde comitatus Augensis et pagus Vilcassinus rapinis et incendiis vastati sunt. Matthæus comes Boloniensis, Philippi comitis Flandriæ frater, naves et arma congregavit copiosa, ut in Angliam veniret propter quosdam redditus sibi a rege subtractos; sed evanuit in brevi spes ejus, Ricardo de Luci custodiam procurante. Dux Saxonum Henricus missis nunciis ad regem Angliæ filiam suam sibi dari petiit in uxorem, et accepit. Erat tunc temporis scisma in ecclesia Romana, unde spectabiles nuncii ab imperatore Fretherico in Angliam missi sunt, ut Anglia in partem scismatis contra papam Alexan-

Vol. i. p. 162. p. 161. p. 162. p. 165. p. 166. p. 167.

Great scutage of Toulouse.

War of Toulouse.

p. 169.

Quarrel of the king and archbishop.

p. 174.

Exile of Thomas.

p. 197.

p. 203.

War in France.

p. 205.

p. 204.

Schism in the church.

p. 205.

p. 207.

[1] *scottagium*] socagium, MS.

Vol. i drum converteretur, unde postmodum coacto concilio ceteris jurantibus monachi Cantuarienses jurare noluerunt. Peace of 1169.

p. 208. Anno sequenti reges Franciæ concordes effecti sunt, et rex Angliæ filios suos regi Franciæ præsentavit, ut ei

p. 216. facerent homagium. Deinde rex, regressus in Angliam, tempestate valida quassatus quinque naves perdidit, et ipse vix vivus evasit. Per totam vero Angliam abbates et comites, clericos et milites, mittens, mirabilem de rebus diversis fecit inquisitionem, adeo ut fere trepidarent universi qui aliquam in Anglia habuerunt procurationem. Inquest into the conduct of sheriffs, 1170.

Deinde subito emanavit edictum ut omnes

p. 219. ballivi cum fidejussoribus suis Lundoniam venirent. Omnes igitur juxta suam metum habebant conscientiam, ignorantes penitus quid rex facere decrevisset. Alligaverat enim omnes regis astutia, ne in negotio quod facere volebat juste vel injuste aliquis ei auderet obviare. Ipsa die Henricum filium suum militem fecit, et subito stupentibus cunctis præcepit coronari, in præjudicium Cantuariensis ecclesiæ et inhibitionem Alexandri papæ. Coronavit autem eum Rogerus Eboracensis archiepiscopus, astantibus episcopis Angliæ nec contradicentibus. Unde episcopi postmodum a papa Alexandro excommunicati sunt, et ille archiepiscopus, Cantuariensis ecclesiæ specialis adversarius, usque ad condignam satisfactionem suspensus est a divinis. Knighting and coronation of the younger Henry.

p. 220. Rex autem, deputatis magistris regi juniori, ad mare descendit et transfretavit, cum rege Francorum semel et secundo colloquium habiturus. Ubi ad preces regis Franciæ Thomam archiepiscopum recepit in gratiam, eumque remisit in Angliam. Quo in ecclesia Cantuariensi feliciter martirio coronato, tum de infamia

p. 234. mortis tum de innumeris miraculis sancti conterritus, rex præcepit ne quis clericus transfretaret, et ne quis litteratus ad eum accederet, et, si quis interdictum domini papæ portaret in Angliam, caperetur et poneretur in carcerem. Martyrdom of Thomas Becket.

Ipse vero rex applicuit in Angliam, et apud Penbroc expeditionem paravit in Hiberniam. Comes enim Ricardus, rege compellente ante annos paucos, quasi exul effectus, particulam aliquam terræ illius fugatis indigenis occu- The king goes to Ireland.

Henry II. in Ireland.

paverat, unde regis protectionem habere volebat; simi- Vol. i.
liter et Hibernienses regis desiderabant præsentiam, ut p. 234.
eos protegeret contra Ricardi sævitiam. Applicuit igitur p. 235.
rex in Hibernia ut Dei vel domini papæ declinaret sententiam. Confundebatur enim cotidie per miracula quos Deus pro martyre Suo faciebat. Accepit autem rex Angliæ fidelitates omnium regum Hiberniæ, præterquam unius qui dicebat quod omnes reges illius terræ sibi deberent subjacere. Dum hæc igitur agerentur in Hibernia, legati duo p. 236.

His absolution.

venerunt a Roma in Normanniam. Vocatus itaque rex, licet invitus, accessit, suamque de morte sancti Thomæ p. 238.
tactis evangeliis purgavit innocentiam, et vii. capitula tenenda juravit; videlicet quod non voluit nec præcepit ut sanctus Thomas occideretur; et quod nunquam recederet a fidelitate summorum pontificum; et quod appellationes non impediret vel impedire permitteret; et quod ante triennium p. 239.
crucem acciperet; et quod interim Templariis tantam daret pecuniam unde cc. milites per annum possent sustineri, et quod Cantuariensis ecclesiæ possessiones ablatas restitueret; et quod consuetudines contra ecclesiam noviter inductas penitus remitteret.

Quarrel of the king and his sons.

Cum autem Henricus junior rex patrem suum obnixe p. 242.
rogaret ut ei vel Angliam vel saltem Normanniam assignaret, dicens verecundum esse regem sacratum alterius panem mendicare, renuit rex pater quod a rege filio petitum est. Accessit et aliud scandali sequentis incentivum; voluit enim rex pater tria dare castella Johanni filio suo juniori. Hiis de causis irritatus junior rex a patre clanculo recessit, et a rege Franciæ, cujus filiam habebat uxorem, gratanter susceptus est. Fratres etiam p. 243.
ipsius, Ricardus scilicet et Gaufridus, patre penitus ignorante fugerunt. Cum autem Alianor regina veste mutata p. 242.

Eleanor imprisoned.

filios sequeretur, ab insequentibus capta est, et sub arta
custodia per annos plurimos reservata. Johannes puerulus p. 243.
cum patre remansit invitus. Valida deinde conjuratio in regem Angliæ facta est, et rex filius, qui juvenis rex appellatus est, donis et promissionibus non parcens, comites et milites undecumque venientes in odium patris

p. 243. alliciebat. Rex Franciæ juravit in primis quod ei et fratribus suis contra patrem suum indeficiens præbere vellet solatium. Comes etiam Flandriæ cum juramento fecit homagium, cui rex cum tota Cantia M. librarum dedit redditum, castellum quoque de Rofa et illud de Dovoria. Comes Boloniæ suscepit in promissis pro homagio suo possessiones amplas in Lindeseia, cum omni comitatu Moritonii. Comiti Theodbaldo promisit rex castellum de Ambasio et quingentas libras Andegavensium. Sic et ceteri conspiratores alligati intraverunt in Normanniam prædis et incendiis insistentes. In Angliam etiam comes Leicestriæ venit Robertus, cum Flandrensibus militibus multis. Hugo etiam Bigod in suis castellis de partibus transmarinis milites multos recepit. Hii ergo cum in territorio Sancti Eadmundi prædonum more sævirent, eisque comes Cornubiæ et comes Arundellæ Willelmus cum suis copiis occurrerent, comes Leicestriæ Robertus captus est, et tria milia Flandrensium gladio perierunt. Willelmus etiam rex Scotiæ cum Walensibus et Scottis vastavit Northumbriam. Sic Angliæ rex senior ab omnibus fere derelictus est; omnes in eum manus et malum intentabant quasi in vindictam sanguinis Sancti Thomæ et Cantuariensis ecclesiæ. Unde rex, in desperationem de terris transmarinis ductus, celeriter venit in Angliam ut eam saltem solam utcumque reservaret. Et felice sibi ductus consilio postpositis omnibus nudis pedibus et veste lanea venit Cantuariam a Deo et martire Thoma veniam postulaturus. Ad tumbam denique martiris prostratus, se miserum, se proditorem clamitans, veniam precabatur. Ibique pernoctans in oratione et jejunio, summo diluculo missam audivit, et recessit, pervenitque Lundoniam. Ibique die crastina jocundum recepit nuntium quod rex Scotiæ captus esset et plures ex suis inimicis; unde nec mirum lætificatus rex gratias egit Deo et beato martyri,[1] dicens, "Nunc comperi pro certo quod cum Sancto "Thoma martyre fui."

p. 245.

p. 246.

p. 247.

p. 248.

p. 249.

League against Henry II., 1173.

Rebellion in England.

The king's pilgrimage and penitence.

News of the capture of the King of Scots.

Rex autem junior ut audivit patrem suum fugisse in Angliam, mutato consilio cum sociis suis, naves quas

[1] *gratias . . . . . martyri*] See Bened. i. 72.

Victory of the King, 1174.

in Angliam paraverat reliquit, et reflexo gressu Rotho- Vol. i.
magum obsederunt. In Anglia vero Hugo Bigod et alii
regis adversarii se regi dederunt. Milites egregii transma-
rini permissi sunt repatriare. Et rex Angliæ pace red- p. 249.
dita cum captivis suis transfretavit, venitque Rothomagum. p. 250.
Unde nec mirum admirans, rex Franciæ, et ceteri qui
cum rege Franciæ et comite Flandriæ civitatem obsi-
debant, missis nuntiis cum recedendi licentia diem petie-
runt et locum quo pax inter patrem et filios reformari
valeret. Ricardus autem indignans abiit in Pictaviam,
sed, cum patris iram sustinere non valeret, cum fratri-
bus suis patris rediit in gratiam.

Submission of his sons.

Henricus igitur rex, undique pace potitus, Henricum filium p. 251.
suum secum duxit in Angliam ad Sanctum Thomam, et p. 256
cum novarum carta libertatum Cantuariensi dedit ecclesiæ
in Leisdonia redditum xxvi. librarum cum terra de p. 261.
Berkesore, quam ante eidem subtraxerat ecclesiæ. Jo-

Marriage of Johanna.

hannam filiam suam Willelmo dedit regi Siciliæ; et
post, per Ricardum Cantuariensem archiepiscopum qui p. 260.
Sancto Thomæ successerat, ejecit clericos sæculares de p. 261.
ecclesia Sanctæ Crucis de Waltham, ibique nova ædificata
ecclesia canonicos instituit regulares. Orta est iterum dis- p. 271.
cordia inter ipsum et regem Franciæ Lodowicum, sed in
brevi pace reformata in scriptum redacta est, ne de
cetero posset violari. Mortuo vero religioso rege Lo- p. 295.
dowico, filioque suo Philippo coronato, rediviva dissen-
sio orta est inter Henricum regem Angliæ et filios ejus.

Troubles of Richard in Aquitaine.

Sublimiores enim Aquitanniæ viri comitem Ricardum dominum p. 303.
suum propter indomitam ipsius crudelitatem odio habebant,
volebantque ad regem juvenem utpote benignum et placi-
dum transferre dominatum. At Ricardus suæ confidens tyran-
nidi, nec patris prece sed nec præcepto fratri suo regi voluit
facere hominium. Conjuratione tandem valida facta, rex p. 304.

Wars of the King's sons.

juvenis transtulit se in castellum Lemovicense una cum fratre
suo comite Britanniæ, Gaufrido. Cum autem hæc patri
regi nunciata fuissent, et ad januam clausam veniret
castelli, telo petiit eum quispiam de sublimi, quo territus rex
infecto recessit negotio. Accurrunt igitur milites multi
magnique nominis et gloriæ, comites et barones, ut regem
patrem infestarent, alii ut Ricardum confunderent, universi

vero ut regis junioris gratiam adquirerent, eique victoriam reportarent. Erat enim tunc temporis, malo suo, in oculis
. 305. omnium graciosus. Ricardus autem, timens, patris sui se commisit arbitrio; cujus frater junior rex, proh dolor, acerba dissenterea tactus in ipso obiit castello, anno xiii. postquam coronatus est, iii. idus Junii, cujus corpus primo sepultum est in ecclesia Cenomanensi, eo quod pater suspicatus proditionem dissimularet ad horam, verum cum certior efficeretur corpus filii de sepultura sublatum Rotomagi fecit sepeliri.

Submission of Richard.

Death of the younger Henry, June 11, 1183.

Quo modo autem rex Henricus dominatum et regnum terræ Jerosolimitanæ, quam sibi promiserat episcopus Acconensis in Angliam missus, restitaverit,
. 325. et quo consilio patriarcham Eracleum nomine civitatis Jerusalem ob eandem causam in Angliam missum spreverit, vel pacaverit lacrimantem, quot et quantas vexationes ingesserit conventui Cantuariensis ecclesiæ in electione duorum archiepiscoporum Ricardi et Baldewini, vel quot fatigationes et rerum omnium spoliationes idem Baldewinus conventui fecerit, vel quomodo
. 326. rex filium suum Johannem in Hiberniam miserit, et ad preces Baldewini archiepiscopi reginam suam Alianor de carcere diutino post annos liberaverit, brevitati per omnia studenti indulgendum est, cum omnia hæc plenius alibi scripta videantur.

Henry declines the crown of Jerusalem.

Persecution at Canterbury.

John in Ireland.

Release of Eleanor.

. 336. Mortuo autem Gaufrido comite Britanniæ, cum rex Angliæ Britanniam vellet revocare, et rex Franciæ Philippus
. 337. eam sibi repeteret, cum hiis terris quas Ludowicus rex
. 346. dederat cum filia sua Henrico regi juniori, et rex Angliæ regem adolescentem contempneret, dissensio gravissima
. 337. inter eos orta est. Philippus autem rex pace vel pugna voluit omnia revocare. Sed rex Henricus, nunc minis nunc blanditiis insistens, juvenis animum quocumque modo studuit mitigare. At ille crescebat indies, et regis
. 369. Angliæ munitiones occupans, has sibi retinuit, illas penitus subvertere non formidavit. Comes Ricardus
. 388. nunc cum rege Franciæ, nunc ei adversarius erat cum patre. Capta autem a paganis sacrosancta civitas Je-

War between Henry and Philip.

Fickleness of Richard.

Richard takes the cross, 1187.

rusalem, primus omnium crucem in humero sumpsit comes Ricardus, deinde reges per treugas utcumque pacificati similiter fecerunt, unde rex Angliæ terras suas in adquisitione pecuniæ dirissime aggravavit. Obiit interea comes Sancti Egidii, cujus filium cum impugnaret comes Ricardus et civitati Tolosæ tenderet insidias, rex Philippus terras comitis furibundus invasit, et in brevi totam optinuit Bituricam, castellum quoque Radulfi, et alia regis Angliæ nonnulla præsidia. Crescebat indies, et regis Henrici mentem affligebat. Cujus impetum cum rex Henricus minis et blanditiis non valeret effringere, effuso thesauro cœpit aliquas in extremis Franciæ villas et vineas innocuas vastare; sed colloquio per mediatores inter reges accepto, rogaverunt plurimi præpotentes viri, ut ecclesiæ Cantuariensis pacem reformaret. Quibus cum responderet rex quod sibi primo pace restituta præfatæ ecclesiæ paci vellet intendere, ad colloquium perventum est. Commoto autem comite Ricardo eo quod audisset patrem suum velle Johannem amoto Ricardo promovere in regnum, astante rege Philippo patrem rogavit ut eum de regno Angliæ faceret securum. Qui cum Ricardo more suo ficte loquens non responderet ad votum, "Jam nunc," inquit, "verisimile videtur quod ante mihi erat incredibile;" et conversus ad regem Franciæ discinctus gladio, astante patre, videntibus cunctis qui aderant, protensis manibus eidem fecit homagium, ipsius implorans auxilium, ne jure debito privaretur. Discesserunt igitur ab invicem pater et filius se ipsos ad invicem de cetero non visuri.

Vol. i. p. 389. p. 406. p. 422. p. 432. p. 433. p. 434. p. 435. p. 436.

Philip takes possession of Berry, 1188.

Intercession made for the monks of Canterbury.

Richard joins Philip.

Illness of the king.

Cum autem abiret comes Ricardus cum rege Philippo recessit, et ipse rex Henricus sibi relictus sponteque vel invitus cœpit ægrotare. Misit itaque ad comitem Ricardum Baldewinum Cantuariensem archiepiscopum et alios spectabiles nuncios, ut eum ad patris gratiam revocarent; sed Ricardus, prædicti archiepiscopi colloquium simul et nuncium contumeliose respuens, in omnibus mandatis patris sui et nuncii dictis dolum et nequitiam suspicabatur inesse. Sollicitabant interea regis Anglorum animum optimates ipsius, supplicantes attentius ut sui misereretur et regni, dicentes in utroque manifestum Dei apparere judicium, eo quod regni sui matricem ecclesiam tot injuriis permitteret agitari. Erant enim tunc temporis monachi

p. 439.

Richard will not come to him.

Vol. i. Cantuarienses per Baldewinum archiepiscopum rebus omnibus spoliati, et hominibus armatis nocte et die obsessi, ut de rebus ecclesiæ non haberent quid manducarent. Cum autem rex Angliæ nullum Cantuaritis vellet præstare solatium, et cum suis optimatibus apud Cinomannum ad regis Franciæ veniret colloquium, petitionibus comitis Ricardi rex pater in omnibus contradixit, unde, cum undique furor grandis accresceret, et omnes ad arma convolarent, ipsa civitas Cinomannis infra triduum capta est, ut rex alias divertere cogeretur. Affligebant etenim eum rex Philippus et comes Ricardus acriter insistentes, nec valebat eis resistere, sed de castello in castellum prævium ne dicam fugitivum sequebantur. Unde factum est ut circa festum apostolorum Petri et Pauli undique premeretur invitus, adeo ut regi Franciæ novam præstare cogeretur fidelitatem, et xxx. milium librarum summam polliceri, et tam regi quam comiti omnes ante negatas annuere petitiones.

Spoliation at Canterbury.

p 446.

p. 447.

p. 448.

Le Mans burned.

The king compelled to agree with Philip.

Sed nec sic Cantuariensis ecclesiæ graves mitigare volebat ærumpnas, immo et monachos ad se supplicandi gratia missos proditores appellavit immeritos. Ipse vero in continenti percussus expalluit, et quasi divinitus dissolutus est, et absque viatico male interiit apud Chinun, anno regni sui xxxv., ii. nonas Julii. Sepultus est autem apud Fontem Sancti Ebraudi, ut præ pudore regio cetera taceantur. Completa sunt autem in eo Sancti Thomæ verba prophetica dicentis, quod non cessaret gladius de domo ejus, et quod numquam de suis filiis gaudium esset habiturus, et de exitu regis et filiorum ejus meditanti versus hujusmodi revelatus est: "Mors tulit una duos, "tulit altera sed male patrem;" et id quod in scriptis sæpe solebat replicare, a sæculis est inauditum quod aliquis Cantuariensem læserit ecclesiam, et non sit correctus aut contritus a Christo Domino. Perpendat igitur lector quotiens, vel quot modis, sit iste correptus, et cum nollet esse correctus quam subito sit ipse contritus. Cantuariensis autem ecclesia in suarum spoliatione possessionum permansit.

p. 449.

Death of Henry II., July 6, 1189.

Lesson of his history.

p. 449.

De rege Ricardo.

Richard's accession, and preparation for crusade.

Mortuo igitur, ut prædictum est, rege Henrico et sepulto anno gratiæ M°C°LXXX°IX°, convenerunt in unum apud Gisorcium rex Franciæ Philippus et comes Ricardus, pacemque sibi condixerunt ad invicem, hac tamen interposita conditione, ut munitiones et omnia quæ adquisierat a patre, insuper et addita tota Biturica, in sua teneret libera possessione, et ut in sequenti Quadragesima iter arriperent eundi in Jerusalem. Facto igitur homagio regi Franciæ debito, Ricardus comes et dux Normanniæ concurrentium ad se comitum et baronum accepit fidelitates; Johannem quoque fratrem suum benigne suscepit, omnique deposita feritate omnibus et singulis benigne loquebatur. Unde in primis omnibus amabilis effectus est. Dispositis tandem in pace rebus transmarinis, dux Ricardus applicuit in Anglia apud Sudhamtoniam, ubi occurrerant ei optimates Angliæ, episcopi, abbates et proceres. Cum autem audisset de finibus suis erupisse Walenses, ut illorum impetus cohiberet, illuc divertere cogitabat; sed, consilio suorum ab hoc proposito revocatus, pervenit Lundoniam, ibique coronatus est in magna gloria a Baldewino Cantuariensi archiepiscopo, die Dominica, iii. nonas Septembris, anno gratiæ M°C°LXXX°IX°, astantibus et cooperantibus episcopis Angliæ.

Vol. i. p. 450.

p. 451.

p. 457.

He comes to England and is crowned, Sept. 8.

Vacabant autem hiis diebus in Anglia episcopatus v., videlicet Eboracensis, Lundoniensis, Wintoniensis, Sareberiensis, et Heliensis; abbatiæ iiii^{or}, quas rex Henricus in manu sua habebat, eorumque redditus pro voluntate sua distrahebat. Facto itaque conventu publico edicto regio apud Pipwelle, electionibusque celebratis infra diem coronationis octavum; rex Ricardus Cantuariam advenit, ut etiam Cantuariensis ecclesiæ miserias sublevaret. Perplexis autem et divaricatis rationibus hinc inde replicatis, redditaque denique conventui qualicunque pace sed dolosa, possessionibusque dilaceratis restitutis, rex properavit ad mare, et apud Dovoriam transfretavit, iturus in Jerusalem. Constituitque Willelmum Heliensem episcopum totius

p. 458.

Council at Pipewell, and peace at Canterbury.

p. 474.

Angliæ procuratorem. Verum de festinatione illa paulum retardatus est ex obitu reginæ Francorum; cujus exequiarum lugubri peracta sollennitate, rex uterque peregre profectus est. Sed rex Franciæ paulum præcessit pervenitque Mecenas. The two kings start on the crusade.

Rex autem Angliæ, cum pervenisset Marsiliam, audivit ibidem, falso rumore disperso, naves suas centum numero cum necessariis victualium perisse, comitesque sequentes in Hispania fuisse trucidatos. Si dolor immensus, si mentis angustia regis invictum cruciaverit animum, non est mirandum. Emptis autem in Marsilia sumptu non modico xxv. galeis, velis expansis, prospero cursu præcinentibus tubis et cimbalis ad urbem pervenit Messanam. Repperit ibi regem Franciæ cum multo gaudio sibi occurrentem; et, ut gaudio duplicato sibi congauderent, audivit et vidit navium et hominum suorum adventum, quos audierat in Hispania fuisse trucidatos. Sed nec his defuit, etiam absente rege, victoria; qui regem Affricæ cum innumeris milibus suis, ab Hispania solo visu navium et populi prudentissime territum, repulerunt. Accidit et aliud tantæ jocunditatis augmentum, ut filia regis Navaræ, Beringeria nomine, eidem duceretur maritanda. Ut autem regi Franciæ debitum servaret honorem, concessit eidem hospitia civitatis, sibique in montis adjacentis vertice munitionem erexit. Verumptamen nec cum sui contumeliis et verberibus et plagis, sed et morte, urgerentur in civitate, nec per præpositos, sed nec per regem Franciæ justitiam vel pacem consequi valeret, sed et clausis januis se suosque videret excludi, felle commotus jussit suos ad arma convolare. Oppugnavit itaque civitatem et cepit incontinenti; et post paululum paravit abscessum. Timens autem rex Franciæ, ne solus relinqueretur in medio barbarorum, egressus de civitate venit in montem, regemque Ricardum voce supplici delinivit, retinuit et rediit. Rursus retecta proditione, quam ei rex Franciæ per litteras contra eum missas procuraverat, iterumque pararet abire, rex Franciæ secundo

Bad news at Marseilles.

Richard comes to Messina.

Arrival of Berengaria.

Ill behaviour of Philip.

Richard takes Messina.

Philip goes to Acre, 1191.

ascendit in montem, et voce submissa litteras illas sigillo suo impressas abnegavit; et post modicum expansis velis pervenit Accon, Anglorum rege post terga relicto, qui mense Martio cum c. navibus et xxv. galeis pervenit Cretam, deinde Rodum, unde processit

Richard's voyage and conquest of Cyprus.

ad Ciprum, insulam magnam, a cujus ingressu cum per imperatorem insulæ testudine congesta repelleretur, accensus animo, testudine dissipata, violenter intravit; insulam totam et inhabitantes in ea cum imperatore subegit. Cum autem castrum munitissimum in summo vertice montis excelsi situm obsideret, imperatoris illius filia claves castelli regi resignavit et se; cujus patrem, scilicet imperatorem, pro fraude sibi facta, in argenteos compedes conjecit, secumque duxit Accon.

Philip's message from Acre.

Mandaverat enim rex Franciæ ut festinato veniret, dicens civitatem Accon jam jamque capiendam, nisi tantum per absentiam suam differret negotium. Cum igitur rex Ricardus, dispositis rebus in Cipro, pervenisset Accon, repperit adhuc paganos in ea viriliter repugnantes. Ipse vero, multum admirans de falso tanti principis mandato, turrem excelsam et machinas

Acre taken.

erexit, et urbem viriliter expugnavit. Qua tandem confracta, per mare per terras pagani fugerunt, et quamplures in ore gladii mortui sunt.

Philip goes home.

Mortuo vero comite Flandriæ Philippo, rex Franciæ, cupiditate Flandriæ ductus, redire desiderans, regem Anglorum ibidem dimisit in osculo pacis, ducemque Burgundiæ et comitem Campaniæ Henricum. Dux etiam Ostrici remansit ibidem, et suum statuit tentorium in

Richard's quarrel with the duke of Austria.

confinio regis Anglorum. Unde cum rex paulisper moveretur, nec ob hoc dux voluisset elongari, accurrit rex funesque succidit, totumque tentorium ducis dejecit in terram. Dux itaque furore plenus, ascensis navibus, festinus abcessit, et per loca maritima, per quæ regis Anglorum suspicabatur regressus, posuit insidias. Cum

Treachery of the duke.

rege quoque de suis speculatores posuit improbos, qui omnes ipsius notarent eventus. Hæc eadem et hiis similia procuravit eidem rex Franciæ. Dux autem

Burgundiæ, jam tædio affectus, invito rege Ricardo recessit. Ipse vero rex jam sibi relictus, cœpit ædificare Jopen et Ascalonem civitates, quas pagani solotenus effregerant, fugatis civibus vel occisis, quos iterum rex, ædificata urbe, revocavit, singulis restituens quæ sua dicebantur fuisse. Nunc cum ceteris ut operarius diurnus lapides comportabat, nunc cementum et cetera, nunc ut præco vel præceptor, manu virgam gestans, singulos hortabatur. Cum autem in proximo, quinque tantum assumptis sociis, patriam speculaturus, in montem prope positum ascendisset, et ibidem ingrato gramine paululum obdormisset, subito paganorum populo septus est innumerabili, et exiliens vix cum tribus sociis evasit, aliis post terga relictis. Jopen igitur et Ascalon iterum a paganis obsidione cinguntur, et captæ dirutæ sunt. Rex ipse positis insidiis, dirissime baculis et pugnis cæsus, vix vivus evasit. Attamen, fugatis hostibus, iterum cœpit urbes dirutas restaurare. Verumptamen tunsionibus prædictis corpore magis quam animo fractus, cum suum non valeret complere propositum, de consilio Templariorum comitem Henricum omnium ibidem constituit dominum, et mutata[1] veste recessit. Insulam quoque Ciprum et naves copiosas Templariis dedit, et abiit secretius cum navibus tantum duabus, attamen amplis; et per loca singula præparatas reperit insidias; quas cum pene penitus evasisset, et dux Ostrici de sua nequitia desperaret, applicuit rex et ex accidenti dux ilico subsecutus est. Rex autem in hospitio suo humillime recubans per puerum quendam pompose nimis ambulantem, proh dolor! compertus et captus est, et durissime contumeliis fatigatus. Quo modo vero nocte dieque in domo luto referta steterit discalciatus, vel quomodo ad patibulum suspendendus est ductus, et quot quantasve sustinuerit injurias, fastidientibus

Richard rebuilds Ascalon and Joppa.

He has a narrow escape.

Henry of Champagne made lord of Palestine.

Richard's return and capture in Austria.

[1] *mutata*] muta, MS.

Capture of Richard.

auribus longum est enarrare. Concurrente autem vulgo ab hiis et illis proditor appellatus est, ab aliis lapidandus, ab aliis capite plectendus, a nonnullis patibulo latronum suspendendus, judicabatur. Vix tandem ereptus est, et inimico suo, duci videlicet Ostrici, præsentatus, et postremo imperatori traditus est. Oderant enim eum et ipsius gloriæ invidebant, eo quod in captione civitatis Accon in re militari promtior esset atque paratior, et quod Ciprum insulam grandem solus adquisisset. Taxata tandem regis dira redemptione sub centum milium librarum solutione, paterni simul et aviti reserantur thesauri, cruces et capsæ sanctorum spoliantur, calices et candelabra, sed et alia ornamenta Anglicanæ ecclesiæ, conflata sunt, et sic rex Ricardus vix post annum in Angliam reductus est.

Vol. i. p. 513.

Taxation for his ransom.

p. 514.

p. 519.

p. 523.

Philip invades Normandy.

Rex autem Franciæ, cum nullo valeret integumento regem Ricardum ab imperatore optinere, exercitum duxit in Normanniam, et de facili regis optinuit munitiones. Verum a Rothomago per comitem Leicestriæ repulsus erubuit; frater etiam regis Johannes, de reditu fratris desperatus, importunas in Anglia commovit seditiones.

p. 515.

Return and second coronation of the king.

Sed interim, electo Huberto Cantuariensi archiepiscopo et intronizato, regeque reverso, pax in Anglia reformata est, et rex Ricardus iterum coronatus est apud Wintoniam ab ipso Huberto Cantuariensi archiepiscopo. Qua peracta sollennitate, transfretavit rex, ut etiam in Normannia pacem reformaret. Convocato igitur exercitu copioso, cum pugna campestri reges sibi non auderent occurrere, et rex Angliæ qualibet occasione perdita non valeret revocare, per annos v. indomitam traxere discordiam, prædis et incendiis vacantes, et ædificationibus castellorum et mutuis insidiis operam dantes. Cum autem rex Ricardus, cujus cor nunquam timor invasit, castellum egregium et munitissimum ædificasset in clivo montis Andeliaci, et principes adjacentium regionum et comites haberet confœderatos, ut undique regem Franciæ debellarent, castrum comitis Engolismi, quod Nantrum erat appellatum, obsedit, et aliam ipsius munitiunculam compulit ad deditionem.

p. 532.

War in Normandy.

p. 544.

and in Poicton.

p. 593.

Erant autem monachi Cantuarienses ter in hoc anno omnibus possessionibus suis, ex persecutione Huberti Cantuariensis archiepiscopi, spoliati, nec per dominum papam, nec per alios mediatores, pacem potuerunt optinere, nisi solummodo de bosco de Blen, quod eis dederat rex antequam transfretaret, iturus in Jerusalem. Sufferings of the monks of Canterbury.

Cum igitur rex prædictum castrum sola violentia vellet optinere, quod obsessorum supplici, licet coacta, voluntate eidem fuerat oblatum, juvenis quidam in incer- Richard receives a wound which proves mortal.
p. 593. tum cum arcubalista quadratum emiserat telum. Verum cum rex tentorium egressus balistæ sonum audisset infaustum, et ut ictum evitaret sub astante scuto caput regium inclinaret et corpus, in humero dextro eodem telo letaliter percussus est, ut ipsum telum, ab humero deorsum pressum, pulmonis vel hepatis vicina contingeret, nec quolibet ingenio medicorum valeret avelli.

Desperatus autem rex undecima die, pœnitens et pectus tundens, in verbo regio protestatus est quod Cantuariensi nunquam nocuit ecclesiæ nisi ad suggestionem aliorum. Fertur etiam ab hiis qui tunc temporis eidem astabant, quod instanter quæreret quisnam eum jaculo confodisset. Qui cum tremens et timens adductus accederet, et regis pedibus prostratus lacrimabiliter misericordiam peteret, rex ei benignam pacem impendit, mortem suam et vulnus indulsit, suis inhibuit ne quis occasione hujus infortunii aliquam eidem inferret molestiam. Obiit autem rex Ricardus anno gratiæ M°C°XC°IX°,[1] Death of Richard. cicli decennovenalis anno iii^tio, regni vero sui anno x°, feria iii^tia proxima post primam Dominicam Passionis Domini, viii° scilicet idus Aprilis; effusisque visceribus et sale conspersus apud Fontem Sancti Ebraudi, ut ipse jusserat, sepultus est. Cor autem ipsius incredibili grossitudine præstans Rothomagum delatum est et honorifice tumulatum. Sic ergo Cantuariensis monachi per præfectum Angliæ ea quæ sibi ablata fuerant receperunt. He forbids his murderer to be punished. His burial.

[1] M°C°XC°IX°] The MS. has been altered by erasure so as to read "M°CC°." From this point the historical matter rests on this text only; the continuation of Gervase's greater chronicle, if it ever existed, being now lost.

De rege Johanne.

A.D. 1199. John made duke of Normandy, April 25.

Johannes frater regis Ricardi suscepit ducatum Normanniæ in octavis Paschæ, per manum Walteri Rothomagensis archiepiscopi; et, concurrentibus populis, suscepit dominatum terrarum transmaritimarum; et sic reditum paravit in Angliam. Applicuit itaque dux Johannes in Anglia apud Seford, pervenitque Lundonias, et ibidem apud Westmonasterium coronatus est ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo in magna gloria, in die Dominicæ Ascensionis, astantibus et cooperantibus episcopis Angliæ, vi^to^ kalendas Junii. Deinde, peracta sollennitate coronationis suæ, visitatoque Sancto Eadmundo rege et martire, Sanctoque Thoma Cantuariensi, rex Johannes properavit ad mare, et cum Huberto Cantuariensi archiepiscopo, cujus consilio præcipue regebatur, apud Sorham transfretavit, apud Balum cum rege Franciæ colloquium habiturus. Unde cum uterque rex recessisset ingratus, rex Angliæ Johannes proposuit animo regi Francorum viriliter resistere, et pro pace patriæ viriliter decertare. Rex autem Franciæ, cum obsideret castellum de Wallum, a commilitonibus regis Angliæ fugatus abscessit. Sed in proximo reges prædicti, pacifice redeuntes in unum, cum inter se longos traxissent sermones, mirantibus cunctis qui de longe stabant in girum, in mutuos ruere cœperunt amplexus; et sic sub spe perpetuæ pacis induciæ datæ sunt usque ad festum Sancti Johannis Baptistæ. Dedit igitur rex Angliæ Johannes ex sorore sua neptem, nomine Blanche, filio regis Franciæ Ludovico maritandam, ea conditione ut alter alterum in omni justa foveret necessitate. Quo peracto negotio, rex Angliæ Johannes, circumquaque viriliter agens, pace vel pugna subegit omnes qui ante pacem initam cum rege Franciæ rebellare volebant. Contempserunt etenim in eo malivoli quique juvenilem ætatem et corporis parvitatem, et, quia prudentia magis quam pugna

He is crowned at Westminster, May 27.

He goes to confer with King Philip at Ballon.

A.D. 1200.

Truce with Philip to June 24, 1200.

Marriage of Blanche and Lewis.

pacem optinebat ubique, "Johannem mollegladium" eum malivoli detractores et invidi derisores vocabant. Sed processu temporis mollities illa in tantam crudelitatem versa est, ut nulli prædecessorum suorum coæquari valeret, ut in sequentibus patebit. Popular contempt for John.

Ipse autem rex cum gloria et apparatu multo in ecclesia Christi Cantuariensi coronatus est[1] ab Huberto ejusdem ecclesiæ archiepiscopo, cujus consilio tunc maxime regebatur. Regina quoque ibidem coronata est. Deinde post dies aliquot transfretavit rex, cum rege Francorum habiturus colloquium; a quo cum magna gloria et honore Parisius susceptus est, sicque finito colloquio in Normanniam reversus est. Pacis autem forma inter eos facta utriusque regis scripto firmata est.[2] Postmodum vero rex Franciæ, aliquid novum gestiens, voluit ut rex Angliæ, contra formam pacis initæ et utrinque confirmatæ, in Normannia tria sibi resignaret castella, videlicet Andeli, Falesiam et Arches. Quod cum rex Angliæ facere noluisset, excusandi gratia Cantuariensem[3] misit archiepiscopum; et inter reges nova discordia orta est. A.D. 1201. He is crowned with his wife at Canterbury. He visits Paris. Philip demands three castles.

Anno tamen sequenti per mediatores provisum est ut apud castellum Butavant convenirent in unum, de reformanda pace habituri colloquium. Quo cum rex Francorum, nescio quid mali suspicans, venire contempneret, mandavit tandem regi Angliæ, quasi comminatorie præcipiens, quatinus post Pascha Parisius[4] appareret, ad ea quæ sibi obicienda erant responsurus. Verum, cum rex Angliæ Johannes injunctum sibi non compleret mandatum, sed per optimos et magnos mediatores pax inter eos perpetua reformari debuisset, A.D. 1202. Philip summons John to Paris after Easter. John does not obey.

[1] John's third coronation took place at Canterbury, March 25, 1201, Hoveden, iv. 160.

[2] The peace here referred to seems to be that described by Hoveden, iv. 175.

[3] The archbishop embarked at Shoreham, Dec. 14, 1201; R. de Diceto, ii. 173.

[4] The summons was for the fortnight after Easter; Rigord, p. 202; Cf. R. Coggeshale (ed. Stevenson), pp. 135, 136.

A.D. 1202. Outbreak of war.

habito cum suis consilio, rex Franciæ subito incanduit, et exiliens archiepiscopum Cantuariensem præcepit abire; quem armatus et militibus vallatus a tergo subsequens, castrum de Butavant succendit et diruit. Sicque discordia regum, indies sumens augmentum, divulgata est. Archiepiscopus autem Cantuariensis in Angliam rediit ut, quasi desperatis rebus transmarinis, Anglicanam terram in pace servaret. Rex enim Francorum regem Angliæ undique coartabat, obsedit castella, diruit munitiones, villasque succendit. Arthurus enim, nepos regis, Britanniæ comes, cum Britonibus suis et Pictavensibus plurimis regis inimicis et exercitu copioso, matrem regis Alianor reginam obsedit in castello, Mirabel nomine. Quo audito, rex Anglorum cum exercitu suo matrem liberaturus advenit, illicoque, dispersis adversariis, nepotem suum Arthurum et plusquam ducentos milites cepit egregios; sicque matrem suam gaudentem ab obsidione liberavit.[1] Regem etiam Franciæ Philippum a castello de Radepunt sine mora compulit remeare. Unde rex Franciæ admodum perturbatus, in finibus Normanniæ clanculo discurrens, villulas pauculas, ecclesias etiam conventuales, succendit; sed rex Angliæ, paulatim succrescens,[2] minus indies regis Franciæ malitiam formidabat; nam milites illos, qui apud Mirabel capti sunt cum Arthuro, in Angliam misit, et in arta custodia ipsum Arthurum reponi præcepit; unde postmodum per singulas regiones diffamatus est quod eum manu propria occiderit.

Arthur besieges his grandmother, who is relieved by John.

Philip ravages the Norman border.

Imprisonment of Arthur.

Comes interim Engolismi, pater scilicet reginæ Anglorum, defunctus est; cujus uxor, reginæ scilicet mater,[3] cum dominio comitatus accessit ad regem; non

---

[1] The relief of Mirabel took place on the 30th of July 1202; R. Coggeshale, pp. 138, 139. The language of the text is very similar to that of Ralph of Coggeshale.

[2] *succrescens*] suo crescens, MS.

[3] Aymar count of Angoulême, father of queen Isabella, is said to have lived until 1218; Art de Verif. les dates, x. 191, 231. His death, however, took place June 17, 1202; Bouquet, xviii. 799.

enim alium quam filiam comitatus habebat hæredem. Alii quoque regis adversarii diversis eventibus et modis in manus regis inciderunt. In Anglia etiam prædones egregii et milites gloriosi capti sunt, ut in omnium oculis quasi miraculosum videretur, regem Angliæ quasi desperatum, virtute divina, non sui potentia, subito relevatum; regemque Franciæ, qui omnia jurisdictioni suæ ascribenda putaverat, subito corruisse, ut a rege Anglorum pacem vel treugas postularet. Verum, quia varii sunt eventus bellantium, et nunc istum nunc illum varius involvit eventus, rex Angliæ Johannes iterum inbellis et inbecillis effectus est, cum a suis proditoribus, in quibus summam habebat fiduciam, regi Franciæ castella sibi tradita traderentur. In hunc modum rex Angliæ, nunc hæc et illa perdebat, deinde sed raro perdita recuperabat. Hoc autem certum est quod proditores præcipue regi Anglorum plurimum nocuerunt, dum vix paucos haberet amicos, quibus vel modicum credere valeret. Anglia tamen interim per Dei gratiam, agente archiepiscopo Cantuariensi Huberto et Gaufrido filio Petri, tranquilla pace gaudebat.

Claims of the queen on Angoulême.

Rapid vicissitudes of the fortunes of John.

Treachery among his servants.

England well ruled.

Dominus autem papa, regum condolens discordiæ, misit abbatem de Casemare[1] ut inter reges pacem bonam reformaret, et de Arthuro quid factum sit veritatem inquireret. Hac de causa apud Lundoniam convocati sunt ad regem et archiepiscopum episcopi abbates, comites et barones; habitoque consilio missi sunt ad regem Franciæ prædictus abbas cum archiepiscopo Cantuariensi, et episcopo Heliensi et Norwi-

A.D. 1203. The abbot of Casamari sent to mediate.

[1] *Casemare*] The mission of the "abbas Casemarii" is mentioned by Rigord, p. 204. The papal mandate addressed to the abbot is dated Oct. 31, 1203. See Brequigny, Diplomata, pt. ii., tom. i. p. 367. The monastery of Casamari, a Cistercian house in the Campagna of Rome, near the Garigliano. See Gregorovius, vol. iv. p. 419.

A.D. 1204. Failure of the negotiations.

censi.[1] Qui cum de pace reformanda cum rege Franciæ loquerentur incassum, desperati de pace Rothomagum redierunt; et sic abbate demisso in Angliam reversi sunt, regi quæ audierant et viderant recitantes. Quem cum archiepiscopus desperatum et omnia spernentem reperisset, recessit admirans quod terras transmarinas [2] regi Franciæ sic impune dimittere decrevisset. Deinde sponte vel invitus dedit licentiam hominibus suis, ut eidem regi de terris suis transmarinis facerent homagium. Suscepit itaque rex Franciæ Philippus Rothomagum, et totam optinuit Normanniam, Aquitanniam, Andegaviam, et alias terras regis Anglorum, quondam subjectas ditioni suæ; et absque omni contradictione vel conditione homagia suscepit anno vi° regni regis Anglorum, regis vero Francorum anno [xxvi°].

Philip conquers Normandy and receives fealties.

John's energetic measures against invasion.

Timens autem rex Angliæ, ne hostes sui cum terris transmarinis et Angliam surriperent, convocari fecit apud Lundoniam episcopos Angliæ, comites et barones; omnesque regi debitam juraverunt fidelitatem, quod deinceps per totam Angliam factum est; et statutum [3] est, ex assensu regis et omnium magnatum Angliæ, ad communem regni defensionem et pacis conservationem, ut per totum regnum fieret communa; et quod universi, a majori usque ad minorem, qui xii. annos haberet, eam firmiter jurarent observandam; episcopi vero in verbo veritatis promittant eam fideliter observandam, salvo ordine suo et mandatis apostolicis, et libertatibus ecclesiarum suarum. Forma vero constitutionis hæc erat: "Quod in quolibet comitatu constituan-

Plan of arming the nation for defence.

[1] Eustace of Ely, and John de Gray, of Norwich. Ralph of Coggeshale (p. 144) places their mission to France after Midlent, April 4, 1204.

[2] *transmarinas*] transmaritanas, MS.

[3] The important document, of which an abstract is here preserved, does not seem to be extant elsewhere. It is no doubt part of the general scheme for the arming of the nation, of which another part appears in the writ dated at Winchester, April 3, 1205; Patent Rolls, i. 55.

" tur capitales constabularii, quibus communa totius comitatus[1] A.D. 1205. Directions for the appointment and conduct of constables.
" intendat, et in quolibet hundredo unus constabularius, et in
" qualibet civitate unus constabularius, et, ubi minores villæ
" fuerint, constituatur unus constabularius in visneto, secun-
" dum providentiam capitalium constabulariorum comitatus
" per quos illi constituuntur. In civitatibus vero et burgis,
" ubi major communa fuerit, constituantur constabularii plu-
" res vel pauciores per prædictos capitales constabularios, et
" per majorem, secundum quantitatem civitatis vel burgi, una
" cum majore et constabulario castri quod ibi fuerit; eodem
" modo in burgis, ubi prius communa non fuerat, constituan-
" tur constabularii cum constabulario castri, si castrum ibi
" fuerit; qui omnes constabularii particulares capitalibus comi-
" tatus intendant, et ad summonitionem ipsorum capitalium
" constabulariorum, vel aliquorum ex illis si omnes non affu-
" erint, omnes alii constabularii statim veniant cum communis
" suis armatis, et omnia quæ præceperint ad defensionem
" regni et pacis conservationem contra alienigenas, vel contra
" quoscunque alios pacis perturbatores; et quod capitales con-
" stabularii comitatus habeant nomina particularium constabu-
" lariorum totius comitatus scripta, et numerum armatorum
" cujuslibet constabulariæ; et quod communæ, audita comita-
" tuum necessitate, per mandatum constabulariorum vel per
" aliquam aliam necessitudinem, in auxilium partium illarum
" concurrent, ubi necessitatem esse audierint. Hæc omnia ad
" honorem Dei, et fidelitatem domini regis, et salvum statum
" regni, jurent fideliter observanda, ut prædictum est, a ma-
" jori usque ad minorem qui xii. annos habent, exceptis illis
" qui coram domino rege juraverunt. Qui vero ad summoni-
" tionem non venerit, habeatur pro capitali inimico domini
" regis et regni, et de eo et de hæredibus suis fiat tanquam
" de manifesto inimico ipsius domini regis et regni, nisi jus-
" tam et sufficientem habeat excusationem absentiæ suæ."

Hæc institutio, et armorum juratio et præparatio, per totam Angliam facta est, et alia multa in hunc modum, ac si continuo essent dimicaturi. Ipse quoque rex, convocatis magnatibus Angliæ ad Oxonefordiam,[2] jurare compulsus est quod jura regni Angliæ de eorum con- In a council at Oxford John swears to maintain the rights of England.

[1] *comitatus*] civitatis, MS.

[2] The great council at Oxford, if we are right in referring these details to the year 1205, must have taken place on the 27th, 28th, or 29th of March (Rot. Pat. i. introd.), shortly before the issue of the writ referred to in the note on p. 96.

A.D. 1205. silio pro posse suo conservaret illæsa. Ipsi quoque barones et comites regi fecerunt juramentum, quod ei debitum præstarent obsequium.

Great rendezvous at Portsmouth, in June.

Deinde, jubente rege, apparatus magnus navium fere mille et quingentarum apud Portesmue[1] factus est, militumque et peditum populus innumerabilis, et omnia necessaria ad transfretandum in Pictaviam parata sunt. Sed rex de consilio quorundam magnatum Wintoniam reversus est, sed invitus; sed, cum omnes fere una cum rege de tam confuso reditu dolerent, resumpto spiritu rex quasi clanculo a Wintonia recessit, et apud Portesmue, ubi tanta præparatio facta est, idus Junii, Pictaviam aditurus, accessit. Sed et ibi a magnatibus Angliæ denuo revocatus, tristis et invitus revocatus est. Verumptamen milites plurimos in Pictaviam direxit.

The expedition is stopped.

Soldiers sent to Poictou.

Death of archbishop Hubert, July 12.

Mense Julio, scilicet IIII^to^ idus Julii Cantuariensis archiepiscopus Hubertus defunctus est, et rex citissime die tertia Cantuariam accessit,[2] pluraque cum monachis de pastore substituendo satis benigne locutus, spem eis non modicam dedit, quod de gremio ecclesiæ ipsius unum essent habituri. Audiens autem archiepiscopum eidem ecclesiæ nobilem et egregiam, trecentarum scilicet marcarum, sub testamento dedisse capellam, rogavit placide ut eam videret. Qua visa miratus est, eamque Wintoniam deferri præcepit, eamque dedit episcopo Wintoniensi quam abstulit ecclesiæ Christi. Petiit in proximo priorem et monachos Cantuariensis ecclesiæ ne citra festum Sancti Andreæ aliquam facerent electionem; optinuit quod petiit; et interim clanculo nuntios suos Romam direxit.

John visits Canterbury and carries off Hubert's chapel furniture.

---

[1] *Portesmue*] "Circa Pentecosten," M. Paris. John was at Portsmouth June 5–13, 1205, and at Winchester on the 11th and 12th.

[2] John was at Canterbury July 15–20, Rot. Pat. i. Intr.

[3] Peter des Roches, bishop o Winchester, was consecrated at Rome, Sept. 25, 1205. He was not in office at the time of John's first visit to Canterbury, and this particular event may belong to the king's second visit, in December, the same year.

Quod audientes monachi, ne regales nuntii contra dignitatem et jura Cantuariensis ecclesiæ aliquid impetrarent, et ipsi cum subpriore suo monachos miserunt. Post modicum vero temporis intervallum, nuntii regis scripserunt regi, dicentes monachos Cantuarienses subpriorem suum electum Romam misisse. Unde miratus rex, post festum Sancti Andreæ [1] Cantuariam venit, a monachis quærens utrum de subpriore vel altero aliquam fecerint electionem. At illi constanter dixerunt se nullam fecisse electionem, et, ut dictum suum firmarent et factum, de communi capituli consilio et omnium assensu elegerunt Johannem episcopum Norwicensem, eumque cantando in ecclesiam duxerunt, in sedem archiepiscopi posuerunt, et in osculo pacis susceperunt.

A.D. 1205. Mission of the king and convent to Rome.

John visits Canterbury in December, and the monks elect the bishop of Norwich archbishop.

Quorum electioni cum rex suum præbuisset assensum, pro petendo pallio nuntii Romam directi sunt. Quibus cum monachi qui præcesserant, contra prohibitionem conventus sub anathemate factam, resisterent, dicentes non eum fuisse a conventu electum, sed violentia regis intrusum, electio illa cassata est. Postmodum vero monachi, qui a conventu Cantuariensi de mandato domini papæ autoritatem habebant eligendi, habita deliberatione, de consensu domini papæ elegerunt virum venerabilem magistrum Stephanum de Langetune,[2] cardinalem; sed propter regis reverentiam misit ei papa litteras ipsius petens assensum. Renuit rex iniquorum consilio seductus. Quæsivit autem per venerabiles nuntios conventui directos, si omnes monachi electioni Stephani cardinalis consentirent. Respondit conventus quod nunquam ab eo recederent. Unde

A.D. 1206. The monks at Rome dispute the election.

Under the pope's influence they choose Stephen Langton.

[1] The king was again at Canterbury Dec. 1–3, and 10–13, 1205; Itin. R. Joh. The royal assent to the election of the bishop of Norwich was given on the 11th of December, the election having been made on the same day; Rot. Pat. i. 56.

[2] The pope's letter to the king, announcing the election of Langton, is dated Sept. 20, 1206; and that to the convent Dec. 21. See Wilkins, Conc. i. 515; Epp. Innoc. ix. 206, 207.

A.D. 1207. iratus rex juravit quod nec unus ex eis in ecclesia Cantuariensi, sed nec in Anglia, remaneret.

Expulsion of the monks from Canterbury, July 15.

Expulsi sunt itaque omnes monachi ab ecclesia Cantuariensi idus Julii,[1] et mari transito a conventu Sancti Bertini honorifice suscepti sunt. Rex autem de tam gloriosa victoria elatus, missis ad abbatem litteris sed incassum, eos inde expellere conabatur. Episcopus vero Lundoniensis et episcopus Heliensis et episcopus Herefordensis,[2] Cestrensis quoque et archiepiscopus

Flight of the bishops.

Eboracensis, ipsius regis frater, aliique quamplures et innumeri, tam divites quam pauperes, regis tyrannidem non ferentes, ab Anglia recesserunt; nec erat vir unus in terra qui ejus in aliquo resisteret voluntati. Dunelmensis episcopus, Lincolniensis et Cicestrensis episcopi,

The bishop of Winchester stays with John.

mortui sunt;[3] solus Wintoniensis utcumque regis gratiam habebat, et Norwicensis abierat in Hiberniam. Roffensis[4] vero et Saresberiensis[5] multas ab eo sustinuerunt molestias, et abierunt in Scotiam. Ipse autem rex quasi solus potens erat in terra, nec Deum timebat nec homines verebatur. Sciens autem quod dominus papa pro perturbatione Cantuariensis ecclesiæ turbatus esset, nuntios ei direxit et litteras, mandans quod archiepiscopum et monachos Cantuariensis ecclesiæ reciperet, et eis omnia restitueret ablata.[6] Audiens igitur papa regis pœnitentiam, gavisus est eique gratiosam misit epistolam. Redeuntibus in Angliam nuntiis, duos cum

A.D. 1208. John procures the archbishop.

---

[1] Fulk Cantilupe and Reginald of Cornhill were sent to seize the goods of the monks, July 11, 1207; Rot. Pat. i. 74.

[2] William of S. Mere l'Eglise bishop of London, Eustace of Ely, and Giles de Braiose of Hereford. The bishop of Chester was Geoffrey Muschamp, who died the following year, 1208.

[3] Philip of Poictou, bishop of Durham, died April 22, 1207; William of Blois, bishop of Lincoln, died May 10, 1206; and Simon of Wells, bishop of Chichester, Aug. 21, 1207.

[4] Gilbert Glanville.

[5] Herbert le Poor.

[6] John wrote, Jan. 21, 1208, to the bishops of London, Ely, and Worcester, announcing his willingness to comply with the papal mandate; Rot. Pat. i. 74.

eis archiepiscopus misit episcopos et monachos duos, ad recipiendas possessiones ecclesiæ. Verum ut audivit rex ea quæ Romæ sui fecerant nuntii, ira commotus, juravit quod eos non sub hac forma misisset. Vocatus est regis cancellarius, qui formam mandati regio sigillo, ipso præcipiente, inclusam habebat; sed nec sic suum rex dare volebat assensum. A.D. 1208. Failure of the negotiation.

Recessit igitur rex;[1] recesserunt episcopi, et ceteri omnes, et ad mandatum domini papæ tota Anglia a Divinis suspensa est ix° kalendas Aprilis. Dolor igitur immanis et angustia in tota Anglia divulgata est, eo quod nusquam in die Paschæ vel Parascevæ Divina celebrarentur, sed, omnibus tam clericis quam monachis a sæculis inauditum impositum est silentium. Mortuorum quoque corpora, cujuscumque fuissent ordinis vel religionis, non in cimiteriis Deo dicatis, sed in locis turpibus et profanis sepulta sunt. Rex autem monachos paucos cæcos et claudos, qui in Cantuariensi remanserunt ecclesia, præcepit expelli, et quicumque monachos Cantuariensis ecclesiæ aliquo contingebant titulo quasi hostis publicus erat. Alii enim ab Anglia fugati, alii incarcerati, alii pecunia redempti, aliisque dampnis afflicti fuerunt; nemora villarum in parte plurima succisa, et homines dampnis et taleationibus atrociter afflicti. Hoc enim erat totius Angliæ gravamen. Nunc enim quartam, nunc tertiam, nunc dimidiam pecuniæ suæ partem solvere cogebantur. Processit ulterius furor immanis; nam quorundam redditus cardinalium, et ecclesiæ quas in Anglia aliquo habebant casu eis subtractæ sunt; denarium quoque beati Petri, quem a tempore regis Cnutonis Romana habebat ecclesia, subtraxit rex; homines præterea quinque portuum, The interdict proclaimed, March 24. Consequent misery. Affliction of the monks. Heavy taxation. Peter's pence withheld.

[1] Simon Langton negotiated with the king, who received him at Winchester on the 12th of March. On the 14th the king published the failure of the attempt at compromise; Rot. Pat. 180. It was renewed, after the publication of the Interdict, in July, August, and September of the same year. See Walter of Coventry, vol. ii. pref. p. lvi.

A.D. 1208. The king's tyranny.

qui maris littora ab hostium defendebant incursu, nacta occasione, multa et immensa contrivit afflictione. Nam quosdam suspendit patibulo, alios occidit gladio, plures incarcerati sunt, vinculis ferreis astricti, et tandem obsidibus datis pecunia graviter redempti sunt.

Flight from England.

Recesserunt igitur ab Anglia divites et pauperes, viri et fœminæ innumerabiles, et ingratam magis quam devotam arripuerunt peregrinationem, ut vel sic regis enormem evitarent crudelitatem.

The queen imprisoned.

Reginam quoque sponsam suam sub arta posuit custodia in castello de Corf.

A.D. 1209. The pope threatens to excommunicate the king.

Auditis hiis aliisque calamitatibus, Anglicanæ ecclesiæ dominus papa condolens ærumpnis, regi Angliæ commonitorias et comminatorias litteras direxit, monens ut malefactis suis resipisceret et ecclesiam Cantuariensem in pristinum statum reformaret, aut pro certo sciret quod eum ore proprio anathematis sententia publice feriret; et non solum in Anglia sed et in aliis regionibus eum publice faceret excommunicari.[1] Rex autem domini papæ parvipendit admonitionem, sprevit comminationem.

The king's forces refuse to go against the Scots.

Regi vero Scotiæ, viro sanctitate præclaro, litteras et nuntios direxit, mandans ut ei tria redderet castella quæ de eo tenebat in confinio Angliæ et Scotiæ, vel ei suum mitteret filium obsidem. Quod cum rex Scotiæ nollet implere mandatum, rex Angliæ cum exercitu non modico ei volebat eripere quod prece non poterat optinere, et prædicta castella in suum revocare dominium. Cum itaque rex Angliæ cum exercitu copioso Scotiam tenderet,[2] qui erant in exercitu milites murmurabant dicentes; "Quo ibimus? "Quid faciemus? nos sine lege Dei, sine Christiani-

[1] The letter threatening excommunication was dated Jan. 12, 1209; Innoc. Epp. xi. 211; Wilkins, Conc. i. 528; Walt. Cov. ii. p. lvi.

[2] In the summer of 1209. John reached Nottingham on his way northwards July 20; and was at Tweedmouth on the 3rd of August. Turning south, he reached Durham on the 10th.

" tate, quasi pagani sumus. Quomodo ergo virum " sanctum regem illum Scotiæ impugnare poterimus ? " pro certo Deus pugnabit pro illo contra nos, pro " quo non nulla fecit miracula." A.D. 1209.

John commissions the justiciar to make peace with the archbishop.

Cum hæc igitur et alia commilitonum susuria regi Anglorum nuntiata fuissent, ne forte totus eum dimitteret exercitus, et in ipso dimitterent conflictu,[1] Gaufrido filio Petri, præfecto Angliæ, et quibusdam aliis comitibus præcepit quatinus toto mentis affectu Cantuariensi et Anglicanæ ecclesiæ paci intenderent, et tam archiepiscopum Cantuariensem, quam alios episcopos et monachos, in Angliam pacifice revocarent. Dederat enim dominus papa prædictis episcopis in mandatis, ut in personam regis excommunicationis sententiam promulgarent. Gaufridus igitur filius Petri litteras misit episcopo Lundoniensi, rogans attentius ut ipse cum aliis episcopis in Angliam quamtocius veniret, sicut honorem Dei et ecclesiæ diligeret, et pacem regis et regni. Quia dederat eis rex plenariam potestatem faciendi pacem ecclesiæ Dei. Cum autem prædicti episcopi reditum pararent in Angliam, et rex Angliæ cum exercitu multo tenderet in Scotiam, rex Scotiæ, regni sui præcavens indempnitati, pacem melius habere voluit quam gladium, et sibi suisque prudentia magis providere quam ferro. Misit igitur regi Angliæ per nuntios fideles duas filias suas; unam scilicet filio suo, aliam vero cuilibet nobilium Angliæ lege maritali donandam. Filium quoque suum misit eidem, non quidem ut obsidem, sed ut de prædictis castellis aliisque terris quas tenebat debitam faceret fidelitatem. Sic igitur pax regum reformata est, et omnes ad sua redierunt.

The bishops prepare to return.

Peace made with the king of Scots, who sends his daughters to John.

Episcopi vero Lundoniensis, Heliensis, Wigorniensis, Wintoniensis, et Bathoniensis, electus Lincolniæ,[2] ipse

---

[1] *conflictu*] rex igitur, MS. ins. in marg.

[2] The elect of Lincoln was Hugh of Wells ; the abbot of Beaulieu

A.D. 1209. The negotiators of the peace meet at Dover, September.

quoque Gaufridus præfectus Angliæ, comes de Arundello, comes Albericus, Willelmus Briwere, abbas de Bello-loco, archidiaconus de Stanford et de Huntindune, cum plenitudine potestatis pacis ecclesiæ faciendæ venerunt Dovoriam. Ubi post varios verborum anfractus tandem in unam pacis formam consenserunt, quæ ibidem in scriptum redacta est, et appositis sigillis firmata; sicque sententia excommunicationis in personam regis danda usque post quinque septimanas dilata est.[1]

The king's excommunication postponed.

Convenerunt autem ex præcepto regis apud Merleberge[2] omnes Angliæ viri divites et pauperes et mediocres, ab annis xv. et supra, ibique tam regi quam filio suo Henrico parvulo trienni, utpote regis hæredi, juraverunt fidelitatem. Verum, ut audivit et vidit formam pacis tantorum virorum assensu factam, missis nuntiis et litteris petiit ut archiepiscopus Cantuariensis in Angliam veniret, cum eo apud Dovoriam colloquium habiturus. Transfretavit itaque archiepiscopus, et apud Dovoriam regis exspectavit adventum.[3] Quod audiens rex cum omni festinatione, armatis et balistis multis comitatus, venit ad Chileham[4] castellum non longe a Cantuaria positum. Ubi cum archiepiscopi præstolaretur adventum, et archiepiscopus regem expectaret apud Dovoriam, rex malignantium detractorum linguis succensus, a proposito simul et promisso animum avertit, subitoque recessit. Archiepiscopus quoque de consilio magnatum, mari transito, in Franciam reversus est, et rex a pluribus personis ecclesiasticis ex mandato domini papæ excommunicatus est;

Fealty sworn to the king at Marlborough, September.

The archbishop comes to Dover, October.

The king changes his mind, and the archbishop leaves.

---

was Hugh, afterwards bishop of Carlisle; the archdeacon of Stafford was Henry of London, shortly afterwards made archbishop of Dublin; and the archdeacon of Huntingdon, William of Cornhill, who became bishop of Lichfield in 1215.

[1] *dilata est*] Until Oct. 6; Ann. Waverl., p. 263. The document in which the postponement is granted is dated Sept. 2, 1209; see MS. Cleopatra E. 1.

[2] The king was at Marlborough on the 13th and 30th of September.

[3] Oct. 2, 1209; Ann. Waverl., p. 263.

[4] *Chileham*] John was at Chilham Oct. 8.

illaque pacis forma quæ adeo magnifice formata, scriptoque firmata est, mirantibus cunctis, ut prius erat in pendulo; et rex Angliæ etiam in Francia per dominum papam excommunicatus est. A.D. 1209. The king is excommunicated.

At ipse novo reperto ingenio a Judæis Angliæ inauditam exegit pecuniam. Nam quosdam ex eis patibulo suspendi, aliis vero oculos erui præcepit. Viros etiam ecclesiasticos a petitione pecuniæ non dimisit immunes. Convocatis etiam abbatibus ordinis Cisterciensis, non orationum suarum sed nummorum sibi rogavit impendi solatium. Verum cum ab hac petitione satis modeste fuisset repulsus, iratus recessit, et exercitum navigiumque quod, ut ferebatur, paraverat in Pictaviam iturus, duxit in Hiberniam, eamque fere totam vi vel fraude in brevi sibi subjugavit; ibidemque, renitentibus plurimis sed resistere non valentibus, leges Anglicanas et consuetudines instituit et observari præcepit, sicque in Angliam reversus est. A.D. 1210. Extortions from the Jews. John goes to Ireland.

Cumque sperarent plurimi quod istius causa victoriæ ea quæ male gesserat in ecclesiam Dei emendaret, et errata corrigeret, novus ipsius furor incanduit, et præcipue in monachos albos; de quibus non quidem prece sed vi tantam exegit pecuniam, ut per diversas ecclesias in Anglia dispersi necessaria victualium cogerentur mendicare.[1] Nec abbates suos ad capitulum permisit generale transfretare; porro nec abbati Belliloci, cui latam et speciosam ad faciendam abbatiam in Nova Foresta dederat terram, transfretandi concessit licentiam. Archiepiscopo vero Cantuariensi nuntios misit, et litteras, petens ut in Angliam veniret, ut de pace ecclesiæ simul loquerentur apud Dovoriam.[2] Sed Persecution of the Cistercians. The archbishop again invited to Dover.

[1] This persecution of the Cistercians is placed by the Waverley Annalist in September 1210; Ann. Waverl., p. 265, after the king's return from Ireland. He was in Ireland from June 20 to Aug. 25.

[2] See R. Coggeshale, p. 164; Ann. Waverl., p. 264; the king's Itinerary is weak at this point, but the attempted interview was probably projected in October 1210. See Itin. R. Joh. and Walter of Coventry, ii. lvii.

A.D. 1210. The archbishop fears treachery and withdraws.

cum naves et omnia ad transfretandum parata fuissent, per litteras et nuntios quorundam nobilium Angliæ, virorum sibi fidelium, præmunitus est, ne in Angliam venerit dolosas, ut vel sic sibi præparatas evitaret insidias; sicque in Franciam reversus est. Rex enim tantæ erat dolositatis, ut vix aliquis dictis ejus fidem haberet vel scriptis; nam nec promissa sua nec cartas observabat.

The earl of Salisbury sent to subdue the Welsh.

Ipse autem exercitum copiosum misit in Walliam per manum Willelmi fratris sui et per comitem Cestriæ, qui, terram illam circumquaque vastantes, diversis mortibus homines occiderunt; sed et ipsi Wallenses adinvicem discordes effecti sese vastaverunt. "Nulla enim pestis efficacior ad nocendum quam "familiaris inimicus." Dixerunt plurimi quod jam esset completum quod Merlinus prophetavit dicens: "Sextus Hiberniæ mœnia subvertet," et illud "initium "ejus vago effectui subjacebit."[1] Willelmus primus, Willelmus secundus, Henricus primus, Henricus II dus, postea Ricardus. Sextus est Johannes, qui Hiberniam adquisivit, sed in omnibus aliis vanus erat et inutilis.[2]

A.D. 1207. Birth of Henry. Exaction of the thirteenth.

MCCVII. Henricus primogenitus regis Johannis filius nascitur die Sancti Remigii. In Cœna Domini facta est gravis exactio pecuniæ, scilicet tertia decima pars pretiorum[3] omnium mobilium. Stephanus de Langetune archiepiscopus Cantuariensis Romæ consecratur xv^to^ kalendas Julii. Monachi de Cantuaria de ecclesia sunt ejecti.

MCCVIII. Tota Anglia et Wallia sub interdicto gene-

---

[1] See Geoffrey of Monmouth, Hist. Brit., lib. vii. c. 3. (ed. Giles, p. 122).

[2] *inutilis*] It is possible, and perhaps probable, that Gervase himself continued his work up to this point. Here, however, is a break, and an overlapping of two computations, which seems to determine that he could have gone no further. The whole of this part of the Chronicle follows the same line of story as the Waverley Annals. It is at this point that Wharton judged the first continuation to begin.

[3] *pars pretiorum*] pars pretium, MS.

rali ponuntur, ix° kalendas Aprilis. Proscribuntur interdicti prolatores, episcopi scilicet Lundoniensis, Heliensis et Wigorniensis; confiscantur possessiones eorum, cœnobiis regales custodes apponuntur. Johannes enim dux exercitus Hiberniam proficiscitur. A.D. 1208. Interdict, March 24.

MCCIX. Ricardus filius regis ex regina nascitur; regina apud Divisas includitur. A.D. 1209. Birth of Richard.

MCCX. Johannes rex sibi Hiberniam adquisivit. A.D. 1210.

MCCXI. Johannes rex Walliam sibi subjugavit. Pandulfus legatus venit in Angliam ad concordandum regem et archiepiscopum.[1] Omnes episcopi et clerici qui in transmarinis agebant per edictum publicum vocantur in vicecomitatibus.[2] A.D. 1211. First visit of Pandulf.

MCCXII. Walenses straverunt oppida quæ Johannes rex fecerat in Guallia, pro qua re obsides eorum suspendit. Victus est et fugatus Miramomelinus bello campestri a Christianis.[3] A.D. 1212. Rising of the Welsh.

MCCXIII. Johannes rex Angliæ collegit exercitum magnum super Berhamdone tempore Paschali; tantusque erat numerus populi armigeri quod præ multitudine dinumerari non posset. Expectabantque regem Franciæ per sex septimanas, qui cum exercitu suo contra comitem Flandrensem debellavit, et ei multas molestias ingessit. Sed comites Saresberiæ et Boloniæ,[4] cum maxima militia transfretantes, regem Franciæ et omnes suos confuse dissipaverunt, et de navibus suis, cum quibus in Angliam venire disposuit, multas variis bonis oneratas secum adduxerunt, ceteras omnes combusserunt. Rex autem Franciæ, amissis quampluribus A.D. 1213. John collects an army in Kent. King Philip defeated in Flanders.

[1] Our Chronicle here supports the date 1211 for the visit of Pandulf and Durand, which is likewise assigned to the fourth year of the Interdict in the Cotton MS. of the Opuscula of Ralph de Diceto, Tiberius A. 9, where the best and oldest account of the negotiation is given. See Walt. Cov., ii. p. lviii.

[2] See the letter of John, dated June 7, 1212; Ann. Wav., p. 267.

[3] The battle of Navas de Tolosa, July 17, 1212.

[4] William Longespee earl of Salisbury, and Renaud of Dammartin count of Boulogne.

A.D. 1213. militibus et servientibus et omnibus victualibus suis, rediit in suam provinciam.

Pandulf makes peace with the king. Quo audito ab Anglis unusquisque cum magno gaudio reversus est ad propria. Pace tamen ecclesiastica per Pandulfum clericum Romanum formata, qui pro eadem causa a domino papa regi Angliæ est directus, monachi Cantuarienses a transmarinis redeunt, maneriis suis, redditibus, possessionibus, eis plene restitutis. Sed Gaufridus prior in transmarinis defunctus est xvii° kalendas Julii, succedente Waltero.[1] Stephanus archiepiscopus venit in Angliam a transmarinis partibus vii° idus Julii. Johannes rex Angliæ dedit Romanæ ecclesiæ, non nomine tributi sed munificentiæ, redditum de Anglia et de Hibernia; de Anglia DCC. marcarum, de Hibernia CCC.: absolutus est rex tunc a sententia excommunicationis, et Stephanum archiepiscopum suscepit in gratiam. Obiit Gaufridus filius Petri, justitiarius Angliæ et comes Estsexiæ.

Death of prior Geoffrey.

Arrival of the archbishop.

Submission of John.

Death of the justiciar.

A.D. 1214. Promotion of bishops. MCCXIIII. Solutum est interdictum totius Angliæ v^to^ nonas Julii. Consecrantur episcopi apud Cantuariam, Walterus de Greie, cancellarius domini regis, Wigorniensis;[2] et magister Simon de Pulia Exoniensis, iii^tio^ nonas Octobris. Willelmus de Cornelle confirmatur in episcopatum Coventrensem, ii° nonas Octobris. Obiit Johannes de Greie Norwicensis episcopus in Pictavia, vii° kalendas Decembris; et corpus suum delatum est in suum monasterium Norwicense. Obiit bonæ memoriæ Willelmus rex Scotiæ; successit ei Alexander filius ejus.

A.D. 1215. Consecration of bishops. MCCXV. Consecrantur episcopi apud Radinges Willelmus de Cornelle Coventrensis, magisterque Ricardus, decanus Sarisberiensis, Cicestrensis, viii^vo^ kalendas

[1] *Waltero*] This is the third prior of the name; his date was unknown to Wharton; Ang. Sac., i. 138. He governed the monastery until the year 1222. See below, p. 112.

[2] Walter de Gray, bishop of Worcester, 1214–1215; archbishop of York, 1215–1255. Simon of Apulia, dean of York, became bishop of Exeter in 1214, and died in 1223.

Februarii.[1] Item facti sunt abbates Ricardus de Bello et Nicholaus de Fevresham;[2] magister Benedictus confirmatur in episcopatum Roffensem. Hugo efficitur abbas de Sancto Eadmundo. A.D. 1215. Promotion of abbots.

Consecratur episcopus apud Oxonefordiam magister Benedictus Roffensis, viii^vo kalendas Martii.[3] Alexander abbas de Sancto Augustino Cantuariensi Romam profectus est, et ibi a domino papa benedicitur die Cathedræ Sancti Petri. A.D. 1215. Benedict of Rochester consecrated, Feb. 22.

Johannes rex Angliæ signatus est cruce ante discordiam inter ipsum et barones suos, iiij^to nonas Martii. Cruce quoque signati sunt venerabiles et illustres viri: comes Cestriæ, comes Ferires, comes Wintoniæ, constabularius Cestriæ, et plures tam nobiles quam plebei. John takes the cross.

Facta est discordia maxima inter Johannem regem Angliæ et barones suos, ita quod, illis adinvicem diffidatis, guerra mota est per totam regionem. Civitas Lundoniensis reddita est baronibus x°vi° kalendas Junii. Turris quoque ab eisdem invaditur, sed, militibus regis viriliter repugnantibus, eam minime ceperunt. Quarrel with the barons.

Postea Deo disponente per consilium domini Stephani Cantuariensis et domini Henrici Dublinensis[4] archiepiscoporum, et aliorum episcoporum Angliæ, et nobilium virorum Willelmi Marescalli comitis Penbrochiæ, Willelmi comitis de Saresberia, Willelmi comitis de Warenna, Willelmi comitis de Arundel, et ceterorum virorum discretorum, formata est pax inter regem et barones, rege in primis concedente sanctæ ecclesiæ Anglicanæ omnes libertates suas pacifice imperpetuum habendas, in electionibus, in administrationibus, in omnibus viris ecclesiasticis et possessionibus, et in omnibus rebus ad easdem, personas scilicet vel possessiones, The Great Charter. Rights of the church secured.

[1] Walter de Cornhill, bishop of Coventry, 1214–1223; Richard le Poor, bishop of Chichester, 1214; of Salisbury, 1217; and of Durham, 1228–1237.

[2] Richard, a monk of Battle, abbot 1214–1235; Nicolas abbot of Faversham, 1214–1235.

[3] Benedict, precentor of S. Paul's; bishop of Rochester, 1214–1226.

[4] The MS. reads H. Eboracensis, the latter word over an erasure.

A.D. 1215. The Great Charter of Runnymede.

pertinentibus. Comitibus quoque suis, baronibus, militibus, omnibus suis liberis hominibus, concessit libertates suas et omnia jura sua, integra habenda et tenenda pacifice in perpetuum. Et hæc omnia dominus rex pro se et hæredibus suis bona fide promisit firmiter conservanda; et ut semper stabilita sint et inconcussa ea omnia, scilicet libertates, consuetudines, bonas conservandas et malas amovendas, et cetera jura præscripta, fecit carta sua sigillo apposito corroborari, sicut continetur in carta de Runemede.

John takes Rochester.

Ipso anno obsedit rex Johannes castellum Roffense, et ibi cepit multos nobiles, qui erant ibi tam in castello quam in turre; inter quos erant Willelmus

Names of the prisoners.

de Albeny, Willelmus de Averanches, Willelmus de Heynesford, Reginaldus de Cornelle vicecomes de Kent, Robertus de Albervilla, Simon filius Simonis, Thomas de Moletuna, Osbertus Giffard, et centum alii, in octavis Sancti Andreæ apostoli.

A.D. 1216. Arrival of Lewis.

MCCXVI. Mense Maio circa Ascensionem venit in Angliam in auxilium baronum Ludovicus, primogenitus regis Franciæ Philippi, et applicuit in Tanetho. Obiit Innocentius papa tertius xv° kalendas Augusti, cui

Death of John.

successit Honorius. Obiit Johannes rex Angliæ xv° kalendas Novembris, et sepultus est apud Wigorniam. Cui successit Henricus filius ejus, puer annorum ix., et inungitur in regem apud Gloverniam.

A.D. 1217. Preparations for crusade.

MCCXVII. Plures tam nobiles quam plebei acceperunt signum crucis in pectore suo, ut eicerent Ludovicum et Francos de Anglia. Eustachius monachus traditor cum multis aliis captus est in mari cum venissent in auxilium Ludovici.[1]

May 20. Battle of Lincoln.

Vigilia Sanctæ Trinitatis, quæ fuit xiii° kalendas Junii, commissum est prælium apud Lincolniam inter barones Angliæ et exercitum regis Henrici iiii^ti, tunc pupilli; et devicti sunt barones. Nam in acie succu-

[1] *Eustachius . . . . Ludowici*] "Vacat:" MS., the information being probably erroneous.

buit comes Perticensis; et capti sunt ibi comes Wintoniensis,[1] et Robertus filius ejus, comes Herfordensis,[2] Robertus filius Walteri, et filius ejus; Gilebertus de Clara, Willelmus de Munbray, Girardus de Furnival, Gilebertus de Gant, et Stephanus frater ejus, Nicholaus de Estutevile, et Eustachius frater ejus, Ricardus de Munt Fichet, Garinus de Munt Chenesi, Rogerus de Cresci, Radulfus de Thoeni, et Rogerus frater ejus, Gaufridus de Say, Henricus filius comitis David,[3] et Philippus frater ejus, Mauritius de Gant, Willelmus de Huntingefeld, Willelmus de Hastinges, Nicolas de Kenet, Willelmus filius Roberti de Ros, Oliverus de Aencurt, Robertus de Roppele, Robertus de Grilley, Willelmus de Colevile, Robertus de Nofburc, constabularius de Herniingeham,[4] Radulfus de Chenesduit, Johannes de Bassingeburne, Radulfus Murdac, Anselmus de Kent, Willelmus de Fienes, Gaufridus de Sancto Leodegario, et Walterus frater ejus, Willelmus Malduit, Henricus de Braimbroc, Adam filius Willelmi, Simon de Kime, Walterus de Thinham, Robertus Marmiun junior, Johannes de Sancta Helena, Willelmus Martel, Johannes de Sanford.[5] Cum omnibus prædictis capti fuerunt ccc. milites; quod a Deo factum esse et non ab hominibus reputandum est; cum et ipsi plures fuerunt quam milites regis. Multi igitur capti et captivati sunt, et multi relictis armis vulnerati fugerunt.

A.D. 1217. May 20, Names of the prisoners.

Ipso etiam anno in die Sancti Bartholomæi multi proceres Franciæ, cum magno exercitu, in mari juxta Sandwicum a nostris devicti sunt et capti. Sed et Eustachius, Monachus cognomine, ibi decollatus est. Ante etiam, in Quadragesima, ipso anno, prope Lewes

Victory at sea, Aug. 24.

---

[1] Saer de Quenci.

[2] Henry de Bohun.

[3] Henry, son of earl David of Huntingdon.

[4] Castle Hedingham in Essex.

[5] This, which seems to be the fullest list of the persons captured at Lincoln, is an important addition to our information on the subject.

A.D. 1217. Prisoners taken at Lewes in Lent.

capti fuerunt duo [nepotes comitis Nivernensis, et Johannes filius Hugonis, Willelmus de Ponte Arche, Robertus Salvage, cum multis aliis. Petrus vero filius Hereberti modo mirabili evasit mirabiliter tunc; cum enim a militibus regis insequeretur, equus suus, contra montem arduum et nimis excelsum reptans, ad summitatem ejus illum transvexit, et sic evasit, sed non in nomine Domini. Eodem item anno, circa Northamumbriam et in Eboracensiscira multi nobiles de inimicis regis devicti fuerunt et capti. Quæ cum talia nuntiarentur domino Ludowico, et ipse apud se hujusmodi perpenderet, quam citius potuit ab Anglia egressus cum omnibus suis rediit in Franciam.

Lewis returns to France.

A.D. 1218. Henry has a new seal.

MCCXVIII. Henricus rex cœpit uti sigillo suo.[1] [2] Obiit Ottho imperator.

A.D. 1219. Damietta taken.

MCCXIX. Damieta a Christianis capta est, nonas Novembris.

A.D. 1220. Second coronation.

MCCXX. Sanctus Hugo Lincolniensis canonizatur. Die Pentecostes, quæ tunc erat xvi° kalendas Junii, rex Henricus, filius regis Johannis, apud Westmonasterium cum magna celebritate et gaudio totius populi coronatus fuit in regem Angliæ, anno ætatis suæ xiii^tio.

Translation of S. Thomas, July 7.

Nonis Julii apud Cantuariam facta est translatio gloriosi martyris Thomæ anno quinquagesimo martirii sui.

A.D. 1221. Damietta lost.

MCCXXI. Damieta recuperatur a paganis. Henricus rex Angliæ dedit sororem suam Johannam Alexandro regi Scotiæ. Hubertus de Burgo desponsavit sororem regis Scotiæ.

A.D. 1222. John of Sittingbourne, prior.

MCCXXII. Obiit Walterus prior Sanctæ Trinitatis Cantuariensis; cui successit magister Johannes de Sidingeburne, monachus ejusdem ecclesiæ.[3] Obiit

---

[1] Nov. 5, 1218; Ann. Waverl., p. 291; Rot. Claus., i. 381.

[2] *sigillo*] et in isto anno coronatus fuit; MS. in marg. The second coronation of Henry III. was in 1220.

[3] John of Sittingbourne, prior, 1222–1234.

magister Radulfus Cicestrensis episcopus[1] xviii° kalendas Octobris. A.D. 1222.

XV° kalendas Maii, scilicet Dominica die qua cantatur "Misericordias Domini," celebratur concilium apud Oxoniam a domino Stephano Cantuariensi archiepiscopo et ceteris episcopis Angliæ et Walliæ. Council at Oxford, April 17.

MCCXXIII. Radulfus de Nevile, cancellarius[2] domini regis, electus est in episcopatum Cicestrensem. Obiit Willelmus de Cornelle Cestrensis episcopus. Obiit Philippus rex Franciæ, cui successit Lodowicus filius ejus. Johannes de Breines rex Jerusalem venit in Angliam. A.D. 1223. Death of Philip.

MCCXXIIII. Consecrantur episcopi Radulfus de Nevile Cicestrensis et Willelmus nepos Willelmi Brewere Exoniensis, in capella Sanctæ Katerinæ apud Westmonasterium, Dominica qua cantatur "Quasi modo "geniti," quæ tunc fuit xi° kalendas Maii. Willelmus Marescallus desponsavit sororem regis Henrici, Elianoram nomine, ix° kalendas Maii. Obiit Willelmus episcopus Lundoniensis apud Sanctam Ositham.[3] A.D. 1224. Bishops of Chichester and Exeter consecrated, April 21.

Falco de Breute, natione Normannus, quem de plebe procreatum, et de stercore erigens pauperem, rex Johannes togatis et magnatibus Angliæ præfecit, et tanto ditavit honore ut sederet cum principibus et solium gloriæ teneret, Falco inquam ille, cum in honore esset non intellexit, ingratus beneficii, collatorum immemor, posteriorum oblitus, in malitiam se extendens, quorundam magnatum, quorum nomina subticemus, fultus et fretus consilio, in illustrem regem Angliæ Henricum, dicti Johannis regis filium, calcaneum elevavit, primo per captionem Henrici de Breibroc, justitiarii itinerantis, apud Huntindune; procuravit etiam ejusdem Henrici in prisone detentionem. Rise and fall of Falkes de Breauté.

[1] Ralph of Wareham, bishop of Chichester, 1218–1222.

[2] Ralph Neville, bishop of Chichester, 1224–1244.

[3] William of S. Mere l'Eglise, 1199–1221: he resigned his see in the latter year, and died Mar. 27, 1224.

A.D. 1224. Siege of Bedford. Item idem Falco militibus, balistis, fundibulariis, et diversorum generum satellitibus, victualibus etiam quæ obsessis congruunt, castrum de Bedeford in regis et regni præjudicium præmunivit. Rex itaque Henricus, procurante viro venerabili et strenuo Huberto de Burgo, totius Angliæ justitiario, convocatis convocandis, Anglorum scilicet exercitu, dictum castrum obsedit, obsessum debellavit, debellatum obtinuit, et turrim ejusdem castri solo usque prostravit; et repertos in eodem, non considerata cujusquam generositate, usque ad octoginta duos et amplius digno condempnavit suspendio; et prædictum Falconem condigna dampnans proscriptione.

A.D. 1225. Feb. 2. Henry knights his brother. MCCXXV. In die Purificationis beatæ Mariæ Henricus rex cinxit fratrem suum Ricardum militaribus armis apud Westmonasterium, et dedit ei comitatum Cornubiæ. Obiit comes Hugo Bigod Northfolkiæ et Suthfolkiæ. Obiit Johannes episcopus Heliensis,[1] ii° nonas Maii; successit Gaufridus de Burgo. Willelmus comes Warannæ duxit uxorem Matildam sororem Willelmi Marescalli, quondam comitissam Northfolkiæ et Suthfolkiæ. Henricus rex concessit Anglis libertates antiquas. Obiit Hugo abbas Sancti Augustini Cantuariensis; successit Robertus ejusdem domus sacrista.

Confirmation of the charters.

A.D. 1226. Death of Lewis VIII. MCCXXVI. Obiit Pandulfus Norwicensis episcopus; successit Thomas de Blunvile.[2] Obiit Ludowicus rex Franciæ; successit Ludowicus filius ejus. Obiit Willelmus Longaspada comes Sarisberiensis. Obierunt episcopi Ricardus de Marisco Dunelmensis, Benedictus Roffensis.

---

[1] John of Fountains, bishop of Ely, 1220–1225.

[2] Thomas of Blunville, bishop of Norwich, 1226–1236. From this point the Chronicle of St. Martin's, Dover, which in its later portions has very much in common with our Chronicle, becomes comparatively full, and continues so till the year 1234; without, however, so far presenting any close verbal coincidences.

MCCXXVII. Obiit Willelmus de Mandevile comes Est- A.D. 1227.
sexiæ. Hubertus de Burgo, justitiarius Angliæ, factus Hubert de Burgh made
est comes Cantiæ. Obiit papa Honorius IIItius; cui earl of Kent.
successit Hugo episcopus Ostiensis, et dictus est Gregorius VIIIus. Magister Henricus de Sanford, archi- Consecration of
diaconus Cantuariensis, consecratur in episcopum Rof- Henry Sanford, May 8.
fensem apud Cantuariam, in capella domini archiepiscopi, vii° idus Maii.[1] Fredericus imperator Romæ cruce Excommunication of
signatus est, sed, corruptus muneribus paganorum, Frederick II.
ire dissimulavit, ob quam causam excommunicatus est. Postea adductis in imperium Sarracenis ecclesiam conculcat. Confundit etiam miserabiliter negotium Terræ Sanctæ.

Obitus Stephani.

Anno Domini M°CC°XX°VIII°, idus Julii, obiit venerandæ A.D. 1228.
memoriæ Stephanus Cantuariensis archiepiscopus ad Death of archbishop Langton, July 15.
manerium suum quod Slindune dicitur. Cujus corpus cum apud Cantuariam die Sanctæ Mildrithæ deferretur, conventus Cantuariensis præsentibus multis personis, ecclesiasticis et sæcularibus, et populo multo promiscui sexus, ecclesiam suam, personas ecclesiæ, jura et libertates ejusdem, terras etiam et possessiones et homines suos, sub protectione domini papæ et curiæ Romanæ Appeal of the convent for the protection of the pope.
supposuerunt, appellantes ne aliqua ecclesiastica sæcularisve persona aliquid attemptare præsumat in præjudicium Cantuariensis ecclesiæ. Hanc eandem appellationem præfatus conventus innovavit die qua prænominatus archiepiscopus ante majus altare jaceret humandus. Cum autem idem archiepiscopus honeste sepulturæ traditus esset, et secundum canonum statuta,[2] priusquam de alicujus personæ electione tractetur, regia licentia sit requirenda, de communi totius capituli consensu et voluntate missus est prior

[1] Henry de Sandford, bishop of Rochester, 1227–1235.

[2] *canonum statuta*] Decret., pars i., dist. lxiii., c. 25.

A.D. 1228. The king is asked for licence to elect a new archbishop.

Cantuariensis, una cum majoribus totius ecclesiæ fratribus, ad dominum regem super pastore sibi et ecclesiæ suæ viduatæ eligendo licentiam petiturus. Qui cum a domino rege prout decuit honorifice susceptus esset, et idem dominus rex quasdam parvas inducias respondendi a priore et fratribus absque omni cavillatione postularet, asserens se velle super hoc saltem per unam noctem deliberare, et de consilio episcoporum et baronum suorum huic impetrationi et postulationi prioris respondere, de utriusque partis consensu, datus est dies crastinus, omni remota dilatione vel negotii protelatione, super postulata licentia eligendi domini regis audire sententiam. Illucescente igitur die crastino, et convenientibus in unum apud Westmonasterium cum domino rege tam episcopis quam proceribus et aliis personis innumeris, accessit ad dominum regem præfatus prior Cantuariensis cum suis, porrigens domino regi litteras patentes capituli Cantuariensis, per quas supplicabat prædictum capitulum eidem domino regi, quatinus sibi eligendi pontificem liberam dignaretur concedere facultatem. Qui sapienter et prudenter respondens, utpote prudenti et sapienti fretus consilio, vultum hilarem et benignum eis prætendendo, tandem sic ait, "Domine prior, audivi "petitionem tuam; audivi et intellexi efficaciter quod "in præsentia mea ex parte capituli tui proposuisti. "Et, quoniam non decet principem catholicum cano- "nicis sanctionibus scienter obviare, de mera et pura "voluntate mea regium tibi et capitulo tuo de eli- "gendo vobis pontifice consensum benignissime con- "cedo; scituri procul dubio quod vos et ecclesiam "vestram affectu dilectionis tenerrimo diligo et dilec- "turus sum, nisi per vos steterit. Rogo etiam quod "in talem personam unanimiter convenire studeatis, "de cujus promotione Deo et Anglicanæ ecclesiæ, "mihi insuper et regno meo, grata possint exinde "incrementa provenire; pernecessarium enim valde

His reply to the prior.

" est et tam mihi quam vobis perutile, ut neque ad A.D. 1228.
" dexteram neque ad sinistram ob nullius gratiam,
" odium vel favorem, declinaveritis."

Impetrata igitur a priore et suis eligendi et rece- The convent proceeds to the election.
dendi licentia, omnibusque strenue et prudenter per-
actis quæ negotium præfatum contingebant, rediit prior
cum suis pacifice ad propria. Convenientibus igitur
fratribus in crastino adventus prioris in capitulo, et
expositis per ordinem omnibus a priore quæ supe-
rius memoravimus, videlicet quæ a domino rege et
concilio suo super licentia eligendi audierant, gratias
agentes Deo Qui in operibus Suis semper est mira-
bilis, unanimiter conclamabant: " Benedictus Domi-
" nus Deus Israel, Qui non delinquit confidentes in
" Se." His itaque prout diximus ad votum peractis, The day fixed, August 3.
constitutus est electioni celebrandæ dies inventionis
Sancti Stephani prothomartiris; et interim vocatis fra-
tribus absentibus qui vocandi erant, scilicet qui po-
tuerunt et voluerunt et debuerunt interesse, et denun-
tiata sollempniter in ecclesia coram Deo et populo die
electioni celebrandæ præfixa, indictoque communiter
per tres dies sollempni jejunio, in quibus totus con-
ventus, nudi pedibus et discalciati, processiones per
cimiterium suum faciebat, clero etiam et populo civi-
tatis processionem suam separatim ab una ecclesia ad
aliam cum multo lacrimarum ymbre faciente, dies
tantæ sollennitati constituta tandem illuxit.

Mane vero, hoc est summo diluculo, surgentes, et ea August 3. Meeting in the Chapter House.
quæ diei illius erant summo cum studio perficientes,
pulsato signo quod in diebus festivis ad vocandos
fratres in capitulum pulsari solet, omnes festinanter,
sed cum gravitate tamen, concurrerunt. Convenienti-
bus in capitulum omnibus qui debuerunt interesse,
ceterisque omnibus qui interesse non debuerunt pror-
sus exclusis, lectaque lectione regulari et evangelica,
protinus a priore de more " Benedicite " subinfertur.
Conventu vero respondente " Amen," ilico prior sub-
junxit dicens; " Tractaturi de electione nostra, fratres

A.D. 1228. Aug. 3. The prior's exhortation to unity.

" carissimi, in unum convenimus, et utinam sic in " unum conveniamus, ut ad nos apte referri possit " illud propheticum de unitate conscriptum, 'Ecce " 'quam bonum et quam jocundum,' etc." Et paucis de unitate et caritate interpositis hæc adjecit, " si " fuerimus in caritate stabiles, erimus invincibiles; " si inseparabiles erimus proculdubio insuperabiles." Hiis et aliis verbis præmonitoriis et præmunitoriis a prædicto priore publice pertractatis, adjecit: "Fratres " dilectissimi, priusquam de negotii communis substan- " tia quicquam perstringamus, invocanda nobis est " cum lacrimis et suspiriis Sancti Spiritus gratia; quam " si consequi potuerimus, et tales fuerimus ut nobis " exorantibus adesse dignetur, opus quod inchoare " debemus securi et cum fiducia aggredi valebimus." Quo dicto, protinus surgens prior de sedili suo pariter et conventus, extensis manibus in cælum, incepit prior submissa voce: "Veni Creator Spiritus," flexis genibus in terram, dum quilibet versus singillatim inchoaretur.

Ceremonies preceding the election.

Quis autem fletus, quæ suspiria de cordibus eorum prodierint, dum canticum illud supernale in corde et ore singulorum versaretur, non facile credo lingua vel chalamo posse explicari! Decantato igitur prædicto cantico cum devotione magna et singultibus innumeris, rediit unusquisque ad locum proprium in capitulo, uniuscujusque personæ ordine more solito observato. Residentibus ergo omnibus prout diximus in locis suis, et tacentibus, lecta est publice indulgentia domini Alexandri papæ de libera electione, necnon et carta Johannis regis Angliæ de eadem re nobis et universis ecclesiis cathedralibus et conventualibus Angliæ confecta, post quam constitutio concilii generalis domini Innocentii papæ, quæ sic incipit: "Quia propter, etc."[1]

Reading of decretals.

[1] Decretal. Gregorii IX., lib. i. tit. 6, c. 42. This is the constitution of the Lateran Council of 1215, which prescribed the mode of securing an election of the "major et sanior " pars capituli;" Conc. Lat., c. 24; Concilia, Labbe, xi. 176.

Quibus auctoritatibus recitatis et propensius intellectis, quæsivit prior a conventu quam formam in electionis celebratione decreverint observare. Et discutientes inter se de formarum periculis, omissis duabus, scilicet scrutinio et inspiratione, omnes et singuli tandem in compromissum convenerunt. Cumque requireret ipse prior, "Placet vobis hæc forma?" scilicet compromissio, responderunt omnes et singuli "Placet"; nec inventus solus qui contradiceret. Prior autem hæc audiens, "In "quot," inquit, "vultis consentire?" Responderunt quidam "In quinque," quidam vero "In septem," propterea quia numerus sacer est, et quia decretalis loquitur de septem, quæ sic incipit, "Cum in jure peritus "existas,"[1] etc. Ventilato igitur inter se studio propensiori, cui numero facilius et melius sit inhærendum, tandem in quinque singuli convenere; requisitumque est ad quam personam totius capituli spectet istorum quinque nominatio. Responsum est quod ad nullam specialiter juris ratione, eo quod constitutio concilii generalis ita loquitur in hac causa; "Assumantur de "toto collegio tres vel v. vel vii.,"[2] etc. Nam ex quo dicit dominus papa in constitutione sua, "assumantur "tot vel tot," liquet quod de voluntate et consensu omnium, et non tantum unius, debent assumi. Verumtamen autoritatem nominandi istum vel illum poterit conventus præstare priori propter reverentiam, vel suppriori vel alicui personæ superiori, sub hac forma dicens "Placet vobis talis?" respondendum est si placet, "Consentio," si vero displiceat, dicendum est "Dis- "sentio." Et notandum quod licet totus conventus consentiat in unam personam, et unus contradicat, hoc modo dicens "Dissentio," non erit admittenda persona illa ullo modo ad illud negotium exequendum, nec tamen assignabit rationem aliquam contradictor

A.D. 1228. Aug. 3. The monks choose to elect by the way of compromise.

Question of the number of the committee.

Proceeding in the election of the committee.

[1] Decret. Greg. IX., lib. i. tit. 6, c. 33.

[2] The constitution as given in the Decretals of Gregory IX., says "assumantur tres de collegio."

A.D. 1228, Aug. 3. quare eidem personæ assensum suum non præbuerit, vel contradixerit.

Five are chosen to make the election. Convenientibus igitur in quinque, prout superius diximus, omnibus et singulis, assumpti sunt de communi consensu personæ istæ, quarum hic interserere nomina dignum judicavi, ut earum memoria sit in benedictione perpetua; videlicet Johannes supprior, Rogerus de Wrmedale, Hubertus, Radulfus celerarius, et Eudo; viri quidem Deum valde timentes et, quantum ad humanum spectat judicium, regia via in omnibus operibus suis incedentes. Qui protinus surgentes, et lacrimabiliter pedibus conventus se provolventes, supplicabant ut pro eis Dominum exorarent quatinus eis Dominus de Sua gratia confidentibus hoc negotium sic exequi concedere dignaretur, ut eidem et sanctæ Cantuariensi ecclesiæ ad honorem, et domino regi et regno cedere possit ad utilitatem. Quibus dictis,

The prior excommunicates those who may elect an unworthy person. prior, assumpta stola, excommunicavit candelis accensis omnes illos qui malitiose se gesserint in hoc negotio, nec non et omnes illos qui scienter eligerent indignum, utpote infamem vel aliquo crimine irretitum; et illum qui permitteret se eligi cum sciret se ineligibilem, in præsentia istarum reliquiarum, videlicet ligno Dominicæ Crucis, velo beatæ Mariæ, necnon et corona sancti Thomæ martyris, quæ omnes in capitulum ad terrorem delatæ fuerant. Hiis siquidem taliter peractis, redacta est in scriptum prænominatorum quinque autoritas, et potestas eisdem a conventu donata, de patre et pastore sibi providendo. Cujus scripti talis est forma:

Form of the authorisation. "Universis sanctæ matris ecclesiæ filiis ad quos præsentes "litteræ pervenerint, Johannes prior et conventus ecclesiæ "Christi Cantuariensis, salutem in Domino. Ad notitiam "vestram volumus pervenire quod, bonæ memoriæ Stephano "quondam archiepiscopo nostro viam universæ carnis ingresso, "cum postea ad tractandum de eligendo nobis prælato ac "pastore in capitulo nostro certo die ad hoc præfixo, videlicet "die inventionis Sancti Stephani, præsentibus omnibus qui "debebant et volebant et poterant interesse, convenissemus,

" tandem invocata Spiritus Sancti gratia, et lecta coram nobis A.D. 1228. Aug. 3.
" constitutione concilii generalis quæ sic incipit, '*Quia propter*,'
" *etc.*, commisimus potestatem quibusdam fratribus nostris;
" scilicet Johanni suppriori, Rogero de Wrmedale, Huberto,
" Radulfo celerario, et Eudoni; ut vice omnium nostrum nobis
" et ecclesiæ nostræ provideant de pastore, vel eorum pars
" major. Ut igitur hæc forma compromissi plenæ optineret
" robur firmitatis, præsenti scripto sigillum nostrum de con-
" sensu omnium et singulorum apposuimus. Actum anno
" Domini M°CC°XXVIII°, die inventionis Sancti Stephani."

Hac igitur autoritate lecta et approbata, continuo egressi sunt, et ingressi armariolum secus hostium capituli, in quo libri præcentoris includuntur, januis firmissime clausis et fortiter obseratis, priusquam de negotio sibi injuncto quicquam attemptarent, Spiritus Sancti gratiam cum gemitu et lacrimis, prout ipsi postea asserebant, invocare cœperunt; hymnum illum spiritualem "Veni creator Spiritus" suaviter modulando decantantes; quo decantato, mox ad personarum nominationem accesserunt, et de earumdem meritis et valoribus prout arbitror districtissime discusserunt, discutientesque diutius, prior cum conventu septem psalmos pœnitentiales cum letania majori interim psallebat, cum devotione magna et lacrimarum imbre non modico. The committee of five retire to a separate chamber.

Inclusi ergo quinque superius memorati, tandem in unam omnes convenere personam, et, postulantes egressum a loco in quo claudebantur, exierunt gaudentes, et Deo gratias agentes in cordibus suis; et ingressi capitulum stabant in loco illo, ubi fratres de commissis suis veniam postulare consueverunt. Supprior autem tenens in manu sua scriptum illud sigillatum sigillo conventus, in quo expresse continebatur eorum autoritas, expectantibus omnibus et tacentibus præ gaudio, distincte et aperte illud legere per ordinem mox incepit, ita dicens, "Universis sanctæ matris ecclesiæ filiis," etc. "Datum etc. die inventionis Sancti Stephani;" et omnia recitavit prout continebatur in scripto suo, et addens cum lacrimis ita dixit: "Nos igitur hac autoritate et " potestate nobis commissa, in nomine Patris et Filii " et Spiritus Sancti, Amen, nominamus vobis in They come out and declare their choice.

A.D. 1228. Aug. 3. Walter of Eynsham elected.

" patrem et pastorem magistrum Walterum de Eyne-
" sham."

Quod cum audisset conventus, statim omnes et singuli manibus erectis in cælum et præ gaudio cordis in Domino exultantes, conclamabant dicentes, " Deo
" gratias, Amen."

He deprecates the election.

Audiens autem magister Walterus de Eynesham verborum istorum pronuntiationem, totus in lacrimas resolutus, pedibus omnium se projecit, rogans et multa prece deposcens, ut eum ab honere isto prorsus absolverent, asserens se tanto honore penitus indignum et ad tanti laboris tollerantiam omnimodis insufficientem. Quibus auditis prior alta voce canticum, scilicet, " Te
" Deum laudamus," statim inchoavit ; et accipientes eum, cum cantico illo, ad majus altare deportaverunt, pulsantibus interim omnibus signis majoribus et minoribus. Deportatus autem ante altare osculatus est illud, et cadens cum lacrymis prostravit se ante illud, quousque canticum superius memoratum in conventu plene consummaretur. Terminatoque cantico, ilico prior subjunxit dicens. " Salvum fac servum tuum." " Do-
" minus vobiscum." " Oremus." " Omnipotens sempi-
" terne Deus, miserere famulo tuo, etc." Dictaque collecta et osculatis reliquiis quæ super altare positæ fuerant, et textu evangeliorum, confestim ductus est a priore et senioribus ecclesiæ ad sedem propriam. In qua collocatus omnes fratres in osculo pacis ibidem recepit, incipiens a priore, et sic a senioribus prout erant in ordine, astante universo clero et populo, et clamante, " Benedictus Dominus qui te in pastorem
" elegit."

He is placed in his seat by the prior.

The election announced to the clergy and people.

Hiis ita rite gestis, prior cum senioribus electum nostrum clero et populo manifestius declaraturus pulpitum ascendit, et, incipiens a primordio negotii, videlicet qualiter bonæ memoriæ Stephanus quondam Cantuariensis archiepiscopus de medio subtractus diem

[1] *evangeliorum*] ab electo nostro, MS. erased.

clauserit extremum, et qualiter dominus rex petita licentia liberam nobis eligendi pontificem facultatem concesserit, nec non et omnia per ordinem, sicut superius digesta sunt, luculentissimo sermone publice denuntiavit. In fine vero hujus denuntiationis supposuit ecclesiam suam, electum suum, et personas ecclesiæ, cum omnibus quæ ad eos pertinere dinoscuntur quocumque jure, sub protectione domini papæ et curiæ Romanæ; appellationem illam innovando quam fecit conventus sollenniter cum adhuc corpus Stephani archiepiscopi in ecclesia jaceret humandum. Hac autem appellatione sic innovata, rogavit prior clerum et populum ut ecclesiam Cantuariensem et electum suum in omnibus suis Domino commendare studerent. Ordinatis igitur omnibus quæ huic sollennitati secundum sacrorum canonum statuta necessaria arbitrabantur, reversus est in capitulum suum iterum conventus una cum electo suo, et strato tapeto posuerunt eum in sede sua, residentibus omnibus a dextris et a sinistris prout cujuslibet ordo exigebat. Et conficientes decretum electionis suæ sub hac forma processerunt:

A.D. 1228. Aug. 3. Renewal of the appeal.

The elect seated in the chapter-house.

"In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen. "Cum ecclesia Cantuariensis per mortem bonæ memoriæ "Stephani quondam Cantuariensis archiepiscopi vacaret, et "prior et conventus ejusdem ecclesiæ, impetrata domini regis "licentia, die statuto in suo capitulo ad eligendum convenis-"sent, præsentibus omnibus qui voluerunt et potuerunt et de-"buerunt interesse; iidem prior et conventus lecta constitu-"tione concilii generalis, nobis, videlicet Johanni suppriori, "Rogero de Wrmedale, Huberto, Radulfo celerario, et Eudoni, "monachis ejusdem ecclesiæ, plenam potestatem commise-"runt, ut vice omnium provideremus eis et Cantuariensi "ecclesiæ de pastore.

Formal record of the process of election.

"Nos igitur, habito super hoc inter nos diligenti tractatu et "invocata Spiritus Sancti gratia, in partem cedentes et seorsum "tractantes, eligimus in patrem et pastorem virum literatum, "providum et discretum, ad honorem Dei et sanctæ Cantuari-"ensis ecclesiæ, fratrem Walterum de Eynesham, ejusdem "ecclesiæ monachum. Cui electioni idem frater Walterus "tandem consensit, et, ne super hoc aliquis in posterum dubi-

A.D. 1228. "tationis scrupulus oriatur, de consensu eorundem, prioris "scilicet et conventus, huic decreto sigillum capituli est ap- "pensum."

Subscriptions of names.

Superscriptiones autem huic decreto intersertæ tales fuerunt, "Huic decreto ego frater Johannes prior Cantuari- "ensis ecclesiæ subscribo." Ceteri omnes prout erant in ordine subscripserunt.

Date of the Act.

Subscriptionibus igitur sic consummatis plene, addebatur et hoc: "Actum anno Domini MºCCºXXVIIIº, mense "Augusti, die inventionis Sancti Stephani, in capitulo ecclesiæ "Christi Cantuariensis."

De modo electionis celebrandæ.

Rules for celebrating elections of bishops.

Matrimonium spirituale contrahi debet per verba de præsenti quemadmodum carnale. Unde in decreto cujuslibet electionis dicere debent electores "Eligimus talem vel postulamus."

Qualiter procedendum sit in electionis celebratione secundum quamlibet formam, diligens lector hic plenius poterit edoceri.

Ut rite procedat electio, primo petatur a domino rege licentia eligendi; si simpliciter concedatur, bene est; si simpliciter denegetur, instetur humiliter secundo et tertio per dies continuos propter reverentiam domini regis; et, si perseveraverit in contradictione, nihilominus procedatur ad electionem; si vero dicat se deliberaturum, sustineri poterit semel et secundo, dum tamen modica sit dilatio et prout arbitratum fuerit expedire. Optenta igitur vel denegata eligendi licentia, vel non data responsione cum satis fuerit petita, procedatur ad electionem; et primo præfigatur dies certus electioni celebrandæ; et interim,

[1] The following rules for election should be compared with the treatise of Lawrence Somercote on the same subject. Somercote was a canon of Chichester and deacon to Gregory IX.; Bale, Scriptores, pp. 285, 286. His tract is in the Harleian MS. 670.

Rules for the election of bishops.

indicto jejunio solempni et vocatis fratribus in eodem regno absentibus,[1] qui consueverunt[2] et commode[3] possunt interesse; invocata Spiritus Sancti gratia, tractent inter se quam formam eligendi velint observare. Et, si forte occurrat eis forma inspirationis, attendant quod "tarda non "habet molimina Spiritus Sancti gratia." Exigitur enim secundum hanc formam quod omnes et singuli consentiant et quasi subito acclament, vel, priore eligente, acclament ceteri coeligentes, non requisito singillatim consensu singulorum; unico etiam non consentiente, cassa est electio, et propterea periculosa est electio.

[1] *Hoc propter Hibernienses.*
[2] *Hoc propter Dovorenses.*
[3] *Hoc propter infirmos.*

Si autem elegerint formam scrutinii, eligantur de capitulo tres scrutatores votorum, qui jurati seorsum et secreto examinent singulos de capitulo, et nominationes eorum redigant in scriptis; facta examinatione omnium, redeant ad capitulum, et publicetur qui et quot nominaverint istum vel illum, et habeatur a toto capitulo diligens collatio super numero et merito nominatorum et nominantium; et sic perspecto quis eorum nominatus fuerit a majori et saniori parte capituli, prior de consensu omnium eligat eum, et sic alii coeligant vel consentiant. Nullus autem prorumpat in electionem, etiamsi facta publicatione viderit longe majorem partem aliquem nominasse, antequam, sicut dictum est, facta fuerit collatio, nec ad deportationem antequam fiat electio, post illam collationem; facta etiam publicatione et collatione, non protrahatur electio, sed statim fiat in eadem instantia capituli. Oportet etiam secundum hanc formam ut plene major et sanior pars totius capituli in illa examinatione consentiat in aliquem, quod vix continget. Unde propter hæc et alia periculosa est hæc forma. Præterea forma sine dubio longe planior est et sine scrupulo, ut scilicet omnes transferant omnem potestatem eligendi vel postulandi, si hoc facere velint, in aliquos viros idoneos. Illi enim citra aliquam hujusmodi solemp-

Rules for the election of bishops.

nitatem poterunt eligere quem voluerunt idoneum, sed omnes habent consentire. Hanc formam magis approbo inter omnes. Facta autem electione in quacumque forma, cantetur sollemniter canticum "Te "Deum laudamus;" et si præsens fuerit electus deportari debet cum cantico ad altare. Quo facto, statim publicetur electio omnibus in ecclesia tam clericis quam laicis. Conficiatur etiam decretum electionis in quo singuli fratres confiteantur in scriptis se illi electioni consensisse, et subscribant propria manu consequentia literarum, si sciat scribere, alioquin faciat ipse signum crucis et alius scribat pro eo. Ante vero electionem plene celebratam nullo modo requiratur ab eo qui fuerit eligendus, an velit in electionem de se faciendam consentire, quoniam hoc demum post electionem habet requiri. Electione plene celebrata, domino regi præsentetur. Si vero per postulationem duxerint procedendum, eadem observentur quæ diximus in electione, verbis tantum mutatis; si autem, in forma scrutinii, quidam nominent eligendum, quidam vero postulandum, præfertur pars eligentium nisi in duplo major pars consenserit in postulandum. Idem judicium est si quidam eligant de gremio ecclesiæ, quidam de ecclesia aliena, præfertur enim electio de gremio ecclesiæ, nisi duæ partes consenserint in extraneum. Si autem ita contingat quod in forma scrutinii quidam nominent unum, quidam alium, nullusque sit in quem plene major et sanior pars totius capituli consenserit, consulo quod in totum, nemine electo, recedatur a forma illa, quia cujuslibet electio in illo casu cassaretur.

De conditionibus electi.

Qualifications of the person to be elected.

Cavendum ne eligendus in aliquo sit reprehensibilis, hoc est, ne sit notatus aliquo crimine, vel aliqua labe infamiæ, neque ante ingressum neque post; ne sit illegitimus; ne sit ignobilis, quia hæc moveret regem et sic forte curiam; ne sit servilis conditionis; ne certa

ratione possit allegari inimicus vel suspectus regi. Ne possit notari de avaritia; ne sit supra modum simplex. Alia satis se offerunt sensui. Disqualifications.

Si eligatur monachus vel clericus hujus diocesis, tunc sic dicendum est; "Eligimus talem in patrem "et pastorem hujus ecclesiæ." Si eligatur clericus alterius diocesis, dicendum est in hunc modum; "Eligimus talem postulandum in patrem et pastorem "hujus ecclesiæ." Si debeat sumi episcopus, tunc sic dicatur, "providentes huic ecclesiæ nominamus talem "postulandum in patrem et pastorem hujus ecclesiæ." Et sciendum est quod ille qui fuerit natus in una diocesi et beneficiatus in alia, illius diocesis dicitur esse clericus in qua est beneficiatus, et non illius de qua est oriundus. Particular rules for special cases.

"Nos igitur, hac potestate nobis commissa, in "nomine Patris et Filii, etc., eligimus talem in patrem "et pastorem hujus ecclesiæ." A.D. 1228.

Ricardus episcopus Sarisberiensis se transtulit ad sedem Dunelmensem, et electus est in episcopum Saresberiensem magister Robertus de Bingeham.[1] Obiit Eustachius de Falcunberge episcopus Londoniensis, et electus est in episcopum ejusdem ecclesiæ magister Rogerus Niger, archidiaconus Colecestriæ; et electus est Lucas[2] capellanus, thesaurarius domini regis, in archiepiscopum Dublinensem. Obiit Gaufredus de Burgo episcopus Heliensis, frater Huberti justitiarii Angliæ. Translation of the bishop of Salisbury to Durham. The king's treasurer made archbishop of Durham.

M°CC°XXIX°. Magister Walterus de Einesham, de quo supradiximus, Romam profectus est, et a domino papa cassatus in vigilia Epiphaniæ, et datus est monachis ecclesiæ Christi Cantuariæ a domino papa magister Ricardus le Grant, cancellarius de Nicole, in patrem et pastorem, in die Sancti Marcelli papæ. Hugo abbas Sancti Edmundi electus est in episcopum Heliensem. A.D. 1229. The see of Canterbury given to Richard le Grant.

[1] Robert Bingham, bishop of Salisbury, 1229–1246.

[2] Luke, dean of S. Martin le Grand, in London, archbishop, 1230–1255.

A.D. 1229. Consecration of archbishop Richard, June 3.

Consecrantur episcopi magister Ricardus le Graunt[1] cancellarius Lincolniensis, Cantuariensis, et magister Rogerus le Neir, archidiaconus Colecestriæ, Londoniensis, et Hugo abbas Eadmundi Heliensis, in ecclesia Christi Cantuariæ, die Sanctæ Trinitatis, quæ fuit iii^tio nonas Junii. Gregorius papa a clero in Anglia decimas reddituum et proventuum recepit.

A.D. 1230. May 1. The king goes to Brittany.

M°CC°XXX°. Henricus rex Angliæ, hujus nominis quartus, in die apostolorum Philippi et Jacobi primo transfretavit in Britanniam, cum exercitu magno, et pacificus rediit.

Raymond de Burgh drowned.

Reimundus de Burgo, nepos Huberti justiciarii Angliæ, submersus est apud Nantes in flumine Ligeris, et corpus delatum est apud Dovoriam et sepultum est in domo Dei. Obiit Galfredus de Sei in Pictavia, et Gilebertus comes Gloucestriæ, et multi nobiles Angliæ obierunt.

A.D. 1231. Death of the archbishop, Aug. 3.

M°CC°XXXI. Obiit Ricardus archiepiscopus Cantuariensis apud Arete iii° nonas Augusti, cum redierit a Roma Dominica in Passione Domini. Consecratur episcopus apud Cantuariam Anselmus le Gras[2] Sancti David, v°. idus Februarii, quæ tunc fuit Dominica prima Quadragesimæ. Radulfus de Nevile postulatus

---

[1] Richard le Grant, archbishop, 1229–1231. Roger Niger, bishop of London, 1229–1241; and Hugh of Norwold, bishop of Ely, 1229–1254. The circumstances of the triple consecration are thus given in the Chronicle of S. Martin's, Dover, MS. Julius D. 5: "4 idus Junii, in "die scilicet S. Trinitatis, apud "Cantuariam, ad magnum altare "consecratus est in archiepiscopum "magister Ricardus cancellarius "Lincolniæ, habita prius dissen-"sione inter quosdam episcopos, sci-"licet Roffensem et Bathoniensem, "quis eorum debet eum consecrare: "sic tamen conquievit, quod Rof-"fensis debet eum consecrare sine "præjudicio Bathoniensis, et Ba-"thoniensis ea die consecret Lon-"dinensem et Heliensem in capella "infirmorum sine præjudicio Rof-"fensis; et super hoc litteræ eorum "sunt confectæ."

[2] Anselm le Gras, bishop of S. David's, 1231–1247. This is noted in the Chronicle of Dover under March 1230 (anno exeunte); and it is possible that the words "Do-"minica in Passione Domini" belong to this event, the subsequent "v° idus Februarii, &c." being an after thought. Passion Sunday fell on the 9th of March.

est episcopus Cicestriæ, sed statim obiit.[1] Comes Ricardus, frater domini Henrici regis, duxit uxorem sororem Willelmi Mariscalli, quondam comitissam de Gloucestre et de Clare. Obiit Willelmus Mariscallus comes de Struguil viii° idus Aprilis, et delatum est corpus ejus apud Lundonias, et sepultum est juxta patrem suum in Novo Templo. Natus est Willelmo comiti Warenniæ filius, et vocatus est Johannes. Dominus Radulfus de Nevile episcopus Cicestrensis, et domini regis cancellarius, electus est vel postulatus in archiepiscopum a conventu Cantuariensi, sed non est a domino papa admissus, in die Sancti Mauritii.[2]

A.D. 1231. Marriage of earl Richard.

Ralph Neville eected archbishop but rejected.

M°CC°XXX°II° Magister Johannes de Sidingeburne, prior ecclesiæ Christi Cantuariensis, vir religiosus, literatus et discretus, et omnium morum probitate ornatus, electus est in archiepiscopum Cantuariensem a conventu ejusdem ecclesiæ x°vii° kalendas Aprilis,[3] qui statim post electionem transfretavit apud Dovoriam ii° nonas Aprilis, quæ tunc fuit Dominica in Ramis Palmarum; et in crastino Sancti Barnabæ resignavit in manus domini papæ electionem factam. Magister Johannes le Blund, canonicus Cicestrensis, electus est in archiepiscopum Cantuariensem a conventu ejusdem ecclesiæ, vii° kalendas Septembris.[4] Hubertus de Burgo, comes Cantiæ et justitiarius Angliæ, depositus est ab officio suo et retrusus in carcerem apud Divisas. Quadragesima pars omnium mobilium regi soluta est.

A.D. 1232. John of Sittingbourne elected.

He resigns and John le Blund is chosen.

Imprisonment of Hubert de Burgh.

M°CC°XXX°III. Johannes le Blund electus Cantuariensis rediit a curia Romana cassatus.

A.D. 1233. John le Blund is re-rejected.

---

[1] *Radulfus de Nevile*] This is a mistake; Ralph de Nevile had been bishop of Chichester since 1224, and lived on until 1244. He was elected or postulated to the see of Canterbury this year, but the election was quashed; as is mentioned immediately below.

[2] The royal assent to the chancellor's election was given Sept. 24, 1231; Hardy's Le Neve, p. 12.

[3] The royal assent was given to the prior's election May 22, 1232; Hardy's Le Neve, p. 12.

[4] John le Blund was elected under a *congé d'elire* issued Aug. 2, and the royal assent was given Aug. 30; Hardy's Le Neve, p. 13.

A.D. 1234. Edmund of Abingdon chosen and consecrated.

M°CC°XXX°IIII. Magister Edmundus de Abindonia, thesaurarius Sarisberiensis, electus est in archiepiscopum Cantuariensem a conventu ejusdem ecclesiæ in vigilia Sancti Matthæi apostoli, et eodem anno consecratus, Dominica scilicet qua cantatur "Lætare Jeru-" salem," a sancto Rogerio Lundoniensi episcopo, die Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis.[1] Ricardus Mariscallus, comes de Struguil, movit guerram contra dominum regem Angliæ Henricum in Hibernia, et in ipsa guerra interfectus est. Hubertus de Burgo, quondam comes Cantiæ et justitiarius Angliæ, evasit a carcere regis circa festum Omnium Sanctorum.

Death of Richard Marshall.

Escape of Hubert.

A.D. 1235. The emperor's marriage.

M°CC°XXX°V. Fredericus imperator duxit Ysabellam sororem regis Henrici Angliæ in uxorem.

A.D. 1236. The king's marriage.

M°CC°XXX°VI. Henricus rex Angliæ quartus desponsavit Helianoram uxorem suam, filiam comitis Provinciæ, quam deponsavit sanctus Eadmundus in Cantuaria.

Obiit Thomas de Blunvile episcopus Norwicensis, et Willelmus episcopus Wigorniensis; successit magister Walterus de Cantislupo.[2]

A.D. 1237. Arrival of the legate Otho.

M°CC°XXX°VII. Tricesima pars mobilium regi soluta est. Otho legatus venit in Angliam, et tenuit concilium Londoniis generale. Obiit Ricardus episcopus Dunelmensis, et electus est prior ejusdem domus.

A.D. 1238. Marriage of Simon de Montfort.

M°CC°XXX°VIII. Simon de Monteforti duxit uxorem Alianor comitissam de Panbroc, sororem regis Angliæ. Obiit Petrus de Rupibus episcopus Wintoniensis.

Dispute between the convent and the archbishop.

MEMORANDUM quod eodem anno, cum ortæ essent controversiæ et dissensiones multæ inter venerabilem patrem Edmundum, Dei gratia archiepiscopum et conventum ecclesiæ Christi Cantuariæ, super libertatibus

[1] The Chronicle of Dover, after a circumstantial account of the consecration of archbishop Edmund, becomes very concise, and so continues until the year 1258. There is a change of hand in the MS. here and the annals of 1235 and 1236 are written over an erasure. The old hand resumes at the word "Memo-" randum."

[2] Walter Cantilupe was consecrated at Viterbo May 3, 1237.

et juribus et consuetudinibus, tandem amicabilis compositio intervenit sub hac tamen conditione, scilicet, si consensus domini papæ et regis Angliæ intervenirent; post hanc vero pacis reformationem, archiepiscopus valefaciens conventui Romam profectus est,[1] adjuncto sibi archidiacono, Simone de Langetune,[2] cujus memoria in maledictione est, et Eustachio monacho qui cum eo sine licentia conventus recessit, et magistro Thoma de Frakenham, qui obiter cessit in fata, et multis aliis. A.D. 1238. The archbishop and archdeacon go to Rome.

Interea innotuit conventui de fractura cartæ beati Thomæ martyris, per Simonem de Hertlepe, qui pro tempore custos cartarum extiterat; qui etiam regulariter compulsus rei eventum coram conventu patefecit, tale sermonis sumens initium. "Cum," inquit, "cartæ, "quæ pro causis vestris instruendis Romam delatæ "fuerunt, per quosdam nuntios reportarentur, cartam "unam incaute arripui, et scedulam a sigillo ignoran-"ter avulsi; unde vehementer contristatus priorem "nostrum, Johannem scilicet de Chetham,[3] super hæc "consulere non distuli; qui, quasi juris ignarus et "monastica simplicitate ductus, cartam transcribi verbo "ad verbum consuluit, vocatoque postmodum Radulfo "de Orpintune, mille artes habente nocivas, scedulam "novam veteri signo præcepit apponi." Consentientibus igitur istis tribus, perfectum est illud opus nefarium. Radulfus vero, apud Sanctum Bertinum moram faciens, ad mandatum capituli Cantuariensis venit, et coram fratribus in capitulo super falsificatione convictus, per quindenam in carcere tenebatur inclusus. The charter of S. Thomas torn by Simon of Hertlepe. His account of the transaction. Ralph of Orpington imprisoned.

[1] The archbishop set out for Rome about Nov. 30, 1237; Ann. Theokesb., p. 105.

[2] Simon Langton, archdeacon, 1227–1248, and brother to the late archbishop.

[3] John de Chetham, or Chatham, must have succeeded John of Sittingbourne between the year 1232, when the latter was chosen archbishop, and the year 1238, when this scandal was detected. John of Sittingbourne was now dead, as appears from the description, "bonæ "memoriæ," below; and John of Chetham became a Carthusian in consequence of the following transactions.

A.D. 1188. He goes to Melrose.

Tandem petita licentia, ad cœnobium alborum monachorum nomine Mauros, habitum eorundem susceperurus, divertit.

Archdeacon Langton accuses the monks of forgeries.

Interea, prosperato itinere, tam archiepiscopus quam procuratores conventus usque Romam pervenerunt. Ubi coram papa multis ab utraque parte propositis, archidiaconus Architofel, quem prius nominavimus, venenum quod in corde tacito conceperat coram papa penitus evomuit, hoc modo in sermonem prorumpens: "Pater," inquit, "sancte, non est aliqua falsificatio "quæ in ecclesia Cantuariensi non sit perpetrata. In "auro enim, in plumbo et in cera, et in omni metallo "falsificationem commiserunt." Quibus auditis procuratores conventus litteras domini legati excusatorias porrexerunt in medium. Quibus lectis et intellectis solutum est concilium; petitiones vero archiepiscopi contra conventum tales fuerunt: primo, quod possit erigere ecclesiam præbendalem: quod possit alibi quam in ecclesia Cantuariensi consecrare episcopos, cum necessitas urgens id exposcit; quod monachos possit expellere et canonicos instituere. Quasdam etiam litteras legato directas impetravit, quarum tenor talis fuit:

The archbishop's claims on the convent.

The pope directs the legate to visit Canterbury.

"Gregorius, episcopus, etc., Othoni diacono cardinali, apostolicæ sedis legato, salutem. Discretioni tuæ per apostolica "scripta mandamus, quatinus Cantuariam accedens omnia privilegia monachorum diligenter inspicias; quæ vero duplicata "fuerint, unum archiepiscopo et aliud monachis assignes. "Quæ vero falsata vel de falsitate suspecta reperis, nobis sub "sigillo tuo transmittas, ut de illis prout viderimus expedire, "autore Deo, disponamus."

The legate and archbishop come to Canterbury.

Rediens ergo archiepiscopus[1] a curia Romana Cantuariam venit, et a conventu honorifice est susceptus. Evolutis postmodum paucis diebus, archiepiscopus cum legato Cantuariam venit, mandatum apostolicum exe-

[1] The archbishop returned in July, and was received at Canterbury about the feast of the Assumption; Ann. Theokesb., p. 110.

cuturus. Privilegiis ergo monachorum et archiepiscopi inspectis et diligenter examinatis, nullam in eis falsitatem invenit. Conquerebatur vero archiepiscopus de privilegio Alexandri, quod dicebat se commisisse bonæ memoriæ Johanni priori de Sidingeburne, quod non fuit legato exhibitum. Hæsitante super hoc conventu, Bartholomeus de Sandwico se manibus suis illud combussisse asserebat, et hoc ipsum coram legato confitebatur. Post hoc venit legatus in capitulum, et coram conventu multa proposuit, dicens se specialiter venisse pro pace reformanda inter archiepiscopum et conventum, sed, voto suo frustratus, quod suum erat se velle exequi dicebat. Injunxit igitur priori et Symoni de Herlepe et Bartholomæo de Sandwico, quod infra octavum diem apud Londonias coram eo comparerent, pœnam condignam pro excessibus accepturi.[1]

A.D. 1238. Examination of documents.

Confession of Bartholomew of Sandwich.

The legate summons the delinquents to London.

Recedentibus ergo legato et archiepiscopo, conventus super hiis et aliis tractatum habuere diligentem. Archiepiscopus autem cognito quod supprior, R. de Westgate, iter arripuit versus Romam, ipsum per litteras suas absolvit. Supprior vero, pro statu[2] suo appellans, Romam profectus est una cum R. Digun et W. de Dovoria. Prior vero et fratres Symon et Bartholomæus, petita licentia, ad diem eis præfixum perrexerunt. In præsentia igitur legati, postquam sunt constituti, prior inconsultis omnibus, legati pedibus provolutus, in hæc verba prorupit: "Pater," inquit, "sancte, ego "prioratum in manus vestras resigno." Cui legatus, "Et nos," inquit, "admittimus;" et sic, benedictione percepta, cum summa festinatione ad habitum Chertehusiensem convolavit. Symon vero Cantuariam venit, et in capitulo a conventu licentiam petiit transferendi se ad religionem artiorem; et sic, habita licentia, recessit. Bartholomæus autem, pro combustione privilegii acriter correptus, hanc sententiam tandem recepit:

The subprior sets out for Rome.

The prior and his accomplices come before the legate.

The prior resigns.

Simon leaves the convent.

[1] *accepturi*] accepturis, MS. | [2] *statu*] stratu, MS.

A.D. 1238. Sentence on Bartholomew.

"Frater, tu multum deliquisti, et fere incurristi crimen læsæ majestatis, quia combussisti bullam domini papæ; quapropter in cœnobio Westmonasterii moram facies, donec cum deliberatione providerimus quid de te mediante justitia simus facturi." Et sic in prædicto monasterio aliquamdiu beneplacitum legati expectavit.

The archbishop comes to the chapter house, Nov. 17.

Interea misit legatus clericum suum Cantuariam, qui super combustione privilegii prædicti diligentem fecit inquisitionem. Archiepiscopus vero tam litteratorie quam viva voce multotiens a conventu rogatus quatinus Cantuariam veniret, de creatione prioris debito modo ordinaturus, die Mercurii proxima ante festum Sancti Edmundi, cum viris diversæ religionis et sæcularibus multis, capitulum est ingressus; et primo quidem verba pacifica et prædicationi simillima proposuit; deinde subito in hæc verba prorupit: "Cum," inquit, "in civitate Lundoniarum cum legato moram facere-mus, rumor ad aures nostras pervenit quod supprior vester in procinctu itineris erga Romam extitit;

He releases the convent from obedience to the subprior.

quapropter ipsum per litteras nostras vobis directas ab officio supprioratus absolvimus; sed quia istud, ut audivimus, moleste fertis, quod tunc fecimus absentes, modo, in capitulo vestro constituti, facimus præsentes; ipsumque absolventes, vobis in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus ne de cetero ipsum pro suppriore habeatis." Quibus auditis monachi Cantuarienses, vehementer territi pariter et turbati, omnes et singuli surrexerunt, et hoc contra jura et

The monks protest.

privilegia et dignitates ecclesiæ fieri protestantes, archiepiscopo cum clericis suis in capitulo remanente, exierunt continuo, et in ecclesiam venientes missam beatæ Mariæ sollenniter celebraverunt. Archiepiscopus vero tertio conventum monuit, quatinus de inobedientia et irreverentia et contemptu sibi et suis illatis ei

Letter of the archbishop, Nov. 18.

satisfacere curarent. Die vero Jovis proxima sequente, quasdam litteras super majus altare poni fecit, in qui-

bus continebatur ipsam ecclesiam Cantuariensem a pulsatione campanarum, et nos a celebratione divinorum suspendisse. Conventus vero, hanc suspensionem pro nichilo habens, nec a celebratione divinorum, nec a pulsatione campanarum, cessaverunt. Securi enim sub appellatione prius rite interposita extiterunt. A.D. 1238. Nov. 18. He suspends the convent, but they resist.

Eodem tempore venerunt Cantuariam Lincolniensis, Cicestrensis et Eliensis episcopi,[1] ut electum Roffensem magistrum Ricardum de Wendene una cum archiepiscopo consecrarent. Quod ut monachis innotuit, præsentibus tam archiepiscopo quam ceteris episcopis, solenniter appellaverunt ne alibi quam in ecclesia Cantuariensi consecraretur. Archiepiscopus vero, nulli appellationi monachorum deferens, ipsum in ecclesia Sancti Gregorii consecravit.[2] Interim autem venerunt litteræ domini archiepiscopi super majus altare sub hac forma:[3] Arrival of bishops to consecrate the bishop of Rochester. He is consecrated at S. Gregory's.

"Edmundus Dei gratia, etc., dilectis filiis et cetera. Memi- The archbishop insists that the monks shall submit.
" nimus nos vos monuisse quatinus de inobedientia, irreveren-
" tia, contumacia, et contumelia nobis et nostris a vobis
" impudenter illata, et etiam de eo quod suspensi in loco a
" nobis suspenso temere celebrare præsumpsistis divina, et
" divinis interesse et campanas pulsare in vestrarum dispendio
" animarum et nostri contemptum, satisfacere curaretis. Ite-
" rato vos monemus quatinus de præmissis secundum formam
" ecclesiæ satisfaciatis. Alioquin omittere non possumus, sicut
" nec debemus, quin manus debitæ correctionis ulterius ex- Nov. 20.
" tendamus. Datum apud Cantuariam, xii° kalendas Decembris,
" pontificatus nostri anno v°."

Item die Lunæ, præsentibus episcopis cum domino archiepiscopo in capella sua, vocavimus episcopos extra capellam, et eis ex parte conventus recitavimus ex Nov. 22. Interview with the bishops.

[1] The bishops are Robert Grosseteste of Lincoln, Ralph Neville of Chichester, and Hugh Norwold of Ely.

[2] On the 21st of November 1238; Ann. Waverl., p. 319.

[3] There is a long circular letter on the subject of the following litigation, written by the prior and convent against the archbishop, in MS. Cotton, Vespasian A. 18, ff. 108–111. It does not, however, help to elucidate the text in any obscure point.

A.D. 1238. Nov. 22. The convent ask for their mediation.

integro et ad plenum totum processum, sicut ex alia parte est notatum; supplicantes eis ut dominum archiepiscopum quoquo modo inducerent, ut suspensionem, sicut de facto tulerat, de facto revocaret; monerent etiam ipsum et inducerent ut ad capitulum more debito et consueto veniret cum ipsis tractaturus secundum privilegia et consuetudinem ecclesiæ hactenus observatam de priore creando. Episcopi[1] vero, ad petitionem nostram ad eum accedentes, et habito super præmissis cum ipso tractatu, duo ad nos revertentes, videlicet Cicestrensis et Roffensis, tale ex parte ipsius

Answer of the bishops after conversing with the archbishop.

dedere responsum: "Sicut timetis vobis præjudicium
" generari, si accederet ad vos in capitulo cum clericis
" suis, sic timet ipse periculum sibi imminere, si solus
" intraret; quia forte possetis aliquid ab eo petere,
" quo non concesso postmodum possetis ei imponere, et
" per nos probare, illud vobis ab eo fuisse concessum;
" unde petebat quod liceret ei intrare capitulum cum
" uno clerico, alio vobiscum ibidem existente ex parte
" vestra, vel, si hoc non vultis, caveatis sibi per litte-
" ras capituli patentes, quod, si solus intraret capitu-
" lum, et aliquid ab eo peteretis, non intelligeretur
" esse concessum, nisi prius super hæc cum clericis
" suis habuisset tractatum." Nos vero super hæc deliberato consilio in capitulo domino Cantuariensi

Reply of the convent in chapter.

respondimus, "quod ultra modum mirari cogebamur, ex
" eo quod talia et tam gravia de tanto capitulo ipsius
" animus poterat suspicari; cum omnem reverentiam
" et fidelitatem ei sicut prædecessoribus suis exhibue-
" rimus, et ulterius intendimus quantum in nobis est
" exhibere; adicientes quod nec cum uno nec cum
" pluribus clericis, pendente super hoc lite coram
" domino papa, nobis ad instantiam suam jam citatis,
" in capitulum admittemus. Item aliam cautionem
" dare nec debemus nec possumus, cum non habea-
" mus priorem, quam obedientiam ad quam ei tenemur

[1] *episcopi*] ipsis, MS.

" et ei fecimus et fideliter imposterum observabimus, A.D. 1238. Nov. 22.
" secundum ecclesiæ nostræ consuetudinem hactenus
" observatam; per prædictam enim cautionem exclu-
" deremus a nobis munificentiam suam, et successorum
" suorum, et ipsum vice versa et successores suos ad
" tantum inconveniens astringeremus, quod nihil gra-
" tiæ, nihil solatii, immo quod pejus est hoc, quod
" nobis de jure competeret et quod per [se][1] solum in
" capitulo nobiscum facere deberet et ordinare, non
" posset exequi, nisi de voluntate et consilio forensium
" clericorum." Et sic recessimus sine die.

Cum essemus inter istos tractatus et semper quasi sub spe pacis, deportari fecit litteras suas super majus altare in hac forma;

Archiepiscopus conventui Cantuariensi.

"Edmundus Dei gratia, etc. Cum vos semel et secundo The archbishop again insists that the convent shall purge their contempt.
" litteratorie monuerimus, et ex habundanti per venerabiles fra-
tres Lincolniensem et Elyensem episcopos interpellaverimus,
" quatinus de inobedientia, irreverentia, contumacia, contemptu,
" et contumelia nobis et nostris a vobis illatis, et etiam de
" eo quod suspensi in ecclesia Christi Cantuariensi, quam
" quantum ad nos suspendimus, temere celebrare, divinis in-
" teresse ac campanas pulsare in vestrarum dispendio anima-
" rum et nostri contemptum præsumpsistis, satisfacere curetis;
" adhuc vos tertio monemus quatinus de præmissis secundum
" formam ecclesiæ satisfaciatis; alioquin omittere non possu-
" mus, sicut nec debemus, quin manus debitæ correctionis ad
" hoc, si necesse fuerit, ulterius extendamus. Datum apud Nov. 21.
" Cantuariam, xi° kalendas Decembris, pontificatus nostri
" anno v°."

Ipso vero die fecit convocari omnes capellanos Meeting of clergy at S. Andrew's. civitatis et suburbiorum Cantuariæ in ecclesia Sancti Andreæ, ad majorem cumulum[2] injuriarum, præcipiens eis per litteras suas quod suspensionem prædictam Suspension published, Nov. 23. populis in ecclesiis, scilicet die Sancti Clementis, publice denunciarent; quod et factum est.

---

[1] *se*] om. MS. | [2] *cumulum*] tumultum, MS.

Legatus conventui Cantuariensi.

A.D. 1238. Dec. 2. Letter from the legate to the dean (rural).

Die Jovis proxima ante festum Sancti Nicholai, in sero, destinatæ fuerunt litteræ domini legati, per nuntios domini archiepiscopi, decano Cantuariæ, sub hac forma: "Ottho miseratione divina, etc., discreto viro "decano Cantuariensi, salutem. Discretioni tuæ qua fungi- "mur auctoritate mandamus quatinus conventum ecclesiæ

He is to summon the convent for Dec. 7.

"Christi Cantuariensis ex parte nostra peremptorie cites, ut "in crastino Sancti Nicholai, per ydoneum procuratorem et "sufficienter instructum, compareant coram nobis in negotio "inquisitionis, quam nuper in ecclesia eorum fieri fecimus, "sicut de jure fuerit processuri; alioquin ad publicationem "ipsius, et alias, prout nobis videbitur et justum fuerit, in "ipso negotio procedemus. Rescribas autem nobis quod inde "duxeris faciendum. Datum Lundoniis, iiii° kalendas De-

Dated Nov. 28.

"cembris, pontificatus domini Gregorii papæ IX[i] anno xii[mo]."

The proctors of the convent attend, Dec. 7.

Cujus autoritate mandati in crastino citati, scilicet die Veneris ante festum Sancti Nicholai, licet tempus breve esset, procuratores Lundonias destinavimus; quibus ad curiam domini legati die statuto accedentibus; et, infirmante domino legato, clerici sui, videlicet Bononimus et magister Ottho, in aula ipsius legati, ad publicationem publice procedere noluerunt, præsentibus procuratoribus domini archiepiscopi ad hoc specialiter datis, quod interessent publicationi inquisitionis factæ Lundoniis et alterius in ecclesia nostra. Procuratores vero nostri attendentes quod in inquisitione simpliciter processum fuerat, nullo se partem faciente, et quod in publicatione, domino archiepiscopo se partem faciente, in forma judicii procedere noluerunt, protestati sunt quod hoc modo non erat procedendum. Prædicti tamen clerici, lecta una linea vel duabus in publico, postmodum in camera sua procuratoribus nostris et domini archiepiscopi in privato fecerunt publicationem. Interim, domino archiepiscopo apud Aldintoniam moram faciente, scripsimus ei

They protest against the validity of the proceedings.

primo et secundo, humiliter supplicantes quod ad ecclesiam nostram veniret, nobiscum more solito de prioris creatione tractaturus. Qui nihil rescribens nobis aliquando respondit, quod, si in forma ecclesiæ suspensionis relaxationem peteremus, eam relaxaret, et postea veniret nobiscum de prædicta creatione more solito tractaturus. Tertio vero per unum de fratribus nostris requisitus, per cancellarium suum respondit quod in brevi veniret, nullum diem certum præfigens. Procuratoribus igitur nostris Lundoniis existentibus, et quibusdam fratribus in curia domini regis et aliis in custodiis suis exterioribus, die Jovis proxima post festum Sancti Nicholai, subito et post prandium venit Cantuariam, ut nos interciperet; licet ea die, ante quam recederet ab Aldintonia, ei litteratorie supplicassemus, quod diem nobis certum præfigeret, ad quem fratres nostros convocare possemus. Mane autem facto, ad nos nuntios destinavit, videlicet Johannem episcopum Hyberniensem,[1] et magistros R. cancellarium suum,[2] et H. de Bissopeston, cum litteris patentibus sic continentibus:—

A.D. 1238. December. The archbishop offers to relax his sentence.

Arrival of the archbishop, Dec. 10.

His message, Dec. 10.

Archiepiscopus conventui Cantuariensi.

Letter of credentials for the archbishop's messengers.

"Edmundus Dei gratia, etc., dilectis filiis conventui ecclesiæ "Christi Cantuariensis, salutem, gratiam et benedictionem. "Cum ad preces et supplicationes vestras ad ecclesiam ves- "tram accesserimus, priorem vobis more solito et debito "creaturi, et quædam sint præambula ad consuetam creatio- "nem prioris, [præcipimus] ut in capitulo vestro congregemini, "et ibidem congregati venerabilem fratrem dominum Johan- "nem episcopum et magistrum R. cancellarium nostrum et "H. de Bissopestone, ex parte nostra super memoratis præ- "ambulis audiatis; tantum inde facientes, ne quid moræ vel "difficultatis per vos rectis dispositionibus afferatur. Valete.

[1] John bishop of Ardfert, suffragan of Canterbury.

[2] Richard With or Wych, afterwards the sainted bishop of Chichester, was chancellor to archbishop Edmund: whether he is the person here signified is not easy to ascertain.

A.D. 1238. Dec. 11. "Datum Cantuariæ, iii° idus Decembris, pontificatus nostri "anno v°."

Reply of the monks. Ad quod ex parte nostra fuit responsum, quod, si de præambulis ad creationem tractare vellet, ad capitulum veniret super hiis nobiscum tractaturus, et eum humiliter et devote reciperemus, exclusis tamen sæcularibus. Postmodum litteras suas patentes recepimus, in hæc verba:—

Archiepiscopus conventui.

Letter urging them to put themselves in a lawful position. Dec. 13. "Edmundus Dei gratia, etc., dilectis in Christo filiis conventui ecclesiæ Christi Cantuariensis, salutem in Domino. "Cum vos inhabiles reddideritis ad præficiendum de vobis "priorem, eo quod, a nobis legitime suspensi a divinis, non "abstinuistis, devotionem vestram monendam duximus et exhortandam in Domino, bona fide consulentes, et in virtute "obedientiæ firmiter injungentes, quatinus, ut de vobis priorem præficere possimus, habiles vos reddatis. Datum apud "Cantuariam, idus Decembris, pontificatus nostri anno v°."

Iterum alias litteras recepimus sub hac forma:—

Idem eisdem.

Another letter to the same effect, Dec. 14. "Edmundus Dei gratia, etc., salutem, gratiam, et benedictionem. Meminimus nos alias vos monuisse, et in virtute "obedientiæ vobis firmiter injunxisse, quod, ut de vobis "priorem præficere possemus, vos habiles redderetis. Verum "quia mandato nostro non dum paruistis, devotionem vestram "iterato monendam duximus et exhortandam in Domino, bona "fide consulentes, et in virtute obedientiæ firmiter injungentes, "quatinus secundum prioris mandati tenorem vos habiles "in hac parte reddatis. Datum Cantuariæ, xix° kalendas "Januarias, pontificatus nostri anno quinto."

Iterum die sequente tertium mandatum recepimus in hac forma:—

Idem eisdem.

A third mandate. "Edmundus Dei gratia, etc., salutem in Domino. Meminimus nos jam vos primo et secundo monuisse, et in virtute "obedientiæ firmiter injunxisse, quod, ut de vobis priorem "præficere possemus, vos habiles redderetis. Verum, quia "mandato nostro non dum paruistis, devotionem vestram

"tertio monendam duximus et exhortandam in Domino, bona "fide consulentes, et in virtute obedientiæ vobis firmiter "injungentes, quatinus infra diem beati Thomæ apostoli "secundum primi mandati tenorem vos habiles in hac parte "reddatis; alioquin quod nostrum est in hac parte, secundum "quod Deus nobis dederit, faciemus. Datum apud Cantuariam "xviii° kalendas Januarias, pontificatus nostri anno v^to."

A.D. 1238. Dec. 15.

Narratio.

Ad prædicta vero mandata sæpius fuit ex parte nostra responsum, quod habiles eramus et sumus ad omnes actus legitimos, nec nos inhabiles reputamus. Tandem in recessu suo nobis diem assignavit, scilicet crastinum Sancti Thomæ apostoli; ad quem diem nec venit nec nobis aliquid mandavit, sed, iterum mandatus a legato infirmante, et reversus secundo die post prædictum festum per civitatem Cantuariensem transitum faciens, nichil nobis locutus est, nec aliquid certi nobis mandavit; et apud Wingeham in sollennitate Nativitatis Domini moram fecit, nec limina nostra visitavit.

The convent maintain that they are in a lawful state.

The archbishop does not come on Dec. 22 or on Dec. 25.

Item narratio.

Die Lunæ, nobis existentibus in perturbatione, sedit officialis[1] domini Cantuariensis pro tribunali in aula ipsius, et fratrem Petrum de Dodintune ad diem illum, per litteras domini archiepiscopi citatum, quod veniret propositurus omnes exceptiones dilatorias in causa mota contra ipsum et iiii^or tenentes de Mepham super injusta excommunicatione, ut dicebant, qui non comparuerunt, ab ingressu ecclesiæ suspendit. Qui licet citatus alias non comparuit, ne per hoc domino archiepiscopo adquireretur possessio vocandi et corrigendi extra capitulum excessus, super quo coram domino papa lis dependet, nobis per dominum legatum

Dec. 27. The archbishop's official suspends Peter of Dodington.

[1] Apparently Richard of Langdon, archdeacon of Stafford; see below pp. 144, 145.

A.D. 1238. Dec. 27. peremtorie ad præsentiam domini papæ citatis. Quidam tamen clericus, pro eo verba faciens, excusavit eum, cum nichil in judicium edi possit dum conventus est priore destitutus, propter quod iterum fuit appellatum. Postmodo accessit dictus Petrus ad archiepiscopum cum duobus fratribus.

Item narratio.

A.D. 1239. Jan. 3. The convent summoned. In crastino Circumcisionis Domini veniente domino archiepiscopo Cantuariam, in crastino per nuntios suos conventui mandavit, quod certos nuntios ad audiendum ea quæ ipsis mandare voluit destinarent. Cui mandato conventus obtemperans, sollempnes nuntios destinavit. Quibus in præsentia sua constitutis ex parte sua per suos propositum fuit sub hac forma: The archbishop's injunction repeated. " Dominus archiepiscopus monuit vos primo, secundo et " tertio, quod redderetis vos habiles, ita quod ad vos " accedere posset, de prioris creatione vobiscum tracta- " turus; et, quoniam vos nondum mandatis ejus ad- " quiescere voluistis, adhuc injungit vobis, firmiter " præcipiendo quod vos ad hoc habiliores reddatis." Præterea mandavit conventui quod ipsum in capitulo cum clericis suis, ad tractandum de communibus et He proposes that they should send proctors. præambulis ad creationem prioris et spiritualibus, admittat indistincte; quod si facere renuerit, procuratores[1] sufficientes et idoneos, per litteras capituli constitutos, ad dominum archiepiscopum transmittat, cum quibus ipse vel procuratores sui super præmissis possint habere tractatum. Nuntii vero, ad capitulum reversi, quæ audierant capitulo fideliter retulerunt. Quibus auditis, capitulum, ut certum darent responsum, nuntios solempnes ad dominum archiepiscopum transmiserunt, monachos videlicet Stephanum de Cranebroc et Radulfum celerarium, et duos clericos

[1] *procuratores*] per procuratores, MS.

magistros R. de Cantilupo[1] et R. de Ludelauhe; qui pro conventu tale dedere responsum:— quod omnes habiles fuerunt et fuerant tempore primæ monitionis, et, licet dominum archiepiscopum pluries interpellassent quod veniret, et adhuc prompti et parati fuerunt ipsum more solito venientem cum humilitate et devotione quanta possent admittere, tanquam patrem et pastorem, ad tractandum de præmissis, more tamen solito et hucusque usitato, scilicet exclusis sæcularibus, ipso solo veniente; magistro Roberto ipsum ad hæc faciendum statim vel in crastino ex parte conventus humiliter interpellante. De mittendis autem procuratoribus responderunt, quod tractatus super præmissis haberi non debuit per procuratores, sed ad ipsum cum illis hujusmodi tractatus pertinebat, nec eis videbatur quod litteræ deberent dari, nec procuratores, et præcipue cum modica vel nulla inter ipsum et eos esset locorum distantia, claustro tantummodo inter ipsos medio existente; nec sic dari procuratores usque ad hæc tempora visum est, vel auditum, et sic recesserunt. Mane autem facto, sacrista die Martis vocato quod solus ad eum accederet, interdixit ei sub pœna excommunicationis, ne ulterius campanas pulsari faceret; idem servientibus ad pulsandum deputatis postmodum sub eadem pœna inhibens, scilicet ne ultra noctem illam pulsarent vel pulsari permitterent. In sero autem litteræ super majus altare patentes repertæ sunt in hac forma:—

A.D. 1239. Jan. 3. Reply of the monks.

They are willing to receive the archbishop;

but will not send proctors.

The sacrist forbidden to ring the bells, Jan. 4.

Archiepiscopus conventui.

"Edmundus Dei gratia, etc., dilectis in Christo filiis, etc. "Cum ob manifestam contumaciam et inobedientiam vos a cele- "bratione divinorum et pulsatione campanarum suspenderimus,

[1] Roger de Cantilupe, canon of S. Paul's. Robert of Ludlow was a "magister" employed in legal business by Henry III.; see Prynne, Records, ii. 585.

A.D. 1239. Jan. 4. The archbishop remonstrates with the monks for their contumacy; and summons the instigators to appear before him on Jan. 9.

" et vos frequenter monuerimus ut ad cor rediretis, de excessibus
" vestris satisfacturi, et quia nihilominus contumaciam contu-
" maciæ addidistis in celebratione et pulsatione claves ecclesiæ
" contempnendo et mandatis nostris postmodum pertinaciter
" restitistis, licet de jure gravius in vos animadvertere posse-
" mus, vobis tamen ad præsens quantum secundum Deum
" possumus parcere cupientes, vos universos et singulos ab
" ingressu ecclesiæ suspendimus, districtius inhibentes ne
" usquam locorum celebrationi divinorum interesse præsumatis;
" ad hæc paterno monentes affectu, ut vel sic ab inceptis
" erroribus desistatis; alioquin dissimulare non poterimus,
" sicut nec debenus, quin manus nostras contra vos ulterius
" aggravemus. Cæterum quia vos dilecti filii Stephanus de
" Cranebroc, Willelmus de Sotindune, Ricardus de Suwelle,
" Willelmus Turris, Alanus Ruffus, Rogerus de Lega,
" Ricardus de Mallinges, Wido, Walterus de Essexia, Petrus
" de Dodintune, Johannes de Herdforde, Robertus Blundel,
" Willelmus de Ho, Dunstanus, Hugo de Girunde, Jordanus de
" Rofa, Andreas de Biham, Willelmus de Audinges, Johannes
" de Sotindune, præ ceteris contumaces invenimus et rebelles,
" certisque rationibus et indiciis habemus suspectos quod ope,
" inductione, ac consilio vestro prædictæ transgressiones sunt
" attemptatæ, et adhuc irreverenter et contumaciter defendun-
" tur, firmiter injungendo et districte præcipiendo vobis man-
" damus quatinus, infra diem Dominicam proximam post in-
" stantem Epiphaniam Domini, coram nobis compareatis, et
" vos super præmissis canonice purgetis, vel sufficienter ex-
" cusetis. Alioquin officium nostrum circa præmissa secun-
" dum quod Deus nobis inspiraverit, exequemur. Infirmis
" autem nostris, si a vobis fuerimus requisiti, præmissis non
" obstantibus, pie et salubriter curabimus providere. Datum
" apud Cantuariam, pridie nonas Januarias, pontificatus nostri
" anno v^to."

The archbishop forbids the reception of a penitentiary.

Eadem die, destinatis ad duos pœnitentiarios nuntiis solempnibus, videlicet magistro R. de Langedune, officiali suo, et magistro J. de Lundonia, officiali archidiaconi, inhibuit ipsis, ne propter scandalum, qui conventu suspensi fuerunt, aliquem tamquam pœnitentiarium admitterent, nec de aliquo ad illud officium pertinente se ad tempus intromitterent, fratre tamen Rogero de Lale prius, antequam proponeretur, pro statu suo et conventus contra omne gravamen appellante, et priores

appellationes innovante. Mane autem, scilicet die Mercurii, litteræ patentes ad majus altare sub hac forma sunt delatæ:— A.D. 1239. Jan. 5.

Item archiepiscopus conventui.

"Edmundus Dei gratia, etc. Suspensionem de personis a
" nobis ultimo factam sic intelleximus et intelligimus ut nihi-
" lominus quatuor certæ personæ de simplicioribus monachis
" deputentur ad receptionem peregrinorum et custodiam cor-
" porum sanctorum et thesauri. Datum apud Cantuariam, nonis
" Januarii, pontificatus nostri anno v^to."

Slight relaxation of the suspension.

Et sic mane more solito recessit per suburbium. Quo recedente cum constaret per responsiones quod nunquam solus ad capitulum veniret, cum jam parum de tempore restaret, et jure constituto, post cujus lapsum ad superiorem potestas devolvitur, propter negligentiam, ne dominus archiepiscopus elapso termino eis aliquem extraneum forte præficeret in priorem, vel aliquis eo superior; habito diligenti tractatu ut sibi prospicerent, certum diem ad eligendum sibi priorem statuerunt, videlicet crastinum Epiphaniæ Domini, fratribus absentibus qui fuerant evocandi ad illum diem vocandis; et quia frater Eustachius, ejusdem ecclesiæ monachus, in loco fuit ubi commode vocari potuit, per fratrem Symonem de Leycestria, et Johannem de Maydestane, associatis eis W. de Lose, et R. prædicti Symonis serviente, ipsum vocari fecerunt, tunc apud Tenham existentem. Cui a prædictis monachis litteræ fuerunt ex parte capituli præsentatæ, continentes quod dictis eorum in hiis, quæ ex parte capituli proponerent eidem, fidem adhiberet indubitatam; a quibus postmodum ei ex parte capituli expressum fuit, et injunctum, quod ea die vel in crastino mane veniret in capitulum, cum conventu tractaturus de negotiis arduis capitulum contingentibus, et maxime tam de priore quam de aliis. Quibus per magistrum R. de Langedone, domini Cantuariensis officialem, pro dicto Eustachio præsente re-

The archbishop leaves Canterbury.

The monks fix January 7 as the day for electing a prior.

Summons sent to the monk Eustace at Tenham.

A.D. 1239. Jan. 5. He refuses to obey.

sponsum fuit, quod non veniret quia dominus Cantuariensis alium non habuit capellanum; propter quod in crastino litteræ domini Cantuariensis clausæ conventui destinatæ super majus altare sunt repertæ sub hac forma:—

Item archiepiscopus conventui.

The archbishop orders the convent to excuse Eustace, Jan. 6.

"Edmundus Dei gratia, etc., conventui Cantuariensi, salu-
" tem, etc. Mandamus vobis quatinus dilectum et specialem
" nobis filium in Christo Eustachium camerarium ecclesiæ
" vestræ pro negotiis nostris nobiscum detinemus, cujus absen-
" tiam quibuscumque diebus et locis, quamdiu in nostro
" moratur obsequio, habeatis excusatam; et si quid prætextu
" suæ absentiæ contra eundem statueritis, illud irritum decer-
" nimus et inane. Datum apud Tenham, viii° idus Januarias,
" pontificatus nostri anno v^to."

Narratio de Electione.

Jan. 7. A committee of five chosen to elect a prior.

In crastino vero Epiphaniæ hora debita in capitulo convenientibus qui debuerunt, potuerunt et voluerunt interesse, omnibus quæ ad canonicam electionem debent rite præcedere observatis, et lecta coram eis concilii generalis constitutione, invocata Spiritus Sancti gratia, de communi fratrum consensu fuit in quinque compromissum, qui vice omnium ipsis per electionem providerent de priore, litteris capituli patentibus super hoc confectis et eis liberatis. Qui seorsum super hæc tractatu habito diligenti, invocata Spiritus Sancti gratia, in capitulum reversi per fratrem Stephanum de Cranebroc pronuntiaverunt sub hac forma, "Mandatum
" vestrum recepimus in hac forma:—

Stephen of Cranbrook announces the election.

Record of the compromise.

" 'Conventus omnibus Christi fidelibus de electione prioris.
" 'Universis sanctæ matris ecclesiæ, etc. Capitulum eccle-
" 'siæ Christi Cantuariensis salutem, etc. Noverit universitas
" 'vestra quod, cum per resignationem factam a fratre
" 'Johanne quondam priore nostro vacans sit ecclesiæ nostræ
" 'prioratus, nos unanimi consensu potestatem providendi
" 'nobis de priore fratribus Rogero de Lalehe, Alexandro
" 'de Oxonia, Willelmo præcentori, Stephano de Cranebroc,

" 'Roberto de Winterhelle, contulimus, ratum et gratum A.D. 1239. Jan 7.
" 'habituri quicquid ipsi vice omnium nostrum circa hoc
" 'duxerint providendum. Datum in capitulo Cantuariensi Announcement of the election of Roger de La le.
" 'anno Domini M°CC°XXX°VIII°. mense Januario, in crastino
" 'Epiphaniæ. Valete.' Auctoritate hujus concessionis
" et potestatis nobis a vobis traditæ, invocata Spiritus
" Sancti gratia, in nomine Patris et Filii et Spiritus
" Sancti, fratrem Rogerum de La le, virum providum
" et discretum, vobis eligimus in priorem." Cui electioni omnes consensum una cum electo præbuerunt, et sic in ecclesia omnes sine ympno et campanarum Appeal in his favour.
pulsatione simpliciter intraverunt cum electo; ipsam electionem in continenti populo publice publicantes, et pro statu ecclesiæ et suo et electi et ipsius electione solempniter appellantes. Quam electionem mane per fratres Alexandrum de Oxonia et Robertum de Winterhelle sub hac forma litteratorie fecerunt præsentari :—

Item conventus archiepiscopo.

" Reverendo, etc., capitulum Cantuariense salutem, etc. Jan. 8. Letter of the convent, notifying to the archbishop the election of Roger de La le.
" Cum per cessionem fratris Johannis quondam prioris nostri
" jam prioris solatio fuerimus destituti, et vos sicut moris est
" pluries interpellaverimus, tum viva voce tum litteratorie,
" cum omni humilitate et devotione vobis supplicantes, ut ad
" ecclesiam vestram veniretis nobiscum in capitulo nostro
" more solito de prioris creatione tractaturi, nostram in hoc
" petitionem exaudire noluistis. Unde cum periculosum nobis
" esset diutius stare sine prioris regimine, et modicum de
" tempore restat a jure constituto, nos in unum convenientes,
" vocatis qui fuerant evocandi, et qui potuerunt, voluerunt et
" debuerunt interesse, in crastino Epiphaniæ proximo præ-
" teritæ, invocata Spiritus Sancti gratia, fratrem Rogerum de
" La le monachum ecclesiæ nostræ, virum providum et discre-
" tum, unanimi consensu elegimus in priorem. Nos igitur
" paternitati vestræ prædictam electionem per prædictos They ask his approval.
" fratres Alexandrum et Robertum, latores præsentium, præ-
" sentantes vobis, humilitate qua possumus supplicamus, quati-
" nus quod vestrum est circa ipsum facientes, electionem de
" ipso factam approbare velitis. Valeat paternitas vestra,
" etc."

Responsio archiepiscopi.

A.D. 1239. January. The archbishop signifies that he must take counsel.

Hujus vero electionis præsentationi, per dilectos fratres Alexandrum et Robertum domino Cantuariensi factæ, dictus dominus respondit quod hujusmodi electio nova res est, et ideo ipsum oportebit novum habere consilium. Qui nec eis aliud dedit responsum, nec diem responsi voluit præfigere certum, et sic recesserunt ab aula; "vos igitur,[1] prout melius expedire videritis, hoc negotium exequamini, litteras aliquibus judicibus vobis cognitis et zelum justitiæ habentibus delegandis a domino papa petituri, qui hoc factum cognoscant et secundum juris ordinem determinent; destinatis etiam per eosdem nuntios litteris pro fratribus vocatis excusatoriis, sicut superius continetur, sub hac forma";

The convent also must try to obtain a delegacy from the pope.

Conventus archiepiscopo.

Answer of the convent to the archbishop's summons for Jan. 9. (p. 144, above.)

"Reverendo, etc., capitulum Cantuariense, etc. Mandatum "paternitatis vestræ nuper recepimus, in quo continebatur "quod districte præcipiendo mandastis quod plures de fratri- "bus nostris inter majores seniores et debiles, videlicet "Stephanus de Cranebroc et alii, quorum nomina in litteris "vestris continebantur, coram vobis comparerent infra diem "Dominicam proximam post Epiphaniam Domini, se purga- "turi vel sufficienter excusaturi, quod nec ope nec inductione "nec consilio eorum suspensiones vestras contempsimus, quas "admittere non debuimus, nec potuimus, post appellationem "ad dominum papam ex causis legitimis interpositam, de "facto in nos promulgatas, cui appellationi adhuc universi et "singuli inhærentes prædictas suspensiones non admisimus. "Verumptamen admirari non sufficimus quod tot et tales de

[1] *vos igitur*] The writer or transcriber, who here breaks off the direct narration to address some persons who were maintaining the cause of the convent, probably at Rome, seems to have had before him a letter from which he was extracting the course of the story, and to have unconsciously run into the hortatory portions. Other like passages occur below, pp. 149, 159, 170, 174.

" capitulo nostro ex septa ecclesiæ nostræ ad loca remotiora A.D. 1239. January. Further appeal.
" vocare voluistis, eis purgationem indicentes, quia nihil præ-
" cesserit quod deberet indicere purgationem, etiam si tales
" existerent quibus esset purgatio indicenda; unde, appellationes
" prius interpositas innovantes, adhuc appellamus, ne quid in
" præjudicium cognitionum inter vos et nos coram domino
" papa motarum contra nos vel aliquem de nostris de facto,
" cum de jure non possitis, statuatis."

In vigilia vero octabarum Epiphaniæ hujusmodi litteræ super majus altare sunt delatæ :— Jan. 12.

Officialis archiepiscopi conventui.

" Viris venerabilibus in Christo dilectis, conventui ecclesiæ The archbishop's official orders the convent to revoke the election.
" Christi Cantuariensis, R. officialis domini Edmundi Cantuari-
" ensis, salutem in salutis Auctore. Auctoritate domini mei
" vos monemus quatinus errorem vestrum circa electionem
" prioris, in grave præjudicium ipsius archiepiscopi, contra
" morem indebite a vobis nuper factam, sine mora qualibet
" revocetis, corrigentes quod minus provide factum est in hac
" parte. Valete."

Dominica vero præcedente, ne deesset nobis materia conquerendi, per nuntium archidiaconi cum litteris patentibus per totum decanatum injunctum fuit capellanis, quod publice singulis diebus Dominicis in ecclesiis denuntiarent omnes monachos ecclesiæ Christi ab ingressu ecclesiæ esse suspensos, exceptis iiii^or de simplicioribus, deputandis ad peregrinos recipiendos et thesaurum ecclesiæ custodiendum; et quod nullus monachus reciperetur ad audiendum divina; et quod denuntiarent iiii^or principales de sacristaria ad pulsandum deputatos excommunicatos esse, et eis in eodem servientes officio et beneficio. Valete. Order given, Jan. 9, that the suspension of the monks should be announced in the churches.

Idem officialis conventui.

" Viris venerabilibus in Christo dilectis, conventui ecclesiæ Letter of the official repeating the order.
" Christi Cantuariæ, R. officialis domini Cantuariensis, salutem
" in salutis Auctore. Auctoritate domini mei vos iterato
" monemus, quatinus errorem vestrum circa electionem prioris,
" in grave præjudicium ipsius archiepiscopi contra morem

A.D. 1239. " indebite a vobis nuper factam, sine mora qualibet revo-
" cetis, corrigentes quod minus provide factum est in hac
" parte."

Jan. 12. In crastino vero, scilicet die Mercurii, inventæ sunt super majus altare tales litteræ:

IDEM EISDEM.

The order reiterated. " Viris venerabilibus, conventui, etc., R. officialis, etc.,
" salutem in salutis Auctore. Auctoritate domini Cantuari-
" ensis monemus vos secundo, quatinus errorem vestrum quem
" circa electionem prioris in grave domini archiepiscopi præ-
" judicium contra morem et indebite attemptastis, sine mora
" qualibet revocetis, corrigentes quod minus provide factum est
" in hac parte."

Jan. 13. Sequenti vero die, scilicet die Jovis in octabis Epiphaniæ, ex parte dicti officialis, inventæ sunt tales litteræ super majus altare:—

IDEM EISDEM.

The third monition by the official. " Viris venerabilibus, etc., conventui, etc., R. officialis, etc., salu-
" tem in salutis Auctore. Ex parte domini Cantuariensis ejusdem-
" que auctoritate vos tertio monemus, quatinus errorem vestrum
" circa electionem prioris, in grave præjudicium domini archi-
" episcopi Cantuariensis contra morem et indebite a vobis
" factam, sine mora qualibet revocetis, corrigendo quod minus
" provide factum est in hac parte; et de revocatione et cor-
" rectione vestra constare faciatis eidem sine mora; sciturі
" pro certo quod dissimulare non poterit quin contra vos
" procedat, sicut de jure fuerit procedendum."

The archbishop excommunicates the convent, Jan. 14, and notifies it to his official, Jan. 15. Et cum essemus in deliberatione ad certificandum eum, existentem in loco a nobis remoto per duas dietas tunc temporis, scilicet apud Hadlo, responso nostro non expectato, scilicet die Veneris, in nos fulminavit, et in crastino, scilicet die Sabbati, die Sancti Mauri, super excommunicatione facta officiali suo et officiali archidiaconi suas litteras destinavit, super denuntiatione facienda in omnibus ecclesiis suæ potestatis; et in crastino, scilicet die Dominica in festo Sancti Fursei,

per pœnitentiarium suum super majus altare fecit tales litteras deportari:— A.D. 1239. Jan. 16.

ARCHIEPISCOPUS CONVENTUI.

"Edmundus Dei gratia, etc., conventui, spiritum consilii "sanioris. Cum contra consuetudinem Cantuariensis ecclesiæ "ab antiquis temporibus approbatam, in grave præjudicium "dignitatis nostræ et omnium successorum nostrorum, auctori- "tate propria Rogerum de La le vobis de facto elegeritis in "priorem, sicut in litteris vestris patentibus nobis directis "plenius continetur; quia ex parte nostra ter admoniti nec "vestrum revocare curastis errorem, nec nobis satisfacere de "offensa; vos universos et singulos prædicti Rogeri electores "sententia excommunicationis innodavimus. Tibi autem, Ro- "gere de La le, in virtute obedientiæ districte præcipiendo "mandamus quatinus infra festum Sanctorum Fabiani et "Sebastiani, per te vel per alium, nos sufficienter certifices "utrum electioni consenseris et consentias antedictæ. Actum "apud Hadlo, xviii° kalendas Februarias, pontificatus nostri "anno quinto." The archbishop excommunicates the electors of the new prior.

Die igitur Sancti Vincentii, convocatis capellanis auctoritate officialis domini archiepiscopi, per ministrum suum destinatæ litteræ ipsius officialis, per A. ministrum suum, J. et R., Sanctæ Margaretæ et Sanctæ Mariæ Magdalenæ ecclesiarum rectoribus. In quibus injunxit eis districte præcipiendo, quod injungerent omnibus capellanis capituli quod singulis diebus Dominicis et festivis in ecclesiis suis publice, pulsatis campanis et accensis candelis, universos et singulos ecclesiæ Christi monachos Cantuariensis qui Rogerum de La le, contra antiquissimam ecclesiæ consuetudinem et maxime domini archiepiscopi et successorum suorum dignitatis præjudicium, elegerunt in priorem, excommunicatos a domino archiepiscopo denuntiarent, et facerent ab omnibus artius evitari. Hoc etiam universis capellanis per alias litteras patentes firmiter injunxit, quæ litteræ cum aliis litteras ibi lectæ fuerunt, et cum litteris domini archiepiscopi patentibus ipsi officiali super hoc destinatis, non signatis magno sigillo ipsius archiepiscopo, sed privato. Orders given for the publication of the archbishop's sentence Jan. 22.

A.D. 1239. Renewal of appeals.

Dum autem hæc fierent, supervenerunt fratres Symon de Leycestria et Dunstanus, destinati ex parte conventus ad appellandum, qui de appellatione solempniter facta in ecclesia sua per fratrem Rogerum de La le, in die Assumptionis beatæ Mariæ, pro statu conventus et suorum et libertatibus, et ecclesia sua, et pro antiquis ecclesiæ consuetudinibus, mentionem fecerunt, illam adhuc innovantes et alias plures interpositas contra omnia gravamina, præterita, præsentia et futura, et etiam contra denuntiationes, ne fierent, appellarunt. Et cum de archidiacono et ejus injuriis fieret mentio, videbatur alicui quod officialis archidiaconi mandati fines excessit dupliciter, primo eo quod, cum in litteris domini archiepiscopi contineretur, quod monachi de facto elegerunt in priorem, officialis in litteris suis addidit "quod cum de jure non possent." Item, cum in litteris domini archiepiscopi contineretur sibi directis, ut prædicta faceret in capitulis celebrandis, ipse capitulum fere per xv. dies anticipavit, et istam convocationem non fecit die feriato. Capellani vero sibi timentes, et ideo mandato obtemperantes, in crastino scilicet Dominica, licet dolentes, hoc mandatum sunt executi. Die vero Mercurii proxima sequente, scilicet in crastino Conversionis Sancti Pauli, officialis domini Cantuariensis, capitulum suum in ecclesia Sancti Elphegi celebrans, prædictam denuntiationem faciendam capellanis injungens, in lacrimis tamen, cum dicere deberet "pulsatis " campanis et accensis candelis," subjunxit, "non dici- " mus quod omnes monachos debent denuntiare excom- " municatos, sed tantum electores qui Rogerum de La le, " in præjudicium domini Cantuariensis et successorum " suorum, elegerunt in priorem." Idem vero denuntiavit archidiaconus in capitulo suo apud Sanctum Gregorium die Jovis sequenti.

Flaws in the mandate of the archdeacon's official.

The archbishop's official directs the publication of the sentence, Jan. 26.

In vigilia vero Purificationis beatæ Mariæ inventæ sunt tales litteræ super majus altare:—

Archiepiscopus conventui.

A.D. 1239. Feb. 1.

"Edmundus Dei gratia, etc., conventui Cantuariensi, spiritum consilii sanioris. Cum vobis monachis, Stephanus de Cranebroc tertius prior, Willelmus de Shotindune præcentor, Ricardus de Suwelle celerarius, Willelmus Terrici, Alanus Ruffus, Rogerus de Lega, Ricardus de Mellinge, Guido, Walterus de Essexe, Petrus de Dodintune, Johannes de Hertforde, Robertus Blundel, Willelmus de Ho, Dunstanus, Jordanus de Roffa, Andreas de Biham, Willelmus de Audinges, Johannes de Sotindune, Hugo de Gyrunde, quos præ ceteris contumaces invenimus et rebelles, certisque rationibus et indiciis habemus suspectos, quod ope, inductione et consilio vestro tam priores quam posteriores transgressiones sunt in ecclesia vestra Cantuariensi attemptatæ, et adhuc contumaciter et irreverenter defenduntur, firmiter injungendo et districte præcipiendo mandaverimus, ut infra diem Dominicam proximam post Epiphaniam Domini coram nobis compareretis, et vos super his canonice purgaretis vel sufficienter excusaretis, et vos mandato nostro non obtemperaveritis in hac parte; vobis mandamus iterato in virtute obedientiæ, tenore præsentium, firmiter injungentes, quatinus citra diem Cinerum coram nobis compareatis per vos vel per procuratores ydoneos, vos super præmissis canonice purgaturi, vel sufficienter excusaturi. Alioquin ex tunc, crescente vestra contumacia, manus nostras, meritis vestris exigentibus, contra vos curabimus aggravare: præterea tibi, Rogere, sub simili districtione mandamus ut infra dictum diem Cinerum nos per te vel per alium sufficienter certifices, utrum electioni abusivæ consenseris vel consentias de te factæ; alioquin contra te specialiter, sicut de jure poterimus, procedemus. Et hæc vobis, scilicet conventui universo, duximus intimanda, ut vos latere non possit, si qui vestrum in præmissis fuerint contumaces."

The archbishop summons the monks whom he suspects to be ringleaders,

to appear before him, before Feb. 9; and orders Roger to say whether he accepts the election.

Item archidiaconus auctoritate domini Cantuariensis denuntiari fecit apud Sanctum Gregorium, in crastino Purificationis beatæ Mariæ, per totam civitatem Cantuariæ et extra, ut pœnitentes ad Sanctum Gregorium venirent die Cinerum, et ibi a pœnitentiario domini archiepiscopi et officiali domini archidiaconi pœnitentias acciperent constitutas; et ne sacerdotes civitatis corpora mortuorum prosequerentur ad ecclesiam Cantuariæ, unde omnia corpora mortuorum ad Sanctum

Feb. 3. The archbishop supersedes the penitentiary of the convent.

A.D. 1239. Feb. 7. The convent writes to the archbishop.

Gregorium sunt data sepulturæ et alibi; et dicitur quod crisma alibi quam in nostra ecclesia consecrabit. Item die Lunæ ante diem Cinerum, destinatæ fuerunt litteræ domino Cantuariensi per fratres Symonem de Leycestria et Gregorium de Audinges sub tali forma:—

Conventus archiepiscopo.

Feb. 5. The monks, summoned by the archbishop,

"Reverendo in Christo patri et domino Edmundo Dei gratia, "etc.; capitulum; etc. Pater venerande, nos, videlicet Stephanus de Cranebroc, Willelmus præcentor," et alii prout in litteris supra notatis continentur, "humiles monachi ecclesiæ Christi "Cantuariensis, quos præ ceteris contumaces, prout in vestris "litteris continetur, invenistis et rebelles, certisque ra-"tionibus et indiciis, unde dolemus, habetis suspectos, quod "ope, inductione et consilio nostro, tam priores quam poste-"riores trangressiones sunt in ecclesia nostra diebus istis at-"temptatæ, et adhuc contumaciter et irreverenter, ut dicitis, "defenduntur;—ad præsentiam vestram vocati, super hoc nos "per litteras vel per procuratores ydoneos infra diem Cinerum "canonice purgaturi vel sufficienter excusaturi; paternitati "vestræ cum humilitate supplicamus et devotione, quatinus "quibus rationibus et indiciis nos suspectos habeat vestra

desire to know his reasons for attacking them.

"paternitas, et quarum transgressionum inductores et consi-"liarios nos reputetis, si placet, nobis exprimi faciatis, ut "reddamur certiores, et vobis congruum super expressis "tamquam patri et domino super purgatione vel excusatione "facienda dare valeamus responsum; cum nihil sit, ut credimus, "quod nobis possit vel debeat imputari, nisi quod ab unitate "non recedimus nec unquam, dante Domino, recedemus. Sem-"per enim parati loco [sumus] secundum antiquam ecclesiæ "nostræ consuetudinem, et prout nostra exigit conditio, si in "aliquo deliquerimus, salvis privilegiis nostris et appellationi-"bus ad dominum papam interpositis, satisfacere competenter.

Roger explains his conduct with regard to the election.

"Ego autem Rogerus de La le, a vobis requisitus utrum elec-"tioni de me factæ consenserim et consentiam, sic respondeo "quod, cum a fratribus urgente necessitate ad prioratus solli-"citudinem vocatus, interposita statim ad dominum papam "appellatione sollempni, tam pro statu eligentium quam electi "quam pro ipsa electione, quam vobis humiliter præsentatam "ut paternum assensum præberetis, non tantum admittere "renuistis, sed condempnastis aliter quam deceret; propter

" quod iterum ad dominum papam extitit appellatum pro loco " et tempore in electionis examine, quam a vobis penitus ab- " dicastis; secundum quod mihi Dominus dederit, requisitus, " verum et non simulatum dabo responsum. Et quoniam " pendente appellatione nihil debet innovari et pro statu meo " sit sollempniter appellatum, ne quid circa me durius " statuatis, sedem apostolicam appello, appellationes prius in- " terpositas innovando. Nos autem capitulum Cantuariense, et " singuli de capitulo, ne quid in nos vel aliquem de capitulo, " pendentibus appellationibus et quæstionibus inter vos et nos " coram domino papa motis, attemptetis, appellamus sedem " apostolicam, appellationes prius interpositas innovantes. " Unde fratrem Symonem, ecclesiæ nostræ monachum, la- " torem præsentium, ad appellandum et appellationes prius " interpositas innovandum, procuratorem nostrum constitui- " mus. Et, quia quatuor de fratribus a vobis vocatis pro ec- " clesiæ nostræ negotiis sunt absentes, nomina eorum in " litteris præsentibus minime continentur. Valeat pater- " nitas vestra semper in Domino. Actum anno Domini " M°CC°XXX°VIII°, nonis Februarii."

A.D. 1239. Feb. 5.

Renewal of appeals.

Simon constituted proctor for the convent.

Eisdem vero fratribus et nuntiis dominus Cantuariensis noluit loqui particulariter; immo per internuntium suum, scilicet magistrum R. cancellarium, respondit, inquirendo utrum ipsi fratres essent de electoribus Rogeri vel non; qui responderunt se esse monachos ecclesiæ Christi Cantuariensis et de ejusdem conventu; quod vero de electoribus essent, vel non essent, non fuerunt ad hoc missi, ut ipsum super hoc certiorarent; quod vero essent de conventu, et conventui super electione dicta consentientes, per litteras domino Cantuariensi pluries directas et super electione ipsa confectas, plene et bene potuit perpendere. Ad hæc dicti fratres, percipientes quod non poterant cum domino Cantuariensi habere colloquium, nec litteras suas quas secum ferebant præsentiæ archiepiscopi committere, in aula castri de Tonebregge coram magistro R. cancellario domini Cantuariensis, et Eustachio monacho, et multis aliis, tam clericis quam laycis, dictas litteras legerunt. Quibus perlectis, frater Symon coram illis pro statu ecclesiæ suæ Cantuariensis, et suorum omnium, appellavit et appellationes prius interpositas

The archbishop inquires whether the bearers of the letter are among the electors of Roger.

The letters read in the hall of Tunbridge Castle.

A.D. 1239. innovavit, conventum protectioni domini papæ supponendo.

New letters, Feb. 22. In cathedra vero Sancti Petri inventæ sunt tales literæ super majus altare:—

ARCHIEPISCOPUS CONVENTUI.

Answer of the archbishop to the letter of the monks, above, p. 154.

"Edmundus Dei gratia, etc., conventui Cantuariensi spiritum
"consilii sanioris. Cum vobis monachis, Stephano de Cranebroc tertio priori, W. de Sotindune," et aliis in tertiis litteris supra notatis, "quos præ ceteris contumaces in-
"venimus et rebelles, certisque rationibus et indiciis habe-
"mus suspectos quod ope, inductione et consilio vestro tam
"priores quam posteriores transgressiones sunt in ecclesia
"vestra Cantuariensi attemptatæ, et adhuc irreverenter [de-
"fenduntur,][1] semel, secundo, mandaverimus, et in virtute
"obedientiæ firmiter injunximus, ut coram nobis compareretis
"per vos vel procuratores ydoneos, vos super præmissis
"canonice purgaturi vel sufficienter excusaturi; et vos huc-
"usque hoc non feceritis, immo nobis supplicaveritis, ut
"vobis exprimeremus quibus rationibus et indiciis vos habe-
"amus suspectos, et quarum transgressionum vos inductores et
"consiliarios reputemus:—Licet hoc facere non haberemus
"necesse, tamen ex habundanti, ut tollatur omnis cavilla-
"tionis materia, quare vos suspectos habemus, hæc indicia
He explains his reasons for regarding them as ring-leaders.
"et has vobis exprimimus rationes; videlicet quia omnia con-
"ventum contingentia, tam in capitulo quam extra, tam in
"negotiis quam in causis, per vos tanquam principales, quibus
"ab aliis de conventu non resistitur, sive bene sive male,
"reguntur et geruntur; quod non solum vulgo manifestum
"est, immo nobis per facti evidentiam innotuit manifeste;
"tum, antequam inter nos et capitulum nostrum aliqua dis-
"cordia oriretur, nobis indubitanter constabat, quod ope, in-
"ductione et consilio vestro præmissa omnia regebantur, tum,
"cum postmodum inter nos contentio exorta fuisset, quæ
"utinam salubriter sopiretur, vos principaliter tanquam
"seniores pro toto capitulo sine mandato, ut credimus, vos
"nobis opposuistis, et inconsultis reliquis de capitulo et quasi
"spretis, nostris quæstionibus respondistis, licet forte postea
"alios ad vestram traxeritis sententiam, in hoc etiam gravius
"delinquendo. Ad hæc inter alias transgressiones in ecclesia

[1] *defenduntur*] om. MS.

" Christi Cantuariensi attemptatas, quæ nos non latent nec " latere possunt, has specialiter vobis duximus exprimendas, " videlicet quod ope, inductione et consilio vestro, non solum " a suspensis sed ab excommunicatis in dicta ecclesia, tam a " vobis quam ab aliis in grave dispendium animarum et " scandalum unitatis ecclesiæ, divina temere celebrantur. " Vobis igitur mandamus tertio in virtute obedientiæ, et sub " pœna suspensionis, firmiter injungentes, quatinus in crastino " Dominicæ qua cantatur 'Lætare Jerusalem,' coram nobis " compareatis per vos vel per procuratores ydoneos vos super " præmissis purgaturi vel sufficienter excusaturi. Tibi autem, " Rogere de Lega, sub pœna consimili firmiter injungimus " quatinus, electioni erronee de te factæ renuncians, coram " nobis per te vel per procuratorem ydoneum dicta die com- " pareas, nobis plenius satisfacturus super eo quod eidem " electioni, prout ex verbis tuis insertis in quibusdam litteris " Cantuariensis capituli nobis directis perpenditur, in grave " dignitatis nostræ præjudicium consensistis."

A.D. 1239. Feb. 22.

He orders them to appear before him on the 7th of March.

Quibus litteris responsum est per Symonem et Gregorium in hunc modum:

Answer of the monks.

Conventus archiepiscopo.

March.

" Reverendo in Christo patri, etc., Edmundo Dei gratia, etc., " humile capitulum ecclesiæ Christi, etc. Litteras paternitatis " vestræ recepimus, ex quarum tenore nos humiles monachi " capituli ecclesiæ Christi Cantuariensis, scilicet fratres " Stephanus de Cranebroc tertius prior, Willelmus de Sotin- " dune præcentor," et alii supra notati, " perpendimus quod " nos præ ceteris fratribus contumaces invenistis et rebelles, " ut dicitis, certisque rationibus et indiciis habetis suspectos, " quod ope, inductione et consilio nostro tam priores quam " posteriores transgressiones sunt in ecclesia nostra Can- " tuariensi attemptatæ, et adhuc irreverenter defenduntur; " unde nobis mandastis quod coram vobis compareremus in " crastino Dominicæ qua cantatur 'Lætare Jerusalem,' per " nos vel per procuratores idoneos nos super præmissis " canonice purgaturi vel sufficienter excusaturi. Indicia vero " et causas quæ contra nos suspicionem inducunt in ipsis " litteris assignastis, videlicet quod omnia conventum con- " tingentia, tam in capitulo quam extra, tam in negotiis quam " in causis, sive ante sive post controversiam motam inter " vos et nos, per nos, tanquam principales et seniores, quibus " ab aliis de conventu non resistitur, sive bene sive male, " reguntur et geruntur; quod vobis et vulgo esse dicitis

The convent acknowledges the receipt of the archbishop's summons.

A.D. 1239. March. They go over the contents of the archbishop's letter.

" manifestum. Item quia mota discordia inter vos et nos,
" ut dicitis vos credere, spretis et inconsultis reliquis fratri-
" bus, nos vobis opposuimus, et quæstionibus vestris respon-
" dimus, alios forte postmodum ut dicitis ad nostram sen-
" tentiam pertrahentes. Præterea declarastis transgressiones,
" quas dicitis esse in nostra ecclesia attemptatas, quod ope,
" inductione et consilio nostro, non solum a suspensis sed ab
" excommunicatis in dicta ecclesia, tam a nobis quam ab
" aliis, in grave dispendium animarum et scandalum unitatis
" ecclesiæ, divina temere celebrantur. Verum, cum post
" appellationes ex parte nostra ad dominum papam sæpius
" interpositas, ob multiplicatas injurias a vobis illatas, in
" ecclesia Cantuariensi divina canonice per capitulum ecclesiæ
" celebrentur, tam a nobis quam ab aliis, prout coram judice
" appellationis favente Domino docebitur, non credimus pro
Their reasons for not complying.
" facto canonico judicium excusationis vel purgationis subire
" debere, vel indiciis et causis contra nos suspicionem indu-
" centibus, ut dicitis, respondere ad præsens, maxime extra
" domum nostram, cum de jure scripto monachi in locis qui-
" bus degunt judicio stare debeant, et, prout vobis sæpius
" scripsimus, super hoc causa pendeat coram domino papa, an
" extra capitulum vel intra judicium debeamus subire. Præ-
" terea, cum vestris semper parati simus canonicis obtem-
" perare mandatis, qua fronte sine confusione ad vestram
" accederemus præsentiam, cum procuratores capituli nostri
" ad vos nuper transmissos ad nullum colloquium admittere
" voluistis, vel saltem respicere? Et quia de suspensione
" nobis facta est comminatio, nondum suspensi vel excom-
" municati, ut per contumaciam[1] arguitur, manifeste sedem
" apostolicam pro statu nostro et capituli nostri, sicut pluries
" fecimus, appellamus. Et [quod][2] nos vobis pro toto capitulo
" sine mandato, ut creditis, opposuerimus, et inconsultis et
" spretis aliis de capitulo, non fuit, salva gratia vestra, ad
" puniendum totum capitulum procedendum; cum scriptum
" sit 'Pœna suos teneat auctores et non ultra progrediatur
Roger declares that he is not bound to answer.
" 'pœna quam delictum.'[3] Ego autem, frater Rogerus de La le,
" neque super consensu neque super dissensu electionis de me
" factæ coram vobis ad præsens teneor respondere, cum per
" appellationem interpositam totum negotium prædictæ elec-
" tionis ad superiorem sit devolutum. Unde pro statu meo,
" sicut prius et pluries appellavi, apostolicam sedem appello.
" Nos autem capitulum vobis significamus quod ea quæ acta

---

[1] *contumaciam*] contumacionem, MS.

[2] *quod*] om. MS.

[3] V. Cod. lib. ix. tit. 47, l. 22; Decr. Greg. IX., lib. iii. tit. ix. c. 2.

" sunt et responsa per dictos fratres, quantum ad articulum " transgressionis quam eis imponitis, de communi consensu " nostro et voluntate emanarunt. Ad appellationes vero a " nobis prius factas innovandas et adhuc pro nobis univer- " saliter faciendas ad præsentiam vestram dilectum fratrem " Stephanum, latorem præsentium, procuratorem nostrum " transmittimus. Valete. Actum anno Domini M°CC°XXXVIII°, " mense Martio." A.D. 1239. March. Appeals renewed.

Ad hoc dominus Cantuariensis dictis fratribus respondit, quod ipsi fratres fuerant pacis perturbatores; et illi, " Non sumus, sed causarum vestrarum execu- " tores, et, secundum quod in dictis litteris contine- " tur, innovando appellationes prædictas, ad dominum " papam a vobis appellamus, supponentes nos et " nostra spiritualia et temporalia protectioni Dei et " domini papæ et ecclesiæ Romanæ. Valete." Formal announcement of appeals.

Altercatio.

Die Veneris proxima ante Dominicam qua cantatur " Lætare Jerusalem," congregatis suffraganeis Londoniis, ad mandatum domini legati, dominus archiepiscopus habuit tractatum cum ipsis de facto suo et nostro; qui pro majori parte factum suum approbaverunt. Qui statim universis et singulis per litteras suas patentes injunxit quod nos universos et singulos per dioceses suas in ecclesiis, omnibus diebus Dominicis et festivis, pulsatis campanis et accensis candelis, denuntiari facerent excommunicatos. Quod Cycestrensis et Roffensis moleste ferentes [accesserunt][1] ad eum, et similiter magister Albertus electus Armacanus,[2] ut denuntiationem retardarent, propter scandalum March 4. Meeting of the bishops at London. The excommunication of the monks denounced by letters patent.

[1] This word, which is required to complete the sense, is not in the MS.

[2] *Albertus electus Armacanus*] Albert of Cologne, scholasticus of Bremen, was consecrated to the see of Armagh, at Westminster, Sept. 30, 1240, by Walter bishop of Worcester. He had been designated for Riga in 1229; was made archbishop of Prussia, Livonia, and Esthonia in 1246; and archbishop of Riga in 1253; he died in 1274.

A.D. 1239. Mar. 4. Remonstrance of the bishops of Rochester and Chichester, and of the elect of Armagh.

quod inde sequeretur; et cum obtinere non possent, prædictus electus, ad dominum legatum accedens, proposuit quod non debuit tolerare, et quod ei cessit in dedecus quod eo præsente Cantuariensis ecclesia ita conculcabatur; et quod partes suas non interposuit, quod tantus tumultus et inter tantos per pacem sedaretur. Unde domino archiepiscopo et quibusdam suffraganeis persuasit, quod illa denuntiatio ad tempus differretur, quia voluit partes suas interponere, ut pax, si posset, reformaretur, et ad tractatum super hoc inter partes habendum, ad partes Cantuariæ prædictum electum a latere suo mediatorem destinaret, quam citius opportunitas se offerret; et sic revocatum est mandatum de denuntiatione facienda, licet dictus archiepiscopus redderet se quasi difficilem in hoc; et, licet prædictus electus multis negotiis esset præpeditus, ad multiplicem instantiam domini legati, die Veneris proxima ante Dominicam Palmarum, versus Cantuariam iter arripuit, et apud Hallinges cum episcopo Roffensi hospitatus, ea die litteratorie per cursorem prædicti episcopi domino archiepiscopo apud Suthmallinges existenti, significavit se ad partes nostras ob prædictam causam venisse, et præsentiam suam vel mandatum expectaturum; in crastino apud Cantuariam veniens cum litteris domini legati sub hac forma confectis:

Intervention of the legate.

The order revoked.

Albert of Armagh comes into Kent, March 18, and arrives at Canterbury, March 19.

Legatus conventui.

The legate writes to the monks, Mar. 18.

"Ottho miseratione divina, etc., discretis viris conventui
"Cantuariensi, salutem in Domino. Ex discordia quæ inter
"venerabilem patrem archiepiscopum vestrum et vos vertitur,
"instigante humani generis inimico, præter alia quæ enu-
"merare difficile nobis esset, periculum incurritur animarum;
"caritatis bonum inter vos et eundem archiepiscopum patrem
"vestrum penitus enervatur; et Cantuariensis ecclesia, quæ
"inter totius orbis ecclesias in reverentia habetur maxima[1] et
"honore, et specialiter in regno Angliæ prærogativam obtinet
"dignitatis, tam in spiritualibus quam in temporalibus enor-
"mem patitur læsionem. Cupientes igitur super hoc inter vos

[1] *maxima*] modica, MS.

" et eundem archiepiscopum per pacis et unitatis vinculum, " si datum fuerit desuper, totis nostris conatibus providere, " ac infinitis animarum et corporum periculis juxta nostri " officii exigentiam obviare, discretum virum magistrum " Albertum electum Armacanum, clericum nostrum, cujus " fidem et probitatem in multis experti sumus, ad vos et " archiepiscopum supradictum propter hoc providimus desti- " nandum. Quocirca discretionem vestram rogandam duxi- " mus attentius et exhortandam, qua fungimur auctoritate " mandantes, quatinus, ipsum respicientes benigne ac honeste " tractantes, ipsius salutaribus monitis et consiliis sic effica- " citer intendere studeatis, quod inter vos et præfatum archi- " episcopum pacis et concordiæ fœdera juxta nostrum desi- " derium reformentur, et nos inde circumspectionis vestræ " prudentiam non immerito debeamus[1] commendare. Datum " Londoniis, xv^to^ kalendas Aprilis, pontificatus Gregorii " papæ noni anno xii^o^."

A.D. 1239. Mar. 18. He sends the elect of Armagh to make peace.

Item per alium nuntium dicto domino archiepiscopo scripsit; a quo non recepit responsum usque ad diem Cœnæ, et tunc excusavit se propter instantem sollempnitatem; et potestatem tractandi de pace contulit fratri suo et magistro R. officiali usque ad octabas Paschæ. Et cum convenissent die scilicet vi^a^ feria in septimana Paschali, postea prædicto electo renuntianti nuntiaverunt prædicti magistri Robertus de Abindone et R. officialis quod differretur dies usque in octabas Paschæ. Appropinquante die, nuntiis nostris prædicto electo occurrentibus, responsum est ex parte domini legati et prædicti electi, quod ad diem illum propter quædam ardua negotia ipsum contingentia venire non potuit, sed Deo juvante veniret ad quindenam Paschæ; et super hoc tam nos quam prædicti magistri litteras domini legati et ipsius electi similiter recepimus in hæc verba:

The archbishop on Mar. 24 empowers his official and his brother to act for him.

The day of decision, April 3.

Postponed to April 10.

---

[1] *debeamus*] Supplied, from the usual formula, to complete the sense.

[2] *Robertus de Abindune*] The archbishop's brother and biographer.

A.D. 1239. April 1.

Legatus conventui.

The legate promises to send the elect of Armagh next week.

"Otto miseratione divina, etc., dilectis et religiosis viris "conventui Cantuariensis ecclesiæ, salutem in Domino. Cum "discretum virum magistrum Albertum electum Armacanum, "dilectum socium nostrum, tam cito non possumus remittere, "pro concordia inter venerabilem patrem archiepiscopum "Cantuariensem et vos facienda, propter quædam negotia quæ "contingunt ecclesiam Armacanam, caritatem vestram affectuose "rogamus quatinus in bono proposito persistatis, quia ipsum "remittemus in futura septimana, Domino concedente. Datum "Londoniis, kalendis Aprilis."

Ad hæc litteras electi sub hac forma;

Albertus electus Armachanus conventui.

The elect of Armagh proposes to come April 10, and to see the archbishop first.

"Reverendis et in Christo dilectis dominis amicis priori "et conventui ecclesiæ Christi Cantuariensis, magister Alber- "tus, electus ecclesiæ Armacanæ, orationes et obsequium. "Cum propter occupationes varias ad præsens intendere non "potuerimus, ut veniremus, pro malo habere vestra dilectio,[1] "quia ad minus in Dominica ad quindenam Paschæ venire "proponimus, et omni devotione intendere quæ vestro con- "venit profectui et honori; et ut res melius debitum sortiatur "effectum, antequam veniamus Cantuariam, accedere proponi- "mus ad dominum archiepiscopum super istis. Valete."

April 10. He arrives.

Die Dominica scilicet in quindena Paschæ, venit electus Cantuariam, et magistros expectavit, et, cum non venirent, nuntiavit eis in sero adventum suum, et quod mane venirent ut insimul tractare possint, in camera domini archiepiscopi vel capella. Mane vero

April 11. He sees the archbishop's agents.

in capella convenerunt, et cum ipsis magister R.[2] de ordine Prædicatorum; et post longum tractatum reversus est ad nos in claustrum prædictus electus, et non dedit nobis responsum aliud, nisi quod mane

[1] Some words are wanted to complete the sense; perhaps such a form as "non debet" may be supplied; but the expression is awkward, and more than one line may have slipped out in transcription.

[2] *R.*] de Leues, MS. in the margin, in pencil.

venirent. Mane vero, expositis ei die hesterna injuriis et oppressionibus nostris, et qualiter pendente tractatu pacis servientes archiepiscopi de nocte cum armata multitudine domum cujusdam mulieris, tenentis nostræ de Welles, fregerunt et animalia abduxerunt; post tractatum habitum cum illis in camera archiepiscopi, reversus est ad nos in claustrum; et ita proposuit Stephano tertio priori et Rogero de La le, Alano, Thomæ de Bridlintone, et aliis fratribus ibidem existentibus, "cum clericis suis hac de causa mandavi- " mus, ut de pace tractemus, et ideo bonum est quod " aliqui de fratribus seniores et discretiores et in " negotiis experti ex parte capituli ad hoc faciendum " constituantur, et postea gravamina vestra summatim " exponantur et inspiciatur compositio, et ea quæ sunt " vobis intolerabilia penitus exprimantur, et qui arti- " culi cum moderamine possent tolerari, et qui penitus " sunt reiciendi, ut ita possit pax cum competenti " correctione procedere secundum compositionem, vel " alia de novo provideatur compositio." Ad quod fuit responsum quod "plus ponderamus injurias recentes, " scilicet de suspensione duplici, de excommunicatione " et factis denunciationibus, et criminibus falsita- " tum interpositis, quam omnes injurias dampna et " gravamina præcedentia; unde oporteret prius haberi " tractatus qualiter possit emendari; verumptamen " parati sumus consilio vestro adquiescere, si sciremus " quæ personæ debeant ex parte domini archiepiscopi " tractatui interesse, et quam super hoc [habeant][1] " auctoritatem, ne factum nostrum fuerit delusorium, " et labor inutilis, et ne secreta nostra communicemus " talibus, qui prodesse non possent, sed forte vellent " obesse;" adicientes in fine, quod non credebamus eos habere mandatum. Immo de hoc certi fuimus propter quædam indicia et per tales litteras:

A.D. 1239. April 12. After hearing the complaints of the convent, he proposes that a committee should be appointed to manage the discussion.

The monks reply that their recent injuries must be treated first, and they doubt the powers of the archbishop's agents.

[1] *habeant*] om. MS.

Officiales archiepiscopi Alberto electo Armachano.

A.D. 1239. April. The archbishop's agents acknowledge their want of powers.

"Viro venerabili, etc., Alberto divina miseratione electo "Armachano, magistri Robertus de Abindone et R. de Lange- "done, domini Cantuariensis officiales, salutem, etc. Cum "multum desideraremus quod pax reformaretur inter domi- "num Cantuariensem et conventum suum Cantuariensem, "parati sumus juxta mandatum ejusdem nobis directum "vobiscum de pace reformanda tractare, et adhuc parati "sumus secundum tenorem mandati domini legati et vestrum, "sed non possumus, quia potestas nobis super hoc a domino "Cantuariensi commissa non durat ultra octabas Paschæ nisi "de novo nobis conferatur. Valete."

April 12. The convent on the proposition of the elect of Armagh agree to wait for the arrival of the powers.

Electus vero hoc intelligens, quod mandatum non habuerunt propter lapsum temporis, et quod propter aliud mandaverant, negligentiam eorum perpendens vel forte malitiam, reversus est ad eos, et post longum tractatum ad nos iterum est reversus, asserens quod mandatum non habebant sed in brevi haberent; et ita proposuit: "Unde ex duobus eligite, vel quod ego "solvam colloquium, et partes absolvam, vel quod "mandatum expectem." Ad quod fuit responsum; "Licet diu expectaverimus, et fratres nostros et cleri- "cos pro negotiis ecclesiæ, et de mandato domini regis "Londonias ad diem Dominicam necesse habeamus "destinare, quam diu poterimus expectabimus, secun- "dum beneplacitum vestrum." Et cum a nobis quæ- reret electus, quis nobis nunciasset quod mandatum non habebant, responderunt quidam, "Volucres cæli Further discussion. "nunciaverunt nobis." Et cum electus in narratione facti miraretur de suspensione ecclesiæ, negaverunt prædicti magistri ipsam factam fuisse, de qua ei fidem fecimus incontinenti per scripturam, super quo plurimum movebatur. Nobis et ipsis recedentibus expectavit electus per totam illam diem et per diem Mercurii, et per diem Jovis, licet cum jactura; cum necesse haberet festinanter transfretare, ut, expeditis negotiis suis apud Coloniam, domino legato posset Parisius

They wait on April 13 and 14.

occurrere; et ita die Jovis in sero, recessu suo præparato, et inde quibusdam de suis præmissis, cum ulterius expectare non posset, circa mediam noctem venerunt ei litteræ domini archiepiscopi sub hac forma :— A.D. 1239. April 14. Arrival of the archbishop's letters.

Archiepiscopus Alberto electo Armachano.

" Venerabili in Christo fratri Alberto, Dei gratia electo Ar- April 13. The archbishop commissions his agents until April 23.
" machano, Edmundus Dei gratia archiepiscopus Cantuariensis,
" totius Angliæ primas, salutem cum dilectione sincera. No-
" verit fraternitas vestra nos dilectos filios magistros Robertum
" de Abindone germanum nostrum et R. de Langedone, offi-
" ciales nostros, ad tractandum de pace inter nos et monachos
" nostros ecclesiæ Christi Cantuariensis coram vobis consti-
" tuisse procuratores, ratum et gratum habituri quicquid hii-
" dem in hoc negotio usque ad instans festum sancti Georgii [1]
" martyris coram vobis ratione prævia vice nostra duxerint
" faciendum. Idem omnibus Christi fidelibus significamus.
" Datum apud Suthmallinges, ii° idus Aprilis, pontificatus
" nostri anno vi°."

Qui non approbans illud mandatum, et recedere paratus, recessit, et in recessu suo domino legato scripsit sub hac forma :— The elect leaves Canterbury.

Legato electus Armachanus.

" Venerabili domino et patri reverendo, Ottoni Sancti Ni- His letter to the legate giving an account of the failure of the mediation.
" cholai in carcere Tulliano diacono cardinali, apostolicæ sedis
" legato, suus Albertus electus Armachanus, devotas orationes
" et obsequium. De mandato sanctitatis vestræ ad evocatio-
" nem capituli Cantuariensis in die Dominica proximo præ-
" terita venimus Cantuariam, tractatum pacis sicut sperabamus
" inter dominum archiepiscopum et dictum capitulum habituri:
" verum, licet capitulum antedictum ad omnia quæ pacis erant
" et concordiæ invenerimus benivolum et paratum, tamen id
" fieri non potuit pro eo quod nec dominus archiepiscopus nec
" aliquis pro eo, qui super hoc mandatum haberet, suam præ-
" sentiam exhiberet, quamvis magister Robertus frater ipsius

[1] *Georgii*] Gregorii, MS. (?) The feast of S. George is April 23rd.

A D. 1239. April 15. After spending five days at Canterbury he goes to the sea.

" archiepiscopi, et R. de Langedone officialis suus, in Can-
" tuaria nobis occurrerint, dicentes se non habere mandatum,
" ut nomine archiepiscopi tractare possent nobiscum de con-
" cordia facienda, utpote quorum mandatum quod de pace
" habuerant in octabis Paschæ penitus expirarat. Itaque nec
" per nos nec per antedictum capitulum stetisse videretur quo
" minus vestrum pium propositum debitum sortiretur [effec-
" tum],[1] sicque flante vento prospero post quinque dies moræ
" nostræ nostrum iter arripuimus versus mare. Valeat pater-
" nitas vestra sancta in Domino."

Post quindenam Paschæ, cum dominus legatus recessum suum præpararet, et episcopos convocasset, et dominus rex et magnates et archiepiscopus Cantuariensis et episcopi cum eo venire deberent, nos timentes ne archiepiscopus in illa convocatione episcopis, sicut alias fecerat, denuntiationem de nobis faciendam injungeret, nuntios Londonias transmisimus cum litteris supplicatoriis ad episcopos ne ad talem denuntiationem, ad confusionem suæ matricis ecclesiæ, procederent, et cum litteris ad appellandum si necesse esset; sed quia pro majori parte episcopi benivoli inventi fuerunt, et inde[2] responderunt quod non facerent, non fuerunt exhibitæ litteræ appellationis, ne ad indignationem provocarentur. Die Dominica sequente dominus legatus, apud Sanctum Paulum sermones faciens, licentiam petiit a fratribus, et recessum suum crastinum nuntiavit. Post prandium vero recepit litteras domini papa de mora facienda, et sic remansit; et, ita soluto colloquio, dominus archiepiscopus ad partes nostras veniens, Dominica sequente de Tenham ad Wingeham per Shameleforde, ne civitatem Cantuariensem et ecclesiam sibi abhominabilem videret, transitum fecit; et ibi die Martis sequente in vespere nuntios suos de curia venientes recepit, et archidiacono et aliis consiliariis suis quod detulerant legi fecit; et per aliquem de nostris inquisitum fuit quod multum jactabant se adversarii nostri,

The convent send to London to the bishops, asking them to prevent the public denunciation of the archbishop's sentence.

April 17. The legate receives letters ordering him to stay in England.

April 24. The archbishop passes by Canterbury to Wingham, and receives his messengers from Rome on April 26.

[1] *effectum*] om. MS.

[2] *inde*] unde, MS.

quod negotium suum bene procedit in curia et nostrum non sic; et quod procuratores nostri nullam in curia de excommunicatione nostra ausi sunt facere mentionem; et quod lis ex parte nostra contestata est, et quod procuratores archiepiscopi non habent mandatum de aliquo articulo contra eum ex parte nostra proposito, nisi de tribus tantum, scilicet de canonia, et corrigendis excessibus intus et extra, etc., et de compositione. Mane vero destinavit litteras suas magistro W. pœnitentiario suo, quod faceret denuntiari per omnes ecclesias civitatis, et inhiberi omnibus sub pœna excommunicationis, ne sibi sepulturam eligant penes nos, nec funus ad ecclesiam nostram deferendum sequerentur. Huic edicto dedit causam funus Jordani salsarii, quod a majori parte civitatis ad nos delatum fuit, et traditum sepulturæ. Prohibuit etiam sub eadem pœna quod nullus in ecclesia nostra audiat divina, sequatur processionem, intersit sermoni. Die Jovis sequente in capitulo apud Sanctum Andream celebrato, cum nullus tractatus de quocumque negotio diebus istis in ecclesia nostra, sicut fieri consuevit, habeatur, lectæ fuerunt litteræ domini archiepiscopi in hac forma:—

A.D. 1239. April 26. News from Rome.

April 27. The archbishop forbids burials at Christ Church, in consequence of the burial of Jordan.

April 28. Chapter of the clergy at S. Andrew's church.

Archiepiscopus officiali archidiaconi.

Letter of the archbishop to the official of the archdeacon, ordering the excommunication of the whole chapter of Christ church.

"Edmundus Dei gratia Cantuariensis archiepiscopus, totius
" Angliæ primas, dilecto in Christo filio magistro J. de
" Londoniis archidiaconi Cantuariensis officiali, salutem, gra-
" tiam et benedictionem. Cum excommunicaverimus omnes
" electores Rogeri de La le in priorem ecclesiæ Christi Can-
" tuariensis, ne deducatur in dubium qui nomine electorum
" debeant comprehendi, noveris quod capitulum ecclesiæ Christi
" Cantuariensis pluries nobis scripsit per litteras suas patentes,
" quas penes nos habemus, quod ipsi unanimiter et concor-
" diter Rogerum de La le elegerunt in priorem, unde nomine
" electorum intelligimus prædictum capitulum universum.
" Quare volumus et districte præcipimus quatinus totum capi-
" tulum sæpedictum denunties generaliter ac publice denun-
" tiari facias per totum archidiaconatum Cantuariensem ex-
" communicatum; firmiter inhibens ne quis alicui eorum

A.D. 1239. April 27.

" communicare præsumat. Datum apud Wingeham v^to kalen-
" das Maii, pontificatus nostri anno vi°."

The dean (rural) and chaplains execute the mandate, May 1.

Item injunctum fuit novo decano et capellanis quod diligenter exequerentur mandatum; quod die Dominica sequente fecerunt, non obstantibus appellationibus interpositis, et in schola theologiæ, ubi multi capellani interfuerunt lectioni, et in ecclesiis parochialibus, et apud Sanctum Sepulchrum, ubi prædicavit archiepiscopus et multitudo populi fuit congregata. Ubi nec fratribus nostris loqui voluit ad eum missis, ut supplicarent ei quod ob honorem reverentiæ Romanæ ecclesiæ, in cujus conspectu jam negotia nostra proposita sunt et jam ventilantur, contra nos nihil ulterius faceret attemptari, post tot appellationes ex legitimis causis interpositas et post enormia gravamina nobis illata. Quibus responsum fuit ex parte archiepiscopi per fratrem suum et magistrum R. officialem, quod non aggravaret manum, quia jam aggravavit, nec voluit revocare mandatum. Unde appellaverunt coram populo et clericis suis cum ad eum accedere non possent, ne ad prædictam denuntiationem procederet nec procedi permitteret, cum causa excommunicationis suæ coram domino papa sit proposita et ibi dependeat; perpendimus autem quod manum suam sic aggravat, quod de excommunicatione in libello nostro nulla facta est mentio, et sic coram domino papa non dependet; et fingit ob aliam causam nos suspendisse et ob aliam causam, scilicet propter electionem nos excommunicasse, et videt remedium nostrum valde remotum et confusionem nostram miserabilem et intolerabilem. Et bene scimus quod captionem universorum et singulorum procurabit, et manus suas ad possessiones nostras extendet, et obsequium nostrorum nobis subtrahet, et etiam fidelium devotionem. Et hoc auctoritate litterarum suarum W. pœnitentiario directarum et per civitatem eadem die cum prædicta denuntiatione per universas ecclesias publicatarum; quarum tenor talis est:—

The archbishop's severity towards the convent.

Appeal of the monks.

Anticipations of the writer.

Pœnitentiarius Cantuariensis omnibus capellanis.

A.D. 1239. April.

" Omnibus personis et capellanis in ecclesiis parochialibus
" civitatis Cantuariæ ministrantibus, W. rector ecclesiæ
" Sancti Martini Cantuariæ, pœnitentiarius domini Cantuarien-
" sis, salutem in Domino. Mandatum domini Cantuariensis
" suscepimus in hæc verba:

The archbishop's penitentiary, publishes the archbishop's mandate of April 26.

Archiepiscopus pœnitentiario suo Cantuariensi.

" ' Edmundus Dei gratia, etc., dilecto in Christo filio magistro
" ' W., rectori ecclesiæ Sancti Martini Cantuariæ pœnitentiario
" ' suo, salutem, gratiam et benedictionem. Cum communio
" ' fidelium excommunicatis sit merito subtrahenda, ne con-
" ' tagio illorum grex Dominicus maculetur, tibi mandamus
" ' firmiter injungentes quatinus in singulis parochialibus Can-
" ' tuariæ ecclesiis [1] excommunicari facias in genere omnes illos
" ' de civitate Cantuariæ vel in ea commorantes qui corpora
" ' Christianorum defunctorum ad monachos ecclesiæ Christi
" ' Cantuariensis, dum in sententiis suspensionis, excommu-
" ' nicationis, a nobis in eos latis obstinaciter [2] perseverant,
" ' sepelienda deferent vel comitabuntur vel exequiis vel
" ' officiis eorum præumpserint interesse; necnon et omnes
" ' illos qui scienter ad hoc faciendum opem vel operam ad-
" ' hibebunt. Datum apud Wingeham, vi^to kalendas Maii, ponti-
" ' ficatus nostri anno vi^o.' Hujus igitur auctoritate mandati
" vobis mando, firmiter injungens quatinus, juxta formam in
" mandato prædicto contentam, in ecclesiis vestris excommu-
" nicationis sententiam perferatis."

The mandate forbidding burials Christ Church, dated April 26.

Item super eisdem gravaminibus sunt quidam de amicis nostris qui multum mirantur, etiam et moventur, quod tam diu causæ suspensionis supersedistis in eventum principalis causæ, cum una magnam desideret celeritatem, et alia forte protrahetur, cum in causa suspensionis de facili possit impetrari, saltem in communi forma, et ideo pro Deo ne penitus confundamur, universi et singuli remedium quæratis festinum, quia casus nobis

The monks wonder at the patience of their agents.

[1] *ecclesiis*] om. MS.

[2] *obstinaciter*] abstinaciter, MS.

A.D. 1239. May. imminet a quo vix resurgemus, nisi nobis Deus et ecclesia Romana per industriam vestram[1] citius subveniat, et protegat in tribulatione sedentes.

Narratio.

On Ascension day, May 5, the convent make their procession in opposition to the ordinaries.

Adveniente vero die Ascensionis, eximus processionaliter cum vexillis et reliquiis more solito per suburbium, majori turba nos sequente; et, cum transitum fecerimus per ecclesias, non fuit qui ob reverentiam reliquiarum contra nos, prout moris est, pulsaret præterquam in ecclesia Sancti Michaelis de Borgate et Sancti Georgii; positis exploratoribus ex parte ordinariorum ad notandum nomina nos sequentium. Quod præ multitudine turbæ facere nequierunt. Die vero Pentecostes ad mandatum officialis archidiaconi, auctoritate domini sui, suspensæ duæ prædictæ ecclesiæ fuerunt, scilicet Sancti Georgii et Sancti Michaelis, tam a pulsatione campanarum quam a divinorum celebratione, quia contra nos pulsaverant. Die vero Jovis proximo præcedente, in capitulo, publicato domini archiepiscopi per officialem suum apud sanctum Elfegum mandato tali, et per totam diocesim Cantuariæ directo;

May 15. Two churches where the procession had been saluted, suspended.

Officialis omnibus capellanis Cantuariensibus.

May 12. Proclamation by the official.

"Universis prælatis, rectoribus, vicariis, seu capellanis ec-
" clesiarum domino Cantuariensi immediate subjectarum, R.
" officialis ejusdem, salutem in Domino. Mandatum dicti
" domini in hæc verba suscepi: 'Edmundus Dei gratia Can-
" 'tuariensis archiepiscopus, etc., dilecto in Christo filio ma-
" 'gistro R. de Langedune, officiali suo, salutem, gratiam et
" 'benedictionem. Cum excommunicaverimus omnes electores

[1] Here, for the third time, the writer or transcriber, who probably was taking down the details from a report sent to the agents of the convent at Rome, seems to have mixed up the injunctions addressed to them with the general narrative. See above, p. 148.

" ' Rogeri de La le in priorem ecclesiæ Christi Cantuariensis, A.D. 1239. May 12.
" ' ne deducatur in dubium qui nomine electorum debeant
" ' comprehendi, noveris quod capitulum ecclesiæ Christi Can-
" ' tuariensis nobis pluries scripsit per litteras suas patentes The archbishop's letter of excommunication against the convent, d. April 26.
" ' quas penes nos habemus quod ipsi unanimiter et concor-
" ' diter Rogerum de La le elegerunt in priorem ; unde[1] nomine
" ' electorum intelligimus prædictum capitulum universum.
" ' Quare volumus et districte præcipimus, quatinus totum
" ' capitulum sæpedictum denunties generaliter ac publice de-
" ' nuntiari facias per totam diocesim Cantuariæ esse excom-
" ' municatum ; inhibens ne quis alicui eorum communicare
" ' præsumat. Datum apud Wingeham, vi^to kalendas Maii,
" ' pontificatus nostri anno vi^to.' Hujus igitur auctoritate
" mandati vobis firmiter injungo, quatinus dictam sententiam,
" prout superius est expressum, in ecclesiis vestris singulis Order for publication.
" diebus Dominicis et festivis publicetis, pulsatis campanis et
" accensis candelis, prout vobis alias demandatur. Valete."

Die etiam Martis sequenti, ante adventum processionum, destinati fuerunt quidam de fratribus ad Sanctum Gregorium ante adventum processionum, ut priorem et conventum præmonerent ne processiones et oblationes ecclesiæ Cantuariensi debitas admitterent, et ne hoc fieret appellarent: quod et factum est. Venientibus vero processionibus, præsens fuit ibi officialis archiepiscopi, ut oblationes recolligeret, quas collectas universis decanis de suis decanatibus custodiendas commisit, ut processu temporis eis quibus restituendæ fuerint restituantur. Ad hæc sciatis, quod dominus archiepiscopus tantam extirpationem nemorum facit, quod rex jam manum suam apposuit; ita quod in ebdomada ante Pentecosten dominus rex capi fecit octoginta secures in bosco qui vocatur Okefolde, de manerio de Thenham, et dominus rex fecit inhiberi ne quis de cetero in bosco illo vel alio emat qui ad archiepiscopum Cantuariensem dinoscitur pertinere; cum ei bene constiterit quod nullius archiepicopi temporibus sic bosci archiepiscopales tali et tantæ

May 17. The convent forbid processions to S. Gregory's.

Conduct of the official.

The archbishop is committing waste and the king has interposed May 8–15.

[1] *unde*] om. MS.

A.D. 1239. May. venditioni fuerunt expositi. Hæc vero omnia domino papæ et cardinalibus ostendatis.

May 24. Assembly in S. Andrew's church. Die vero Martis post festum Sanctæ Trinitatis capellani civitatis Cantuariensis, in ecclesia Sancti Andreæ congregati, litteras archidiaconi receperunt sub hac forma:—

ARCHIDIACONUS OMNIBUS VICARIIS.

Letter of the archdeacon, ordering the suspension of those who followed the processions; dated May 21

"Magister Symon de Langetune universis vicariis per civi-
" tatem Cantuariæ constitutis, salutem. Mandamus vobis
" firmiter et districte, in virtute obedientiæ firmiter injungen-
" tes, quatinus omnes illos qui processionem sollempnem mo-
" nachorum ecclesiæ Cantuariensis secuti sunt post inhibi-
" tionem eis factam, denuntietis publice in ecclesiis vestris ab
" ingressu ecclesiæ suspensos singulis diebus festivis et pro-
" festis, quousque ad partes Cantuariæ venerimus, vel aliud a
" nobis super hoc receperitis in mandatis; scituri pro certo
" quod, nisi præsens mandatum nostrum curetis exequi dili-
" genter, contemptum vestrum graviter puniemus, cum alias
" quæ vobis injunximus neglexeritis, ut audivimus, adimplere.
" Datum apud Novum Locum anno Domini M°.CC°.XXXIX., in
" vigilia Sanctæ Trinitatis."

The mandate executed May 26. Quod in die Sancti Augustini factum est, et sequentibus diebus non sine magno murmure in populo. Eo tempore magister W. de Sancto Georgio et rector ecclesiæ Sancti Michaelis de Burgate, pro pulsatione contra processionem, sunt suspensi; et, ab officiali archidiaconi relaxati, per mandatum archidiaconi, iterum ab officio et beneficio sunt suspensi; et tunc per litteras archidiaconi firmiter est injunctum præconi, quod nomina eorum qui secuti fuerunt processionem diligenter inquirat et redigat in scripturam.

May 31. The operation of the mandate extended. Die Martis proxima post festum Sancti Augustini, in capitulo archidiaconi apud Sanctum Andream, per officialem archdiaconi injunctum fuit, quod priori denuntiationi factæ de suspensione ab ingressu illorum qui processionem secuti fuerant, singulis diebus adderent, quod suspensi fuerunt similiter omnes illi qui

monachis post inhibitionem communicaverant vel in mensa, vel in divinis audiendis; unde multi de civitate sibi timentes cum capellanis, habito consilio cum Prædicatoribus et Minoribus, providerunt mittendum esse ad dominum archiepiscopum, ut cum talibus suspensis misericorditer ageret; ita quod, si exigeret necessitas infirmitatis vel casus fortuitus, eis sacramenta non denegarentur ecclesiastica; et, si forte decederent, eis non denegaretur ecclesiastica sepultura; quia ab alio quam ab archiepiscopo, vel archidiacono, qui absentes fuerunt, habere remedium nequiverunt; qui ad talium confusionem propter crebras denuntiationes propius accedere noluerunt; per dictam autem denuntiationem jam in tantum gravati sunt capellani [quod],[1] per subtractionem oblationum, clamant se non habere unde possint vivere. Cives etiam conqueruntur quod propter scandalum, tam in Anglia quam in vicinis provinciis, ortum, se retrahunt mercatores et peregrini, qui ad civitatem confluere consueverunt; de quorum emolumento se et suos regere solebant; nec mirum, cum civitas populosa jam sedeat quasi desolata una nobiscum flens et ejulans, atque dicens; "Domine, "salva Cantuariæ civitatem et monachos, ne perea- "mus."

A.D. 1239. May 31. The citizens appeal to the archbishop against these sentences.

The city is losing its prosperity by these disputes.

Dominica post ordinationem Sancti Dunstani, frater Johannes de Shotindone viam universæ carnis est ingressus, cujus funus in crastino comitati sunt multi de civitate et alii, qui omnes denuntiati sunt excommunicati; et etiam præcentor Sancti Gregorii frater suus, et quatuor Sancti Sepulchri; quos nullus pœnitentiarius, nec Prædicator nec Minor, absolvere potuit; sed inhibitum fuit ne quis eos absolveret, nisi ipse archiepiscopus vel archidiaconus suus; propter quod multi sunt scandalizati, et maxime familiares nostri Johan-

October 23. The funeral of John of Shotindon attended by many who are therefore excommunicated.

[1] *quod*] om. MS.

A.D. 1239. October.

nes Chich, qui interfuit funeri, et Willelmus Edward, præpositus noster; quia duo de fratribus nostris nuper in sua domo prandiderunt; et pro certo scimus, pro-

Alarm of the convent, communicated to their agents.

ut singulis diebus perpendere possumus, manus suas contra nos quantum poterit interius et exterius aggravabit, nisi nobis citius provideatur. Ad hoc noveritis quod, secundum quod nobis dedistis in consilio per litteras, super gratia et erectione novæ ecclesiæ præbendalis, domino regi et suis consiliariis intimavimus; qui sollempniter per magistrum W. de Glovernia et Simonem de Kilkenni, cum aliis testibus sibi associatis, apud Aldintone appellavit; similiter et rector

The archbishop is preparing to build a great church,

ecclesiæ de Maidestan appellavit. Ipse nihilominus, præsente magistro Elya de Dunolmia, [elegit][1] locum in quo ecclesia magnæ quantitatis ædificabitur; et sunt certæ portiones[1] terrarum ad canonicorum ædificia facienda, ut dicitur, circiter centum jugera. Igitur super talibus, prout melius poteritis, nobis providere curetis, quia tot et tantæ nobis imminent confusiones, quod vita nostra dolor et miseria.[3] Unde vellemus potius mori, quam sic vivere, cum habeat jam consen-

and to seize the possessions of the convent.

sum regium, vel sit in brevi, ut dicitur, habiturus, ut possessiones nostras saisiet, et de ipsis pro voluntate sua disponet. Et pro Deo, sive bonum sive malum in curia Romana contra nos fuerit attemptatum, nobis significetis per aliquem cursorem, cum tot ut dicitur habeatis cursores, quia minus jacula feriunt quæ prævidentur. Licet diris vulneribus hactenus percussi

He has written to his suffragans.

fuerimus; ceterum ut nostris vulneribus dominus Cantuariensis vulnera adderet duriora omnibus suffraganeis suis mandavit litteratorie in hæc verba:—

---

[1] *elegit*] om. MS.

[2] *portiones*] positores, MS.

[3] In this place, as more than once already, the writer has, whilst transcribing some report sent to the commissioners of the convent at Rome, run the injunctions intended for them into the body of the narrative. See above, pp. 148, 170.

ARCHIEPISCOPUS SUIS SUFFRAGANEIS.

A.D. 1239. Nov. 16.

"Edmundus Dei gratia Cantuariensis, etc., Lundoniensi et ceteris Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis, salutem, etc. Cum monachos nostros ecclesiæ Christi Cantuariensis, ob manifestas eorum contumacias et inobedientias, jamdudum a divinis suspenderimus, et eorum postmodum crescente contumacia et inobedientia, justitia exigente, præfatam ecclesiam quoad ipsos supposuerimus interdicto; quos etiam vacante prioratu ejusdem ecclesiæ, cujus ordinatio ad nos spectare dinoscitur, canonice duximus admonendos ut se habilitarent; ita quod ex eis aliquem possemus ibidem præficere in priorem; ac ipsi suspensi in loco quoad ipsos culpis propriis interdicto, tanquam propriæ salutis immemores, et clavium ecclesiæ contemptores, divina nihilominus celebrare, Dei timore postposito, non verentes, spretis monitionibus nostris, in grave nostri præjudicium, necnon etiam contra ecclesiæ nostræ consuetudinem hactenus inviolabiliter observatam, Rogerum de La le, monachum suum pariter suspensum, sicut per litteras capituli ecclesiæ supradictæ nobis innotuit, temere de facto, cum de jure non possent, eligere præsumpserunt, in priorem: hoc audito, electionem hujusmodi statim contradiximus, et tam electores quam electum canonice monuimus, quod suum in hac parte revocarent errorem, ac nichilominus satisfacerent de præmissis. Quia vero monitionibus nostris ac mandatis nostris canonicis parere pertinaciter contempserunt, omnes prædictos monachos et singulos, et servato juris ordine, sententia excommunicationis duximus includendos, et ipsos excommunicatos per singulas ecclesias Cantuariensis civitatis publice ac sollempniter denuntiari fecimus, et ab omnibus artius evitari. Quocirca fraternitati vestræ mandamus, firmiter injungentes, quatinus, sine dilatione post receptionem præsentium, similem denuntiationem simili modo per vestram diocesim locis consimilibus fieri faciatis, hoc mandatum nostrum taliter impleturi, ut affectionem quam erga ecclesiam Cantuariensem et nos geritis debeamus merito commendare. Datum apud Tenham, xvi° kalendas Decembris, pontificatus nostri anno vi^to."

The archbishop notifies, to his suffragans, his sentence against the monks,

and orders them to denounce it in their dioceses.

Ipse vero, ulterius procedens, in crastino Quadragesimæ in comitatu Cantiæ suas patentes litteras legi fecit, quas quidem abbas de Begeham[1] ostendit confectas sub hac forma:—

Further proceedings in 1240.

[1] *Begeham*] The Premonstratensian abbey of Bayham, in Sussex.

A.D. 1240. March.

Archiepiscopus vicecomiti et aliis de comitatu Kanciæ.

The archbishop forbids the faithful to communicate with the monks.

" Edmundus Dei gratia archiepiscopus, etc., vicecomiti et omnibus aliis de comitatu Kanciæ, salutem, gratiam et benedictionem. Cum jam anno elapso et amplius monachos ecclesiæ Christi Cantuariensis, ob certas causas et rationabiles, sententia excommunicationis innodaverimus, et hoc per singulas ecclesias parochiales in provincia nostra publice denuntiari fecerimus; cumque postmodum per archidiaconum nostrum omnes communicantes eisdem denuntiati fuerint eadem sententia innodati, mirari non sufficimus quod quidam sui immemores nihilominus eisdem passim communicant et indistincte. Hinc est quod vobis omnibus et singulis, tanquam[1] filiis devotissimis, duximus inhibendum, sub pœna excommunicationis firmiter injungentes, ne dictis monachis vel alicui eorum in salutis vestræ dispendium ausu temerario communicare præsumatis. Immo eisdem in omnibus coram vobis agendis tanquam excommunicatis omnimodam audientiam denegetis; hoc autem vobis significamus ne de cetero excusationem vestram hujus facti ignorantiam prætendere valeatis. Ad statum autem dictorum monachorum specialius et plenius vobis exponendum, dilectum clericum nostrum Jordanum, latorem præsentium, ad vos decrevimus destinandum. Valete."

Letters are obtained from the king to the sheriffs of the counties in which the convent has property.

Ad hæc, cum dominus rex præmissa audisset nobis illata gravamina, et intellexisset quod hujusmodi oppressiones ex returnio suorum brevium, aliquando domino Cantuariensi concesso indebite, primam immo principalem discordiæ traxerant originem, misso fratre R. de Suthwelle tunc celerario, cum aliis fratribus, ad curiam regiam, hujusmodi litteræ fuerant impetratæ, omnibus vicecomitibus, in quorum [comitatibus][2] terras, possessiones et redditus habemus, sub hac forma transmissæ :—

Rex vicecomitibus Angliæ de returnio non admittendo.

" Henricus Dei gratia, etc., vicecomitibus Kanciæ, Essexiæ, Suthfolkiæ, Northfolkiæ, etc., salutem in Domino. Præcipimus vobis quatinus de cetero nullum returnium faciatis Ed-

[1] *tanquam*] tam, MS. | [2] *comitatibus*] om. MS.

" mundo Cantuariensi archiepiscopo de brevibus nostris quæ tan- A.D. 1240. Jan. 31. Return of writs not to be made to the archbishop.
" gunt monachos Sanctæ Trinitatis Cantuariensis, vel homines
" suos, sed vosmet ipsi præceptum nostrum in brevibus eisdem
" contentum exequamini. Teste meipso apud Westmonasterium,
" ultimo die Januarii, anno regni nostri xxiiii°. Valete."

Hæc igitur perpendens dominus Cantuariensis per varios comitatus, ubi terras habemus, a domino rege demandata fuisse, litteras patentes suo officiali magistro R. destinavit in hæc verba:

Archiepiscopus officiali.

" Edmundus Dei gratia Cantuariensis archiepiscopus, etc., March 4. The archbishop directs his official to publish excommunication against invaders of the fiefs of the church of Canterbury.
" dilecto filio magistro R. officiali suo, salutem, etc. Cum
" sit malignantium incursibus rigore justitiæ, antequam præ-
" valeant, obviandum, tibi mandamus firmiter injungentes qua-
" tinus in singulis ecclesiis Cantuariensis diocesis per tres dies
" festivos publice denuntiari facias omnes illos sententia ex-
" communicationis innodatos, qui occasione returnii alicujus
" brevis domini regis, vel alia occasione, aliqua feuda mona-
" chorum ecclesiæ Christi Cantuariensis ingredi præsumpserint,
" contra libertates nostras et possessiones per nos et prædе-
" cessores nostros obtentas; hoc mandatum nostrum taliter
" impleturus, ut diligentiam habeamus merito commendatam.
" Datum apud Suthmellinges, iiii^to nonas Martii, pontificatus
" nostri anno vi^to."

Ut dominus archiepiscopus Cantuariensis per novam causam et modum nocendi nos molestaret, undique circuit qualiter nos possit gravare; unde in vigilia Sancti Cuthberti proximo præterita litteræ dicti domini Cantuariensis super altare majus nostrum fuerunt inventæ, sub hac forma:— Letters received March 19.

Archiepiscopus conventui.

" Edmundus Dei gratia, etc., capitulo ecclesiæ Christi Can- March 15. The archbishop writes to the convent.
" tuariensis, spiritum salutis et consilii. Sicut audivimus, vos
" res ecclesiæ nostræ in casibus a jure non concessis in ipsius
" grave præjudicium alienare præsumitis, libertates ejusdem
" nitimini[1] confundere, et, quod dolentes referimus, eam in

[1] *nitimini*] nimium, MS. See p. 178, l. 19, below.

A.D. 1240. Mar. 15. He forbids them to alienate the property of their church.

"dignitatibus suis ancillare. Quocirca vobis mandamus, sub "pœna excommunicationis districtius inhibentes, ne bona ec- "clesiæ nostræ in casibus non concessis aliquatenus alienare, "vel libertates ejus infringere præsumatis, et quæ alienata "fuerint, vel præsumpta, sub pœna superius expressa revocare "quamcitius studeatis; præterea, statu nostro exigente, vobis "interdicimus ne aliquorum confessiones audiatis, potestate "etiam solvendi confitentes ad præsens vos omnino privantes. "Datum apud Suthmellinges, idus Martii, pontificatus nostri "anno vi^to."

Cui responsum fuit sub hanc formam:—

Conventus archiepiscopo.

March 22. Reply of the convent.

"Reverendo in Christo patri et domino Edmundo Dei gratia, "etc. Dolentes referimus quod nobis attritis et afflictis non- "dum desunt tribulationes, sed de die in diem magis atteri- "mur et affligimur. Cum enim diebus istis [per] mandatum "vestrum reperimus quod quasdam res ecclesiæ Christi Can- "tuariensis, in casibus a jure non concessis, alienaverimus, et "ipsius ecclesiæ libertates nitamur confundere, necnon et ipsam "ecclesiam in suis dignitatibus ancillare, prout audivistis, do- "lemus, cum nihil ex parte nostra alienatum sit, quod nobis "cedere debeat ad obprobrium. In hoc tamen timemus nos "deliquisse, quod diebus aliquibus alienationibus, contra sta- "tuta canonum factis, prout debuimus minime contradiximus, "quibus tamen non consensimus, nec aliquo termino consen- "tiemus. Libertates vero ecclesiæ Cantuariensis, pro quibus "stamus, confusionem sustinentes, nunquam Deo dante per "nos confundentur, et pro quibus antecessores nostri nobis "exemplum relinquentes contumelias et opprobria passi sunt "et injurias. Super hæc autem quod ecclesia nostra Cantua- "riensis diebus istis ancillata jacet et confusa, quondam inter "ecclesias occidentales nobilis et præcipua, dolemus, cum quic- "quid honoris et dignitatis ei tanquam matri debebatur non "per nos jam sit eidem subtractum. Sola sedet, trenos iterans "Jeremiæ, episcoporum ignorat consecrationes, ordinum non "novit celebrationes; quo sollempnes devenerint processiones "miratur, cum interdicto generali baptismus, viaticum, et "pœnitentia petentibus concedi consueverit, in hoc se con- "queritur aggravatam, quod aliorum confessio in ea non est "concessa, sed potius quantum in vobis est interdicta. Quia "vero ab illatis et inferendis a vobis gravaminibus ex parte "nostra plures appellationes sunt interpositæ, in quarum su- "mus prosecutione, merito vos in hiis et in aliis habentes

They deny that they have willingly injured the church by alienations, and are determined not to betray her liberties.

They bewail her present condition.

" suspectos, illas adhuc innovamus, et, ne quid occasione præ- A.D. 1240.
" dictarum vel aliarum adinventionum contra nos, lite coram March 22.
" domino papa pendente, statuatis, appellamus. Datum anno They appeal to the pope.
" Domini M°CC°XXX°IX., mense Martii, feria v^ta ante Dominicam
CCXXXIX. " qua cantatur Lætare Jerusalem."

CCXL. Spinea corona Domini cum gloria delata est Pari- Birth of Edward I., June 18.
sius. Edwardus primogenitus regis Henrici iiii^ti nas-
citur xiiii°. kalendas Julii, in crastino Sancti Bothulfi.[1]

Ricardus comes Cornubiæ, frater regis Henrici Angliæ, cum nobili comitatu cruce signatus, Terram Sanctam Crusade of earl Richard.
adiit; ubi primo Hospitalarios et Templarios dissidentes
concordavit, postea apud Ascalonem castrum construxit,
et, invitis paganis, firmavit. Pagani vero, ejus timore
perterriti, restituerunt ei omnes captivos Christianos,
et omnem terram quam vendicabant; insuper et arcem
Syon, quam destruxerant, suis sumptibus in statum
pristinum restaurare promiserunt. Tandem, datis in- Truce for ten years.
duciis x. annorum hostibus, ad Angliam remeavit. In-
numerabilis multitudo barbarorum, ab oriente ebulliens, Invasion of the barbarians in Asia.
omnia regna[2] usque ad Hungariam et Russiam, nulli
sectæ, nulli parcens religioni, indifferenter consumit.
Isti Tartari appellati sunt.

Narratio.

Post hæc tempora crevit hinc inde rumor, quod do- The archbishop leaves England for Pontigny.
minus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus mare
transire proposuit, et tandem, non ad plenum domini
regis petita licentia, inter Dovoriam et Sandwicum, in
loco qui dicitur Greistaneshende, navem conscendit, et
apud Graveninges cum multa applicuit infirmitate, dietim
versus Pontiniacum iter agens. Quid plura? ibidem

[1] The note of Edward's birth is in the Chronicle of Dover, but assigned to the feast of S. Botulf, not the morrow, June 18, which is the accepted date.

[2] Here the MS. inserts the word "inclusierunt," which is nonsense. If we suppose the reading to have been usus ierl'm, the mistake may be accounted for; or there may have been a reference to the "inclusion" of the Ten Tribes; *see* M. Paris, iv. 77.

A.D. 1240. November. His death.

terræ corpus reddidit humatum, et cælo animam intulit sanctorum cœtui sociandam.[1] Quid inde subsecutum est subsequentia lucidius poterunt declarare.

A.D. 1241.

CONVENTUS FRATRIBUS IN CURIA EXISTENTIBUS.

Letter of the prior and convent to the brethren at Rome.

"Rogerus prior et capitulum ecclesiæ Christi Cantuariensis, "dilectis fratribus in curia Romana existentibus, salutem in "omnibus, ac in suis negotiis celerioris auxilii succursum, et "prosperitatis augmentum optinere. Postquam a nobis recessistis, inter varios capitales adversarii nostri insultus varii "sunt penes nos rerum eventus, de quibus, prout decet et "expedit, vobis ad plenum constare fecimus, ut commune negotium unanimiter prosequamur. Porro adversarius, quem "supra in genere nominavimus, specialius specificari dignus, "Cantuariensis est archidiaconus,[2] qui non solum nobis, vivente "archiepiscopo, fuit vehementer infestus, sed etiam post mortem ejusdem acrius in nos proponit insurgere. Unde accidit

The archdeacon has usurped the right that belonged to the prior, in vacancy of the see, Feb. 13.

"quod die Cinerum, apud Sanctum Gregorium, convocavit "clerum et populum, ut contra dignitates ecclesiæ nostræ et "libertates hactenus usitatas circa absolutionem pœnitentium "et eorundem exclusionem, officium exequeretur archiepiscopale, quod vacante sede per priores nostros fuit hactenus "executum. Nos igitur in tanto præjudicio nullatenus simulantes, licet super hoc tardius præmuniti, misimus tres de "fratribus nostris ad eundem locum, ut priori et conventui, "auctoritate capituli nostri, inhiberent; ut cum ipsi, vacante "sede, capitulo nostro sint immediate subjecti, nullatenus permitterent dictum archidiaconum ibidem officium exequi in "nostrum gravamen et præjudicium. Sed cum fratres nostri "essent super hoc cum priore et conventu in colloquio, ex "insperato intravit ecclesiam dictus hostis callidus, et ascen-

Protest of the brethren in the church of S. Gregory.

"dens super pulpitum prædicare incepit; ad quem fratres "nostri ascendebant, et coram populo protestati sunt jus nostrum, et quod super tali jure hactenus fuimus in pacifica "possessione; inhibentes, auctoritate domini papæ et auctoritate capituli nostri, ne in illa ecclesia aliquod exequatur "officium, quod nobis cederet in præjudicium, nec nos sua "præsumptione, circa hujusmodi negotium exequendum, nostra

---

[1] The archbishop sailed on the 1st of November, and died at Pontigny, Nov. 16, 1240.

[2] Simon Langton, archdeacon, 1229–1248.

" nos spoliaret possessione; insuper inhibentes in publico sub A.D. 1241.
" pœna excommunicationis ne pœnitentes ab ipso vel per ipsum Contume-
" absolutionem vel exclusionem admitterent, nec aliqui aucto- lious beha-
" ritate sua absolutionem pœnitentibus impenderent. Hiis archdeacon.
" itaque peractis, ab eo nihil aliud reportarunt fratres quam
" verba contumeliosa et blasphemias, quorum inhibitioni non
" deferens in tam injurioso facto temere processit. Nos igitur
" tantum præjudicium æquanimiter sustinere non valentes,
" habito super hoc consilio et deliberatione, unanimi consensu
" totius capituli duximus ipsum ter admonendum, ut super They deter-
" tanta injuria, et super quibusdam aliis capitulo illatis, satis- mine to
" faceret; quas quidem injurias et offensas vobis transmitti- admonish
" mus in hac cedula specificatas. Nos vero, ordinem juris him.
" servantes, ipsum archidiaconum primo per fratres Minores
" amicabiliter monuimus, qui suis conviciis et blasphemiis
" recesserunt ab eo lacessiti; secundo per sacerdotes et cleri-
" cos, quibus ipse mitius respondit; tertio per fratres nostros,
" quos ad eum apud Limene misimus ad ipsum monendum,
" et sibi dictas injurias et offensas specificandas. Qui ab eo
" non admissi coram suis fecerunt admonitionem, et quarun-
" dam injuriarum specificationem. Nos demum, cœptis desis- They excom-
" tere nolentes, die Dominica Quadragesimæ prima, secunda, municated
" tertia, quarta, quinta, et sexta, de consilio clericorum nos- him on each
" trorum, et de voluntate capituli, suis injuriis in populo spe- Sunday in
" cificatis et offensis, candelis accensis, ipsum sollempniter Lent;
" excommunicavimus, et excommunicatum populo denuntiavi-
" mus, et omnes suos complices, et præcipue Martinum de
" Sancto Elphego et capellanum de Northgate, capellanum and his
" Sancti Andreæ, et Ricardum capellanum ecclesiæ Sanctæ accomplices
" Mariæ Magdalenæ, qui occulte ac manifeste nobis injuriati with him.
" sunt, de nobis omnia mala prædicando, ac excommunicando
" omnes illos qui ratione excommunicationis in ipsos capella-
" nos a nobis latæ suam vitant ecclesiam, cum ab ipsis ipsa
" audire non debeant, ex quo a nobis per vinculum excommu-
" nicationis sunt innodati. Unde plurimi parochiani dictarum
" ecclesiarum ad nostram ecclesiam in altari sub cruce veni-
" unt, ad audiendum divina, nostræ protectioni et appellationi He at-
" inhærentes. Ad hæc noveritis quod archidiaconus infra quin- tempted to
" denam Paschæ clericos beneficiatos et presbyteros semel in get up a
" ecclesia Sancti Elphegi Cantuariæ, secundo apud Faveresham, conspiracy
" fecerat congregari, et juratos sibi astringi, quod quoddam con- against
" silium eis exponendum nemini revelarent; attamen cum scrip- them at
S. Elfege's
church,
in April.
S. Luke, viii. 17. " tum sit, 'Non est occultum quod non sciatur,' etc., ex quorun-
" dam nostrorum familiarium jam intelleximus certa relatione,
" quod illud consilium contra nos immediate conceptum fuerat

A.D. 1241. Attempt to prejudice the elect archbishop and the king against them.

" et ordinatum, ita quod archidiaconus et omnes rectores ec-
" clesiarum Cantuariensis diocesis domino regi et nostro electo
" et curiæ Romanæ sub suorum signorum testimonio scribe-
" rent, protestantes quod quicquid dominus archidiaconus con-
" tra nos et nostros, in denuntiando sententias excommunica-
" tionis, facit et prosequitur, in meliorationem causæ futuri
" pontificis resumendæ statuit et informat, ut sic a nobis do-
" mini regis amorem et curiæ Romanæ et electi nostri auferat
" devotionem, et nobis pugnam continuet et perpetuet dissen-
" sionem. Item dictus archidiaconus et sui complices libellum
" infamiæ jam conceperunt contra nos, in quo nonnullæ ex-
" ceptiones continentur vitiosæ, quas quidem in Anglia et in
Attempt to use the miracles of the late archbishop to their prejudice.
" Francia publicare proponunt in nostrum dedecus et grava-
" men, ut sic nos ab agendo repellant. Item quandam pagi-
" nam condiderunt, in qua plurima miracula sunt inscripta,
" quæ Dominus pro meritis domini Edmundi quondam Can-
" tuariensis archiepiscopi dicitur suscitasse, ut per illa, sub
" signis suis et prodigiis, domino regi et ceteris ostensa,
" factum nostrum vilipendant audientes, et sententias dicti
" archiepiscopi contra nos ratificarent, et nostri judices execu-
" tores justitiæ complementum subtrahant in nostrum præju-
Mar. 28. " dicium et gravamen. Item in die Sanctæ Cœnæ dictus
" archidiaconus et sui complices in nullo nobis parcere volen-
The violence of the archdeacon's party.
" tes, sed in omnibus nostris honoribus et libertatibus gene-
" raliter detrahentes, cum suis collegis armata manu venerat
" apud Sanctum Gregorium Cantuariæ, ubi portas curiæ et
" cimiterii dicitur fregisse et ecclesiæ, et ibi pœnitentes vi
" fecerat introire, et absolutionem eisdem impendi, contra bonos
" mores Cantuariensis ecclesiæ ; et sic demum populum ab
" ecclesia nostra fecerat averti, sub pœna excommunicationis
" præcipiendo. Item, cum sibi constaret quod dominus papa
" tribus nostris executoribus daret in mandatis ut illi senten-
" tias suspensionis, interdicti et excommunicationis, in nos et
" nostros familiares, post appellationes interpositas ad domi-
" num papam, per totam provinciam Cantuariensem relaxa-
" rent; ecce! dictus archidiaconus dictis executoribus litterato-
The monks have been summoned for the 4th of May.
" torie significavit, quod plurima haberet proponere per quæ
" illud mandatum apostolicum nullatenus daretur executioni.
" Unde in crastino Inventionis Sanctæ Crucis citati fuimus
" peremptorie ad audiendum exceptiones dicti archidiaconi
" contra dictam executionem, ne fieret, fraudulenter inventas.
" Hæc et alia plura incommoda et obprobria nobis intulit et
" infert dictus archidiaconus."[1]

[1] This letter must have been written after the delivery of the papal letters (pp. 192, 193, below), and be referred to the year 1241.

SUPPRIOR ET FRATRES CUM EO IN CURIA ROMANA EXISTENTES CONVENTUI.

A.D. 1239. Letter of the subprior to the convent from Rome.

"Reverendis in Christo patribus et dominis conventui ecclesiæ Christi Cantuariensis, R. supprior[1] et fratres, qui cum eo sunt in curia Romana constituti, salutem et spem figere in Deo salutari. Grates agimus Altissimo Qui, inimici hominis zizaniis extirpatis, respectu misericordiæ Suæ vos reduxit in unum, et quasi dissutos unitatis vinculo triplici funiculo fortiori colligavit, quibus etiam vexatio dedit intellectum, cum dominum Rogerum pœnitentiarium unanimiter et concorditer vobis elegeritis in priorem. Quo audito in Domino plurimum gavisi sumus, sed et patronus noster magister Dionisius[2] exultat, cum ei mentionem facimus de persona; et licet ob hoc adversa sustineatis, firma tamen facie induite constantiam, nec a divinorum celebratione sive campanarum pulsatione vel ingressu ecclesiæ aliquatenus abstinentes, et, quamvis excommunicationis sententiam in vos fulminet adversarius, appellationis obstaculum semper opponentes, Semei lapidum jactus suscipite, dante Jesu, vobis non nocituros. Noveritis quod nos, moram in curia diutinam facientes, sicut initio liquido perpendimus, contrariam nobis curiam et paucissimos invenimus amicos; circa quorum animos nobis alliciendos priusquam negotia nostra initium sumerent, tempore medio operam dedimus et impensam: ita quod, sicut vehementer præsumimus, et patet per effectum, nullum eorum manifestum habemus adversarium, sed forte aliquos partis nostræ fautores; quod manu vacua difficile est adquirere. Quibus ita procuratis, in crastino Sancti Valentini martyris, feria scilicet tertia qua cœpit beati Thomæ martyris causa circumstantiæ et causæ finis gloriosus,[3] mirabili proculdubio præsagio optinuimus audientiam. Comparentibus enim nobis ex insperato, cum[4] adversarii nostri nos prævenire satagerent, domino papa infirmitate

S. Matt. xiii. 25.

Their joy at the election of prior Roger, (Jan. 7, 1239.)

2 Sam. xvi. 6.

They had found little favour at Court of Rome, with empty hands.

On Feb. 15, they had obtained an audience.

---

[1] *R. supprior*] The subprior, R. de Westgate (above, p. 133), must have soon after this vacated his office, for Stephen of Cranbrook was subprior as early as February 1241, when archbishop Boniface was elected.

[2] Dionysius, the advocate of the convent at Rome, was probably a prelate, but the name does not occur in the list of cardinals of the time. A priest of this name was proctor at the court of Rome for the clergy of Cashel in 1254; Fœd. i. 307.

[3] A reference to the day of the week on which the great junctures in the history of Thomas Becket took place. The date here given fixes the letter to the year 1239.

[4] *cum*] casu, MS.

A.D. 1239. Discussion in the pope's presence.

" detento et in grabato residente, dominis etiam cardinalibus
" circumquaque consedentibus, negotia nostra elegantissime
" sunt exposita; sicut per facti narrationem, quam vobis trans-
" mittimus, perpendere potestis. Adversarii vero nostri ex
" adverso replicationes et scandala, quæ multotiens audistis,
" in nos constantissime projecerunt. Inter quæ cum inquisi-
" tione facta super privilegiis Alexandri exhibitæ sunt quædam
" litteræ legati patentes contra nos satis graves, sed criminis
" vel falsitatis nullam expressam veritatem vel conjecturam

Blunders of the archbishop's advocate.

" continentes. Quorum omnium prolator factus est magister
" J. de Wiz, in sermone suo tot faciens barbarismos et soloe-
" cismos, quod omnibus audientibus factus est in derisum, et
" sic multis inde ad accusationem, multis vero hinc ad defen-
" sionem prolatis, litteris procuratoriis utriusque partis a do-
" mino papa requisitis et penes se retentis, quod raro fieri
" consuevit, in conclusione audientiæ jussi sumus libellos com-

On Feb. 21, documents were read before the pope; and answer was made on March 2.

" ponere; quod et factum est. Die postea proxima Cathedram
" beati Petri præcedente, ab utraque parte coram domino papa
" et fratribus libelli perlecti sunt, quorum transcriptum vobis
" destinamus; et, eisdem datis et receptis in judicio, solutum
" est consistorium. Super quibus habita deliberatione usque
" feriam quartam ante mediam Quadragesimam, libello adver-
" sariorum nostrorum ex parte nostra per magistrum Dyoni-
" sium responsum est, et contra canoniam arbitrium cum
" ejusdem confirmatione sollenniter exhibitum, et rationes
" multæ et jura plurima allegata: similiter etiam et contra
" alios articulos scripta alia protulimus in medium, utpote con-
" tra falsificationem instrumenti beati martyris, inquisitionem
" et excusationem legati satis sufficientem; contra correptionem

The election of the prior presented.

" monachorum, privilegia Cælestini et Urbani. Deinde vero
" suo loco electionem prioris præsentavimus, et tam domino
" papæ quam adversariis libellum dedimus de eadem, et pro
" omnibus in utriusque libellis pro parte nostra litis fecimus
" contestationem: hoc autem provide, ne aliquid in præjudi-
" cium nostrum peti possit vel concedi. Contra sententiam
" autem legati, de exhibitione instrumentorum quæ habemus,

They protested also against the conduct of the legate.

" in curia sollempnem multociens fecimus protestationem, et
" eorum exhibitionem[1] domino papæ obtulimus, maxime cum
" eis ad declarationem juris nostri uti intendamus. Unde
" dicta sententia nec vos nec nos valet includere, et posito
" quod in alteram partem caderet, necessario vos immunes nos
" autem nocentes haberemur, quia per nos stetit quo minus
" dicto legato sint exhibita. Ad quæ dominus papa respondit

[1] *exhibitionem*] excommunicationem, MS.

" se pro excommunicatis nos non habere, sed ipso jure termi- A.D. 1259.
" num reputat prorogatum. Is quidem fuit status et processus
" negotiorum nostrorum in recessu latorum præsentium. Ad Exhortation to perseverance.
" vos igitur, tanquam patres et dominos, quibus datum est
" pati pro justitia, confugimus, obnixius supplicantes quatinus
" gloriosos Christi athletas, ecclesiæ videlicet vestræ patronos,
" exemplar habentes unitatis et constantiæ, viam quam cœpistis
2 Tim. ii. 5. " teneatis. Coronabitur enim qui legitime certaverit; atten-
" dentes quod, si fueritis unanimes, eritis utique invincibiles.
" Omnia vero negotia nostra in manibus domini papæ et fra-
" trum consistunt, quorum omnium prosperum speramus even-
" tum; bene enim et utiliter in omnibus nobis cessit audientiis.
" Nec turbemini vel in aliquo moveamini, quamvis vobis com-
" missiones quas petistis non miserimus, quia, cum omnes
" articuli in libello contineantur, nichil super ipsis potest
" impetrari; pendente enim lite, non patet locus supplicationi, ne
" causæ continentia dividatur. Ceterum, cum causas aggressi
" fueritis, quibus majores prædecessores nostri nullis unquam
" temporibus habuere, summo opere curandum est, ut ea quæ Expense must not be spared.
" causæ ipsæ requirunt, parcitate et simultate exclusis, magni-
" fice inpendatis. Vertitur enim in hiis totius ecclesiæ status
" et deliberatio. Satis dictum credimus intelligentibus. Va-
" leatis in Domino semper."

"Miramur quamplurimum super mandatis quæ nobis direx- They remonstrate against the careless management of the cause.
" istis totiens, idem per omnia continentibus, cum semel mi-
" sisse sufficeret, et maxime quod dilectum nobis in Christo
" fratrem H. periculis et laboribus exposuistis, cum solis
" litteris domini regis inutilibus et litteris procuratoriis super
" electione prioris; quia neutris illarum aliquo modo uti in-
" tendimus, propter clausulam ultimam in litteris regis con-
" tentam 'donec, etc.,' et propter narrationem procurationis
" quæ archidiacono confert possessionem, per illa verba 'sicut
" 'moris est.' Inepta est enim ejusdem litteræ series, qua
" producta nullus utique sequeretur effectus. Ad hæc roga-
" mus affectuose, ut nobis in expensis tantis negotiis neces-
" sariis, consideratis temporum loci et negotiorum qualitatibus,
" provideatis, et allegationes magistri Lotharii, cum omnibus
" rationibus contra ecclesiam præbendalem profuturis, cum
" omni festinantia nobis destinate; agitur enim cotidie de ne-
" gotio eodem."

Narratio.

Post hæc solliciti fueramus ut Cantuariensi ecclesiæ de pastore provideretur ydoneo, sicut per sequentia in

A.D. 1241. diversis epistolis contenta, et hincinde transmissa, probari poterit evidenter.

Electores archiepiscopi omnibus Christi fidelibus de electione facta.

The committee, chosen to elect an archbishop, notify the election of Boniface of Savoy.

"Noverint universi præsentes litteras inspecturi quod nos "fratres Willelmus præcentor, Alanus pœnitentiarius, Ste- "phanus supprior, Ricardus de Suwelle, Willelmus Terrici, "Thomas de Bridellinton, et Andreas de Biham, monachi "ecclesiæ Christi Cantuariensis, concessa nobis a priore et "conventu ejusdem ecclesiæ potestate libera providendi nobis "et ipsi ecclesiæ de pastore, ac post diligentem tractatum "inter nos habitum, Spiritus Sancti gratia invocata, atten- "dentes urgentem necessitatem et evidentem utilitatem eccle- "siæ supradictæ, unanimiter et concorditer nominamus, eli- "gimus, ac postulamus, virum nobilem dominum Bonefacium "de Sabaudia, procuratorem Bellicensis ecclesiæ, in nostrum "et ejusdem ecclesiæ Cantuariensis archiepiscopum et pas- "torem, et de ipso quantum in nobis est ipsi ecclesiæ provi- "demus. Actum, etc. In cujus rei testimonium, etc."[1]

Conventus Gregorio papæ de confirmatione electionis.

The prior and convent notify the election to the pope.

"Sanctissimo in Christo patri et domino Gregorio Dei gratia "summo pontifici, devoti filii Rogerus prior humileque ca- "pitulum ecclesiæ Christi Cantuariensis, cum omni obedientia "et reverentia devota ad pedes oscula. Cum nuper ecclesia "nostra per mortem patris nostri venerabilis Edmundi, Dei "gratia quondam Cantuariensis archiepiscopi, esset destituta "pastore, venerabilem virum dominum "Bonefacium procuratorem Bellicensis "ecclesiæ, pensatis utilitate et necessitate "ecclesiæ nostræ, concorditer et unani- "miter duxerimus eligendum in ecclesiæ "Cantuariensis archiepiscopum, cum de illo fama celebranda "ac laus famosa, de suæ vitæ meritis exorta, partes nostras "plenius illustraverint, eumque tam generis nobilitas na-

Electio et postulatio domini Bonefacii de Sabaudia in Cantuariensem archiepiscopum.

[1] The date of this letter must have been the same as that of the general notice given by the convent (below, p. 187) Feb. 1, 1241.

"turalis quam ejusdem conversationis honestæ bonitas specialis A.D. 1241. Feb. 1.
"commendaverint, sanctæ paternitati vestræ flexis genibus The letter
"per dilectos fratres nostros, Stephanum, Thomam, Johan- sent by Stephen,
"nem, ecclesiæ nostræ monachos, latores præsentium, devo- Thomas, and John.
"tissime supplicamus, quatinus dictum dominum Bonefacium,
"de quo non solum nobis et ecclesiæ nostræ, verum etiam
"toti sanctæ Romanæ ecclesiæ matri nostræ, toti etiam
"ecclesiæ Anglicanæ ac regno, speramus spiritualiter et tem-
"poraliter multa commoda provenire; maxime cum de genere They ask for papal confirmation.
"Deo et ecclesiæ semper devoto, nobili et potente, descenderit,
"nobis in patrem et pastorem de benignitate paterna con-
"cedatis, electionem ipsius concordem et canonicam confir-
"mantes, et ecclesiam nostram immo vestram, diu multum
"fatigatam, pietatis vestræ providentia confoventes. Valeat
"sanctitas vestra semper in Domino. Datum, etc."

"Conventus universis Christi fidelibus de electione Bonefacii in archiepiscopum.

Feb. 1. Public notice of the appointment of compromisers.

"Universis sanctæ matris ecclesiæ filiis præsentes litteras
"inspecturis Rogerus prior humileque capitulum ecclesiæ
"Christi Cantuariensis, salutem in Domino. Cum nuper ec-
"clesia nostra per mortem bonæ memoriæ Edmundi quondam
"archiepiscopi Cantuariensis destituta pastore, in capitulo
"nostro convenissemus, die ad hoc assignata, ad tractandum
"de electione futuri pontificis, unanimi voluntate et consensu
"dilectis fratribus nostris Willelmo præcentori, Stephano sup-
"priori, Alano pœnitentiario, Ricardo de Suwelle, Willelmo
"Terrici, Thomæ de Bridlinton, Andreæ de Biham, plenam
"et liberam potestatem providendi nobis et ecclesiæ nostræ
"de pastore contulimus: ratum et gratum habituri quicquid
"circa hoc per dictos fratres nostros vel eorum majorem par-
"tem factum fuerit. In cujus rei testimonium præsentibus
"litteris sigillum capituli nostri apponi fecimus. Actum anno
"Domini MºCCºXLº, prima die mensis Februarii."

Item conventus eidem papæ de confirmatione dictæ electionis.

Feb. 1. The convent to the pope.

"Sanctissimo patri, etc. Cum nos dilectos fratres nostros
"Stephanum de Cranebroc, Thomam de Bridlinton et Johan-
nem de Thaneth, monachos ecclesiæ nostræ, procuratores

A.D. 1241. Feb. 1. They send proctors to obtain confirmation of the election.

" nostros constituerimus, et destinaverimus ad pedes sanctitatis vestræ, pro præsentanda electione a nobis facta, de " domino Bonefacio procuratore ecclesiæ Bellicensis, viro " provido, honesto et discreto, et confirmatione optinenda a " sanctitate vestra, quia multa imminent pericula viarum et " discrimina personarum et rerum, nos si contigerit, quod " Deus avertat, quod prædicti fratres nostri et procuratores, " aliquo impedimento detenti, vestram præsentiam usque ad " festum Sancti Johannis instans adire non possint, magistros " Johannem de Dia,[1] Alexandrum sæcularem et Attonem " Parmensem, vel duos eorum, vel alterum vel tertium, si duo " vel tres adesse nequiverint, procuratores nostros constituimus et ordinamus, tantum ad electionem nostram præsentandam et confirmationem ejusdem humiliter supplicandam, " vel saltem ad impetrandum quatinus examinatio ipsius aliquibus viris discretis et Deum timentibus in Anglia committatur; ratum habituri et firmum quicquid per ipsos vel " eorum alterum, ut superius dictum est, super præmissis " fuerit procuratum. In cujus rei, etc. Actum anno Domini " M°CC°XL°, kalendis Februarii."

Feb. 1 ITEM CONVENTUS SINGULIS ET UNIVERSIS CARDINALIBUS DE EADEM CONFIRMATIONE:—

Letters to the cardinals asking their aid.

" Reverendis patribus et dominis in Christo karissimis " sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus singulis et " universis, devoti filii Rogerus prior humileque capitulum " ecclesiæ Christi Cantuariensis, salutem et vitæ gloriam in" deficientis. Cum per mortem venerabilis patris domini " Edmundi Cantuariensis archiepiscopi ecclesia Cantuariensis " pastore sit orbata, et diversis impulsionibus, quasi navicula " Petri, sævientium tempestatum fuerit agitata, ad paternitatis " vestræ tranquillitatem respirare cupiens Dei et vestrum in " omnibus implorat auxilium, ad vos tanquam ad sanctæ " Romanæ ecclesiæ columpnas confugiens immutabiles, ut de" pietatis vestræ clementia nobis et ecclesiæ nostræ desola" tionem condescendentes, negotio nostro penes vos et sanc" tam sedem apostolicam promovendo, benignum velitis im-

[1] John de Dia was an official of the legate Otho. See Gesta Abbatum Albani, i. 385. Possibly Azzo of Parma was the jurist better known as Azzo of Bologna or Cremona.

" partiri favorem, consilium et auxilium nobis clementer A.D. 1241. Feb. 1. They have sent proctors; " impendendo. Ad præsentiam igitur sanctitatis vestræ " dilectos nobis in Christo fratres Stephanum, Thomam et " Johannem, ecclesiæ nostræ monachos, latores præsentium, " transmittentes, ipsos procuratores nostros, vel eorum quem- " libet in solidum, constituimus ad præsentandam vobis " electionem nostram et ejus consummationem a sede apo- " stolica confirmandam impetrandam, de viro ydoneo litterato " nobili et morigerato, videlicet de domino Bonefacio pro- " curatore Bellicensis ecclesiæ, a nobis canonice celebratam, and beg that the " et ad exequendum ea quæ prædictam contingunt electionem; business " quam quidem de paternitatis vestræ præsidio toto mentis may be expedited " desiderio deposcimus expediri, et de sanctitatis vestræ " clementia ad effectum perduci. Actum anno Domini " M°CC°XL°., prima die mensis Februarii."

ITEM CONVENTUS DICTO PAPÆ DE SUPRADICTA CONFIRMATIONE.

" Sanctissimo in Christo patri ac domino Gregorio Dei Feb. 1. Formal appointment of the proctors, to obtain the appointment of Boniface in case the election is not confirmed. " gratia summo pontifici, devoti filii Rogerus prior humile- " que capitulum ecclesiæ Christi Cantuariensis, cum omni " obedientia et reverentia, devota ad pedes oscula. Sacræ " paternitati vestræ litteris præsentibus intimamus, nos unani- " miter et concorditer latores præsentium nostros et ecclesiæ " nostræ procuratores constituimus, scilicet fratres Stephanum " de Cranebroc, Thomam de Bridlinton, et Johannem de " Thaneth, monachos ecclesiæ nostræ, et eorum quemlibet, " procuratorem in solidum, ad petendum a sanctitatis vestræ " clementia, ut virum venerabilem dominum Bonefacium, pro- " curatorem Bellicensis ecclesiæ, præficiatis Cantuariensi " ecclesiæ in archiepiscopum et pastorem, si forte, quod non " credimus, electionem celebratam de ipso vobis non placuerit " confirmare. Cum enim ipsum habere patrem, consideratis " diligentius quæ sunt in talibus attendenda, plurimum " affectemus, ratum et gratum habebimus quod per ipsos in " hac parte vel eorum aliquem quacunque via, gratiæ seu " juris, per quam ipsum habere possimus, petitum fuerit, " per innatam vobis clementiam Domino annuente concessum. " In cujus rei testimonium, etc., præsentibus litteris sigillum " nostrum fecimus apponi. Actum anno Domini M°CC°XL°, " prima die mensis Februarii. Valeat sanctitas vestra per " tempora longiora."

A.D. 1241. Feb. 1.

Item conventus omnibus Christi fidelibus de publicatione electionis.

Notification of the election of Boniface of Savoy, administrator of Belley, as archbishop of Canterbury.

"Universis sanctæ matris ecclesiæ filiis præsentes litteras
" inspecturis, Rogerus prior humileque capitulum ecclesiæ
" Christi Cantuariensis, salutem in Domino. Cum nuper,
" ecclesia nostra per mortem bonæ memoriæ Edmundi quon-
" dam nostri archiepiscopi destituta pastore, in capitulo nostro
" convenissemus, prius impetrata domini regis licentia, vocatis
" omnibus qui vocandi fuerant et etiam præsentibus illis qui
" interesse debuerant et poterant, lecta tandem constitutione
" concilii generalis, die ad eligendum assignata, unanimi
" voluntate et consensu dilectis fratribus nostris Willelmo
" præcentori, Alano pœnitentiario, Stephano suppriori, Ri-
" cardo de Suwelle, Willelmo Terrici, Thomæ de Bridlintone,
" Andreæ de Biham, plenam et liberam potestatem pro-
" videndi nobis et ecclesiæ nostræ de pastore contulimus;
" ratum et firmum habituri quicquid ab ipsis omnibus vel
" eorum majori parte circa hoc actum fuerit. Ipsi vero inter
" se super hoc habito tractatu diligenti, invocata Spiritus
" Sancti gratia, reversi in capitulo pleno provisionem quam
" fecerant de pastore per fratrem Willelmum præcentorem
" ecclesiæ nostræ concorditer publicaverunt in hunc modum:
" 'In nomine Patris et Filii et Sancti Spiritus, Amen. Cum
" ' vos prior et capitulum nobis septem contulistis liberam
" ' et plenam potestatem providendi nobis et ecclesiæ nostræ
" ' de pastore, prout in litteris vestris super hoc confectis,
" ' quas penes nos habemus, continetur expresse, nos invo-
" ' cata Spiritus Sancti gratia, communicato consilio et dili-
" ' genti habita deliberatione, ecclesiæ Cantuariensis urgentem
" ' necessitatem et evidentem utilitatem attendentes, domi-
" ' num Bonefacium de Sabaudia, procuratorem Bellicensis
" ' ecclesiæ, unanimi consensu et voluntate in patrem et
" ' pastorem nostrum a domino papa postulandum eligimus.'
" Nos igitur prior et capitulum, huic electioni et pronun-
" tiationi consentientes, præsenti decreto, subscriptionibus
" singulorum roborato, sigillum nostrum fecimus apponi.
" Unde ego frater Rogerus prior hujus electionis et pro-
" nuntiationis decreto consentio et subscribo, et nos fratres
" de dicto capitulo omnes et singuli, qui debueramus et
" poteramus interesse dictis electioni et pronuntiationi, con-
" sentimus et subscribimus. Ego frater Simon, etc. Actum
" anno Domini M°CC°XL°, prima die mensis Februarii."

IDEM CONVENTUS EIDEM PAPÆ DE EADEM ELECTIONE.

A.D. 1241. June 10.

"Sanctissimo in Christo patri et domino Gregorio, Dei
" gratia summo pontifici, Rogerus prior humileque capitulum
" ecclesiæ Christi Cantuariensis, cum omni obedientia et re-
" verentia, devota pedum oscula beatorum. Cum super nego-
" tio electionis factæ hoc anno in ecclesia nostra, de domino
" Bonefacio procuratore Bellicensis ecclesiæ, procuratores et
" litteras nostras ad pedes sanctitatis vestræ direxerimus,
" et postea de procuratoribus, scilicet dilectis fratribus nostris
" Stephano de Cranebroc, Thoma de Bridlintone, et Johanne
" de Thaneth, quos principaliter propter hoc negotium destina-
" vimus, et magistris Johanne de Dia, Attone Parmensi, et
" Alexandro sæculari, quorum quemlibet in solidum et subsi-
" dium procuratorem ad idem constituimus, si forte monachi
" nostri vel omnes clerici propter pericula imminentia nequi-
" rent adire curiam Romanam, a diversis diversa de eorum
" impedimento audierimus; iterum, reverende, per præsentes
" dominationi et sanctitati vestræ totis affectibus animorum
" et desideriis supplicamus humiliter et devote, ut, si dictos
" procuratores vel aliquem ipsorum ad sanctitatem vestram
" venire contigerit, considerantes dolores, vexationes et angus-
" tias quibus circumquaque peccatis exigentibus affligitur
" sponsa Christi, et quod membris Cantuariensis ecclesiæ, et
" etiam toti Anglicanæ ecclesiæ multa mala et pericula sunt
" parata, nisi celeriter provideatur capiti; ipsos vel ipsum
" quamcitius dignemini expedire, nobili membro vestro Can-
" tuariensi ecclesiæ, et ecclesiis quæ ei subjacent, celeri
" remedio, si placuerit, de solita benignitate sedis apostolicæ
" efficaciter succurrentes; quod si neutrum ipsorum ad sanctam
" paternitatem vestram venire contigerit, non desit motus
" proprius ex officio, sed sancta paternitas solita solicitudine
" circumspecta nobis parcat, cum non sit quod nostræ negli-
" gentiæ debeat imputari, qui omni instantia negotium hac-
" tenus prosecuti sumus, et prosequimur, sed potius adversan-
" tium insidiis, qui undique vias obsident, prout est omnibus
" manifestum. Licet autem ad vitandum populi scandalum
" a sanctitate vestra super sententiis in nos post appellatio-
" nem legitime interpositam injuste latis per bonæ memoriæ
" Edmundum, quondam archiepiscopum nostrum, relaxatio-
" nem impetraverimus, et ab executoribus quibus scripsis-
" tis obtinuerimus, ad cautelam, in nullo tamen nostræ con-
" scientiæ cancellant vel hæsitant, sed super firmam petram
" appellationis, quam nos, qui non ignoramus factum pro-
" prium, scimus veraciter et rationabiliter prædictas sententias,

The prior and convent, having sent proctors to Rome on the business of the election,

entreat the pope to expedite the appointment of the archbishop elect.

They rely on their appeal against the sentence of archbishop Edmund.

A.D. 1241. June 10. They pray to have Boniface for their archbishop.

" si taliter debeant nominari, præcessisse, fundatæ, in primo " consensu et in eandem personam immobiles perseverant; " cum, consideratis omnibus circumstantiis, non videatur " nobis quod de alia persona possemus ecclesiæ nostræ et " nobis melius et utilius providere. Preces igitur devotas et " supplicationes humillimas, precibus et supplicationibus iterum " inculcantes, linguis, cordibus et animis, a sanctitate vestra " petimus, quatinus dictum dominum Bonefacium nobis, ob " innatam vobis clementiam, in patrem et pastorem pariter " concedatis. Litteras etiam prædictas universas et singulas, " quarum tenorem non ignoramus, et quicquid ibi continetur, " iterum comprobantes nihilominus confirmamus. In cujus " rei testimonium præsentes litteras patentes reverendæ domi- " nationi vestræ transmittimus, sigilli nostri munimine robo- " ratas. Datum Cantuariæ, decima die Junii, anno Domini " M°CC°XLI°."

A.D. 1241.

Gregorius papa abbati et archidiacono Sancti Albani et priori de Dunstapele.

Letter of the pope to the abbot and archdeacon of S. Alban's, and the prior of Dunstable.

" Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis " abbati[1] et archidiacono Sancti Albani, et priori de Dunstapele, " Lincolniensis diocesis, salu- " tem et apostolicam benedic- " tionem. Ex parte capituli " ecclesiæ Cantuariensis fuit " nobis humiliter supplica- " tum, ut, licet suspensionis, " interdicti et excommunica- " tionis sententiis, a bonæ " memoriæ Edmundo Cantuariensi archiepiscopo vel ejus " auctoritate in ipsos aut eorum aliquos prolatis, post appel- " lationem ad nos interpositam et per Cantuariensem civitatem " et diocesim et totam provinciam publicatis, super quibus " diu est agitata quæstio coram nobis, se teneri non credant, " ne tamen occasione illarum ipsius ecclesiæ possit impediri " provisio, et ne penes illam fidelium devotio minuatur, super " hoc tam eis quam clericis et familiaribus eorum, seu quibus-

In isto anno suprascripto, frater Ricardus de Wenchepe[2] cum sociis, scilicet numero xiii. susceperunt habitum suum in ecclesia Christi Cantuariæ, kalendis Novembris, in crastino Sancti Andreæ apostoli.

[1] John of Hertford abbot of S. Alban's, 1235–1263; Richard de Morins, prior of Dunstable, 1202–1242.

[2] Richard Wenchepe, afterwards sacrist of Christ Church, and in 1268 prior of S. Martin's, Dover. His troubles fill an important page of the chronicle further on, A.D. 1268.

" libet aliis in quos ipsorum prætextu dictæ sententiæ pro- A.D. 1241.
" mulgatæ dicuntur, providere de circumspectione solita cura- March 6.
" remus. Nos itaque dictorum capituli precibus inclinati, He directs them to release the
" discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatinus convent
" easdem sententias ad cautelam juxta formam ecclesiæ re- from the sentences
" laxantes, si forte ipsi et præfati clerici aliquam pro eo con- issued by Edmund;
" traxerunt irregularitatis notam, quod de appellatione confisi
" divina post jam dictas sententias celebrarunt, cum ipsis auc-
" toritate apostolica dispensetis; eosdem ac familiares et alios
" memoratos absolutos nihilominus nuntiantes; illis omnibus
" adeundi libere dictam ecclesiam licentiam concedendo, qui
" ad ipsam prætextu sententiæ hujus non accedunt; volumus
" tamen ut nullum propter hoc futuro Cantuariensi pontifici with instructions touching
" præjudicium generetur. Ceterum præfato capitulo nuntietis the election.
" quod, postquam dictam relaxationem fuerint consecuti, tempus
" eis incipit currere in electionibus a canone diffinitum,[1] non
" obstante constitutione de duabus dictis edita in concilio
" generali,[2] ita quod ultra tertiam vel quartam extra suam
" diocesim aliquis auctoritate præsentium non trahatur. Quod
" si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo ves-
" trum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani, ii° nonas
" Martii, pontificatus nostri anno xvii°."

Executores mandati apostolici suffraganeis Cantuariensibus.

Hujus igitur auctoritate mandati dicti executores freti, omnibus episcopis suffraganeis Cantuariensis ecclesiæ, quibus dicta sententia a domino Cantuariensi demandata fuerat denuncianda, significarunt, ut ipsi episcopi, eorumque archidiaconi et decani, hujusmodi sententiam in nos contra appellationem rite interpositam latam, per suas dioceses decanatus et parochias, secundum tenorem mandati apostolici relaxatam esse nuntiarent sub hac forma: Proceedings of the executors of the papal mandate.

---

[1] See Decr. Greg. IX., lib. i. tit. 6, c. 60.

[2] The 37th canon of the Lateran Council of 1215; Labbe, Conc. xi. 188.

A.D. 1241. May 4.

Abbas, archidiaconus Sancti Albani et prior de Dunstapele Lincolniensis diocesis.

Letter of the executors,

"Universis sanctæ matris ecclesiæ [filiis] præsentes litteras inspecturis, Johannes Dei gratia abbas, et J. archidiaconus Sancti Albani, et Ricardus prior de Dunstapele, Lincolniensis diocesis, salutem in Domino. Mandatum apostolicum suscepimus in hæc verba:

Narratio ex parte executorum.

rehearsing the papal mandate, and reporting their proceedings thereon.

"'Gregorius episcopus, etc.,' ut superius est expressum. Hujus igitur auctoritate mandati prædicto capitulo primo in die Sancti Georgii, et iterum in crastino Inventionis Sanctæ Crucis, apud Sanctum Albanum coram nobis per certos procuratores comparentibus, qui ad instantiam Simonis archidiaconi Cantuariensis vocati fuerant, et quibus prædictum terminum, videlicet crastinum Inventionis Sanctæ Crucis peremptorium assignavimus, ut assertionibus ipsorum et objectionibus prædicti magistri Symonis archidiaconi contra[1] eorum impetrationem auditis et plenius intellectis, de jurisperitorum consilio in negotio commisso procederemus; Nos tandem, prædicto archidiacono hoc quod inceperat non prosequente, formam rescripti apostolici sequentes, suspensionis, interdicti et excommunicationis sententias, a bonæ memoriæ Edmundo quondam Cantuariensi archiepiscopo vel ejus auctoritate in ipsos, scilicet capitulum, aut eorum aliquos prolatas, post appellationem ad dominum papam interpositam, et per Cantuariensem diocesim et totam provinciam publicatas, quibus se teneri non credunt; et etiam sententias quæ in eorum clericos et familiares, seu quoslibet alios, in quos ipsorum prætextu promulgatæ dicuntur, in forma[2] ecclesiæ ad cautelam de jurisperitorum consilio relaxavimus; et, si forte ipsi et præfati clerici aliquam pro eo irregularitatis notam contraxerint, quod de appellatione confisi divina post jam dictas sententias celebrarunt, cum ipsis de potestate nobis tradita dispensavimus, prædictam notam, si quam forte incurrerunt, auctoritate apostolica penitus removendo, eosdem, scilicet capitulum et familiares, ac alios memoratos, absolutos nichilominus nuntiando, illis omnibus adeundi libere dictam Cantuariensem ecclesiam licentiam concessimus, qui ad ipsam prætextu sententiarum hujusmodi

Having offered to hear both sides, they released the monks from the sentences.

[1] *contra*] om. MS. | [2] *forma*] formam, MS.

" non accedunt. Ceterum præfatæ Cantuariensis ecclesiæ A.D. 1241. May 4.
" suffraganeis, ac archidiaconis cathedralium ecclesiarum va- Order to
" cantium, et officialibus suffraganeorum absentium, dedimus publish the relaxation
" in mandatis, ut relaxationem dictarum sententiarum per suas of the sen-
" civitates ac dioceses publice ac sollenniter denunciandam tences.
" auctoritate apostolica debitæ executioni demandent. Ita quod
" in conventualibus et parochialibus ecclesiis per Cantuariensem
" provinciam constitutis eadem sententiarum relaxatio, juxta
" tenorem mandati apostolici nobis directi celeriter esset de-
" nuncianda, et ne super præmissis dubitare debeatis, præ-
" sentibus litteris in nostri processus testimonium sigilla nostra
" fecimus apponi. Actum anno Domini M°CCXLI°, in dicto crastino
" Inventionis Sanctæ Crucis."

Episcopus et prior Roffensis de mandato apostolico omnibus prælatis et ecclesiarum rectoribus et earundem capellanis diocesis Cantuariensis.

"Ricardus Dei gratia Roffensis episcopus et Willelmus prior[1] May 10.
" ejusdem loci, discretis viris et amicis in Christo karissimis Letter of the bishop and
" abbatibus, prioribus, decanis, officialibus, et aliis ecclesiarum prior of Rochester,
" rectoribus, et earundem capellanis per civitatem ac diocesem
" Cantuariæ constitutis, salutem in Domino. Mandatum vene-
" rabilium virorum abbatis et archidiaconi Sancti Albani et
" prioris de Dunstapele, domini papæ executorum, recepimus
" sub hac forma:—

Abbas, archidiaconus et prior.

" ' Reverendo patri Dei gratia Roffensi episcopo et venera- rehearsing the letter of the exe-
" ' bili viro ejusdem loci priori, eadem gratia abbas Sancti cutors, on
" ' Albani et ejusdem loci archidiaconus et prior de Dunsta- the execu-
" ' pele, salutem in Domino. Mandatum apostolicum quod ad tion of the mandate.
" ' nos obtinuit capitulum ecclesiæ Christi Cantuariensis vobis
" ' transmittimus inspiciendum. Cujus auctoritate prædicto
" ' capitulo, in die Sancti Georgii et iterum in crastino In-
" ' ventionis Sanctæ Crucis, apud Sanctum Albanum coram
" ' nobis per certos procuratores comparentibus, qui ad in-
" ' stantiam archidiaconi Cantuariensis vocati fuerant, et qui-

[1] Richard of Wendene, bishop of Rochester, 1238–1250; and William of Hoo, prior of Rochester, 1239–1242.

A.D. 1241. May 10. Rehearsal of the letter of the executors.

" ' bus prædictum terminum scilicet crastinum Inventionis
" ' Sanctæ Crucis peremptorium assignavimus, ut, assertioni-
" ' bus ipsorum et objectionibus prædicti archidiaconi contra
" ' eorum impetrationem auditis et plenius intellectis, de juris-
" ' peritorum consilio in negotio nobis commisso procederemus;
" ' Nos tandem prædicto archidiacono hoc quod inceperat non
" ' prosequente, formam rescripti apostolici sequentes, suspen-
" ' sionis, interdicti et excommunicationis [sententias] a bonæ
" ' memoriæ Edmundo quondam Cantuariensi archiepiscopo vel
" ' ejus auctoritate in ipsos, scilicet capitulum, aut eorum
" ' aliquos prolatas, post appellationem ad dominum papam in-
" ' terpositam, et per Cantuariæ civitatem et diocesem et totam
" ' provinciam promulgatas, quibus se teneri non credunt; et
" ' etiam sententias quæ in eorum clericos et familiares seu
" ' quoslibet alios in quos ipsorum prætextu promulgatæ
" ' dicuntur, in forma ecclesiæ ad cautelam, de jurisperitorum
" ' consilio, relaxavimus. Et si forte ipsi et præfati clerici
" ' aliquam pro eo irregularitatis notam contraxerint, quod de
" ' appellatione confisi divina post jam dictas sententias cele-
" ' brarunt, cum ipsis de potestate nobis tradita dispensavimus,
" ' prædictam notam si quam forte incurrerunt, apostolica auc-
" ' toritate ad cautelam penitus removendo, eosdem, capitulum
" ' scilicet et familiares ac alios memoratos, absolutos nichilo-
" ' minus nunciando. Illis etiam omnibus adeundi libere dictam
" ' ecclesiam licentiam concessimus qui ad ipsam prætextu
" ' sententiarum hujusmodi non accedunt. Unde vobis apostolica
" ' auctoritate qua fungimur mandamus, quatinus personaliter
" ' accedentes ad ecclesiam Cantuariensem hac instanti die
" ' Ascensionis, si quomodo fieri potest, vel saltem die Dominica
" ' proxima sequenti in præsentia cleri et populi processum
" ' nostrum de verbo ad verbum sollempniter publicetis, et
" ' postea per Cantuariensem et Roffensem dioceses hoc idem
" ' tam in conventualibus quam parochialibus ecclesiis fieri
The bishop and prior published the mandate on May 9, and order the deans to report their proceedings thereon.
" ' faciatis; quod, si non ambo hiis exequendis poteritis inter-
" ' esse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Datum apud
" ' Sanctum Albanum, anno Domini M°CC°XLI°, in dicto crastino
" ' Inventionis Sanctæ Crucis.' Hujus igitur auctoritate man-
" dati processum dictorum litterarum executorum, sicut nobis
" injunctum fuerat, de verbo ad verbum in conspectu cleri
" et populi dicto Ascensionis die sollempniter publicavimus.
" Quocirca discretioni vestræ mandamus quatinus processum
" nostrum et processum dictorum executorum juxta formam
" istarum litterarum in capitulis et ecclesiis vobis commissis
" de verbo ad verbum sollempniter publicetis, et quid inde
" feceritis vos, decani, tam pro vobis quam pro capellanis,

" decanatibus vestris subjectis, nobis fideliter rescribatis. A.D. 1241. May 10.
" Datum apud Cantuariam, anno Domini M°CC°XLI°, in crastino
" Ascensionis Domini."

Hoc igitur mandato universis et singulis abbatibus, prioribus, officialibus ac aliis ecclesiarum rectoribus, et earundem capellanis, per civitatem et diocesim Cantuariæ constitutis, directo, et ab eisdem suscepto, qui qualiter mandatum istud fuerant executi, dictum dominum Roffensem et venerabilem virum ejusdem loci priorem, singuli sub hac forma certificare curarunt:— The mandate obeyed by the clergy of Canterbury.

Item episcopo et priori executoribus suffraganeorum.

" Reverendo in Christo patri Ricardo Dei gratia Roffensi June.
" episcopo, ac venerabili viro Willelmo, ejusdem loci priori, Certificate of the clergy
" etc., salutem in Domino et reverentiam cum honore. Tenorem as to the publication
" mandati vestri nuper nobis a vobis auctoritate apostolica of the
" destinati, diligenter prosequentes, vobis significamus quod release.
" nos coram parochianis nostris sententias suspensionis, inter-
" dicti et excommunicationis, a venerabili domino, Edmundo
" quondam Cantuariensi archiepiscopo vel ejus auctoritate in
" capitulum ecclesiæ Christi Cantuariensis vel eorum aliquos,
" seu clericos aut eorundem familiares, post appellationem ab
" eis ad dominum papam interpositam, latas, relaxatas publice
" denuntiari fecimus, ita quod qui prætextu sententiarum
" hujus Cantuariensem hactenus vitarunt ecclesiam, modo de-
" bito accedant liberius ad eandem. Actum anno Domini
" M°CC°XLI°, mense Junii."

Narratio et transmissio electionis confirmatæ.

Præmissis epistolis, prout earundem tenores edocent, hinc inde destinatis, sollicitudo nos monuit et induxit curiosa ut electio quam de domino Bonefacio Bellicensi feceramus electo de benignitate sedis apostolicæ confirmaretur. Unde ad hoc negotium exequendum dilectos fratres, Stephanum tunc suppriorem Cantuariensis ecclesiæ, et suos socios, ad curiam Romanam transmisimus; qui, nec viarum pericula nec marium discrimina Proceedings of the convent in the matter of the election. Mission and misfortunes of the subprior Stephen and his companions.

A.D. 1241. metuentes, pro suæ ecclesiæ promovendis negotiis iter arripuerunt, sub captione Frederici quondam imperatoris in æquore Græcorum, cum ceteris ibidem captis, fuerant pœnis addicti, et deinceps, ad terram venientes, suis rebus et instrumentis spoliati, variis carceribus extiterant mancipati. Tandem dictus Stephanus supprior et Johannes de Thaneht, precibus principum liberati, ad urbem Romanam venerunt fatigati, et domino papæ Gregorio iter, casus et actus, exprimentes, a sede apostolica sæpius factum electionis Cantuariensis ecclesiæ confirmari postularunt. Quorum fratrum, alter a curia rediens, reliquus ibidem remansit[1] impetrando; scilicet supprior, vir Deum timens et in negotio diligens effectus, in curia Romana moram non modicam faciens, cum sumptibus et laboribus, ac innumeris lacessitus mediis, a sede apostolica super dictæ electionis facto, litteras papales impetravit sub hac forma verborum :—

They arrive at Rome before the death of Gregory IX.

The subprior prosecutes the business alone.

Innocentius papa suffraganeis ecclesiæ Cantuariensis.

A.D. 1243. Sept. 16. "Innocentius[2] episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus "fratribus suffraganeis ecclesiæ Cantuariensis salutem et "apostolicam benedictionem. Insigne speculum regni Angliæ, "Regi regum et apostolicæ sedi karissimi, pro fidei puræ "meritis et devotionis plenitudine specialis, gloriosa scilicet "Cantuariensis ecclesia, [cujus] claritas per orbem diffunditur, "remissum quasi nitorem in eo cernitur hiis habuisse tempori-"bus, quod ejus status amœnitas festivi, et ab ipsa venustas

[1] The narration is very clumsy here, and it is not improbable that some words have dropped out in transcription. There is a note in the margin of the MS. in a somewhat later hand, "Fratres missi ad "curiam, pro electione Bonefacii "episcopi confirmanda, capti sunt "a Frederico imperatore, et Thomas "de Bridlintone ibidem moritur; "anno Domini M°CC°XL°I°."

[2] This most important bull does not appear to be extant in any other copy. It is therefore most unfortunate that the present transcript should be so corrupt as it certainly is, unless we suppose the Latin style of Innocent IV. to have been exceptionally bad.

" habitus nuptialis effugit; sed Dei benignitas, clementer A.D. 1243.
" attendens quod dicta ecclesia sit quasi monile præcipuum quod Letter of Innocent IV.;
" ecclesiarum reginæ contulit, ad decoris augmentum, de suæ
" providit affluentia pietatis, ut ab hujusmodi speculo nubis
" umbra transeat, et sibi solita plenitudo claritatis accedat per
" ipsius reginæ ministerium quæ in sui sponsi cælestis virtute
" mirabili nubilo statui filiarum finem serenum tribuit, et auro-
" ram jocunditatis inducit. Sane jam dicta ecclesia pastore
" vacante, prior et conventus ejusdem vocatis omnibus qui
" debebant et poterant evocari, præfixa electioni die, conveni-
" entes in unum, Spiritus Sancti gratia invocata, in septem de rehearsing the process of the election of Boniface to the see of Canterbury;
" ipsorum collegio potestatem eidem ecclesiæ providendi trans-
" tulerunt, promittentes illum recipere quem omnis aut major
" pars eorum ipsis præficerent in pastorem. Ipsi quidem inter
" se tractatu habito diligenti pari voto et unanimi voluntate
" dilectum filium Bonefacium, procuratorem Bellicensis ecclesiæ,
" in Cantuariensem pontificem elegerunt. Cujus electionem, in
" capitulo ipsius ecclesiæ sollempniter publicatam, omnes con-
" corditer acceptarunt, dilectum filium Stephanum, suppriorem
" ejusdem ecclesiæ, ac duos alios ipsius monachos, pro con-
" firmationis petendo munere ad sedem apostolicam destinantes,
" quorum altero post captionis infortunium ex conflictu inci-
" dens galearum de hac luce sublato, et reliquo in Angliam the perseverance of the subprior;
" redeunte, idem supprior apostolicam sedem adiit; qui super
" hujusmodi negotio mandatum habens in solidum, sicut habi-
" tum fuerat ab eisdem monachis, præsentato electionis decreto,
" prædicta fideliter retulit coram nobis; humili supplicatione
" deposcens ut electionem hujusmodi confirmare auctoritate
" apostolica curaremus. Post hoc autem suggesto nobis præ- and the question of the validity of Edmund's sentences.
" dictos priorem et conventum per bonæ memoriæ Ed-
" mundum Cantuariensem archiepiscopum esse sententia ex-
" communicationis astrictos, idem supprior asseruit quod illa
" lata fuit post appellationem legitimam ab eis ad sedem
" apostolicam interjectam, et quod etiam propter hoc piæ
" recordationis Gregorius papa, prædecessor noster, eis impendi
" mandavit absolutionis beneficium ad cautelam. Nos itaque
" post deliberationem de præmissis omnibus cum fratribus
" nostris habitam, attendentes quod jam dicta electio in plena
" fuit celebrata concordia, et idem prior et conventus in pris-
" tina firmitate positi unanimiter perseverant, ac pensato
" sollicite quod nobilitas generis, honestas morum, vitæ mun-
" ditia, discretionis industria, et famæ claræ præconium, pro Considering the deserts of Boniface,
" ipso electo laudabiliter intercedunt, ac eidem suorum merita
" suffragantur, et præcipue karissimorum in Christo filiorum
" nostrorum Ludovici Franciæ et Henrici Angliæ regum

A.D. 1243. Sept. 16.

" illustrium, ac nobilium virorum Ricardi Cornubiæ et Rai-
" mundi Provinciæ comitum, quos præcipuos ecclesiæ filios illi
" affinitatis vinculum reddit astrictos; secura exinde consur-
" gente fiducia, quod per eorum favorem continuum dictæ
" status ecclesiæ honoris et prosperitatis suscipiat incrementum,
" omnem defectum in ipsa electione habitum supplentes, de
He releases him from his tie to Belley, appoints him to Canterbury, and commits to him both the spirituals and the temporals of his see.
" nostræ plenitudine potestatis dictum Bonefacium absolutum
" a procuratione Bellicensis ecclesiæ, dictorum fratrum com-
" municato consilio, Cantuariensi ecclesiæ de speciali gratia
" concessimus in pastorem, sperantes quod ipse ad decorem et
" decus domus Domini quasi eburnea turris habebitur, per
" candorem munditiæ, firmitatis constantiam, robur fortitu-
" dinis, intuitionem fidei et ecclesiasticæ libertatis. Rogamus
" itaque universitatem vestram et hortamur attentius, per
" apostolica scripta vobis præcipiendo mandantes, quatinus præ-
" fatum electum ad sæpe dictam ecclesiam, cujus in spirituali-
" bus et temporalibus plenam sibi administrationem commisi-
" mus, cum benedictionis nostra gratia procedentem, devote ac
" hilariter admittentes, et honeste tractantes, sibi obedientiam
" et reverentiam debitam impendatis, studendo ei, tanquam
" membra capiti, obsequi diligentia vigilanti, ut mutuæ cari-
" tatis studio vobis et ei quæ sunt prosperitatis adveniant, et
" tandem pacis æternæ solatium, largiente Domino, cumuletur.
" Datum Anagniæ, xvi° kalendas Octobres, pontificatus nostri
" anno i^mo."

Joy of the convent on the receipt of the letter.

Perceptis igitur dictis litteris et auditis, prior et capitulum Cantuariensis ecclesiæ exultaverunt in Deo salutari, voce lætabunda dicentes " Benedictus qui venit " in nomine Domini, cunctis et singulis fratribus desi-" deratus et efferentibus, 'Visitavit nos oriens ex alto.'" Post hoc autem dicti prior et capitulum, in sollicitudine perseverantes, ut dictus electus ad suam ecclesiam Cantuariensem accederet, regimen ecclesiæ tanto tempore viduatæ impensurus, dilectos suos fratres Ricardum de Suwelle et Nicolaum de Sandwico[1] ad ipsum electum destinarunt, quos quidem dictus electus cum summa gratiarum actione recepit, et multipliciter honoravit; per eosdem dictis priori et capitulo litteras diri-

Two monks sent to meet Boniface.

He promises to visit England,

Hic venit dominus Bonefacius in Angliam.

[1] Nicolas of Sandwich, made prior in 1244.

gens ac mandata, in brevi se in partes Anglicanas, Domino disponente, perventurum. Unde modico elapso tempore, et cum suis diligenti consilio habito ac tractatu, feliciter recesserat, a montibus iter prosperum agens, ad portum de Graveninge venit, et, in die Sancti Marci mare libere transiens, in portu applicuit Doveriæ. Cui multitudo nobilium, clericorum ac ceterorum, obvians, honores multiplices præstitit, et salutationis officia jocundius ampliavit. Deinde vero recedens versus terræ principem iter erat aggressus, quem Londoniis invenit, et a quo decenter honoratus ad regimen Cantuariensis ecclesiæ, more debito, est admissus. Qui suo regi quod principi competebat in fide regni optulit et firmavit. Quid igitur postea in rebus, casibus et actibus, emerserat, tam in regno quam ecclesia enarrandum audientibus, epistolaris sermo subsequens cum suis fortunis et eventibus poterit declarare.

A.D. 1243.

and reaches Dover on the 25th of April 1244.

Obiit papa Gregorius nonus. Cardinales a Romanis civibus ad eligendum papam turpiter et miserabiliter coartantur. Ottho legatus recessit ab Anglis. Obiit Gilbertus Mariscallus,[1] successit Walterus. Nata est Margareta filia regis Henrici quarti. Fredericus imperator, obsidens Romam cum magno exercitu, turpiter a senatu et Romanis fugatus est.

A.D. 1241. Death of Gregory IX.

Chron. Dover.

MCCXLII. Rex Henricus quartus, ad suggestionem cujusdam seductoris, transfretavit in Gasconiam, et Elianora regina sua cum ipso.[2]

MCCXLIII. Innocentius iiii^us papa[3] sententiam prædecessoris sui in imperatorem, eundem similiter

Excommunication of the emperor

---

[1] *Mariscallus*] June 29, 1241; Ann. Theokesb., p. 119. Our MS. here begins to have a very close likeness to the corresponding portion of the Chronicle of Dover. The entries touching the legate, the death of the earl Marshall, and the succession of his brother, and the birth of Margaret, are identical in the two MSS. It is probable that both are derived from a common Canterbury Chronicle, and the coincidences are accordingly denoted by small type.

[2] May 9, 1242; Ann. Winton., p. 89. He returned Sept. 29, 1243; Ann. Osney, p. 90.

[3] Gregory IX. died Aug. 21,

A.D. 1244. excommunicando, confirmavit. Nata est Beatrix filia regis Henrici quarti. Ricardus comes duxit uxorem Senchiam sororem reginæ Angliæ Elianoræ. Chron. Dover.

Nicolas of Sandwich prior.

MCCXLIV. Rogerus de La le, prior creatus vacante sede per capitulum suum, a prioratu cessit, et successit Nicolaus de Sandwico,[1] monachus ejusdem ecclesiæ. Bonefacius electus transfretavit versus Lugdunum vi° kalendas Decembres, et xviii. kalendas Februarii consecratus est Lugduni a domino papa Innocentio iiii°, die Sancti Mauri abbatis.

A.D. 1245. Consecration of archbishop Boniface, Jan. 15, at Lyons.

Ad tumbam magistri Rogeri Nigri, episcopi Lundoniensis nuper defuncti, miracula coruscant. Quidam puer a Judæis Lundoniis crucifigitur, cujus passionem miracula secuta sunt. Natus est Edmundus filius regis Henrici iiii^ti, xvii° kalendas Februarii. Ricardus de Witz[2] confirmatur in episcopum Cicestriæ.

Council of Lyons.

MCCXLV. Innocentius iiii^us apud Lugdunum celebravit concilium generale,[3] ad quod Fredericus imperator citatus venire recusavit, sciens contumaciam suam et rebellionem contra ecclesiam hujus esse causam præcipuam convocationis. Missis tamen tribus nuntiis cum comitatu multo, errorem suum nititur excusare, sed frustra; nam recitatis infidelitatis suæ articulis, quibus contradici non poterat, ab imperio deicitur.

A.D. 1246. S. Edmund canonized.

MCCXLVI. Sanctus Edmundus archiepiscopus canonizatus est.[4] Capta fuit vicesima ad subsidium domini papæ Innocentii quarti.

A.D. 1247. Translation of S. Edmund.

MCCXLVII. Dominica proxima ante festum beati Barnabæ apostoli, benedictus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus in monasterio Pontiniaci honorifice translatus. Factus est terræ motus per loca in multis provinciis; et cambio novæ monetæ per totam Angliam fac-

Obiit Robertus, prior Dovoricæ xiii^us, successit Johannes xiiii^us.[5]

1241; Celestine IV., Nov. 18, 1241; Innocent IV. was elected June 25, 1243.

[1] Nicolas of Sandwich was made prior Nov. 1, 1244; Chron. Dover.; Ang. Sac. i. 797.

[2] Richard de Wich was consecrated to the see of Chichester at Lyons, March 5, 1245.

[3] June 28—July 17, 1245.

[4] December 16, 1246; Potthast, Reg. Pontif., No. 12,392.

[5] Prior Robert died in 1248, and his successor John resigned in

ta est. Ecclesia Sanctæ Mildrithæ Cantuariæ combusta est, cum magna parte civitatis. A.D. 1248.

MCCXLVIII. Berardus de Ninpha collegit infinitam pecuniam de veteri cruce-signatione, ad opus Ricardi comitis Cornubiæ in Anglia.[1] Exactions for crusade.

MCCXLIX. Civitas Damietæ iterum capta est a Lodewico rege Franciæ; et eam tenuit per suos per unum annum; et statim postea captus est a Saracenis, et multi de suis sunt interfecti. Bonefacius archiepiscopus intronizatus est Cantuariæ die Omnium Sanctorum, præsente rege Henrico iiii^to^ et Elianora regina sua. A.D. 1249. Damietta taken and retaken. Chron. Dover. Boniface inthroned.

MCCL. Rex Franciæ Lodewicus captus est, et Robertus frater ejus se submersit, et Willelmus Lungespeie in bello interfectus est. Obiit Fredericus imperator, quem Innocentius papa iiii^us^ in concilio Lugduni pro multis excessibus condempnavit. Obiit Willelmus de Radle Wintoniensis episcopus, cui successit Almarus frater regis Henrici Angliæ. Obiit Ricardus Roffensis episcopus, cui successit Laurentius de Sancto Martino.[2] A.D. 1250. Capture of Lewis IX.; death of Frederick II.

MCCLI. Johannes prior Dovorensis xiiii^us^ dimisit prioratum ex certa causa, et successit Guido xv^mus^[3] secundo anno. Henricus rex Angliæ nupsit Margaretam filiam suam regi Scotiæ, die Sancti Stephani apud Eboracum cum magno honore. A.D. 1251. Resignation of the prior of Dover. Marriage of the king of Scots, Dec. 26.

MCCLII.[4]

Nota de abbate Sancti Augustini Cantuariensis.

MCCLIII. Obiit Robertus de Bello, abbas Sancti Augustini Cantuariæ, cui successit Rogerus de Cicestria, A.D. 1253.

1251; Mon. Angl., i. 530. This note is added directly from the Chronicle of Dover.

[1] See Ann. Dunstapl., A.D. 1247, p. 172.

[2] Laurence of S. Martin was consecrated to the see of Rochester at Lyons, April 9, 1251.

[3] The succession of prior Guy is noted later on in the Dover Chronicle.

[4] The notes for 1252 in the MS. have been erased.

A.D. 1253. Aug. 29. Benediction of the abbot of S. Augustine's.

qui benedictus fuit in ecclesia propria ab episcopo de Galewee,[1] die decollationis beati Johannis; propter quam benedictionem dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus electum, scilicet Rogerum, excommunicavit, et pro quadam visitatione, auctoritate domini papæ, majores de monasterio illo excommunicavit. Nata est Katerina filia regis Henrici iiii^ti. Guido sacrista Cantuariæ factus est prior Dovoriæ xv^us. Rex Henricus iiii^us iter arripuit cum regina sua apud Portesmue[2] versus Burdeaus.[3] Decima per triennium omnium ecclesiarum totius Angliæ concessa est domino papæ Alexandro iiii^to. Chron. Dover, fo. 30.

The king goes to Gascony.

A.D. 1254. He returns at Christmas.

MCCLIV. Eodem anno rediit rex Henricus iiii^us a Gasconia in Angliam die Sancti Johannis Evangelistæ in Natali; et eodem anno obiit Innocentius papa iiii^us,[4] qui concesserat prædicto regi Henrico decimas omnium ecclesiarum Angliæ; et successit Gregorius, qui confirmavit ei omnia ante concessa.

Archbishop Boniface returns from Gascony with the king.

Item eodem anno, in festo Pentecostes, transfretavit Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus apud Portesmue usque Gasconiam, cum domina regina et Edwardo primogenito regis, et fuit ibi usque ad mensem Septembris; et postea rediit ad partes suas Sabaudiæ, rege redeunte in Angliam et per Franciam, et regina sua secum.

A.D. 1255. Arrival of Edward's wife.

MCCLV. V^o idus Januarii venit uxor Edwardi filii regis Henrici, soror regis Yspaniæ;[5] et xiii^o kalendas Augusti venit prædictus Edwardus in Angliam, factus miles a rege Yspaniæ; et circa festum Sancti Johannis Baptistæ venerunt justitiarii Cantuariam, scilicet Gilbertus de

---

[1] Gilbert bishop of Whithern in Galloway. Thorn, in the Chronicle of S. Augustine's (Twysden, c. 1899), makes the bishop of London perform the office. Roger of Chichester held the abbacy from 1252 to 1272.

[2] Henry went abroad in August 1253, and returned Dec. 27, 1254.

[3] *Burdeaus*] "et Bonefacius ar- "chiepiscopus similiter," marked for erasure in the MS.

[4] Innocent IV. died Dec. 7, 1254; Alexander IV. was elected Dec. 12. Alexander is more than once called Gregory in the text; and the sequence of events is slightly confused.

[5] Eodem anno venerunt in Angliam electus Toletanus cum Elianora sorore sua uxore domini Edwardi; Chron. Dover.

Chron. Dover, fo. 30.

Prestune et R. de Wincestre, et Willelmus de Cobeham, et Willelmus de Anglefeld. A.D. 1255. The justices at Canterbury.

MCCLVI. Obiit Willelmus de Eboraco episcopus Sarisberiensis, cui successit Egidius de Bredeport. Obiit Willelmus de Kilkenny Elyensis episcopus, et apud Bellicum a Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo prius consecratus,[1] et successit Hugo supprior ejusdem loci, qui tamen prius ab archiepiscopo Cantuariensi instinctu aliquorum cassatus, papam appellans, ibidem in curia anno sequenti die Sancti Kalixti est confirmatus, et postea cito ibidem consecratus.[2] Item Gregorius papa concessit regi Angliæ omnem decimationem tam temporalium quam spiritualium ad regnum Apuliæ et Siciliæ perquirendum Edmundo filio suo, quod ei concesserat papa per anulum suum, Petro de Aqua Blancha, episcopo Herfordensi, tunc procuratore in curia existente, et omnes ecclesias nigri vestis Angliæ usque ad xxx. millia marcarum sine omni procuratorio obligante. Inter quas specialiter obligavit ecclesiam Cantuariensem usque ad sexcentas marcas, et ecclesiam Dovorensem ad l. marcas, sine omni procuratorio vel scientia alicujus de conventu.

A.D. 1256. Election and consecration of two bishops of Ely.

Pro qua cassatione dominus papa Alexander retinuit sibi omnes provisiones episcoporum de cetero et super hoc decretum confecit.

Papal grant of Sicily to Edmund.

Exactions from the church of Canterbury.

Xiii° kalendas Decembres Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis applicuit apud Sandwic. Egidius Saresberiensis electus consecratur[3] Cantuariæ ab eodem Bo-

Arrival of Boniface, at Sandwich, Nov. 19.

---

[1] William of Kilkenny was consecrated by Boniface at Belley, Aug. 15, 1255, and died in September 1256.

[2] Hugh Belsham, bishop of Ely, was consecrated by Alexander IV., Oct. 14, 1257.

[3] Giles Bridport was consecrated bishop of Salisbury Mar. 11, 1257; Ann. Wint., p. 95. He had the royal assent to his election April 15, 1256, Hardy's Le Neve, ii. 596. From this point the coincidences between the Dover Chronicle and our text become too close to be accounted for by the mere derivation from common materials. The one is either a copy of the other, or both are copies of a common original; each contains a few particulars not in the other, but the presumption is in favour of the originality of the Dover Chronicle. Unfortunately large portions of the Julius MS. are so damaged by fire that a very exact collation is impossible; and in many places it is only by catching a word here and there that the coincidences can be traced.

A.D. 1256. nefacio archiepiscopo, qui, ut supra dictum est, cassavit electum Elyensem, pro qua cassatione dominus papa Alexander retinuit sibi omnes provisiones episcoporum de cetero.[1] Chron. Dover, fo. 30.

A.D. 1257. Papal grants to the king. MCCLVII. Concessit dominus papa regi Angliæ, pro regno Siciliæ perquirendo, omnem decimam spiritualium, sicut dictum est supra, continuandum usque ad quinquennium; item fructus omnium beneficiorum ecclesiarum vacantium in primo anno usque ad quinquennium; item medietatem fructuum rectorum non residentium in suis beneficiis; item omnia indistincte legata; et ad hæc omnia perficienda misit ei executores archiepiscopum Messenensem et magistrum Rostandum cum plenaria potestate. Sed de ipso regno nichil bene actum est, et omnis illa collatio penitus perdita, et Meinfridus filius Frederici licet nothus regnum illud surripuit. Et eodem anno Ricardus comes Cornubiæ, electus in regem Alemanniæ, transfretavit apud Gernemue in Allemanniam, cum Senchia uxore sua et Henrico filio suo de sua prima uxore comitissa Gloverniæ, et archiepiscopo Coloniensi Conrado,[2] et Johanne de Aveines, et aliis baronibus multis, et coronatus fuit apud Capellam Eyse[3] a magnatibus Alemanis, in die Ascensionis Domini sequenti, cum Senchia filia comitis Provinciæ uxore sua, jam regina coronata. Eodem anno rediit rex Henricus quartus de Wallia, multis de suis nobilibus interfectis. Obiit Walterus Norwicensis episcopus; successit magister Symon de Wattune, consecratus Cantuariæ in episcopum Norwicensem, et Rogerus de Muland, nepos domini regis Henrici iiii^ti, in episcopum Cestriæ, et magister Walterus archidiaconus de Suthereie in episcopum Exoniensem.[4] Omnes tres consecrati fuerunt Cantuariæ uno die a domino Bonefacio archiepiscopo Cantuariensi, scilicet vi^o. idus Martii. Eodem anno obiit Rogerus de La le, quondam prior ecclesiæ Christi Cantuariæ. Eodem anno consecratus fuit in curia Romana Hugo de Balesham in episcopum Elyensem.

Failure of the Sicilian scheme.

Richard of Cornwall crowned king of the Romans at Aix-la-Chapelle.

Chron. Dover, f. 31.

A.D. 1258. Consecration of three bishops, Mar. 10.

---

[1] *qui . . . de cætero*] marked for erasure in MS.

[2] *Conrado*] Conrad of Hochstaden, 1238–1261.

[3] *apud Capellam Eyse*] apud Aquas, Chr. Dov.

[4] Simon de Walton, bishop of Norwich, 1258–1266; Roger of Meulan, or Longespee, son of the king's uncle William earl of Salisbury, bishop of Lichfield, 1258–1295; Walter Bronscombe, bishop of Exeter, 1258–1280.

Chron. Dover, f. 31.

MCCLVIII. Apud Oxoniam celebratum fuit generale parlamentum,[1] rege Henrico iiii^to^ præsente cum omnibus nobilioribus regni Angliæ, et tractatum fuit generaliter de negotiis regni emendandis, et juratum fuit ab omnibus quod omnia secundum sua statuta ibi provisa emendarentur. Rex etiam ipse juravit, et statuta illa et provisiones ibi factas sigillo regio confirmavit; et, quia Aylmerus electus Wintoniensis, Willelmus de Valence, Gaufridus de Liseni, Guido de Liseni, ipsis provisionibus non assenserunt, nec ordinationi parium suorum stare voluerunt, expulsi fuerunt a terra et ejecti.[2] Eodem anno applicuit Dovoriæ Ricardus rex Allemanniæ, cum Senchia regina sua et filiis suis; et ibidem, occurrente ei Ricardo comite Gloverniæ cum aliis magnatibus terræ, antequam terram Angliæ ingredi posset, compulsus est jurare ad supradictas provisiones tenendas; et eas sigillo suo confirmavit, et sic ingressus est terram. In prædicto parlamento factus fuit justitiarius Angliæ Hugo le Bigod, et promissa fuit unicuique justitia exhibenda. Eodem anno consecratus fuit Cantuariæ Ricardus de Gravesende[3] in episcopum Lincolniensem. Nicolaus de Sandwico, prior ecclesiæ Christi Cantuariæ cessit a prioratu; et successit Rogerus de Sancto Elphego,[4] et cito post suam creationem impetravit breve regium contra Bonefacium archiepiscopum, ad eum implacitandum de returnio brevium clausorum, et de multis injustis exactionibus sibi et ecclesiæ suæ factis per dictum Bonefacium, et per suos archiepiscopatus ministros; et hoc totum factum fuit per consilium domini Ricardi comitis Gloverniæ, quoniam ipse tunc temporis adversabatur ipsi archiepiscopo; qui statim postea pacificatus est cum ipso archiepiscopo per quandam compositionem inter eos initam, et sic recessit a consilio dicti prioris, nec amplius stetit cum eo. Eodem anno, rege Henrico quarto existente Cantuariæ, sedit pro tribunali Hugo le Bigod justitiarius Angliæ, cum assessore Egidio de Augentell, ibique coram ipsis implacitavit dictus prior archiepiscopum prædictum, ipso coram eis personaliter comparente, et per Henricum de Ba, qui ante fuerat justitiarius, se defendente; nec alium habuit defensorem, ipso die.

A.D. 1258. Parliament of Oxford.

The Provisions of Oxford.

Banishment of aliens.

Richard is obliged to swear to the Provisions.

Hugh Bigod justiciar.

Contest of prior Nicolas with the archbishop.

Session of the justiciar at Canterbury.

Fames gravissima invaluit, ita ut in pluribus locis Angliæ homines, fame deficientes, in plateis mortui corruebant. Item commissum est maximum prælium inter Anglos et Wallenses,

---

[1] The famous parliament of Oxford, June 11, 1258.

[2] *Apud . . . ejecti*] Printed by Halliwell in his notes on Rishanger's Chronicle, p. 117.

[3] Bishop Gravesend was consecrated Nov. 3, 1258.

[4] Roger of S. Elfege, prior 1258–1263.

A.D. 1258. Battle on the Welsh border.

in quo prælio interfectus fuit Egidius dominus de Badlesmere. Chron. Dover, f. 31. Obiit Fulco Lundoniensis episcopus, cui successit Henricus de Wingeham. Obiit Juliana Sancti Sepulcri priorissa; successit ei Leticia.

A.D. 1259. Henry Wingham made bishop of London.

MCCLIX. Electus est in episcopum Lundoniensem Henricus de Wingeham, cancellarius domini regis, et eodem anno consecratus in ecclesia Sanctæ Mariæ de Suthwerke a domino Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo.[1] Eodem tempore facta fuit pax inter prædictum Bonefacium archiepiscopum et magistrum Laurentium de Sancto Martino episcopum Roffensem, de libertatibus suis Roffensibus, quas omnes ei surripiebat prædictus Bonefacius archiepiscopus, et sub ista conditione facta fuit illa pax; quod episcopus Roffensis in perpetuum redderet archiepiscopo Cantuariensi xii. marcas annui redditus, et ab eo reciperet returnium brevium clausorum domini regis, et in curia sua deduceret omnia placita cujuscumque conditionis, et reciperet omnia amerciamenta, libere, et omnia emolumenta et omnes libertates haberet plenissime; et idem archiepiscopus defenderet prædictum episcopum et ecclesiam suam contra dominum regem et suos ministros, et quoscumque alios sibi adversantes in omnibus, tamquam se ipsum; et hoc totum fieret per servitium prædicti redditus xii. marcarum, tamquam de fundo ecclesiæ Cantuariensis.[2] Eodem anno interfecti fuerunt duo clerici Romani, procuratores magistri Jordani vicecancellarii[3] domini papæ, apud Lundonias, qui volebant ingredi quandam præbendam in ecclesia beati Pauli, quam dominus rex prius dederat domino Johanni de Crachele thesaurario suo.[4] Eodem anno formata fuit pax inter Bonefacium archiepiscopum et capitulum suum Cantuariense de omnibus controversiis inter eos habitis, præterquam de subjectione ecclesiæ Dovorensis, et perfecta fuit et alternatim sigillata die Sanctæ Luciæ Virginis, incipiente primo tractatu citra festum Assumptionis Beatæ Mariæ. Et compositum fuit inter eos sub hac forma; quod prior et conventus in omnibus terris et tene-

Agreement between the archbishop and the bishop of Rochester touching the rights of their churches.

Attempted usurpation at S. Paul's.

Agreement between Boniface and his chapter.

[1] Feb. 15, 1260.

[2] The long litigation on this point, lasting from 1253 to 1259, is given in full in Thorpe's Registrum Roffense, pp. 70–85. The agreement was settled July 19, 1259.

[3] Jordan was subdeacon and notary of the apostolic see, and vicechancellor from 1257 to 1262, when he was made cardinal deacon of SS. Cosmas and Damian.

[4] John de Crakehall, prebendary of Rugmere in St. Paul's, and archdeacon of Bedford, was appointed treasurer in October 1258. He had been an officer of Grosseteste, and was put in by the baronial party.

Chron. Dover, f. 32.

mentis suis in quocumque comitatu recipiant de ipso archiepiscopo et successoribus suis, seu de eorum senescallo, omnia returnia brevium clausorum domini regis, et illa brevia in omnibus exequantur, et percipiant omnia amerciamenta, catalla fugitivorum et dampnatorum, et omnia alia emolumenta de quacumque libertate provenientia, et omnimodas justitias habeant, quascumque habent archiepiscopi Cantuarienses in feodis et tenementis suis, et habeant similiter omnia placita de vetito namio sicut et archiepiscopus habet, et hæc omnia habeant per manum archiepiscopi et suorum senescallorum, nisi defectus evidens fuerit in executione prioris prædicti vel suorum ministrorum; quod si evenerit, tunc archiepiscopus qui pro tempore fuerit, vel sui ministri, ipsos defectus suppleant, et ipsius archiepiscopi erit omnimodum emolumentum ipsius defectus illa vice tantum; et propter hæc omnia concesserunt ipsi prior et conventus archiepiscopo Cantuariensi qui pro tempore fuerit xl. marcas annui redditus, et obligaverunt ad istam solutionem manerium suum de Godmersham tantum, nisi evenerit quod manerium illud quocumque modo fuerit alienatum; quod si fuerit, tunc obligatum est manerium eorum de Edesham. Debet etiam archiepiscopus habere omnem evasionem latronum captorum et iuprisonatorum, secundum statum et modum comitatus, in quo evasio illa facta fuerit; et priorem et omnes suos tenetur acquietare versus dominum regem et suos justitiarios et omnes alios cujuscumque libertatis, super hoc principaliter et super omnibus aliis finibus, exceptis quos percipit dominus rex et non alius. Tenetur etiam idem archiepiscopus priorem et omnes suos, jura et libertates suas, ubique locorum defendere et tueri, tanquam se ipsum et sua jura propria in omnibus per sententias excommunicationis et interdicti, quotienscumque fuerit requisitus a dicto priore Cantuariensi vel aliquo suorum.

A.D 1259. Agreement made, Dec. 13.

Eodem anno[1] transfretavit dominus Henricus iiii^tus rex Angliæ et Elianora regina, Edmundus filius ejus, et Ricardus comes Gloverniæ, et multi alii nobiles ad tractandum cum rege Franciæ de Neustria. Tandem in hoc convenerunt, quod prædictus rex Angliæ totam Normanniam, cum omnibus juribus suis quæ in ea vendicaverat, prædicto regi Franciæ vendidit sub certa quantitate pecuniæ numeratæ. Insuper et eidem regi Franciæ homagium et fidelitatem juravit de terra Aquitanniæ de ipso tenenda de cetero, quam antea de nullo tenuerat, vel aliquis prædecessorum suorum; et hoc totum factum

The king goes to France, and surrenders his claims on Normandy, swearing fealty for Aquitaine.

[1] The king went to France Nov. 13, 1259, and returned April 23, 1260.

A.D. 1259. Edward is offended at the surrender.

fuit [consilio][1] prædicti Ricardi comitis Gloverniæ et ipso procurante. Super quo facto Edwardus, prædicti regis Angliæ primogenitus et hæres, ultra modum movebatur, et contra regem et suos consiliarios, ut dicebatur, aliquantulum indignabatur; sed cito in ingressu domini regis in Angliam cum ipso rege et suis pacificatus est. Chron. Dover, f. 32.

Edward goes to France and attends tournaments.

Eodem anno transfretavit ipse Edwardus in Franciam, qui honorifice a domino rege Franciæ et ab omnibus nobilibus terræ illius susceptus est, et omnia torneamenta regni illius scrutatus est; in quibus optime fecit et omnem laudem et gloriam sibi perquisivit; et cito post hoc reversus est in Angliam.

Agreement between Boniface and the chapter of Lincoln.

Eodem anno formata fuit pax inter Bonefacium archiepiscopum et capitulum Lincolniense, super omnibus controversiis prius inter eos habitis, super jurisdictione domini Cantuariensis in episcopatu Lincolniensi, sede vacante; et retinuit idem archiepiscopus suam jurisdictionem plenissime, octo ecclesiis tamen in civitate Lincolniæ exceptis, quarum jurisdictio immediate pertinet ad capitulum Lincolniense.[2] Obiit Lodowicus[3] filius Lodowici regis Franciæ.

Return of the king, April 23.

MCCLX. In festo Sancti Georgii rediit rex Henricus iiii^{tus} de Francia, multos extraneos secum ducens, propter discordiam motam inter Edwardum filium suum et Ricardum comitem Gloverniæ propter venditionem terræ Normanniæ, quæ penitus eidem imputabatur.

Henry is absolved from his oath to the Provisions.

Eodem anno impetravit rex quamdam litteram absolutoriam a domino papa, super remissione sacramenti quod ante fecerat cum omnibus magnatibus regni in parlamento de Oxeneford,[4] super provisione regni facienda; et habuit executorem ipsius literæ dominum Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum; quam et ipse executus est, et publice denuntiavit ipsum absolutum a suo juramento prius facto. Contra quam appellavit

Appeal of Walter Cantilupe.

publice magister Walterus de Cantilupo episcopus Wigorniensis, pro se et magnatibus terræ; sed parum profuit illa appellatio; et sic statim orta est maxima dissensio inter ipsum

---

[1] *consilio*] om. MS.

[2] The agreement is dated at Lambeth, May 22, 1261; Wilkins, Conc., i. 756. See below, p. 214.

[3] January 1260; Art de Verif. les Dates, vi. 10.

[4] The bulls of absolution are dated April 13, April 29, and May 7, 1261; Fœdera, i. 405, 406. The pope died May 25; the archbishop ordered the execution of the bulls August 8; Fœd., i. 408.

Chron. Dover, f. 32.

regem et barones suos, qui nitebantur pro omnibus viribus suis eum ad observantiam sui juramenti compellere. Sed ipse rex, novo jam consilio habito, eis adquiescere noluit, sed firmiter stetit in suo proposito, et munivit turrim Lundoniensem, et ibi fere per totum annum morabatur. Barones autem, scilicet Ricardus comes Gloverniæ, Symon de Monteforti comes Leycestriæ, Rogerus Bigod comes Northfolkiæ, Johannes comes Warenniæ, Hugo le Bigod ante justitiarius Angliæ, Hugo le Despenser, et multi alii nobiles, interim alligabant sibi quot-quot habere poterant; et detinebant castra regis et xxii. comitatus per suos vicecomites.[1]

A.D. 1260. Great dissension between king and barons.

f. 33.

Eodem anno Ricardus rex Allemanniæ transfretavit in Allemanniam, et cito post et subito reversus est, et venit Dovoriam, nemine sciente, sine equis et sine harnesio, ita quod equos prioris Dovorensis secum duxit usque Cantuariam, et eos retinuit integre per ebdomadam, per defectum equitaturæ. Rex autem Henricus agebatur hujus Ricardi regis fratris sui consilio, Petri de Sabaudia, Philippi Basset, quem et ipse rex Henricus in justitiarium[2] præfecerat, Ymberti de Monte Regali, Johannis Mansel, et Roberti de Walrande.

Departure and return of king Richard.

King Henry's advisers.

Hoc etiam anno Guido prior Dovorensis cessit a prioratu, et successit Willelmus de Bucwelle.[3]

Eodem anno Edwardus, primogenitus regis Henrici iiii^ti^, sine licentia patris sui transfretavit in Franciam, iter agens per Lugdunum, ubi honorifice susceptus est a domino Philippo electo Lugdunensi,[4] et a duce Burgundiæ et ab omnibus magnatibus terræ illius; et sic profectus est in Gasconiam. Inde vero rediens in Franciam, in omnibus torneamentis bene se habuit, et magnum nomen sibi fecit, et moratus est in partibus illis per totum annum.

Visit of Edward to Lyons and Gascony.

Eodem anno Almerius, frater regis, electus Wintoniensis, ante a terra per potentiam baronum ejectus, in curia Romana

Consecration of Ethelmar.

---

[1] *vicecomites*] vicecomitatus, Chr. Dover.

[2] Philip Basset was made justiciar April 24, 1261.

[3] The facts of the resignation and succession, in April, 1260, are given more fully in the Dover Chronicle, from which they are also extracted in the Monasticon, vol. iv. p. 537.

[4] Philip of Savoy, brother of archbishop Boniface, was elected to Lyons in 1246, but never consecrated. He became count of Savoy in 1268, and died in 1285.

A.D. 1260. He dies at Paris.

episcopatum suum recuperavit, et ibidem consecratur,[1] et rediit versus Angliam usque Parisius, ubi et mortuus est. Præmiserat autem ante in Angliam Vincentium archiepiscopum Turonensem,[2] et fratrem Minorem Walascum,[3] qui admonerent regem et barones, ut eundem episcopum ad ecclesiam suam admitterent; quod si non facerent, regnum Angliæ interdicerent. Qui, scilicet archiepiscopus et frater Walascus, audientes de morte ejus cito reversi sunt. Statim[4] monachi Wintonienses, numero lvii., elegerunt Willelmum quondam priorem Wintoniensem, nunc abbatem de Middeltune; septem vero alii monachi tantum elegerunt Andream priorem Wintoniensem, male intrusum, ydiotam et penitus insufficientem; qui prosecutus est negotium suæ electionis in curia Romana per magistrum Radulfum de Freningeham. Alter vero, scilicet abbas, bene et canonice electus, prosecutus est factum suum in eadem curia per magistrum Petrum de Lemovico, clericum domini Bonefacii Cantuariensis archiepiscopi, virum strenuum, peritum et fidelem.[5]

Chron. Dover, f. 33.

Return of his messengers.

Contested election for the see of Winchester.

A.D. 1261. The king visits the Cinque ports.

MCCLXI. Henricus rex Angliæ in festo Paschæ circuiebat portus maris, et recipiebat fidelitates baronum suorum de portibus, et recepit de Hugone Bigod castrum suum Dovoriæ, et dedit custodiam illius castri Roberto de Walrande, simul et totam ballivam quinque portuum et comitatum Kantiæ; et sic regressus est Lundonias.

Council at Lambeth, May 8.

Eodem anno Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis in quindena Paschæ[6] celebravit concilium apud Lamhethe, de mandato papæ Alexandri, astantibus sibi suffraganeis suis, Henrico de Wingeham, Lundoniensi episcopo; magistro Waltero de Kantelupo, Wigorniensi'; magistro Egidio de Bredeport, Saresberiensi; magistro Symone de Wattune, Norwicensi; Ricardo Exoniensi, Rogero Cestrensi, Ricardo Menevensi, Ricardo Bangornensi, Willelmo Landavensi, et abbatibus et prioribus, tam exemptis quam non exemptis. In quo concilio

---

[1] He was consecrated May 16, 1260, and died on the 4th of the following December.

[2] Vincent de Pirmil, archbishop, 1257–1270.

[3] *Walascum*] portantes secum, ut dicebatur, litteram interdicti per totam Angliam, si barones Angliæ dictum episcopum nollent admittere, add. Chr. Dover.

[4] Feb. 3, 1261; Ann. Winton., p. 98.

[5] Andrew had the royal assent July 29, 1261; Hardy's Le Neve, iii. 10.

[6] The acts of the council held at Lambeth May 13, 1261, are in the Concilia, Wilkins, i. 746 sq.

Chron. Dover, f. 33.

recitata fuerunt statuta Otthonis legati, quibusdam novis superadditis; contra quæ magister Johannes de Emelingford,[1] clericus domini regis, sollempniter appellavit in scriptis, et in ultima die concilii appellavit similiter dominus Willelmus Bonquer, cum Johanne Mansel; et dominus Edwardus filius regis, cum domino Petro de Sabaudia, illuc veniens, pro regina et regno appellavit; et sic solutum est concilium sine effectu. A.D. 1261. May. Appeals against the proceedings of the Council.

Hoc anno Johannes de Britannia, filius comitis Britanniæ, desponsavit sibi Beatricem filiam Henrici regis Angliæ. Marriage of Beatrice.

Eodem anno Symon comes Leycestriæ, et Ricardus comes Gloverniæ, cum multis aliis nobilibus regni, Quinque Portus circuierunt, et ab ipsis quandam litteram optinuerunt, quod ipsi de portibus cum baronibus terræ starent ad honorem Dei et ad fidem domini regis, et ad profectum regni, et terram salvo custodirent pro posse suo, ne extranei nimis introducerentur in dampnum regis et regni; super quo rex et sui vehementer movebantur, quia rex vocaverat multos de diversis terris in auxilium sibi contra barones, et timebat, cum non fuerit timendum, quia nullus quærebat ei nisi bonum et commodum, et fidem sibi servare omnes, ut dicebant. Tandem habito diutino parlamento inter regem et barones, Ricardo rege Allemanniæ ex parte regis Angliæ procurante, et Ricardo comite Gloverniæ ex parte baronum consentiente, in hoc consenserunt; quod regi Angliæ omnia clamia sua renunciaverunt, et quod ipse de sua voluntate et regis Allemanniæ ordinaret de regno suo in omnibus, sicut prius fecerat.[2] Cui concessioni Symon comes Leycestriæ non consensit, sed motus et tanquam confusus recessit, et in Franciam transfretavit. Multi etiam alii, tam majores quam minores, illi ordinationi non consenserunt, sed resistere non potuerunt. The earls of Leicester and Gloucester secure the fealty of the Cinque ports. The barons agree on terms with the king. Simon is offended and goes to France.

Chron. Dover, f. 34.

Hoc etiam anno in capite jejunii applicuit apud Dovoriam dominus Edwardus filius regis, veniens de Gasconia per Franciam, ubi pluribus torneamentis interfuerat, et bene se habuerat. Edward lands at Dover, Feb. 22, 1262.

Eodem anno dominus Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis cœpit revisitare provinciam suam, et fuit in capitulo Cantuariensi feria iiii^ta^ post festum beati Gregorii, ipso die existente Boniface visits Canterbury. March 15, 1262.

---

[1] *Emelingford*] Hemelingford, Chr. Dover.

[2] The peace was made Dec. 7, 1261; Fœdera, i. 411, 412; but the arrangement in the text probably refers to a preliminary agreement made in the summer, as the earl went abroad in September, ib. p. 409. The whole passage from "Tandem" to "potuerunt" is marked in the MS. "vacat"; as rejected on second thoughts by the writer.

A.D. 1261. Boniface visits Wales.

die Dominica. Ante autem visitaverat totam provinciam suam præter Walliam, quam adire non potuit propter guerram. Chron. Dover, f. 34.

Eodem anno obiit papa Alexander;[1] successit Urbanus, ante patriarcha Jerosolimitanus, natus de Francia juxta Trecas;[2] factus est tamen papa per dissensionem cardinalium. Memorandum quod dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus, a tempore suæ consecrationis usque ad hunc annum, impetraverat sibi et successoribus suis omnem visitationem in tota sua provincia, tam in capitibus quam in membris, visitatione diei taxata ad iiii^{or} marcas.

Urban IV. becomes pope.

Henricus rex visitavit Quinque Portus, et accipiebat iterum sacramenta hominum suorum de consilio quorundam. Pax inter Bonefacium archiepiscopum et capitulum Lincolniense reformata est. Obiit Senchia regina Allemanniæ, soror reginæ Angliæ Elianoræ, scilicet, mense Novembris.

Summary of the achievements of archbishop Boniface.

Item composuerat cum capitulo suo Cantuariensi, cum episcopo Roffensi, et cum Ricardo comite Gloverniæ, in certa forma de omnibus contentionibus inter eos prius habitis. Item adquietaverat archiepiscopatum suum Cantuariensem de xxii. millibus marcarum, in quibus tenebatur per prædecessores suos ad usuram; item magnum thesaurum sibi ipsi adquisierat ad se defendendum contra quoscumque adversantes.

A.D. 1262. Submission of the barons.

MCCLXII. Domino Edwardo filio regis existente in Anglia, venerunt omnes magnates terræ ad pacem domini regis, præter Simonem comitem de Leycestria, qui tunc fuerat in transmarinis partibus. Ipse etiam dominus Edwardus eo tempore multum motus fuerat domino Rogero de Leyburne, et procuravit ipsum implacitari per dominum regem de manerio suo de Elham, quod ei ante ipse dominus Edwardus contulerat.

Quarrel of Edward with Roger Leybourne.

Canonization of S. Richard.

Item eodem anno canonizatus fuit a curia Romana magister Ricardus de Wiz,[3] quondam episcopus Cicestrensis; et sollempnizabatur dies ejus anniversaria iii° nonas Aprilis. Obiit Johannes episcopus Cicestriæ; successit magister Stephanus de Pageham consecratus a domino Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo in ecclesia Cantuariensi, Dominica proxima ante festum Sancti

---

[1] Alexander IV. died May 25, 1261; his successor Urban IV. was elected Aug. 29.

[2] *de Francia juxta Trecas*] in Burgundia apud Trois, Chr. Dover.

[3] The bull of the canonization of S. Richard is printed in the Concilia, Wilkins, i. 743, dated at Viterbo, Feb. 20, 1262.

Chron. Dover, f. 34.

Michaelis ;[1] et Rogerus abbas Sancti Augustini Cantuariæ fecit festum suum, quia de partibus suis erat. A.D. 1262.

Item eodem anno dominus Edwardus et Edmundus frater ejus transfretaverunt in Franciam, citra festum beati Edmundi.[2] Et cito post hoc transfretavit Ricardus rex Alemaniæ cum Henrico filio suo versus Alemanniam. Et dominus Henricus rex et regina sua in festo translationis beati Thomæ comederunt apud Cantuariam cum Bonefacio archiepiscopo Cantuariensi ; et post hoc incontinenti transfretaverunt ; et morati fuerunt apud Bononiam supra mare continue per quinque dies. Ubi die Sabbati, scilicet idus Julii,[3] audierunt certos rumores[4] de morte Henrici de Wingeham episcopi Londoniensis, qui obierat die Jovis præcedenti, scilicet die Sanctæ Mildrithæ virginis, apud manerium suum de Stebeneht, et sepultus fuit in ecclesia sua Sancti Pauli Lundoniis. Et die Dominica sequenti, scilicet xvii° kalendas Augusti, habuerunt certos rumores de morte Ricardi comitis de Hertfordia et Gloverniæ, qui obierat in Kantia apud Hesmeresfeld in manerio domini Johannis de Criol, die sabbati præcedenti ; et delatum fuit corpus ejus die Lunæ sequenti apud Cantuariam ad ecclesiam Christi Cantuariensem, ubi dominus Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis celebrabat missam pro defuncto, et sepeliebat intestina sua ibidem coram altari Sancti Edwardi regis ; et statim delatum fuit corpus ejus apud Tunebregge ad ecclesiam canonicorum, ubi etiam cor ipsius sepeliebatur ; et sic deinceps delatum fuit corpus usque ad Teukesberi ad tumulandum. Et dominus Bonefacius archiepiscopus statim intravit castrum de Tonebregge, et recepit custodiam suam de filio comitis, scilicet Gilberto, qui tunc erat xix^m^ annorum, nullo

Edward, Edmund, and Richard go abroad.

The king at Canterbury, July 7.

Death of the bishop of London ;

and of the Earl of Gloucester.

Burial of the earl.

Chron. Dover, f. 35.

Boniface occupies the castle of Tunbridge.

---

[1] Stephen Berksted, or of Pagham, bishop of Chichester, 1262–1287.

[2] *Edmundi*] Eodem anno cito post festum beati Odonis transfretavit, &c., Chr. Dover. The feast of S. Odo, abbot of Cluny, was kept on the 19th of November, that of S. Edmund the king on the 20th.

[3] The king went to France in July, and returned at Christmas, 1262.

[4] These deaths are noted in the Chronicle of Dover as events, not as reports. "Eodem anno iii° idus "Julii obiit Henricus de Wingeham "episcopus Londoniensis apud "Stebenhethe ;" and "eodem anno "idus Julii obiit Ricardus comes "Hertefordiæ et Gloverniæ," &c.

A.D. 1262. July. Earl Gilbert goes to the king in France, and returns.

contradicente vel resistente; et recepit plenarie custodiam de honore de Tonebregge, et de Hadlo, pertinente ad dominium archiepiscopatus Cantuariensis; et transfretavit Gilbertus filius comitis statim in Franciam ad loquendum cum domino rege de redemptione terræ suæ. Qui invenit dominum regem Bononiæ, nec ab eo multum curialiter fuit receptus. Consilio tamen suorum et ad instantiam domini Willelmi de Valencia, qui cum dicto Gilberto venerat, in crastino dominus rex admisit eum satis curialiter et honeste. Cito post hoc rediit in Angliam Gilbertus filius comitis Gloverniæ, cum avunculo suo domino Henrico de Alemannia,[1] infecto suo negotio pro quo ierat. Chron. Dover, f. 35.

Death of the earl of Devon.

Eodem tempore multi de familia domini Henrici regis obierunt in Francia, inter quos obiit Baldewinus comes de Insula,[2] cujus corpus delatum fuit in Angliam. Hoc anno dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus habuit auxilium de tenentibus suis. Hoc etiam anno natus est uxori domini Johannis de Britannia filius quem vocari fecit Arthurum. Electus est in episcopum Londoniensem magister Ricardus Talebot,[3] decanus Sancti Pauli Londoniarum, nepos Fulconis Basset quondam episcopi Londoniensis, qui, dominum regem adiens in transmarinis partibus, ab ipso rege susceptus est, et cum litteris ipsius regis veniens ad dominum Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum, ab ipso confirmatus est in vigilia beati Mathæi apostoli apud Wingeham per procuratores. Ipse enim venire non potuit, infirmitate detentus; et in crastino obiit ante nuntiationem suæ confirmationis.

Richard Talbot elected to London;

he dies.

Oct. 8. Boniface goes to Savoy.

Hoc anno in vigilia Sancti Dionisii transfretavit apud Doveriam dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus versus partes suas Sabaudiæ, et dimisit in Anglia procuratores suos magistrum Petrum de Assonia officialem suum in spiritualibus, et magistrum Pontium de Sablerya senescallum suum in temporalibus, et Petrum de Cressiaco thesaurarium suum. Ante

---

[1] Henry of Almain was son of Richard king of the Romans by his first wife, the widowed countess Isabella of Gloucester, earl Gilbert's grandmother. He was thus the earl's half-uncle.

[2] Baldwin de Redvers, earl of Devonshire and of the Isle of Wight.

[3] Richard Talbot was elected August 18, 1262. Wharton, De Episcopis Londinensibus, p. 98, quotes from the Annales Insignes Ecclesiæ Cantuariensis, in nearly the same words as those of the text.

Chron. Dover, f. 35.

autem per quindenam ipse archiepiscopus, mortuo præcentore Cantuariensi Willelmo de Sotindone, præfecerat in præcentorem fratrem Nicholaum de Sandwico, ante priorem ipsius ecclesiæ, quod hucusque omnibus fuerat inauditum; de quo facto multum movebatur totus conventus; quod perpendens ipse frater Nicholaus, scandalumque ecclesiæ in facto suo sentiens, post transitum ipsius archiepiscopi, officio Cantuariæ in capitulo renuntiavit utcumque potuit. Sicque sedata est tempestas prout potuit illa vice.[1]

A.D. 1262. Nicolas of Sandwich receives and resigns the precentorship at Canterbury.

Hoc anno rediit clam in Angliam comes Symon de Leycestria, necdum pacificatus cum domino rege Angliæ; et applicuit apud Rumenal die Jovis proxima ante festum Sancti Lucæ, scilicet, idus Octobris; et venit Lundonias in festo beati Edwardi ad parlamentum, quod tenuit Philippus Basset tunc justitiarius Angliæ; et tulit secum litteram domini papæ ad tenendum in omnibus provisionem factam apud Oxoniam. Dicebat enim papa se deceptum fuisse, et curiam deceptam, in impetratione litteræ domini regis absolutoriæ super sacramento suo prius facto ad illas provisiones observandas; et ipsam penitus revocavit. Qua littera domini papæ baronibus terræ per ipsum comitem Symonem publicata, licet contra voluntatem justitiarii, rediit idem comes incontinenti, et transfretavit apud Sorham ad partes transmarinas, multos post ipsum in Anglia relinquens complices et fautores, ad propositum suum prosequendum.

Simon de Montfort lands at Romney, Oct. 15; attends a parliament, presents a bull of the pope, and sails back from Shoreham.

Hoc anno commotio quædam orta est inter Gilbertum de Clare, filium comitis Ricardi Gloverniæ, et abbatem Symonem[2] Sancti Edmundi, pro quodam Rogero Talebot deante ministrum ipsius comitis, quem ipse abbas et sui ministri pro suspicione proditionis ante ceperant, et in carcere detinuerant, quo usque fideijussores invenerat ad standum judicio in proxima curia ipsius abbatis in abbatia sua apud Sanctum Eadmundum,[3] ad ipsam curiam die statuto veniens; supervenit dictus Gilbertus cum militibus et clericis et armigeris multis, et ipsum Rogerum contra voluntatem senescalli et curiæ abduxit.

Quarrel of the earl of Gloucester with the abbot of S. Edmund's.

Hoc anno venerunt Cantuariam die Jovis proxima post festum beati Martini, ipso die existente die sabbati præce-

Nov. 16.

[1] At this point there is a distinct change of hand in the MS. The new hand continues to the break at the year 1278.

[2] Simon de Luton, 1257–1279.

[3] *Sanctum Edmundum*] Quo idem Rogerus cum fidejussoribus suis ad ipsam curiam die statuto veniens, Chron. Dover.

A.D. 1262. The justices at Canterbury to Dec. 4.

denti, justitiarii itinerantes, scilicet Nicholaus de Turre cle- Chron. Dover, f. 36.
ricus, dominus Willelmus de Englefeld, dominus Willelmus
Bonquer, milites, Adam de Grenvile similiter miles, et placi-
taverunt usque ad festum Sanctæ Barbaræ virginis.

Henry of Sandwich elected and confirmed bishop of London.

Hoc anno electus fuit citra festum beati Martini in episcopum Lundoniensem magister Henricus de Sandwico, filius domini Henrici de Sandwico militis;[1] et cito post festum beati Martini adiit dominum regem in partibus transmarinis agentem, et ab ipso admissus adiit dominum Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum in partibus Sabaudiæ pro confirmatione sua obtinenda, et, confirmatus ab ipso apud Bellicum in festo beati Thomæ apostoli, rediit in Angliam.

Giles bishop of Salisbury dies.

Hoc anno citra festum beati Nicholai obiit magister Egidius de Brideport episcopus Saresberiensis, qui ante in festo beati Michaelis redierat a domino rege de partibus transmarinis.

Walter de La Wile succeeds.

Cui successit Walterus de La Wyle, electus die Lunæ proxima ante Purificationem beatæ Mariæ.

The king lands at Dover. Dec. 20.

Hoc anno in vigilia beati Thomæ apostoli applicuerunt apud Doveram dominus Henricus rex Angliæ, cum Elyanora regina sua, et Johanne Mansel, quibus occurrerunt dominus Philippus Basset justitiarius et alii pauci; et tenuit curiam suam apud Cantuariam in festo Natalis Domini. Ad quod festum fecit vocari omnes majores Quinque Portuum, et fuit ibi usque in crastinum beati Thomæ martyris.

John of Exeter, newly made bishop of Winchester, comes from Rome and is inthroned.

Eodem anno ante festum Sancti Michaelis magister Johannes Chron. Dover, f. 35.
de Exonia,[2] ante cancellarius Eboracensis, a domino papa
Urbano in curia Romana in episcopum Wyntoniensem fuit
consecratus; et Willelmus abbas de Middeltone, et Andreas
prior Wyntoniensis, diversimode, sicut dictum est, in episco-
patum electi, fuerunt cassati; et prædictus Johannes, veniens
in Angliam, domino Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo
suam fecit professionem; et post hoc in festo Natalis Domini
fuit intronizatus. Cui intronizationi Andreas prior Wyn-
toniensis, timens pelli suæ, non interfuit; sed cito post hoc
prædictus episcopus ipsum Andream caute capiens detinuit,

---

[1] *filius . . . militis*] These words are not in the Chronicle of Dover, but are quoted by Wharton from the Annales Insignes.

[2] John Gervais was consecrated at Rome Sept. 10, 1262. He is called John of Exeter; our MS. here for *Exonia* reads *Oxonia*.

Chron. Dover, f. 35.

et eum in abbatia de la Yde[1] de multis causis manifestis et notoriis incarceravit; et præfecit idem episcopus in priorem Wyntoniensem quendam Walterum dictum Rufum, ipsius ecclesiæ monachum, et ante hordarium. Ipse autem episcopus propter maximam suam litteraturam ab omnibus credebatur per divinam providentiam advenisse ad honorem ipsius episcopatus, sed fallebant quia homines. Ipse enim servierat magistro Jordano vicecancellario in VI. milibus marcarum sterlingorum,[2] et postea domino papæ in VI. milibus marcarum sterlingorum; et sic recessit a curia confusus tanquam Symoniacus; et dictus Andreas per Sanctum Thomam martyrem a carcere liberatus est, sicut ipse confitebatur.

A.D. 1262. He appoints a new prior.

He acquired his see by bribery.

Eodem anno dominus Walterus de La Wile in episcopum Saresberiensem fuit electus citra festum beati Nicholai, et cito post Natalem transfretavit in partibus transmarinis ad dominum Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum pro confirmatione suæ electionis optinenda; et rediit in Angliam cito post Pascha.

Walter de La Wile goes to Boniface for confirmation.

Eodem anno Ricardus rex Alemanniæ venit in Angliam die beatæ Scholasticæ virginis, pro infirmitate Henrici regis Angliæ fratris sui, ut dicebatur, sed aliud fuit in causa quicquid aliquis sibilaverit.

The king of the Romans returns, Feb. 10, 1263.

Eodem anno quarto die post Purificacionem conbustæ fuerunt apud Lundoniam minor aula domini regis et camera sua cum garderoba et capella, ipso rege ibidem tunc morante.

Fire at Westminster palace, Feb. 5, 1263.

MCCLXIII. Eodem anno in festo beati Mathiæ apostoli rediit de Francia dominus Eadwardus filius regis, cui occurrit dominus Eadmundus frater ejus apud Cantuariam. VI.° idus Martii venerunt de transmarinis partibus apud Doveram Johannes comes Warenniæ, Henricus filius regis Alemanniæ, et Henricus filius Symonis comitis Leycestriæ. Eodem anno dominus Eadwardus filius domini regis Henrici adivit partes Walliæ, pro guerra contra ipsum mota per Walenses ante fere per quinque annos; sed et ante per quemdam proditorem interfecti fuerunt ante Pascha in

A.D. 1263. Return of Edward and other lords.

Edward goes into Wales.

---

[1] apud Hidam, Ann. Winton., p. 100; la Hide, Chr. Dover.

[2] *sterlingorum*] quod percipiens dominus papa tantum ab eodem episcopo exegit; qui statim domino papæ in vi. milibus marcarum sterlingorum servivit, et sic a curia recessit tanquam simoniacus. Chr. Dover.

A.D. 1263. Roger Mortimer wounded.

marchia Walliæ quingenti Anglici, ut dicebatur; sed et dominus Rogerus de Mortuomari ibidem illa vice letaliter vulneratus est; de qua Wallia cito reversus est in festo Pentecostes cum sua vilissima confusione.[1] Chron. Dover, f. 36.

May 27. Consecration of two bishops at Canterbury.

Eodem anno in die Sanctæ Trinitatis, qui erat vi^us kalendas Junii, consecrati fuerunt apud Cantuariam magister Henricus de Sandwico in episcopum Londoniensem, et dominus Walterus de la Wile in episcopum Saresberiensem,[2] scilicet in infirmario, a magistro Johanne episcopo Wintoniensi, de mandato domini Bonefacii archiepiscopi Cantuariensis speciali, astantibus sibi magistro Waltero de Kantelupo Wigorniensi, Ricardo de Graveshende Lincolniensi, Stephano de Pagham episcopo Cycestriæ, et magistro Willelmo de Radenore.[4] Et celebravit festum ipsa die episcopus Londoniensis in domo archiepiscopi Cantuariensis cum magna solempnitate, et in crastino comederunt omnes in refectorio ecclesiæ Christi Cantuariensis cum episcopo Saresberiensi; et tertio die, scilicet die Martis, celebravit festum Rogerus abbas Sancti Augustini cum tribus episcopis, Londoniensi, Lincolniensi et Cicestrensi supradictis. Et antea die Jovis præcedenti celebraverat prior Cantuariensis festum beati Dunstani in refectorio suo, cui interfuit electus Lundoniensis prædictus necdum consecratus.

Festivities on the occasion.

Chron. Dover, f. 37.

Troubles of Roger Leybourne.

Eodem anno fuit maxima commotio de domino Rogero de Leyburne per regnum Angliæ. Dicebatur enim de ipso quod, congregatis aliquibus, gwerram in regno facere proposuit, et quod cum multis armatis incedebat, et castrum Doveræ invadere furtive disponebat. Quod dominum regem et suos consiliarios non latebat; quæ omnia frivola erant et mendacia. Ipse tamen dominus Rogerus, in arto positus, circuibat patriam, tanquam vagus et profugus, cum nichil in bonis haberet unde sustentari posset; fuerat enim cum domino Eadwardo filio regis,

---

[1] *cum . . . . confusione*] contra Walenses nihil prævalente, Chron. Dover.

[2] Henry Sandwich, bishop of London, 1263–1273; Walter de la Wyle, bishop of Salisbury, 1263–1271.

[3] Bishop of Llandaff, 1257–1266.

[4] *Stephano . . . . . Radnore*] et multis aliis, Chr. Dover. For "Stephano" our MS. reads "Johanne."

Chron. Dover, f. 37.

ante tempore parlamenti Oxoniensis, contra voluntatem baronum, ipsiusque Edwardi denarios ubique expenderat, ipsumque ad torneamenta in Francia et alibi adduxerat, et in omnibus bene se habuerat. Motus tamen contra eum dominus Eadwardus per malitiam suæ matris, eum compotum reddere fecit, quo compoto peracto in arreragio mille librarum fraude et dolo positus fuit; qua de causa dominus rex instinctu reginæ ipsum dissaysivit de omnibus terris et tenementis suis; itaque per tres annos nichil de bonis suis percipere potuit; et ita suspectus habebatur multis. Similiter cum dominus[1] Willelmus de Declinge quoddam homicidium perpetraverit, sicut supra dictum est, senescalli domini archiepiscopi ipsum manerium, cum de fundo ecclesiæ suæ esset, saysiaverunt et tenuerunt. Quod perpendens ipse Willelmus illuc cum dicto Rogero et cum multis aliis armatis advenit, et atturnatos archiepiscopi vi et armis ejecit, et manerium illud cuidam filio domini Rogeri contulit et investivit. Unde vicecomes comitatum suum tenere nisi per armatos audebat; et hoc erat maxima suspicionis causa.

A.D. 1263. Edward is urged on by his mother against him.

William de Declinge adheres to Roger.

Eodem anno fratres Prædicatores tenuerunt generale capitulum suum apud Londonias in festo Pentecostes, ubi dominus rex Angliæ et rex Allemanniæ cum eis comederunt una die, et multi alii magnates terræ. Eodem anno formata est pax inter archiepiscopum Cantuariensem et capitulum Salesberiense, in forma Lincolniensi vel meliori. Eodem anno in festo beati Barnabæ apostoli quidam milites Angliæ, adjuratis sibi pluribus aliis armatis, inter quos erant iiii^{or} primi et capitales, scilicet Rogerus de Clifford, Rogerus de Leyburne, Johannes Giffard et Johannes de Val, incedebant armati in marchia Walliæ, episcopumque Herefordiensem, Petrum de Aqua-blanche, cum toto harnasio suo, ceperunt et detinuerunt; villamque Herefordiæ cum castro occupaverunt, et castrum quoddam Roberti Walrand quod dicitur Bilebech, postea vero villam Gloverniæ ceperunt, et castrum obsederunt; in quo captus fuit Matthias[2] de Bisile vicecomes et constabularius loci cum uxore sua, multis aliis[3] interfectis. Villamque Bristowæ habuerunt cum omnibus etiam habitantibus in ea,

Chapter of the Dominicans at London.

Agreement of Boniface with the chapter of Salisbury.

Peter of Hereford captured by the insurgents, June 11.

[1] *dominus*] quidam miles, Chr. Dover.

[2] *Matthias*] Marthias, MS. Matthias de Bezille, sheriff of Gloucestershire.

[3] *aliis*] duobus tantum interfectis, Chron. Dover.

A.D. 1263. Seizure of Bristol.

ipsis burgensibus eis consentientibus; et sic redierunt usque ad partes castrorum de Windleshore. Isto itaque tempore dominus Eadwardus, primogenitus domini regis Angliæ, veniens apud Sipweye, voluit renovare sacramentum fidelitatis a baronibus Quinque Portuum; qui, multis altercationibus prius habitis, ei ultimo juraverunt, ficte tamen; et rediens inde venit Londonias, habitoque consilio malignantium, die sanctorum Johannis et Pauli in vespera, ad Novum Templum, et invitis Templariis intravit eorum thesaurariam, et fractis archis multis asportavit citra x. millia librarum sterlingorum de thesauro multorum magnatum terræ et mercatorum. Super quo facto ultra modum movebantur rex et regina et rex Alemanniæ, ceterique magnates terræ. Ipse vero cum dicto thesauro festinanter venit ad castrum Windleshore, ubi morabatur et omnes Francigenæ domus suæ similiter cum eo. Dominus autem rex et regina posuerunt se in turri Londoniæ, et filius eorum junior, scilicet dominus Eadmundus, venit ad castrum Dovoriæ cum Johanne Mansel, qui, timens pelli suæ, die Sanctorum Petri et Pauli transfretavit mare usque Bononiam, prædicto domino Eadmundo in castro Dovoriæ remanente, cum Gerardo de Rodes et aliis paucis; et hic Johannes Mansel apud Bononiam honorifice receptus est.[1] Dominus vero Henricus, filius regis Alemanniæ, ante transierat et captus fuit ab Ingelrammo de Fienes, et detentus est in quodam castro, super quo ultra modum movebantur barones Angliæ. Dein autem transierant mare omnes ministri domini archiepiscopi, scilicet magister Petrus de Acsonia officialis, magister Pontius seneschallus, dominus Petrus de Cressiaco thesaurarius, Adomarus procurator magistri Petri de Lemovico, et alii multi. Et dominus Henricus de Alemannia liberabatur a carcere cito de mandato domini regis Franciæ. In terra ista destructi[2] fuerunt multi magnates terræ qui baronibus adhærere noluerunt, scilicet Johannes Mansel, Robertus Walram, qui consiliarius domini regis fuit, dominus Willelmus de Breus, dominus Willelmus de la Zuche, et multi alii barones et milites terræ, clerici et layci, qui omnibus bonis suis spoliati sunt. Chron. Dover, f. 37.

Edward visits the Cinque ports and seizes the treasure in the Temple, June 26.

He goes to Windsor, the king to London, and Edmund to Dover.

Flight of John Mansel to France.

Henry of Almain arrested in France.

Departure of the archbishop's servants.

The king's friends despoiled.

Chron. Dover, f. 38.

Eodem anno dominus Simon de Monte-forti, comes de Leycestria, et supradicti milites cum multis aliis, incedebant per

[1] *Dominus autem . . . est*] Printed by Halliwell in his notes on Rishanger, p. 118.

[2] *destructi*] defuncti, MS.

Chron. Dover, f. 38.

Angliam, occupantes quicquid invenire poterant de bonis alienigenarum; conferentes ecclesias et terras eorum vastantes, similiter bona indigenarum qui eis adhærere nolebant. Unde timentes milites Kantiæ fere omnes ad eos cum armis confluebant, veneruntque Bononiam die translationis beati Thomæ martyris, qui erat anno illo feria sexta. Et die Lunæ sequenti perrexit prædictus comes apud Romenal et ad ceteros portus, ut eos animarent ad resistendum omnibus viribus[1] alienigenarum, si forte præsumerent terram invadere Anglicanam. Qui omnes, relicto et contempto sacramento prius præstito domino Eadwardo, baronibus adhæserunt. Juraverunt se velle mori et vivere cum eis, si casus ingrueret. Londonienses vero hoc idem juraverunt, et miserunt ad prædictos barones nuntios sollempnes ad illud confirmandum. Postea vero die Jovis sequenti rediit prædictus comes apud Cantuariam, ad loquendum cum episcopis, scilicet Lincolniensi, Londoniensi, et Cestrensi, de pace formanda inter ipsos et dominum regem. Londoniensis vero episcopus Henricus de Sanwico, et Rogerus de Melont episcopus Cestrensis, detulerant quandam litteram regiam domino Eadmundo in castro Dovoræ commoranti, ut castrum illud visis litteris regis prædicto episcopo Londoniensi liberaret. Qui, mandato regis de consilio suorum non obediens, castrum reddere noluit, et, treuga data, duos de suis ad regem misit, ut inquirerent de voluntate domini regis et suorum. Prædictus vero episcopus Cestriæ rediit Londonias. Deinde die Dominica sequenti redierunt de Londoniis nuntii castri Dovoræ, domini regis voluntatem cum littera sua deferentes, ut castrum ipsum redderetur baronibus; quod factum est. Prædictus episcopus vero Londoniensis, de mandato domini regis et voluntate baronum, ipsum castrum custodivit, donec de certo custode provideretur, quod postea factum est de domino Ricardo de Grey.

A.D. 1263. Proceedings of the barons, in Kent.

Simon at Romney, July 9.

The Cinque ports adhere to Simon, and the Londoners also.

Simon at Canterbury, July 12.

Dover castle surrendered to the barons, July 15.

Interim vero, veniente Simone comite Leycestriæ Londonias, juncti sunt ei omnes Londonienses; sed ipse comes cum domino rege pacificatus est, et domina regina in turri Londoniensi se posuit. Postea, procedente tempore, dominus Eadwardus cum ipsis baronibus pacem iniit, et omnes sui alienigenæ a terra ejecti sunt, et qui cum domino rege erant et domina regina, tam majoris quam minoris conditionis; et castrum de Winleshore liberatum est, omnibus alienigenis ejectis, sed et dominus Hugo le Despenser factus est

Peace agreed on.

Banishment of the aliens, and restoration of Hugh le Despenser as justiciar.

[1] *viribus*] viriliter, MS.

A.D. 1263. July. Peace concluded.

justitiarius Angliæ, domino Philippo Basset remoto;[1] et comes Simon Leycestriæ factus senescallus Angliæ; et dominus Rogerus de Leyburne, jam nuper capitalis inimicus domini regis et reginæ et domini Edwardi, factus est senescallus curiæ domini regis in Assumptione beatæ Virginis, qui ante fuerat persecutor ecclesiarum Dei et specialiter archiepiscopatus Cantuariensis; et sic de Saulo factus est Paulus, et de lupo agnus. Chron. Dover, f. 38.

The king is summoned to France, for Sept. 15.

Et quoniam domina regina Angliæ, ut dicebatur, ab Anglis viliter tractabatur, motus super hoc dominus rex Franciæ et regina,[2] vocare fecerunt ad parlamentum Franciæ dominum regem Angliæ, reginam, Eadwardum, comitem Simonem Leycestriæ, et alios barones Angliæ, ut in parlamento comparerent in octavis Natalis beatæ Mariæ sequentibus. Et sic dominus rex Angliæ ad se et suos excusandum misit ad dominum regem Franciæ duos solempnes nuncios, scilicet magistrum Walterum de Kantelupo episcopum Wygorniæ, et dominum Henricum Alemanniæ, qui non multum curialiter a domino rege Franciæ et suis admissi fuerunt; sed cito post hoc reversi sunt. Post quos in festo Assumptionis misit alios duos, scilicet magistrum Johannem de Cheyham,[3] episcopum Glascuniensem, et fratrem Johannem de Houtone Templarium,[4] ad excusandum regem et barones de prædicto parlamento; quod tamen optinere non potuerunt. Barones igitur Angliæ, habito consilio, miserunt ad parlamentum Franciæ pro baronibus dominum Simonem comitem Leycestriæ, et magistrum Johannem de Cheiham episcopum Glasconiensem, et magistrum Ricardum de Mepham[5] archidiaconum Oxoniensem, qui, in prædicto

Excuses sent.

The barons send the earl of Leicester to the parliament of France.

---

[1] Hugh le Despenser was restored to the justiciarship, in accordance with the treaty made July 15, 1263.

[2] *regina*] reginam, MS.; et regina soror ejusdem reginæ Angliæ, Chron. Dover.

[3] John Cheyham, bishop of Glasgow, 1260–1268.

[4] *Templarium*] The Dover Chronicle continues, "quendam Templarium nomine Johannem, quos "alienigenæ ab Anglia prius ejecti "apud Mustroil enormiter invaserunt. Sed domino rege Franciæ "ipsis salvum conductum administrante periculum evaserunt, et "sic ad Angliam ad parlamentum "domini regis reversi sunt"

[5] Richard of Mepham, archdeacon of Oxford, 1263–1273.

Chron. Dover, f. 39.

parlamento comparentes pro baronibus Angliæ [dicebant,] in curia regis Franciæ non debere de factis suis respondere, sed in curia regis Angliæ per pares suos et fideles juratos debere judicari; quod eis ad ultimum fuit concessum. Et hic erat finis parlamenti. In quo parlamento fuerunt reges et reginæ Franciæ et Angliæ,[1] domina comitissa Provinciæ, Karolus comes Andegaviæ, dominus Eadwardus et Eadmundus frater ejus, dominus archiepiscopus Cantuariensis, dominus Petrus de Sabaudia et multi alii magnates terræ.[2] A.D. 1263. Declaration of the baronage.

Cito post hæc[3] rediit in Angliam dominus Henricus rex Angliæ, et qui cum ipso fuerant de Anglia, ad faciendum festum beati Eadwardi et ad parlamentum tenendum. In quo parlamento provisum fuit et ordinatum, quod omnes commotiones et turbationes terræ Anglicanæ emendarentur per dictum domini regis Franciæ, dum modo dictum ipsum perficeretur infra Pentecostem sequens; et hoc confirmatum fuit per sacramentum majorum baronum Angliæ et per sigillorum suorum inpressio- Henry returns for the October Parliament. Agreement on arbitration by Lewis IX.

---

[1] Henry was in France Sept. 19–Oct. 7.

[2] The Dover Chronicle describes this portion of the history more clearly and circumstantially :—

Eodem anno, ix° kalendas Octobres, venerunt Dovoriam dominus Henricus rex Angliæ et regina, cum Edwardo et Edmundo filiis suis, et comite de Warenne, et Henrico filio regis Alemanniæ, et multis aliis, transfretaturi in Franciam ad parlamentum domini regis Franciæ, quod tenuit eo tempore apud Bononiam supra mare; ad quod venerunt omnes magnates terræ illius, videlicet comes Andegaviæ, frater dicti regis Franciæ, et multi alii. Inter quos venerunt ad dictum parlamentum dominus Petrus comes Sabaudiæ, et dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus, frater dicti comitis, et dominus Simon de Monteforti comes Leicestriæ, et alii multi nobiles tam Angliæ quam Franciæ. In quo parlamento conquesti sunt omnes extranei per barones ab Anglia prius ejecti, petentes instanter quod in Angliam et in pristinum statum possent reverti. Super quibus domino regi Franciæ et ipsis per procuratores baroniæ Angliæ ibidem responsum est, quod barones Angliæ de factis suis in curia regis Franciæ non tenentur respondere, nec aliquod subire judicium nisi in curia regis Angliæ, et hoc per pares suos : et sic finitum est illud parlamentum.

[3] *Cito post hæc*] Vigilia Beati Dionysii, Chron. Dover.

A.D. 1263. Edward's party among the barons.

nem.[1] Interim venerunt ad dominum Eadwardum fere omnes majores Angliæ, scilicet comes Warenniæ, Henricus filius regis Alemanniæ, comes Marescallus, et Hugo le Bigod frater ejus; et postea in festo Omnium Sanctorum pacificati sunt cum eo dominus Rogerus de Leyburne, Rogerus de Clifforde, Hamo le Estrange, Johannes Giffard, et Johannes de Waus. Comites tamen de Leycestria et de Ferers ad ipsam pacem non venerunt, sed Gillebertus de Clare, Johannes filius Johannis, Nicolaus de Segrave, Henricus de Hastinges, Humfridus de Boun, Hugo le Despenser, et multi alii nobiles, cum omnibus quos habere potuerunt, ipsis comitibus adhæserunt. Chron. Dover, f. 39.

The opponents under Earl Simon.

Death of prior Roger.

Item in isto anno mortuus est Rogerus de Sancto Elfego, prior ecclesiæ Christi Cantuariensis, iii° kalendas Octobris, qui dominum Bonefacium archiepiscopum de libertate ecclesiæ suæ implacitavit, et, mediante annuo redditu, pacem adquisivit, ut supra dictum est.[2] Mortuo isto priore Rogero ante guerram, solliciti erant monachi de priore creando, miserunt ad archiepiscopum Bonefacium, qui in transmarinis partibus degebat, scilicet Ambianis, ut eis aliquem virum[3] ydoneum de illorum collegio in priorem præficeret. Archiepiscopus necnon et sui multum anxiabantur, quia propter guerram non ausi fuerunt in terram venire, vel aliquem de eorum familia; maxime cum comes Leycestriæ et sui conplices omnes ecclesias alienigenarum cum bonis earundem sequestravit, et plures aliis rectoribus de facto contulit.

The monks apply to Boniface to nominate a new prior.

Hugh of Geneva visits Canterbury.

Erat tunc temporis quidam clericus de familia dicti archiepiscopi audacior ceteris, Hugo de Gebenna nomine; iste ex præcepto domini sui mare transivit clam, prout potuit, ut patriam exploraret, et quid de

[1] The act of compromise was dated Dec. 16, 1263; Fœdera, i. 433.

[2] Above, p. 209.

[3] *virum*] unum, MS.

Chron. Dover, f. 39. 304.

pecunia sua et suorum factum esset; præterea per clericum illum scripsit conventui ut omnes simul in capitulo convenirent et unusquisque secundum Deum et suam conscientiam in aliquem de eorum gremio in priorem consentirent; et unusquisque nominatum suum et votum in una scedula per se scriberet; et ita factum est. Omnes scedulæ peractæ et scriptæ; vocatus fuit prædictus clericus in capitulum et negotium illud expositum. Omnia scripta fratrum in una bursa posita, et bene sigillata, sibi tradita fuerunt, et licentiatus de capitulo ad dominum suum mare transivit. Archiepiscopus cum suis, visis et intellectis scriptis, deliberaverunt usque ad tempus. Eo tempore fuerunt duo fratres in ecclesia Christi, quasi thesaurarii prædicti archiepiscopi; unus vocabatur Ricardus de Wenchepe sacrista illius ecclesiæ, alter Adam de Chillindene camerarius;[1] qui Ricardus in principio guerræ, quando alienigenæ ab Anglia recesserunt, multam pecuniam receperat a thesaurario dicti archiepiscopi et suorum clericorum familiarium, usque ad summam fere vi. millium marcarum, et omnia vasa sua fere aurea et argentea, necnon et utensilia sua aulica et coquinaria,[2] quæ omnia bene custodivit per totam guerram. Alter thesaurarius, supradictus Adam de Chillindene, medio tempore recepit omnes redditus de archiepiscopatu a præpositis maneriorum sibi assignatis, per senescallos dicti archiepiscopi. Accidit interim ut archiepiscopus et sui pecuniam sitirent; et statum regni scire volentes, nec ausi fuerunt aliquem de eorum familia in Angliam mittere, consuluerunt ut prædictum Adam vocarent, et illam pecuniam quam receperat de maneriis secum transmarinis partibus caute deferret, non facta mentione aliqua de illo thesauro qui in custodia

A.D. 1263. Boniface orders the monks to send him the votes given in the election of a new prior.

The two treasurers, Richard of Wenchepe, who kept the plate

and Adam of Chillinden, who received the rents.

Adam is sent for by Boniface.

[1] Richard of Wenchepe, prior of Dover, 1268; Adam of Chillenden, prior of Canterbury, 1263–1274.

[2] *coquinaria*] quoquinarca, MS.

A.D. 1263. Adam is sent to the archbishop.

fratris Ricardi erat. Mandato hujusmodi audito, dictus Adam consuluit capitulo, et statim consultus fuit quod sic fieret, dum tamen secum aliquem fratrem in testimonium secum haberet. Provisum fuit in pleno capitulo quod prædictus Ricardus cum illo transfretaret, et cum omnia parata essent ad transfretandum, et ecce! quidam æmuli invidebant illam provisionem, et seminaverunt zysanniam super triticum, clam procurantes ut Ricardum dimitteret et Baraban assumeret; et quidem[1] dictus Adam a longo tempore ad prioratum aspirabat; cum illa pecunia in magno periculo mare transivit, adjuncto sibi fratre Lamberto; cum magno labore, ad archiepiscopum Ambianis pervenerunt; in quo adventu archiepiscopus et sui multum congratulabantur, et cito postea archiepiscopus cum suis tractabat de priore creando. Deliberato consilio cecidit sors super Adam,[2] non sors Mathiæ apostoli, sed voluntas archiepiscopi et aliorum sibi adulantium ob amorem pecuniæ prædictæ; et hoc totum factum est occulte propter murmur fratrum Cantuariensium, qui sic concutiebantur. Accidit eo tempore quod barones Angliæ mitterent ad parlamentum regis Franciæ nuncios duos, scilicet magistrum Johannem de Cheyham episcopum Glasconiensem, et magistrum Ricardum de Mepham archidiaconum Oxoniensem, sicut superius dictum est; ubi archiepiscopus præsens fuit. In illo colloquio archidiacono seorsum vocato a dicto archiepiscopo, intimavit ei provisionem suam factam de priore Cantuariensi, et dedit ei potestatem, ut vice sua capitulum Cantuariense intraret, et fratrem Adam de Chillindene priorem nominaret, et installaret. Nuncii prænominati, responso accepto a rege pro quo venerant, in Angliam redierunt. Dissimulavit prædictus

Chron. Dover, f. 39.

He takes Lambert with him instead of Richard.

Adam is made prior.

The archbishop notifies this to Richard of Mepeham and bids him install the prior.

[1] *quidem*] quidam, MS.

[2] Adam of Chillenden was appointed by Boniface to the priorate, at Amiens, Jan. 24, 1264: see Wharton, Angl. Sac. i. 797.

archidiaconus Cantuariam venire et præceptum domini archiepiscopi adimplere, quia audierat a pluribus quod illa nominatio non fuit rite facta secundum nominationem et vota fratrum, ut bursa illa ubi conventus posuit scripta sua, sicut prædiximus, recte cavebat; rescripsit archiepiscopo omnia quæ audierat et intellexerat; archiepiscopus non statim sed parvo intervallo temporis mandavit fratribus, scilicet Willelmus de Refham et Thomas de Sturreye, ut illum installarent, et ita fecerunt xvi° kalendas Maii. A.D. 1263. Mepeham doubts the legality of the proceeding; and the prior is installed by two monks, April 16, 1264.

Chron. Dover, f. 40.

Eodem anno, feria secunda proxima post primam Dominicam Adventus Domini venerunt Dovoriam dominus Henricus rex Angliæ, dominus Ricardus rex Alemanniæ, dominus Eadwardus, dominus Henricus de Alemayne, dominus Johannes comes de Warenne, dominus Rogerus comes Marescallus, Hugo Le Bigod, frater ejus, comes Herefordiæ, Philippus Basset, Rogerus de Mortuomari, Thomas Corbet, et multi alii barones et nobiles, cum exercitu magno et armis; et ivit prædictus dominus rex ad portam castri sui Dovoriæ cum omnibus prædictis baronibus et nobilibus; et petebat ingressum in ipso castro; quem non potuit habere, quia sic incedebat cum armatis. Fuerunt autem in prædicto castro illa vice dominus Johannes de la Haye, dominus Henricus de Muney, Ricardus de Hores, Mathias de Hastinges, Willelmus de Cressi, Petrus de Burgoine, Johannes de Suaves, Robertus Doye, et Johannes de Creye, filius domini Ricardi de Creye, milites. Ipse autem dominus Ricardus, constabularius ipsius castri, fuit extra cum comite Simone. Prædicti autem milites dicebant regi et suis, quod ipsum castrum custodiebant ad opus ipsius regis, et non alterius; et quod ipsum castrum suum proprium dominicum fuerit continue confitebantur; sed, quia prædictus dominus Ricardus de Grey, custos ipsius castri, absens fuit, non audebant ipsum castrum ei deliberare, nec debebant sine ipsius mandato speciali, nisi ei placeret

On the 3rd of December the king and his friends come to Dover and demand entrance into the castle.

Names of the lords in the castle.

They refuse to admit him without leave from Richard de Grey the warden.

A.D. 1263. December. Reasons for the refusal.

simpliciter intrare sine armis et sine tanta multitudine armatorum, more consueto, maxime cum idem custos ipsum castrum a domino rege susceperat de voluntate et consilio xii. juratorum Oxoniæ; sine quorum mandato speciali ipsum castrum nulli deliberari debuit, per sacramentum suum super hoc præstitum de præcepto ipsius domini regis speciali. Quod quia rex facere recusavit, ingressum habere non potuit, sed recessit ad prioratum Dovoriæ et ibi morabatur. In crastino autem, hoc est, die Martis sequenti, misit illuc barones Quinque Portuum ad inquirendum si adhuc ingressum posset habere; quibus responsum fuit eodem modo quo supra. Die vero Mercurii sequenti, hoc est vigilia beati Nicholai,[1] habito prius parlamento, fecit prædictus rex dominum Rogerum de Leyburne custodem Quinque Portuum, recepto ab eo prius sacramento fidelitatis; et sic recessit a Dovoria cum omni exercitu suo; et fecit mandare dominam reginam in transmarinis partibus agentem, et dominum archiepiscopum simpliciter cum clericis suis paucis, et dominum Petrum de Sabaudia cum sex militibus suis tantum, nec de pluribus curavit, sicut asseruit per sacramentum suum. Hoc idem dicebat dominus Eadwardus filius suus. Tertia vero die mandabatur eis contrarium, scilicet quod in partibus suis starent.

Chron. Dover, f. 40.

Henry retires to the priory.

Dec. 4. He applies again.

Dec. 5. He appoints Roger Leyburne warden of the cinque ports, and leaves.

He sends for the queen and then changes his mind.

Proceedings in London and Westminster.

Dum hæc omnia sic agerentur, prædictus comes Leycestriæ, congregato maximo exercitu in partibus Londoniæ, proposuit venire ad partes Dovoræ, ut dicebatur; tantumque[2] habuit exercitum, quod, si rex castrum Dovoriæ obsedisset, infra brevissimum tempus prædictus comes exercitum regis vi et armis amovisset, sicut asserebatur. Cum autem idem comes Leycestriæ sic in suburbio Londoniæ, in Suthwerke, cum suis sociis moram fecisset, et rex apud Westmonasterium recederet, filiusque ejus Eadwardus cum suo comitatu in campestribus juxta Mertonam fuisset, ecce quidam de majoribus civitatis Londoniæ, prædictum comitem seducere volentes, ne ingressum

[1] The Dover Chronicle is here so much damaged that it is impossible to make an exact collation: but it is clear from what can be made out that our MS. reproduces the language of that Chronicle.

[2] *tantumque*] tantum quod, MS.

Chron. Dover, f. 40.

ad civitatem habere posset, nec cives ad ipsum, omnes portas civitatis clauserunt, clavesque ad portas domino regi et suis detulerunt, omni universitate civitatis hoc ignorante. Quod cum perpendit prædictus comes, suos ad arma confluere jussit, omnesque armatos suos ante et retro signo sanctæ crucis signari fecit; sicque cum suis quos secum tunc habebat in campos versus Lamheye procedebat, expectans ibi, si forsan prædictus rex et suus filius ibi sibi occurrerent, sicut firmiter proposuerant; et hoc factum fuit die Sancti Damasi papæ. Interim vero audientes cives Londonienses talem seditionem a paribus suis factam, quorum magister et dux erat quidam Johannes de Gizors, Normannia oriundus, ad portas civitatis venerunt,[1] ipsasque catenas quas invenerant cum maximo impetu fregerunt, sicque exeuntes ad prædictum comitem accesserunt. Quo audito, prædictus rex et suus filius ab invasione prædicta se subtraxerunt; et prædictus comes ad prædictum locum de Suthwerke se transferebat, et sui adversarii ad sua loca, treuga tamen data usque ad octo dies. Interim autem applicuit apud Dovoram quidam miles de Francia, veniens a latere domini regis Franciæ, et quidam alii clerici similiter cum eo, litteras cum ipsis ad suum dominum regem retulerunt, signatas signo ipsius regis et domini Eadwardi filii sui et baronum sibi adversantium, quod prædictus rex Angliæ et sui barones ponerent se in dicto domini regis Franciæ in omnibus; ita quod dictum illud in omnibus perficeretur infra quindenam Natalis Domini proximo sequentis.

A.D. 1263. Dec. 11. Simon at Lambeth.

He is joined by the Londoners.

Chron. Dover, f. 41.

A truce of eight days.

Report of the reference to Lewis IX.

Eodem anno et ipsa vice venit quidam archidiaconus Parisiensis[2] cum litteris papæ ad Ricardum regem Alemanniæ, citans eum ex parte papæ quod in curia Romana compareret, in quindena Sancti Johannis sequenti, ostensurus quare regnum Romanorum invasisset, et super hoc regi Hispaniæ responsurus, cui regnum prædictum debebatur ex canonica electione, sicut dicebat; et præter hæc satisfacturus Deo et ecclesiæ, de pecunia crucesignatorum per ipsum regem prius collecta. Et papa in sua littera ipsum vocavit electum et non regem, cum ante fuerit coronatus et inunctus per quinquennium. Prædictus autem archidiaconus tulit quandam litteram papalem episcopo Wigorniensi,

The pope summons the king of the Romans to appear in answer to the claims of the king of Castile.

[1] *venerunt*] cucurrerunt, Chr. Dover.

[2] *Parisiensis*] William archdeacon of Paris and chaplain to the pope; bearer of the letter printed in the Fœdera, vol. i. pp. 430–432. The following paragraphs are almost illegible in the Dover Chronicle.

A.D. 1263. Summons for a crusade.

quod regem Angliæ, et omnes alios de terra crucesignatos, moneret ad transfretandum in Terram Sanctam infra prædictum terminum, vel iter illud redimerent, et maxima pecuniæ quantitate; et super hoc habuit speciale mandatum et potestatem omnia faciendi quæ sibi viderentur expedire, et procurationem ubicumque ad xvi. equitaturas; et sic regressi sunt prædicti nuntii ante Natale. Chron. Dover, f. 41.

A.D. 1264 The king goes to Amiens, Jan. 2.

Domini vero Eadwardus et Henricus filius regis Alemanniæ mare transierunt in vigilia Natalis, et dominus rex postea in crastino Circumcisionis Domini cum domino Hugone le Bigod solo, nec cum alio de majoribus regni, ad parlamentum Franciæ apud Ambianos. Barones vero Angliæ transire non poterant propter quandam guerram, quam moverat Rogerus de Mortuo Mari versus Symonem comitem Leycestriæ; conbusserat enim tria maneria sua in Marchia contra treugæ formam prius ab eis concessam. Miserunt tamen ad prædictum parlamentum dominos Willelmum Marescallum, Adam de Newemarche, et Petrum de Monteforti, milites, et magistrum Thomam de Kantelupo clericum, qui postea, de partibus Franciæ redeuntes, detulerunt displicentia plebi et clero Anglicano; quia dominus rex Franciæ, in quo dictum totum inter regem Angliæ et barones suos positum fuerat, contra ipsos barones Angliæ totum proposuit, omnes provisiones et ordinationes qualescumque adnichilando et irritando, ipsumque dominum regem Angliæ in suo primo statu, in quo fuerat ante provisiones factas, penitus restituit. Voluit etiam idem dominus rex Franciæ quod regnum Angliæ tam per alienigenas quam per indigenas regatur de cetero pro libito voluntatis ipsius regis Angliæ, sicut fuerat ante provisiones prædictas Oxoniæ;[1] super quo dicto prædictus rex Angliæ et regina, filii eorum, et omnes complices sui, ultra modum lætabantur, sperantes de regno Angliæ totum velle suum de cetero perficere, sicut prius facere consueverant. Et dominus rex Angliæ, veniens apud Witsonde vi° idus Februarii, misit apud Dovoram duos nuntios sollempnes, scilicet dominum Gaufridum de Persy et Willelmum de Hevere[2] milites, cum litteris suis ad inquirendum si posset ingressum castri sui Dovorensis habere; quibus

Representatives sent by the barons.

Report of the decision of Lewis IX.

The king, from Whitsand, Feb. 8, demands admittance to Dover castle.

[1] The award of Louis IX. was issued Jan. 23, 1264.

[2] Gaufridum de Persy et Willelmum de Herte, Chr. Dover.

Chron. Dover, f. 41.

responsum fuit quod nullo modo prædictum castrum alicui deliberaretur nisi de voluntate et præcepto domini Ricardi de Grey speciali, cujus fidelitati dictum castrum committebatur. Et prædicti nuntii ad regem redeuntes et responsum castri nuntiantes, prædictum regem ad regnum Angliæ redire fecerunt; ad instantiam tamen domini Hugonis le Bigod et domini Rogeri de Leyburne, qui ad dominum regem hac de causa specialiter transfretaverat. Veniens igitur prædictus rex Dovoriam, in crastino beati Valentini martyris, honorifice recipiebatur in prioratu Dovoriæ. In crastino vero misit ad castrum, inquirens si adhuc ingressum habere posset. Cui respondebatur ut supra. Quo dato responso, fecit recitari dictum regis Franciæ coram omnibus sibi assistentibus, et sic rediit Cantuariam, ubi morabatur per novem dies.[1]

A.D. 1264. It is refused.

The king comes to Dover, Feb. 15.

He is again repulsed.

Interim autem dominus Henricus et Simon, filii Symonis comitis Leycestriæ, confœderati cum Neulyno principe Walliæ, adjunctis etiam sibi multis nobilibus terræ, terras Rogeri de Mortuomari et Thomæ Corbet, et Rogeri de Clifforde devastare cœperunt, castra quoque eorum obsidentes tria infra breve tempus penitus prostraverunt; scilicet castrum de Redenore, quod erat Thomæ Corbet, et castrum de Wigomere, quod erat Rogeri de Mortuomari, et tertium castrum de [ ] quod erat Rogeri de Clifford; et sui adversarii eis in quantum poterant adversabantur ex alia parte.

The Montforts at war on the marches.

Eodem anno idus Martii venit Dovoriam Petrus de Cressiaco, quondam thesaurarius domini Cantuariensis, et arrestatus ductus fuit in castrum Dovoræ, et ibi detentus per mensem, et tandem cum maximo labore et de procuratione prioris Dovoriæ deliberatus fuit, sub hac forma, videlicet, quod ipse præstito sacramento terram Angliæ abjuravit coram omnibus majoribus castri et portus Dovoræ, et domino suo archiepiscopo Cantuariensi mandatum deferret sub hiis verbis: —"Comites, barones, milites, burgenses, cives, et omnis

Mar. 15. Arrest of the archbishop's late treasurer.

[1] The Dover Chronicle has here, on an inserted leaf, the "Veredictum" of Lewis IX.

A.D. 1264. March. Message from England to the archbishop.

" alia communitas terræ Anglicanæ, vobis mandat, consulit " et supplicat, quatinus regnum Angliæ aliquo modo intrare " non præsumatis vos nec aliquis de vestris, sicut honorem " vestrum diligitis, et de indempnitate rerum vestrarum " et corporis vestri vos conservari vultis immunes; quod si " facere præsumatis, de gentibus terræ tanquam de vestris " mortalibus et capitalibus inimicis custodiatis." Sic prædictus Petrus recessit juratus, de procuratione tamen prioris Dovoriæ, sicut superius dicebatur; quia in hoc facto multo pejus factum fuisset nisi cautius prædictus prior hoc procurasset. Chron. Dover, f. 41.

Attitude of the Londoners.

Hoc tempore cives Londonienses, tanquam milites effecti, civitatem suam nobilissime munierunt, nec dictum regis Franciæ in aliquo tenere curaverunt, sed variis armis muniti et conjurati, terras et domos sibi adversantium vastaverunt, et partim conbusserunt. Unde Cistelworthe, manerium Ricardi regis Alemanniæ, penitus conbusserunt; super quo rex Angliæ, contra ipsos Londonienses motus, vehementer eis indignabatur. Chron. Dover, f. 43.

Isleworth burned.

The younger Simon de Montfort holds Northampton against the king.

MCCLXIV. Dominus Symon de Monteforti, filius comitis Simonis, cum dominis Petro de Monteforti et filio suo, Baldewino Wake, Johanne et Roberto de Ros fratribus, Ada de Newemarche, Willelmo Marescallo, et aliis militibus multis, in Noramtone existentibus, castrum et villam contra regem et suos tenuerunt. Ubi perveniens rex et dominus Eadwardus filius ejus, cum rege Alemanniæ, Philippo Basset, Hugone le Bigod, Rogero de Mortuomari, Rogero de Clifforde, et aliis multis, prædictam villam obsederunt pridie nonas Aprilis, et in crastino ipsam ceperunt; quadam proditione tamen habita; quia, cum prædictam villam obsedissent, quidam miles de Francia, Johannes de Valentines nomine, de pace inter partes tractabat, interim minatoribus in quodam prioratu Sancti Andreæ in suburbio existentibus, qui, ut videretur, murum villæ imminere ruinæ fecerunt; et hoc perpendens prædictus dominus Symon, illuc advenicns et villam defendere proponens, incaute in medio exercitu se ingessit, cum duobus militibus, tam viriliter, quod se defendens ad ultimum se reddidit domino Rogero de Clifford, sicque captus fuit, et alii socii sui. Alii vero milites, qui in villa erant, partim ad ecclesias fugerunt, partim ad castrum; sed omnes incontinenti capti fuerunt, et ad castrum de Windelsore adducti.

Northampton taken April 5.

Capture of the younger Simon.

Chron. Dover, f. 43.

Interim autem prædictus comes Leycestriæ morabatur Londoniis, et, collecto exercitu magno, versus Norhamtone properavit. Ut autem venit ad Sanctum Albanum, audivit de captione filii sui et suorum; quibus rumoribus auditis, rediit cum suis Londonias, et civitatem munivit, et fecit vocare omnes amicos suos de quibus sperabat succursum habere. In reditu vero comitis Londonias quædam mortalis dissensio orta est in civitate, inter Christianos et Judæos, ita quod fere ducenti Judæi truncabantur;[1] ceteri vel facti sunt Christiani vel in carcerem detrusi; sed et in civitate Cantuaria hoc eodem tempore omnes fere Judæi destructi sunt et exulati.

A.D. 1264. April. The earl of Leicester, after failing to relieve Northampton, returns to London.

Persecution of the Jews.

Eodem anno et tempore venit ante Roffam Gilebertus de Clare cum magno exercitu, et obsedit villam et castrum xv°. kalendas Maii; qui habuit in suo comitatu Johannem filium Johannis, Henricum de Hastinges, et Nicholaum de Segrave, cum multis aliis nobilibus et populo multo. Ex alia parte fuit dominus Simon comes Leycestriæ cum exercitu magno, veniens de Londoniis. In castro fuerunt dominus Rogerus de Leyburne, constabularius nunc ex parte regis, et ante per barones; dominus Johannes comes Warenniæ, Johannes filius Alani, Willelmus de Breuse, cum multis aliis militibus et garanasio multo; et dominus Rogerus de Leyburne fecit ante comburere totum suburbium Roffæ versus Cantuariam, et magnam partem villæ et prioratus. Et prædictus dominus Symon, volens intrare civitatem, cum fuerit ex alia parte villæ versus Strodes, bis per homines civitatis ipsius rejectus fuit; tandem vice tertia per quoddam subtilissimum ingenium intravit civitatem cum navicula quadam, in qua posuerat maximum ignem cum pice, carbonibus, sulphure, et adipe porcina; et sic isto maximo igne accenso transibat cum omni gente sua et civibus Londoniæ, aliis tamen resistentibus utcunque potuerunt. Et hoc factum fuit xiv° kalendas Maii, die Parasceuæ in vespera; et in crastino, scilicet in vigilia Paschæ, die Sancti Elphegi, captum fuit forinsecum castrum usque ad turrem. Die Dominica Paschæ quieverunt propter solempnitatem, sed in crastino Paschæ viriliter insultum fecerunt; et illi infra castrum bene se defenderunt, et sic se habuerunt usque ad diem sabbati sequentem, multis tamen hinc inde captis, vulneratis et

April 17. The earl of Gloucester besieges Rochester.

Arrival of Leicester.

Simon's contrivance for getting into the city, April 18.

Assault on the castle, April 21.

[1] *truncabantur*] occisi sunt, Chr. Dover, omitting the following lines.

A.D. 1264. April 26. The siege of Rochester castle raised.

interfectis. Nocte vero sabbati sequenti nuntiatum fuit prædicto comiti Leycestriæ, quod Londonienses civitatem suam domino regi et filio suo deliberare proposuerant, et quod dictus Eadwardus castrum de Tunnebregge et patriam vastare volebat. Quo audito prædictus comes omnes Londonienses redire fecit ad suam civitatem muniendam. Et ipse et Gilbertus de Clare cum omni suo comitatu versus Tonebregge properabant, ad resistendum prædicto Eadwardo si venisset; et sic demiserunt prædictum castrum Roffense cum habitantibus prædictis in eo, quod bene cepissent si per biduum moram fecissent; sed et dominus comes cum Gileberto de Clare Londonias adibant. Et ad castrum Dovoriæ redibat dominus Ricardus de Grey cum Ricardo filio comitis obside.[1] Chron. Dover, f. 44. Chron. Dover, f. 45.

The king takes Tunbridge castle, May 1.

Dum hæc omnia ita agerentur, dominus rex Angliæ et rex Alemanniæ frater ejus, et Eadwardus filius ejus, cum omni exercitu quem habere poterant, venerant apud Tonebregge, ipsumque castrum ceperunt in festo apostolorum Philippi et Jacobi, villa prius conbusta per castellanos;[2] et sic redierunt per Bellum et Pontem Roberti usque Winchilse. Die vero Dominica, in crastino Inventionis Sanctæ Crucis, factus fuit miles apud Londonias Johannes filius Johannis cum multis aliis,[3] et sic prædicti barones cum communitate Londoniensi processerunt versus exercitum domini regis. Ipse autem dominus rex cum exercitu suo recesserat a Winchelese et venerat apud Lewes in festo Sancti Panecratii; receptis tamen obsidibus multis de villa de Romenal. Barones vero latebant prope in nemoribus, et mandabant regem per episcopum Cicestriæ et fratres Minores, quod se subtraheret a malo consilio quod habebat, et adhæreret consilio fidelium suorum indigenarum, et statuta Oxoniæ teneret et observaret, quæ prius, ut dictum est, per cartam suam et sacramentum suum confirmaverat. Hoc idem sibi mandabant ipso die Lunæ, scilicet die Sancti Panecracii; et die Martis sequenti. Quod totum prædictus rex non solum facere renuit, verum etiam in omnibus contradixit, et eis opprobria multa et minas graves remandavit; nec voluit am-

John Fitz John knighted, May 4.

The king at Lewes, May 12.

Message of the barons, May 12 and 13.

---

[1] Here, on an inserted leaf, the Chronicle of Dover has the challenges sent before the battle of Lewes.

[2] *castellanos*] castellum, MS.

[3] *cum multis aliis*] et Henricus de Hastinges et multi alii, Chron. Dover. It will be observed that Henry of Hastings is amongst the persons knighted by earl Simon afterwards.

Chron. Dover, . 45.

plius super hoc nuntios aliquos admittere, sed districte inhibuit, ne aliqui ad ipsum de cetero mitterentur. Quod ut audivit comes Symon, exercitum suum ad bellum præparavit, et summo mane die Mercurii, exercitu suo præparato, ad villam de Lewes venire disposuit; monteque recepto, prædictus comes fecit milites Gilebertum de Clare, Robertum de Crevequer, Henricum de Hastinges, et alios multos, sicque rite omnibus dispositis et adordinatis, aggressi sunt adversarios suos; quibus occurrens rex cum suo exercitu et dracone suo bellum iniit cum suis adversariis, et cito post capti fuerunt rex Alemanniæ, comes Herfordiæ, Philippus Basset, cum triginta aliis nobilibus. Rex vero Angliæ reversus est in prioratum, et Eadwardus filius ejus, et Henricus filius regis Alemanniæ; et comes Simon cum exercitu suo prioratum obsedit. Tandem rex, timens sibi et suis, ad comitem venit licet invitus, et statuta Oxoniæ juravit, et confirmare proposuit vel promisit. Itemque juravit omnes proditores, quos de suo consilio tunc habuit, tam indigenas quam alienigenas, penitus amovere sine omni spe redeundi. Item juravit quod omnibus ex parte baronum indignationem suam et iram remitteret, et terras eorum et bona restitueret; et super hoc dedit eis obsides dominum Eadwardum et dominum Henricum de Alemannia. In hoc bello ex parte regis capti fuerunt, sicut dictum est, supradicti nobiles[1] terræ cum multis aliis, sed et Rogerus de Leyburne captus fuit, et dominus Willelmus de Wiltone interfectus est, cum multis aliis; et fugerunt ex illa parte Johannes comes de Warennia, Willelmus de Walence, Gaufrey de Lisuni, fratres regis, Hugo le Bigod, Rogerus de Mortuomari, cum aliis fere ducentis militibus. Ex parte baronum nullus fuit captus, sed interfecti multi pedites. Et fugerunt ex illa parte Henricus de Hastinges, Gaufrey de Lucy, et omnes Londonienses. Et, ut ad verum dicam, nullus ex parte regis de nobilibus evasit quin fuerit captus vel interfectus, exceptis præscriptis fugitivis; et res mira, cum ex parte regis fuissent equites quasi mille quingenti, bene equis et armis, ut decet, muniti; ex parte baronum non fuerant nisi tantum circiter quingenti, et tamen victoriam gloriosissimam optinuerunt illa die. Sed hæc non facto humano sed laudi divinæ debet

A.D. 1264. May 14. Battle of Lewes.

Surrender of the king.

His oath.

Captures in the battle.

Comparison of losses.

[1] *nobiles*] multis aliis interfectis, videlicet Willelmo de Wiltonia cum tribus milibus quingentis sexaginta septem hominibus; Chr. Dover.

William of Wilton is mentioned below. The exact collation of the Dover Chronicle is again precluded by the state of the MS.

A.D. 1264. May 14. Miraculous appearances at the battle of Lewes.

ascribi. Erant enim in exercitu illo aliqui videntes manifeste militem unum ignotum, armis armatum et vexillum ante se habentem ignotissimum, et alium archiepiscopum pontificalibus indutum exercitum baronum benedicentem; et subito bello peracto disparuerunt. Hoc ascribunt beato Thomæ martyri et beato Georgio. Quidam etiam puer, in partibus Cantuariæ agens, in somnis viderat beatum Thomam de suo feretro surgentem, cui dixit puer, "Quid facis, beate Thoma, qualiter modo "surgis? credebam te mortuum fuisse." Cui beatus Thomas, "Non fui," inquit, "mortuus, sed quievi in pace; sed jam "necesse habeo surgere et pugnare pro patria mea Angliæ." Erant etiam in exercitu regis milites aliqui, qui, cum in bello venirent, vix suos adversarios videre potuerunt, et gladios suos in manibus sustinere. Hoc ipsi ore proprio confitebantur; quorum unus erat Henricus de Perci, unus de majoribus terræ; unde instinctu divino omnia prædicta creduntur fuisse consummata. Chron. Dover, f. 45.

Meeting at Canterbury, May 20–25.

Dum itaque apud Lewes sic ista agerentur, postea die Martis sequenti, hoc est, in crastino beati Dunstani, venerunt omnes Cantuariam, et erant ibi usque ad Dominicam diem sequentem continue in magno tractatu de re publica. Die vero ipsa Dominica redierunt versus Londonias comes Leycestriæ cum rege Angliæ et rege Alemanniæ, cum multis concaptivis suis. Dominus vero Henricus de Monteforti rediit Dovore cum domino Eadwardo et domino Henrico de Alemannia, et

Departure of the foreigners.

suis familiis; et omnes alienigenæ qui fuerant de consilio domini regis vel domini Eadwardi similiter cum eo venerunt, et mare transierunt, de cetero in terram Angliæ per suum sacramentum non reversuri. Cum vero venisset prædictus comes Roffam, die Martis ante Ascensionem Domini, juravit se non comesurum ipsa die donec castrum sibi redditum fuisset. Castellanus vero, scilicet dominus Symon de Grei, castrum reddere noluit, nisi de mandato domini regis tunc in prioratu residentis. Quod ut audivit, prædictus comes suos ad arma confluere præcepit. Hoc perpendens castellanus statim cum garnasio quod habuit venit ad prioratum, et in capitulo monachorum prædictum castrum domino regi et comiti liberavit, et posuit ibidem custodem dominum Ricardum de Grey, sicque recessit ad domum hospitalis de Strodes cum rege Alemanniæ. Dominus vero Henricus de Monteforti, existens in castro Dovoriæ cum domino Eadwardo et domino Henrico de Alemannia, sicut dictum est, omnem fere eorum familiam ab eis infra octo dies amovit. Die vero Dominica

Earl Simon at Rochester, May 27, receives the surrender of the castle.

Chron. Dover, f. 45.

sequenti post Ascensionem applicuit apud Dovoram quidam nuntius domini Guidonis Sabinensis, apostolicæ sedis legati, deferens secum multas litteras legationis suæ, sed statim a castellano Dovoriæ captus fuit, et omnes litteræ suæ ablatæ, et domino comiti transmissæ. Detulit etiam quandam litteram priori Dovoriæ de salvo conductu habendo usque ad regem Angliæ et filium suum, et prælatos et barones terræ. Dictus vero legatus, in villa Boloniæ moratus, Angliam ingredi non audebat. Fecit igitur episcopos Angliæ ad se convocare, citans eosdem ut coram eo ibidem conparerent. Quibus transfretare non valentibus, quia barones Angliæ non permiserunt, multa convitia et opprobria dictus legatus episcopis litteratorie destinavit. Quibus convitiis legitime respondentes, et se excusantes, communi consilio magistrum Johannem de Eccestre episcopum Wintoniensem ad dictum legatum destinaverunt, adjuncto sibi episcopo Londoniensi. Quibus revertentibus commisit dictus legatus litteram interdicti, in virtute obedientiæ eisdem præcipiens, ut illud ad Angliam deferrent, similiter et publicarent. Qui Dovoriam venientes a castellano super hoc requisiti sunt. Illis autem rei veritatem super hoc confiteri nolentibus, ad scrutinium perventum est. Dicta vero littera, in harnasio Londoniensis episcopi inventa, statim in frusta confracta et in mare projecta est.[1]

A.D. 1264. May 27. Arrival of the legate's messenger.

The legate summons the bishops to Boulogne.

Two are sent, and return with an interdict.

The letter of interdict thrown into the sea.

Episcopi vero Londoniam accedentes, et convocatis ibidem episcopis Angliæ et magnatibus terræ, mense scilicet Julii, in ecclesia beati Pauli Londoniæ puplice et solempniter, in præsentia omnium ibi existentium, propositum fuit, protestatum, et allegatum, ac appellatum in forma subscripta :—

Great meeting at S. Paul's in July.

" Ego Walterus Wigorniensis episcopus, procurator episcopo-
" rum Angliæ legitime constitutus, propter absentiam venerabilis
" patris Bonifacii, Dei gratia Cantuariensis archiepiscopi, in
" transmarinis partibus agentis, in ecclesia beati Pauli Londoniis,
" tanquam in loco puplico et eminenti ac communi, propono
" quod, cum nuper inter dominum regem et magnates maxime
" intestinæ orta esset materia discordiæ, per quam, toto regno
" turbato, contingit quod tam ecclesiis quam ecclesiasticis per-

Great protest and appeal of the bishops.

[1] Up to this point an occasional word may be made out in the Dover Chronicle which seems to show that the matter is identical with that in the text; but the following important protest seems to be missing altogether.

A.D. 1264. July. Protest and appeal of the bishops.

" sonis, tam in se quam in rebus, multipliciter extitit injuria-
" tum, tum ecclesiarum immunitatibus irreverenter violatis,
" extractis inde personis, tam prælatis quam subditis, tam
" clericis quam laicis, ad ipsas confugientibus, rebus tam sacris
" quam religiosis, quam etiam privatis, ibidem invasis, et
" inde violenter asportatis, tum personis ecclesiasticis captis et
" incarceratis, ac male tractatis et demum usque ad evis-
" cerationem redemptis; prælati vero scilicet episcopi do-
" mini mei, hæc videntes, Londonias convenerunt, diligentem
" inter se habentes tractatum qualiter ecclesiæ statui provi-
" dere et grassantium [1] seu malefactorum occurrere possent
" malitiis. Et tandem, tam clero quam populo convocato,
" dicti episcopi pontificalibus induti puplice et solempniter
" in scriptis malefactores ipsos, qui ipso facto in canonem
" latæ sententiæ inciderant, in genere denunciaverunt ex-
" communicatos; alios vero, juris ordine observato, pronun-
" ciaverunt esse excommunicandos, et suas sententias in-
" violabiliter observari decreverunt, quousque Deo et ec-
" clesiæ et personis læsis satisfactum fuerit competenter; ter-
" minum vero emendationis faciendæ certum statuerunt, nec
" tunc ulterius de jure procedere potuerunt ut debuerunt,
" cum, et si facta manifesta essent seu notoria, non tamen
" malefactores ita fuerunt manifesti vel notorii. Decreverunt
" etiam memorati episcopi quod quilibet in sua diocesi dili-
" gentem faceret inquisitionem super dictis transgressionibus
" et transgressoribus, excommunicatis et excommunicandis, et
" quos reos et culpabiles invenerit, illos per censuram eccle-
" siasticam ad satisfaciendum læsis, tam locis quam personis,
" competenter et plenarie compelleret, citra terminum prælo-
" cutum. Sic autem negotio inchoato, generis humani ad-
" versarius et discordiarum seminator, tam ortas multiplicare
" satagit discordias, quam plurimos alios pacificatos ad male-
" faciendum stimulare, adeo quod dicti prælati, et si volue-
" rint, non tamen valuerunt inceptum ad effectum perdu-
" cere prælocutum, imminentibus tam mortis quam salutis
" corporis periculis. Unde protestor, nomine præfatorum do-
" minorum meorum, quod ipsi parati sunt, et pro loco et
" tempore parati erunt, coram judice competenti innocentiæ
" suæ veritatem et diligentiæ constantiam legitime declarare.
" Dico etiam, nomine prænominatorum dominorum meorum
" episcoporum, quod nec ipsi læsi de suis malefactoribus nec
" clam nec palam ausi fuerunt deponere querimoniam, immo

[1] *grassantium*] crassantium, MS.

" nec quemquam malefactorum nominare, cum ipsorum de- A.D. 1264. July.
" prædantium, et in res et in personas, sine acceptatione Reasons alleged for the conduct of the bishops and barons.
" earum, irruentium, nemini parceret oculus nec ullis de-
" ferret[1] privilegiis. Item pro eo quod dudum majores
" regni deprædationibus et spoliationibus ecclesiarum et ec-
" clesiasticarum personarum, et bonorum in eisdem ecclesiis
" repositorum, irretiti, in puplica congregatione Londoniis
" facta, ab episcopis provinciæ Cantuariensis super celeri
" emendatione et competenti satisfactione solempniter et
" legitime ammoniti, tam domini regis quam totius regni
" nomine, unanimiter responderunt, quod, optenta regni tran-
" quillitate et pace firmata, facerent omnibus ecclesiis et
" personis læsis satisfactionem, quantum in ipsis est, de-
" bitam exhiberi, appellantes sedem apostolicam, ne quid
" asperum vel durum contra eos impetraretur, statueretur,
" seu per executionem aliquam mandaretur; ex hiis, dictorum
" dominorum meorum episcoporum circa officii sui execu-
" tionem debitam allego diligentiam; allego etiam quod, si
" caput ipsorum præsens extitisset, et eisdem malefactorum
" audaciam comprimere volentibus affuisset auctor et auxili-
" ator, liberius officium suum exercuisse potuissent, præser-
" tim cum suis suffraganeis super hoc et ad hoc faciendum
" specialiter fuerit requisitus; præterea, cum propriæ sa-
" lutis discrimini et mortis periculo nullum compellant jura
" ad obediendum, sic ubi multitudo est in causa, potius
" suadent esse detrahendum severitati. Ne igitur ibi figatur
" culpa ubi culpa non est, et innocens inmerito et saltem
" de facto puniatur; Ego Walterus, procurator supradicto- Formal protest and appeal, against any sentence of excommunication or interdict.
" rum episcoporum, in scriptis ad sedem apostolicam, et in
" subsidium ad consilium generale, nomine dominorum
" meorum appello, ne quis ordinarius, seu a quacumque sede
" legatus, aliquid contra eos circa res vel personas statuat,
" vel statuere præsumat, vel quamcumque pœnam suspen-
" sionis, interdicti vel excommunicationis, prætextu injuria-
" rum prædictarum adhuc inultarum, personis vel rebus
" infligere, præsertim cum, quiescente hostilitate et turba-
" tione regni sedata, parati sint universi et singuli, tam
" omnibus querelantibus justitiæ exhibere complementum,
" quam cessantibus actoribus et accusatoribus ex officio suo
" cognoscere et vindicare, quatenus jura permittunt et ratio

[1] *deferret*] præferret, MS.

A.D. 1264. July. " suadet æquitatis. In cujus rei testimonium, huic libello " appellatorio sigilla plura apponi procuravi."

Death of pope Urban IV., and delay in choosing a pope.

Tempore illo quo in Anglia hæc gesta sunt, citra scilicet Purificationem beatæ Virginis, mortuus est papa Urbanus,[1] qui dictum legatum ad Angliam destinaverat. Quo defuncto, in electione alterius papæ tanta discordia facta est inter cardinales, ut vix in aliquem consentirent. Tandem diu hoc habito, dictus Gwido Sabinensis episcopus, qui antea fuerat miles uxoratus, tunc autem in Angliam apostolicæ sedis legatus, per

The legate is himself elected.

cardinales revocatus est; et, in ipsum demum consentientes, eundem in papam consecraverunt; qui et Clemens vocatus est. Erectus autem in pontificatus culmine Angligenas despexit, eo quod legationis tem-

His dislike to the English.

pore ingressum in Angliam habere non potuit, ideoque episcopos Angliæ et barones, quoad vixerit, persecutus est. Idem vero papa, procurante et agente in curia

He grants a triennial tenth to the king.

Romana magistro Willelmo Bonquer, concessit domino regi Angliæ decimam per triennium omnium ecclesiarum totius Angliæ tam temporalium quam spiritualium ad reparationem jacturæ quam pro guerra incurrerat.

Bellum de Evesham.

A.D. 1265. Quarrel between the earls of Leicester and Gloucester.

Eodem anno, non multum etiam post bellum de Lewes, orta est contentio inter comitem Leycestriæ et comitem Gloverniæ, propter castra regis et barones in dicto bello captos et incarceratos; quorum custodiam comes Leycestriæ sibi retinuit, comite Gloverniæ reclamante et dicente se debere medietatem omnium castrorum et incarceratorum de jure optinere: et sic discordantes ab invicem discesserunt et inimici remanserunt. Chron. Dover, f. 47.

MCCLXV. Citra Pascha dominus Eadwardus, apud Hereforde cum domino rege existens sub custodia comitis Ley-

[1] Urban IV. died Oct. 2, 1264; the cardinal Guy, the legate, was elected pope Feb. 5, 1265.

[2] *Citra*] Circa, Chron. Dover. Edward's escape took place May 28; Easter fell April 5.

Chron. Dover, 47.

cestriæ, vel quasi relinquens consilium dicti comitis, ascensoque equo fugit; et associatis sibi comite Gloverniæ multisque baronibus Angliæ, magnum adunavit exercitum, castrumque Gloverniæ obsedit et accepit, rege et comite in Marchia Walliæ tunc existentibus. Eodem anno pridie nonas Augusti commissum est prælium apud Evesham, in quo occubuerunt comes Leycestriæ et Henricus filius ejus, Hugo le Despenser justitiarius Angliæ, quorum nomina solius Dei scientia recolit; et quoniam pro pace terræ et veritate interfecti sunt, innumerabilia per ipsos, ut dicitur, a Domino fiunt miracula.

A.D. 1265. Escape of Edward.

Battle of Evesham, Aug. 4.

Eodem anno, die Jovis proxima ante festum Omnium Sanctorum, applicuit apud Dovoram domina Elianora regina Angliæ, quæ moram fecerat in partibus transmarinis fere per triennium. Cui dominus Eadwardus obviam cum magno exercitu Dovoræ venerat, castrumque Dovoræ in custodiam suam recepit, Johannemque de la Haye ab ejusdem castri custodia ammovit, et comitissam Leycestriæ inibi commorantem ejecit; dominum Galfridum de Novavilla constabularium præfecit, donec de alio provideretur, quod postea factum est de Mathia de Bezilles.

Oct. 28. The queen lands at Dover.

Edward takes the castle and removes the countess of Leicester.

Eodem anno, cum dicta regina applicuit apud Dovoram Octobonus, diaconus cardinalis ecclesiæ Romanæ, in Angliam legatus; et ecclesiam conventualem Sancti Martini Dovorensem ecclesiastico supposuit interdicto, similiter et totam villam. Sed in crastino, idem solvens interdictum, ad Cantuariam iter arripuit, et Londonias accedens, accersitis ibidem omnibus prælatis Angliæ, generale concilium celebravit in crastino Sancti Andreæ apostoli. In quo concilio plures suspendit episcopos. Contra quem episcopus Wyntoniensis, episcopus Londoniensis, et episcopus Cicestriæ, sollempniter appellantes, curiam Romanam petierunt; episcopus vero Wigorniensis, senio et debilitate pressus Romam adire non potuit, tamen pro statu suo appellans in suo proposito viriliter permanebat.

The legate Ottobon lands.

He holds a council, Dec. 1.

Appeal of the bishops.

Eodem anno, citra Purificationem, dominus Simon, filius comitis Leycestriæ, ut dicebatur, collecto magno exercitu cum domino Johanne Devyle et Baldewyno Wake et multis aliis sibi adunatis, quandam insulam Angliæ, quæ Axolme dicitur, occupaverunt, terram circumpositam ubique vastantes.

The younger Simon seizes Axholm (Feb. 1266).

A.D. 1266. Simon is summoned to London, and escapes by Winchelsea to France, Feb. 10.

Quo conperto dominus Eadwardus, multis adunatis, ipsos in insula debellare proposuit; sed minime potuit, quoniam insulam omni parte fluvio circumdatam introire nequivit. Sed mittens nuntios ad eosdem insulanos, ut ad pacem regis venirent mandavit. Quibus nolentibus, mandavit domino Symoni ut ad Londonias, obsidibus pro eo positis, de pace tractanda secure veniret. Quo veniente et nichil proditionis excogitante, in crastino adventus sui ad Londonias vidit obsides pro se positos e vestigio post tergum advenisse. Quibus visis, se deceptum obstupuit; tandem nactus temporis opportunitatem, scilicet feria tertia in capite Jejunii, sub noctis silentio, domino Eadwardo hoc nesciente, ad Winchelse iter arripuit, paucis tamen armatis sibi comitantibus. Ibique naviculam præparatam inveniens ad partes Galliæ transvectus est. Quo comperto, dominus Gwido, frater ejusdem Simonis, de castro de Windlesores ad Dovoram est delatus, carcerali custodia mancipandus. Chron. Dover, f. 47. [MCCLXVI.]

Guy de Montfort imprisoned.

Walter Cantilupe dies, Feb. 12.

Eodem anno, pridie idus Februarii, obiit magister Walterus de Cantilupo, episcopus Wigorniensis; et interdicta est electio capituli eorum ab Otobono Legato. Sed postea, agente rege, electus est magister Nicholaus de Ely,[1] cancellarius Angliæ, in eundem episcopatum. Eodem anno obiit magister Simon de Watthune, episcopus Norwicensis; et electus est et consecratus ejusdem loci prior ab archiepiscopo Ragensi apud Londonias, præsente legato.[2]

Elections to Worcester and Norwich.

Submission of the Cinque Ports, March 18.

Eodem anno, die Jovis ante Ramos palmarum, apud Winchelse venerunt ad pacem domini regis et domini Eadwardi omnes piratæ Quinque Portuum, qui fere per triennium mare inhabitantes alienigenas deprædati sunt, omnesque per mare transeuntes aut bonis spoliati aut in mari ab ipsis submersi sunt; concessitque ipsis dominus rex omnes

---

[1] Nicolas of Ely was bishop of Worcester from 1266 to 1268, and was then translated to Winchester. He was consecrated at Canterbury Sept. 19, 1266.

[2] Roger Skeving was consecrated to Norwich on the 4th of April 1266, at S. Paul's; "a Ragensi "archiepiscopo;" cf. MS. Addl. 5444. The archbishop of Rages, in Media (Flor. Wig. Cont., ii. 215), acted as suffragan in the diocese of Norwich for several years. He is called William (ib.), in the Chronicle of Barnwell (Chr. Rishanger, p. 150); and is likewise described as an Englishman and archbishop of Edessa; ib. p. 54.

Chron. Dover, f. 47.

libertates, in terra et in mari, quas antea habere consueverant, et super hoc litteras domini regis inde confectas optinuerunt. A.D. 1233. April 23.

MCCLXVI. In nocte Sancti Georgii apud Dovoriam in castro constitutus dominus Guido, filius comitis Leicestriæ, omnibus in eodem castro dormientibus, carceralem evasit custodiam, qui, muro pertransito et navicula inventa, in Franciam delatus est. Escape of Guy de Montfort. Eodem anno, iiii^to kalendas Junii, apud portum de Hethe applicuit dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus, qui per quadriennium in partibus transmarinis demoratus est. Return of Boniface, May 29. Eodem anno citra festum Sancti Johannis Baptistæ obsessum est castrum de Kenilgworthe a domino rege Angliæ, omnibus fere nobilibus adunatis totius Angliæ. Siege of Kenilworth, June 24 to Oct. 28. In quo castro fuerunt dominus Johannes de La Ware, Henricus de Hastinges, et plures alii, viriliter castrum defendentes, a dicto festo Sancti Johannis usque ad festum apostolorum Symonis et Judæ. In quo festo dominus rex et Octobonus legatus, congregatis omnibus Angliæ magnatibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et omnibus prælatis cujuscumque ordinis, apud Norhampthoniam parlamentum et concilium generale de statu regni tenuerunt. Parliament at Northampton. Eodem tempore barones Angliæ exhæredati insulam de Hely occuparunt, et, cum multis armatis eam inhabitantes, patriam deprædarunt, quia unde viverent non habebant. Refugees in Ely. Eodem anno citra Natalem Domini magister Walterus Giffard, epi-

f. 48.

copus Bathoniensis, postulatus est in archiepiscopum Eboracensem ; et electus est magister Willelmus de Bucton[2] archidiaconus Bathoniensis, et consecratus est apud Farnham ab episcopo Wigorniensi de mandato et voluntate domini Cantuariensis. Elections to York and Bath.

Eodem anno post Purificationem, dominus Rogerus de Leyburne factus est custos totius Cantiæ, fecitque sibi barones Quinque Portuum fidelitatem ex præcepto regis jurare. A.D. 1267. Roger Leyburne made custos of Kent. Eodem anno, citra festum beati Gregorii, venit domina Elianora regina Angliæ ad castrum Dovoræ, in quo morata est usque ad festum translationis Sancti Thomæ martiris, ad quod festum Cantuariam accedens versus Londonias iter arripuit. Queen Eleanor at Dover.

---

[1] William Bucton was elected to the see of Bath in succession to archbishop Gifford, and consecrated soon after Easter 1267. MS. Addl. 5444.

A.D. 1267. April 9. The earl of Gloucester occupies London and is joined by the Ely refugees.

M°CC°LX°VII°. Quinto idus Aprilis venit dominus Gilbertus de Clare, comes Gloverniæ, apud Londonias, fecitque cives Londonienses sibi fidelitatem jurare, rege apud Cantebregiam morante, et nobiles insulam de Ely occupantes invadere disponente. Johannes vero de Eyvile, et alii barones in Ely existentes, et tanquam captivi vitam deducentes, de mandato comitis insulam relinquunt, et, nesciente rege, ad comitem accesserunt, ab eodem tantum non aliunde auxilium sperantes, jurantes eidem communiter se velle cum eodem vivere sive mori, et contra regem et suos, si casus ingrueret, bellum inire, si terras sibi ablatas non restitueret. Quo comperto, dominus rex comitem et barones in Londoniis existentes obsidere disposuit, et considerans suos ad tantam obsidionem non posse sufficere, per dominum Rogerum de Leyburne Francigenas sibi in auxilium fecit convocare, scilicet de Sancto Paulo et de Bolonia comites;[1] qui apud Dovoram pridie kalendas[2] [Junii] applicuerunt, centum milites secum ducentes cum equis et armis, ad regem properantes, et cum rege apud Stratford fere per mensem morati, sed reddita civitate Londoniarum, iter quo venerant repedarunt. Comes enim et barones cum rege pacificati sunt, et pax formata et proclamata est, ita quod terras suas libere possideant, sed domino regi per quinquennium tertiam partem proventuum inde persolvant; et hoc provisum fuit per regem Alemanniæ, comitem Warenniæ, comitem Marescallum et Philippum Basset, et plures alios, qui ad ista observanda similiter cum domino rege pariter juraverunt. Sed, quia Rogerus de Mortimer et complices sui de Marchia hujusmodi provisioni resistebant, rex ad Scropesberi iter arripuit super hoc iterum parlamentum habiturus.

Chron. Dover, f. 48.

The king summons help from France, May 31.

Submission of the earl and his associates.

The king goes to Shrewsbury.

A.D. 1268. Parliament at London.

Eodem anno, citra Purificationem, tenuit dominus rex parlamentum suum apud Londonias, ad quod vocatus Marthias de Bezilles constabularius castri Dovoræ, qui ab ejusdem castri custodia amotus est, et dominus Stephanus de Penherst[3] per dominum Eadwardum constabularius effectus est.

---

[1] Robert count of Boulogne, and Guy III^r count of S. Pol.

[2] *kalendas*] "die Lunæ proxima "post festum Sancti Augustini Anglorum apostoli." Chron. Dover. The Monday after the feast of S. Augustine in 1267 was the 30th of May.

[3] *Penherst*] Penecestre, Chr. Dover. This seems to be the right form; cf. Parliamentary Writs, i. 775.

Chron. Dover f. 48.

Eodem anno, citra Purificationem fere per mensem, fuit ventus ita vehemens qualis non fuerat centum annis antea, ut dicebatur, ecclesias per loca et domos subvertens, qui in terra et in mari innumerabiles tempestates dicitur perpetrasse. Eodem anno, circa mediam Quadragesimam, in curia Romana obiit magister Johannes de Excestre episcopus Wintoniæ, et postulatus est in eundem episcopatum magister Nicholaus de Ely episcopus Wigorniensis.

A.D. 1268. Great storm.

Death of the bishop of Winchester, March.

MCCLXVIII. In vigilia Tyburcii et Valeriani martyrum, ex consensu prioris et conventus Dovoræ, tradita est ad firmam eorundem portio thelonci portus maris Thomæ et Josepho filiis Vigilii,[1] per annum, unum pro centum et decem libris sterlingorum, et hoc per manum domini Bonefacii Cantuariensis archiepiscopi, quia dictus prior et conventus eidem in tanta summa pecuniæ tenebantur.

April 13. The monks of Dover let their share of the port dues to two Italians.

Eodem anno post quindenam Paschæ tenuit legatus generale concilium apud Londonias, adunatis ibidem omnibus prælatis totius Angliæ. Proposuerat enim quædam statuta, quæ ipse confecerat; contra quæ, ut dicitur, puplice appellatum est. Miserat etiam dominus papa legato quandam litteram in qua dominus papa absolvit dominum Symonem de Munfort comitem Leycestriæ, et omnes qui cum eo occubuerunt, et omnes qui actu vel voluntate ei consentiebant; adiciens quod curia Romana in sententia contra eum lata decepta fuerat. Eodem anno, iii° idus Octobris, obiit Willelmus de Bucwelle prior Dovoriæ apud Cantuariam, et ibidem sepultus est in cimiterio Sanctæ Trinitatis. Et creatus est prior in eundem prioratum frater Ricardus de Wencheape[2] sacrista Cantuariensis a domino Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo apud Aldintone, in die apostolorum Symonis et Judæ, et die Jovis proxima ante festum beati Martini per eundem Bonefacium installatus est.

April 22. Council at London.

Absolution of Simon de Montfort.

Richard Wenchepe made prior of Dover, Oct. 28.

Eodem anno, in translatione beati Edwardi, apud Westmonasterium dominus rex maximum parlamentum tenuit. Ubi congregatis omnibus magnatibus terræ, archiepiscopis, episcopis, abbatibus et prioribus cujuscumque ordinis, contra jus et consuetudinem Cantuariensis ecclesiæ, in civitate Londonensi archiepiscopus Eboracensis in præsentia domini Cantuariensis archiepiscopi, elevata cruce, processit. Ob quam

Oct. 13. Great parliament at London.

[1] *Vigilii*] de Bononia, add. Chr. Dover.

[2] *Wencheape*] See above, pp. 192, &c.: he was deposed in 1272.

A.D. 1268. Oct. 13. causam dominus Cantuariensis civitatem Londoniarum ecclesiastico confestim subposuit interdicto. Eodem anno, die Lunæ proxima ante festum beati Martini, dominus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus Dovoriam transfretaturus accessit; et non habens ventum prosperum, moratus est ibidem quinque diebus. Die vero Sancti Martini in ecclesia conventuali magnam missam celebravit. Die vero Mercurii proxima transfretavit ad partes suas Sabaudiæ.[1] Chron. Dover, f. 48.

Boniface goes to Savoy, Nov. 14.

Death of the pope. Nov. 29. Eodem anno, in vigilia beati Andreæ, obiit Clemens papa;[2] et facta dissensione in alterius papæ electione fere per annum dilata est. Eodem anno citra Natalem Domini obiit Petrus de Aqua-blanca episcopus Herefordensis, et electus est in eundem episcopatum dominus Johannes le Bretun,[3] canonicus ejusdem ecclesiæ, qui pro confirmatione transfretavit apud Dovoriam ad archiepiscopum Cantuariensem in Sabaudia commorantem.

Succession at Hereford.

A.D. 1269. Feb. 25. Justices at Dover. Eodem anno, in crastino Sancti Mathiæ apostoli, venerunt Dovoriam milites tres missi a domino rege, videlicet Robertus Walrand, Robertus de Brus, et Willelmus de Cobeham, simul cum Stephano de Penherst constabulario Dovoriæ, justitiarii itinerantes, tenueruntque placita sua de Quinque Portubus infra libertatem portus Dovoriæ, quod nunquam retroactis temporibus visum est.

April 11. Marriage of Edmund with the countess of Aumâle. MºCCºLXºIXº. Die Martis proxima post festum Sancti Ambrosii, dominus Eadmundus filius regis nupsit comitissæ de Aubemarle[4] apud Westmonasterium, præsente rege et multis aliis Angliæ nobilibus. Eodem anno eodem die applicuit apud Dovoriam veniens de archiepiscopo dominus Johannes le Bretun, electus Herefordiæ, qui apud Dovoriam compulsus est morari usque ad adventum domini Eadwardi; quoniam suggestum est eidem, ut dicebatur, quod idem electus contra profectum regni aliqua procurasset; super quo inquisitionem facturus die Sanctorum Tyburcii et Valeriani dominus Eadwardus Dovoriam accessit; et, habito cum eodem electo super

April 14. Edward is at Dover.

[1] *Eodem anno . . . . Sabaudiæ*] The whole of this paragraph is illegible in the Chronicle of Dover, except that here and there a word or fragment of a word indicates that the text of the two MSS. is still identical.

[2] Clement IV. died Nov. 29, 1268.

[3] John Breton had the royal assent Jan. 12, 1269; Hardy's Le Neve, ii. 459.

[4] Avelina de Fortibus, sister and heiress of Thomas, the last earl of that house; her death is recorded further on in 1275. She left no issue.

Chron. Dover, f. 48.

hoc colloquio, in osculo pacis dimisit cum. Eodem anno, in crastino inventionis Sancti Stephani, applicuit apud Dovoram dominus Ricardus rex Alemaniæ, veniens de transmarinis, ducens secum uxorem[1] suam quam in Pascha antea sibi desponsaverat in terra Alemanniæ. Eodem anno, mense Julii, obiit magister Stephanus de Monte Luelli,[2] archidiaconus Cantuariensis, in Sabaudia, domino Cantuariensi ibidem existente; qui litteratorie magistrum Hugonem de Mortuomari, tunc temporis in Anglia existentem, archidiaconum præfecit. Eodem anno, die Lunæ proximo post festum Sancti Laurentii, transfretavit dominus Eadwardus cum domino Henrico filio regis Alemanniæ et Rogero de Leyburne, et pluribus aliis nobilibus Angliæ, apud Dovoram, et sic ad petitionem regis Franciæ Parisius pervenit; ubi idem rex parlamentum suum tenuit; qui rogavit eundem Eadwardum, ut cum eodem ad Terram Sanctam iter arriperet. Quo annuente, facti sunt concordes ad invicem, pro se et pro hæredibus eorum, de omnibus retroactis, si qua contra eum attemptata fuerint. Recedens igitur a Francia dominus Eadwardus applicuit apud Dovoram in vigilia natalis beatæ Mariæ, occurrente sibi obviam uxore sua cum multo apparatu. Eodem anno, in vigilia Sancti Mathiæ apostoli, dominus Gilebertus de Clare, comes Gloverniæ, apud Dovoriam transfretavit versus regem Franciæ, cum centum militibus, qui antea diversis locis, ut dicebatur, transierant. Et statim postea dominus Eadwardus accessit cum uxore sua ad castrum Dovoriæ, qui etiam transfretare disposuerat, sed variis præpeditus et detentus negotiis transfretare noluit vel non potuit, sicut regi Franciæ pepigerat, quando ultimo in transmarinis fuerat. Misit tamen filium suum dicto regi obsidem ob pactum firmandum quod cum eodem pepigerat; sacramento enim præstito, eidem regi promiserat quod cum eodem versus Terram Sanctam iter arriperet, et quasi unus baronum suorum et de familia sua existeret. Mutuaverat etiam a dicto rege quandam summam pecuniæ ad illius itineris expensas perficiendas, videlicet septuaginta milia librarum Turonensium, ad quam pecuniam infra triennium fideliter persolvendam, prout litteratorie inter eos

A.D. 1269. Aug. 4. Richard, king of the Romans at Dover.

Hugh Mortimer made archdeacon of Canterbury.

Edward goes to Paris, Aug. 12.

His agreement with Lewis IX.

He returns, Sept. 7.

The earl of Gloucester goes to France. (Feb. 24, 1270.)

Negotiations about the crusade.

---

[1] *uxorem*] Beatrice of Falkenstein (Falkenberg); married June 16, 1269.

[2] Stephen of Mont Luel is probably identical with Stephen de Vicenna, who succeeded Simon Langton in 1248; M. Paris (ed. Wats,), p. 755; Hardy's Le Neve, i. 39.

A.D. 1270. Provision for the expenses of the crusade.

conventum est, obligavit dicto regi omnes proventus et obven- Chron. Dover, f. 49.
tiones[1] omnium terrarum et possessionum, quas dictus Eadwardus in transmarinis possidet, usque ad satisfactionem dictæ pecuniæ. Dominus etiam rex Angliæ eidem Eadwardo concessit, ad illius itineris expensas, vicesimam partem omnium mobilium totius Angliæ, non obstante aliqua libertate. Unde de baronibus Quinque Portuum quingentas sexaginta libras extorsit. Comes autem Gloverniæ, qui mare transierat, ut prælibatum est, a rege Franciæ, ut secum ad Terram Sanctam peregrinationem arriperet, multipliciter rogatus est. Suggesserat enim dicto regi dictus Eadwardus se non posse cum eodem, sicut jam pepigerat, ad Terram Sanctam secum proficisci, nisi dominus comes illud idem faceret. Et ob hanc causam dictus comes a rege vocatus; sed cum ad hoc precibus regis induci non posset, cum pace ad Angliam dimissus, apud Arewelle, ut dicitur, applicuit.

The earl of Gloucester refuses to go.

Death of archbishop Boniface, July 18.

M°CC°LXX°. Anno[2] Domini millesimo cc° septuagesimo, xv° kalendas Augusti, obiit venerandæ memoriæ Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus in partibus suis Sabaudiæ, in quodam castro Sancta Helena vocato; qui Cantuariensem ecclesiam strenue rexit per viginti novem annos, consecratus autem viginti sex, menses sex et sexdecim dies. Qui multa bona ecclesiæ suæ et libertates sibi et successoribus suis cum magno labore et expensis magnis adquisivit; videlicet omnem visitationem per totam suam provinciam, tam in capitibus quam in membris, visitatione diei per dominum papam taxata quatuor marcis sterlingorum; omnibus suffraganeis suis sibi resistentibus cum capitulis suis. Item iste dominus Bonefacius composuit cum capitulo suo Cantuariensi de placito returnii brevium, quod per multum tempus duraverat, et maxime a tempore beati Eadmundi prædecessoris sui, et conventum suum,

His achievements as archbishop.

[1] *obventiones*] civitatis et terræ Burdegalensium, Chron. Dover.

[2] At the death of Boniface the correspondence between the Continuation of Gervase and the Chronicle of Dover seems to come to an end; although, as will be seen below, there is some probability that the former continues to be written by a monk of Dover. The Chronicle of Dover places the archbishop's death on the 11th of July.

Chron. Dover, f. 49.

sicut superius scriptum est. Ista compositio superius scripta est, in illo anno quo facta fuit, scilicet anno Domini MºCºCº quinquagesimo-nono.[1] A.D. 1270.

His agreements with the chapters of Rochester, Lincoln, and Salisbury.

Item cum episcopo Rofensi et capitulis Lincolniensi, Salesberiensi, et domino Ricardo comite Gloverniæ, in certa forma de omnibus contentionibus inter ipsos prius habitis. Item acquietaverat archiepiscopatum suum de viginti duobus millibus marcarum, in quibus tenebatur per prædecessores suos: videlicet per Stephanum, Ricardum magnum, et Sanctum Eadmundum; unde de illa aula nobilissima quæ in Cantuaria sita est, quam Hubertus prædecessor suus inchoavit, et Stephanus post ipsum contra translationem beati Thomæ martyris egregie consummavit, solebat ipse Bonefacius inter suos familiares ludendo dicere: "Eya, per Cris- "tum, prædecessores mei istam aulam cum magnis "expensis fecerunt; bene quidem fecerunt, sed expen- "sas ad illam construendam nisi de pecunia mutuata "non invenerunt. Videtur quidem mihi quod ego "illam feci, quia illorum debita persolvi:" et sic fecit ut præscriptum est.[2]

His economies.

He paid the debts of his predecessors.

The chapter create an official, Geoffrey of Romney,

In illo anno, statim post mortem dicti Bonefacii archiepiscopi, capitulum Cantuariense creavit officialem suum, sicut consuetudo requirit in ecclesiis vacante sede, fratrem Galfridum de Rumenal, monachum ejusdem ecclesiæ; qui officialis bene se habuit, viriliter et strenue illam jurisdictionem defendebat contra suffraganeos prædictæ ecclesiæ, et contra alios æmulos suos illam impugnantes. Unde casus accidit quod, facta electione in ecclesia Salesberiensi de magistro Roberto de Wichamtune,[3] confirmata fuit per prædictum capi-

and confirm the election to Salisbury.

---

[1] See above, p. 208.

[2] The foregoing account of Boniface's benefactions is incorporated by Stephen Birchington in his lives of the archbishops; Angl. Sac. i. 11. It is followed by a blank of two half columns in the MS., which henceforth ceases to have any more than the ordinary historical matter in common with the Dover Chronicle.

[3] Robert of Wickhampton, bishop of Salisbury, 1274–1284.

A.D. 1270. Other acts of the chapter during the vacancy of the see.

tulum et officialem suum, et postea in curia Romana approbata et ratificata; unde ecclesia Cantuariensis in plena possessione est ad confirmandas electiones, vacante sede, si contigerit, et alia jura exercenda quæ ad jurisdictionem illam pertinent. Unde decanus Herefordensis,[1] eo quod injuste de decanatu suo per suum episcopum spoliatus erat, et alius contra justitiam intrusus, coram prædicto officiali illum convenit, et per sententiam diffinitivam decanatum suum recuperavit.

The monks fix a day for electing an archbishop, Sept. 9.

Igitur, ut supra diximus, mortuo dicto domino Bonefacio archiepiscopo, monachi Cantuarienses multum erant solliciti de ydoneo pastore eligendo; et diem eligendi statuerunt, scilicet in crastino Nativitatis gloriosæ Virginis; ad quem diem multi convenerunt. Et cum dominus Eadwardus, filius regis Henrici Angliæ, esset in itinere versus Terram Sanctam, prævenit diem electionis [2] et venit Cantuariam, supplicansque ex parte patris sui et ex sua, ut secundum Deum eligerent, ut ad utilitatem et tranquillitatem regni et sacerdotii, et et diem statutum de electione facienda prolongarent. Et sic petiit, ut dicebatur a pluribus, quod sperabat conventum inducere ut dominum Robertum Burnel clericum suum eligeret; et ex parte patris et matris suæ fuit sic supplicatum. Videns vero conventus in tali mora imminere periculum, precibus talium non adquieverunt, sed die statuto processerunt ad electionem, et per septem fratres, per capitulum electos, qui auctoritatem habuerunt eligendi sive postulandi; quorum fratrum nomina hic interserere curavimus; Guillelmus de Refham, Guillelmus de Berkinge, Thomas de Sturie tunc supprior, Johannes de Boctune,

Edward asks for a postponement.

The convent persist and choose seven compromisers.

[1] Probably Giles of Avenbury; John of Aqua-blanca, who succeeded in 1278, was no doubt a relation of the late bishop, and there may have been some litigation as to the appointment; see Hardy, Le Neve, i. 476.

[2] According to the Dover Chronicle Edward's visit to Canterbury took place on the octave of S. Lawrence, Aug. 17.

Willelmus de Bereginge junior, Petrus de Hycham,[1] Willelmus de Cerringe. Isti septem seorsum positi, secundum consuetudinem ecclesiæ et morem eligentium, invocata Sancti Spiritus gratia, elegerunt Adam de Chilindenne, priorem dictæ ecclesiæ, et in capitulo conventui denuntiaverunt; et super pulpitum populo puplicaverunt. A.D. 1270. Sept. 7. Adam of Chillenden chosen.

Ad istam electionem venit frater Ricardus de Wenchepe prior Dovoriæ, non vocatus cum vocari debuisset secundum jura, tanquam monachus et professus illius ecclesiæ, ut electioni interesset, vel saltem pro eligentibus Deum oraret, ut bene eligerent;[2] et, ut sibi videbatur et aliis viris discretis, quod ab illa electione non deberet excludi, ratione præmissa. Et, cum constaret conventui quod præsens esset, statim in capitulo fiebat mentio de suo adventu, et murmur factus est magnus inter illos, utrum deberet intrare vel non. At ille prior qui præsidebat talia verba dixit, " et si placeret vobis, ego dico pro me, quod bonum " esset et utile, ut esset nobiscum in tractatu isto, " quoniam bonus est et discretus." Alii reclamabant dicentes, " Bene scimus quod bonus homo est, sed " nichil habet juris in ista electione, et super hoc " habemus privilegium a tempore cujusdam Willelmi " prioris Dovoriæ prædecessoris sui, qui in capitulo " isto renuntiavit jus suum in electionibus pro se et " monachis suis in perpetuum, tempore beati Ead- " mundi archiepiscopi, et super hoc confecta fuit com- " positio inter ecclesiam Cantuariensem et Dovoren- " sem, signata et confirmata sigillo illius sancti, et " postea per papam." Auditis istis rationibus, prior Dovoriæ non reclamavit nec appellavit, sed siluit et humiliter se habuit, et in cameram suam intravit.

The prior of Dover claims to take part in the election.

Discussion on the subject.

The prior of Dover submits and retires.

[1] *Petrus of Hycham*] This is no doubt Peter of Yckham the historian, whose career and writings are involved in great obscurity. See Hardy's Catalogue of Materials &c., iii. 271.

[2] *eligerent*] eligendi, MS.

A.D. 1270. The elect goes to Haute-combe.

Dominus electus in brevi versus curiam mare transivit contra prohibitionem regiam, et contra voluntatem multorum amicorum suorum, et ad Altecumbam festinavit, et ibi remansit usque post Pascha sequens.

The prior of Dover, on his way abroad, is summoned by the official to Canterbury.

Accidit eo tempore quod frater Ricardus, prior Doveriæ, maxima corporis sui urgente necessitate, mare transire proposuit, et nuntium suum præmiserat ad locum certum, ubi hyemare disposuerat; et cum omnia ibi essent parata, ut moris est talium qui extra regnum volunt morari, et ecce suborta est procella ; quod novus officialis jam creatus, ut supra diximus, citavit dictum priorem Dovoriæ quod tali die Cantuariam veniret, et in capitulo suam præsentiam exhiberet, tractaturus de negotiis ecclesiæ sibi et illis tangentibus. Ista citatio facta fuit per Willelmum Mortimer et per Willelmum Oysel, in manerio dicti prioris de Syberteswold. Prior vero respondit illis, quod libenter veniret sine citatione, et voluntatem illorum audiret. In crastino vero accessit prior ad ecclesiam suam tractaturus cum conventu suo de ista citatione; et responsum fuit ei a quibusdam dicentes, "Domine, jam sedes Cantuariensis "vacans est; et nos dubitamus, quod iste novus offi- "cialis vocavit vos, ut nos similiter vobiscum simus "ei et capitulo subjecti in istâ vocatione; sed bene "privilegiati sumus quod, vacante sede Cantuariensi, "non debemus alicui obedire, nisi priōri nostro et "domino regi in spiritualibus et in temporalibus;" et addiderunt, "Vos non tenemini ad citationem illorum "venire, nec in aliquo, sede vacante, illis obedire."

The prior asks advice of his own convent,

who urge him not to comply.

He sends an excuse and appeals to the future pope.

Nichilominus prior ad cautelam scripsit capitulo et officiali litteram excusatoriam per magistrum Thomam de Hackintune, et similiter in illa littera appellavit pro statu suo et conventu suo ad papam futurum,[1] contra omnia gravamina a dicto officiali sibi infligenda;

[1] The papacy was vacant from the death of Clement IV., Nov. 29, 1268, to the election of Gregory X., Sept. 1, 1271.

et sic in crastino Sancti Clementis mare transivit. A.D. 1270. Nov. 24. He goes abroad. Audito transitu prioris, statim a multis suspicabatur quod mare transisset et ad curiam Romanam festinaret, contra electionem impugnandam; quia electioni non interfuit, ut superius dictum est; quod omnino falsum fuit, sicut postea patebit. Statim post transitum prioris, iterum et tertio citavit eum officialis, ut die Jovis proxima post festum Sancti Clementis papæ in ecclesia Christi Cantuariensi compareret; ad quem diem accessit subprior Dovorensis, et per legitimum procuratorem sollempniter coram officiali in pleno consistorio contra omnia gravamina ad papam futurum appellavit. Qui officialis, audita appellatione, personam prioris in scriptis excommunicavit. Igitur, non modico tempore elapso, de consilio amicorum accessit prædictus supprior Cantuariam, locuturus cum dicto officiali, volens caute inquirere super quibus articulis personam prioris sui disposuit prægravare. Quod cum ab eo inquisivisset, prorupit statim in verba minarum et contumeliæ, monendo nos vivæ vocis oraculo quod sine mora quasdam petitiones inclusas sibi et capitulo ecclesiæ Christi faceremus.[1] Supprior vero timens ne inicerent manus in eum, secundum quod aliquis eorum voluit, humiliter respondit, quod per se ipsum hoc facere non potuit sine consilio capituli sui. De consilio igitur clericorum suorum qui interfuerunt, diffinitum fuit quod mitterent conventui Dovoriæ easdem petitiones in scriptis. Quod quidem subsecutum est. Nam die tertia venerunt duo monachi Cantuarienses Dovoriam, deferentes secum dictas petitiones in scriptis, quas cum recepissem, statim armiger eorum protulit quandam monitionem et signatam sigillo officialitatis, quod qualibet semota difficultate supprior et conventus Dovoriæ præfatas monitiones eis obsequenter face-

He is summoned to appear at Canterbury Nov. 28.

The subprior attends and appeals.

The prior is excommunicated.

Violence of the official.

The demands of the official referred to the convent at Dover.

[1] This seems to show that the task of continuing the Chronicle had now fallen to a monk of Dover.

A.D. 1270. Dec. 21. Appeal of the convent of Dover against the official.

rent. Igitur post recessum nuntiorum, die beati Thomæ apostoli, solempniter in scriptis appellavimus, ne aliquid præfatus officialis attemptaret, quod esset in præjudicium dictorum supprioris et conventus dictæ ecclesiæ beati Martini, seu gravamen. Hiis igitur ita gestis, venit dominus Anselmus de Estria,[1] ducens secum Willelmum Mortimer Dovoriam die beati Johannis

Dec. 27. They are threatened with excommunication.

apostoli et evangelistæ, portantes secum iterato quandam monitionem erroneam et malitiosam, quod, nisi statim faceremus eis petitiones præfatas, et tanquam subjecti faceremus eis solempnem subjectionem et obedientiam, ex tunc essent majori excommunicatione septem personæ de majoribus ecclesiæ nostræ innodati. Ego vero coram iisdem nuntiis pristinam appellationem solempniter innovavi. Adhuc enim restant intimanda quæ majoris sunt ponderis et laboris. Nam circa festum beati Benedicti misit officialis Cantuariensis Lon-

Charges laid before the king against the prior of Dover.

donias ad regem duos monachos, cum Johanne de Haliberge senescallo illorum, ut captionem prioris Dovoriæ et monachorum suorum procurarent, et ut fortius et melius hoc facerent, sociatis secum comite Gloverniæ, Rogero de Leyburne, Roberto Burnel, et quibusdam aliis magnatibus, proposuit dictus Johannes coram cancellario et consiliariis domini regis, quod prior Dovoriæ, tanquam fugitivus, bona ecclesiæ Christi asportavit, vestimenta, videlicet, unum calicem, jocalia, reliquias sanctorum et libros multos, denarios circa trescentas libras, de quibus nullum reddidit compotum,

He is defended by one of the bishops.

et quinque equos contra pacem regiam furtim et maliciose abduxit. Ad ista vero respondit quidam episcopus de amicis prioris, non esse justum neque decens clericum et maxime virum religiosum in foro civili talibus deturpare querelis. Igitur post longas altercationes obtulerunt monachi, qui ibi fuerunt,

[1] Anselm of Eastry subsequently became subprior, and in 1275 prior of St. Martin's; Mon. Angl. iv. 530.

quandam significationem ex parte officialis quo modo idem officialis prædictum priorem et septem de monachis suis propter contumaciam quadraginta dierum excommunicasset, propter quod regiam captionem consequi debuissent. E contrario responsum fuit per atturnatos [1] prioris, quod non fuit verum, nec aliquando fuit contumax, nec monachi sui; ostendentes similiter injustas exactiones quas exigebant ab eis, nec esse similiter æquum illos fore capiendos quos dominus rex ex diffinitione sui consilii, quamdiu archiepiscopatus vacaret, decrevisset protegendos, et maxime cum pro executione jurium ecclesiæ suæ ad curiam Romanam solempniter multotiens appellassent. Unde tantum dignabatur pietas Divina priorem et ecclesiam suam invisere, quod æmuli sui suis desideriis fraudati recederent vacui, et atturnati [2] prioris post longam moram jussi sunt domum reverti. Et hoc totum factum est per dominum Stephanum constabularium Dovoriæ.

A.D. 1270. Discussion of the matter.

Stephen the constable of Dover was the instigator.

Post modicum vero tempus, procurantibus episcopis, vocatus fuit officialis, ut visis litteris veniret apud Wallingforde ad regem Allemanniæ. Quo cum magna pompa advenisset idem officialis, præsentibus sex vel septem episcopis, dictus rex Alemanniæ cœpit prædicare officiali, quod tam magna hostilitatis pericula imminebant terræ Anglicanæ, "etsi non majora fierent, " tamen dubitamus quod per tua facta præsumptuosa, " quæ cotidie in episcopos et reliquos ecclesiæ Cantu- " ariensi subditos infers, pejora evenient;" et post longas ambages præcepit idem rex dicto officiali in virtute regia, qua vice fratris sui fungebatur, ne aliquas excommunicationum sententias in episcopos fulminaret, usque ad quinque septimanas post Pascha. Qui officialis ei respondit quod ad illud tempus supersederet, ita quod idem rex diu optatam de priore Dovorensi et monachis suis faceret habere captionem. De

A.D. 1271. The official summoned to Wallingford before the king of the Romans.

He is forbidden to issue sentences before May 10.

[1] *atturnatos*] atturnatum, MS. | [2] *atturnati*] auctoritati, MS.

A.D. 1271. He is ordered to give an account of his conduct.

consilio igitur episcoporum responsum fuit ei, ut similiter de captione monachorum usque ad tempus antedictum supersederet, et tunc veniret ostensurus qua ratione et jurisdictione episcopos vellet ita deformare, suppeditare, et viros religiosos capiendo incarcerare, nec sibi sufficerent ista mala, nisi et alia interim priori et monachis suis deteriora procurasset. Nam procuravit unam litteram a quindena Paschæ ab archidiacono Cantuariensi, ut prior et monachi sui essent excommunicati, per totum archidiaconatum; contra quam appellationem fecerunt sicut contra alias sententias prius innovatas.

The prior was at Tournay sick.

De omnibus istis sententiis et appellationibus sic prolatis, nescivit prior Dovoriæ, sed tunc primo monachi sui scripserunt ei omnia supradicta, quia, tempore illo ex quo ista controversia cœpit oriri inter ecclesiam Cantuariensem et Dovorensem, fuit prædictus prior in transmarinis partibus in civitate Thornacensi pro gravi infirmitate sua, sicut diximus in principio hujus narrationis. Et cum tales rumores a conventu suo audivisset, multum anxiabatur corde, et maxime pro sententia in se ipso et monachis suis contra omnem justitiam et appellationem illatam, et similiter pro illa falsa impositione quam senescallus ecclesiæ Christi, una cum monachis dictæ ecclesiæ, in curia regis sibi imposuerunt, illum scandalizando de rebus ecclesiæ sic asportatis; et cogitabat multum quid sibi faciendum esset. Tandem de consilio amicorum suorum arripuit iter versus Altacumbam, licet debilis et non bene curatus, ubi credebat electum invenire, sperans ab illo aliquod remedium habere. Et cum ibi labore magno et expensis magnis venisset, per octo dies ante adventum suum recesserat electus ad curiam Romanam, contra voluntatem amicorum suorum; et sic prior fraudatus a desiderio suo perdidit operam et expensas. Sed, ne sibi nil agere videretur, incontinenti misit nuntium suum proprium post illum, et invenit electum in curia

He sets out for Hautecombe to find the archbishop elect, but misses him.

Viterbi; qui omnia gravamina sua ei[1] intimavit, in quibus gravatus erat per conventum Cantuariensem et officialem suum. Electus vero multum compatiebatur ei, et rescripsit ei litteras consolatorias quod æquo animo sustineret usque adventum suum in Angliam. Et quia adhuc erat de statu suo in pendulo, utrum confirmari debuisset an non, certum responsum dare distulit. Tandem scripsit capitulo Cantuariensi et officiali, quod supersederent in causa illa quæ vertebatur inter illos et Dovorenses, usque adventum suum, et similiter in littera sua addidit quod istud consilium a cardinalibus habuit. Videns ergo prior moram suam in Burgundia esse dispendiosam, reversus est in Galliam ubi prius erat, expectans consolationem a Deo.

A.D. 1271. The archbishop elect is at Viterbo

He orders the convent to stay proceedings.

The prior returns to France.

Medio tempore accidit ut monachi Dovoriensis ecclesiæ omnes et singuli quoddam sacramentum ad invicem præstiterunt, instinctu et consilio cujusdam Roberti de Cantuaria supprioris illius ecclesiæ, dicentes se velle jura Dovorensis ecclesiæ per omnia conservare; advocantes sibi in consilium magistrum Johannem de Burtone quendam advocatum, obligantes eidem per litteram suam conventualem decem marcas annuæ pensionis, priori illorum inconsulto et inrequisito, ut ipse in omnibus partes eorum foveret et tueretur, et maxime contra Cantuarienses. In crastino igitur Assumptionis Beatæ Mariæ proximo sequenti, veniens prædictus prior ad partes Anglicanas, multa in ecclesia Dovorensi in spiritualibus et in temporalibus multipliciter invenit collapsa; quoniam sibi inconsulto cum mercatoribus Senensibus apud Londonias usque ad quantitatem quatuor viginti librarum mutuum contraxerunt, et multa alia enormia et detestanda commiserunt; ad quorum emendationem manus correctionis in quantum potuit adhibere curavit. Verum cum unus monachus ad omnia maneria prædictæ ecclesiæ custodienda plane

The monks of Dover swear to maintain their rights, and hire a counsellor.

Aug. 16. The prior returns to England and finds the convent in debt to the Siennese merchants.

[1] *ei*] et, MS.

A.D. 1271. August. The prior annuls some of the proceedings taken in his absence.

sufficeret, ad eorum custodiam quinque monachos constituerunt, eadem maneria ad firmam tradentes eisdem, qui vagationi plusquam utilitati indulserunt. Prior vero illorum animabus eorum talia non expedire considerans, sed in facto Deum majestatis offensum fuisse, omnes illos a dicta custodia absolvit et in claustrum redegit, illud sane considerans verbum apostoli scribens ad Tymotheum, secundo capitulo, dicens, "Nemo mili-

The sub-prior conspires against him.

" tans Deo," etc. Dictus igitur supprior, qui illos constituerat, simul et ipsi sic amoti, adinvicem conspirati, tantam indignationem imposterum erga priorem suum conceperunt, ut memoriam suam quasi de terra vellent abolere, in personam suam de die in diem minas intentantes, et in illum vindicare desiderantes. Mirandis etiam plus miranda succedunt et dolenda. Dictus igitur supprior, conventum illum sibi per sacramentum prius præstitum consentaneum faciens, et venenum jam diu conceptum effundere cupiens, omnibus sibi coadunatis duodecimo kalendas Octobris, omnes et singuli priorem suum in capitulo circumvenerunt, tres petitiones ei proferentes, videlicet ut dicta pensio decem marcarum per eos collata confirmaretur; item ut maneria sua per eos custodirentur, et ut appellationes suas contra sententias Cantuariensium factas in curia Romana prosequi possent; sed, quia ista omnia ad petitionem eorum non concessit, verbis contumeliosis illum acriter invaserunt, dicentes illum perjurum esse et excommunicatum, nec sibi ulterius obedire velle.

In their chapter, Sept. 20, they insist on his compliance with their demands.

He removes the sub-prior, who appeals and sends for the sub-constable of the castle.

Suppriorem igitur antedictum, istorum omnium auctorem, in capitulo illo ab officio supprioratus statim absolvit. Qui, illico consurgens, ad archiepiscopum futurum appellationem emisit; et sic capitulum illud continuo exivit. In crastino vero dictus supprior ad nova bella paratus, et maligno spiritu inflammatus, subconstabularium castri Dovorensis, Willelmum de Hefre nomine, cum aliis castellanis convocari fecit, et, quod absurdum et inauditum fuit, per brachium sæcu-

lare capitulum tenuit, coram sæcularibus appellationem suam innovans, priorem per duos monachos ad capitulum tale citari fecit; sed, quia enorme et omni juri dissonum et contrarium erat, inter religiosos tale capitulum fieri, maxime ubi locus confessionis debuerit, venire recusavit. Amotis[1] ergo sæcularibus, iterum citarunt illum. Ipse vero, inobedientiam et malitiam illorum considerans, venire recusavit. Tandem inter eos sic diffinitum est, ut stabulum suum occuparent, ostia infringerent,[2] et ad placitum eorum equos suos abducerent, garciones suos infra et extra curiam cujuscumque conditionis penitus expellerent, et, ne infra curiæ septa iterum venirent, unum de castellanis portarium constituerunt, statuentes insuper ut priorem tanquam excommunicatum et perjurum omnes et singuli pro posse suo vitarent;[3] contra Deum et sanctos canones, cum ipse prior nec convictus nec confessus super aliquo crimine coram aliquo judice comprobari posset, inhibentes ei ne ad ecclesiam, refectorium, dormitorium, vel capitulum, aliquo modo accessum haberet, vel communionem aliquam cum eis participaret. Prior igitur, scire volens utrum omnes et singuli huic statuto consentirent, die Lunæ sequenti ante horam primam capitulum intravit, unum seniorem vel duos convocari voluit, ut de salute animarum suarum cum ipsis consilium haberet. Quod comperiens dictus supprior omnibus inhibuit, ne cum illo haberent colloquium. Priore[4] igitur de capitulo tunc exeunte, dictus supprior coram illo, appellationem suam innovans, vel innovare volens, in cameram suam prior secessit,[5] ostium claudens post se. Sed cum instantia dictus supprior priorem prosequens, ostium cameræ, cum castellano quem secum adduxerat, infringere comminatus est. Sed, ne hoc fieret, prior pertimescens ostium fecit

A.D. 1271. September. He summons the prior to chapter.

The prior refuses to come.

The malcontents seize the prior's horses and treat him as excommunicate.

The prior on the Monday after, Sept. 28, summons the chapter; the subprior forbids it.

The subprior threatens to break into the prior's chamber.

[1] *Amotis*] A minoris, MS.
[2] *infringerent*] infingerent, MS.
[3] *vitarent*] vacarent, MS.
[4] *Priore*] Prior, MS.
[5] *secessit*] cecessit, MS.

A.D. 1271. Sept. 28. He insists that the prior shall hear his appeal.

aperiri; qui introiens dixit, "Audi appellationem nos-
"tram." Prior vero voluit ab eo recedere; apprehendit illum violenter per humerum dextrum, dixit, "Velis
"nolis, audies." Prior respondit ei: "Et si non antea
"nunc autem de facto excommunicatus es." Ab illa die priorem in camera sua tanquam incarceratum detinuerunt, et per septem ebdomadas incluserunt; nec alibi exire permiserunt, ponentes custodes de nocte qui custodirent eum, et cum equis suis Londonias et alibi quocumque vellent illicentiati vagantes, contra personam prioris quæcumque mala potuerunt procurantes et attemptantes.

The prior is kept in durance for seven weeks.

The subprior goes to the king and obtains letters to the constable of the castle.

Medio tempore, cum prior fuit inter illos sic detentus, dictus supprior assumpsit sibi cornua, perrexit ad curiam domini regis de consilio et auxilio Stephani constabularii castri Dovorensis et magistri Thomæ de Pyvelesdune tunc incarcerati in eodem castro pro sua proditione prius facta contra regem in guerra de Lewes, et impetravit litteram unam in curia regis per falsam suggestionem, constabulario scilicet favente, sub hac forma:

The king's letters, issued on the application of the subprior, Dec. 28.

"Henricus Dei gratia et cetera, dilecto et fideli suo Stephano
"de Penherste, constabulario castri Dovorensis, et fratri Ro-
"berto de Cantuaria, salutem. Ex parte supprioris et conven-
"tus prioratus Sancti Martini Dovorensis nobis est ostensum
"quod, cum officialis et conventus ecclesiæ Christi Can-
"tuariensis clamantes habere jurisdictionem super priorem
"et conventum prædicti prioratus Sancti Martini, vacante
"sede Cantuariensi, in ipsos priorem et conventum Sancti
"Martini, pro eo quod ipsi prædictum officialem et con-
"ventum ecclesiæ Christi jurisdictionem illam exercere non
"permiserunt, excommunicationis sententiam fulminaverint;
"et idem prior et conventus sentientes se ob hoc et alia
"gravamina eidem priori et conventui Sancti Martini, per
"prædictos officialem et conventum ecclesiæ Christi multi-
"pliciter illata, indebite prægravari, ab eisdem officiali et
"conventu ecclesiæ Christi ad curiam Romanam appella-
"verint, et certos procuratores ad appellationem illam pro-
"sequendam ibidem transmiserint; at prædictus prior Sancti
"Martini appellationi prædictæ, quantum in ipso fuit, sponte

" et sine assensu et voluntate conventus supradicti postmo- A.D. 1271. Dec. 28.
" dum renuntiaverit, et blada et alia bona ad prioratum
" suum spectantia pro voluntate sua incessanter devastet et
" consumat, per quod prædictum conventum suum mendicare
" et in dispersionem mitti oportebat, nisi remedium ad hoc
" celerius apponatur; nos, quia idem prioratus Sancti Mar-
" tini de nostra et progenitorum nostrorum regum Angliæ
" fundatione existit, sustinere nolentes quod bona ejusdem, He directs the recipients to take charge of the property of the convent.
" quæ ad sustentationem conventus loci illius et pauperum
" Christi ad locum illum confluentium deputantur, per præ-
" sumptionem alicujus dilapidentur seu distrahantur, sed
" potius, quod salvo custodiantur et in utilitatem priora-
" tus illius prout opus fuerit convertantur, assignavimus
" vobis una cum duobus monachis de discretioribus et pro-
" bioribus prioratus illius ad bona ad prioratum illum per-
" tinentia conservanda et in utilitatem domus ejusdem, ut
" prædictum est, convertenda; et ideo vobis mandamus
" quod una cum prædictis monachis diligenter et fideliter
" præmissis intendatis donec de consilio nostro aliud fuerit
" ordinatum. In cujus rei testimonium et cetera; teste
" meipso apud Wintoniam vicesimo octavo die Decembris
" anno regni nostri quinquagesimo sexto."

Ista littera sic fraudulenter impetrata, cum magno The cost at which the subprior obtained th king's lette labore et expensas graves, ut postea dictus supprior sociis suis referre solebat, nam in ipso itinere suo unum ordinale de melioribus domus suæ amisit, et unum philaterium bene ornatum de auro et argento, cum reliquiis sanctorum, subpriori Wintoniæ cum magnis precibus pro xv. solidis invadiavit, pro defectu expensarum, ut dicebat, et sic domum suam reversus est cum ignominia, priore suo omnia ista ignorante. In crastino adventus sui venit constabularius, ducens The constable visits the prior and delive the king's orders. secum sapientiores et majores Dovoriæ, et quæsivit priorem, et invenit eum in camera sua inclusum, sicut prædiximus; quem sic allocutus est, dicens verbis adulatoriis: " Domine prior, sapiens homo es et pru-
" dens, sicut bene scimus, sed multum dolemus de ista
" discordia quæ contigit nuper inter vos et con-
" ventum; sed quia audivi quod pax ad præsens per
" vos nec per conventum sopiri potest, mandatum

A.D. 1271. December. Sympathy of the by-standers.

" habeo a domino nostro rege, ut prioratum istius " ecclesiæ custodiam, donec aliud a domino meo " habuero in mandatis." Acclamatum est ab omnibus circumstantibus et admirantibus, et quibusdam lacrimantibus; dicentes quod "tale mandatum a curia " domini regis non recte manavit; nec secundum " Deum impetratum fuit; maxime cum iste prior " homo sapiens sit et bene expertus et sapienter " custodivit prioratum suum, et hoc bene patet intus " et extra, et de hoc volumus ei testimonium per- " hibere." Finitis istis sermonibus prior petiit constabularium ut sibi ostenderet litteram regiam in qua continebatur illud mandatum regium, et quod super illud sibi posset consulere. Respondit constabularius priori chachinnando, quod bene illam haberet pro loco et tempore. Et prior constabulario sic ait, " Miror te " hominem prudentem, cum præsens fuisti, et fere " tota patria, jam duobus annis elapsis, cum domi- " nus archiepiscopus in festo Sancti Martini fuit in " prioratu isto mare transiturus, et prioratum istius " mihi contulit et propriis manibus installavit. Quo- " modo ergo vis me spoliare de prioratu meo, cum nec " convictus sum nec confessus de aliquo crimine coram " rege nec aliquo judice meo ordinario? Si monachi " mei illam litteram, quam te asseris habere, falsa " suggestione et tacita veritate impetraverint, scitote " quod ego reclamo et reclamabo, quoniam omnino " falsa est, et illi impetrantes de facto excommunicati " sunt." Constabularius ad hæc: " De vestris excom- " municationibus et sententiis non intromittam me, " sed illud, quod michi injunctum est a domino meo, " oportet me exequi, et vos ex parte vestra similiter " faciatis." Et prior constabulario: " Qualiter jus meum " possum prosequi vel meorum, cum jam per septem " septimanas a monachis meis per præceptum tuum " in carcere detentus sum, nec inde permiserunt exire, " nec saltem ad ecclesiam pergere sine custode vel

The prior asks to see the letter.

He remonstrates with the constable.

The constable persists.

The prior's answer.

" exploratore; sed nec aliquem de amicis meis ad " me permiserunt intrare ut consilium vel auxilium " haberem ex eis." Et in continenti cœpit jurare per passionem et alia detestanda, quod nunquam talia facta fuissent per ipsum, et vocavit maledictum suppriorem et alios sibi adhærentes; dixit eis "Prior " vester queritur de me, quod vos per præceptum " meum illum in carcere jam diu detinuistis! volo et " jubeo, quantum in me est, quod de cetero habeat " facultatem eundi et redeundi quocumque sibi pla- " cuerit." Adversarii prioris talibus auditis cum rubore recesserunt. Videns vero prior sic se solutum a custodia inimicorum suorum, gavisus est, et districte cogitabat intra se quid sibi esset faciendum, quia fere solus relictus erat ab omnibus amicis suis, tum per mortem domini archiepiscopi tum propter absentiam clericorum, qui omnes jam recesserunt ab Anglia, unde consilium et auxilium habere solebat. Tandem doctus a Deo et non ab homine, concepit in animo firmiter, ut se fratribus suis Cantuariensibus reconciliaret; et misit ad fratres suos speciales in quibus confidebat, ut sibi consulerent in hoc facto; et illi gaudentes mandaverunt quod a Deo istud propositum erat conceptum, et quod secure capitulo voluntatem conceptam suam intimaret. Qui consilio illorum adquievit, et sic scripsit capitulo:

A.D. 1271. December. The constable disclaims all share in the prior's misfortunes.

The prior determines to reconcile himself with the convent of Canterbury.

" Religiosis viris dominis et amicis in Christo karissimis, " Rogero suppriori et capitulo ecclesiæ Christi Cantuariensis, " frater Ricardus prior Sancti Martini Dovorensis, eorum " tamen monachus professus, frater humilis et devotus, " reverentiam et obedientiam debitam et devotam. Cum contra " personam nostram quandam sententiam post appellationem " nostram dicamini promulgasse, licet forte nos tutos appel- " latione legitima et indulgentia sedis apostolicæ speciali " talis credatur sententia non ligare, quia tamen bonarum " mentium est, testante Gregorio, ibi culpam agnoscere " ubi conscientia interdum nos non arguit deliquisse, propter " bonum obedientiæ et humilitatis exemplum, a vobis " absolutionis beneficium paratos nos offerimus petere hu-

His letter to the sub-prior and convent of Canterbury

A.D. 1272. " militer, ad cautelam, et procuratorem constituere specialem " ad jurandum in animam nostram quod, si constiterit nos " in aliquo deliquisse, vestris super hoc parebimus bene- " placitis et mandatis, salvis in omnibus privilegiis et indul- " gentiis apostolicis ecclesiæ Dovorensi et archiepiscopis " Cantuariensibus concessis, et in inposterum concedendis. " In cujus rei testimonium et cetera."

They agree to receive him.

Ista littera a subpriore recepta et in capitulo lecta, responsum fuit ei, ex quo fuit paratus stare mandatis capituli, et ipsi parati erant illum admittere tanquam filium obedientiæ. Ab illo ergo die quo receperat istud responsum, cogitabat de die in diem qualiter ab inimicis suis posset recedere, quia insidiæ sibi parabantur cotidie. Et quadam die, dum hæc præmeditasset, cogitavit de fuga beati Thomæ martyris, qualiter evasit et triumphavit de inimicis suis; capam suam super humerum suum sinistrum posuit, et baculum in manu dextra habens, uno tantum garcione secum associato, non per curiam sed per claustrum monachorum ad ecclesiam pergens, et in ipsa ecclesia genua sua flectens, Deo et beato Martino seipsum commendans, cum lacrimis exivit. Videntes vero novitii, qui in claustro erant, exierunt post priorem, lacrimantes et dicentes, " Domine, quid est hoc? Quid " proponitis facere?" Et ille: "Redite ad claustrum, " et orate pro me; nam ea quæ concepimus dante " Deo perficiemus." Et sic processit ille, qui quondam faleratus et magna pompa per patriam solebat incedere; modo, benedictus Deus, cum uno garcione et capa pluviali super dorsum, vadit pedes ad fratres suos Cantuarienses visurus; et, cum sic incederet ille peccator, meritis suis forte exigentibus, per vias lutosas, quoniam hyems erat, venit post illum celerarius festinanter, ducens unum palefridum, qui quondam suus erat, et rogavit illum ut scanderet conditionaliter tamen ut illum Dovoriæ bona fide remitteret, et sposponsdit. Ascenso palefrido Cantuariam festinavit. Quo[1]

He escapes from the convent at Dover on foot.

Dismay of the novices.

The cellarer offers him a horse, on which he rides to Canterbury.

[1] *Quo*] Qui, MS.

venienti occurrit ei subprior cum officiali et aliis fratribus, statum suum et propositum scire volentes. Receperunt illum in gaudio, et ipse narravit eis omnia quæ gesta erant circa personam suam. In crastino vero intravit capitulum, et pro delicto suo coram omnibus veniam petiit, et, absolutus a præsidente, narravit eis omnia quæ sustinuerat a monachis suis et aliis æmulis suis, et plures compulit lacrimare; et sic absolutus a præsidente missus est in cameram propriam, et priorum consuetam Dovorensium, requiescere donec Altissimus sibi provideret; et consilium et auxilium promiserunt, ita tamen quod causam suam propriis expensis exequeretur. Et sic remansit in camera illa usque adventum fratris Roberti de Kylewardbi, electi per dominum papam, et hoc per annum et dimidium.

A.D. 1272. He is received by the convent, and absolved.

He stays there until the arrival of a new archbishop.

Medio tempore venit monachus quidam gyrovagus Dovoriam, qui ab abbate suo de Readinges[1] excommunicatus erat: qui ante tempus illud celerarius illius domus et custos maneriorum, et in multis areragiis remanserat; ob quam causam abbas suus posuit eum in carcerem . . . . Iste miser sic afflictus misit domino Eadwardo ad suum passagium in Terram Sanctam, centum libras argenti de mammona iniquitatis, ut illum exueret de manu abbatis sui et de carcere illo. Et ita factum est contra voluntatem ipsius abbatis et sui conventus. Injunxerat enim dominus Eadwardus in recessu suo suis familiaribus, ut, si quem viderent locum vacantem abbatiæ vel prioratus, sibi providerent. Videns vero omnium malorum princeps iste Stephanus de Penherste, procuravit litteram a cancellario[2] regis, et per illam litteram misit illum Dovoriam, et tanquam priorem præsentavit illum conventui; et illi

An excommunicated monk of Reading comes to Dover.

He had sent money to Edward, who had recommended him for promotion.

The constable sends him as prior to Dover.

[1] The abbot of Reading at the time was Robert of Burgate, who presided from 1268 to 1287.

[2] *cancellario*] Richard Middleton.

A.D. 1272. He is admitted.

miseri miserum admiserunt, et omnem administrationem habuit tanquam prior in spiritualibus et temporalibus, præter installationem quæ pertinet ad legitimum priorem. Et sic remansit ibi usque ad confirmationem fratris Roberti electi.

Prior Richard obtains letters from the king;

Medio tempore prior Dovoriæ, de consilio officialis Cantuariensis et amicorum suorum, accessit ad curiam regiam et impetravit talem litteram qualis tenor talis est;

"Henricus Dei gratia rex Angliæ, dominus Hyberniæ et "dux Aquitanniæ, Stephano de Penecestre, constabulario Do- "voriæ, salutem. Cum nuper, occasione contentionis inter "priorem Sancti Martini Dovoriæ et suppriorem et conven- "tum ejusdem domus, quibusdam de causis subortæ, assignas- "semus vos et fratrem Robertum de Cantuaria, et alios duos "monachos ejusdem prioratus ad blada et ad alia bona de "eundem prioratum spectantia, sine dilapidatione seu dis- "tractione inde facta, conservanda et in utilitatem ejusdem "domus convertenda,[1] ac vos, ratione mandati nostri quod "inde recepistis, non permittatis præfatum priorem admi- "nistrationem bonorum sui prioratus habere, nos, quia non

ordering the constable to suffer the prior to administer the convent.

"erat intentionis nostræ quod idem prior ab administra- "tione prioratus prædicti destitueretur occasione mandati præ- "dicti, super hoc remedium adhibere volentes, vobis man- "damus quod præfatum priorem administrationem prædicti "prioratus et bonorum ad eundem spectantium habere per- "mittatis, sicut habere consuevit ante receptionem mandati "prædicti, ita tamen quod bona et blada prioratus prædicti "nullatenus dilapidentur, et in utilitatem domus suæ con- "vertantur."

The prior presents the letter.

Et fuit ista littera clausa, ista littera sic acquisita cum magno labore et expensis arduis. Accessit igitur dictus prior ad constabularium Dovoriæ, ducens secum magistrum Hamonem Doge,[2] et porrexit ei litteram. Ille vero litteram fregit et inspexit. Deliberavit aliquan-

---

[1] *convertenda*] conservanda, MS.

[2] Hamo Doge was a Kentish rector and magister whose name figures in the records of S. Augustine's; see Thorn, ap. Twysden, cc. 1913, 1917. He founded a chantry at Canterbury, in the parish of S. Paul.

tulum; sic respondit: "Ego per litteram patentem "domini regis recepi prioratum Dovoriæ ad custo- "diendum, et creditis vos quod ego cum simplici "littera ista liberem prioratum Dovoriæ? Nullo modo "faciam. Quod si volueritis prioratum vestrum re- "cipere, perquiratis michi litteram patentem, et paratus "sum vobis prioratum vestrum restituere." Intellecta ista littera prædicta a constabulario, misit ad curiam regiam et impetravit talem litteram sub ista forma:—

A.D. 1272. The constable refuses compliance to a letter close.

The constable obtains another letter;

"Henricus Dei gratia, et cetera, dilecto et fideli suo Ste- "phano de Penecestre, constabulario castri Dovoriæ salu- "tem. Licet per quandam suggestionem nuper per priorem "Dovorensem nobis factam vobis mandassemus quod præ- "dictum priorem administrationem bonorum prioratus ejus- "dem habere permitteretis; quia tamen prior prædictus in "quadam causa, quam conventus ejusdem loci habet in cu- "ria Romana contra capitulum ecclesiæ Christi Cantuari- "ensis, prædicto conventui adversatur, in favorem capituli "supradicti, per quod prædictum conventum suum præ- "textu mandati nostri prædicti ultra modum arctari[1] proponit, "necessaria sibi contra honestatem ordinis subtrahendo; ita "quod non habet unde sustentari nec etiam unde causam "suam prosequi possit in curia supradicta: nolentes, sicut "nec decet, quod prædictus conventus ratione mandati nos- "tri prædicti taliter contra intentionem nostram et consilii "nostri in hac parte gravetur, vobis mandamus quod una "cum duobus monachis honestioribus et discretioribus dictæ "domus ad hoc per capitulum proprium specialiter eligendis, "provideatis quod bona ejusdem prioratus salvo et sine dis- "tractione custodiantur. Et quod conventus prædictus ho- "nestam sustentationem habeat de bonis prioratus prædicti, et "quod prior habeat cum honestate quæ sibi necessaria fuerint "in camera separata, juxta tenorem primi mandati nostri inde "vobis directi. Et prioratum ipsum in juribus, libertatibus, "consuetudinibus, quas habuit temporibus bonæ memoriæ "Bonefacii quondam Cantuariensis archiepiscopi, faciatis con- "servare. Teste me ipso apud Westmonasterium, xxx° die "Julii, anno regni nostri l° sexto."

ordering him to see to the safe custody of the convent, and its prior.

Dated July 30, 1272.

[1] *arctari*] arcari, MS.

A.D. 1272. The prior obtains another letter,

Quam cum impetrasset, misit transcriptum priori Dovoriæ. Prior vero cum fratribus suis una cum magistro Hamone Doge consuluerunt ei, ut iterum accederet ad curiam et contra prædictam litteram impetraret, et sic fecit, cujus talis tenor est:

ordering the constable to allow him to administer the convent.

" Henricus Dei gratia, et cetera, Stephano de Pencestre constabulario castri Dovoriæ, salutem. Cum nuper occasione contentionis inter priorem Sancti Martini Dovorensis et suppriorem et conventum ejusdem domus, quibusdam de causis subortæ, assignassemus vos et fratrem, Robertum de Cantuaria et alios duos monachos ejusdem prioratus ad blada et ad alia bona ad eundem prioratum spectantia, sine dilapidatione seu distractione inde facta conservanda, et in utilitatem ejusdem domus convertenda,[1] et vos ratione mandati nostri quod inde recepistis non permittatis præfatum priorem administrationem bonorum sui prioratus habere; nos, quia non nostræ erat intentionis quod idem prior ab administratione prioratus prædicti destitueretur occasione mandati prædicti, super hoc remedium adhibere volentes, vobis mandamus quod præfatum priorem administrationem prædicti prioratus et bonorum ad eundem spectantium habere permittatis, sicut habere consuevit ante receptionem mandati prædicti. Ita tamen quod bona et blada prioratus prædicti nullatenus dilapidentur, sed in utilitatem domus suæ convertantur. Teste me ipso et cetera."

Item istam litteram subsequentem prior impetravit sub hac forma:—

Another royal letter stating the prior's case,

" Constabulario salutem. Suggesto nobis per conventum Dovorensem quod Ricardus prior eorundem bona sui monasterii consumpsit et etiam dissipavit, in monasterii et monachorum non modicam læsionem, tam loci quam personarum indempnitati præcavere volentes, vobis per nostras litteras patentes sub certa forma dedimus in mandatis ut ipsa temporalia prioratus ejusdem in manum nostram capientes, personis ejusdem monasterii de bonis temporalibus hujusmodi faceretis necessaria ministrari; prior autem prædictus, ad nos accedens personaliter, nobis proposuit, conquerendo quod conventus ejusdem sibi inobediens, priusquam in hac parte vobis scriberemus, eundem priorem

[1] *convertenda*] conservanda, MS.

" administratione temporalium et spiritualium contra justitiam " destituit pro suæ libito voluntatis, quanquam negotia suæ " domus gereret utiliter et debite ministraret; propter quod " per litteras nostras clausas vobis mandavimus iterato quod " bona prioratus ipsius in eodem statu priori restitueretis " eidem, in quo erant tempore quo ipsa in manum nostram " seisivistis; ad quam ultimam litteram dicimini respondisse, " quod cum prior ipse per suos monachos et non per vos " priusquam per nos fuisset temporalibus destitutus, ac nos " prius per nostras patentes litteras bona ipsa in manum " nostram capi mandaremus, prætextu litterarum nostrarum " clausarum eidem priori sua bona temporalia restituere nolu- " istis; cumque nolumus, sicut nec debemus, quod conventus " prædictus prætextu nostri mandati in sua inobedientia per- " severet, vobis mandamus quod prædicto priori omnia bona " dicti prioratus sui temporalia sine difficultate aliqua resti- " tuatis eidem juxta priorum directarum vobis nostrarum " continentiam litterarum; nec hoc nostrum mandatum minus " exequamini, quod ad monachorum instantiam per nostras pa- " tentes litteras mandavimus, subsequenter eidem priori in " prioratu suo per vestram deputationem et assignationem " necessaria exhiberi; insuper tibi præcipimus quod eundem " priorem, quem sub protectione nostra suscepimus, manu- " teneas, protegas et defendas, et nec eum nec suos de cetero " permittas ab aliquo seu aliquibus indebite molestari. Teste " meipso et cetera."

A.D. 1272.

and ordering him to maintain the prior in his rights.

Prior vero cum littera ista perrexit Dovoriam, ducens secum magistrum Hamonem Doge, et præmisit ante illum ad prioratum, ut inquireret utrum vellent illum admittere; et invenit ibi constabularium promptum contra priorem; quoniam præmunitus erat de prædicta littera sic perquisita. Statim ut monachi intellexerunt adventum prioris sui, clauserunt portam curiæ et etiam hostia ecclesiæ, ut nullus sibi pateret aditus. Intellecto a magistro Hamone, qui infra curiam erat, quod monachi sic fecerant, intimavit constabulario factum illorum, et confestim fecit portam aperire, et maledixit illos qui clauserant illam. Salutato constabulario a priore, porrexit ei litteram regis. Perlecta littera dixit constabularius priori, "Domine prior,

The constable is forewarned and the monks shut out the prior.

The prior delivers his letter.

A.D. 1272. The constable pretends to receive him;

" bene veneritis ad prioratum tuum, modo es in " prioratu tuo, et tibi reddo per præceptum regis, " sicut michi præceptum est, modo hic remaneas, et " ego te defendam contra omnes inimicos tuos." Et consultum fuit priori quod non remaneret ibi illa vice, sed declinaret malitiam illorum, et ad manerium suum de Siberteswald moram faceret, usque ad tempora meliora. Audierant enim monachi quod prior sic proposuisset; miserunt duos monachos incontinenti cum ribaldis, balistis et aliis armis, et curiam illam munierunt, ita quod nullus ingressum habere potuit, nisi pugnasset vel pejus faceret; et sic de consilio magistri Hamonis et sociorum suorum reversus est prior Cantuariam, et ibi remansit usque adventum fratris Roberti electi Cantuariensis.

he proposes to go to Sibertswold, but is driven away by the monks and returns to Canterbury.

Floods in England.

MCCLXXI. Eodem anno mense Aprili, in Burgundia, Francia, Anglia, et maxime in Kantia, fuit tanta inundatio aquarum et terræ motus, ut quasi diluvium secundum putaretur, ita ut domos per suam inundationem asportaret, et pontes lapideos frangeret; segetes, vineas, vastaret et absorberet, maxime in partibus transmarinis; et circa Cantuariam, et in ecclesia Cantuariensi ita ebullivit, ut criptæ illius ecclesiæ et claustra monasterii et alia officia repleta erant aquæ, quod[1] nunquam temporibus retroactis visum fuerat.

Death of Henry III., Nov. 17.

Anno Domini MºCCºLXXºIIº, xvº. kalendas Decembris, obiit Henricus rex Angliæ, filius regis Johannis, domino Eadwardo existente in Terra Sancta, vel in illa quæ dicitur Tunes; et regnavit quinquaginta sex annis, tribus septimanis et tribus diebus, ætatis suæ anno sexagesimo quarto; et sepultus est in Westmonasterio.

Adam of Chillenden renounces his election.

Item eodem anno in æstate præcedenti resignavit Adam de Chilindene electionem de se factam in manibus domini papæ.

---

[1] *quod*] quæ, MS.

Anno Domini M°CC°LXX°II°. frater Robertus de Kilewardbi datus est in archiepiscopum Cantuariensem a domino papa Gregorio decimo, Viterbiæ, in crastino Sancti Jeronimi. Audita ista provisione, multum admirabatur tota terra Anglicana de tali provisione et tali persona. Audiens autem conventus ecclesiæ Christi Cantuariensis istos rumores, cum aliis comprovincialibus miserunt ad electum Londonias, ubi tunc erat cum Prædicatoribus, subpriorem, officialem, et priorem Dovorensem, ut illum admitterent tanquam electum et pro conventu[1] salutarent. Ipse vero recepit illos in osculo pacis cum magno gaudio; et bene per octo dies remanserunt Londoniis et tractabant cotidie de negotiis ecclesiæ et de causa Dovorensis ecclesiæ. Illa vice resignavit officialis Cantuariensis officialitatem suam in manibus electi, et electus alterum constituit, magistrum Hugonem de Colebregge. Postea tractabant de consecratione sua, et statuerunt diem consecrationis primam Dominicam Quadragesimæ, quæ fuit quarto kalendas Martii. Fuit autem consecratus in ecclesia Christi, astantibus sibi suffraganeis, Willelmo Batoniensi, qui eum consecravit, Nicholao Wintoniensi, Waltero Exoniensi, Godefrido Wygorniensi, Hugone Helyensi, Aniano Assavensi, [Aniano][2] Bangorensi; ceteri, qui absentes fuerunt, miserunt procuratores cum litteris excusatoriis. Post consecrationem suam intravit capitulum suum, et creavit officiales qui creandi erant, et similiter tractavit de statu electionis, et de expensis factis pro electione; quoniam videbatur conventui quod ipse omnes expensas circa electionem factam solvere deberet; et hoc procuravit prior a papa quando cessit, quod archiepiscopus futurus omnes expensas circa electionem factas solveret, et hoc vult decretalis;[3] et

A.D. 1272. Oct. 1. Robert Kilwardby appointed archbishop.

The convent sends to salute him.

He appoints a new official.

He is consecrated, Feb. 26, 1273.

Discussion in chapter on the expenses of the election.

[1] *pro conventu*] per conventum, MS.

[2] *Aniano*] Blank in the MS.

[3] The law was that the expenses of the election should be paid out of the funds of the see; Decr. Greg. IX., lib. i. tit. 6, c. 45.

A.D. 1273. Feb. 26. Arrangement made for the payment.

fuit summa expensarum tria millia marcarum. Videns vero archiepiscopus multum se gravari, si istam pecuniam solveret, motus contra priorem, quærebat opportunitatem ipsum a prioratu amovendi, et fecit scrutinium, et inquisivit multum de priore, ut occasionem haberet ipsum removendi. Prior vero, præmunitus ab aliquibus, induxit conventum ut mille et trescentas marcas relaxarent archiepiscopo, et sic evasit manus archiepiscopi. Omnia ista sic ordinata, mandavit Dovoriam, ut ibi veniret visitaturus; et diem statuit et injunxit priori Dovorensi ut secum veniret. Qui libenter perrexit, ducens secum magistrum Hamonem Doge, sperans statum suum recuperare. Cumque venissent ibi, cœpit archiepiscopus visitare priorem et postea conventum, sicut consuetudo requirit; prior vero intimavit ei omnia quæ sibi acciderant, de incarceratione sua et de omnibus aliis injuriis sibi illatis. Conventus vero accusavit priorem suum de perjurio et de omnibus malis quæ potuerunt cogitare. Auditis hinc inde partibus, archiepiscopus consuluit clericis suis quid esset faciendum. Interim accessit prior ad officialem archiepiscopi, ut inquireret quid sentiret de illa visitatione; at ille respondit quod multa audierat quæ non fuerant dicenda, at ille subjunxit et dixit priori, quasi consulendo: "Domine prior, quid valet vita hominis religiosi " nisi habeat pacem et tranquillitatem? ego dico prop- " ter hoc quod isti monachi mirabiles sunt, et parum " diligunt vos, et, si voluissetis resignare prioratum " vestrum, dominus meus provideret vobis in melius " quam modo provisum est." Ad hæc prior respondit quod illud quod dominus suus sibi dederat nunquam resignaret. In crastino vero, scilicet septimo idus Martii, intravit archiepiscopus capitulum Dovorense, ut diffiniret pro utraque parte. Primo habuit magnum colloquium cum conventu, et postea vocavit priorem; et intravit prior capitulum, et sedit in sede propria, ubi consuevit antea sedere, dicto a priore "Benedicite," et

Visitation of the archbishop at Dover, March 8.

The prior of Dover is advised to resign.

He refuses.

March 9. The archbishop summons him to the chapter-house.

archiepiscopus et conventus, "Dominus," subjunxit archiepiscopus et dixit; "Domine prior, quid petis?" Respondit prior, "Domine, peto restitui in prioratum "meum;" et archiepiscopus, "Et ego te restituo." Post istam falsam restitutionem archiepiscopus proclamavit totum conventum, et illi omnes surgentes prostraverunt se ante archiepiscopum, priore sedente juxta archiepiscopum, archiepiscopo in dolo sic dicendo, "Sen- "tentiæ latæ sunt hinc inde; et ad cautelam absolvo "vos; præterea multum deliquistis contra priorem "vestrum, et maximum scandalum fuit, quando dene- "gastis sibi introitum in domum suam propriam, clau- "dendo januas vestras contra illum. Unde præcipio "vobis quod vos petatis sibi veniam, et quod a modo "mutua dilectio sit inter vos." Et ita fecerunt; et injunxit illis archiepiscopus, quod quilibet sacerdos cantaret tres missas, ceteri inferioris ordinis quinque psalteria. Isti miseri, sic absoluti ab omnibus injuriis, quæ fecerunt priori illorum, tam de incarceratione sua quam aliis afflixionibus omnino tacitis et suppressis. Fuerunt autem in claustro et in curia fere omnes majores villæ Dovoriæ expectantes rei adventum et statum prioris. Finito capitulo exivit archiepiscopus cum priore, et intravit cameram prioris, sequentibus illos constabulario cum aliis hominibus de villa, magnum gaudium patientes de restitutione prioris. Archiepiscopus vero ascendens in cameram superiorem, ducens secum officialem et magistrum Constantinum, qui erat inimicus prioris et amicus monachorum, cum essent diu in consilio, vocavit archiepiscopus priorem ad se et dixit priori: "Domine prior, multæ turbationes et pugnæ "factæ sunt inter vos et monachos vestros, ita quod "tota patria clamat de factis vestris, et ista nolo de "cetero tollerare; unde ab ista cura te absolvo;" et statim injunxit ei, ut iter arriperet Cantuariam, et ibi staret, donec aliud daret sibi in mandatis. Cui prior absolutus respondit, "Domine archiepiscope, de abso-

A.D. 1273. March 9. The prior demands restitution.

The archbishop absolves the convent, and bids them ask the prior's pardon.

Slight penances imposed.

Joy at the conclusion of the strife.

The archbishop removes the prior from his office and bids him go to Canterbury.

A.D. 1273. March 9. The prior replies but obeys.

" lutione ista et de isto judicio quod jam protulisti in " me et conventum istum, sit super anima tua, ut " respondeas pro me in die judicii." Ad hæc archiepiscopus non respondit ei verbum, et sic absolutus statim profectus est Cantuariam; et, cum venisset ad portam curiæ, statim venit portarius curiæ, et dixit priori ex parte dominorum suorum sibi esse injunctum quod non permitteret illum intrare; et statim januas clausit et similiter portæ cimiterii clausæ sunt. Prior vero, talia videns, multum expavit, et quo se diverteret multum cogitavit, quoniam jejunus erat, et fuit hora vespertina. Tandem habito consilio cum suis declinavit ad domum magistri Hamonis, et ibi se refecit, et narravit omnia ei quæ sibi acciderant. Post refectionem vero exivit civitatem, et receptus est a quodam amico suo non longe ab urbe.

He is shut out at Canterbury.

He is received in the house of a friend.

March 10. The monks explain their reasons for excluding him.

In crastino vero misit fratrem Willelmum de Suthamtune et magistrum Hamonem Doge ad conventum, ut inquirerent causam sui expulsionis; et responsum fuit eis quod non propter aliud nisi propter consequentiam malam, quod priores Dovorenses debuissent iterum redire ad suam matricem ecclesiam; et illi nuntii subjunxerunt, dicentes illum esse illorum monachum et professum, et, quod maximum scandalum posset evenire de tali facto, consuluerunt ut illum admitterent, sed indurati noluerunt. Et cum ille frater Ricardus per multum tempus stetisset in ecclesia supradicta, et multum sua persona per totam patriam bene notata fuerit, tot fuerunt maledictiones per totam civitatem et extra, ut vix aliquis per plateas vel vicos incederet qui non malediceret omnes adversarios suos. At ille omnia ista patienter sustinuit, et sic clausæ fuerunt januæ et custoditæ per duos dies; et hoc totum factum est per tales quorum nomina scribere omitto.

Popularity of the prior of Dover, in Kent.

Et cum ille frater passus sit talem injuriam et verecundiam a fratribus suis propriis, quod ad cameram

ubi harnasium suum dimiserat, accessum habere non potuit, multum turbatus est spiritu, et ad archiepiscopum accessit, et omnia ista sibi intimavit. Archiepiscopus multum compatiebatur ei, et cito mandavit subpriorem quod statim visis litteris accederet ad eum. Qui, veniente subpriore et præcentore, post multas altercationes et ambages, tradidit archiepiscopus dictum fratrem Ricardum per manum dicto subpriori, dicens, "Custodite istum bonum virum a modo, sicut velletis "me custodire." Subprior vero dissimulavit, prout potuit, et concessit si placeret conventui, et sic recesserunt a curia. Frater vero Ricardus sequebatur illos, ut sciret certum responsum ab eis, et quid sibi esset agendum. Respondit præcentor ei quod veniret in crastinum Cantuariam, quod ipsi procurarent negotium suum erga conventum, sicut archiepiscopus illis injunxerat. Frater Ricardus, accepta ab eis licentia, hospitavit se nocte illa cum vicario de Helham; illi vero in manerio illorum de Hedesham.

A.D. 1273. March 12. The archbishop pities him and commends him to the charge of the subprior and precentor of Christ Church.

They promise compliance.

In crastino vero, summo mane, frater Ricardus perrexit Cantuariam, et ingessit se in cameram suam ubi prius erat. Mirati sunt universi, audito sic a conventu suo adventu, quidam sic, et quidam aliter, et diffinitum fuit inter illos ut non remaneret in camera illa, sed in cella hospitum, sicut hospes, donec archiepiscopus aliter provideret. Et sic recuperavit frater Ricardus domum suam nolentibus æmulis suis.

March 13. The ex-prior recovers his home at Canterbury.

Eodem anno obiit Henricus de Sandwico episcopus Londoniensis; cui successit Johannes de Chishelle, decanus Londoniensis, et consecratus est apud Lamhethe de licentia capituli Cantuariensis.[1]

John Chishull bishop of London.

Anno Domini MºCCºLXXºIIIIº, mense Maii, Gregorius papa celebravit consilium generale apud Lugdunum;

A.D. 1274. Council at Lyons.

[1] John Chishull was consecrated to the see of London at Lambeth, on the 29th of April 1274, by the bishop of Worcester; Wikes, p. 257; the Liber de Antiquis Legibus (p. 164) mentions the bishop of S. Asaph as consecrator.

A.D. 1274. A tenth for six years taken for the crusade.

et ibi convenerunt omnes prælati fere totius Christianitatis; et in ipso consilio ipse papa petiit et optinuit, in subsidium Terræ Sanctæ, decimam omnium proventuum ecclesiarum a clero tam spiritualium quam temporalium, per sex annos sequentes. In illo concilio reconciliati sunt Græci, et conversi sunt ad fidem nostram, et ad subjectionem Romanæ ecclesiæ. In isto concilio multi prælati de diversis nationibus mortui sunt.

Coronation of Edward I., Aug. 19.

Item eodem anno dominus Eadwardus filius regis Henrici iiii^ti^ coronatus est, apud Westmonasterium, a Roberto Cantuariensi archiepiscopo in magna gloria, mense Augusti, scilicet die Sancti Magni martyris. In qua coronatione fuit rex Scotiæ, et omnes magnates tam Angliæ quam Franciæ, Burgundiæ, Picardiæ, et Flandriæ.

Death of prior Chillenden.

Eodem anno idus Septembris obiit Adam de Chilindenne, prior ecclesiæ Christi Cantuariensis; cui successit in prioratum frater Thomas de Ringemere, capellanus ejusdem domini archiepiscopi, et installatus est per ipsum archiepiscopum tertio decimo kalendas Octobris, scilicet die Sancti Theodori archiepiscopi Cantuariensis, per quartam feriam. Eodem anno obiit magister Ricardus de Mepham, decanus Lincolniensis; cui successit magister Johannes de Meidestane; et cito circa Pascha mortuus est. Cui successit magister Oliverus de Suttune. Item obiit magister Laurentius episcopus Roffensis; et electus est dominus Walterus de Mertune, et consecratus est a Roberto Cantuariensi archiepiscopo, in manerio suo de Gillingham in parochiali ecclesia, licentia petita et optenta a capitulo Cantuariensi.[1] Eodem anno obiit episcopus Batoniensis Willelmus; et electus est dominus Robertus Burnel, cancellarius domini regis, et consecratus est in die Palmarum,

Thomas of Ringmere installed as prior, Sept. 19.

Walter de Merton consecrated.

[1] Walter de Merton was consecrated Oct. 21, 1274: the letters referred to in the text are preserved at Canterbury.

quæ fuit vii° idus Aprilis, in prioratu de Mertune, a Roberto Cantuariensi archiepiscopo, astantibus sibi suffraganeis suis, de licentia capituli Cantuariensis. Item eodem anno obiit Margareta regina Scotiæ, soror domini Eadwardi regis Angliæ, et Beatrix soror sua comitissa Britanniæ. A.D. 1275. April 7. Bishop Burnell consecrated at Merton.

Memorandum quod x° kalendas Octobris, anno Domini M°CC°LXXV°, dominus Robertus dictus de Kilwardby, archiepiscopus Cantuariensis, contulit Johanni de Ludham officium senescalli aulæ hospitum prioratus, et in crastino notificavit priori et capitulo, per litteras suas, collationem suam factam dicto Johanni. Et eodem die idem Johannes, coram domino Thoma de Ringemere tunc priore et conventu in pleno capitulo, corporale juramentum præstitit quod fideliter ac diligenter et in propria persona faceret totum servitium quod ad dictam senescalliam secundum consuetudinem ecclesiæ Cantuariensis pertinet faciendum: et si aliquo casu personaliter hoc facere non posset, tunc de gratia et licentia speciali dicti prioris talem ydoneum attornatum, quem dictus prior duceret admittendum, constitueret ad dictum servitium pro ipso ad tempus plenarie faciendum. Juravit etiam dictus Johannes quod consilium et auxilium prædictis priori et conventui fideliter præstaret, quotienscumque super hoc foret requisitus, et quod consilia et secreta sua ad dampnum seu scandalum ipsorum vel alicujus eorum nulli aliqualiter revelaret. Appointment, by the archbishop, of John of Ludham as steward of the guesthall of the priory, Sept. 22. Oath taken on the occasion.

Anno Domini millesimo CC°LXX° quinto obiit Johannes Bretun episcopus Herefordensis, mense Aprili; et electus est magister Thomas de Cantulupo, canonicus illius ecclesiæ. Eodem anno obiit filia comitis Almarliæ, uxor domini Eadmundi filii regis Angliæ. Eodem anno, de voluntate regis et magnatum terræ, ejecti sunt omnes mercatores qui dicuntur Thomas of Cantilupe made bishop of Hereford.

A.D. 1275. Banishment and reconciliation of the Caorsins.

Kaversins, sed mediante pecunia in brevi pacificati sunt cum domino rege et aliis, et sic plures remanserunt. Item, die sabbati post festum Sancti Jacobi, applicuit Dovoriæ comes Gloverniæ, veniens de partibus transmarinis, cum senescallo Franciæ et aliis magnatibus, ducens secum Gastonem de Berne, quem misit rex Franciæ regi Angliæ ad pacificandum de guerra mota annis præcedentibus in Gasconia per ipsum contra regem Angliæ; sed habito tractatu inter illos, permisit illum rex Angliæ redire ad partes suas pace non confirmata. Item eodem anno, die Nativitatis beatæ Mariæ, consecratus fuit magister Thomas de Cantulupo[1] in episcopum Herefordiæ a Roberto Cantuariensi archiepiscopo, in ecclesia Christi Cantuariensi, astantibus sibi suffraganeis tantum Londoniensi et Rofensi, ceteris absentibus; pro quorum absentia archiepiscopus multum turbabatur. Nec etiam vicini sui Walenses episcopi volebant venire, nec se ipsos canonice excusare.

Gaston of Bearn tries to make peace with the king.

Consecration of Thomas Cantilupe, Sept. 8.

On the 9th of September, the archbishop deposes the abbot of Faversham.

In crastino Nativitatis beatæ Mariæ, circa horam tertiam, exivit dominus archiepiscopus a camera sua cum tribus episcopis prænominatis, et ingressus est ecclesiam cum clericis suis et turba multa subsequenti, quasi synodum vel consistorium tenendum. Ipse autem sedens cum episcopis suis incepit quandam narrationem de abbatia de Feveresham, qualiter in anno præcedenti ibi visitaverat, et, facta visitatione, invenit ibi multa corrigenda in spiritualibus et temporalibus. Tandem visitatione facta totum pondus cecidit super abbatem, quoniam a monachis propriis accusatus fuit in multis, et quasi convictus; et propter illas accusationes a domino archiepiscopo in publico recitatas incontinenti illum deposuit, et depositum in publico consistorio denuntiavit. Inhibuit insuper priori et monachis de Feveresham, qui præsentes ibi fuerunt, ne de

[1] Bishop of Hereford 1275–1282, and afterwards canonised.

cetero ei obedirent, nec pro abbate haberent. Iste abbas fuit dictus Petrus de Rodmersham.[1] Eodem anno, vii° idus Octobris, obiit magister Hugo de Mortuomari, archidiaconus Cantuariæ, apud Meidestane, et sepultus est apud Boxele a priore Cantuariensi. Item eodem anno obiit Humfridus de Boun comes Herefordiæ.[2] Item eodem anno, mense Septembris, terræ motus fuit magnus in multis regionibus, et maxime in Anglia, et inundationes aquarum quoque circa villas maritimas. Circa festum Sancti Michaelis conventus ecclesiæ Christi Cantuariensis, de voluntate ipsorum admiserunt quendam fratrem de ordine Minorum, Willelmum nomine, cognomento de Everel, ad legendum theologiam; qui dictus frater incepit legere die Sancti Nicasii martyris: et istud a retroactis temporibus inauditum; et quid per istam lectionem et scholam subsequetur, in futuro patebit, quoniam novitates pariunt discordias. Item in festo Sancti Eadwardi Regis et Confessoris, dominus rex Eadwardus tenuit parlamentum suum Londoniis, in quo fuerunt archiepiscopi, episcopi, et fere omnes magnates terræ; et in illo parlamento magister Rogerus de Setune,[3] justitiarius domini regis, exorsus est sermonem suum, narrando et exponendo negotium domini regis, qualiter a juventute sua laboraverat in terris diversis, et maxime in terra illa sancta, et qualiter thesaurum suum et thesaurum patris sui expendiderat; petiit ab omnibus auxilium. Audita petitione consultum est fere ab omnibus, ut quindecima omnium bonorum sibi daretur, et ita concessum est. Post parlamentum, circa festum Sancti Leonardi, Johannes filius Johannis[4]

A.D. 1275. The archdeacon Hugh Mortimer dies, Oct. 9.

Earthquake in September.

Introduction of a lecturer in theology at Canterbury.

Parliament at London, Oct. 13,

opened by Roger Seton.

Grant of a fifteenth.

[1] Peter of Rodmersham, appointed in 1272; Mon. Angl. iv. 570.

[2] Humfrey Bohun, 1220–1275.

[3] Roger de Setune, chief justice of Common Pleas, 1273–1277.

[4] John Fitz John, a baron of the house of Geoffrey Fitz Peter, earl of Essex; strictly speaking John Fitz John, Fitz John, Fitz Geoffrey. See above, p. 236.

A.D. 1275. Death of John Fitz John.

mortuus est apud Lamheye, de qua morte dominus rex et omnis curia turbata fuit.

Visit of the king's daughter Eleanor, Nov. 7.

In crastino Sancti Leonardi filia Eadwardi regis Angliæ, nomine Alienora, venit Cantuariam, causa visitandi sanctum martyrem Thomam, quoniam Dominus dederat sanitatem prius per merita ipsius martyris; nam antea in magna infirmitate detinebatur. Item, mense supradicto Octobris, contulit dominus Robertus archiepiscopus archidiaconatum Cantuariæ magistro Willelmo de Mideltune,[1] officiali suo. Item post depositionem illius Petri supradicti, abbatis de Feveresham, archiepiscopus Cantuariensis fratrem Oswardum de Eastria,[2] monachum ecclesiæ Christi Cantuariensis, in ipsa ecclesia de Feveresham de facto constituit abbatem, et iiii^to^ idus Novembris apud Rockynge[3] benedixit. Item eodem anno, mense Decembris, contulit Robertus archiepiscopus prioratum Dovoriæ fratri Ansellmo de Eastria,[4] tunc suppriori ecclesiæ Christi Cantuariensis, a quo prioratu injuste et sine causa rationabili, duobus annis elapsis, fratrem Ricardum de Wenchepe amoverat. Qui in ecclesia Christi Cantuariæ moram fecit per idem tempus, expectans restitutionem suam; et non fuit qui fideliter adjuvaret eum propter falsitatem et astutiam Dovorensium et negligentiam Cantuariensium, quia prædictus Ricardus nec convictus nec confessus fuit super aliquo delicto, nec publicatus ab ipso archiepiscopo in visitatione prius facta Dovoriæ, sed, sicut archiepiscopus scripsit capitulo Cantuariensi ita dicendo, "quia ad- "hæsit capitulo vestro Cantuariensi, ipsa sede vacante, "et contra monachos Dovoriæ resistebat, ipsum a "prioratu Dovorensi absolutum ad vos remittimus";

Appointment of a new archdeacon.

The abbot of Faversham blessed, Nov. 10.

Anselm of Eastry made prior of Dover, in December.

Ill treatment of Richard of Wenchepe.

[1] William de Middleton, made bishop of Norwich in 1278.

[2] Called in the Monasticon (iv. 570) Oswald of Estry.

[3] *Rockynge*] Ruckinge, in Kent.

[4] Anselm of Eastry was prior of Dover, 1275; Mon. Angl. iv. 530.

et, sicut in jure continetur[1] quod prior conventualis non debet amoveri sine causa rationabili, istum Ricardum in camera sua propria et coram lecto suo absolvit, in præsentia tantum duorum clericorum, scilicet magistri Constantini et magistri Hugonis de Colebregge. Omnia ista facta sunt anno Domini M°CCLXX°III°, septimo idus Martii.[2] Sed istos clericos prænominatos et alios æmulos prædicti Ricardi, in brevi de medio sublati sunt per dispositionem divinam.

A.D. 1275. Recurrence to the story of his deposition, in 1273.

Item eodem anno in Quadragesima venit iterum Gastum de Berne, quem supra tetigimus, in Angliam, et a rege captus et Wintoniæ incarceratus. Item eodem anno,[3] scilicet v° idus Januarii, obiit Gregorius papa decimus, qui annis præteritis in concilio Lugdunensi omnem clerum in decima danda induxerat in subsidium Terræ Sanctæ. Cui successit frater Petrus natione Burgundus, et de ordine Prædicatorum, qui primo exstitit Lugdunensis archiepiscopus, postea per provisionem papæ factus est Hostiensis episcopus, ultimo in papam electus et vocatus Innocentius quintus; et intronizatus est post undecim dies prædecessoris sui decessum. Item eodem anno, ante Pascha, casu contingente et inopinato, venit a partibus transmarinis filius Symonis comitis Leycestriæ, Almaricus nomine, ducens secum sororem suam, virginem nobilissimam, desponsandam Neulino principi Walliæ; qui cum proposuisset applicuisse in Walliam, ut declinaret insidias Anglorum, casu infortuito et ventorum con[flictu] portum Bristolliæ delatus est. Ibi statim cognitus et arestatus per constabularium, ad regem missus. Quem

A.D. 1276. Gaston of Bearn imprisoned.

Promotion of Innocent V.

Amalric de Montfort carried by a storm into the port of Bristol; arrested and sent to the king.

[1] Decretal. Gregor. IX., lib. iii. tit. 35, c. 2 (ed. Pith. ii. 179).

[2] The date of the visitation of the archbishop at Dover, and of the deposition of Richard Wenchepe. See p. 275.

[3] Gregory X. died Jan. 10, 1276; his successor, Innocent V., was chosen Feb. 21. The new pope was Peter of Tarentaise, bishop of Ostia, who had been archbishop of Lyons, 1272–1273.

A.D. 1276. He is lodged in Corfe castle.

rex gratanter recepit, et post multas exprobationes ad castrum de Corf deduci præcepit, et ibi firmiter custodiri mandavit. Sororem suam reginæ suæ custodiendam commendavit. Fratres de ordine Prædicatorum, et alios[1] qui cum illo venerant, liberos abire permisit.

The feast of All Saints received as a first-class festival.

In isto item anno, ante festum Omnium Sanctorum, festivitas Omnium Sanctorum ordinata est principalis in ecclesia Christi Cantuariensi, de consensu Thomæ prioris et voluntate capituli, ubi prius solebat fieri secundaria. Item in illo anno suspensæ sunt Laudes de omnibus sanctis, et "Pneume" in fine antiphonarum et "Kyrieleyson."

June 9. Edmund of Lancaster and his bride visit Canterbury.

Anno Domini MºCCºLXXºVIº. Eodem anno, quinto idus Junii, dominus Eadmundus, frater domini regis Angliæ, venit Cantuariam de partibus transmarinis, ducens secum uxorem suam, scilicet reginam Navarræ et comitissam Campaniæ,[2] quam prius desponsaverat in partibus illis. Cui mater sua regina Angliæ Cantuariæ occurrit; sed ante adventum suum recessit versus Cicestriam propter translationem Sancti Ricardi in brevi facturam.

June 8. The church of Reculver bestowed on Herbaldown hospital.

Item eodem anno, viiº kalendas Junii, frater Robertus archiepiscopus Cantuariensis contulit ecclesiam beatæ Mariæ de Raculfre, cum capellis suis, in proprios usus, leprosis de Herebaudune; ita videlicet quod custos illius hospitalis, qui pro tempore fuerit, solvet centum marcas argenti annuatim hospitali de Nortgate ad quatuor anni terminos; et istam collationem fecit, ut alleviaret pensionem illam quam annuatim de camera sua percipere consueverunt prædicti hospitalis, scilicet centum et lxtª libras sterlingorum; et ista collatio confirmata est per capitulum Cantuariense, ita tamen quod prædictus archiepiscopus con-

[1] *alios*] alii, MS.

[2] Blanche of Artois, widow of Henry king of Navarre and count of Champagne: she was mother of earl Thomas of Lancaster.

cessit capitulo suo Cantuariensi, quod, vacante sede Cantuariensi, habeat capitulum liberam potestatem prædictum custodem amovendi et alium instituendi, secundum quod viderit expedire. In hoc anno obiit Hereveius de Borham decanus Londoniensis,[1] et electus magister Thomas de Hingelestorp.

A.D. 1276. Death of the dean of S. Paul's.

In isto anno, sexto decimo kalendas Julii, translatum est corpus Sancti Ricardi Cicestrensis episcopi, in magna gloria, a fratre Roberto Cantuariensi archiepiscopo, astante rege Eadwardo et aliis magnatibus terræ, tam clero quam populo innumerabili. Peracta ista translatione, prædictus archiepiscopus dextrum brachium illius sancti secum Cantuariam detulit, et in ecclesia Christi cum aliis reliquiis honorifice collocavit; et sicut consueverant prædecessores sui in translationibus sanctorum, videlicet Eadwardi regis et confessoris a Sancto Thoma translati, et petra quæ super illum jacuit Cantuariam delato, et juxta tumbam illius martyris per multos annos a populo viso, erecto;[2] et tandem pius rex Henricus quartus ob reverentiam et devotionem Sancti Eadwardi in ecclesia Christi in ejus nomine altare construxit, et illum lapidem super altare apponi fecit. Qui voluerit scire causam et miraculum istius lapidis, legat vitam Sancti Wulstani Wigorniensis episcopi, quem Wulstanum magnus pater Stephanus, quondam Cantuariensis archiepiscopus, in ecclesia Wigorniensi egregie transtulit, et brachium suum dextrum ad ecclesiam Christi Cantuariensem deferri fecit, acibi dim isit.[3]

June 16. Translation of S. Richard of Chichester.

Usage of the archbishops with regard to relics.

---

[1] Hervey of Boreham, dean of S. Paul's, 1274–1276. Thomas of Ingaldsthorpe, his successor, became bishop of Rochester in 1283.

[2] *a populo viso erecto*] MS.

[3] The story of Wulfstan striking his staff on the tomb of Edward the Confessor, and the miracle which followed, is not in the Life printed by Wharton in the Anglia Sacra, ii. 241, sq.: it is, however, told by Ailred of Rievaulx in his Life of the Confessor (ap. Twysden, cc. 405, sq.).

A.D. 1276. Ottobon becomes pope as Adrian V.

Item eodem anno mense Junii obiit papa Innocentius quintus;[1] et post illum electus est Octobonus, quondam legatus Angliæ tempore guerræ de Lewes vel cito post guerram, et electus est in vigilia Sancti Johannis Baptistæ, et nominatus est Adrianus, a loco ubi cardinalis erat; qui in brevi intoxicatus est, ut dicebatur, et mortuus est in mense Septembris sequenti.

John XXI. pope.

Post illum electus est quidam cardinalis genere Hyspanus;[2] et vocatus est Johannes vicesimus primus, et mortuus est in anno sequenti: et sic isti quatuor papæ creati fuerunt in anno fere et dimidio.

A.D. 1277. Quarrels and controversies respecting the church at Dover.

Anno Domini M°CC°LXX°VII°, circa festum Sancti Michaelis, monachi Dovoriæ receperunt clericos ad monachatum et raserunt, inconsulto priore illorum; et hoc propter dissensionem in tempore Sancti Eadmundi archiepiscopi inchoatam, de multis articulis, scilicet de subpriore creando et de novitiis recipiendis et profitendis; sicut continetur in compositione quæ tempore dicti sancti ordinata fuit et per illum confirmata de consensu partis utriusque ecclesiæ. Ista compositio diu permansit in suo robore usque ad tempus Bonefacii archiepiscopi, qui per falsam suggestionem Dovorensium infregit, subpriorem amovendo Dovoriæ qui creatus erat per capitulum Cantuariense, et alium substituit de conventu Dovorensi contra consuetudinem Cantuariensis ecclesiæ; qui ab illo tempore a subjectione et obedientia Cantuariensis ecclesiæ se subtrahere conati sunt.

Account of its foundation.

Modo restat dicere qualiter ecclesia Sancti Martini vetus Dovoriæ constructa sit, et postea dante Deo veniemus ad novam ecclesiam, quæ extra muros constructa est, et de monachis qualiter illic venerunt.

---

[1] Innocent V. died June 22, 1276: his successor Adrian V. (Ottobon dei Fieschi) was elected July 11, and died Aug. 16, the same year.

[2] John Peter, bishop of Frascati, elected Sept. 17, 1276, died May 16, 1277.

A.D. 1277. History of the foundation of S. Martin's, Dover.

Rex Cantiæ Christianissimus Wytdredus, qui quartus fuit post regem Ethelbertum, qui Christianitatem suscepit a Sancto Augustino, qui cum semel esset ab inimicis suis interceptus multum timuit, et oravit Dominum ut sibi auxilium ferret. Apparuit ei Sanctus Martinus, dicens ne desperaret, et promittens quod inimicos suos vinceret. Victoria potita, Deo gratias egit, et in villa Dovoriæ beato Martino ecclesiam fundavit, et kanonicos sæculares in eadem instituit, atque ad sustentationem illorum de redditibus suis largiter providit. A tempore istius regis usque ad tempus Willelmi de Curbuil, Cantuariensis archiepiscopi, steterunt ibi canonici qui habuerunt decanum et præbendas more canonicorum sæcularium. Post multum vero temporis curriculo accidit ut ecclesia Christi Cantuariensis dedicari debuit, ad cujus dedicationem confluit fere omnis populus cum rege suo Henrico seniore,[1] et rege Davit Scotiæ; et dedicavit illam prædictus archiepiscopus Willelmus quarto nonas Maii, cum honore et munificentia magna; et in illa dedicatione præfatus rex Henricus dotavit ecclesiam Christi de ecclesia beati Martini Dovoriæ, cum omnibus pertinentiis suis, et carta sua confirmavit.[2] Considerans autem archiepiscopus Willelmus vitam canonicorum pessimam, qui tunc erant in ecclesia Sancti Martini, locumque, in medio villæ parvulæ situm et populosæ, religiosorum conversationi aptum non esse, novam ecclesiam, decenti opere factam, jussit ædificare extra villam ad austrum citissime, in qua canonicos regulares instituere proposuit. Petierat enim a rege quod canonicos sæculares qui erant in ecclesia Sancti Martini posset amovere, et religiosos instituere; quod sibi concessum est. Et cum omnia parata essent ad ista facienda, assumpsit unum conventum de Mertone

It is given by Henry I. to Christ church, Canterbury.

Vitæ Arch. below, p. 383, and above, vol. i. p.96.

A new church built.

[1] *seniore*] secundo, MS.

[2] The story is here told with some variations from the narrative of Gervase, cited in the margin. There Elmer is prior of Canterbury, and Helewis archdeacon. Here both these officers are called Herlewin.

A.D. 1277. History of S. Martin's, Dover.

et misit illum Dovoriam cum omnibus necessariis suis, per duos episcopos scilicet Johannem Rofensem et Bernardum Menevensem, et archidiaconum Cantuariensem Herlewynum, ut illum conventum in novam ecclesiam Dovoriæ introducerent et installarent; et, ut invenimus in veteribus cronicis, dicunt quod prior Cantuariensis Herlewynus nomine præsens ibi fuit, vir bonus et tamen simplex, qui huic facto consensit, capitulo Cantuariensi ignorante. Erat eo tempore in ecclesia Christi Cantuariæ quidam subprior, Jeremias nomine, qui postea prior, cum audisset omnia prædicta sic contigisse, assumptis secum de fratribus suis, audacter perrexit Dovoriam, contra canonichos installandos, et contra episcopos installaturos, coram omnibus et singulis ad Romanam curiam publice appellavit, ne in hoc facto procederent contra libertatem et præjudicium matricis ecclesiæ Cantuariensis. Iterum et iterum appellavit, et sic prædictum præpeditum est negotium. Archiepiscopus Willelmus cito postea mortuus est, et Cantuariæ honorifice sepultus est. Statim post mortem archiepiscopi conventus Cantuariensis misit duodecim monachos Dovoriam de eorum collegio, qui in novam ecclesiam Sancti Martini sunt introducti et installati; et ab illo tempore remansit conventus Cantuariensis in possessione et in saisina illius ecclesiæ. Post Willelmum archiepiscopum successit Teobaldus, qui monachus fuit, et multum monachos dilexit; accessit ad locum prædictum et vidit illum bene constructum et ordinatum et aptum religiosis; impetravit a summo pontifice, ut in perpetuum ibi remanerent monachi qui secundum ordinem et regulam Sancti Benedicti viverent. Et hoc idem archiepiscopus ille per cartam suam confirmavit, cujus tenor talis est:—

Institution of canons regular.

Appeal of the monk Jeremiah.

Monks sent from Christ church.

Charter of archbishop Theobald to Dover.

"Theobaldus Dei gratia Cantuariensis archiepiscopus, Anglorum primas et apostolicæ sedis legatus, omnibus sanctæ matris ecclesiæ filiis, salutem. Quæ ad honorem et utilitatem ecclesiæ Dei et religionis pacem et quietem statuta sunt, ut stabilia inconvulsa permaneant, munienda sunt

" perpetuis firmamentis; inde est quod nos ecclesiam beati A.D. 1277.
" Martini de Dovoria, in qua auctore Deo monasticum ordi- History of S. Martin's, Dover.
" nem, ibidem perpetuo mansurum, sub ordine et disciplina
" Cantuariensis ecclesiæ instituimus, eidem sanctæ Cantua-
" riensi ecclesiæ confirmamus, statuentes ut jam dicta beati
" Martini ecclesia, monasticum ordinem sub regimen prioris
" perpetuo servans, sicut cella Cantuariensis ecclesiæ, in dis-
" positione successorum nostrorum archiepiscoporum, et ec-
" clesiæ cui subjecta est, omni tempore permaneat, et ut
" nunquam priorem habeat nisi monachum professum Can-
" tuariensis ecclesiæ; et ut fratres qui apud Doveram mo- Charter of archbishop Theobald.
" nachicum suscipient habitum, suam semper in ecclesia Can-
" tuariensi faciant professionem, et sicut ecclesiæ professi
" obedientiam matri Cantuariensi ecclesiæ semper usque-
" quaque exhibeant; et ut eadem ecclesia Dovorensis Can-
" tuariensem ecclesiam quasi matrem et dominam in omnibus
" veneretur, nec unquam a subjectione illius subtrahatur.
" Institutionem vero et destitutionem prioris Dovorensis suc-
" cessorum nostrorum, quibus in nullo præjudicare volumus
" nec debemus, reservamus arbitrio. Justum est enim ut qui
" Cantuariensis ecclesiæ rector et dispositor est, plenam dis-
" ponendi in omnibus auctoritatem in Dovorensi, quæ se Can-
" tuariensis ecclesiæ filiam debet exhibere, obtineat. Hæc
" itaque firmiter in omne tempus præcipimus observari, sub
" anathemate inhibentes, ne quis contra hoc venire, aut hujus
" nostræ constitutionis robur innervare aliquo modo molia-
" tur, vel hanc quocumque modo solvere unitatem. Si quis
" autem hoc attemptaverit, Omnipotentis Dei et beatorum
" apostolorum Ejus, et omnium sanctorum et nostram male-
" dictionem incurrat. Hiis testibus, magistro Bartholomeo
" Exoniensi archidiacono, Philippo Norwycensi archidiacono,
" Hugone de Gant, magistro Johanne Salesberiensi, Eudone
" Notario, Willelmo de Norhalle, et multis aliis."

Istam narrationem scripsimus ad utilitatem et instructionem monachorum Cantuariensium subsequentium, ut legentes melius intelligant et videant jurisdictionem et subjectionem quam habet ecclesia Christi Cantuariensis in ecclesia Dovoriensi, tam sede vacante quam plena.

In isto anno post Pentecosten novitii ecclesiæ Christi Cantuariensis professionem suam in dicta ecclesia in

A.D. 1277. Novices admitted in the absence of the archbishop.

præsentia officialis archiepiscopi Cantuariensis Roberti, contra consuetudinem illius ecclesiæ antea usitatam. Nam archiepiscopus, cum fuit in regno, vocatus erat per capitulum suum ut veniret in propria persona et illos novitios profiteret; distulit per multum tempus; tandem ultimo per officialem suum excusavit se, et sic professi sunt. Istam injuriam fecit capitulo suo cum aliis prius illatis.

The king makes an expedition to Wales.

Item in isto anno dominus Eadwardus rex Angliæ congregavit magnum exercitum ad debellandum principem Walliæ nomine Leulinum pro multis offensis quas sibi rex imposuerat, maxime quia coronationi suæ non interfuit, sicut ceteri barones pares sui fuerunt, et quod homagium sibi non fecerat, ut tenebatur; unde

His grievances against Llewelyn.

pluries monuit eum ut in Angliam veniret et ista corrigeret. Responsum fuit per principem quod terram suam non exiret, sed per fideles barones vel milites a rege missos omnia ista faceret. Hoc autem dicebat quia timuit sibi, quia dictum fuit ei, si in Angliam venisset, retentus vel incarceratus fuisset. Præterea cum in anno præcedenti, ut supra diximus, venit puella nobilissima cum fratre suo Almarico, filia comitis Symonis de Monteforti, in Angliam desponsanda prædicto

Llewelyn's grievances.

Leulino, et cum applicuissent, capti sunt ab hominibus regis Angliæ, et regi præsentati; quos injuste in carcere detinuit et detinet; et ob hoc multum motus princeps contra regem noluit parere mandatis suis; et tamen dicebatur quod optulit regi magnam summam pecuniæ usque ad triginta milia marcas pro pace habenda, et ut sibi uxorem suam redderet. Rex autem

Wales ravaged in the summer.

hac oblatione spreta nihilominus processit in Walliam, post festum Sancti Johannis Baptistæ, cum exercitu copioso tam navali quam equestri et pedestri, et pervenit usque Snoudune, et devastavit totam Walliam, et insulam de Angleye cepit, et destruxit. Videns vero princeps Walliæ sic se confusum et destructum, venit ad regem pacem quærens, die Sancti Martini

scilicet, et posuit se in arbitratione regis et magnatum, quod ordinarent de illo secundum quod melius scirent, et sic pacificati sunt. Terra vero sic adquisita, statim posuit rex justitiarios suos et vicecomites, ut leges Angliæ custodirent. Postea ipse Leulinus juravit, et promisit quod de cetero tenebit terramillam . . . . .

A.D. 1277. November. Submission of Llewelyn.

Eodem anno facta est concordia inter conventum ecclesiæ Christi Cantuariensis et barones de Sandwico de præpositura Sandwici. Nam conventus asserebat quod eorum erat præpositum creare quemcumque voluissent. Barones contra, quod non, nisi tantum de libertate illorum. Ista altercatio per multum tempus duravit, et magnæ expensæ hinc inde fiebant. Tandem, amicis mediantibus, convenerunt ad diem certum et quasi ad arbitrandum inter partes; ad quem diem venerunt isti ex parte conventus, scilicet dominus Stephanus constabularius Dovorensis, Rogerus de Northwode, Willelmus de Valoines, vicecomes, et alii multi. Videntes autem Sanwiycenses partem suam deteriorem et quod ipsi subcumberent, unanimi consensu et quasi inviti concesserunt conventui, quod de cetero præficient præpositum in Sandwico quemcumque voluerint, tam de libertate eorum quam de forinseco aliquo; et incontinenti fecerunt ibi præpositum Stephanum de Limminges, ballivum de maneriis tunc temporis.[1]

The convent of Canterbury insist on appointing the bailiff of Sandwich.

Their claim is admitted.

MS. Galba, E. 3.

MCCLXXVIII. Nicholaus papa ii^dus vocavit Robertum de Kilewarbi archiepiscopum Cantuariensem ad titulum Portuensis ecclésiæ, scilicet die Sancti Gregorii papæ.

A.D. 1278. The archbishop made a cardinal.

MCCLXXIX. Idem papa providit ad archiepiscopatum Cantuariensem fratrem Johannem de Phecham die Conversionis Sancti Pauli, et consecratus est ab eodem in curia Romana iiii^to kalendas Martii, anno regis Edwardi filii regis Henrici octavo.

A.D. 1279. John Peckham appointed. Consecration of Peckham.

[1] *temporis*] Here there is a marked change of hand in the MS., which henceforward runs in one column. The entries under the years 1278–1286 are identical with the corresponding matter in the Canterbury Chronicle, MS. Cotton. Galba E. 3. Both sets of notes are of the same date, contemporary or nearly so, and may be the work of one scribe.

A.D. 1280. New coinage.

MCCLXXX. Facta est nova cambiatio monetæ in Cantuaria, et in aliis locis Angliæ. MS. Galba E. 3.

A.D. 1281. Welsh war.

MCCLXXXI. Incepit guerra in Wallia.

A.D. 1282. Llewelyn killed.

MCCLXXXII. Hoc anno interfectus est princeps Walliæ Leulinus, cujus caput Londoniis est deportatum, et in Turri super hastam collocatum.

A.D. 1283. David put to death.

MCCLXXXIII. Hic captus est David, frater Leulini, xi° kalendas Julii, et apud Slopesbiry usque ad furcas fuit detractus, et in quatuor partes Angliæ fuit corpus suum deportatum. Hoc judicium protulit dominus Johannes de Vaus.[1] Hoc factum fuit in parlamento domini regis apud Slopesbiry in quindena Sancti Michaelis.

Sept. 26. Bishop of Rochester consecrated.

Item vi^to kalendas Octobris consecratur magister Thomas de Inggelthorp in episcopum Rofensem a venerabili patre Johanne de Peckam archiepiscopo Cantuariensi in dicta ecclesia Cantuariensi.[2]

A.D. 1284. Death of Alfonso.

MCCLXXXIIII. Hic natus est Edwardus filius regis Edwardi. Eodem anno venit Alfonsus filius ejusdem regis cum Margareta sorore sua, visitare beatum Thomam, die apostolorum Philippi et Jacobi; et mense Septembris obiit apud Windleshore, et sepultus est apud Westmonasterium.

Seizure of the priory.

Dominus Petrus de Huntinfeld cepit prioratum in manus domini regis pro transgressione facta eidem pro quodam, ut dicebat; et mense Januarii dominus rex restituit prædictum prioratum cum omnibus inde perceptis. In vigilia Palmarum proxime sequenti, dominus Thomas prior mutavit habitum suum apud Bellum-locum regis; et eadem septimana escaetor domini regis[3] cepit iterum in manus domini regis; et ebdomada Paschæ restituit.

A.D. 1285. Henry of Eastry made prior.

MCCLXXXV. iiii^to idus Aprilis installatus est dominus Henricus prior,[4] a fratre Johanne archiepiscopo; et, in festo translationis beati Thomæ martiris sequenti, dominus Edwardus rex optulit beato Thomæ quatuor ymagines de auro puro ad valentiam mille marcharum.

---

[1] John de Vallibus, baron of Gilsland, steward of Aquitaine; he acted as a justice itinerant under Edward I., and died in 1288.

[2] Thomas Ingaldsthorpe, dean of S. Paul's; bishop of Rochester, 1283–1291. The Chronicle of Dover notices this consecration, and gives the names of the assisting bishops, the archbishop of Dublin and the bishops of London and Winchester.

[3] Henry de Bray; Ang. Sac. i. 141: where Wharton cites a Chronicle of Christ Church, Canterbury, but in different language from that of the text.

[4] Henry of Eastry, prior 1285–1331: Ang. Sac. i. 141, 797.

MS. Galba, E. 3.

MCCLXXXVI. Mense Maii dominus Edwardus rex transfretavit ad parliamentum Parisius, et ibidem stetit per novem septimanas; et inde recedens abiit in Vasconiam tractaturus de pace inter reges Franciæ, Castelliæ, et Aragonum. XI° kalendas Octobris dominus Johannes de Kirkebi, electus Eliensis,[1] consecratus est in ecclesia Cantuariensi a fratre Johanne archiepiscopo. VII° kalendas ejusdem, obiit dominus Walterus Scamel episcopus Saresberiensis.[2]

A.D. 1286. May. The king goes to France.

Sept. 21. Consecration of bishop Kirkby.

In crastino Circumcisionis Domini electus est magister Henricus de Brantestone, decanus Saresberiensis, in episcopum ejusdem ecclesiæ.

A.D. 1287. Election and consecration of bishop Brandeston to Salisbury.

MCCLXXXVII. Primo die mensis Junii, videlicet die Sanctæ Trinitatis, idem electus consecratus est in ecclesia Cantuariensi a fratre Johanne Cantuariensi archiepiscopo, præsentibus Thoma Roffensi et Olivero Lincolniensi episcopis.[3]

IIII° idus Junii Reys Maredut cepit turrem in Wallia cum multis Wallensibus, et ceperunt castra domini regis ibidem. XII° kalendas Novembris obiit Stephanus Cicestrensis episcopus; iii^tio kalendas Februarii electus est in episcopum Cicestrensem magister Gilebertus de Sancto Leofardo,[4] tunc officialis Cantuariensis. Pridie nonas Februarii mare ita erexit se in Thaneto, et juxta, et in marisco de Romenal et omnibus locis adjacentibus, quod omnes wallias dirupit, et fere omnes terras operuit a magna wallia de Apuldre usque Winchelese versus austrum et versus occidentem. Eodem die tantum fulgur visum est quale non fuit ex quo gentes esse cœperunt. Monasterium vero de Bernewelle Eliensis diocesis per hujus fulgur combustum est. XV° kalendas Martii creatus est in papam frater Ieronimus[5] de ordine Minorum, et vocatus est Nicholaus

A.D. 1288. Gilbert of S. Leofard chosen bishop of Chichester.

Floods on the coast of Kent.

Nicholas IV. made pope.

[1] The consecration of bishop Kirkby is also noted in the Chronicle of Dover; he was bishop of Ely 1286–1290.

[2] *Saresberiensis*] Here the Canterbury Chronicle in MS. Galba E. 3 ends; but the matter which follows has much in common with the Canterbury Annals or Chronicle used by H. Wharton.

[3] Also in the Chronicle of Dover.

[4] Gilbert of S. Leofard, bishop of Chichester, 1288–1305.

[5] Nicolas IV., 1288–1292.

A.D. 1288. Death of bishop Brandeston, and his chosen successor.

quartus. IIItio idus Februarii obiit magister Henricus de Brandestone, episcopus Saresberiensis.

MCCLXXXVIII. Vito idus Maii electus est in episcopum Saresberiensem Laurentius de Akkeburne, et vito idus Augusti idem Laurentius obiit apud Cantuariam, ante confirmationem suam. Viio kalendas Decembris electus est magister Willelmus de Cornerio[1] in episcopum Saresberiensem. Viio kalendas Martii idem Willelmus confirmatus fuit apud Croyndoniam. Nonis Septembris consecratus fuit apud Cantuariam Gilebertus de Sancto Leofardo, electus Cicestrensis. XIIIIo kalendas Octobris obiit Willelmus de Middeltone, episcopus Norwicensis. IIItio idus ejusdem mensis electus est magister Radulfus de Walepole,[2] archidiaconus Eliensis, in episcopum Norwicensem, et kalendis Februarii confirmatus fuit apud Suthmallinges, et in media Quadragesima consecratus fuit apud Cantuariam.

Consecration of the bishop of Chichester, Sept. 5, 1288.

Ralph Walpole consecrated to Norwich, Mar. 20, 1289.

A.D. 1289. Benediction of the abbot of Boxley, April 5.

MCCLXXXIX. Feria iia ebdomadæ Paschæ, quæ fuit quinto die mensis Aprilis, dominus Johannes Cantuariensis archiepiscopus benedixit in ecclesia parochiali de Otteford Gilebertum[3] electum in abbatem de Boxleya, qui quidem electus fecit professionem sibi in forma quæ sequitur :—"Ego frater Gilbertus, abbas Boxleyæ, subjectionem, reverentiam et obedientiam a sanctis patribus constitutam, secundum regulam Sancti Benedicti, vobis, reverende pater, domine archiepiscope, tuisque successoribus canonice substituendis, et sanctæ sedi Cantuariensi, salvo ordine meo, perpetuo me exhibiturum promitto." Quæ quidem professio reservatur in vestiario ecclesiæ Christi prædictæ cum aliis professionibus episcoporum et abbatum. Dominica iiiita post Pascha consecratus fuit apud Cantuariam prædictus Willelmus electus Saresberiensis.

Consecration of the bishop of Salisbury, May 8.

The prior of S. Augustine's dies.

IIItio nonas Julii obiit Willelmus de Wilmintone, prior Sancti Augustini.

---

[1] William Corner, bishop of Salisbury 1289–1291.

[2] Ralph Walpole, bishop of Norwich 1289–1299; and of Ely 1299–1302.

[3] Gilbert, abbot of Boxley 1289.

IX° kalendas Augusti dominus Thomas,[1] quondam prior ecclesiæ Christi Cantuariensis, mutavit habitum Cistertiensem quem susceperat apud Bellum-locum regis, et assumpsit habitum heremitæ apud Brokwode in foresta de Windlesores. A.D. 1289. July 23. The ex-prior Thomas becomes a hermit.

Pridie idus Augusti dominus Edwardus rex et regina redierunt de Wasconia, quibus occurrerunt Dovoriæ fere omnes magnates regni. Aug. 12. Return of the king.

V° kalendas Septembris dominus Johannes archiepiscopus benedixit Rogerum electum de Langedone, et fecit sibi et ecclesiæ Cantuariensi professionem quæ remanet in sacristaria inter alias professiones. Kalendis Novembris dominus Thomas de Weyland,[2] capitalis justiciarius de banco, suscepit habitum Minorum apud Balbewelle juxta Sanctum Eadmundum, et eodem die uxor ejusdem vovit publice perpetuam castitatem; et nono kalendas Martii idem Thomas abjuravit regnum in turri Londoniensi deposito prius habitu Minorum. Aug. 23. The abbot of Langdon blessed. Nov. 1. The chief justice becomes a Franciscan, but leaves the order in February.

Tertio kalendas Januarii dominus Johannes archiepiscopus Cantuariensis creavit Dovoriæ priorem de eodem conventu, scilicet Robertum de Whetekre,[3] quod nunquam antea visum fuit, et dominus rex ad suggestionem suam inhibuit conventui ne prosequeretur appellationem suam sub pœna amissionis omnium bonorum suorum. The archbishop appoints a prior at Dover.

MCC°XC°. VIII° kalendas Aprilis obiit Johannes de Kirkebi, episcopus Eliensis. A.D. 1290. Bishop Kirkby dies.

Pridie kalendas Maii Gilebertus comes Gloucestriæ desponsavit Londoniis dominam Johannam de Acre, filiam regis Edwardi. Marriage of the earl of Gloucester.

IIII° idus Maii magister Willelmus de Luda[4] electus est in episcopum Eliensem, et VI° kalendas Junii confirmatus fuit apud Tenham, et eodem die ordinatus in diaconum a domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo. William of Louth bishop of Ely.

[1] Thomas of Ringmere; see above, pp. 278, 292.

[2] Chief justice of Common Pleas, 1277–1289.

[3] Robert of Whetekre, prior 1289; Mon. Angl. iv. 530.

[4] William de Luda, or of Louth, bishop of Ely 1290–1298.

A.D. 1290. Spanish and Genoese merchants freed from port dues at Sandwich.

VII° idus Junii proclamatum fuit Sanduyco quod omnes mercatores Yspaniæ et Januæ, ducentes averia de pondere apud Sanduicum, essent quieti a theoloneo et omnibus custumis a prædicto die usque ad tres annos sequentes.

Gifts of queen Eleanor to the convent.

III° kalendas Julii domina Alianora regina, consors domini Edwardi regis Angliæ, cepit seysinam de Sanduyco de voluntate conventus ecclesiæ Christi; et eodem die seysivit nos de una acra terræ et advocatione ecclesiæ de Westclive juxta Dovoriam. Et in crastino seysivit nos de maneriis de Westfarleghe et Terstane cum omnibus libertatibus. Et eodem die seysivit nos de una acra terræ et advocatione ecclesiæ de Westreham.

July 9. Marriage of the king's daughter Margaret. Grant of a fifteenth.

VII° idus Julii Johannes filius ducis Brabantiæ desponsavit Londoniis dominam Margaretam, filiam regis Edwardi. In festo Sancti Johannis Baptistæ concessa fuit domino Edwardo regi XV^ma^ omnium bonorum temporalium Angliæ.[1]

July 11. Banishment of the Jews.

V^to^ idus Julii dominus Edwardus rex exulare fecit omnes Judæos Angliæ citra festum Omnium Sanctorum sequens sub pœna decapitationis, salvis tamen Judæis omnibus bonis suis mobilibus præter cartas suas.

Oct. 1. William of Louth consecrated.

Dominica post festum Sancti Michaelis consecratus fuit magister Willelmus de Luda in episcopum Eliensem, in ecclesia Beatæ Mariæ ejusdem civitatis, petita licentia a priore et capitulo Cantuariensi et optenta.

Oct. 2. Grant of a clerical tenth.

In crastino concessa fuit ibidem domino regi Edwardo decima omnium ecclesiarum parochialium Angliæ secundum taxationem Norwicensem.

III^to^ kalendas Decembris obiit domina Alianora

[1] The writs for the parliament in which this tax was granted were issued on the 14th of June, returnable in a month from the feast of S. John the Baptist, June 24. Lords' Report on the dignity of a peer, App. i. p. 54.

regina, consors domini regis Edwardi, apud Herthebi juxta Lincolniam. XVI° kalendas Januarii sepulta fuit apud Westmonasterium juxta regem Henricum iiii^tum versus occidentem. Die Epiphaniæ obiit dominus Willelmus de Breuse[1] senior apud Findone, et sepultus est in monasterio de Sele. A.D. 1290. Nov. 28. Death of the queen. Dec. 17. Burial.

MCCXCI. VII° idus Maii, anno Domini M°CC° nonagesimo primo, domina Johanna, filia regis Edwardi, comitissa Glovernie, peperit apud Theokesberi Gilebertum filium suum primogenitum. A.D. 1291. May 16. Birth of Gilbert of Gloucester.

V^to idus Maii obiit dominus Thomas de Ingelthorp, episcopus Rofensis. Election and consecration to Rochester.

VIII° idus Junii Thomas[2] prior Rofensis electus est in episcopum Rofensem, et die Epiphaniæ sequentis consecratus fuit in ecclesia de Chertham.

Memorandum quod cum anno gratiæ M°CC° nonagesimo, per mortem Alexandri regis Scotiæ, variæ contentiones et calumpniæ exortæ fuissent inter proceres regni Scotiæ de jure ejusdem regni; videlicet cui eorum idem regnum jure successionis sanguinis cedere deberet, ac dominus Edwardus Dei gratia illustris rex Angliæ primum et summum dominium ejusdem regni de jure sibi pertinere vendicaret; tandem inspirante pacis Auctore, anno gratiæ M°CC° nonagesimo primo, proceres prædicti regni dominationi, dominio et subjectioni prædicti domini Edwardi regis Angliæ et hæredum suorum, per litteras suas patentes se submiserunt in forma subscripta:[3] Submission of the Scottish lords to Edward I.

"A tous qui cestes lettres verrunt ou orrunt, Florens "counte de Hoyllaunde, Robert de Brus seingnur du Val "D'Anaunt, Johan Bayllol seingnur de Gaweye, Johan de "Hastinges seingnur de Bergeveny, Johan Comin seignur Letters patent of submission.

[1] William de Braiose, lord of Bramber.

[2] Thomas of Wouldham, bishop of Rochester, 1292–1317.

[3] Printed in the Fœdera, i. 755.

A.D. 1291. Submission of the Scottish lords to Edward's decision about the crown.

" de Badenough, Patrik de Dumbar counte de la Marche, " Johan de Vescy pur son pere, Nichol de Soules, et Wil- " leam de Ros, saluz en Dieu. Come nous entendoms aver " dreit en reaume de Scoce, e cel dreit mustrer, chalenger e " averrer devaunt celi ke plus de poer, jurisdictioun e resoun " eust de trier nostre dreit, e le noble prince sire Edward " par la grace de Dieu rey Dengleterre nous eit enformez, " par bones et suffisauntes resouns, ke a ly apent e aver deit " la sovereyne seingnorie du dit reaume de Scoce e la " conoissaunce de oir, trier e terminer nostre dreit: nous de " nostre propre volente, sauns nule manere de force ou " destresce, voloms, otrioms e grauntoms de resceiure dreit " devaunt ly come soverein seignur de la terre. E voloms " jalemeyns e promettoms que nous auroms e tendroms ferm " e estable son fet, e que celi enportera le reaume, a ki " dreit le durra devaunt ly. En testmoigne de ceste chose " nous avoms mys nos seaus a cest escrit. Fet e done a June 5. " Norham, le Mardy prochein apres la Ascensioun, lan de " grace M.CC. nonaunte premereyn."

Letter of the Scottish lords, on the acceptance of Edward as judge of their claims.

[1] " A tous iceaus ki ceste presente lettre verrount ou or- " rount, Florens counte de Hoyllaunde, Robert de Brus " seingnur du Val d'Anaunt, Johan Bayllol seingnur de " Gaweye, Johan de Hastinges seingnur de Bergeveny, Johan " Comin seingnur de Badenough, Patrik de Dunbar counte " de la Marche, Johan de Vescy pur son pere, Nichol de " Soules, e Willeam de Ros, salus en Dieu. Come nous eoms " otrie e graunte de nostre bone volente e commun assent " sauns nule destresce, a noble prince sire Edward par la " grace de Dieu rey d'Engleterre, qil come sovereyn seignur " de la terre de Escoce puisse oyr, trier e terminer nos " chalenges e nos demaundes, ke nous entendoms mustrer e " averrer pur nostre dreit en reaume de Escoce, e dreit " resceiure devant ly come sovereyn seignur de la terre, " promettauns jalemeyns ke son fet auroms ferm e estable, e " qil emportera le reaume a ky dreit le durra devaunt ly: " mes pour ceo ke le vaunt dit rey d'Engleterre ne poet teu " manere de conoisaunce fere ne acomplir sauns jugement, " ne jugement ne deit estre sauns execucion, ne execucion ne " poet il fere duement sauns la possessioun e la sesine de

[1] Printed in the Fœdera, i. 755.

" meymes la terre e des chasteaus : nous voloms, otrioms e " grauntoms qil, come soverein seingnur, a parfere les choses " avaunt dites, eit la sesine de tote la terre e des chasteaus " de Scoce taunt ke dreit seit fet e parfourny as demaun- " dans ; en teu manere que, avaunt ceo kil eit la sesine avaunt " dite, face bone seurte e suffisaunte as demaundaunz e as " gardeyns e a la commune du reaume de Escoce, a fere la " reversioun de meyme la reaume e des chasteaus ove tute " la reaute, dignete, seingnorie, fraunchises, custumes, dreitures, " leys, usages e possessions, e tuttes maneres de aportenaun- " ces, en meyme le estat qil estoient quant la sesine ly fut " baylee e liveree, a celi ke le dreit emportera par jugement " de la reaute, sauve au rey d'Engleterre le homage de cely " qui serra rey, issint ke la reversion seit fete de denz les " deus mois apres le jour ke le dreit serra trie e afferme. " E que les issues de meyme la terre en le meen tens " receues seient sauvement mys en depos et bien gardes " par la mayn le chamberleyn de Escoce ke ore est, e de " celi ke serra assigne a li de par le rey dEngleterre, et " de souz lour seaus, sauve renable sustenaunce de la terre " e des chasteaus e des ministres du reaume. En testmoigne " de cestes choses avaunt dites nous avoms mis nos seaus a " cest escrit. Fet e done a Norham le Merkerdi apres la " Ascension, lan de grace M.CC. nonaunte premereyn." A.D. 1291. They grant him possession of Scotland until the question is decided. Dated June 4.

IX kalendas Junii obiit domina Alianora regina, mater regis Edwardi, apud Ambresberi. Et iiii^to^ idus Septembris ibi sepulta fuit juxta magnum altare in præsentia prædicti regis, filii sui, et fere omnium prælatorum et procerum regni Angliæ. Death and burial of the king's mother.

X^o^ kalendas Augusti obiit Willelmus de Grenehelle clericus.

Idus Februarii celebratum fuit concilium apud Novum Templum Londoniis auctoritate domini Nicholai papa iiii^ti^, qui super hoc mandavit domino Johanni Cantuariensi archiepiscopo et omnibus prælatis, tam exemptis quam non exemptis, Cantuariensis provinciæ, ita videlicet quod si contingeret præfatum archiepiscopum abesse vel deesse, quod prior et capitulum Cantuariæ hujusmodi concilium celebraret. A.D. 1292. Council the New Temple, London, Feb. 13.

Xvii^o^ kalendas Aprilis præfatus Johannes archiepi-

A.D. 1292. Mar. 16. Two bishops consecrated.

scopus consecravit in ecclesia Cantuariensi Nicholaum de Longespee electum Saresberiensem, et Thomam de Burtone electum Exoniensem.[1]

Mar. 18. Death of the countess of Athol.

Anno Domini M°CC° nonagesimo secundo, xv° kalendas Aprilis, obiit apud Chileham domina Ysabella de Dovora comitissa de Assele,[2] et ix° kalendas ejusdem sepulta fuit in ecclesia Cantuariense juxta altare Sancti Edwardi.

May 10. The abbot of Faversham dies.

VI° idus Maii obiit dominus Oswardus[3] abbas de Faversham, quondam monachus Cantuariensis, et sepultus est in eodem monasterio juxta majus altare.

Dec. 8. Death of archbishop Peckham.

VI° idus Decembris obiit dominus Johannes Cantuariensis archiepiscopus apud Mortelake; et xiiii° kalendas Januarii sepultus fuit in ecclesia Cantuariensi juxta locum martirii Sancti Thomæ.

Election of Winchelsey.

Idus Februarii electus est in archiepiscopum Cantuariensem magister Robertus de Winchelese, archidiaconus Essexiæ.

Death of bishop Burnell.

VIII° kalendas Novembris obiit dominus Robertus de Burnel, Bathoniensis et Wellensis episcopus, et cancellarius Angliæ, et ix° kalendas Decembris sepultum fuit corpus ejus in ecclesia Wellensi, et vii° kalendas ejusdem cor ejus sepultum fuit in ecclesia Bathoniæ;

A.D. 1293. Election of his successor.

v° kalendas Februarii electus fuit in episcopum Bathoniensem et Wellensem magister Willelmus de Marchia,[4] thesaurarius domini regis, et die Sancti Gregorii confirmatus fuit in capitulo Cantuariensi a priore et capitulo, sede Cantuariensi vacante; et die Pentecostes sequente consecratus fuit in ecclesia Cantuariensi auctoritate et

Consecration, May 17.

[1] Nicolas de Longespee was bishop of Salisbury 1292–1297; and Thomas Button or Bucton, of Exeter, 1292–1307: the consecration of the two bishops is noted in the Polistoire of Canterbury, and in the Annals of Wykes.

[2] Isabella of Dover, countess of Athol.

[3] Oswald of Eastry; see above, p. 282.

[4] William of March, bishop of Bath, 1292–1302: with him was consecrated Leoline of Bromfield, bishop of S. Asaph, the successor of bishop Anian, whose death is recorded in the next paragraph.

mandato dictorum prioris et capituli speciali a domino Ricardo Londoniensi episcopo. A.D. 1293.

Nonas Februarii obiit dominus Anianus episcopus Assavensis, de ordine Prædicatorum.

Anno M°CC°XC°III. Pridie idus Aprilis venerunt apud Cantuariam dominus Johannes de Berewik, Willelmus de Bereford, Thomas de Normanvile, Johannes de Litegreis, et Hugo de Cauue, justiciarii ad omnia placita itinerantes, et ibidem et apud Rofam sederunt usque Adventum Domini. Justices of Canterbury and Rochester.

IX° kalendas Maii obiit Thomas Bek, episcopus Menevensis.[1] VIII° idus Aprilis electus fuit in episcopum Assavensem magister Leulinus de Brumfelde, canonicus Assavensis, et vii° idus Maii confirmatus fuit a priore et capitulo ecclesiæ Christi Cantuariensis, sede Cantuariensi vacante, et die Pentecostes sequenti consecratus fuit in ecclesia Cantuariensi cum electo Bathoniensi et Wellensi supradicto. Election and consecration to S. Asaph

In octavis Sancti Johannis Baptistæ electus fuit magister David Martin in episcopum Menevensem, et pridie kalendas Octobris sequentis confirmatus fuit a priore et capitulo Cantuariensi, sede Cantuariensi vacante; et memorandum quod, vacantibus sedibus Bathoniensi et Wellensi, Assavensi et Menevensi prædictis, prior et capitulum ecclesiæ Christi Cantuariensis, sede Cantuariensi vacante, exercuerunt omnimodam jurisdictionem diocesanam in diocesibus prædictis pacifice, et ibidem per officiales suos visitaverunt capitula, tam cathedralia quam regularia, ac etiam clerum et populum, tam in capite quam in membris, sine contradictione cujuscumque.[2] Election to S. David's. Rights exercised by the prior and convent in vacancy of the see.

VI° kalendas Septembris obiit Salomon de Rofa.

XII° kalendas Septembris obiit magister Petrus de Pecham.

XII° kalendas Octobris Henricus comes de Bar de-

[1] Thomas Bek, bishop of S. David's, 1280–1293.

[2] See Wharton, Ang. Sacra, 141.

A.D. 1293. Marriage of Eleanor.

sponsavit apud Bristollium dominam Alianoram, primogenitam filiam regis Edwardi Angliæ.

Great naval battle off S. Matthew, in Finistere, at Whitsuntide, between English and Norman ships.

Memorandum quod anno Domini MºCC. nonagesimo tertio, regni regis Edwardi xxiº, circa festum Pentecostes facta est congressio valida in mari apud Sanctum Mathæum inter homines Quinque Portuum et alios homines maritimos Angliæ, ex parte una, et homines maritimos Normanniæ et aliorum locorum de regno Franciæ ex altera; ita quod Anglici cum LXXIIII. navibus Anglicis ceperunt CLXXXVII. naves Normannicas, et homines inibi inventos trucidarunt, et dictas naves variis mercibus inæstimabilibus oneratas ad Angliam reduxerunt. Occasione igitur hujusmodi aggressionis inauditæ, orta est gravis discordia inter regem Philippum Franciæ et regem Edwardum Angliæ; ita quod rex Franciæ citare fecit regem Angliæ per litteras suas patentes, quod ad curiam Franciæ veniret super præmissis responsurus. Tenor litteræ citatoriæ talis erat:—[1]

Oct. 27. The king of France cites Edward to his court to give an account of the outrage.

" Philippus Dei gratia Franciæ rex, Edwardo eadem gratia
" regi Angliæ, consanguineo suo, tenenti ducatum Aquitanniæ,
" salutem. Cum notorium sit et manifestum per rei eviden-
" tiam, adeo quod nulla potest tergiversatione celari, quod ho-
" mines de Baiona regni nostri, coadunatis sibi pluribus aliis qui
" de regno vestro Angliæ, assumptis navibus et armis ac homi-
" nibus armatis in magna multitudine ibidem palam et puplice
" collectis, vobis non insciis vel saltem ignorare probabiliter
" non valentibus, exierunt, animo nephando, homines ac subjec-
" tos nostros de Normannia et de quibusdam aliis partibus regni
" nostri, tam in terra quam in mari, in locis etiam nostræ juris-
" dictioni subjectis, nequiter invaserunt, innumeros ex eis inhu-
" maniter occidendo, stragemque ex eis horribilem faciendo,
" multos ex eis capiendo, et adhuc captos detinendo, ac eosdem
" navibus et mercibus quasi inæstimabilibus ex diu antea con-
" cepta malitia deprædando, confractis quam pluribus ex dictis
" navibus et submersis, spretis etiam contemptibiliter multis
" prohibitionibus et mandatis nostris, factis et propositis sol-

[1] Printed in the Fœdera, i. 793, from a miscellaneous record in the Record Office; the letter is somewhat fuller in the present copy.

A.D. 1293. Oct. 27. Philip's statement of the case.

" lempniter et puplice ac palam edictis, Burdigalæ, Baionæ,
" et in multis aliis locis, ne aliquis prædictis, vel aliis quibus-
" cumque specialiter per terram vel mare vehentibus merces
" suas, præsumeret forisfacere seu alias offendere quoquo modo ;
" naves autem superstites et dictas merces ad regnum vestrum
" Angliæ transvehendo, quas in vestra ditione receptastis et
" adhuc receptatis scienter, et per nuntios nostros super eorun-
" dum existentium et apparentium restitutione requisiti, suffici-
" enter restitutionem facere recusastis, sed potius contempsistis ;
" licet vobis ex parte nostra oblatum fuerit quod si qua existen-
" tia et apparentia per homines nostri regni capta detinerentur
" de bonis subjectorum vestrorum, de hiis restitutionem vobis
" fieri faceremus ; cumque notorium sit et manifestum similiter
" quod quam plures homines de Baiona, adjunctis sibi nonnullis
" malefactoribus aliis, villam nostram de Rupella proditionaliter
" invaserunt, insultus quamplures facientes in eam et habita-
" tores ipsius, quosdam etiam occidentes ex eis ac aliter multi-
" pliciter dampnificantes eosdem. Nos autem cum excessus et
" facinora prædicta non possemus conniventibus oculis pertran-
" sire, vobis, vel locum vestrum in Vasconia et Baiona tenentibus,
" quod certum numerum hominum de Baiona per vos vel dictum
" locum vestrum tenentem in personam nostram Petragorum
" mitteretis infra terminum jam elapsum, pro faciendo quod
" ratio suaderet et justitia postularet, et alia quidem mandata
" super prædictis per patentes litteras nostras fieri fecimus et
" injungi ; quibus injunctionibus et mandatis pareri contuma-
" citer et contemptibiliter est neglectum. Cumque ex certis
" et legitimis causis seisiri mandaverimus civitatem Burdigalæ,
" terram Agenensem, et totam aliam terram quam infra senes-
" calliæ nostræ Petragori metas in Petragoriano, Caturciano et
" Lemovicino, gentes vestræ nomine vestro tenebant, et locum
" vestrum tenentes in locis prædictis gentibus nostris, dictum
" mandatum nostrum sine armis executioni demandantibus,
" inobedientes fuerunt contumaciter et rebelles, et adhuc in
" rebellione persistunt, mandatis nostris et nostris gentibus non
" parentes, sed, quod gravius est ferendum, civitates, castra,
" villas, et loca dictæ terræ contra nos munierunt, infortiave-
" runt, muniunt et infortiant, tota die, volentes modo quasi
" hostili justiciationi nostri feudi resistere, nec quædam castra
" et fortalicia, quæ ab eis ex certis et legitimis causis per gentes
" nostras requiri fecimus, reddere voluerunt, sive ea contempti-
" biliter reddere recusarunt, et gentes terræ illius ad resistendum
" nobis et nostris minis et terroribus commoverunt, concitave-
" runt, concitant et invitant, contra nos gentes ipsas juramentis

A.D. 1293. Oct. 27. Letter of Philip IV. to Edward I.

" propriis astringentes, ac in assisiis, et aliter ex parte vestra
" proposuerunt puplice et edixerunt quod gentibus nostris in
" nullo pareatur, immo si gentes nostræ justiciando sicut ad
" nos pertinet aliquid seysiant, capiant, vel explectent, vel
" seisiri vellent, capere vel explectare, quod fierent aut fiant
" gentibus nostris violenter rescussæ, quod jam in multis locis
" facinorosis operibus, prout puplica referente fama didicimus,
" expleverunt, seisinas nostras in multis locis vituperabiliter in-
" fringendo, gentes nostras cum armis per violentiam turpiter
" expellendo, comminando, verberando, et de terra illa violenter
" ejiciendo, et aliter viliter pertractando, in prædictis et pluribus
" aliis seditionem puplicam contra nos et jus nostrum regium
" facientes, in præjudicium superioritatis nostræ et læsionem
" regiæ majestatis, quæ tam diu et tam notorie perpetrata sunt,
" et adhuc tota die perpetrantur, quod horum ignorantiam vos
" habere verisimiliter non potestis. Cumque puplica fama de-
" ferente ad nos pervenerit quod, post appellationes multas a
" multis locum vestrum tenentibus ad curiam nostram inter-
" positas, occasione appellationum ipsarum in magnum et grave
" præjudicium superioritatis et jurisdictionis nostræ contemp-
" tum, appellantes ipsos a jurisdictione vestra propter easdem
" appellationes exemptos irrationabiliter, crudeliter, nulla om-
" nino humanitate servata, sed spreta nobis reverentia debita,
" tractaverant, capiendo et districtis carceribus mancipando,
" videlicet Gumbaldum de Tirano, Bernardum de [Raunchano],
" Andream de Beaysalz, Bonafusum Coceti dictum Ros, et quam
" plures alios, bonis alios spoliando et de suis domiciliis, locis et
" hereditatibus expellendo, mutilando dictum Garsiam et quam
" plures alios, suspendendo Arnaldum de Bordis, Bernardum
" Pelicellum, et quendam vocatum Frommaghe, et in gulis
" eorum furcis a parte post cum cordis ligando, ne loqui possent
" seu appellare seu appellationes suas renovare, inhibendoque
" sub pœna suspendii quibusdam notariis, requisitis ab ipsis
" appellantibus ut super dictis appellationibus puplica con-
" ficerent instrumenta, ne hujusmodi instrumenta facerent;
" videlicet magistro Martino Mercerii et pluribus aliis, aliosque
" incarcerando et eos detinendo pro eo quod dicebant quod a
" senescallo vestro Vasconiæ et de tota terra Agennensi ad nos
" licitum erat appellari; videlicet magistrum Remundum de
" Lacussano advocatum de Agenesio et plures alios, aliosque
" diversorum tormentorum generibus cruciando. Hinc est quod
" vobis præcipimus et mandamus sub pœnis quas potuistis incur-
" rere et potestis, quatinus die vicesima instantis Natalis Domini,
" quam vobis peremptorie Parisius assignamus, compareatis

He summons him for the twentieth day after Christmas.

" coram nobis sicut debebitis et debetis, et sicut tantorum faci- A.D. 1293. Oct. 27.
" norum et excessuum qualitas exigit et requirit, super prædictis
" omnibus, quorum cognitio ad nos pertinet, et prædicta tan-
" gentibus, et quæ possunt sequi ex eis, et omnibus aliis quæ
" contra vos proponendo duxerimus, responsurus, jure pari-
" turus, et quod justum fuerit auditurus et etiam recepturus;
" significantes vobis tenore præsentium quod sive dictis die et
" loco comparueritis sive non, nos nichilominus in eis procede- Dated at Paris.
" mus pro ut debebimus, vestra absentia non obstante. Actum
" Parisius die Martis ante festum beatorum apostolorum Si-
" monis et Judæ, anno Domini MºCCº nonagesimo tertio."

Postea rex Angliæ, per quosdam amicos suos præmunitus de insidiis sibi positis, ad curiam Franciæ non decrevit accedere illa vice: sed inducias petiit ulteriores; quas obtinuit usque ad tres septimanas post Pascha sequens. Interim vero convenit verbaliter et sine scriptis inter duos reges prædictos de forma pacis subscripta, videlicet quod rex Angliæ liberaret regi Franciæ seisinam Burdegalæ et Baionæ et totius ducatus Aquitanniæ, cum homagiis et omnibus pertinentiis suis, tenendum per xl. dies; ita quod, si soror regis Franciæ nubere vellet regi Angliæ, tunc rex Franciæ restitueret et feoffaret regem Angliæ et reginam uxorem suam, post prædictos xl. dies, de tota terra prædicta cum pertinentiis suis, habendum et tenendum sibi et hæredibus suis de corporibus suis procreandis. Si vero dicta regina sine hærede de rege Angliæ procreato decederet, tunc tota terra prædicta cum pertinentiis suis regi Angliæ, et rectis et propinquioribus hæredibus suis, remaneret. Si vero prædicta domina Franciæ nullo modo nubere vellet regi Angliæ, tunc rex Franciæ restitueret regi Angliæ totum ducatum prædictum cum omnibus pertinentiis suis sine aliquo retenemento, tenendum de ipso rege Franciæ sicut prius tenere consuevit.[1] Elapsis vero prædictis xl. diebus, prædicta domina Franciæ nullo modo nubere

Agreement for a provisional surrender of Aquitaine to France, to be returned on Edward's marriage to Philip's sister; or her refusal. She refuses.

[1] The documents touching this negotiation are printed in French in the Fœdera, i. 794–796.

A.D. 1294. May 7. Edward demands the restoration of Aquitaine.

voluit regi Angliæ, pro eo quod consanguineus ejus fuit in tertio gradu. Hoc audito, rex Angliæ, anno Domini M°CC° nonagesimo quarto, a die Paschæ in tres septimanas, per nuntios sollempnes petiit a rege Franciæ sibi restitui ducatum prædictum cum omnibus pertinentiis suis juxta formam conventionis prædictæ. Curia vero Franciæ, conventionem prædictam in circumventionem pertinaciter vertens, xiiii^to^ kalendas Junii abjudicavit regem Angliæ et omnes hæredes suos in perpetuum de Burdegala, Baiona, et toto ducatu Aquitanniæ, cum omnibus pertinentiis suis, tanquam forisfactum; et personam prædicti Edwardi regis de toto regno Franciæ forbannavit in perpetuum. Hoc audito, rex Angliæ congregavit apud Portesmuthe totum navigium Angliæ, Walliæ et Hyberniæ, et innumerabilem exercitum virorum robustorum, tam militum et equitum quam peditum, et constituit dominum Willelmum de Leyburne capitaneum omnium navium prædictarum. Et statim misit rex per totam Angliam in singulis comitatibus certos homines juratos, qui uno et eodem die, videlicet iiii^to^ die mensis Julii, omnes cistas et scrinia, tam in ecclesiis quam in domibus laicorum, tam burgensium quam hominum Quinque Portuum, scrutare fecerunt, et pecuniam inibi inventam, cujuscumque extiterat, sigillaverunt. Omnem etiam lanam quam invenerunt arestaverunt. Et sic factum est prius inauditum, quod omnes cistæ et scrinia juxta feretrum Sancti Thomæ martyris, et per totam ecclesiam Cantuariensem, scrutatæ fuerunt et sigillatæ. Postea rex præcepit quod pecunia, lana, et omnia alia bona prius arestata et sigillata, deliberarentur per totam Angliam, exceptis bonis mercatorum de potestate regis Franciæ; et quod omnes mercatores tam alienigenæ quam indigenæ, exceptis mercatoribus de potestate regis Franciæ, ducerent et mitterent lanas suas, coria et pelles lanutas ultra mare ubicumque vellent et sibi videretur expedire, salvo

May 19. He is declared to have forfeited.

He collects a fleet under William of Leyburne.

July 4. He takes account of of the treasures of churches; and seizes the wool.

Release of the wool on payment of a duty.

regi de quolibet sacco lanæ fractæ v. marcas, et de sacco integræ xl. solidos, et de quolibet lasto de coreis v. marcas, durante guerra prædicta. A.D. 1294.

Postea in festo Sanctæ Margaretæ virginis dominus rex Angliæ misit ad regem Franciæ quatuor fratres, duos Prædicatores et duos Minores, cum litteris credentiæ. Et fuit credentia sua talis: "Quia rex Franciæ "non reputat regem Edwardum Angliæ esse homi- "nem suum, idem Edwardus rex Angliæ non intendit "ulterius, nec reputat se ipsum esse hominem regis "Franciæ." Et similiter dominus Edmundus, frater regis Edwardi Angliæ, reddidit regi Franciæ homagium suum, et omnes terras quas de ipso tenuit, salvo jure quorumcumque aliorum, et hoc per litteras suas credentiæ, quas prædicti fratres secum deferebant. July 20. Edward renounces his homage to the king of France. Edmund of Lancaster does the same.

IIItio nonas Julii electus fuit in papam frater Petrus de Morona, solitarius de ordine Sancti Benedicti.[1] Et iiiio kalendas Septembris consecratus fuit apud Aquilam in Apulia, et vocatus Celestinus quintus; et primo die mensis Septembris sequenti tenuit primo consistorium. Quo die propositum fuit coram ipso et cardinalibus negotium electionis Cantuariensis prædictæ, de magistro Roberto de Wynchelese archidiacono Essexiæ; et eodem die dati fuerunt tres cardinales ad audiendum et examinandum totum processum electionis tam in materia quam in forma. Subsequente viiio idus Septembris prædictum electum confirmavit, et die Dominica post Nativitatem Beatæ Mariæ, videlicet pridie idus Septembris, dominus Sabinensis episcopus[2] cardinalis dictum electum consecravit. Recepto vero pallio de curia recessit.[3] Celestine V. made pope. Examination of the election of Robert Winchelsey. Sept. 12. He is consecrated.

Postea in festo Sancti Mathæi apostoli sequenti dominus Edwardus rex Angliæ vocare fecit coram

[1] Celestine V., pope from July 5 to Dec. 13, 1294.

[2] Gerard, cardinal bishop of Sabina; the bull of Winchelsey's appointment is printed in the Fœdera, i. 810; and in Wilkins, Conc. ii. 198.

[3] See Wharton, Ang. Sacra, i. 50.

A.D. 1294. Sept. 21. Great assembly of the clergy at Westminster.

ipso apud Westmonasterium omnes archiepiscopos, episcopos, abbates et priores, decanos ecclesiarum cathedralium, archidiaconos, et certos procuratores pro clero cujuslibet diocesis totius regni Angliæ. Quibus congregatis rex petiit ab eisdem in subsidium medietatem omnium bonorum suorum tam temporalium quam spiritualium. Et quia prælati et clerus tam gravi exactioni contradicere proponebant, statim exiit publicum edictum, et proclamatum fuit per quendam militem ex parte regis in præsentia totius cleri, quod omnes qui petitioni regis in hac parte contradicerent, rex posuit illos extra pacem, fidem et protectionem suam; ita quod sive quis illos læserit vel sibi in aliquo forisfecerit, nullum remedium de curia sua haberent. Hiis auditis, prælati et totus clerus metu persecutionis intollerabilis omnes tacuerunt ac si viderentur consensisse, læti tamen dolentes, læti quidem pro medietate retenta, dolentes vero pro medietate extorta.

The king demands half of the ecclesiastical revenue.

The clergy, under threat of outlawry, submit.

Record of the resignation of pope Celestine V. Dec. 13.

"Memorandum[1] quod die Sanctæ Luciæ virginis, anno "Domini M°CC° Nonagesimo iiii^to^, cardinalibus omnibus con- "gregatis in consistorio præter dominos Neapolionem et Pe- "trum de Mediolano, qui infirmi fuerunt, et decanum Pari- "siensem, abbatem Cistertiensem, et priorem de Caritate, qui "nondum venerunt ad curiam, Papa venit in consistorium "indutus vestibus in quibus consecratus extiterat, sedensque "in cathedra lingua materna cardinalibus dixit hæc verba: "'Fratres mei, vos me elegistis in papam, multaque feci, "'aliqua bene, et aliqua minus bene, quæ revocare vellem, "'sed, quia nescio discernere quæ sunt bene facta et quæ non, "'ea successori meo relinquo discutienda, ut ipse super hiis

[1] The following report, which must have been circulated among the churches, is printed from the Register of bishop Halton of Carlisle, in Raine's Letters from Northern Registers, pp. 109 sq. There are some considerable differences in the two copies. It is fonnd on an inserted leaf in our MS., but in a hand of the same character as the rest. Hence the direct narrative, at its close, proceeds with an account of the king's exactions, and has another notice of the papal resignation and election further on. See also B. Cotton, p. 256; Ann. Dunstap., p. 382.

" ' disponat et ordinet pro suæ libito voluntatis.' Et extraxit A.D. 1294. Dec. 13.
" de sub manto suo quandam cedulam quam coram eis reci- Process of the resigna-
" tavit, subscripta continentem : ' Ego Celestinus papa con- tion.
" ' siderans me insufficientem ad onus istud sustinendum,
" ' tum ratione inscientiæ tum quia senex sum et impotens
" ' corpore, tum quia vitæ contemplativæ sicut consuevi volo
" ' vacare, quod in officio isto facere non valeo, resigno papa-
" ' tum onerique cedo et honori.' Statimque descendens
" de cathedra accepit coronam de capite suo et posuit super
" terram, mantum quoque et annulum posuit juxta eam ; et
" omnibus aliis se exuit vestibus usque ad tunicam albam,
" cardinalibus ibidem existentibus novitate hujus rei mira-
" biliter stupentibus. Quo facto rediit in cameram suam et
" induit se habitu ordinis sui, statimque rediit in consis-
" torium ; qui sedens super scabellum infimum cathedræ
" papalis cardinales cum lacrimis allocutus est dicens : ' Vos
" ' videtis, fratres, quod ego resignavi et cessi papatui.
" ' Rogo et adjuro vos per sanguinem Jesu Christi et per
" ' matrem suam ut cito provideatis ecclesiæ de pastore idoneo,
" ' qui utilis sit universali ecclesiæ totique Christianitati et
" ' Terræ Sanctæ.' Et hiis dictis rediit in cameram suam.
" Cardinales vero ipsum sequebantur, rogantes eum cum
" lacrimis ut ab eis non recederet quo usque ecclesiæ provi-
" deretur de pastore ; quod et facere promisit. Causa igitur
" propter quam resignavit dicitur talem fuisse : invenit quos-
" dam de fratribus ordinis sui inconstantes, qui eum pluries
" deceperunt, cum quibus inventæ fuerunt litteræ quam plures
" absque scriptura bullatæ.

" Die autem Jovis ante Nativitatem Domini reclusi fuerunt Election of Boniface
" cardinales, qui die sequenti per viam scrutinii concorditer VIII.
" elegerunt dominum Benedictum, qui vocatur Bonefacius
" viii^us. Qui die Sancti Johannis revocavit omnes provisiones His first measures.
" factas de vacaturis tempore Celestini et Nicholai prædе-
" cessorum suorum et etiam per ipsum et dominum Gerardum
" factas in Francia. Suspendit insuper omnes archiepiscopos
" et episcopos et etiam alios qui habuerunt dignitates per
" Celestinum papam sine consensu cardinalium, de quibus
" tractatum non habuerunt in consistorio ut fieri consuevit.
" Camerarium etiam, vice-cancellarium, omnesque notarios et
" scriptores, servientes et cursores factos per Celestinum et
" Nicholaum prædecessores suos, et omnes mercatores cameræ
" domini papæ suspendit. Sed tres societates mercatorum
" restituit, scilicet Spinas, Mozzos et Clarentos ; omnes-

A.D. 1294. Boniface crowned at Rome, Jan. 23, 1295.

" que commissiones causarum quibuscumque per Celestinum
" prædecessorem suum factas revocavit. Qui Romæ coro-
" natus fuit vicesimo tertio die Januarii, et post hæc scripsit
" regibus Franciæ, Angliæ, Alemanniæ et Yspaniæ, et aliis
" magnatibus, quod nullus eorum contra alium aliquid at-
" temptaret; sed omnibus aliis omissis eisdem mandavit quod
" die certo coram eo comparerent per procuratores sufficientes
" plenum habentes mandatum de pace inter eos firmanda, ac
" etiam de negotiis Terræ Sanctæ tractandi, quia ipse in pro-
" pria persona ad Terram Sanctam transfretare proponit."

Payment of the subsidy ordered.

Prædictam vero exactionem statim ad tres terminos rex mandavit sibi persolvi, videlicet ad festum Omnium Sanctorum, in quindena Paschæ, in quindena Sancti Johannis sequentibus. Eodem vero die quo petita fuit illa gravis exactio, Walenses inceperunt

Rebellion in Wales.

currere, et castra domini regis Angliæ et aliorum magnatum obsidere, et aliqua statim ad terram prostraverunt; unde dominus rex statim ibidem exercitum magnum transmisit, et postea in propria persona ivit, et ibidem moram fecit a festo Omnium Sanctorum usque ad Pascha sequens.

Dec. 13. Recapitulation of the papal resignation.

In festo Sanctæ Luciæ virginis dominus Celestinus papa quintus apud Neapolim renovavit et confirmavit, de communi consilio cardinalium, constitutionem Gregorii decimi de electione summi pontificis, videlicet "Ubi periculum,"[1] statim cessit plenitudini potestatis, et papatum resignavit cœtui cardinalium, et annulum et omnia insignia papalia deposuit coram cardinalibus, et nomen fratris Petri de Morona resumpsit; et statim cardinales præsentes vocare fecerunt omnes cardinales absentes, et ipsos expectaverunt per decem dies juxta constitutionem prædictam. Vocatis vero omnibus cardinalibus qui voluerunt et debuerunt interesse electioni, incluserunt se gratis secundum formam constitutionis prædictæ, et tractaverunt de electione summi pontificis. Tandem per viam compromissi, vigilia Natalis Domini,

[1] *Ubi periculum*] See the Sixth Decretal, lib. i. tit. 6, c. 3.

elegerunt concorditer dominum Benedictum de Anagnia presbyterum cardinalem in Papam. Qui die Purificationis sequente apud Lateranum Romæ fuit sollempniter coronatus, et vocatus Bonefacius viii^us. A.D. 1294. Election and coronation of Boniface VIII.

Wharton, Ang. Sacra, i. 50.

Die Circumcisionis Domini prædictus archiepiscopus Cantuariensis apud Gernemutham applicuit. Deinde dominum regem, tunc apud Aberconewey existentem, adivit, et ab ipso, juramento fidelitatis præstito, temporalia recepit. Postea xv° kalendas Aprilis venit apud Cantuariam. Cui conventus solempniter in cappis obviam processit usque ad portas cimiterii, et sic conventu præcedente ecclesiam intravit, et sanctuaria prout moris est adoravit. Deinde priorem et omnes et singulos de conventu seriatim ad osculum pacis suscepit. Postea capitulum intravit, et obedientiarios ad nominationem suam spectantes solito more absolvit. Subsequenter Paschalia sua apud Cherringges celebravit.

A.D. 1295. Archbishop Winchelsey arrives.

March 18. He is received at Canterbury.

He keeps Easter at Charing.

Anno Domini m°cc° nonagesimo quinto. Die Dominica post festum Sancti Michaelis prædictus Robertus archiepiscopus intronizatus fuit ab Henrico tunc priore ecclesiæ Cantuariensis. Et eodem die Gilebertus comes Gloucestriæ fecit plenarie totum servitium tam in officio senescalciæ quam pincernariæ; et cepit totum feodum suum de archiepiscopo, prout continetur in compositione inter eosdem.

A.D. 1295. Oct. 2. Archbishop Winchelsey inthroned.

In crastino nativitatis Beati Johannis Baptistæ venerunt in Angliam, applicantes Dovoriam, duo cardinales, videlicet Albanensis et Penestrinus,[2] missi per dominum Bonefacium papam viii^um ad regem Franciæ et Angliæ pro guerra mota inter ipsos ratione ducatus Aquitanniæ, quem occupavit rex Franciæ in

Arrival of two papal envoys to make peace.

[1] The matter contained in the following paragraphs, touching archbishop Winchelsey and his doings, is given, in nearly the same language, in a Canterbury Continuation of Matthew of Westminster; from which it was printed by Wharton, Ang. Sacra, i. 50, 51.

[2] Berard bishop of Albano, and Simon bishop of Palestrina; B. Cotton., p. 283.

A.D. 1295. Visit of the cardinals to Canterbury.

exhæredationem regis Angliæ. Quibus occurrerunt super littus maris abbas Sancti Augustini et prior Cantuariensis tantum, et nullus alius prælatus totius regni. Dicti cardinales post moram unius diei Doveriæ venerunt Cantuariam, et Albanensis apud Sanctum Augustinum, et Penestrinus in palatio archiepiscopi se recepit. Cui ad portas cimiterii descendenti conventus solempniter in cappis obviam processit. Redeuntibus omnibus ad ecclesiam, visitatis sanctuariis, dictus cardinalis ad cameram suam declinavit. In crastino cardinalis Albanensis Beatum Thomam visitavit; cui occurrit in choro Penestrinus. Deinde ambo similiter civitatem exierunt versus Osprenges; quibus occurrit archiepiscopus Cantuariensis apud Herbaldoune, et in occursu eorum præceperunt crucem ipsius archiepiscopi post ipsos a tergo deferri non erectam. Et ita factum est usque dum venirent apud Osprenges; receptisque cardinalibus in domibus suis ibidem, archiepiscopus cruce erecta ad manerium suum de Boctone est reversus. Et in crastino comitativam cardinalibus fecit usque Newentone sine cruce, et apud Gilingham declinavit. Deinde cardinales versus Londoniam sunt profecti, regem Angliæ ibidem expectantes. Ang. Sacra, i. 50.

They are met by the archbishop at Herbaldown.

They go to London.

Council of bishops, July 15.

Subsequenter idus Julii archiepiscopus Cantuariensis congregare fecerat Londoniis omnes suffraganeos provinciæ Cantuariensis pro arduis negotiis ecclesiæ Anglicanæ.[1] Quibus adunatis, prædicti cardinales publicare fecerunt quasdam bullas de procurationibus sibi solvendis, et constituerunt certos collectores in singulis diocesibus ad colligendas procurationes suas.

The king meets the cardinals at London, Aug. 1.

Rex vero Angliæ [obsidibus] captis et tota Wallia sibi subjugata, occurrit prædictis cardinalibus Londoniis die primo mensis Augusti. Ad quem diem[1] vocare fecerat

[1] The writ of summons for this Great Council is printed in the Lords' Report, App. i. p. 64.

per litteras suas prius omnes prælatos et proceres regni. A.D. 1295. Aug. 1.

Secundo die Augusti venerunt ante Dovoriam innumerabilis populus Francorum cum quingentis navibus et triginta galeis. De quibus decem milia applicuerunt, et prioratum Dovorensem omnibus bonis inibi inventis spoliaverunt, et unum monachum occiderunt. Deinde majorem partem villæ combusserunt, et multa bona inde asportarunt, et duas mulieres secum abduxerunt. Aug. 2. The priory of Dover plundered by the French.

Quarto die sequente prædicti cardinales, proposito verbo Dei coram rege, archiepiscopis Cantuariensi et Eboracensi, neutro tamen eorum in Londoniis crucem deferente, ac ceteris prælatis et omnibus proceribus regni, causam sui adventus exposuerunt, petentes instanter ex parte papæ quod rex ad pacem animum suum declinaret, et treugas concederet sub spe pacis. Aug. 5. The cardinals explain their errand to the king.

Ad hæc rex: "Pacem et honorem Dei et "utilitatem regni mei volo et semper volui, novit Deus. "Sed treugas concedere nolo nec debeo, quia non "valeo sine regis Allemanniæ expresso consensu." He declines to make a truce without the consent of the king of Germany.

Ad hæc cardinales: "Bene audivimus quasdam con-"ventiones esse initas inter te et regem Allemanniæ. "Sed placeat tibi mittere nuntios tuos ad ipsum "regem, et nos similiter nuntios nostros mittemus "ad eundem ad petendum et procurandum consensum "suum super treugas concedendas." A mission to Germany proposed.

Ad hæc rex: "Placet mihi." Et subjunxerunt cardinales: "Domine "rex, ex quo placet tibi pax, et de pace tractari non "potest sine treugis, nec treugas concedere potes sine "assensu regis Allemanniæ, qui multum distat a "partibus istis, et interim multa mala provenire pos-"sent, tam in terra quam in mari, placeat tibi interim "retrahere homines tuos maritimos ab insultibus et "insidiis faciendis genti Francorum." The cardinals ask the king to recall his fleet from the French coast.

Ad hæc rex: "Placet michi, pro reverentia sedis apostolicæ et vestra, "quod, quandocunque rex Franciæ retraxerit exer-"citum suum in Vasconia, et homines suos maritimos

A.D. 1295. Aug. 5. "ab insultibus et insidiis mihi et hominibus meis et "mihi adhærentibus faciendis, ego similiter et sic "faciam." Prædicti vero cardinales, ratificantibus et approbantibus responsum regis, de Londoniis vigilia Assumptionis Beatæ Mariæ recesserunt, et vigilia Sancti Bartholomei apud Dovoriam mare transierunt. Vii° idus Decembris, anno regni regis Edwardi xxiiii°, Gilebertus comes de Gloucestria prædictus obiit in Marchia Walliæ, et sepultus fuit apud Teukesberye inter antecessores suos.

The cardinals leave, Aug. 14.

Death of the earl of Gloucester.

Anno Domini mºccº nonagesimo viº.

A.D. 1296. June 5. Death of Edmund of Lancaster.

Nonis Junii obiit dominus Eadmundus,[1] frater regis Edwardi, in Bayona.

Walter Langton confirmed and consecrated to the see of Coventry.

Item iiiº idus Junii dominus Robertus archiepiscopus confirmavit in capitulo Cantuariensi dominum Walterum de Langetone,[2] tunc thesaurarium domini regis, in episcopum Coventrensem et Lichefeldensem electum, quem postea Dominica proxima ante festum Natalis Domini dominus cardinalis Albanensis consecravit apud Cameracum de mandato Bonefacii papæ viiiⁱ. Prædictus vero episcopus subsequenter ebdomada prima Quadragesimæ rediit de Francia consecratus. Cui occurrit conventus Cantuariensis sacris vestibus indutus usque ad portas cimiterii cum processione sollempni, et introduxit illum usque ad magnum altare. Et ibidem recitavit episcopus in scriptis professionem suam, et illam optulit super altare, ac si eodem die consecratus fuisset ibidem. Et postea apud Thenham eandem professionem coram archiepiscopo innovavit.

His profession of obedience.

Nov. 3. Parliament at Bury S. Edmund's.

In crastino Animarum anno supradicto tenuit dominus rex parliamentum suum apud Sanctum Eadmundum. Et vocatis ibidem per litteras suas prælatis et toto

Ang. Sacra, i. 51.

[1] Edmund, earl of Lancaster.

[2] Walter de Langton, bishop of Lichfield and Coventry, 1296–1321.

Ang.Sacra, i. 51. clero Angliæ et Walliæ, ac etiam nobilibus et aliis de quolibet comitatu et civitate; petiit a clero subsidium ad defensionem regni sui. Et, quia clerus vocatus fuit ibidem ad mandatum regis et non auctoritate ecclesiastica, noluit ibidem finaliter respondere. Sed prorogata fuit dies quoad clerum usque in crastinum Sancti Illarii, ad quem diem auctoritate ecclesiastica vocati tractarent plenius super præmissis. A laicis vero xii^mam^ partem bonorum mobilium suorum tunc recepit, et cives et burgenses viii^vam^ partem mobilium suorum sibi solverunt.

A.D. 1296. Demand of a clerical subsidy.

Lay grants made.

Ang.Sacra, i. 51. In festo Sancti Yllari proximo sequenti rex petebat a clero tunc Londoniis eadem causa congregato auxilium pro guerra sua et defensione regni. Sed quia Bonefacius papa viii^us^ constitutionem novam ediderat,[1] quod de bonis ecclesiasticis nulla fieret subventio vel subsidium principibus sæcularibus absque licentia sedis apostolicæ speciali, sub pœna gravissima in eadem constitutione contenta, ideo clerus in pœnam constitutionis incidere nolens, excusabat se de tali auxilio regi faciendo absque licentia prædicta. Rex vero inde turbatus omnes terras, tenementa, et laica feoda omnium ecclesiasticarum personarum de regno Angliæ in manum suam capere præcepit, et ea detinuit quousque de clero singuli, quintam partem omnium bonorum suorum temporalium et spiritualium regi solvendo, bona sua prædicta redemissent. Solus enim archiepiscopus Cantuariensis regi restitit, et bona sua omnia mobilia et immobilia in manu regis esse permisit; nec illa redimere voluit in forma prædicta propter pœnam constitutionis prædictæ, ita quod spoliatus fuit omnibus possessionibus archiepiscopatus tam mobilibus quam immobilibus per xxi. septimanas et v. dies. Tandem rex videns constantiam archiepiscopi, nec ipsum posse ad voluntatem suam inclinare per occupationem bonorum suorum, xiiii^o^ kalendas Augusti proximo sequente re-

A.D. 1297. Jan. 13. The clergy excuse themselves from contributing.

The king seizes the ecclesiastical estates and exacts a fifth.

Pertinacity of the archbishop.

He is reconciled, July 19.

[1] The bull "Clericis laicos," issued Feb. 24, 1296.

A.D. 1297. stituit archiepiscopo omnes possessiones suas simpliciter et absolute.

Aug. 4. Simon of Ghent confirmed bishop of Salisbury.

Anno Domini M°CC° nonagesimo VII°. IIII^to die mensis Augusti dominus Robertus archiepiscopus confirmavit in capitulo Cantuariensi magistrum Simonem de Gandavo,[1] electum Saresberiensem, præsente priore et toto conventu; quem postea xiii° kalendas Novembris in ecclesia Cantuariensi consecravit.

Aug. 28. The king goes to Flanders.

V^to kalendas Septembris dominus Edwardus rex transfretavit in Flandriam, et applicuit apud la Swyne cum toto exercitu suo contra regem Franciæ. Et postea captis treugis inter duos reges, scilicet a festo Epiphaniæ usque ad duos annos sequentes, ambo reges submiserunt se ordinationi domini papæ. Et postea xiiii° die Martii rex Angliæ applicuit apud Sandwycum.

A.D. 1298. March 14. He returns.

Expedition to Scotland.

Anno Domini M°CC° nonagesimo VIII°, Edwardus rex Angliæ præparavit exercitum contra Scotos, qui per partes Angliæ invaserant. Et congregavit exercitum magnum apud Eboracum in festo Pentecostes. Et die Sanctæ Mariæ Magdalenæ commissum est prælium in Scotia, et interfecti fuerunt illo die xx. milia Scotorum et quingenti Anglici. Reliqui Scotti fugerunt. Postea in festo Natalis Domini rex rediit de Scotia, terra illa nondum conquæsta, et venit Londonias in festo Purificationis.

Battle of Falkirk, July 22.

A.D. 1299. Peace between Edward and Philip.

Anno Domini M°CC° nonagesimo IX°. Mense Julii episcopus Vincentinus[2] venit in Angliam, et quandam formam pacis quam papa ordinaverat inter reges prædictos apud Cantuariam coram rege Angliæ et majoribus regni publicavit, quam statim rex Angliæ acceptavit. In qua forma continebatur quod rex Angliæ duceret in uxorem Margaretam sororem regis Franciæ cum dotalitio xv. milium librarum Turonicarum, et Edwardus filius et hæres regis Angliæ duceret in

Agreement for double marriages.

[1] Simon of Ghent, bishop of Salisbury 1297–1315.

[2] R., bishop of Vicenza; Fœd. i. 883.

uxorem Ysabellam filiam ejusdem regis Franciæ cum dotalitio xviii. milium Turonicarum. A.D. 1299.

Postea vi° idus Septembris prædicta Margareta soror regis Franciæ venit in Angliam et applicuit Dovoriam, cui occurrit multitudo prælatorum et procerum regni, et in crastino Nativitatis Beatæ Mariæ venit Cantuariam, Sept. 8. Arrival of the new queen.

Ang. Sacra, i. 51. et v^to^ idus Septembris dominus Robertus Cantuariensis archiepiscopus celebravit sponsalia inter regem et Margaretam in ostio ecclesiæ versus claustrum, juxta ostium martyrii Sancti Thomæ. Et subsequenter celebravit missam sponsalium ad altare feretri Sancti Thomæ. Sept. 9. The marriage of the king.

Pannum vero ultra dictos regem et reginam extentum tempore benedictionis plures vendicabant: videlicet archiepiscopus ratione sui officii, prior ratione ecclesiæ matricis, in qua nullus unquam aliquid recepit vel habuit ratione officii, ministerii, seu alicujus feodi, quia ecclesia Cantuariensis non est capella archiepiscopi, sed mater ecclesia omnium aliarum ecclesiarum et capellarum totius provinciæ Cantuariensis. Clericus etiam crucem ferens archiepiscopi dictum pannum similiter vendicavit. Et similiter clerici de capella regis dictum pannum vendicabant. Ortis igitur inde variis opinionibus, rex præcepit dictum pannum liberari comiti Lincolniensi tanquam in manum æqualem, donec discussum fuerit quid cui cedere debuit. Claims to the cloth used in the ceremony. The earl of Lincoln takes charge of it.

Missa celebrata rex rediit apud Chertham cum duobus militibus tantum, et ibidem moram fecit usque vesperam. Regina vero in palatio archiepiscopi solempnitatem in mensa continuavit, præsentibus archiepiscopo Cantuariensi, Dunelmensi, Wintoniensi et Coventrensi episcopis, de Burgundia et Britannia ducibus, qui cum regina venerant; Warenniæ, Lincolniæ, Penebrokiæ, Warewyk, Lancastriæ, Herefordiæ et Marscallo Angliæ comitibus, et aliis proceribus fere omnibus regni majoribus. Die sabbati sequenti dicta regina missam suam solempniter audivit in capella archiepiscopi in palatio suo, quam celebravit episcopus Coven- The king retires to Chartham. The queen attends a feast in the archbishop's palace.

A.D. 1299. Her offering at mass, Sept. 12.

trensis et Lichefeldensis, et optulit more aliarum feminarum cereum suum ad manus episcopi celebrantis; qui statim deportatus fuit ad altare feretri Sancti Thomæ.

A.D. 1300. June 1. Thomas of Brotherton born.

Anno Domini m°ccc°. Die primo mensis Junii natus est Thomas filius domini Edwardi regis et Margaretæ reginæ apud Brothertone juxta Eboracum. In crastino Nativitatis Beati Johannis dominus Edwardus rex congregavit magnum exercitum apud Cardoil super Scotos, qui castella sua in Scotia invaserant et homines suos occiderant. Pridie idus Junii consecratus fuit in ecclesia Cantuariensi magister Johannes de Alderby in episcopum Lincolniensem a domino Roberto archiepiscopo.[1] Postea circa festum Sancti Michaelis dominus Edwardus rex ad instantiam regis Franciæ concessit Scotis treugas usque ad Pentecostem proximo venturum, et rediit de Scotia in Angliam cum exercitu suo.

Expedition to Scotland.

Bishop of Lincoln consecrated, June 12.

Nov. 23. The archbishop makes James of Burne steward of the guesthall.

Nono kalendas Decembris dominus Robertus archiepiscopus contulit Jacobo de Burne, armigero suo, senescalliam aulæ hospitum prioratus Cantuariensis, per mortem Johannis de Ludeham vacantem. Qui quidem Jacobus in crastino juravit corporaliter in capitulo coram priore et conventu se facturum in propria persona totum servitium ad dictam senescalliam pertinens, et consilia et secreta prioris et conventus nulli creaturæ se revelaturum. Et eodem die personaliter fecit totum servitium senescalliæ in camera majori dicti prioris coram priore et hospitibus suis ac etiam famulis domus ibidem comedentibus. In octavis Sancti Hillarii proximo sequentis rex tenuit generale parlamentum suum apud Lincolniam; et ibidem vii° idus Februarii, qui tunc erat feria iii^a, dedit Edwardo filio suo principatum Walliæ et comitatum Cestriæ, et statim ipsum principem Walliæ præcepit vocari.

A.D. 1301. Jan. 20. Parliament of Lincoln.

Edward made prince of Wales, Feb. 7.

[1] John d'Alderby, bishop of Lincoln, 1300–1320.

Anno Domini m° ccc° primo.

Subsequenter in crastino Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ dominus Edwardus rex congregavit magnum exercitum apud Berewik contra Scotos, et in Scotia moram fecit usque Natale Domini, et, captis treugis ad instantiam regis Franciæ usque festum Omnium Sanctorum sequens, rediit de Scotia. Die primo mensis Augusti natus est Edmundus, filius regis Edwardi et Margaretæ reginæ, apud Wodestoke.

A.D. 1301. June 25. Expedition to Scotland.

Edmund of Woodstock born, Aug. 1.

Anno Domini m° ccc° secundo.

Dominica proxima post festum Omnium Sanctorum, videlicet ii° nonas Novembris, dominus Robertus archiepiscopus Cantuariensis consecravit in ecclesia Cantuariensi magistrum Walterum de Heleshawe in episcopum Bathoniensem et Wellensem.[1]

A.D. 1302. Nov. 4. Consecration of the bishop of Bath.

Anno Domini m° ccc. tertio.

Viii° idus Septembris Scharra natione Romanus de genere Columpnensi,[2] cum aliis militibus Campaniæ, Tolosæ, Anagniæ, et quibusdam Francis, civitatem Anagniam intraverunt, et in palatium bonæ memoriæ Bonifacii papæ viii[i] violenter irruerunt, et dictum papam in camera sua ceperunt, et thesaurum suum et omnia jocalia et alia bona mobilia, tam in camera quam capella ibidem inventa, abstulerunt. Deinde ipsum papam comminatorie solicitabant quod papatum resignaret; sed papa, constanter asserens se nolle papatum resignare sub illa forma, hujusmodi sacrilegos acriter arguebat. Et quia dicti sacrilegi nec convitiis nec minis ipsum papam ad resignandum potuerunt in-

A.D. 1303. Capture of the pope at Anagni, Sept. 6.

He refuses resign.

---

[1] Walter Haselshaw, bishop of Bath and Wells, 1302–1308.

[2] Scirra di Colonna.

A.D. 1303. The pope is rescued by the people.

ducere, per duos dies continuos subtraxerunt papæ inhumaniter alimenta. Orta igitur interim dissensione inter dictos Satanæ satellites quis eorum deberet esse major in civitate prædicta, statim mulieres civitatis compatientes papæ, panem et vinum et palatum papæ portabant. Et statim populus Anagniæ unanimiter et inopinate, exceptis quibusdam proditoribus, ipsum papam de manibus sacrilegorum viriliter eripuerunt et restituerunt pristinæ libertati; et dictos sacrilegos extra civitatem fugarunt, quosdam vero carceri manciparunt. Ipsis vero fugatis papa populo se exhibuit. Et restituta magna parte thesauri ablati papa præcepit coram ipso adduci milites incarceratos. Quibus adductis et veniam petentibus remisit eis benigne omnem indignationem et injuriam sibi illatam, et ipsos ab hujusmodi delicto absolvit. Postea papa iter arripuit versus Romam, et xii° kalendas Octobris venit ad Sanctum Petrum. Et cito postea incepit graviter affligi solita infirmitate, videlicet calculi passione, et postea iiii^to idus Octobris universæ carnis ibidem solvit tributum. Undecimo vero kalendas Novembris proxime sequente electus fuit in papam frater Nicholaus de ordine Prædicatorum, tunc Ostiensis episcopus cardinalis, et vocatus est Benedictus XI^mus.[1]

He forgives his enemies and goes to Rome, Sept. 20.

He dies Oct. 12.

Benedict XI. chosen.

A.D. 1304. Benedict XI. dies, Clement V. succeeds.

Anno M° CCC° quarto, xii° die mensis Septembris, obiit Benedictus papa XI^mus. Anno M° CCC° quinto, vigilia Pentecostes, electus fuit in papam archiepiscopus Burdegalensis, et Dominica [post] festum Sancti Martini coronatus fuit apud Vyen, et vocatus est Clemens V^tus.

A.D. 1304. The king returns from Scotland.

Anno Domini M°CCC°IIII. Dominus Edwardus rex Angliæ cum toto exercitu suo rediit de Scotia, captis prius omnibus castris, et subjugatis sibi omnibus hostibus suis Scotiæ, quos misit in custodiam ad diversa castra Angliæ. Et per totum annum sequentem tenuit

[1] Nicolo Bocasino, bishop of Ostia, pope as Benedict XI., Oct. 22, 1303, to July 7, 1304.

Scotiam, et omnia castra, civitates, et villas, in Scotia pacifice et quiete. A.D. 1305. He rules Scotland.

Anno mºccºvi. Robertus de Brus junior, comes de Karrik, occidit dolose Johannem Comyn, majorem natione totius Scotiæ post regem Scotiæ, pro eo quod idem Johannes noluit consentire proditioni ejusdem Roberti et Scotorum contra regem Angliæ. Quo occiso, prædictus Robertus, de consensu communi prælatorum et procerum Scotiæ, fecit se coronare in regem Scotiæ more Scotorum. A.D. 1306. Robert Bruce kills John Comyn, and is crowned king of Scots.

Die vero Pentecostes proximo sequente, dominus Edwardus rex Angliæ dedit Edwardo filio suo, principi Walliæ, arma militaria apud Westmonasterium, et pro solempnitate illius diei ccxciiii. filii nobilium Angliæ ceperunt arma militaria, ipso die ibidem de prædicto rege et filio suo. In crastino vero Nativitatis beati Johannis Baptistæ proximo sequente prædictus princeps, assumptis secum omnibus novis militibus, cum magno alio exercitu iter arripuit versus Scotiam. Eodem anno dominus Edwardus rex pater ejus in festo Nativitatis beatæ Mariæ ad partes Scotiæ se divertit. Audito vero adventu dicti regis et filii sui, prædictus Robertus de Brus fugit in insulas maris, et multi comites et milites qui cum ipso erat capti sunt. May 22. The prince of Wales knighted. June 25. He goes to Scotland. Sept. 8. The king follows.

Anno Domini mºccºvii., circa festum Pentecostes, prædictus Robertus de Brus, collecto exercitu peditum, rediit in Scotiam, et intravit terram suam de Karrik, et ibidem se tenuit cum exercitu suo usque ad festum beati Johannis Baptistæ. Die vero translationis Sancti Thomæ martyris proximo sequente, dominus Edwardus rex obiit juxta Carleolum. Et vigilia apostolorum Simonis et Judæ proxime sequente sepultus fuit apud Westmonasterium. A.D. 1307. Robert Bruce holds out at Carrick. Death of Edward I., July 7.

Undecimo vero kalendas Februarii sequente, dominus Edwardus rex junior mare transiit apud Dovoriam, et die Conversionis Sancti Pauli sequente desponsavit dominam Ysabellam, filiam Philippi regis Franciæ, A.D. 1308. Marriage of Edward II., Jan. 25.

A.D. 1308. Jan. 25. He does homage.

apud Boloniam juxta Wytsand. Et eodem die prædicto regi Franciæ fecit duo homagia, videlicet unum pro ducatu Aquitanniæ, et aliud pro comitatu de Pontif. Et vii° idus Februarii sequente rediit in

Feb. 25. The coronation.

Angliam cum dicta regina. Et v^to^ kalendas Martii sequente coronatus fuit et inunctus, et regina similiter, apud Westmonasterium, per manus Henrici Wyntoniensis episcopi, auctoritate et speciali commissione domini Roberti Cantuariensis archiepiscopi tunc in curia Romana existentis; ad quem coronatio et inunctio regum Angliæ pertinet ab antiquo, de jure ecclesiæ Cantuariensis.

A.D. 1309. April 27. Parliament at Westminster.

Memorandum quod a die Paschæ in unum mensem, anno Domini M°CCC° nono, regis Edwardi filii regis Edwardi secundo, congregatum fuit generale parliamentum apud Westmonasterium, Londoniis. Et vocati fuerunt ad idem parlamentum per breve domini regis omnes archiepiscopi, episcopi, comites, barones, et abbates exempti, ac etiam omnes decani et priores et capitula cathedralia, archidiaconi et totus clerus, et de singulis comitatibus duo milites, et de singulis civitatibus

Dispute between the two archbishops.

et burgis duo cives et duo burgenses.[1] Archiepiscopus vero Eboracensis crucem portans ad domum suam juxta Westmonasterium declinavit. Quo audito archiepiscopus Cantuariensis omnia loca per quæ dictus Eboracensis archiepiscopus transitum fecit, et in quibus moram traxit cruce elevata, in provincia Cantuariensi,

The king sends to the archbishop of Canterbury.

ecclesiastico subposuit interdicto. Rex vero hæc audiens statim misit ad archiepiscopum Cantuariensem dominum Gilebertum comitem Gloucestriæ, et Henricum comitem Lyncolniæ, Ricardum electum Dublinensem, Hugonem Despenser, Henricum de Percy, et Willelmum de Bereford, petentes ab eodem archiepiscopo quod ad parliamentum suum veniret, et quod

[1] The writs are printed in the Lords' Report, App. pp. 187 sq., and in Palgrave's Parliamentary Writs.

permitteret Eboracensem [1] archiepiscopum ad idem parliamentum venire ad tractandum cum prælatis et proceribus super negotiis statum regni tangentibus, vel saltem placeret archiepiscopo Cantuariensi interesse parliamento uno die absente Eboracensi, et quod altero die Eboracensis interesset absente Cantuariensi. Ad quæ omnia Cantuariensis nuntiis regis respondit se velle super præmissis deliberare. Habita vero deliberatione cum omnibus suffraganeis suis Londoniis existentibus, misit ad regem Londoniensem, Saresberiensem et Exoniensem episcopos et priorem Cantuariensem, qui domino regi ex parte Cantuariensis archiepiscopi responderunt, quod idem archiepiscopus nec aliquis suffraganeus ejusdem ad parliamentum veniret, præsente Eboracensi, et crucem portante; nec etiam ipso in civitate vel suburbio Londoniæ moram faciente; nec aliquo modo consentiret quod tunc nec alias crucem suam in Cantuariensi provincia bajularet. Hiis auditis dominus rex de consilio procerum et magnatum mandavit dicto Eboracensi archiepiscopo quod a civitate suburbio Londoniæ recederet, prout progenitores ejusdem regis in casu consimili facere consueverunt prædecessoribus prædicti archiepiscopi Eboracensis. Et statim idem Eboracensis, data hujusmodi licentia licet non petita, ad partes Eboracenses est reversus. Post recessum vero dicti Eboracensis, Cantuariensis archiepiscopus cum suffraganeis suis ad parliamentum accessit, et cum rege et consilio suo, proceribus et magnatibus, de arduis negotiis regni tractavit.

A.D. 1309. He proposes a plan of settlement.

The archbishop refuses to attend Parliament if the archbishop of York is allowed to carry his cross.

The archbishop of York is sent away from London, and the archbishop of Canterbury attends the parliament.

Anno Domini M°CCC^mo XIIII°, die nonadecima mensis Aprilis, obiit apud Avinioniam Clemens papa quintus.

A.D. 1314. Clement V. dies.

Anno Domini M°CCC^mo°XIII°, quinto idus Maii, obiit apud Otteforde bonæ memoriæ Robertus de Wynchelese archiepiscopus Cantuariensis. Cui successit dominus

A.D. 1313. May 11. Archbishop Winchelsey dies.

[1] William of Greenfield, archbishop of York, 1306–1315.

A.D. 1313. Walter Reynolds succeeds.

Walterus tunc Wygorniensis episcopus per provisionem Clementis papæ quinti.

Et dictus dominus Robertus archiepiscopus suspensus fuit per dominum Clementem papam v^um anno Domini M°CCC^mo vi^to; regni regis Edwardi filii regis Henrici XXX°IIII°.

A.D. 1316. John XXII. pope.

Anno Domini millesimo ccc^mo sextodecimo, octavo die mensis Augusti, apud Lugdunum creatus fuit in papam dominus Portuensis cardinalis, et vocatus est Johannes xxii^us.

A.D. 1327. Death of Walter Reynolds.

XVI^mo die mensis Novembris, anno Domini M° CCC°XX°VII°, obiit Walterus archiepiscopus Cantuariensis, et iii° idus Decembris sequentis electus fuit magister Simon de Mepham, canonicus Cicestriæ, in archiepiscopum Cantuariensem. Et vi^to kalendas Junii sequentis confirmatus fuit a domino Johanne papa xxii^do; et die Dominica, videlicet quinto die mensis Junii sequentis, de mandato domini papæ consecratus fuit a domino Petro episcopo Penestrino cardinali in curia Romana.[1]

Consecration of archbishop Mepeham,† June 5, 1328.

[1] Here the several continuations of the Chronicle of Gervase end at p. 408 of the MS. A few scraps of notes, which follow, are described in the Introduction to the present volume. After a few blank pages, the lives of the archbishops begin, in the same hand as that in which the earlier portion of the Chronicle and the Mappa Mundi are written. At the bottom of page 408 are the following five lines of chronograms:—

1. "Mors communis in M. fuit L.
"ter C. minus uno:" the date of the Great Plague in 1349 (MCCCIL.).

2. "Rex Johannes [Francus] sic
"cum captus fuit, aspice:
"CLICCVM:—
"Ecce flat hoc anno Maurus
"in orbe tonans."

The first line gives the year of the battle of Poictiers, 1356 (MCCCLVI.), in which John was taken prisoner; the second possibly is intended to give the day, Sept. 21; the reputed day of the battle, sacred to S. Maurice and the Theban legion.

3. "A post Dunstanum post tem-
"pus meridianum
"C cuculum vixi, terræ mo-
"tum tibi dixi."

This gives the date of the earthquake; the A (Sunday letter) after the feast of S. Dunstan (April 19); April 21, 1382.

INCIPIT PROLOGUS IN ACTUS PONTIFICUM CANTUARIENSIS ECCLESIÆ.

Gervase prepares to keep his promise to write the lives of the archbishops.

Quia nomina regum Britanniæ, vel Angliæ, cum pauculis ipsorum factis brevissime, licet admodum laboriose, quo certior fierem incerta quærendo, transcurri: restat ut secundum promissionis meæ tenorem, ad gesta pontificum Cantuariensis ecclesiæ stilum convertam: quæ quia breviter et cursim explananda sunt, lectorem multivolum benivolum esse desidero, ne videlicet dictamen rusticanum respuat, vel succinctam contempnat brevitatem; sed si prædictorum patrum vitas vel passiones, miraculave scire desiderat, illa magna quærat volumina quibus sancta Cantuariensis abundat ecclesia, quæ de ipsis sunt scripta, sicque suo satisfaciet desiderio. Mei namque laboris intentio talis est, ut expressis regum Angliæ et pontificum Cantuariensis ecclesiæ nominibus, beneficia quoque quæ præfatæ Cantuariensi ecclesiæ, vel quo titulo contulerunt, sicut in ipsorum sæpius legi munimentis, exponam; habiturus, ut spero, apud posteros post decessum amoris et livoris, si non eloquentiæ titulum, saltem industriæ testimonium. Quædam etenim ipsis archiepiscopis collata sunt, alia conventui specialiter, alia vero utrisque communiter, videlicet, ecclesiæ Cantuariensi, sicut in sequentibus annuente Deo patebit. Ab Augustino siquidem Anglorum apostolo, qui subsequentium signifer fuit archiepiscoporum, inchoandum est, et sic per singulos ipsius successores, scilicet xlii., usque ad venerabilem Hubertum discurrendum est.

He intends to give an account of the endowments of Canterbury.

The work extends from Augustine to Hubert Walter.

De Sancto Augustino Anglorum apostolo.

Bede, H. E. i. 23.

S. Gregory's mission to Britain.

Anno igitur ab incarnatione Domini, secundum Bedam, quem specialiter imitamur, DCLXXXII.°, Mauricius ab Augusto liiii^tus^ imperium suscepit. Cujus anno regni x^o^ Sanctus Gregorius, pontificatum apostolicæ sedis sortitus,

Augustine is sent.

rexit annis xiii^{im}, mensibus vi., diebus x. Qui divino admonitus instinctu anno xiiii^{to} ejusdem principis, adventus vero Anglorum in Britanniam anno circiter c°xl°vii°, misit servum Dei Augustinum, monasterii sui quod est ad clivum Scauri[1] Romæ præpositum, sacræ scripturæ scientia repletum, monasterii regulis edoctum, et alios plures cum eo monachos timentes Deum, prædicare verbum Dei genti Anglorum. Abiit igitur Augustinus, pervenitque Bri- Bede, II. tanniam, et applicuit cum sociis suis ferme xl. in Tanatos E. i. 25. insula non modica. Regnabat hiis diebus rex Ethelbertus in Cancia potentissimus, sed paganus, qui adusque flumen magnum Humbre vocatum fines imperii tetenderat. Habebat autem idem rex reginam nomine Bertham Deo devotam, filiam scilicet regis Franciæ Christianissimam, quam ei Franci ea concesserant conditione, ut sub custodia episcopi nomine Liutardi ritum Christianitatis observaret. Rex autem de adventu Romanorum certior effectus, manere eos jussit in ea quam adierant insula, donec videret quid eis faceret. Ubi post dies aliquot cum rege locuti, optinuerunt licentiam prædicandi, et quotquot poterant ad fidem Christi quam prædicabant convertendi. Erat autem prope civitatem ad orientem ecclesia, in Bede, H. honorem Sancti Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani E. i. 26. Britanniam incolerent, in qua regina Christianissima una cum episcopo sibi commisso divinis obsequiis intendebant. In hac ergo Augustinus et socii ejus monachi ex assensu reginæ primo convenire, psallere, orare, missas facere, prædicare et baptizare cœperunt. Rex tandem conversus et baptizatus est, deditque majorem prædicandi licentiam, et ecclesias fabricandi. Dedit etiam fratribus eisdem locum sedis perpetuæ in Dorobernia metropoli sua simul et necessarias in diversis rebus possessiones. Augustinus au- Bede, II. tem, pro tempore mare transiens, ab Euletherio Arela- E. i. 27. tensi archiepiscopo de mandato beati Gregorii sacratus episcopus, Britanniam rediit, regioque suffultus adminiculo, Bede, II. recuperavit ecclesiam antiquo Romanorum opere factam, quam E. i. 33. in honorem Domini nostri Jesu Christi sacravit, ibidemque

He lands in Kent in the reign of Ethelbert.

Ethelbert gives him a church and leave to preach.

The king is converted.

Augustine consecrated.

[1] *monasterii . . . . Scauri*] See Joh. Diac. V. S. Gregorii, i. c. 6; Mabillon, AA. SS. O.S.B., sæc., i. p. 392.

sedem episcopalem sibi statuit et cunctis successoribus suis : habitationemque et ordinem in posterum observandum ibidem instituit monachorum. Misit etiam continuo nuntios ad dominum papam Gregorium, qui Christum in Anglia susceptum nuntiarent, plures verbi Dei ministros peterent, et alia quæ ad usum ecclesiæ erant necessaria, et de novæ ecclesiæ Anglicanæ institutione novas facerent quæstiones. Gaudebat admodum papa Gregorius de conversione Anglorum, et de miraculis quæ Deus per Augustinum faciebat. Plures igitur verbi prædicatores monachos, vasa et vestimenta ad usum ecclesiæ necessaria, sed et multorum reliquias sanctorum et codices multos mittens, inter alia sic scripsit Augustino :—

He builds the cathedral.

He sends questions to Gregory.

Bede, H. E. i. 29.

New missionaries and vestments sent.

Bede, H. E. i. 29.

" Quia [1] nova Anglorum ecclesia ad Omnipotentis Dei gra-
" tiam te laborante perducta est, usum tibi pallii in ea ad
" sola missarum solennia agenda concedimus, ita ut per loca
" singula xii. episcopos ordines, qui tuæ subjaceant ditioni,
" quatinus Lundoniensis civitatis episcopus semper in posterum
" a synodo propria debeat consecrari, atque honoris pallium ab
" hac sancta et apostolica sede percipiat. Ad Eboracum vero
" civitatem te volumus episcopum mittere, quem ipse judi-
" caveris ordinare ; ita dumtaxat, ut si eadem civitas cum
" finitimis locis verbum Dei receperit, ipse quoque xii. epi-
" scopos ordinet, et metropolitani perfruatur honore ; quem
" tamen tuæ fraternitatis volumus dispositioni subjacere. Post
" obitum vero tuum ita episcopis quos ordinaverit præsit, ut
" Lundoniensis episcopi nullo modo ditioni subjaceat. Sit
" vero inter Lundoniensis et Eboracensis civitatis episcopos
" imposterum honoris ista distinctio, ut ipse prior habeatur
" qui prius fuerit ordinatus. Tua vero fraternitas non solum
" eos episcopos quos ordinaverit, neque tantummodo hos qui
" per Eboracensem episcopum fuerint ordinati, sed etiam
" omnes Britanniæ sacerdotes habeas domino Deo nostro
" Jhesu Christo auctore subjectos."

Letter of Gregory to Augustine, regulating the framework of the new church.

Bede, H. E. i. 27, q. vii.

" In Galliarum autem episcopis nullam tibi auctoritatem
" tribuimus, quia ab antiquis prædecessorum meorum tem-

[1] *Quia*] The three following extracts from Gregory's letters are slightly abridged.

Letter of Gregory to Augustine.

" poribus pallium Arelatensis episcopus accepit, quem nos
" privare auctoritate percepta minime debemus. Britannia-
" rum vero episcopos omnes tuæ fraternitati committimus."

Et alias scripsit eidem sic: " Novit fraternitas tua Bede, H. E. i. 27. q. ii.
" Romanæ ecclesiæ consuetudinem in qua se meminit esse
" nutritam. Sed mihi placet ut sive in Romana sive in
" Galliarum seu in qualibet ecclesia aliquid invenisti, quod
" plus Omnipotenti Deo possit placere, sollicite eligas, et in
" Anglorum ecclesia, quæ adhuc ad fidem nova est, institu-
" tione præcipua quæ de multis ecclesiis colligere potuisti
" infundas exempla. Singulis igitur ecclesiis quæ pia, quæ
" religiosa, quæ recta sunt elige, et hæc, quasi in fasciculum
" collecta, apud Anglorum mentes in consuetudinem
" depone."

Ethelbert founds the church of S. Peter and S. Paul, at Canterbury;

Misit autem Gregorius pallium et plenitudinem potestatis archiepiscopos et episcopos sacrandi, et locis opportunis ecclesias fabricandi. Fundavit deinde rex Ethelbertus instinctu Augustini monasterium extra civitatem ad orientem in honorem beatorum apostolorum Petri et Pauli, ut ibidem archiepiscoporum et regum sed et monachorum et populi civitatis corpora sepulturæ traderentur honestæ. Dicebant enim Romani, civitatem non esse mortuorum sed vivorum. Primus abbas ejusdem loci fuit Petrus, ex institutione Sancti Augustini. Bede, H. E. i. 29. Bede, H. E. i. 33.

that of S. Andrew at Rochester, and S. Paul's, London.

Fundavit etiam Ethelbertus rex ecclesiam Roffensem in honorem Sancti Andreæ apostoli, et ecclesiam Lundoniensem in honorem Sancti Pauli apostoli. Bede, H. E. ii. 3.

Consecration of bishops.

Sacravit autem Augustinus Cantuariensis archiepiscopus, anno incarnationis Domini DCIIII., Justum monachum ad regendam ecclesiam Roffensem; Mellitum vero ad regendam ecclesiam Lundoniensem. Rex autem episcopis utriusque ecclesiæ dona multa, sicut et Cantuariæ, optulit. Sed et territoria ac possessiones in usum eorum qui erant cum episcopis adjecit.

Augustine's attempt to reconcile the Britons.

Invenit Augustinus tunc temporis in Guallia degentes de Britonibus episcopos, abbates, vel doctores contra morem ecclesiæ rectum viventes. Quos cum regis adjutorio semel et secundo convocans Augustinus commonuit ad recte vivendum; sed frustra, ita ut nec mediante miraculo in cæcum facto potuit convertere, Bede, H. E. ii. 2.

Bede, H. E. i. 34.

eo quod Augustinus eis non assurgeret cum ad præfatum concilium venirent. Unde post obitum Augustini, sicut eis prædixerat, a rege Ethelfrido fortissimo et gloriæ cupidissimo, qui plus omnibus Anglorum primatibus gentem vastabat Britonum, ad nichilum redacti sunt, cum tribus milibus monachorum monasterii de Bangor, qui in campum bellatorum adducti sunt ut regi adversa imprecarent: hii omnes, ut fertur, de labore manuum suarum vivebant. Fate of the monks of Bangor.

Beatus[1] autem Augustinus verbum Dei prædicans, et ubique pedibus non in equis faleratis incedens, concurrentibus populis baptizavit una die promiscui sexus decem milia in flumine quod ab incolis Sualewe vocatur.[2] Baptism of 10,000 converts.

Bede, H. E. ii. 4.

Bede, H. E. ii. 1.

Processu vero temporis Laurentium sibi sacravit successorem, ne rudis Anglorum ecclesia, pastore destituta, inciperet vacillare. Obiit interea beatus papa Gregorius et sepultus est anno Dominicæ incarnationis DCV., eique successit in papatum Savinianus. Augustinus etiam Anglorum apostolus post XVI. pontificatus annos decessit, et Laurentius pro eo Anglicanam rexit ecclesiam per Ethelbertum regem. Verumptamen[3] priusquam de Consecration of Laurentius. Death of Augustine.

---

[1] *Beatus autem*] Taken apparently from the Life of Augustine by Goscelin, Mab. AA. SS. O.S.B., sæc. i. pp. 510, 511; but the language is a good deal altered.

[2] *vocatur*] prope Eboracum, added in pencil.

[3] *Verumptamen*] In the following paragraphs, unless we suppose Gervase to have been overcoming difficulties of his own creation, it must be understood that he refers to some Canterbury history which is now lost. The notion, however, that S. Gregory conferred the pall on three successive archbishops appears in the list of palls given by Ralph de Diceto (Opp. i. 16). This or the documents or legends on which it was founded Gervase had probably seen. The notion that England was to be divided into three provinces, with their metropolitans at Canterbury, London, and York, seems to be derived from the Life of S. Gregory by John the deacon (lib. ii. c. 36), who writes thus: "Misit ei pallium jubens ut "sub metropoli sua Cantiæ duo- "decim episcopos ordinaret; ad "Lundoniam et Eburacam singulos "episcopos mitteret, qui, sub se "duodecim nihilominus episcopos "consecrantes, pallium ab apostolica sede perciperent" (Mab. . p. 413).

Why Augustine was consecrated at Arles.

Laurentio aliqua persolvam, in his quæ prædicta sunt tria mihi videntur esse notanda: videlicet qua de causa beatus Gregorius voluerit ut archiepiscopus Arelatensis Augustinum Anglorum sacraret episcopum, cum tot inpræsentiarum sint archiepiscopi Angliæ viciniores. Forte tunc temporis tot episcopi non fuerunt, vel, crescente paulatim ecclesia, crevit et gloria, ut episcopos in archiepiscopos temporis intervallo Romana commutaret ecclesia. Cur autem in

Question about three archbishoprics.

Anglia tres archiepiscopos instituerit, scilicet Cantuariensem, Lundoniensem, et Eboracensem, ut singuli suos numero xii. haberent suffraganeos; res in propatulo est. Aut enim error erat scriptoris velociter scribentis, ut nomina transponeret civitatum; aut existimaret Gregorius, licet Sancti Spiritus esset sacrarium, ut civitates in Anglia nobilissimæ abinvicem æquali distarent proportione; et Cantuaria esset in capite, Eboracum in fine, Lundonia vero in meditullio terræ. Statum itaque sciens Augustini, situm vero terræ nesciens, de tribus archiepiscopis instituendis scripsit, ut supradictum est, attamen omnia ipsius Augustini

Where was London to find twelve suffragans?

subposuit dispositioni. Cum Cantuariensis archiepiscopus xii. haberet suffraganeos, ubinam Lundoniensis suos xii. reperire poterit? certe nusquam competenter. Iccirco dispositioni divinæ cuncta subposita sunt qui disponit omnia suaviter. Sicut dicitur, "homo propo-

How could Gregory send palls to three archbishops of Canterbury?

"nit, sed Deus disponit." Præterea notandum est qua ratione nitantur, qui dicunt et scribunt beatum Gregorium pallia misisse tribus archiepiscopis Cantuariensibus, scilicet Augustino qui sedit annis xvi., et Laurentio qui post Augustinum sedit annis v., Mellito quoque qui similiter sedit annis v., qui conjuncti faciunt annos xxvi., cum ipse Gregorius non sederit nisi annis xiii. et mensibus vi. et diebus x. Quæ cum simul omnia stare non possunt, unam et solam perpendo rationem, quam etiam in scriptis vidi, licet non autenticis, et a senioribus audivi: videlicet quod papa

Gregorius tria pallia miserit Augustino auctoritate Romanæ ecclesiæ, pro loco et tempore Cantuariensi, Lundoniensi, et Eboracensi ecclesiæ tradenda, si quidem prædictæ civitates cum finitimis locis verbum Dei reciperent; quod quia compleri non potuit, et interim Sanctus Gregorius migravit ad Dominum, primum pallium habuit Augustinus, eique post obitum consepultum est. Secundum, Laurentius Augustini successor primus. Tertium vero Mellitus, qui Laurentio successit. Justo enim, qui quartus erat in ordine, Bonefacium papam legimus pallium misisse anno xxx° postquam Augustinus in Angliam missus est. Hæc igitur de Augustino Anglorum apostolo compendiose dicta sufficiant. Si quis autem ampliora ipsius facta scire desiderat, Bedam legat, et nescio quem Gocelinum.[1] Beatus Augustinus in ecclesia Cantuariæ sedit annis xvi., et obiit, et sepultus est in ecclesia beati Petri, cui successit Laurentius, quem ipse vivens ordinaverat.

Possible explanation of that statement.

Reference may be made to Bede and Gocelin.

De Sancto Laurentio archiepiscopo.

Bede, H. E. ii. 4.

Laurentius archiepiscopi gradu potitus, strenuissime fundamenta ecclesiæ, quæ nobiliter jacta vidit, augmentare, et ad profectum debiti culminis, et crebra voce sanctæ exortationis, et continuis piæ operationis exemplis, provehere curavit. Denique non solum novæ quæ de Anglis erat collecta ecclesiæ curam gerebat, sed veterum Britanniæ incolarum nec non et Scottorum qui Hiberniam insulam Britanniæ proximam incolunt populis pastoralem impendere sollicitudinem curabat.

Archiepiscopate of Laurentius.

Bede, H. E. iv. 5.

Obiit interea Ethelbertus rex anno regni sui lvi°, baptismatis autem anno xxi°. Cui cum magno ecclesiæ novæ detrimento filius ejus Eadbaldus successit in regnum; patris enim sed et Christi contempnens vestigia, noluit baptizari. Mortuo etiam Orientalium Saxonum rege Seberto Christianissimo, qui ad preces Melliti Lundoniensis episcopi et baptismum suscepit, et monasterium Sancti Petri Westmonasterii fundavit et dotavit, tres filii ejus idolatriam repetentes, fidem Christianam contempserunt, et Melli-

Eadbald succeeds Ethelbert A.D. 616.

[1] *Gocelinum*] See Hardy Catalogue of Materials, &c., ii. 82.

Flight and return of the bishops.

tum episcopum a Lundonia fugaverunt. Qui cum Justo Roffensi episcopo, simili clade cruciato, Cantuariam venit; communicatoque consilio cum Laurentio Cantuariensi archiepiscopo Romam ituri mare transierunt. Cum autem post eos abiturus esset Laurentius, et in monasterio beati Petri extra Cantuariam paululum reclinasset, apparuit ei Petrus apostolus, eumque durius increpans dirissimis affecit flagellis, eo quod gregem Domini tam tenellum in medio luporum relinquere cogitasset. Hiis igitur angustiis animatus Laurentius, mane facto, venit ad regem, et, inter loquendum rejecto vestimento, quantis esset verberibus laceratus ostendit. Stupefactus rex extimuit multum, et confestim idolatriæ renuncians, credidit in Christum et baptizatus est, statimque jussit revocari Mellitum et Justum in Angliam. Justus itaque a Roffensibus honorifice susceptus est. Sed Mellitus, a Lundoniensibus repulsus, rediit Cantuariam. Non enim potuit eum rex Eadbaldus in pristinum restituere gradum. Laurentius archiepiscopus Anglicanam rexit ecclesiam annis v., et sic cum Domino quievit in pace iiii^{to} nonas Februarii, et in ecclesia apostolorum Petri et Pauli sepultus est, cui successit in pontificatum

Bede, H. E. ii. 6.

Eadbald baptized.

Death of Laurentius, Feb. 2.

De Sancto Mellito.

Succession of Mellitus.

Mellitus quondam Lundoniensis episcopus. Justus autem adhuc superstes Roffensem regebat ecclesiam. Hii cum magna cura et labore novam Anglorum ecclesiam gubernabant. Erat autem Mellitus corporis quidem infirmitate, id est podagra, gravatus, sed mentis gressibus sanus, alacriter terrena quæque transiliens, adque cælestia semper amanda pervolans. Et hic postquam annis v. Cantuariensem rexit ecclesiam, Eadbaldo regnante migravit ad cælos viii^{o} kalendas Maii, et sepultus est cum prædecessoribus suis; cui statim successit in pontificatum

Bede, H. E. ii. 7.

He dies, April 24.

De Sancto Justo.

Justus succeeds.

Justus, qui erat Roffensis episcopus, misitque ei pallium papa Bonefacius in sacrosanctis mysteriis utendum; concedens

Bede, H. E. ii. 8.

eidem et confirmans ordinationes episcoporum exigente opportunitate celebrare. Hic Justus Cantuariensis archiepiscopus sacravit pro se Romanum ad regimen Roffensis ecclesiæ; et processu temporis cum potentissimus Northanhimborum rex Edwinus, licet adhuc paganus, filiam regis Ethelberti, sororem vero regis Eadbaldi, missis pro ea nuntiis peteret in uxorem; virum venerabilem sacravit Paulinum, eumque cum Ethelburga regis Ethelberti filia Edwino regi maritanda misit Eboracum, ut ipsum regem ab idolatria ad Christum converteret, et reginæ fidem integram ad Christum conservaret. Sacratus est itaque Paulinus a Justo apud Cantuariam anno Dominicæ Incarnationis DC°XX°V°, et Eboracum cum virgine veniens regi Edwino eam desponsavit. Quæ concepit et peperit filiam, quam primam de tota Northumbria baptizavit Paulinus, et vocavit Eanfledam. Anno vero secundo post adventum Paulini rex Edwinus, de rege Westsaxonum gloriosa potitus victoria Quichelmo, sicut legitur plenius in historia Anglorum, insistente Paulino, baptizatus est in domo lignea quam ob hanc erexerat causam, anno regni sui xi°, qui est annus Incarnationis DCXXVII^us, adventus vero Anglorum in Britanniam annus CLXXX^us. In quo postmodum loco, de cemento et lapide per quadrum ædificata basilica, doctori suo Paulino sedem episcopatus donavit. Justus autem, postquam Cantuariensem rexit ecclesiam annis tribus, iiii^to idus Novembris obiit, et sepultus est, eique successit

Conversion of Northumbria.

Bede, H. E. ii. 9.

Paulinus consecrated, A.D. 625.

Bede, H. E. ii. 14.

Edwin is baptized, A.D. 627.

Justus dies Nov. 10.

De Sancto Honorio.

Honorius, quem sacravit Paulinus. Verum cum rex Edwinus totam Angliam suo subjugasset imperio, Honorius papa duobus archiepiscopis misit pallia, Honorio scilicet Cantuariensi et Paulino Eboracensi, inter alia sic scribens regi, "Duo pallia utrorumque metropolitanorum, "id est Honorio et Paulino, direximus, ut dum quis eorum de "hoc sæculo ad Auctorem suum fuerit accersitus, in locum "ipsius alter episcopum ex hac nostra auctoritate debeat

Honorius consecrated.

Bede, H. E. ii. 18.

Letter of pope Honorius to king Edwin.

Bede, H. E. ii. 17.

The unfounded claim of York to the primacy.

" subrogare." Hæc eadem idem papa literis suis patentibus Honorio insinuavit Cantuariensi archiepiscopo. Unde mirandum est qua ratione, vel qua fronte Eboracenses de primatu jactitare præsumant, cum certum sit secundum Bedam, qui in partibus illis natus historiam scripsit Anglorum, regem Edwinum sedem episcopatus dedisse Paulino Eboracensi episcopo primo, anno xxx^mo, vel eo amplius, postquam Augustinus in Angliam missus est. Notandum est etiam qua fronte Gaufridus[1] Britonum historiographus dixerit in Britannia tres archiepiscopos fuisse, videlicet Lundoniensem, Eboracensem, et Bangornensem, ipsosque xxviii. suffraganeos habuisse episcopos, cum certum sit regem Ethelbertum Lundoniensem fundasse ecclesiam Mellito Lundoniensi episcopo primo, et Edwinum regem Eboracensem ecclesiam inchoasse Paulino etiam ex asseribus et lignis, cum nec domum haberet lapideam, in qua digne susciperet baptismum. Sed hiis paulisper omissis, ad nostrum propositum redeamus. Bede, H. E. ii. 18.

Evidence of Geoffrey of Monmouth.

Foundation of the East Anglian church.

Honorius igitur Cantuariensis archiepiscopus Felicem, quendam episcopum de Burgundia natum et ordinatum, quem de Cancia acceperat, misit ad prædicandum in provinciam Orientalium Anglorum. Hic credente provinciæ populo et baptizato, sedem accepit in villa Domoc donante rege, et ibidem post xvii. pontificatus annos quievit in pace. Perempto autem rege Edwino anno regni sui xvii°, baptismatis vero vi°, perturbatisque rebus in Northumbria, Paulinus archiepiscopus assumpta secum regina Ethelburga, navigio venit in Canciam, et a rege Eadbaldo et Honorio archiepiscopo honorifice susceptus est. Submerso autem Romano Roffensi episcopo in fluctibus Italici maris, quem Honorius archiepiscopus ad papam direxerat Honorium, Bede, H. E. ii. 16. Bede, H. E. ii. 20.

Flight of Paulinus.

[1] *Gaufridus*] Geoffrey of Monmouth, lib. iv. cap. 19, places the three archbishopries of the Britons at York, London, and Caerleon on Usk in Glamorganshire; but he has some remarks on the importance of Bangor (lib. xi. c. 13), which may have been in the mind of Gervase when he wrote.

dedit idem Honorius Cantuariensis archiepiscopus ex assensu regis Eadbaldi prædicto Paulino episcopatum Roffensis ecclesiæ. Qui post xviii. annos, vi° idus Octobris ibidem quievit in pace. In cujus locum Honorius archiepiscopus Ithamar ordinavit de gente Cantuariorum. Reliquerat autem Paulinus in ecclesia Eboracensi Jacobum diaconum, virum utique ecclesiasticum et bonum, quem Honorius archiepiscopus processu temporis post fata Felicis episcopi Orientalibus Anglis ordinavit episcopum.[1] Qui quoniam cantandi erat peritissimus, scolas instituit cantationis juxta morem Romanorum sive Cantuariorum. Quo quidem post annos quinque defuncto, Honorius substituit et sacravit Bonefacium quendam de Cancia natum. Obiit autem Sanctus Honorius Cantuariensis archiepiscopus ii^do idus[2] Octobris, pontificatus sui anno xix°. Post ipsius obitum vacavit ecclesia Cantuariensis anno i. et mensibus vi. His temporibus venit ex Scottis rogatu regis Oswaldi, qui in regnum successit Edwino, pontifex Aidanus, et accepit sedem episcopalem in insula Lindisfarnensi. Exin cœpere plures de Scottorum, id est Hiberniensium, regione venire Britanniam, et Anglorum provinciis quibus præfuit rex Oswaldus verbum fidei prædicare, et baptismi gratiam ministrare, quicunque sacerdotali erant gradu prædíti. Construebantur ergo ecclesiæ per loca munere regio, donabantur possessiones ad instruenda monasteria. Nam monachi erant maxime qui ad prædicandum venerunt. Monachus et ipse Aidanus. Venit et de Hibernia in Angliam presbyter et abbas Columba verbum Dei septentrionalibus Pictis prædicaturus. Nam et australes Picti antea prædicante Ninia episcopo baptizati sunt. Eo tempore gens Occidentalium Saxonum regnante Kinegliso fidem Christi suscepit, prædicante verbum Dei Birino episcopo, quem Honorius papa prædicandi gratia misit in Angliam, accepitque locum sedis episcopalis in Dorca. Venit etiam tunc temporis de Hibernia pontifex quidam nomine Agilbertus, natione quidem

Paulinus at Rochester.

Bede, H. E. iii. 14.

Bede, H. E. ii. 20.

Succession of bishops in East Anglia.

Bede, H. E. iii. 20.

Honorius dies in October, A.D. 653.

Bede, H. E. iii. 3.

Missions of the Irish to Britain.

Aidan and Columba.

Bede, H. E. iii. 4.

Bede, H. E. iii. 7.

Conversion of Wessex.

[1] *bonum . . . episcopum*] This is a mistake of Gervase's own. The successor of Felix was not James the deacon of Paulinus, but Thomas, who had been deacon to Felix himself; Bede, H. E., iii. 20.

[2] *idus*] kalendas, Bede, H. E., iii. 20.

Bishop Agilbert in Wessex.

Gallus, sed tunc legendarum gratia scripturarum in Hibernia non modico tempore demoratus. Dominante rege Kinewalchio apud Westsaxones sedem accepit episcopatus. Sed processu temporis barbarie linguæ pertæsus rex subintroduxit in provinciam alium episcopum nomine Wine, et ipsum in Gallia ordinatum. Dividensque in duas parochias

Bishop Wine.

provinciam, episcopo Wine in Wintonia sedem tribuit episcopatus. Unde offensus Agilbertus rediit in Galliam, et Parisius sedem episcopatus sortitus est. Wine vero post aliquot annos ab ipso rege a Wintonia pulsus, Lundoniæ episcopatum a rege Merciorum, Wlfere nomine, pretio obti-

S. Fursey, in East Anglia.

nuit. Eodem tempore de Hibernia venit in provinciam Orientalium Anglorum vir sanctus nomine Furseus, cujus admiranda facta leguntur, ad regem Orientalium Anglorum Sigebertum, qui Sancto Furseo dedit locum ad construendum monasterium, in quo et ipse postmodum relicto regno monachus factus est.[1] Bede, H. E. iii. 19.

De Sancto Deusdedit.

Deusdedit succeeds, A.D. 655.

Deusdedit electus est post Honorium ad archiepiscopatum Cantuariensis ecclesiæ, de gente Westsaxonum oriundus, quem ordinaturus venit Cantuariam Ithamar Roffensis episcopus. Sed et ipse postmodum, defuncto Ithamar, susceptoque pallio a papa Honorio, sacravit et instituit

He consecrates Damian to Rochester.

pro eo præfatæ Roffensi ecclesiæ Damianum de genere Westsaxonum. Deusdedit Cantuariensis archiepiscopus post decem pontificatus sui annos ii° idus Julii quievit in pace, et cum prædecessoribus suis in ecclesia beati Petri sepultus est. Vacavit autem Cantuariensis ecclesia diversis ex causis annis tribus. Interea Aidano Lin-

His death, July 14, A.D. 664.

disfarnensi episcopo de hac vita sublato, Finanus a Scottis ordinatus est, et post eum Colemannus. Dederat autem

Promotion of Wilfrid.

Alfridus rex cuidam Wilfrido viro doctissimo locum amplum ad construendum monasterium, videlicet in Ripun, ubi et ipse postmodum abbas et presbyter factus est. Congregata vero synodo de consensu regis Oswii in monas- Bede, H. E. iii. 20. Bede, H. E. iii. 25.

[1] *factus est*] Bede, H. E., iii. 18.

terio Hildæ abbatissæ, de die Paschæ celebrando ordine legitimo, et de tonsura regulari, altercatio non modica facta est. In qua synodo Wilfridus Colemannum devicit episcopum et sibi consentientes. Cedda vero Lundoniensis episcopus, una cum rege Oswio, erat quasi judex concilii, quem vacante Cantuariensi ecclesia sacraverat Finanus episcopus Lindisfarnensis. Wilfridus etiam processu temporis ad preces regis Alhfridi in Gallia in episcopum ordinatus est ab Agilberto Parisiacensi episcopo apud Compendium. Frater vero prædicti Ceaddæ episcopi Lundoniensis, Cedda nomine, abbas erat monasterii de Lastingei et ad ecclesiam Eboracensem regendam electus, cum Cantuariam sacrandus veniret, Deusdedit archiepiscopus defunctus est, et ipse Cedda sacratus est a Wine Occidentalium Saxonum episcopo. Non enim erat tunc temporis ullus excepto prædicto Wine in tota Britannia canonice ordinatus episcopus. Hic ergo Cedda non equitando sed pedibus ambulando verbum Dei instantissime prædicabat. Interea venit in Angliam Wilfridus jam sacratus episcopus, et hic similiter verbum Dei prædicabat. Tota namque fuit tunc sollicitudo doctoribus illis Deo servire non seculo; tota cura cordis excolendi, non ventris. Unde et in magna erat veneratione tempore illo religionis habitus; ita ut ubicumque clericus aliquis aut monachus adveniret, gaudenter ab omnibus tanquam Dei famulus exciperetur. Etiam si in itinere pergens inveniretur, accurrebant, et flexa cervice, vel manu signari vel ore illius se benedici gaudebant, verbis quoque horum exhortatoriis diligenter auditum præbebant. Et si quis sacerdotum in vicum forte deveniret, mox congregati in unum vicani verbum vitæ ab illo expetere curabant. Nam nulla causa fuit sacerdotibus vicos adeundi, nisi ut prædicarent, vel baptizarent, vel animas curarent. Qui etiam in tantum erant ab omni avaritiæ peste castigati, ut nemo territoria, vel possessiones ad construenda monasteria a potestatibus seculi nisi coactus acciperet. Hiis temporibus nutu divino compuncti sunt corde rex Canciæ Egebertus et rex Northanimbrorum Oswius, quod per annos tres pastore debito Anglicana careret ecclesia, dum mater omnium, videlicet ecclesia Cantuariensis, archiepiscopum non haberet; Scottorum igitur non approbantes doctrinam, cum electione et consensu Angli-

Synod of Whitby.

History of Wilfrid, Chad, and Cedda.

Happy progress of religion.

Egbert and Oswy select an archbishop for Canterbury.

Bede, H. E. iii. 22.

Bede, H. E. iii. 28.

Bede, H. E. iii. 27.

Bede, H. E. iii. 29.

Wighard sent to Rome, where he dies.

canæ ecclesiæ assumpserunt presbyterum nomine Wihardum de clero, id est de conventu Deusdedit archiepiscopi, eumque Romam miserunt a Vitaliano papa consecrandum. Qui cum Romam venisset, priusquam sacratus esset morte præreptus est. Cum autem Vitalianus papa abbatem postularet Adrianum, eo quod sacris esset literis eruditus et religiosus, ut in Angliam pergeret, et ipse tanto honore se reputaret indignum, ad suggestionem ipsius et præsentationem, notum sibi virum bonum, literis et moribus ecclesiasticis imbutum, de Tarso Ciliciæ natum, monachum sacravit nomine Theodorum, hac tamen interposita conditione, ut Adrianus Theodorum archiepiscopum in Angliam comitaretur. Benedictus[1] etiam cognomento Bissop, natione Anglus, vir prudens, cum eo missus est, ne Anglicanas institutiones Græca commutaret novitate. Anno sequenti, videlicet anno ab incarnatione Domini DCºLXºIXº,

Bede, H. E. v. 1.

Theodore sent by pope Vitalian.

De Sancto Theodoro.

Arrival of Theodore, A.D. 669.

Theodorus venit in Angliam cum pallio et plenitudine potestatis, et Adriano retento ab Ebroino Gallicanæ ecclesiæ tyranno, Theodorus in Cantuaria honorifice susceptus est et intronizatus. Dedit monasterium beati Petri eidem Benedicto jure abbatis regendum. Quo iterum et secundo Romam reverso, Adrianum ab Ebroino dimissum in prædicto monasterio abbatem instituit. Benedictus vero a Roma rediens, abiit in regionem et solum nativitatis suæ; et optinuit a rege Egfrido terram lxx. familiarum ad construendum monasterium ad hostium Wiri fluminis, quod processu temporis Romam rediens liberum reddidit et absolutum ab omni episcopali subjectione. Theodorus autem mox peragrata Anglia libentissime ab omnibus suscipiebatur et audiebatur. Rectum enim vivendi ordinem et Pascha celebrandi Adriano cooperante disseminabat. Isque primus in archiepiscopis erat cui omnis Anglorum ecclesia manus dare consentiret, et quia

Bede, H. E. iv. 1.

Benedict Biscop.

Bede, V. Abb. c. 4, 5, 6.

Bede, H. E. iv. 2.

[1] *Benedictus*] See Bede, Vita Abbatum, cap. 3.

Bede, H. E. iv. 2.

literis sacris simul et secularibus abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientiæ salutaris cotidie flumina irrigandis eorum cordibus emanabant, ita ut metricæ artis et astronomiæ et arsmeticæ disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Neque umquam prorsus ex quo Britanniam expugnaverunt Angli feliciora fuere tempora, dum et fortissimos Christianissimos haberent reges, barbaris nationibus formidabiles; quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent in promtu magistros qui docerent. Sed et sonos cantandi in ecclesia, quos hactenus in Cancia tantum noverant, ab hoc tempore per omnes Anglorum ecclesias discere cœperunt. Theodorus itaque perlustrans universa, locis opportunis episcopos ordinavit, et ea quæ minus perfecta repperit, hiis quoque juvantibus, corrigebat, et ordinationem Sancti Ceddæ Merciorum et Lindisfarorum episcopi, minus debite canonice factam, denuo catholica ratione consummavit. In civitate etiam Roffensi, ubi defuncto Damiano episcopatus jam diu cessaverat, Puttam virum ecclesiastica disciplina institutum ordinavit, et non multo post mortuo episcopo Jarumanno, ac rege Wlfere petente et rege Oswio concedente, jussit Ceddam Merciorum simul et Lindisfarorum pontificatum suscipere: et, quia moris erat eidem viro opus evangelii magis ambulando per loca quam equitando perficere, jussit eum Theodorus ubicunque longius iter instaret, equitare, multumque renitentem manu sua in equum levavit. Ille jussus obtemperans magna vitæ perfectione susceptum ministerium administrare curavit. Sedemque habuit episcopatus apud Lichesfelde. Wilfridus autem administrabat episcopatum Eboracensis ecclesiæ nec non et omnium Northanhimbrorum sed et Pictorum, quousque rex Oswius imperium protendere poterat. Ordinavit etiam Theodorus Leutherium Occidentalium Saxonum episcopum in Wenta civitate. Defuncto vero Cedda episcopo, et apud Lichesfelde sepulto, sacravit Theodorus virum bonum Wilfridum diaconum ipsius, qui præfuit provinciæ Merciorum et Mediterraneorum Anglorum et Lindisfarorum. Bonefacio etiam Orientalium Anglorum episcopo defuncto, Theodorus substituit et ordinavit Bisi. Quo adhuc superstite, sed gravissima infirmitate ab administrando episcopatu prohibito, duo sunt pro illo electi et consecrati episcopi, Eata videlicet et Baldewin. Quorum primus

Theodore's organisation of the churches.

He confirms the consecration of S. Chad.

Bede, H. E. iv. 3.

Wilfrid administers the north.

Bede, H. E. iii. 7.

Bede, H. E. iv. 3.

Consecrations by Theodore.

Bede, H. E. iv. 5.

Consecrations of bishops by Theodore.

apud Domoc, sequens vero apud Helmeam sedem habuerunt. In civitate quoque Lundonia post alium Ceddam Erconwaldum constituit episcopum. Idem archiepiscopus Theodorus offensus ob meritum cujusdam inobedientiæ deposuit ab episcopatu Wilfridum Merciorum episcopum, et in locum ipsius elegit et sacravit Sexulfum. Cum autem rex Ethelredus Cantiam vastaret, et Roffam incenderet, Putta civitatis ejusdem episcopus aufugit, et post modicum vitam finivit, pro quo sacravit Theodorus Cuikelmum. Sed et illo postmodum ab episcopatu decedente, Gebmundum pro eo substituit. Sacravit etiam Heddam episcopum Wintoniensem in civitate Lundonia, mortuo Leutherio. Ordinavit etiam Eboraci Bosam qui Deirorum, et Eatam qui Berniciorum, provinciam gubernarent, in locum Wilfridi quem expulit rex Egfridus a regno, sicut legitur in vita ipsius.[1] Huic archiepiscopo Theodoro resignavit prædictus Wilfridus cartam et villam de Pageham cum omnibus apendiciis suis quam ei dederat rex Westsaxonum Cedwale nomine;[2] cetera diffusius in vita ipsius leguntur. Per hunc etiam Theodorum Merciorum provincia in quinque parochias divisa est. Bosel ab eo ordinatus est ad Wictiam, habens sedem episcopatus in civitate Wigornia; Cuthwinus ad Lichesfeldensem; Saxulfus ad mediterraneam Angliam, cujus sedes est in civitate Loegria; Ethelwinus ad Suthangliam, habens sedem in Sedena; Etla, habens sedem in Dorkecestre.[3] Ordinavit etiam post abcessum Wilfridi Tumbertum ad ecclesiam Augustaldensem, et Trumwine ad

Bede, H. E. iv. 6.

Bede, H. E. iv. 12.

Division of Mercia into five dioceses.

Flor. Wig. App. p. 622

Bede, H. E. iv. 23.

Bede, H. E. iv. 12.

---

[1] *vita ipsius*] See Eddius, V. Wilfridi, cap. 24 (ed. Gale, p. 63).

[2] *Huic . . . nomine*] This statement is based on the charter (MS. Cotton, Augustus ii. 86) by which Caedwalha king of Wessex gave Pageham to Wilfrid. A copy of this document, which is regarded as spurious, is in the Lambeth MS. 1212, which Gervase probably used.

[3] *Per hunc . . . . Dorkecestre*] This passage, like some other parts of this section, is confused; the episcopal see of the South Angles was not at Sidnacester, but at the Oxfordshire Dorchester; and Sidnacester was the see of the Lindsey bishops. But the confusion is not peculiar to Gervase, and the whole subject is obscure. See Councils and Eccl. Documents (ed. Haddan and Stubbs), iii. 128–130.

terram Pictorum; remanente Eata ad Lindisfarnensem. Theodorus archiepiscopus, licet episcopos pro diversis ecclesiæ negotiis sæpius congregaret, tria tantum concilia legitur in Anglia celebrasse. Primum anno secundo postquam venit in Angliam, apud Heortford, ubi quinque tantum convenerunt episcopi: Bisi videlicet Orientalium Anglorum, Putta Roffensis episcopus, Leutherius Occidentalium Saxonum, Winfridus provinciæ Merciorum; Wilfridus Eboracensis per suos affuit legatarios. In hujus concilii capitulo tertio sancitum est, ut quæque monasteria Deo sacrata nulli episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quicquam de eorum rebus violenter abstrahere. Asseritur enim quod in plerisque locis, et maxime in ecclesia Cantuariensi, instituerit, ut ad majorem episcoporum excellentiam, et ad monachorum quibus præesse debeant tranquillitatem, ecclesiæ datas partirentur possessiones, ut pars utraque singulas sibi assignatas sortirentur et regerent portiones, eorum scilicet quæ nominatim archiepiscopis, vel specialiter conventui, vel utrisque communiter collata fuerunt, cum libertatibus a regibus Anglorum concessis ecclesiæ et confirmatis, et libera rerum dispositione in partibus singulis, unde scripta autentica habentur in ecclesia Cantuariensi; sed hæc alias latius digesta sunt. In præfato quoque statutum est concilio, ut semel in anno apud Clovesho episcopi convenirent.

Ordinations in Northumbria.

Bede, H. E. iv. 5.

Councils celebrated by Theodore.

Council of Hertford.

His division of the estates of the church of Canterbury.

Bede, H. E. iv. 17.

Secundum celebravit Theodorus concilium apud Hethfeld, convocatis episcopis et doctoribus Angliæ, quos presbyteros appellabant licet monachi fuissent, inquirens ab omnibus et singulis de mandato Agathonis papæ de fide, ubi confirmatæ electiones episcoporum.

Council of Hatfield.

Bede, H. E. iv. 28.

Tertium celebravit Theodorus concilium apud Tuiford in præsentia regis Egfridi, ubi assensu omnium electus est Sanctus Cudberthus ad regimen Augustaldensis ecclesiæ; verum quia plus dilexit præfici ecclesiæ Lindisfarnensi, placuit omnibus ut, auctoritate Theodori Cantuariensis archiepiscopi, Eata reverso ad Augustaldensem ecclesiam, Cudberthus susciperet Lindisfarnensem; nec tamen statim ordi-

Council of Twyford.

Appointment of S. Cuthbert.

natio decreta facta est, sed, peracta hyeme quæ imminebat, in ipsa solennitate Paschali completa est Eboraci sub præsentia regis Egfridi, convenientibus ad consecrationem ejus episcopis vii., in quibus beatæ memoriæ Theodorus Cantuariensis archiepiscopus primatum tenebat. Siquidem a temporibus antiquis in partibus illis et episcopus cum clero et abbas solebat manere cum monachis, sicut beatus Augustinus in ecclesia Cantuariensi dicitur statuisse. Erat enim tunc temporis in Anglia statutum, et quasi decretali vel synodali sententia diffinitum, ut episcopi et abbates ab ipsa eligerentur congregatione, cui præesse debuerunt, si tamen ibidem idoneus reperiretur, sin autem, ex alio noto monasterio, unanimi fratrum consensu quibus præesse debuit, eligeretur. Qui cum esset ordinatus episcopus, in omnibus eundem morem regularem cum monachis suis diligenti cura sine intermissione custodiret, nec episcopatus occasione regulæ præcepta temere intermitteret, sed cum grege sibi commisso sancto excelleret opere. Hoc etiam sub rege Eadgaro synodali consensu firmatum est. Sed nunc in hoc fine vel fæce temporis post adventum scilicet Normannorum in Angliam inolevit vitium, ut clerici sæculares monachis præferantur. Quam miranda stupendaque rerum mutatio, ut clericus, in omni vita sua rebus secularibus deditus, monachos regere debeat regulares et judicare; qui seipsos regere nesciunt, bonis præficiuntur, ut vel sic corrigantur vel ut penitus corruant. Sed hæc videat Deus et judicet, cum nostrum non sit Dei providentiam judicare. Sancti autem Theodori temporibus, qui monachus erat, sancta Cantuariensis sed tota Anglicana ecclesia tantum profectus spiritualis sumpsit augmentum, quantum nunquam antea potuerunt. Hic nonnullas fundavit et sacravit ecclesias, regemque Northamhimbrorum Egfridum, et Merciorum Ethelredum sibi hostiliter adversantes pacificavit. Qui a papa Vitaliano sacratus et in Angliam missus, sedit in ecclesia Cantuariensi annis xxii., senexque et plenus dierum, id est annorum lxxxviii., defunctus est;

Bede, H. E. iv. 27.

Rule for the election of bishops and abbots.

Reflexions on present evils.

Bede, H. E. v. 8.

Theodore's mediation between the kings.

sepultus quiescit in monasterio apostolorum Petri et Pauli. Post cujus obitum vacavit ecclesia Cantuariæ anno uno. Cantuarienses archiepiscopi hucusque fuerunt Romani, sed postmodum Anglici. Length of his episcopate.

De Brihtwaldo archiepiscopo.

Bede, H. E. v. 8.

Brihtwaldus autem, qui erat abbas in monasterio de Raculf, quod est juxta fluvium quod dicitur Geanlade, post Sanctum Theodorum in archiepiscopum electus est, vir scientia scripturarum imbutus, sed et ecclesiasticis simul ac monasterialibus disciplinis summe instructus. Sacratus est anno sequenti a Godwino Galliarum metropolitano episcopo, suscepitque pallium a papa Vitaliano. Qui inter multos quos ordinavit episcopos, Gebmundo Roffensi defuncto Tobiam substituit et sacravit, virum quidem bonum, Latina lingua, et Græca, Saxonicaque multipliciter instructum. Brihtwald archbishop, consecrated in Gaul. Contemporary bishops.

Bede, H. E. v. 20. v. 23.

Acca quoque presbyter hiis diebus Augustaldensis ecclesiæ suscepit præsulatum, et mortuo post annos Tobia Roffensi episcopo, Brihtwaldus substituit Aldulfum. Sacravit etiam Aldelmum et Danielem, qui Heddæ episcopo successerunt; cujus parochia divisa est in duo: Daniel obtinuit Wintoniam et Aldelmus urbem Maidulfi, id est, Scireburnam. Division of Wessex into two dioceses.

Bede, H. E. v. 19.

Ipso etiam agente Sanctus Wilfridus ad episcopatum suum revocatus est. Brihtwaldus autem, cum per annos xxxvii. et menses vi. Anglicanam rexisset ecclesiam, longa sed optima consumptus ætate v^to^ idus Januarii migravit ad Dominum, et sepultus est. Qui licet multa strenue fecisset in Anglorum ecclesia, ad Theodori tamen gloriam non pervenit; pro quo Length of his episcopate.

De Tatwino archiepiscopo.

Bede, H. E. v. 8.

Tatwinus presbyter monasterii quod vocatur Briudun de provincia Merciorum electus est et consecratus in Cantuaria a Daniele Wentano, et Ingualdo Lundoniensi, et Aldwino Lichesfeldensi, et Aldulfo Roffensi, die decima mensis Consecration of Tatwin.

Tatwin's episcopate.

Junii : vir religione et prudentia insignis, sacris quoque literis nobiliter instructus. Suscepit pallium a papa Gregorio missum, tribus annis Cantuariensem rexit ecclesiam, et tandem iii^tio kalendas Augusti de seculo migravit.[1] Flor. Wig. p. 542.

De Nothelmo archiepiscopo.

Episcopate of Nothelm.

Cui Nothelmus Lundoniensis presbyter in archiepiscopatus officium successit, quia monachus erat, et a papa Gregorio pallium suscepit ; annis v. rexit ecclesiam Cantuariensem, et xvi^mo kalendas Novembris obiit, sepultusque est cum prædecessoribus suis. Cui successit venerandæ memoriæ

De Cuthberto archiepiscopo.

Cuthbert made archbishop.

Cuthbertus Herefordensis episcopus, qui Romam profectus suscepit pallium et plenitudinem potestatis a papa Gregorio, optinuit etiam ut archiepiscopi omnes de cetero sepulturæ traderentur in ecclesia Cantuariæ, et ut cimiterium faceret infra civitatem Cantuariæ. Solebant enim a primis temporibus usque ad istius obitum reges Cantiæ, archiepiscopi quoque et monachi ecclesiæ Christi, sed et populus civitatis, in atrio ecclesiæ apostolorum Petri et Pauli sepeliri. Dicebant enim Romani primi in Angliam missi, civitatem non esse mortuorum, sed vivorum. Sed, Deo volente et beato Cuthberto procurante, auctoritate Gregorii papæ et assensu regis Eadbrithi statutum est, ut omnes archiepiscopi Cantuarienses in sua Cantuariæ sepelirentur ecclesia, videlicet ut illam habe-

Rule for burials at Canterbury.

Flor. Wig. p. 543.

Eadmer, V. Bregwini, Ang. Sac. ii. 186. Gervase, vol. i. p. 14.

---

[1] *Suscepit . . . migravit*] These facts are mentioned by Simeon of Durham, who used a body of Annals or "Gesta regum Northan-" himbrorum" which contained much that is now found nowhere else. The reception of the pall is mentioned in the anonymous annotation of Bede (v. l.), and the date of Tatwin's death is given by Florence of Worcester (Mon. Hist. Brit. pp. 288, 542, 658). But it is quite possible that Gervase took them from the obituaries or other records of Canterbury. Cf. R. de Diceto, Opp. i. 16.

rent in requie quam in vita rexerant cum honore.[1] Post hæc Cuthbertus, in archiepiscopatu plurimos feliciter vivens annos, plurima ob robur ecclesiæ concilia fecit celebrari. Statuitque inter alia conciliorum capitula festum Sancti Gregorii papæ et Sancti Augustini Anglorum apostoli solenniter in Anglia celebrari.[2] Construxit etiam basilicam prope ecclesiam Christi quam in honorem Sancti Johannis Baptistæ consecravit, ubi ipse et omnes successores sui honorifice sepelirentur. Appropinquante autem vitæ suæ termino, cum xvii. annis Cantuariensem rexisset ecclesiam, præcepit ne aliqua divulgatio infirmitatis ejus vel mortis fieret, nec signum pro eo pulsaretur, donec corpus ipsius sepulturæ traditum esset. Obiit igitur vii° kalendas Novembris, et ut præceperat sepultus est. Cum ergo pro eo signa pulsarentur, et notitia mortis ejus palam divulgaretur, abbas Sancti Augustini, Jambertus nomine, cum sociis suis festinus accessit, corpus archiepiscopi juxta ritum pristinum secum laturus. Sed cum jam sepultum reperiret, et consuetudinem illam veterem apostolica simul et regia auctoritate mutatam esse cognosceret, nimis turbatus ad propria remeavit.

Cuthbert institutes the feasts of S. Gregory and S. Augustine.

Eadmer, V. Bregwini, Ang. Sac. ii. 186.

His contrivance about his own burial.

Flor. Wig. p. 544.

De Sancto Bregwino.

Bregwinus successit Cuthberto, et sacratus est in die Sancti Michaelis, qui suscepit pallium a Paulo papa et plenitudinem potestatis. Sedit annis tribus, vir magnæ

Bregwin consecrated.

Flor. Wig. p. 544.

---

[1] *optinuit . . . honore*] This part of the traditional history of Canterbury is much older than Gervase. It is referred to by Eadmer, and also by William of Malmesbury, G. P., lib. i. § 7; and is an important portion of the narrative of the later historians, Thorn, Elmham, and others. Among the "Evidentiæ "ecclesiæ Christi Cantuariæ," printed by Twysden (c. 2210), it appears in language very much like that of the text, the wording of which may be more ancient.

[2] *celebrari*] This is the purport of the 17th canon of the Council of Clovesho, held by Cuthbert in 747; the decrees of which are preserved; Councils and Eccl. Doc. iii. 368.

Bregwin's episcopate.

religionis, qui, de præfata mutatione sepulturæ archipræsulum, prædecessoris sui statuta multum laudavit, et eadem devotione qua ipse fecerat eandem causam apostolica et regia auctoritate, addita et sua, confirmari

He is buried near his predecessor.

fecit. Et hoc quoque viii° kalendas Septembris ex hac vita sublato, filii ecclesiæ Christi in memorata basilica Sancti Johannis Baptistæ, ubi prædecessor suus beatus Cuthbertus locatus fuerat, sepelierunt.[1] Eadmer, V. Bregwini, p. 187.

De Jamberto archiepiscopo.

Jaenbert succeeds.

Sancto Bregowino successit Jambertus abbas ecclesiæ Sancti Augustini, et sacratus est in archiepiscopum in die Purificationis Sanctæ Mariæ, suscepitque pallium a beato papa Paulo, et ecclesiam Cantuariensem per annos xxvii. cum multo labore et dispendio rexit. Rex enim Merciorum Offa, contractis inimicitiis cum Cantuaritis, Jambertum archiepiscopum primatu spoliare conatus est; missis epistolis ad Adrianum papam sategit ut pallio Lichesfeldensem episcopum contra morem antiquum efferret: et Jambertus in synodo litigiosa quæ apud Chealchite celebrata est non modicam suæ parochiæ perdidit portionem. Qui postquam sedit in ecclesia Cantuariensi, ut prædictum est, annis xxvii., et finem suum instare conspiceret, duorum prædecessorum suorum volens statuta mutare, præcepit ut vivus ad ædem Sancti Augustini deferretur, ut ibidem mortuus sepeliretur,[2] quod etiam factum est. Quia Christus ecclesiæ suæ honorem eversum iri noluit, virum summæ sanctitatis et sapientiæ substituit

Flor. Wig. p. 544.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 87.

Archbishopric of Lichfield founded.

G. P. lib. i. § 7.

Flor. Wig. p. 546.

Jaenbert buried at S. Augustine's.

De Athelardo archiepiscopo.

Ethelhard archbishop.

Athelardum quondam abbatem, tunc autem episcopum Wintoniensem, qui post Jambertum electus est. Cujus ordinatio celebrata est xii° kalendas Augusti; qui

W. Malmesb. G. P. lib. i. § 8.

---

[1] *Bregwinus . . . . sepelierunt*] See Thorn, ap. Twysden, c. 2210.

[2] For archbishop Jaenbert's burial see Thorn, ap. Twysden, c. 2210.

Flor. Wig. p. 546. Romam profectus suscepit pallium et honorem metropolitani ab Adriano papa. Hic, Offa defuncto, regnante rege Kenulfo et ipsius assensu, autoritate quoque Sancti Leonis papæ, quem Romani in letania majori captum excæcaverunt, et linguam radicitus absciderunt, Cantuariæ honorem archiepiscopatus restituit, et antiquitatis morem reparavit in solidum. Fuit enim idem Athelardus vir per omnia post primos doctores summis pontificibus comparandus, quem Sanctus Leo papa in epistola sua prædicto Kenulfo regi missa vocat sanctissimum, dignissimum, carissimum et peritissimum. Cui non solum Cantia ingentis beneficii est obnoxia, quod eam ad pristinam dignitatem laboribus suis et expensis suscitavit, verumetiam tota Anglia, quam degeneri sedi substerni passus non fuerit. Hic episcopos locis opportunis sacravit et concilia celebravit, unum apud Clovesho,[1] quod præsente rege Cenewlfo celebravit, in quo annuente ipso rege recuperavit dignitates et possessiones, quas Offa rex Merciorum abstulerat Jamberto. Beatus autem Athelardus archiepiscopus cum sedisset annis xiii. in pace quievit, et sepultus est in ecclesia Sancti Johannis Baptistæ. Cui successit

He recovers the dignity of his see.

W. Malmesb. G. R. lib. i. § 89.

G. P. lib. i. § 12.

Councils under him.

His death and burial.

De Wlfredo.

Wlfredus vir sagacissimus, et a sancto papa Leone sacratus pallium suscepit, et metropolitanæ plenitudinem potestatis. Indeque reversus, multa strenue agebat, et multas a regibus Cantiæ ecclesiæ perquisivit possessiones. Commutavit etiam quasdam terras quas ipse in portione sua habuerat, ex assensu conventus, pro Burne[2] scilicet et aliis terris quas ipse conventus habebat in portione sua, cum libertatibus et libera dispositione quas prædictæ terræ prius habuerant, unde

Wulfred archbishop.

His transactions in Kent.

[1] *Clovesho*] See Kemble, Cod. Dipl. No. 185; Councils and Ecclesiastical Documents, iii. 542–544.

[2] *Burne*] The charter by which this exchange was effected, and from which the words in the text are taken, is in the Cottonian Collection, Augustus ii. 47; and is printed by Kemble in the Codex Diplomaticus, No. 195. It is dated April 21, 811.

His devotion to the interest of his church.

satis probabile est quod conventus Cantuariensis etiam tunc liberam habuit potestatem disponendi res suas. Consideravit enim idem Wlfredus in omnibus operibus suis Cantuariensis ecclesiæ, quam regebat, utilitatem et pacem. Tradidit idem quasdam terras nepoti suo Werehardo[1] presbytero in vita sua custodiendas, quas ipse post obitum archiepiscopi Wlfredi, cum perductus esset ad extrema, conventui restituit. De quibus plenius dicetur, cum ad dona regum et pontificum fuerit perventum. Sedit autem idem Wlfredus annis xxxviii., et in pace quievit, et in ecclesia Christi sepultus est.

De Feologildo.

Feologild archbishop.

Feologildus abbas post obitum Wlfredi electus est ad archiepiscopatum vii° kalendas Maii, et ordinatus est v^to^ idus Junii, et defunctus est iii^tio^ kalendis Septembris.[2]

De Ceolnotho.

Ceolnoth archbishop.

Postea Ceolnothus Cantuariensis ecclesiæ decanus electus est iii^tio^ kalendas Julii, et eodem anno consecratus est vi^to^ kalendas Septembris,[3] et suscepit pallium a papa Gregorio. In proximo mortalitas[4] magna in ecclesia Cantuariæ de monachis orta est; ita ut omnes monachi præter quinque tantummodo morerentur. Unde idem archiepiscopus mœrens multum et anxius effectus est;

Death of the monks.

Flor. Wig. p. 548. Chr. S. M. H. B. p. 405.

[1] *Werehardo*] The charter of Werehard is extant in two MSS., from one of which, now MS. Lambeth 1212, Gervase probably took his note of the contents. It is printed in Kemble's Codex, No. 230, vol. i. p. 297. See also Monasticon Anglicanum, i. 96.

[2] *Feologildus . . . . Septembris*] From the Canterbury MS. of the Anglo-Saxon Chronicle; Mon. Hist. Brit., p. 344; ed. Thorpe, i. 115.

[3] The dates of Ceolnoth's election and consecration are derived by Gervase apparently from the records of Christ Church.

[4] *mortalitas*] The matter of the following section is taken from the Canterbury MS. of the Anglo-Saxon Chronicle; Mon. Hist. Brit. p. 352; ed. Thorpe, i. 136, 137.

æstuabat enim animo quid in tali faceret articulo, cum non videret monachos nisi quinque, ubi, cum decanus esset, quem nos priorem vocamus, non modicum videre solebat conventum; nec tamen invenit aliquos qui in tali periculo se vellent monachari. Præterea novum et magnum in Cantia erat infortunium. Tunc enim temporis venerunt in provinciam Danici piratæ pagani navibus advecti, et deprædati sunt cum multa hominum internecione, nunc Scapaiam insulam, nunc Tanathos, nunc civitatem Roffam, nunc Cantuariam, et ejus suburbana, quandoque Wintoniam cum adjacentibus regionibus. Qui si quandoque a regibus Angliæ fugarentur vel occiderentur, plures solito venerunt in Angliam, ut qui primitus cum tribus tantum venerant navibus, cum cccl. navibus veniebant. Aliquando cum Cantuaritis pecunia mediante quasi firmum fœdus et stabile promittebant, et tamen soluta pecunia quam eis Cantuarii promiserant, totam Canciam depopulati sunt. Hiis diebus glorioso martyrio coronatus est Sanctus Eadmundus, ut in ejus sacra legitur passione. Hiis igitur vallatus angustiis, Chelnothus archiepiscopus presbyteris suis præcepit et clericis, ex assensu tamen et petitione monachorum, ut in Dei servitio monachis devotum præberent auxilium, donec pace reddita plures faceret monachos. Sedit ita Chelnothus in tribulatione non modica annis xli., sicque defunctus in ecclesia Christi sepultus est. Cui ex assensu regis Ethelredi et Aluredi fratris ejus successit in pontificatum Cantuariensis ecclesiæ

Decline of monachism.

Incursions of the Danes.

Their ravages in Kent.

Clerks introduced assist the monks.

De Ethelredo archiepiscopo.

Ethelredus Wiltoniensis[1] episcopus, eo quod antea fuisset monachus Cantuariensis ecclesiæ. Qui[2] cum ve-

Ethelred archbishop.

[1] *Wiltoniensis*] "Wiltunscire "biscop;" Chron. Cant.; Mon. Hist. Brit. p. 352; ed. Thorpe, i. 134.

[2] *Qui, &c.*] See Chr. S.; Mon. Hist. Brit. p. 352; ed. Thorpe, i. 137.

He tolerates the continuance of clerks in the monastery.

nisset Cantuariam et suscepisset pallium et honorem metropolitani ab Adriano papa, confirmatus in throno, mirabatur clericos inter monachos psallere, illosque statim eicere cogitabat. Sed, cognita rei veritate, sustinuit et ipse usque ad tempora pacis et tranquillitatis. Sed pagani circumquaque vagantes in Anglia, nulli ordini, sexui vel ætati pepercerunt; destruxerunt enim ecclesias, altaria subfoderunt, fugaverunt monachos et moniales, et omnia rapinis et incendiis tradita sunt, civitates et oppida destructa sunt, et monasteria passim vacua vix remanserunt. Unde factum est tam in ecclesia Cantuariensi quam in ceteris, ut clerici monachatum non susciperent, nec susceptum digne sustinerent. Semper tamen monachi pauci Cantuariensis ecclesiæ dominatum habebant. In hiis Ethelredus archiepiscopus post xviii. annos obiit, et sepultus est anno gratiæ DCCCXCIII., et vacavit ecclesia post eum annis ii. Cui bonæ memoriæ successit

Ethelred dies, A.D. 893.

De Plegemundo archiepiscopo.

Plegmund's life as a hermit.

Plegemundus, vir admodum religiosus et sacris literis nobiliter instructus, qui in Cestria insula, quæ dicitur ab incolis Plegemundesham, per annos plures heremiticam duxerat vitam. Hic Romam profectus a Formoso papa sacratus est, palliumque suscepit et metropolitani plenitudinem potestatis. Reversusque in Angliam, ex mandato Formosi papæ et assensu regis Edwardi, destitutas vii. episcoporum ecclesias per Angliam instituit, et in ecclesia Cantuariensi vii. episcopos una in die consecravit.[1] Hic Sanctus Plegemundus pro loco et tempore concilia celebravit, sacravit episcopos, et regem Edwardum apud Kingestun, ut fertur, coronavit. Plegemundus archiepiscopus Romam profectus est, et beatum

He ordains seven bishops in one day.

Reversus . . . . . consecravit] Chiefly from William of Malmesbury, G. R. ii. § 129; cf. Flor. Wig., App. p. 620.

martyrem Blasium cum multa pecunia auri et argenti emit, et secum rediens Cantuariam detulit, et in ecclesia Christi collocavit. Qui cum in ecclesia Cantuariensi sedisset annis xxxiv., obiit in senectute bona, et in ecclesia Christi sepultus est. Cui successit in pontificatu Cantuariensis ecclesiæ

He buys the relics of S. Blaise.

De Athelmo archiepiscopo.

Athelmus Wellensis episcopus, et a Johanne papa pallium suscepit et plenitudinem potestatis. Hic regem Athelstanum, qui totius Angliæ optinuit monarchiam, in villa regia quæ ab incolis dicitur Kingestun in regem unxit et coronavit. Quo post annos aliquot de medio sublato, successit

Athelm archbishop.

De Wlfelmo.

Wlfelmus Wellensis episcopus, et a Johanne papa pallium suscepit. Hic, inter ceteros quos sacravit episcopos, ad regimen Sciraburnensis ecclesiæ sanctum sacravit Odonem. Wlfelmus sedit annis xiii., obiit et sepultus est, pro quo vir venerandæ virtutis

Wulfhelm archbishop.

De Sancto Odone.

Odo Sciraburnensis[1] episcopus electus est. Qui cum esset in habitu clericali cum eligeretur, constanter cœpit reniti ne morem majorum, qui eum in eadem sede præcesserant, ambitione sua turbari videretur. Nullum enim viderat ad id tempus Cantuariensis ec-

Odo archbishop.

---

[1] *Odo Sciraburnensis*] Odo was not bishop of Sherborne, but of Wiltshire, the see of which county was at that time at Ramsbury. The error does not seem to be older than the time of Eadmer, who in his life of Odo calls Sherborne his see; Ang. Sac. ii. 80. Earlier authorities, including also William of Malmesbury, content themselves with calling him bishop of Wiltshire. Some part of the section that follows is taken from Eadmer, but it is possible that Gervase had an earlier life of Odo by Osbern, a MS. of which is said to have been burnt in the Cotton fire.

He sends for the abbot of Fleury to make him a monk.

clesiæ archiepiscopum nisi monachili scemate indutum fuisse. Non enim erat his diebus honestum nec consonum rationi, ut monachis regularibus clericus præesset secularis; cum a tempore beati Augustini ex institutione Sancti Gregorii eadem Cantuariensis ecclesia semper fuerit monachorum. Sed cum regis et regni, cleri simul et populi, constantiam rationibus variis emollire non posset, missis tandem nunciis ad Floriacum, ubi tunc temporis sanctissima monachorum religio esse dicebatur, per manum abbatis, qui ob hanc causam venit in Angliam, monachi mores induit et habitum, et sic gaudentibus cunctis factus est archiepiscopus Cantuariensis, et suscepit pallium a papa Agapito. Hic inter nonnullos quos sacravit episcopos, in Cantuariensi ecclesia Sanctum sacravit Dunstanum ad regimen Wigorniensis ecclesiæ. Reges etiam coronavit Eadredum in villa regia quæ dicitur Kingestun; et post annos aliquot in eadem villa coronavit Edwium. Qui cum libidini nimis insisteret, et ob hoc beatum Dunstanum abbatem ab Anglia fugaret, beatus Odo missis militibus mulierem fornicariam a curia regis violenter abstraxit, et in facie candenti ferro deturpatam in exilium misit. Quæ cum obducta cicatrice in Angliam rediret, per eundem archiepiscopum iterum capta et subnervata est. Hic inter missarum solennia de Eucharistia quam manu tenebat precibus devotis sanguinem manare fecit, ut vel sic incredulos ibidem astantes ad fidem rectam revocaret. Qui cum Eboracensem ecclesiam primatis more visitaret, ossa corporis Sancti Wilfridi a Rippensi ecclesia olim combusta Cantuariam deferri præcepit, et summo cum honore tumulari. Plura sunt hujus sancti viri magnalia, quæ cum alias diffuse scripta sint, in hoc compendium comprehendi non possunt. Qui quot annis sederit vel duo prædecessores ipsius, nondum ad nostram pervenit notitiam. Verum cum per annos plures Cantuariensem rexisset ecclesiam, et ejus tectum nimia vetustate corruptum reparasset, et interim per annos tres, ut in ipsius vita legitur, pluvias suspen-

Eadmer, V. Odonis, Ang. Sac. ii. 81, 82.

He consecrated Dunstan, and crowned Edred and Edwy.

His conduct to Edwy's mistress.

Ib. p. 84.

He translates the relics of S. Wilfrid from Ripon to Canterbury.

Ib. pp. 82, 83.

Eadmer, V. Dunstani, § 32. disset, vir quidem clarus ingenio, virtute laudabilis, spiritu quoque prophetiæ pollens, rebus excessit humanis, et ad æternam paradisi gloriam deductus est, et, nisi Dunstanus succederet, ab omni Anglorum orbe deflendus. Obiit autem præsentibus universis ecclesiæ filiis; quibus etiam, nec mirum, flentibus promittebat, quod bonum eis pastorem etiam post obitum suum Dominus provideret. Cui successit non electione canonica sed imperio regis, cujus manus impleverat,

Character of Odo.

Eadmer, V. Odonis, A.S. ii. 85.

De Elfsino.

Eadmer, V. Odonis. A.S. ii. 85, 86. Elfsinus Wintoniensis episcopus cognomento Lippe, et apud Cantuariam susceptus est. Hic cum tumbam Sancti Odonis baculo quem manu tenebat percussisset, improperans quod ille defunctus esset, ipse vero archiepiscopatus Cantuariensis fungeretur honore, Romam de more pro pallio proficiscens, cum Alpes ascendisset, acerba tactus infirmitate exspiravit ibidem, et sepultus est: pro quo missus est Cantuariam

Elfsin archbishop.

His conduct and fate.

De Brihtelmo.

Osbern, V. Dunst. § 32. Flor. Wig. p. 576. Brihtelmus Doresetensium episcopus; sed cum post dies paucos ad tantam rem minus esset idoneus, jussu regis ad suam rediit ecclesiam.

Brihthelm appointed and deposed.

De Sancto Dunstano.

Dunstanus igitur Wigorniensis episcopus gaudentibus cunctis electus est. Cujus pater Herstanus, mater vero Kinedritha vocabatur. Ea tempestate qua Dunstanus pueriles agebat annos, Glovernia regalibus stipendiis addicta, propter frequentes bellorum strepitus, religionis penitus erat ignara. Nondum enim in Anglia præterquam in Cantuariensi ecclesia communis vitæ ratio colebatur, non usus deserendi proprias voluntates ab hominibus affectabatur, abbatis nomen vix quisquam audierat, conventus monachorum non satis quispiam viderat. Sed cui forte id voluntatis erat, ut peregrinam vellet transigere vitam, is modo solus in cella, modo paucos ejusdem propositi comitatus, patrios fines egrediebatur, et qua opportunitas vivendi licentiam

Dunstan's birth.

Osbern, V. Dunstani, § 6.

State of religion in England.

Dunstan's early career. dabat illic alienigena vitam agebat. At Dunstanus, ab infantia sua parentibus obediens, certabat omnes officio superare, gratia et affabilitate omnes anteire, servare pudicitiam, fugere lasciviam; appetitor erat honesti, turpitudinis omnis execrator; majorum natu colloquiis adesse, juvenum ludicra declinare solebat, ciborum abstinens, sompno temperans, incessu gravis, neque facile moveri loco, neque abrupte loqui. Principium bene agendi semper Deum habuit, finem vero facti eidem commendavit. Erat ita naturali præditus ingenio, ut facile quamlibet rem acutissime intelligeret, firmissime retineret, et quamvis aliis artibus magnifice polleret, musicam tamen, eam videlicet quæ instrumentis agitatur, speciali quadam affectione vendicabat, sicut David psalterium sumens, citharam percutiens, modificans organa, cimbala tangens. Præterea manu aptus ad omnia, facere potuit picturam, literas formare, scapello inprimere, ex auro, argento, ære et ferro, et quidlibet operari. Signa quoque et cimbala faciebat. Osbern, V. Dunstani, § 8.

He goes to court. Nepos erat Athelmi Cantuariensis archiepiscopi et filius fratris, qui eum regi commendavit Adelstano. In cujus palatio degens, ita se ad dijudicandas causas hominum sapienter agebat, ut et Deo per omnia placeret, nec aliquem pie viventium sua culpa offenderet. § 9.

He is driven away. Sed cum fere semper fiat, ut ex bonorum industria aliorum crescat invidia, et cum ad quam virtutem pessimus quisque non valet assurgere, eam in assurgente conetur expugnare, a pluribus ditioribus regi falsa criminatione suggestum est, ut Dunstanus a curia pelleretur. § 18.

He becomes abbot of Glastonbury. Sed iterum divino revocatus, post modicum ex dono regis Glastoniæ regiam accepit mansionem. Ibi officinas congruas instruens, associatis sibi fratribus, ibidem primus abbas effectus est: § 19.

He is banished by Edwy and restored by Edgar. unde [cum] per regem Edwium pro pellice per Sanctum Odonem subnervata pelleretur, rex idem vitam finivit indignam. Cujus frater Edgarus, Anglorum regno sublimatus, Dunstanum abbatem ab exilio revocavit, et per assensum et consensionem Odonis Cantuariensis archi-

Made a bishop and archbishop. episcopi Wigorniensi præfecit ecclesiæ. Cui cum postea vacantem Lundoniensem regendam commendasset ecclesiam, beatus Odo ad æternam transivit gloriam, et, ut prædictum est, Dunstanus a clero et populo gratuitoque regis assensu gaudentibus cunctis electus est. Non tædeat oro lectorem de Sancto Dunstano repe- § 31.

Osbern, V. Dunstani, 33.

tisse lectionem. Quem ad Romuleam urbem profectum Romanus pontifex Johannes sacris pontificalibus et primatus honore decoravit, et quasi columpnam lucis genti Anglorum remisit. Dunstan at Rome.

Dunstanus itaque in ecclesia Cantuariensi ut angelus Domini honorifice susceptus est, in sede patriarchatus intronizatus est. Ipsaque die cum sacris altaribus assisteret, in columbæ specie super eum Spiritus Sanctus apparuit, et peracto sacrificio super tumbam Sancti Odonis idem Spiritus requievit. Ideoque cum Dunstanus ibidem transiret, materna lingua dicere solebat, "Her lith Odo the gode"; quod nos dicimus, Hic jacet Odo bonus. Vision at his inthronement.

Eadmer, V. Dunstani, § 27.

Osbern, V. Dunstani, § 34.

Dunstanus deinde universæ genti Anglorum necnon et aliis regionibus Anglorum regno subpositis patriarcha destinatus, festinabat singulas regionis digredi civitates, ut domesticos fidei apostolica traditione ad bonum opus instrueret, cum propria sane primatis dignitate, regio subfultus adminiculo, cujus primus et præcipuus erat consiliarius; ubi per Angliam in omni homine cujuscumque fuerit dignitatis vel fortunæ vitia compressit, virtutes aggregavit, dirutas ecclesias et monasteria restauravit, et clericos qui eos occupaverant ejecit, monachorum et monialium catervas aggregavit, et plusquam xl. monasteria de eisdem instituit locis opportunis, pastores instituit; et sacravit Oswaldum ad ecclesiam Wigorniensem, Ethelwoldum abbatem ad Wintoniensem, de qua etiam clericos ejecit et monachos introduxit. Hic prædictus Oswaldus annuente Dunstano per annos aliquot translatus est ad archiepiscopatum Eboracensis ecclesiæ. Hic etiam Dunstanus sacravit et coronavit Edgarum regem, astante Oswaldo Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, in civitate Acamanni, quæ nunc dicitur Bathonia. Sacravit etiam et coronavit, renitentibus plurimis Angliæ primoribus, Edwardum regem, astante Oswaldo, post obitum regis Edgari. Mortuo autem per proditionem novercæ suæ rege Edwardo, Dunstanus, astante Oswaldo Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, sacravit et coronavit apud Kingestune Egelredum clitonem in regem. Sacravit etiam apud Cantuariam Elfegum ab- His administration.

Osbern, v. Odon., A.S. ii. 86.

Flor. Wig. p. 576.

His restoration of monachism.

He crowns Edgar, Edward, and Ethelred.

Story of the election of Elfege at Winchester.

batem ad regimen Wintoniensis ecclesiæ. In cujus electione cum magna fieret altercatio, dum clerici de ecclesiis ejecti clericum et monachi introducti monachum optarent, Andreas apostolus suo apparuit Dunstano, admonens ut abbatem eligeret et sacraret Elfegum. Et cum iterum clerici monachos cogitarent eicere, coacto apud Wintoniam concilio, monachorum propugnator Dunstanus ex adversariis victoria potitus est, dum Dominici corporis forma vexillo crucis affixa clamaret dicens, "Absit ut hoc fiat, absit "ut hoc fiat." Tunc ordo monasticus, jamdudum crebro bellorum turbine lapsus, præcipue caput erexit. Nam eo tempore per principem et protectorem monachorum Dunstanum in Anglia sanctorum lumina effulserunt, ut crederes sidera e cælo micantia arridere. Ipse quoque Dunstanus artium liberalium in tota insula post regem Elfredum excitator erat mirificus. Ipse regalium locorum reparator munificus. Terribilis in delinquentes, munificus et mitis in pauperes. In frivolis etiam pacis amator, ut in ciphis potantium clavos affigi præciperet aureos vel argenteos, ne quis proximum plus justo gravaret in potando, nec quis plus quam deceret potum appeteret. Tunc clerici, quondam ab ecclesiis expulsi, iterum et sæpe in monachos et Sanctum Dunstanum jam senio confectum rediviva prælia suscitarunt. Verum cum apud Calne concilio coadunato in Dunstanum validissimum ecclesiæ murum perstreperent, solarium repente corruit, et pereuntibus plurimis, solus Dunstanus in trabe stans illæsus remansit. Exhinc odio novercali Edwardo rege perempto, Ethelredus in regnum sublimatus, a beatc Dunstano, astante Wlstano Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, apud Kingestune coronatus est. Cui ibidem prædixit Sanctus Dunstanus quod non cessaret gladius de domo ipsius, quia per mortem fratris sui ad regnum aspiravit. Deinde cum idem rex propter quasdam dissensiones Canciam infestaret, et civitatem Roffensem obsideret, mandavit eidem beatus pontifex Dunstanus, ut a stultitia desisteret. Monitis Dunstani rex non adquievit. Sed acceptis centum libris argenti a beato Dunstano missis, ab obsidione recessit. Unde satis admirans Sanctus Dunstanus sic eidem scrip-

Osbern, V. Dunst. § 38.

V. Elfegi, A.S. ii. 126.

Osbern, V. Dunst. § 36.

Accomplishments and enactments of Dunstan.

Above, p. 50.

Council of Calne.

W. Malmesb. G. R. lib. ii. § 161.

Above, p. 51.

Osbern, V. Dunst. § 37.

Prophecy about Ethelred.

Osbern, V. Dunstani, § 39.

sit dicens, "Quoniam prætulisti pecuniam Deo, argentum "apostolo, meæ voluntati tuam cupiditatem, venient super "te mala qualia non fuerunt ex quo gens Anglorum reg- "nare cœpit, usque ad tempus illud." Sanctissimus igitur Deoque dilectus Dunstanus, cum jam esset omni virtutum carismate plenus, et Deum videndi desiderio fatigatus, transitoriam præsentis vitæ deserens lucem, ad æternam pervenit quietem, anno ab incarnatione Domini xii° minus a millesimo, adventus Anglorum in Britanniam D° lx°iii°, natividatis suæ circiter lxx°, patriarchatus vero anno xxxiii°: pro quo successit

Misconduct of Ethelred.

Osbern, V. Dunst. § 41.

Length of Dunstan's episcopate

De Ethelgaro.

Flor. Wig. p. 580. Ethelgarus Selesigensis episcopus in archiepiscopatum, et pallium suscepit a papa Johanne. Uno sedit anno et mensibus iii., obiit, et sepultus est in ecclesia Christi. Cui successit in primatum Cantuariensis ecclesiæ venerandæ memoriæ

Ethelgar' archbishop

De Sirico.

Siricus Wiltuniensis episcopus, et suscepit pallium a papa Johanne. Qui cum post dies aliquot clericos vidisset paucos inter monachos aliqua vel extrema officia ministrare, et signa pulsare, præcepit eos penitus amoveri, ne de cetero inter monachos comparerent; indignum reputans inter monachos esse consortia clericorum. Per ejus consilium Angli dederunt Danis tributum $\overline{x}$. librarum. Post modicum venerunt in Angliam Anlafus rex Noreganorum, et Suanus rex Danorum cum xciiii. navibus trieribus, et optinuerunt tributum $\overline{xvi}$. librarum. Obiit interea Siricus archiepiscopus in senectute bona, et libros suos valde bonos Cantuariensi dedit ecclesiæ. Sedit annis v., et cum patribus sepultus est. Pro quo electus est vir eximiæ sanctitatis

Sigeric archbishop.

He removes the clerks.

He advises the payment of tribute to the Danes.

De Sancto Elfrico.

Elfricus Siraburnensis episcopus, et suscepit pallium a papa Johanne. Hoc tempore sedes episcopalis Lin-

Elfric archbishop.

Episcopate of Elfric.

disfarnensis translata est Dunelmum. Elfricus autem archiepiscopus in multa paganorum infestatione et summa religione Cantuariensem rexit ecclesiam annis xi., et requiescit in ecclesia Christi, et ad superos translatus est. Huic autem successit

De Sancto Elfego.

Elfege succeeds.

Elfegus Wintoniensis episcopus. Qui principium nascendi splendidissimis trahens natalibus, magna prudentia et summa humilitate vitam instituit. Lectis autem et perlectis quæ saluti videbantur sufficientia, totum philosophiæ studium convertit ad diligendum Deum, et apud Dierherste monachus effectus est. Deum itaque in omnibus et per omnia diligere, officia sibi credita sedulo ministrare curabat, et alterius incommodo commodum sibi facere non volebat. Quibuscumque potuit profuit. Quibus autem non potuit prodesse, studuit non obesse. Inde post annos Bathoniam ingressus, constructo habitaculo vitam solitariam ducere cœpit, culpans admodum omnes qui sæcularem habitum mutarent, et vitam non mutarent. Nec diu confluentibus ad eum plurimis, monachorum turba non modica ibidem congregata est. Interea felicis memoriæ Athelwoldo Wentano episcopo ex hac luce subtracto, per Sanctum Andream apostolum, revelatione divina, Elfegus abbas per Sanctum Dunstanum electus est, et ab eodem in ecclesia Cantuariensi sacratus, et deinde gaudentibus cunctis in ecclesia Wintoniensi intronizatus est. Deum itaque timens, ipsius summopere mandata servabat, et in ejus cotidie dilectione crescebat, parcimoniam amplectens pauperes Christi recreabat, ut nullum parochialium suorum publicæ subdi sineret mendicitati; nec pauperem alienum ab eo vacuum recedere permittebat, horrendum nefas reputans si quod natura commune instituit hoc velit homo usurpare privatum. Venerandæ vero memoriæ Elfrico archiepiscopo Cantuariensi ad cives superos translato, Elfegi nomen, ut prædictum est, ab omnibus attollitur. Elfegus eligitur, Elfegus magnificatur. Anno Dominicæ incarnationis millesimo sexto, ætatis suæ

Osbern, V. Elfegi, Ang. Sac. ii. 123.

His previous life and conversation.

p. 124.

His appointment to Winchester.

p. 125.

p. 126.

p. 127.

p. 128.

He succeeds Elfric, A.D. 1106.

Osbern, V. Elfegi, Ang. Sac. ii. 129.

circiter annum liiium universitate gratiæ repletus, Romam profectus, a papa Johanne mirifice honoratus, patriarchatus pallium suscepit, et, in Angliam reversus, a filiis suis Cantuariæ honorifice susceptus est. Ab illo tempore frequenter et opportune non desiit concilia celebrare, orthodoxam fidem patribus exponere, peccantes quoslibet absque personarum acceptione verbis et beneficiis ad Deum revocabat, ac pro omnium salute bis in die missam celebrabat. Totus erat clementia profluus, totus in lacrimas resolutus, pauperum piissimus consolator, oppressorum promptissimus relevator, liberalis in dando, difficilis in accipiendo; una spes omnibus ad se venientibus; afflictis erat unicum refugium. In festis præcipuis quibus illum sacerdotalem gratiam pro populo exhibere oportebat, inter ympnos clamore solenniter decantatos privatas missas tanto devotius quanto remotius agebat. Inde plenus Deo ad altare rediens, quod prius inceperat officium peragebat. Deinde in vestitu candido, desuper amictus pallio, mitra cæsarie constrictus, diem transigebat, ut spectatores sui eo fierent devotiores ad reverentiam, quo illum spectarent decentiorem ad gratiam. Ornatum ecclesiæ suæ multis ac præclaris operibus ampliabat; pudicitiæ decus adeo amplexatus est, ut ipso audiente verbum turpe nemo auderet proferre. Hoc est enim primum castitatis documentum, videlicet ne quis ore turpia proferat, ne in corde turpia versare videatur. Ex abundantia enim cordis os loquitur.

p. 130. p. 131. p. 130. p. 131.

He receives the pall. His sanctity. His daily life.

Per idem tempus piratæ pessimum genus prædonum, ducibus Suano et Turkillo principibus Danorum fortissimis, nonnullam terræ Anglorum maculam intulerunt. Licet enim eis affluenter et sæpe sumptus ex Anglia pararetur, et ad sua vota tributum penderetur, non tamen destiterunt quin turmatim per provincias ubique discurrentes villas devastarent, rebus suis quosdam spoliarent, plurimos necarent. Ad ultimum inter Nativitatem Sanctæ Mariæ et Sancti Michaelis festivitatem, Cantuariam circumvallantes obsederunt. Vicesimo autem obsidionis die, per insidias Elmari archidiaconi, quem Sanctus Elfegus ne morti traderetur prius eripuit, pars civitatis incenditur, exercitus ingreditur, urbs capitur. Alii ferro jugulantur, alii flammis consumuntur. Plures quoque de muris præcipites dantur, nonnulli per verenda suspensi deficiunt. Matronæ crinibus per plateas civitatis distractæ demum flammis injectæ moriuntur. Parvuli a matrum uberibus avulsi, aut lanceis ex-

Flor. Wig. p. 587.

Ravages of the Danes. Betrayal of Canterbury.

Massacre at Canterbury.

cipiuntur, aut supercacto carro minutatim conteruntur. Interca archipræsul Elfegus capitur, vincitur, tenetur et variis modis afficitur. Elmarus abbas Sancti Augustini abire permittitur. Capiuntur Godwinus Roffensis episcopus, Leofruna abbatissa monasterii Sanctæ Mildrithæ, Elfredus regis præpositus, monachi quoque, clerici, populusque utriusque sexus innumerabilis. Exin ecclesia Christi spoliata comburitur, grex monachilis et turba virilis, sed et muliebris seu infantilis, decimatur. Novem trucidantur, decimus vitæ reservatur ; quatuor monachis et octingentis viris decimatorum summa perficitur. Populo cæso, urbe spoliata et tota concremata, archipræsul Elphegus vinctus extrahitur, impellitur, graviter sauciatur, ad classem ducitur, post in carcerem retruditur, ibique septem mensibus affligitur. Interea ira Dei, in homicidam populum desæviens, ex eis duo milia per diros internorum cruciatus prostravit. Ceteri quoque, simili modo percussi, a fidelibus commonentur ut pontifici satisfaciant, sed differunt. Prævaluit interim clades, et nunc denos, nunc vicenos, tunc plures absumpsit. Perfidus autem Edricus, per cujus proditionem in Anglia Dani tam atrociter sæviebant, et omnes Angliæ primates utriusque ordinis ante Pascha Lundoniæ congregati sunt, et ibi tamdiu morati, quousque tributum Danis promissum, quod erat $\overline{\text{xlviii}}$. librarum, persolveretur. Interea sancto sabbato Dominicæ Resurrectionis archipræsuli Elfego a Danis proponitur conditio, ut si vita ac libertate velit potiri $\overline{\text{iii}}$. librarum persolvat. Illo autem nolente, necem ejus usque ad aliud sabbatum protelant. Quo adveniente, adversus illum exarserunt ira magna, et quia vino nimis inebriati fuerant, et quia prohibuerat Elfegus ne quis pro sua redemptione quicquam eis daret ; proinde de carcere educitur, et ad eorum concilium pertrahitur. Mox illi e sedibus prosiliunt, aversis securibus illum deiciunt, lapidibus, ossibus, bovinis capitibus obruunt. Ad ultimum quidam Thrum nomine quem confirmarat pridie, impia motus pietate, securim capiti suo infixit. Qui statim in Domino obdormivit, et victorem spiritum cum triumpho ad cælum direxit xiii° kalendas Maii. Cujus corpus die sequenti Lundoniam defertur, a civibus honorifice suscipitur, et ab episcopis Eadnotho Lincolniensi et Alphuno Lundoniensi in ecclesia Sancti Pauli sepelitur. Sedit autem beatus Elfegus in ecclesia Cantuariensi annis vi. et mensibus vii. Cui successit in pontificatum Cantuariensis ecclesiæ bonæ memoriæ

Flor. Wig. p. 587.

Elfege ill-treated and imprisoned.

He refuses to give a ransom.

His martyrdom.

Flor. Wig. p. 588.

De Livingo.

Livingus Wellensis episcopus, et suscepit pallium a papa Benedicto. Qui, cum per vii. annos strenue Cantuariensem rexisset ecclesiam et ornamentis optimis decorasset, in pace bona quievit et sepultus est. Post quem successit in archiepiscopatum

Living archbishop.

De Egelnotho.

Egelnothus, ejusdem ecclesiæ Christi decanus. Erant enim tunc temporis Cantuariensis ecclesiæ monachi quasi canonici cathedrales, monachorum quidem habitum gerentes, sed regulam non adeo plene observantes. Non enim poterant clerici assumpti post martirium Sancti Elfegi, cum quo totus fere conventus exceptis quatuor tantummodo monachis gladiis Danorum occubuit, adeo plene informari, nec a propriis voluntatibus coerceri, ut omnimodis regulam observarent. Præpositum suum decanum vocabant, quem nos post adventum Lamfranci priorem appellamus. Habebat etiam quondam Cantuariensis archiepiscopus corepiscopum quendam qui in ecclesia Sancti Martini extra Cantuariam manebat; qui adveniente Lamfranco deletus est, sicut ubique terrarum factum esse audivimus. Egelnothus autem propter nimiam et eximiam insitam sibi bonitatem anthonomastice Bonus appellatus est; qui post electionem suam Romam adiit, et a Benedicto papa cum honore multo susceptus est, pallioque suscepto cum honore primatus Cantuariam reversus, Cantuariensem ecclesiam in statum pristinæ dignitatis reparavit. Nam processu temporis, imperante et cooperante rege Cnutone, reportavit corpus sancti martyris Elfegi de Lundonia, ubi per x. annos jacuerat in ecclesia Sancti Pauli, ad Cantuariensem ecclesiam, sedem videlicet patriarchatus sui. Hiis etiam diebus et ipso cooperante monachi positi sunt in monasterium Sancti Eadmundi. Habebat enim rex Cnuto valde carum prædictum Egelnothum archiepiscopum, et

Ethelnoth archbishop.

Irregularity of the clergy of Canterbury.

The bishop of S. Martin's.

Ethelnoth goes to Rome.

Translation of S. Elfege.

Monks at S. Edmund's.

Power of Canute.

ejus consiliis adhærebat, eo quod vir bonus esset, eumque sacro crismate livisset. Optinuit in brevi idem rex regnum Angliæ, Daciæ, Norwegiæ. Egelnothus sedit annis xvii., et obiit iiii^to kalendas Novembris. Cui successit

De Eadsino archiepiscopo.

Eadsin archbishop.

Eadsinus Wentanus episcopus, regis Haroldi capellanus, et suscepit pallium a papa Alexandro. Hic Eadsinus defuncto rege Haraldo sacravit et coronavit regem

Edward crowned.

Eadwardum apud Wintoniam, astante Alfrico Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, in die Paschæ. Eadsinus cum annis xi. optime rexisset pontificatum, et eidem ecclesiæ nonnulla contulisset beneficia, v^to kalendas Novembris defunctus est, et in ecclesia Christi sepultus

The chorepiscopus Siward.

est. Cujus corepiscopus, Siwardus nomine, apud Abendoniam defunctus ibidem sepultus est. Eadsino ad superos translato, ex voluntate regis Eadwardi

De Roberto.

Robert archbishop.

Robertus, genere quidem Normannus, sed Lundoniæ civitatis episcopus, successit in pontificatum Cantuariensis ecclesiæ. Hunc Edwardus regno sublimatus in Angliam vocavit, et primo Lundoniensis ecclesiæ deinde Cantuariensis dedit pontificatum, eo quod inopiam ipsius quondam exulis paulisculis relevaverat beneficiis cum adhuc esset monachus Gemetensis. Verum cum inter Normannos et Anglos qui regi astabant Eadwardo grandis fieret altercatio, tandemque per comitem Godwinum, cujus erat facundia facilis, ad fallendum incomparabilis, prolata sententia in Robertum ejusque complices, videlicet Normannos, quod statum regni conturbarent, ille, pro sua causa sedem appellans apostolicam, Romam profectus est. Sed cum Gemeticum reverteretur, decidit in lectum et defunctus est. Sedit utcunque annis duobus; et ipso adhuc vivente

He is expelled, and retires to Jumieges.

De Stigando.

Stigandus regis Eadwardi capellanus, qui quondam dimisso Australium Saxonum episcopatu Wintoniensem invaserat ecclesiam, archiepiscopatum etiam Cantuariensis ecclesiæ invadere non formidabat, et, assumpto Roberti adhuc viventis pallio, archiepiscopatu Cantuariensi potitus est, nec tamen Wintoniensem dimisit ecclesiam. Magnanimus enim erat valde et inæstimabilis præsumptionis. Sancti etiam Augustini rexit cœnobium, et ei nonnulla contulit beneficia. A quodam Benedicto papa schismatico pallium suscepit. Hic primus in habitu clericali Cantuariorum præsumpsit invadere præsulatum. Hoc tempore transtulit Herfastus sedem episcopatus de Helmeham ad Thetfordum. Benedicto a papatu depulso, Stigandus ab officio per Alexandrum papam suspensus est, et post obitum sancti regis Edwardi sub rege Willelmo concilium Wintoniæ celebratum est, ubi per assensum Alexandri papæ regisque Willelmi, qui Angliam adquisivit, per duos cardinales et in Angliam legatos Stigandus depositus est, et, in carcere trusus, diras indomitæ præsumptionis luit pœnas, et ibidem defunctus est. Siquidem eodem mortuo, clavis parvula in secretis reperta est quæ seræ cubicularis scrinii apposita innumerabilium thesaurorum dedit indicium. Cartæ quidem inventæ sunt in quibus notata erat et metallorum qualitas et ponderum quantitas quæ per omnia prædia sua compilata defoderat. Sedit tamen utcumque Stigandus annis xviii., et in ergastulo regio apud Wintoniam mortuus est, sed in ecclesia Sancti Suithini sepultus. Post ipsius depositionem vacavit ecclesia Cantuariensis ii. annis; Postea

Stigand archbishop.

His pluralities.

He is suspended by pope Alexander II., and deposed.

His treasures.

He dies at Winchester.

De Lamfranco.

Lamfrancus abbas Cadomensis electus est. Qui autem vel unde fuerit iste Lamfrancus, paulisper, lector, attende. Lamfrancus erat natione Lumbardus, natus in urbe Papiensi civibus egregiis et honesta condi-

Lanfranc archbishop.

Early life of Lanfranc.

tione: pater ipsius Haribaldus, mater Roza vocabatur. Studiis literarum traditus, omnibus in brevi repletus est disciplinis. Deinde totum animum convertit ad Deum, ut relictis omnibus ipsum solum sequeretur. Nativitatis igitur patriam egressus, Alpes transcendit, et sic pertransiens Franciam venit in Normanniam, ubi sibi associatis clericis scolas regebat. Rothomagum autem pergens, obiter in silva grandi incidit in latrones, qui cuncta quæ habebat auferentes, ligatis a tergo manibus et capicio cappæ ante oculos admoto, duxerunt illum in eadem silva per devia et inter saltus condensa frutecta in crepusculo solum dimiserunt. Talibus vallatus angustiis votum vovit, quod in proximo pauperrimum susciperet monachatum si Dominus eum liberaret illæsum. Mane facto, a viatoribus solutis vinculis liberatus est, et sic ad Beccum properavit, ubi abbas Herlevinus mansiunculas monachorum in suo fecit patrimonio, et tunc veniente Lamfranco manibus suis furnum faciebat. Ibi Lamfrancus attonsus per tres annos quasi solitarius omnibus ignotus degebat, omni bonitati operam dans, virtutum fasciculum viriliter componebat. Inde solitariam vitam quo magis proficeret desiderans, cum abire clanculò decrevisset, nutu Dei miraculose detectus retentus est, et suscepit ibidem invitus prioratum. Deinde emergentibus causis Romam profectus est, et coram Nicolao papa Beringerii hæretici devicit responsales, et Willelmi ducis Normanni negotia pro voto complevit. Dux autem cœnobium apud Cadomum fundavit, et ibidem Lamfrancum instituit abbatem. Postmodum cum armis optinuisset regnum Anglorum, ex assensu papæ Alexandri Lamfrancum vocavit in Angliam. Lamfrancus igitur Cadomensis abbas, genere Longobardus, vir undecumque doctissimus, omnium liberalium artium divinarumque simul ac secularium literarum scientia peritissimus, consiliisque ac gubernatione rerum mundialium æque prudentissimus, compellente [1]

His life at Bec.

His visit to Rome.

He becomes abbot of Caen.

V. Lanfranci, ed. D'Achery, p. 2.

p. 4.

p. 6.

Flor. Wig. ed. Fkf. pp. 636, 637.

[1] *compellente*] The following account of the consecration of Lanfranc, and of the controversy between him and Thomas of York, is

Chr. Sax., Thorpe, i. 386.

rege Willelmo primo et jubente papa Alexandro venit in Angliam, pauco post tempore Cantuariensem ecclesiam suscepit regendam; eligentibus eum senioribus ejusdem ecclesiæ cum episcopis et principibus, clero et populo Angliæ, in curia regis in Assumptione Sanctæ Mariæ.[1] Qui cum Cantuariam veniret, ab utroque conventu, ecclesiæ scilicet Christi et Sancti Augustini, cum honore debito susceptus est. Quem sacravit Willelmus Lundoniensis episcopus iiii^to^ kalendas Septembris, astantibus et cooperantibus episcopis Angliæ Walkelino Wentano, Remigio Lincolniensi, Siwardo Roffensi, Herfasto Helmeanensi, Stigando Selegiensi, Hermanno Sireburnensi, Gisone Wellensi. Ceteri episcopi, qui absentes fuerunt, causas suæ absentiæ tam literis quam legatis ostenderunt. Eodem anno Thomas Eboracensis electus Cantuariam sacrandus advenit, a quo cum Lamfrancus debitam peteret professionem, nulla ratione, nulla probatione, hoc facere voluit, sed aspernatus omnia non sacratus recessit; unde commotus rex, existimans quod Lamfrancus indebita postularet, ad præsentiam suam convocavit utrumque cum episcopis Angliæ; ubi partis utriusque rationibus auditis, decretum est tandem ut Thomas Cantuariam rediret, et inter sacrandum debitam ecclesiæ Cantuariensi et Lamfranco faceret professionem. Proinde Cantuariam venit, professionem fecit, sacratus recessit. Lamfrancus autem Romam profectus, summo cum honore a domino papa Alexandro susceptus est, adeo ut Lamfranco venienti papa assurgeret [2] et duo pallia daret, unum videlicet de jure Cantuariensis ecclesiæ, aliud in signum specialis amicitiæ. Cum autem Thomas Eboracensis archiepiscopus, qui cum Lamfranco venerat, ibidem

He is made archbishop.

His consecration, Aug. 29, 1070.

W. Malmesb. G. P. lib. i. § 25.

His victory over Thomas archbishop of York.

They both visit Rome.

---

taken partly from the Latin appendix to the C.C.C. MS. of the Anglo-Saxon Chronicle, and partly from the memoir on the subject preserved among Lanfranc's letters (MS. Cotton, Nero A. 7), and given by William of Malmesbury in the Gesta Pontificum, lib. i. § 25. See also Wilkins, Concilia, i. 324, 325. But the wording of the latter document has been varied by Gervase, or the authority whom he has used, in order to give greater prominence to the primacy and metropolitan authority of Canterbury. Some few expressions are introduced from Eadmer and other sources. See also W. Malmesb., G. R. lib. iii. § 298.

[1] *in Assumptione S. Mariæ*] From Flor. Wig., A.D. 1070.

[2] *assurgeret*] Eadmer, lib. i. p. 6.

The dispute between York and Canterbury settled.

quæstionem moveret de primatu, licet eum Lamfrancus in Cantuariensi sacrasset ecclesia et subjectione trium episcoporum; auditis utriusque partis allegationibus, distulit dominus papa causam donec in Anglia, ubi res mota erat, fine debito clauderetur. Reverso igitur in Angliam utroque archiepiscopo, convocavit rex multitudinem nobilium Angliæ, et in audientia omnium, audita partis utriusque ratione, testimonioque virorum antiquorum et historiarum serie commotus, Thomas debitam et absolutam Cantuariensi ecclesiæ et Lamfranco fecit professionem. Attamen pro bono pacis Lamfrancus sponte concessit Thomæ, ut Dunelmensis episcopus de cetero sibi profiteretur et ut suffraganeus obediret, ut vel sic, uno saltem decoratus episcopo, nomen archiepiscopi obtineret. Legimus tamen episcopos Eboracenses nonnullos sine pallio toto vitæ suæ tempore prædictam Eboracensem rexisse ecclesiam. Jussu tandem regis et episcoporum assensu factum est scriptum autenticum, totius causæ continens finem; quod in pluribus Angliæ majoribus ecclesiis regio sigillo inpressum, cum subscriptionibus episcoporum et abbatum qui præsentes fuerunt, positum est. Deinde Lamfrancus ab omnibus suffraganeis Cantuariensis ecclesiæ petiit et accepit professiones. Hos etiam[1] archiepiscopos et episcopos sacravit Lamfrancus in diversis temporibus, et ab eis debitas suscepit professiones: Thomam archiepiscopum Eboracensem in Cantuariensi ecclesia, Patricium[2] Dubliniensem in Lundoniensi, Osbernum Exoniensem in Lundoniensi, Petrum Liches-

York is to have one suffragan.

Professions made by the bishops at consecration.

[1] Chr. S., ed. Thorpe, i. 386.

[1] *Hos etiam*] The professions of the suffragan bishops and abbots, to which Gervase here and elsewhere refers, are preserved, many of them on the original Rolls, in the Treasury of the Dean and Chapter of Canterbury, with the dates and circumstances of the consecration indorsed; many of them are registered in the Great Register A. of the Prior and Convent; and most of the earlier ones are found, transcribed in the 11th or 12th century, in the Cotton MS. Cleopatra E. 1, from which those of the Anglo-Saxon prelates were printed by Hearne in the Textus Roffensis.

[2] *Patricium*] See Chr. Sax., ed. Thorpe, i. 387.

Chr. Sax. ed. Thorpe, i. 387.

feldensem in Glocestria,[1] Hernostum Roffensem apud Westmonasterium. Huic dederat Lamfrancus prædictam Roffensem ecclesiam regendam in capitulo Cantuariensi. Hernosto post annum defuncto, dedit Lamfrancus eundem episcopatum Gundulfo in capitulo Cantuariensi, et sacravit eum ibidem in ecclesia Christi. Sacravit etiam Robertum Herefordensem in eadem ecclesia Christi, et Robertum Cestrensem, et Willelmum Helmeanensem, et Johannem Wellensem, et Godefridum Cicestrensem, sed diversis temporibus. Abbates etiam Sancti Augustini benedixit, Widonem scilicet et Scotlandum, de quibus debitas accepit professiones.

Consecrations performed by Lanfranc.

W. Malmesb. G. P. i. 42.

Et quia a multis retroactis temporibus usus conciliorum obsoleverat, ad extirpanda vitia concreta et virtutes inserendas, in diversis locis concilia celebravit. Primum

Councils held by Lanfranc.

Chr. Sax. ed. Thorpe, i. 387.

apud Wintoniam, in quo certis ex causis deposuit Wlfricum abbatem de Hida, et alia plura et utilia instituit. Secun-

W. Malmesb. G. P. i. 42.

dum[2] tenuit concilium in ecclesia Sancti Pauli Lundoniæ, in quo recognitum est a majoribus terræ quod Eboracensis archiepiscopus sedere debeat ad dexteram archiepiscopi Cantuariensis, Lundoniensis ad sinistram, Wintoniensis juxta Eboracensem. Si vero Eboracensis defuerit, Lundoniensis sedebit ad dexteram, Wintoniensis ad sinistram. Ceteri vero episcopi secundum tempus consecrationis suæ

Chr. Sax. i. 387.

sedebunt, et ita deinceps observatum est. Tertium concilium tenuit apud Wintoniam. Quartum vero in Lundonia, in quo deposuit Ailnothum Glastoniensem abbatem. Quintum apud Claudiam. Sextum apud Glocestriam, in quo deposuit Wlfketelum abbatem de Cruland. In hujus[3] Lamfranci temporibus sedes episcoporum de locis indignis ad loca digniora, videlicet urbes, transierunt. Lichesfel-

---

[1] *Glocestria*] Ibid.

[2] *Secundum*] The account of this council is taken from the copy of the acts preserved at Canterbury in Register A., and printed by Wilkins, Conc. i. 363; with which the copy given by William of Malmesbury nearly agrees.

[3] *In hujus*] The transfer of the sees from villages to towns was a result of the decision of the Council of London of 1075, the execution of which was partly deferred owing to the absence of the king on the continent; Wilkins, Conc. i. 363.

Changes of sees from villages to cities.

densis ergo transiit in Cestriam, quæ olim civitas Legionum dicebatur; Selegensis in Cicestriam; Helmeanensis primo in Thetford, nunc autem ab Hereberto episcopo in Northwicum; Scireburnensis in Saresberiam; Dorcacestrensis in Lincolniam, et nuper Wellensis in Bathoniam.

Lanfranc's exemplary conduct,

Adeo enim cælestis sapor pectus Lamfranci et palatum infecerat, adeo Latinitas omnis in liberalium artium scientiam per doctrinam ejus se incitabat, adeo ipsius exemplo vel metu professio monastica in religione sudabat, non tunc episcoporum ambitus, non tunc abbatum venalitas proficiebat. Ille majoris gloriæ et amplioris gratiæ apud regem et archiepiscopum erat qui tenacioris sanctitudinis opinionem habebat; et cum Lamfrancus per Angliam et Hiberniam, Scotiam et Walliam

W. Malmesb. G. R. lib. iii. § 267.

and successes.

suam diffunderet sapientiam, suam Cantuariensem ecclesiam in omni promovit bonitate. Nam jura ipsius et libertates revocavit, et terras perditas quas prædo abstulerat eidem ecclesiæ restituit; de quibus postmodum plenius dicetur. Et quia Cantuariensis ecclesia

He restores monachism at Canterbury.

tempore hostilitatis cum officinis igne consumpta est, et monachorum numerus imminutus erat et ordo, omnia Lamfrancus innovans a fundamentis vetera evertit, et deinde ipsam ecclesiam Christi cum officinis infra ambitum muri cum ipso ambitu ædificavit, processu temporis centum monachos apposuit: sic prudenter instituens ut in ecclesia Christi monachi essent septies xx. vel centum et L., quibus ordinem scripsit, priorem instituit, et quam-

Eadmer, lib. i. p. 7.

His benefactions to Rochester, S. Alban's, and S. Gregory's and S. Nicolas', at Canterbury.

plurima de auro et argento et pannis sericis, et in diversis rebus innumera fecit ornamenta. Ecclesiam quoque Sancti Andreæ Roffensis, quam rex olim fundaverat Ethelbertus, renovavit, consummavit, quam etiam preciosis ornamentis et monachis ditavit. Ecclesiam etiam Sancti Albani, quam rex Ine fundaverat olim, restauravit, et ibidem monachos instituit. Ecclesiam Sancti Gregorii papæ extra Cantuariam et hospitale a fundamentis inchoavit, et consummavit. Ecclesiam etiam Sancti Nicholai ad occidentem civitatis et hospitale fecit leprosorum; in quibus ecclesiis clericos instituit, ut prædictis ægrotis, vivis et defunctis, spiritualia ministrarent; victualia quoque

p. 8.

Eadmer, lib. i. p. 9.

eisdem ægrotis et redditus assignavit. In maneriis ad archiepiscopum pertinentibus ecclesias et domos honestas ædificavit. In congregatione illa famosa nobilium Angliæ et seniorum, quæ ex præcepto regis facta est apud Pinindene, dirationavit Lamfrancus et recuperavit terras ablatas, libertates et consuetudines revocavit; et sicut rex tenet libere consuetudines sibi debitas in terris suis, ita archiepiscopus et ecclesia Cantuariensis in omnibus locis tenet homines suos, consuetudines, terras, jura et libertates secundum cartas regum quas eadem habet ecclesia, et principaliter Sancti Edwardi et omnium successorum ipsius. Rex autem Willelmus, in partibus transmarinis negotiis multis et magnis intentus, Lamfrancum in Anglia constituit judicem omnium et præceptorem. Is enim inter alios, immo præ aliis, erat memorato regi Willelmo acceptus, et in cunctis Dei rebus non mediocriter intentus. Quapropter semper operam dabat, quatinus et regem Deo devotum efficeret, et religionem morum bonorum in cunctis ordinibus hominum per totum regnum revocaret. Nec privatus est desiderio suo. Multum enim instantia illius atque doctrina per totam Angliam religio aucta est, et ubique nova monasteriorum ædificia constructa sunt.

Lanfranc's victory in the council at Pennenden.

V. Lanfr. p. 15.

Eadmer, lib. i. p. 7.

His great influence with the king.

Mortuo postmodum in Normannia rege Willelmo primo, anno regni sui xx°i°, convocatis episcopis et primoribus Angliæ, Lamfrancus elegit Willelmum filium regis, sacravit et coronavit in regem apud Westmonasterium v^to^ kalendas Octobris: hunc enim antea educaverat et militem fecerat. Deinde Lamfrancus sicut et ante lectioni semper intentus erat, ut per se vel per alios Veteris et Novi Testamenti libros emendavit; pauperibus itaque dapsilis erat, ut quingentas libras quotannis ad elemosinam erogasse dicatur. Consanguineis monachorum suorum indigentibus sufficientia beneficia inpendebat. Consecrationis ejus pronosticon erat, "Date elemosynam et ecce omnia munda sunt vobis." Sed et ipse dicere poterat, "Ab adolescentia crevit mecum miseratio;" fuit enim alacritate jocundus, humilitate submissus, in elemosinis largus, fide catholicus, Christianæ religionis reparator, pauperum sustentator, pupillorum protector, viduarum et oppressorum consolator. Hiis et aliis virtutibus ornatus, fidem recte vivendo servavit, cursum bene moriendo consummavit. Nam appro-

Lanfranc obtains the election of William II., and crowns him.

W. Malmesb. G. R. iv. p. 305.

V. Lanfranci, ed. D'Achery, p. 15.

His munificence, and other virtues.

W. Malmesb. G. P. i. 43.

V. Lanfranci, ed. D'Achery, p. 16.

Lanfranc dies, May 28, 1089.

pinquante termino vitæ suæ, decidit in ægritudinem, et anno patriarchatus sui xix°, v^to kalendas Junii, feria ii^a post octavas Pentecostes, prima hora diei, diem clausit extremum, et in ecclesia Christi quam ædificaverat, præsente Thoma Eboracensi archiepiscopo et episcopis Angliæ, sepultus est. Post ipsius decessum annis iiii. viduata pastore Cantuariensis vacavit ecclesia. Quantas interim oppressiones, quot dampna per regem Willelmum secundum, non solum Cantuariensis, sed et Anglicana sustinuit ecclesia, deflendum est potius quam dicendum. Nam rex Willelmus effrænis effectus omni sorduit libidine, nimiaque desæviit cupiditate simul et crudelitate. Cantuariensis enim ecclesiæ tunc vacantis et omnium vacantium ecclesiarum terras confiscavit et redditus, homines oppressit, jura minuit, libertates adnichilavit: sic tenuit ecclesiam Cantuariensem annis iiii. in omni crudelitate. Decidit tandem in lectum et desperatus est: suggesserunt ei sui ut Deum vel sic formidans sui misereretur et ecclesias vacantes donaret, et maxime matrem omnium Cantuariensem ecclesiam. Consensit ille, si quis tamen dignus inveniretur; et tandem

V. Lanfr., p. 16.

Oppressions of William Rufus during the vacancy of the see.

De Sancto Anselmo.

Succession of Anselm.

Anselmus abbas Beccensis, qui tunc in Anglia ordini Beccensi subditas visitabat ecclesias, electus est. Sed ut paucula de prædicto patre succincte dicantur, lector siste gradum, et sic devotius carpe viator iter. Natus est igitur Anselmus in Augusta civitate, patre Gundulfo, et matre Ermenberga. Qui concepit ab infantia timorem Domini, unde veræ justitiæ postmodum opera processerunt: literis et honestati adolescens applicat animum, et explevit in brevi tempora multa. Exactis dehinc tribus annis in Francia vel Burgundia, Lamfrancum adiit in Normannia, ad quem audiendum de diversis mundi partibus confluebant quicunque sapientiæ vel eloquentiæ profectum appetebant. Is enim omnium judicio præstantissimus habebatur. Factus est ei Anselmus familiaris præ ceteris, et magistri quodammodo exhausit spiritum: unum tamen Anselmus necessarium esse prospexit, quod hujus mundi quælibet scientia veram non confert bea-

His birth and early life.

Joh. Salisb. V. Anselmi, Ang. Sac. ii. 155, cap. 1. cap. 2.

Joh. Salisb. titudinem. Et cum ad obsequium Dei omnino animum in- Anselm at
V. An- clinasset, tandem apud Beccum monachus factus est, ubi Bec.
selmi, Lamfrancus sub abbate Herlewino tunc temporis prioratum regebat; a quibus Anselmus informatus sic profecit in triennio, ut universis videri posset ex merito lucidissimum veræ sanctitatis
cap. 3. exemplum. Assumpto vero Lamfranco in regimen monasterii He becomes prior of Bec.
Cadomensis, in prioratum Beccensis ecclesiæ eidem successit Anselmus. Studuit igitur in religione proficere, et mores hominum vitæ non habebat exemplum, sed verbum Dei: vigebat enim in eo legis Dei jugis meditatio, executio cauta, fida relatio, et oratio devota. De illo dici potest quod de Martino: Ori ejus nunquam Christus defuit, sive justitia, sive pax, vel quicquid ad veram vitam pertinet. Habebat semper ante oculos His virtues and accomplishments.
timorem Domini, et omnem peccati faciem super omnia quæ dici possunt exhorrebat. Pius erat ut omnibus paternum impenderet affectum. Veræ scientiæ sic scrutabatur vias, ut fidelia scripta perlegeret, et corruptiones librorum emendaret; fortitudinem vero animi a cultu veræ justitiæ non deflexit. Vigebat in eo spiritus consilii, ut ad ipsum turmatim fluerent undique desolati. Illuxerat ei tanta claritate facies veritatis, ut intelligeret prudenter ænigmata scripturarum, nodos quæstionum potenter dissolveret, manifesta frequenter haberet occulta cordium, et quadam prophetandi gratia plerumque prædiceret
cap. 4. arcana futurorum. Præsidebat in eo sapientia spiritus ut nichil in eo saperet nisi Deus; profitebatur cum apostolo, corde puro, conscientia bona, et fide non ficta: "Quis infirmatur, et ego "non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror?" Aliorum quippe, præcipue juvenum et infirmorum, profectum curans, divinam sibi gratiam adquirebat, et, cum omnibus benignitate magis imperaret quam auctoritate, nichil tamen de vigore ordinis remittebat, sed ad misericordiam magis quam ad sævitiam pronior erat. Noverat enim auctoritatem et austeritatem inferre timorem potius quam amorem, nec sine amore est ordo, quia nulla vera est sine caritate religio, utique non "extor- "quebis amari." Operibus caritatis et misericordiæ semper insistens fructum plurimum Domino adquirebat, et utilitati fratrum omnino studuit inservire. Licet autem omnibus obsequi, neminem lædere gestiens, etiam cum hiis qui eum oderant esset pacificus, invidiam tamen quam aut virtus, aut felicitas, aut horum opinio semper accendit, non potuit declinare. Anselmus dæmonibus imperat, morbos expellit, futura prænuntiat, legem Dei facit et docet, et multis indiciis vir apostolicus esse comprobatur.

His works written at Bec.

His temporibus scripsit tres libros, unum de Veritate, alium de Libero Arbitrio, tertium de casu Diaboli. Scripsit etiam librum de Grammatico, et Monologion, et alium cui Prosologion titulus est. Exinde semper magis ac magis mundum exhorruit, et verum monachatum ardentius amplexatus est; unde ad eum undique de remotis regionibus plurimi confluebant, aut auxilium, aut ipsius consilium expectabant. Joh. Salisb. V. Anselmi, cap. 5.

He becomes abbot of Bec.

Abbati vero Herlewino decedenti invitus quidem et renitens Anselmus successit. Ut autem orationi, lectioni et officio verbi liberius vacaret, causas et forinseca negotia fratribus ad hoc idoneis delegavit: vix enim aut nunquam exercentur lites sine dispendio caritatis. Tantam humilitatem hospitibus exhibebat, ut sæpe eorum gratia fratrum refectorium spoliaret; circa pauperes adeo misericordiæ visceribus affluebat, ut hoc solum quodammodo nosse videretur, "Omni petenti te tribue." cap. 6.

He advises Lanfranc as to the commemoration of S. Elfege.

Anselmo quidem ascribendum est quod sancti martyris Elfegi memoria solenniter celebratur. Cum enim venisset in Angliam ut sibi commissas visitaret ecclesias et magistrum suum jam archiepiscopum videret Lamfrancum, inter alia dilectionis eloquia dixit Lamfrancus, quod Angli quosdam sibi instituissent sanctos, inter quos et quendam Elfegum archiepiscopum quidem quem Dani occiderunt, eo quod pro redemptione sua homines suos nollet spoliare. Cui cum probabili ratione monstrasset Anselmus Elfegum pro justitia passum verum Dei martyrem esse, instituit Lamfrancus ipsius memoriam solenniter celebrari. De Bregewino vero, Adelardo, Alfrico, et aliis archiepiscopis, quia scripta autentica reperta non sunt, solennitates esse desierunt. Viso Lamfranco, transfretavit Anselmus, et postmodum rege Willelmo primo in Normannia mortuo, Willelmus filius ejus a Lamfranco coronatus est. Lamfranco autem ad superos translato, annis quatuor vacavit ecclesia Cantuariensis, et Anselmus anno quarto a primoribus vocatus rediit in Angliam. Deinde progressus ad curiam, ab occurrente sibi rege honorifice susceptus est. Regem secretius alloquitur Anselmus, excessus corripit, transgressiones exponit, ut resipiscat hortatur, et statuit regem contra faciem suam. Disgrediuntur ab invicem, et rex graviter infirmatus decidit in lectum et desperatus est. Suggesserunt ei sui ut

Anselm in England. cap. 7.

He admonishes the king.

saltem in hoc articulo misereatur sui, ut mater omnium Cantuariensis ecclesia dignum sortiatur pastorem. Anselm is appointed archbishop, March 6, 1093.

Eadmer, V. Anselmi, ii. 2.

Adquiescit ille consilio, et Anselmum in hoc opus dignissimum fore pronunciat. Acclamatur ab universis, et Anselmus electus est ii° nonas Marcii, prima Dominica Quadragesimæ. Audit hæc ille, et contradicit, reluctatur et obstat: prævaluit tamen ecclesiæ Dei conventus, et Anselmus violenter in vicinam ecclesiam cum ympnis portatur magis quam ducitur. Cumque ad regem renitens traheretur, ut secundum morem de manu regia baculum susciperet pastoralem, abhorruit Anselmus et quantum potuit renisus est. Adjuncto tamen utcunque manui ipsius de foris baculo, præcepit rex ut sine dilatione ac diminutione investiretur de omnibus ad archiepiscopatum pertinentibus intus et extra, et ut ei civitas Cantuariensis, quam Lanfrancus suo tempore a rege tenebat, et abbatia Sancti Albani, quam Lanfrancus et antecessores ejus habuerant, ad alodium Cantuariensis ecclesiæ perpetuo jure transirent. Convaluit in proximo rex, et Anselmus, vix tandem electioni consentiens, consecratus est in ecclesia Cantuariensi ii° nonas Decembris a Thoma archiepiscopo Eboracensi, astantibus et cooperantibus episcopis Angliæ.

He is invested by the king's order.

Eadmer, Hist. Nov. lib. i. p. 18.

Anselm consecrated, Dec. 4, 1093.

Joh. Salisb. V. Anselmi, cap. 7.

[Anno gratiæ MXCIII.] Inde profectus ad regis curiam, tribus diebus Natalis Domini in lætitia magna transactis, rex adversus eum gravissimam concepit indignationem, quod ille mille libras argenti non dederat regi, quasi pro retributione archiepiscopatus, quem ei dederat, ut dicebat, sine prece vel obsequio. Cum autem rex properaret ad mare, et Anselmus eum pro pace sollicitaret ecclesiæ, iratus rex ipsum præcepit recedere, et ne transitum ejus diutius expectaret. Ab illo die ecclesia Christi magis concutitur, minuuntur possessiones, litibus et sumptibus vexantur homines, et fiunt indies posteriora pejora prioribus. Erat autem Anselmus infirmus ad mundana et ratiociniis interesse non poterat, sed omnia viro prudenti monacho commiserat Baudewino.

His quarrel with William Rufus.

His unworldly ways.

cap. 8.

Scripsit interim librum de Incarnatione Verbi. Regem vero de transmarinis redeuntem rogat Anselmus, ut ei liceat pro pallio dominum papam adire Urbanum. At ille ad Urbani nomen intumuit, asserens in regno suo non debere apostolicum quempiam nominari sine ipsius electione. Præfigitur dies et locus Anselmo ut de hac temeritate respondeat. Assunt partes et voluntati regis omnes acclamant, præcipue tamen episcopi regiam sententiam affirmabant; quos cum

The king refuses him leave to go to Rome.

He is deserted by the bishops.

divinis et canonicis rationibus infrænasset Anselmus, omnes uno impetu vociferati sunt cum deliquisse in regiam majestatem, qui voluntati ejus suas præposuerat leges. Nam nec Deo miseri quicquam nisi rege [consulto] audebant ascribere. Ad unam igitur regis vocem archiepiscopo suo omnem obedientiam abnegant et communionem abjurant, rex ei manifestas inimicitias indicit, et omnem abnegat securitatem. At ille constantior effectus a curia recessit. Interea rex missis nuntiis clanculo pallium a papa Urbano, quem odio habuerat, petiit et obtinuit, ut vel sic Anselmum ad libitum inclinaret, vel, eo penitus depulso, archiepiscopatum alteri cum pallio ipso donaret. Quo cognito, renuit Anselmus de manu regia pallium suscipere, et gratiam ipsius mediante pecunia vendicare. Pallium igitur per episcopum Albanensem Cantuariam delatum est, et in altari Christi positum suscepit Anselmus. Procedente tempore cum Anselmus regem alloqueretur de concilio celebrando, ut horrenda vitia passim oborta extirparet, indignatus rex vehementer novum in Anselmum exercuit furorem.

Joh.Salisb. V. Ans., cap. 8.

Eadmer, Hist. Nov. lib. ii. p. 32.

The king's contrivance about the pall.

p. 34.

Anselm takes the pall and goes abroad.

Anselmus autem veniens Cantuariam, primo a monachis, deinde a clero et populo licentiam accepit abeundi, exposita publice causa itineris, sumptoque ante altare Christi baculo et pera Dovoriam petiit et transfretavit, et rex omnes terras archiepiscopi confiscavit. Omnes igitur Anselmum honorabant, omnes occurrebant, omnes eum amabant, veneranda enim senis canities ingerebat reverentiam pariter et timorem. Omnis ætas, omnis conditio, omnisque professio favebat Anselmo, sed domestici ejus, videlicet episcopi, ei adversabantur. Et profecto Cantuariensis ecclesia his diebus plus fidei repperit in extraneis quam in suis, filii enim persequebantur patrem, et inimici hominis domestici ejus, dum suo primati suffraganei erant infesti.

Joh.Salisb. V.Anselmi, cap. 9.

His struggles with William II. and Henry I.

Quantas autem oppressiones, quot dampna per hos tres annos sustinuerit Anselmus sub hoc rege Willelmo et postea sub rege Henrico pro investituris ecclesiarum, non est nostri propositi tenor ad unguem hæc dicere. Monachi etiam Cantuarienses non sunt ex hac inmunes persecutione. Legat Edmeri Cantoris opuscula, vel [Histo-

riam] novorum in Anglia, qui prædicti patris dicta vel facta plenius nosse voluerit. Reference to Eadmer.

Hunc licet Urbanus papa multum honoraret et libenter audiret, distulit tamen causam ipsius de mandato regis a solennitate Paschali in diem festum Sancti Michaelis. The pope delays his cause.

Scripsit interim Anselmus librum Cur Deus homo, et alium de conceptu virginali et originali peccato. His writings at this time

Joh. Salisb. V. Anselmi, capp. 10, 11.

In concilio Barensi ad preces Urbani papæ convicit Anselmus Græcos, et in concilio Romano sententiam excommunicationis dedit Urbanus in omnes qui investituras faciunt ecclesiarum vacantium, et qui eas accipiunt de manu laicorum. Councils at Bari and Rome.

cap. 10.

Ante diem vero Anselmo præfixum obiit Urbanus, et rex Willelmus in nova foresta sagitta percussus interiit, et Henricus frater ipsius junior in regem coronatus est, et ad consolationem ecclesiæ Christi revocatur Anselmus. Death of pope and king.

cap. 11.

cap. 12.

Occurrunt primi monachi Cantuarienses, et rex ipse reditum Anselmi procuravit. Return of Anselm.

Rediit igitur Anselmus, et, regis Henrici coronatione confirmata, reginam ejus Matildam apud Westmonasterium coronavit. Coronation of the queen.

Eadmer, Hist. Nov. p. 56.

Verum cum regi recitaret Anselmus quid a domino papa de investituris ecclesiarum actum sit, rege turbato, omnia in contrarium versa sunt. Renewed struggle.

Quot enim et quanta pro libertate ecclesiarum duobus annis et dimidio passus sit, longum est enarrare. Anselmus tandem ad preces regis Romam missus est, ut vel sic a sententia Paschalem papam, qui successerat Urbano, revocaret; periit tamen labor et impensa, et Anselmo prohibitum est voce regia ne rediret in Angliam, et archiepiscopatum jussit rex confiscari. Anselm again in exile.

Paschalis papa Eboracensem archiepiscopum Gerardum ad debitam Anselmi compulit subjectionem, et Anselmo totius Angliæ confirmavit primatum. Rex autem Henricus ut comperit papam in sua constanter stare sententia, et Anselmum inflexibilem esse, post annum et dimidium vocatus a rege venit in Normanniam, et in amicitiam regis susceptus est, et sua recepit. His recall.

Joh. Salisb. V. Ans., cap. 13.

Exhinc cum prospero cursu venisset in Angliam, cum gaudio multo-

Anselm's agreement with Henry I.

rum et honore susceptus est. Rex ipse non modice lætabatur quod fuerat Anselmi pace potitus, et deinde prædecessorum suorum usu relicto, nec personas elegit, nec eas per baculum vel aliud investivit. Anselmus unum celebravit concilium apud Westmonasterium, in quo affuit Gerardus Eboracensis archiepiscopus et episcopi Angliæ et abbates. In quo, inter alia quæ promulgavit capitula, certis ex causis deposuit Widonem abbatem de Persore, Wimundum de Tavistock, Aldwinum de Ramescia, Godricum electum de Burgo, Hamonem de Cernel, Egelricum de Mideltune, Ricardum de Heli, Robertum de Sancto Eadmundo et illum de Mucheleneia. Hos autem diversis temporibus sacravit episcopos: Samsonem ad ecclesiam Wigorniensem, Girardum ad Herefordensem, ambos in ecclesia Sancti Pauli Lundoniæ, astante Thoma Eboracensi et episcopis Angliæ. Tempore vero regis Henrici sacravit in ecclesia Christi Cantuariæ, Willelmum Wintoniensem, Rogerum Saresberiensem, Reinelmum Herefordensem, Willelmum Exoniensem, Urbanum de Clamorgan, cooperante Gerardo Eboracensi, et vi. episcopis Angliæ. Sacravit etiam apud Pageham Ricardum episcopum Lundoniensem, et mortuo Gundulfo Roffensi episcopo dedit Anselmus episcopatum ejusdem ecclesiæ Radulfo quondam abbati Sagiensi, et sacravit eum in ecclesia Christi Cantuariæ. Abbatem etiam Sancti Eadmundi benedixit Robertum nomine, et Hugonem Sancti Augustini Cantuariæ, et debitam suscepit professionem. Thomam Eboracensem electum qui Gerardo successit, resilire volentem, etiam post obitum suum per literas patentes eidem Thomæ et omnibus episcopis Angliæ missas, per industriam venerandi prioris Conradi ad obedientiam et debitam revocavit professionem. Conventum quoque Cantuariensis ecclesiæ, quem semper affectuose dilexerat, majori quam habere solebat donavit libertate, ut in portione sua liberam semper haberent disponendi libertatem.

Eadmer, Hist. Nov. p. 89.

His councils and consecrations.

Ib. p. 67.

Ib. p. 35.

Ib. p. 92.

Ib. p. 97.

The abbots whom he blessed.

Ib. pp. 96, 97.

Ib. pp. 95–104.

Thomas II. of York professes obedience.

p. 108.

Anselm's last illness.

Tertio autem anno postquam a secundo exilio per regem Henricum revocatus est, cœpit Anselmus viribus corporis destitui. Et lacescente stomacho sine dolore aliquo decidit

Joh. Salisb. V. Anselmi, cap. 16.

in lectum, et adunato circa illum toto suorum monachorum conventu, ultimum spiritum in manus Creatoris emittens, xi° kalendas Maii dormivit in pace, anno gratiæ MCIX., pontificatus sui anno xvi., ætatis vero lxxvi., et die crastina cum honore debito in ecclesia Christi sepultus est. Post ipsius obitum vacavit ecclesia Cantuariensis annis v. Anno sexto jam inchoato post obitum Anselmi archiepiscopi

Anselm's death, April 21, 1109.

De Radulfo.

Radulfus Roffensis episcopus quondam abbas Sagiensis, homo summæ jocunditatis et non modice literis instructus, ad archiepiscopatum electus est, et per manum Anselmi legati suscepit pallium missum a domino papa Paschali. Deditque Radulfus archiepiscopus episcopatum Roffensis ecclesiæ Ernulfo abbati de Burgo, et sacravit eum in ecclesia Cantuariensi. Et cum eo sacravit Gaufridum ad ecclesiam Herefordensem. Processu temporis sacravit idem Radulfus Theowlfum ad ecclesiam Wigorniensem, Bernardum ad ecclesiam Sancti David in Wallia, apud Westmonasterium, et ibidem sacravit David electum ad ecclesiam Bangornensem. Sacravit etiam Ricardum ad ecclesiam Herefordensem, Robertum ad Cestrensem, Everardum ad Norwicensem, Gregorium ad Dubliniensem in Hibernia, et hos apud Lamhee.[1] Hos etiam abbates benedixit, Alboldum[2] scilicet abbatem Sancti Eadmundi, Coronavit etiam Aliziam reginam, filiam scilicet Godefridi ducis Lotaringiæ. Habita est interea causa de querela quæ inter Radulfum Cantuariensem archiepiscopum et Turstanum electum Eboracensem jam per annum fuerat versata.

Ralph bishop of Rochester succeeds.

Bishops consecrated by him.

Abbots blessed by Ralph.

Flor. Wig. p. 657.[3]

[1] The notices of these consecrations seem to have been taken by Gervase from the Rolls at Canterbury, where they occur nearly in the same order. They are most of them, but not all, given by Eadmer in various places, and all are noticed by Florence of Worcester and his continuator, although not in exact order.

[2] *Alboldum*] Eadmer, lib. v. p. 111.

[3] Flor. Wig., ed. Frankf., 1601.

Great dispute between Ralph and Thurstan.

Monuit enim archiepiscopus Radulfus electum ut benedictionem susciperet et debitam faceret professionem: annuit ille ut benedictionem quidem acciperet, sed nullam facere voluit professionem. Rex autem Henricus, ubi advertit Turstanum in sua pertinacia stare, aperte protestatus est, illum aut morem antecessorum suorum tam in professione facienda quam in aliis dignitatibus ecclesiæ Cantuariensi ex antiquo jure competentibus executurum, aut episcopatu Eboracensi cum benedictione funditus cariturum. Hiis auditis, Turstanus inpræmeditatus renunciavit electioni, fide spondens interposita quod dum viveret archiepiscopatum non reclamaret, nec aliquam calumniam inde unquam moveret, quicunque substitutus fuisset. Sed in proximo de hoc facto pœnituit, et quod invitus vel inprovisus abjecerat, studuit revocare. Flor. Wig. p. 657.

Visit of Ralph to Rome.

Radulfus archiepiscopus Romam adiit, et a Romanis honorifice susceptus, in solennitate Sancti Gregorii papæ in altari Sancti Petri missam celebravit, et reversus est infecto negotio pro quo venerat; Paschalis enim papa obiit, et Gelasius substitutus, ob metum imperatoris qui Gregorium instituit, venit in Franciam. Qui cum hæc et illa personis inferenda minaretur, decidit in lectum et obiit, et Kalixtus in Francia papatum optinuit.

Thurstan obtains consecration in the council at Rheims.

Hic cum indixisset concilium generale Remis celebrandum, et archiepiscopus Radulfus infirmitate detentus non veniret, Turstanus quondam electus Eboracensis ad papam venit, et mox posthabita sponsione quam regi fecerat et fide, optinuit ilico ut ab ipso papa consecraretur; quod et factum est. Cujus consecrationi ex jussu papæ interfuerunt quidam episcopi Galliæ, quia episcopi Angliæ nondum ad concilium venerant. Unde commotus admodum rex, Turstano et suis Angliam interdixit et Normanniam et omnem locum dominationis suæ. Sed postmodum ad preces et comminationes Kalixti in Anglia receptus est. Cont. Flor. Wig. p. 658.

The bishop of Salisbury claims the right of marrying the king.

Interea de reginæ maritatione et in regnum promotione actum est inter regni sullimiores, et in Windelesore ipsum negotium administrari dispositum est, ubi cum episcopus Saresberiensis, quia castrum ipsum in diocesi sua consistit, officium ipsius copulæ niteretur administrare, contradictum et comprobatum ab aliis est magis ad archiepiscopum Cantuariensem id pertinere, ea ratione quod rex et regina speciales ac do- Eadmer, Hist. Nov. lib. vi. p. 136.

Eadmer, Hist. Nov. lib. vi. p. 136.

mestici parochiani sunt ipsius, nec diocesem cujusvis episcopi ei posse præripere quod sui juris dinoscitur esse, cum tota terra lege primatus Cantuariensis parochia sua sit, et omnes episcopi totius insulæ parochias quas habent non nisi per ipsum et ab ipso habent. Sedata igitur in hiis controversia est. In crastino autem dum in reginam ipsa puella benedici debuisset et jam dicto introitu missæ pater Radulfus ipsum officium celebraturus sacris altaribus astitisset, advertit regem in solio suo sedere coronatum, et admiratus est, sciens regi coronam se non imposuisse; nec illam ab alio positam se præsente jure ferre debuisse. Divertit igitur infulatus et sui patriarchatus stola redimitus ab altari, et ad regem accedens eo sibi suppliciter assurgente sciscitatus est quisnam capiti ejus coronam imposuisset. Ad quod ille demisso vultu se non magnam curam inde accepisse, et iccirco memoriæ id elapsum modesta voce respondit: et archiepiscopus; "Quicunque," ait, "illam posuit, non id utique "bene fecit jure, nec quamdiu capiti tuo hoc modo insederit, "propositi negotii executor existam." Cui rex, "Si non jure, ut "asseris, inposita est, fac quod juste fore faciendum cognoscis, "me contradictorem in nullo habebis." Pontifex igitur elevatis manibus sustulit coronam de capite regis, ipso dissolvente ansulam qua sub mento innodata erat, ne capiti insidens vacillaret. Quod hii qui circumstabant intuentes, omnes elata voce pontificem parcere, et regio capiti coronam remittere petierunt. Adquievit ille, et mox juxta regem coronatum stans, "Gloria in ex-"celsis Deo" ad inceptæ officium missæ inchoavit, choroque sub sequentia sequente altario repræsentatur. Regina itaque in regnum consecrata est, et dies festivus et hilaris omni populo qui confluxerat habitus est. Erat autem regina vocabulo Alizia, filia Godefridi ducis Lotharingiæ. Dedit etiam præfatus archiepiscopus, concedentibus et approbantibus monachis Cantuariensibus, archidiaconatum ipsius ecclesiæ Johanni nepoti suo in capitulo Cantuariensi, præsente fratrum conventu. Ubi de more solito juravit fidelitatem eidem ecclesiæ in omnibus servandam. Turstanus autem Eboracensis in sua perstitit pertinacia.

It is declared that all England is subject to the archbishop of Canterbury as diocesan.

Ralph insists that none but himself shall crown the king.

Consecration of the new queen.

Obstinacy of Thurstan.

Radulfus archiepiscopus sedit annis viii. mensibus vi., et longa tandem ægritudine consumptus iii^tio kalendas Novembris ad vitam transivit æternam, et sepultus est.

Ralph dies, Oct. 30, 1122.

Post ejus obitum mense quarto, id est ii^do nonas Februarii, factus est conventus episcoporum, abbatum

Election of a new archbishop at Gloucester, Feb. 4 1123.

ac procerum ex præcepto regis apud Glocestriam pro substituendo pontifice in locum defuncti. Jussu quoque regis quidam ex monachis Cantuariensibus venerunt illuc, patrem sibi electuri, sive suscepturi. Verum dum sui ordinis personam juxta morem a tempore beati Augustini ecclesiæ Cantuariensi servatum monachi expeterent, et episcopos omnes eo quod clerici erant in hoc sibi penitus infestos haberent, regis pedibus prostrati petierunt lacrimosa voce, ne insuetæ professionis hominem contra morem antiquum sibi sineret præponi, cum tot in Anglia monachos haberet et abbates. Ad hæc episcopi conturbati, nulla ratione præbere potuerunt assensum. Petierunt inducias monachi, ut super hiis conventum Cantuariensem et episcopum Roffensem, qui ibidem non erat propter suam quam habebat infirmitatem, [consulerent]. Repulsi sunt etiam ab hac petitione. Dixerunt enim episcopi eos ab ecclesia perpetuo eliminandos utpote transgressores et contemptores. "Rex," inquiunt episcopi, "dominus est, nec vestrum est "in aliquo suæ contradicere voluntati." Cum igitur monachi monachum et episcopi clericum peterent, vir tandem eximiæ religionis et prudentiæ,

De Willelmo.

William prior of S. Osyth's elected, and consecrated, Feb. 18, 1123.

Willelmus prior et canonicus Sanctæ Osithæ de Chic, electus est; quem in ecclesia Cantuariensi sacravit Ricardus episcopus Lundoniensis, astante et cooperante Willelmo Wintoniensi et episcopis Angliæ, xi° kalendas Martii, [anno Domini MCXXII]. Postmodum in proximo Romam petiit, et a Kalixto papa pallium suscepit et primatus dignitatem. Inde Cantuariam rediens, ab episcopis quatuor, conventu quoque monachorum, clero et populo, summo cum honore susceptus est, et pallio suo redimitus intronizatus est. Sacravit ibidem eadem die Alexandrum electum ad regimen Lincolniensis ecclesiæ. Post hæc Lundoniam veniens, sacravit in sede

episcopali Godefridum ecclesiæ Batoniensis electum. Sacravit etiam Seinfridum abbatem ad ecclesiam Cicestrensem apud Lamhee. In ecclesia vero Cantuariensi sacravit Johannem archidiaconum Cantuariensem in episcopum Roffensem, et Simonem Wigorniensem, Gilebertum quoque Lundoniensem. Henricum vero Wintoniensem, qui erat nepos regis ex sorore ejus Alizia, monachus quidam Cluniacensis, sed abbas Glastoniensis, sacravit in ecclesia Christi Cantuariensi. In ecclesia Roffensi sacravit Rogerum ad ecclesiam Cestrensem, Robertum ad Herefordensem. Herveus quondam episcopus Bangornensis, tunc autem primus episcopus Heliensis, obiit, eique successit Nigellus, quem sacravit Willelmus Cantuariensis archiepiscopus. Hæc Heliensis abbatia commutata est in episcopatum tempore Anselmi. Benedixit etiam Herebertum abbatem Saropsberiæ, et Hugonem Sancti Augustini Cantuariæ, de cujus benedictione cum monachi sui litigarent nec prævalerent, dixit rex Henricus, "Per mortem Domini nostri ecclesia Can-
" tuariæ omnium nostrum mater communis sub Sponsi
" sui Jesu Christi dispositione sese tuetur; nam omne
" quod agimus vel disponimus contra eam, Ipse oppugnat
" pro ea et vincit. Ipse super æmulos Ejus in omni
" loco vim suæ virtutis exerit, triumphat, dominatur et
" regnat." Hiis diebus venit in Angliam legatus quidam, nomine Johannes; a Willelmo Cantuariensi archiepiscopo, et Turstano Eboracensi, et episcopis Angliæ nimis pompose susceptus est. Post modicum idem legatus peragrata Anglia celebravit concilium apud Westmonasterium, et totam Angliam in non modicam commovit indignationem. Videres enim rem eatenus regno Anglorum inauditam, clericum scilicet presbyterii tantum gradu perfunctum, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, totiusque regni nobilibus qui confluxerant, in sublimi solio præsidere, illos autem deorsum sedentes ad nutum ejus vultu et auribus animum suspensum habere. Die quoque Paschæ cum idem primo veniret in Angliam, of-

Consecrations performed by archbishop William.

Benediction of abbot Hugh of S. Augustine's.

Legation of John of Crema.

Indignity inflicted on Canterbury.

Conduct of the legate.

ficium diei loco summi pontificis in matrice ecclesia celebravit, eminenti cathedræ præsidens et insigniis pontificalibus utens, licet non episcopus sed simpliciter fuerit presbyter cardinalis. Quæ res quam gravi multorum mentes scandalo vulneraverit, et inusitata negotii novitas et antiqua regni Anglorum detrita libertas satis indicat. Toti enim regno Anglorum et circumjacentibus regionibus cunctis notissimum est, eatenus a primo Cantuariensi metropolitano sanctissimo, videlicet Augustino, usque ad istum Willelmum, omnes ipsius Augustini successores, monachos, primates, et patriarchas nominatos et habitos, nec ullius unquam Romani legati ditioni addictos. Hujus itaque scandali dicebant plures esse materiam, quod in ecclesia Cantuariensi licet bonus tamen clericus monachis præsidebat. His de causis irritatus Willelmus archiepiscopus Romam iturus transfretavit, ut in rebus quæ non recte processerant operam daret corrigendi. Venit ergo Romam, et ab Honorio papa, qui Kalixto successerat, honorifice susceptus est. Cui idem apostolicus vices suas in Anglia commisit et Scotia, et apostolicæ sedis legatum constituit. Willelmus archiepiscopus in Angliam reversus in Nativitate Domini regem coronavit Henricum apud Windelesore, ubi cum Eboracensis episcopus æqualitate Cantuariensis archiepiscopi regem vellet coronare, judicio omnium repulsus est, et ad eum coronam regni non pertinere una omnium sententia concorditer promulgatur. Lator insuper crucis, quam in regis capellam se coram fecit deferri, extra capellam cum cruce ejectus est. Hujus instinctu, rex Henricus dedit et confirmavit ecclesiæ Cantuariæ, et Willelmo archiepiscopo, castellum quod est in civitate Roffensi, ubi idem archiepiscopus turrim egregiam ædificavit. Deinde Willelmus archiepiscopus, et apostolicæ sedis legatus, celebravit generale concilium apud Westmonasterium, ubi affuerunt episcopi xiii.: ceteri vel obierant, vel literas excusatorias miserant. Ecclesiam Cantuariæ a

The archbishop goes to Rome and obtains the legation for himself.

He vindicates the rights of Canterbury.

Cont. Fl. Wig. p. 662.

Above, vol. i. p. 96.

Lanfranco fundatam et consummatam, sed per Anselmum auctam, iiii^to nonas Maii [anno MCXXX.], cum honore et munificentia multa dedicavit. Huic dedicationi interfuit rex Anglorum Henricus, et eidem ecclesiæ dedit in dotem ecclesiam Sancti Martini, quam antiquitus rex Cantiæ Wihtredus fundaverat in villa de Doura. Rex etiam Scotiæ David interfuit præfatæ dedicationi, et omnes episcopi Angliæ. Non est audita talis dedicatio in terra post dedicationem templi Salomonis. Tertio nonas Maii dedicavit idem archiepiscopus novam ecclesiam Sancti Andreæ Roffensis. Post annos v. mortuo in Normannia glorioso rege Henrico, cum Anglia rectorem non haberet idoneum, convocatis episcopis et proceribus Angliæ coronavit Stephanum Boloniæ comitem apud Westmonasterium, xi^o kalendas Januarii, eo quod esset nepos regis Henrici. In hac coronatione duo admodum miranda dicuntur accidisse; osculum enim pacis, quod in populo dare sancta consuevit ecclesia, oblivioni penitus traditum est, et inter manus archiepiscopi dicitur hostia disparuisse. Erant autem tunc temporis in veteri Doverensi ecclesia canonici seculares, vitam vitiis plenam pro more suo agentes. Considerans archiepiscopus horum vitam pessimam, locumque in medio parvulæ et populosæ [villæ] situm religiosorum conversationi aptum non esse, novam ecclesiam decenti opere factam extra villam ad austrum citissime jussit ædificare, in qua canonicos regulares instituere proposuit. Interea decidit in lectum infirmitate gravatus apud Murtelac, et canonicos de Meretona in novam ecclesiam præcepit introduci per manus duorum episcoporum, Johannis videlicet Roffensis et Bernardi Menevensis. Helewisus Cantuariensis archidiaconus, et ipse canonicus interfuit, et prior Cantuariæ, vir summæ simplicitatis Elmerus, absque conscientia conventus Cantuariæ; sed cum Jeremias monachus Cantuariensis illo citius advenisset, ad sedem apostolicam ne fieret vice conventus appellavit, et sic prædictum præpeditum est negotium. Relata sunt hæc ad archiepiscopum, et sic infirmior effectus, ad Cantuariam se præcepit in lectica deferri; ubi ingravescente morbo vi^to kalendas Decembris [MCXXXVI.] in pace quievit, anno patriarchatus sui xv.

Dedication of the cathedral, May 4, 1130.

Cont. Fl. Wig. p. 664.

Dedication of Rochester, May 5.

Coronation of Stephen, Dec. 22, 1135.

Above, vol. ii. p. 72.

Above, vol. i. p. 96.

Reformation of the church of S. Martin's at Dover.

Death of the archbishop, Nov. 26, 1136.

The see is vacant for two years.

Quo cum honore decenti sepulto, conventus Cantuariensis xii. monachos misit Dovoriam, et postmodum, Elmero priore innocenti et simplici viro mortuo, Jeremiam fecere priorem. Post obitum Willelmi vacavit ecclesia Cantuariensis annis duobus. Interea venit in Angliam Albericus Hostiensis episcopus et in Angliam legatus. Hic ex assensu regis Stephani, peragrata Anglia, celebravit concilium apud Westmonasterium. Deinde vocati sunt monachi Cantuarienses in præsentia regis et legati ut sibi et Anglicanæ ecclesiæ pastorem eligerent; ubi præsente legato simul et rege et episcopis Angliæ, Jeremias prior et qui cum eo venerant monachi elegerunt abbatem Beccensem nomine

Above, vol. i. p. 100.

Visit of Alberic of Ostia.

Above, vol. i. p. 109.

De Theodbaldo.

Election of Theobald, Jan. 8, 1139.

Theodbaldum. Qui Cantuariam veniens sacratus est a prædicto legato vi^to^ idus Januarii [anno prædicto] ad altare Christi, astantibus et cooperantibus episcopis Angliæ. Post dies paucos transfretavit legatus, et Theodbaldus archiepiscopus monachos Dourenses instituit anno prædicto et confirmavit, et ad Romanum pontificem pro pallio profectus est. Quo suscepto a Romano pontifice Innocentio secundo, Theodbaldus in Angliam rediit, et a Cantuaritis honorifice susceptus est. Erat autem in diebus illis apostolicæ sedis legatus Henricus Wintoniensis episcopus, qui erat frater regis. Hic cum de jure legati, licet privilegium suum plusquam deceret extenderet in inmensum, suumque archiepiscopum et episcopos Angliæ ut sibi occurrerent quolibet evocaret, indignatus Theodbaldus, et Thomæ clerici Lundoniensis industria fretus, egit apud Celestinum papam, qui Innocentio successit, ut, amoto Henrico, Theodbaldus in Anglia legatione fungeretur. Oriuntur hinc inde discordiæ graves, lites et appellationes antea inauditæ. Tunc leges et causidici in Angliam primo vocati sunt, quorum primus erat magister Vacarius. Hic in Oxonefordia legem docuit, et apud Romam magister

Above, vol. i. p. 109.

Legation of Henry of Winchester.

Vacarius reads law at Oxford.

Gracianus et Alexander, qui et Rodlandus, in proximo papa futurus, canones compilavit. Interea mortuo Turstano Eboracensi archiepiscopo, ex dono regio successit Willelmus. Cujus electioni cum non consentiret archiepiscopus Theodbaldus, sacravit eum apud Wintoniam Henricus ejusdem civitatis episcopus. Theodbaldus autem diversis temporibus et locis hos sacravit episcopos: Mauricium Bangornensem, Willelmum Norwicensem, Robertum Lundoniensem, Hillarium Cicestrensem; Walterum fratrem suum, archidiaconum scilicet Cantuariæ, cui dedit episcopatum Roffensem in capitulo Cantuariæ, Nicholaum Landavensem, Gilebertum Herefordensem, Robertum Lincolniensem, David Menevensem; Walterum Coventrensem, qui prior erat ecclesiæ Cantuariensis; Johannem etiam Wigorniensem, Gaufridum Sancti Asaph, Ricardum quoque Sancti Asaph, Ricardum Lundoniensem, Robertum Exoniensem, Godefridum Lanelvensem, Ricardum Coventrensem; Rogerum etiam archidiaconum Cantuariensem sacravit apud Westmonasterium ad regimen Eboracensis ecclesiæ. Cui ex dono archiepiscopi et assensu conventus successit in archidiaconatum Thomas clericus Lundoniensis. Abbates etiam istos benedixit Theodbaldus, Lambertum scilicet de Boxeleia, Clarebaldum abbatem primum de Fauresham, Thomam de Boxeleia, Hugonem Sancti Eadmundi, Gregorium Malmesberiæ, Walterum de Boxeleia, Silvestrum Sancti Augustini Cantuariæ. Egerat enim hic Silvester favore regis Stephani et fratris sui Henrici Wintoniensis episcopi, ut præciperet Eugenius papa prædictum abbatem in ecclesia sua sine professione benedici, eo quod fecisset eam Romæ tributariam. At Theodbaldus temporis intervallo, regnante glorioso rege Henrico, de mandato Adriani papæ, apud Norhamtoniam in præsentia regis et episcoporum Angliæ, compulit eum ad subjectionem, ut ibidem debitam faceret professionem. Eugenius autem papa Romam egressus, pervenit in Franciam et Remis resedit. Quo cum vocati de mandato domini papæ convenissent episcopi

The archbishop of York consecrated by the bishop of Winchester.

List of Theobald's consecrations.

Attempt of the abbot of S. Augustine's to shake off the archbishop's authority.

Above, vol. i. p. 134.

Council at Rheims.

Theobald at the council of Rheims.

Cisalpini, archiepiscopus etiam Cantuariensis multo labore fatigatus advenit: egerat enim, ut fertur, episcopus Wintoniensis ut rex eidem archiepiscopo transitum maris interdiceret, ut, si transfretaret, regiæ majestatis contemptor proscriberetur: si vero domino papæ non obediret, ob contemptum gravaretur. Quanto autem gaudio cum honore a domino papa susceptus sit, de facili scribi non potest, qui natando magis quam navigando dictus est ab ipso papa coram omnibus ob reverentiam beati Petri illuc advenisse. In hoc concilio depositus est Willelmus Eboracensis episcopus, et eidem successit Henricus. Peracto concilio rediit archiepiscopus Cantuariam, unde rex ira commotus, cursu concito pervenit Cantuariam, et archiepiscopus, ab Anglia fugatus est. Sed cum inter eos magni discurrerent mediatores, nec pacem reformarent, archiepiscopus, in Angliam rediens, applicuit apud Goseford, et in terram quæ regis subjacebat imperio sententiam dedit suspensionis; et sic tandem hinc et inde discurrentibus episcopis pax reformata est, et archiepiscopus sua recepit.

Vol. i. p. 134.

His consequent quarrel with Stephen.

p. 135.

p. 136.

Troubles of the church of Canterbury.

Versabatur interea discordia gravis inter regem Stephanum et Henricum Gaufridi comitis filium, quæ toti patriæ minabantur excidium. Hac ergo tempestate sævissima quassata erat sancta Cantuariensis ecclesia, ut quæcunque habere poterat ei non sufficerent ad expensas. Confluebant enim undique pauperes et mendici, eo quod alibi nullum vel modicum invenirent solatium, erat enim fames in terra. Hac igitur occasione distracta sunt et distributa egenis ornamenta quædam ejusdem Cantuariensis ecclesiæ, quæ tempore pacis reservari debent ad gloriam, in necessitate vero ad utilitatem. Considerans igitur Walterus possessiones dirutas ecclesiæ tantis expensis non posse diu sufficere, nisi membris suis caput ecclesiæ subveniret, de consilio quorundam accessit ad archiepiscopum, rogans humiliter et petens ut conventus sui misereretur, et laborantis ecclesiæ suæ condoleret ærumpnis. Cui archiepiscopus: "In "quo," inquit, "miserebor?" Et prior, "Ut possessiones eccle- "siæ per comites, barones et milites quos de ecclesia Can- "tuariensi per Deum habetis, contra raptores cotidie irruentes "velitis defendere, ipsasque possessiones bonis evacuatas restau- "rare, et de eisdem conventui vestro necessaria providere; hac "enim necessitate compulsi, omnia vestræ committimus dis- "positioni, dum tantam in Anglia videmus perturbationem." Restitit primo archiepiscopus petitionibus prioris, et nulla ratione

p. 142.

p. 143.

The archbishop is requested to undertake the administration of the conventual estates.

Vol. i. p. 143.

induci potuit ad consentiendum, sed in brevi clericorum suorum instantia revocatus proposuit ut consentiret si pulsu simili denuo peteretur. Prior igitur Walterus jam secundo vel tertio archiepiscopum aggressus est, et, de facili consensu adhibito, archiepiscopus ad preces prioris et conventus omnia cepit in manus, et tam intus quam extra custodes ad suum posuit libitum. Initia malorum et laborum sunt hæc. Quod enim tunc factum est necessitate cogente, utpote tempore hostilitatis, processu temporis ad perniciosam revocatum est memoriam. Cogitatio siquidem hominis ad malum prona est, præsertim ubi excessum suum palliare potest exemplo decessorum. Utilitas plane detestanda est in quâ libertas ecclesiæ periclitatur. Cœpit autem archiepiscopus primo viriliter agere acsi continuo vellet omnia in statum pristinum revocare. Sed in brevi multis gravatus expensis, in primo passu positum retraxit pedem, et jam quod de proprio perdiderat, ut sibi videbatur, de alieno studuit resarcire. Sicque factum est, ut quod sponte vel nescius prædo reliquerat, per manus officialium suorum archiepiscopus non formidaret auferre. Exterioribus itaque spoliatis, in miseros monachos ultima sævit parcitate: hospes enim fere omnis a curia eorum exclusus est, et pauperes expulsi. Conventus ipse, qui in præcipuis festivitatibus lautioribus refici solebant alimentis, jam pane grossiore simul et olere suam temperabant esuriem, ad unum panem sæpius combinati. Videns autem prior et seniores ecclesiæ Cantuariensi detestabilem imminere subversionem, humillimis precibus archiepiscopum exorarunt ut eorum statum emendaret, et eam conventionem quam in susceptione possessionum ecclesiæ inierat observaret, ne conventus diutina frangeretur inedia, ne ipse infamiam et ecclesia probrosam incurreret subversionem. Audiens hæc archiepiscopus, primo quidem modeste, deinde indignans et moleste, postremo contumeliose respondit. Prior igitur de omni emendatione desperans institit, ut saltem dilaniatas conventui restitueret possessiones. Sed ille, aspernatus omnia, etiam priorem deponere minabatur. Prior autem, adepta congrua oportunitate et totius conventus unitate, unicum oppressorum opposuit remedium, et ab omni gravamine sedem apostolicam appellavit. Sed archiepiscopus suo excandescens impetu adeo contempsit appellantem, et eum ad quem appellatum est, ut conventum canibus compararet, equos etiam prioris raperet, januas clauderet monachorum, et armatos custodes apponeret, divinum officium per manum clerici interdiceret, monachos duos appellationem prosequentes interciperet, captos incarceraret, scripta et privilegia simul et expensas eisdem auferret.

p. 144.

p. 145.

After some discussion he agrees to accept it.

His severe economy.

The prior asks him to restore the administration to the convent.

Violence of Theobald.

Theobald succeeds in displacing the prior.

Confluxerunt ad hoc spectaculum viri religiosi, satagentes tantam enormitatem propellere et pastoris sævitiam vel specie tenus temperare. Actum est tandem ut conventus suæ renuntiaret appellationi, et archiepiscopus cum restitutione ablatorum suspensionis sententiam relaxaret. Archiepiscopus quidem villas et redditus conventui restituit, sed ecclesias quas quondam monachi in eisdem fundaverant villis retinuit, clericis suis, quos solito plus habebat, cum vacarent tribuendas. Juravit etiam, sed in secreto, quod nunquam plenam habituri essent restitutionem, nisi prior qui eum offenderat humilitatis indicio dimitteret prioratum. Annuit prior, et cessit sperans incontinenti restitui, sed penitus destitutus est. Nam archiepiscopum usque Lundoniam sequens captus est, et, ad Glocestriam ductus, sub arta custodia positus est, quoadusque vixit archiepiscopus. Pro quo priorem instituit Wibertum, qui multa bona opera fecit in ecclesia.

Vol. i. p. 145.

p. 146.

Council held at London in 1151.

Theodbaldus autem Cantuariensis archiepiscopus et apostolicæ sedis legatus celebravit concilium apud Lundoniam in media quadragesima, ubi rex Stephanus affuit, et Eustachius filius ejus, totumque concilium novis et inusitatis infrenduit appellationibus. Inusitatæ enim erant in Anglia appellationes, sicut prælibatum est, usque quo Henricus extitit Wintoniensis episcopus.

p. 147.

Theobald refuses to crown Eustace.

Deinde cum rex Stephanus de successione regni sollicitus esset, et Eustachio filio suo coronam regni vellet imponi, convocato episcoporum et procerum conventu apud Lundoniam, convenitur super hoc archiepiscopus et restitit ei, et deficientibus episcopis nec quidem consilium dare volentibus, archiepiscopus prudenter abiit, venit Cantuariam, et sic apud Dovoriam transfretavit. Rex autem ilico confiscavit archiepiscopatum, et sic Eustachius male concupito fraudatus est honore. Hoc autem totum factum est subtilissima providentia cujusdam Thomæ clerici Lundoniensis. Archiepiscopus vero post modicum in Angliam revocatus est. Idem coronavit regem et reginam in ecclesia Christi Cantuariensi. Translato vero Rogerio Cantuariensi archidiacono et sacrato a Theodbaldo, dedit archiepiscopus archidiaconatum Cantuariensis ecclesiæ Thomæ clerico Lundoniensi. Et postmodum facta concordia inter regem Stephanum et ducem Henricum, sicut alias plenius

p. 150.

p. 151.

Coronation of the king and queen.

p. 159.

Vol. i. p. 159. scriptum est, rex Stephanus obiit, et apud Fauresham sepultus est. Theodbaldus autem revocavit in Angliam ducem Henricum, et coronavit eum apud Westmonasterium xvi° kaleudas Januarii, astantibus et cooperantibus episcopis Angliæ, Rogero quoque Eboracensi archiepiscopo. Egit autem archiepiscopus apud regem novum, ut Thomas Cantuariensis archidiaconus regni fieret cancellarius. Sedit p. 160. p. 168. archiepiscopus Theodbaldus annis xxii., et obiit xiiii° kalendas Maii [anno Domini MCLXI.,] et in ecclesia Christi sepultus est. Qualem autem quantamve egerit pœnitentiam quod ecclesiæ Cantuariensi tam pauca bona et tot ingesserit mala, non est hoc meum ad præsens recitare. Post ejus obitum vacavit ecclesia Cantuariensis anno i. mense i. et paucis diebus. Corpus vero Theodbaldi post xix. annos sepulturæ suæ integrum et rigidum inventum est, ossibus et nervis, cute et carne, sed extenuata, cohærens. Erat autem his diebus

Accession of Henry II.

Theobald's death, April 18, 1161.

De Sancto Thoma.

Above, vol. i. p. 169. Joh. Salisb. V. S. Thom. cap. 1. Thomas Cantuariensis archidiaconus et regis Henrici Cancellarius, in Anglia potentissimus, Lundoniensis urbis indigena, parentum mediocrium proles illustris, a primis adolescentiæ annis gratia multiplici ditatus. Cujus pater Gilebertus, mater Matildis vocabatur. E quibus natus et educatus Thomas erat forma decorus, statura procerus, ingenio perspicax, dulcis et jocundus eloquio, venustate morum pro ætate amabilis; tantoque rationis vigebat acumine ut prudenter inauditas et difficiles solveret quæstiones, adeoque felici gaudebat memoria ut quod semel in sententiis aut verbis didicerat, quotiens cap. 2. volebat posset sine difficultate proferre. Ab ineunte ætate, sicut referre solitus erat, a matre sua didicit timorem Dei, et beatam Virginem in omni negotio devotius invocare, publice mendicantibus pleno compatiebatur affectu et sub- cap. 3. veniebat effectu. Liberalium vero disciplinarum scolas egrediens, ad curiarum se transtulit occupationes, et sic commilitones et coætaneos antecessit; et cum vigerent in eo fidei zelus et magnificentia erat tamen supra modum captator auræ popularis. Attamen admirandus et imitandus erat in cap. 4. corporis castitate. Deinde ducatu gratiæ contulit se ad

Succession of Thomas.

His birth and early virtues.

Labours and services of Thomas.

archiepiscopum Theodbaldum, et promerente industria familiaris ejus effectus est. Quot autem labores pro ecclesia sustinuerit, quotiens ad expedienda negotia Romam missus sit, quam feliciter sibi injuncta expedierit, non est hoc meum ad præsens recitare. Juri tandem civili et sacris canonibus operam dedit, et sanctæ Cantuariensi ecclesiæ, a cujus uberibus coaluerat, archidiaconus institutus est. Post modicum cum dux Normanniæ Henricus regi Stephano successisset in regnum, per archiepiscopum factum est ut archidiaconus ejus Thomas cancellarius efficeretur. Fungens igitur Thomas cancellarii officio in palatio regis, tantam in oculis ipsius invenit gratiam, ut eum post decessum præfati Cantuariensis archiepiscopi primæ Britanniarum sedi præfici procuraret, quo totam facilius ecclesiam regeret Anglicanam. Vir autem tantæ curæ periculum satis acute ponderavit, utpote qui longo usu didicerat quid sedes illa habeat oneris, quid honoris, et cum miro calleret ingenio veracissime colligebat, quod si oblatum subiret officium Dei gratiam amissurus erat aut regis. Itaque aliquandiu regi et aliis eum promoveri volentibus reluctatus est. Sed electio divina et sanctæ Cantuariensis ecclesiæ tantum prævaluit, ut apud Lundoniam ab omnibus eligeretur. Convenientibus igitur apud Cantuariam episcopis et innumera multitudine, ii° nonas Junii, die scilicet octavarum Pentecostes, [anno MCLXII.,] consecravit eum ad altare Christi Henricus Wintoniensis episcopus, eo quod tunc vacaret ecclesia Lundoniensis, et Wentanus ipsius in hoc, sicut et in ceteris sacramentalibus, ipsius vices agebat; præterea nolebant episcopi ut Eboracensis archiepiscopus eum sacraret nisi prius Cantuariensi ecclesiæ debitam faceret professionem. Missis ilico nuntiis ad papam Alexandrum, qui tunc Romanorum schisma devitans degebat in Francia, pallium et plenitudinem potestatis petiit et accepit. Consecratus autem statim veterem exuit hominem, cilicium et monachum induit, et idoneos sibi magistros instituit qui ejus corrigerent excessus. Orationi et lectioni semper erat intentus, et sic in altaris versabatur officio acsi præsentialiter in carne geri cerneret Dominicam passionem, et intuentium fidem et mores ipsa contrectatio informaret; manus suas excutiebat ab omni munere, et a domo sua sordes avaritiæ prorsus eliminabat. Erat etiam providus in consiliis, et in ventilatione causarum diligens et modestus auditor. In inter-

Joh. Salisb. V. S. Thom. cap. 4.

cap. 5.

cap. 6.

His chancellorship.

cap. 8.

He is chosen archbishop.

cap. 9.

cap. 10.

Above, vol. i. pp. 171, 172.

He changes his way of life.

Joh. Salisb. V. S. Thom. cap. 11.

Joh. Salisb. V. S. Thom. cap. 11.

rogationibus subtilis, in responsionibus promptus, justus in judiciis, et juris per omnia rectissimus executor. Religiosos viros tanta reverentia excipiebat, ut credi posset se in eis Deum vel angelos venerari. In exercenda hospitalitate sic pollebat, ut quicquid erat in facultatibus ejus commune patrimonium omnium videretur. In cibis et potibus medium tenuit; in veste preciosa, spiritu pauper; in facie læta, corde contentus; in mensa lauta penuriam eligens: omnia factus ut Christo lucrifaceret universos. Pauperum erat pater et mœrentium consolator, et prædicatio ejus tam pondere sententiarum quam puritate verborum placens erat et efficax. Hæreticos et schismaticos infatigabiliter expugnabat; et zelo justitiæ fervens, quod suum erat cuique servare nitebatur, personarum prorsus et munerum acceptione deducta. Præterea labia mendacia et linguam detrahentem semper detestabatur a primæva ætate.

His excellence as archb ishop.

Vol. i. p. 174.

Jura et dignitates ecclesiæ, quas publica sibi potestas usurpaverat, resarcire et in statum debitum revocare conatus est. Unde necessario coactus est multorum et maxime potentum animos adversum se concitare. Repetebat enim ab ipso rege dominium castelli Roffensis et turris Saltwde etiam et Hethe, terram quoque Willelmi de Ros, servitium ni fallor vii. militum et alia hujusmodi. De comite Clarensi homagium castelli de Tunebregge cum adjacenti leuga, quæ vulgo bailie[1] vocatur. Unde factum est ut animum regis adversus archiepiscopum plurimi denigrarent; et orta inter eos exinde contentio discordia diutius protracta est. Si quis autem hujusmodi causam et initium discordiæ, medium et finem nosse desiderat, illa magna scrutetur volumina quæ de eodem scripta sunt; vitam scilicet quam socius passionum ejus præter martirium magister scripsit Herebertus, et aliam quam cum miraculis multis scripsit Willelmus Cantuariensis monachus. Legat et volumen epistolarum ejus quas prior compilavit Alanus. Legat et miracula quæ vidit et conscripsit Benedictus; cum vita ipsius, quam breviter dictavit Johannes Carnotensis episcopus. Modicum etiam [si placet[2]] visitet Gervasium qui archiepiscopatus ipsius gesta breviter transcurrit et annos, sed de his alias.

He offends the courtiers by reclaiming the rights of the sec.

References to authorities for his history.

Gervase mentions his own work.

[1] Here in the margin in pencil the MS. has "Lamberurste."

[2] "si placet," in pencil in the margin.

Quarrel of Thomas with the king.

Discordia autem inter archiepiscopum et regem crevit in inmensum. Potestas enim laica in res et personas omnino pro libitu usurpabat, tacentibus episcopis et ecclesiastico jure contempto. Conatus est autem in primis rex archiepiscopum blanditiis ad suum inclinare consensum ut a cultu justitiæ deviaret. Sed Dei vir fundatus in petra nec blanditiis emolliri potuit nec minis terreri. Hanc itaque mutationem dexteræ excelsi maligna interpretatione conati sunt impii obfuscare, superstitioni ascribentes quod vitam ducebat artiorem. Zelum justitiæ crudelitatem mentiebantur; quod ecclesiæ procurabat utilitates avaritiæ attribuebant, contemptum mundani favoris venationem gloriæ esse dicebant, curialis magnificentia fingebatur elatio, quod divinitus edoctam voluntatem sequebatur in plurimis nota supercilii inurebatur, quod antecessorum metas in jure tuendo sæpe videbatur excedere, temeritatis arbitrabatur indicium, nichil jam ab eo vel dici vel fieri poterat quod non malitia malorum depravaret; adeo quidem ut regi persuaderent, quod, si archiepiscopi potestas procederet, regia dignitas proculdubio deperiret.

Joh. Salisb. V. S. Thom. cap. 12.

cap. 13.

Two bishops consecrated by Thomas.

Duos interea sacravit episcopos in ecclesia Cantuariensi, Rogerum scilicet Wigorniensem, et Robertum Herefordensem. De jure ergo ecclesiastico conservando vel conterendo inter archiepiscopum et regem,

Councils of Clarendon and Northampton.

primo apud Westmonasterium, deinde apud Clarendoniam, postremo apud Northamtoniam sermo gravis et plenus minarum protractus est, et instigante diabolo magis ac magis augebatur indies, nam rex sibi consuetudines conservari volebat avitas, et adhuc episcopi cum archiepiscopo suo stabant inmobiles, nec aliquam facere volebant promissionem nisi salvo ordine suo. Nitebantur ergo plurimi subplantare virum Dei. Sed hostes familiares pessime perurgebant. Tractus est tandem ad consensum. Sed cum hujusmodi concessionis peteretur et scriptum, restitit archiepiscopus, cirographo tamen prävitatum penes se retento. Insurgit igitur in eum rex et curia regalis, et perjurum eum appellant episcopi; adeoque crudelis desævit malitia, ut de membrorum detruncatione vel de vitæ periculo plurimi formidarent. Sed cum omnes opprimerentur, Cantuariensis ecclesia ipsum magis angebat, cujus potestati, honori et utilitati plurimum derogabatur. Sed cum eum curiales in causa pecuniaria

cap. 14.

Troubles of the archbishop.

cap. 16.

Joh.Salisb. V.S.Thom. cap. 17. condempnarent et alias intorquerent calumpnias, et in eum etiam dampnationis judicium proferre decrevissent, sumpto crucis vexillo publici juris invocavit auxilium et appellavit, et a funesta curia egressus, et proditor conclamatus, mutato habitu nocte recessit, et ad Sandwicum post aliquot dies perveniens a duobus tantum presbyteris in cimba parvula transvectus est [anno MCLXIV.,] et ad Sanctum pervenit Bertinum. Actus ergo in exilium Christi confessor, a domino papa Alexandro Senonis honorifice susceptus est, et ab eo in monasterio Pontiniacensi commendatus est. Sed rex Anglorum episcopos et proceres suos, et eos præcipue quos archiepiscopi magis noverat adversarios, ad dominum papam destinavit, multa promittens, plurima dans, petiit ut ad dirimendam causam in Angliam legati mitterentur omni appellatione remota. Sed cum se in hac petitione recèuntibus nuntiis didicisset fuisse repulsum, ecclesiam et omnia bona archiepiscopi et suorum præcepit confiscari. Et quod in nullius historiæ serie legitur, totam cognationem ejus et omnes qui eum familiaritate aut quovis titulo contingebant proscriptos addixit exilio, sine delectu dignitatis aut ordinis, conditionis aut fortunæ, ætatis aut sexus. Nam mulieres in puerperio decubantes et parvuli vagientes in cunis, in exilium acti sunt. Processit ulterius furor inmanis et piis auribus horrenda crudelitas. Cum enim catholica etiam pro hæreticis et schismaticis et perfidis Judæis orat ecclesia, prohibitum est ne quis eum vel orationum suffragiis adjuvaret. Ministri quoque publicæ potestatis omnes adultos jurare cogebant, quod Pontiniacum peterent, ut vel sic archiepiscopum contristarent. Ibi enim se vir sanctus diu jejuniis et orationibus maceravit, orans jugiter pro ecclesia, pro rege et regno Anglorum, donec eum inde rex per abbates Cistercienses, qui de terra sua ad capitulum generale convenerant, proturbare curavit. Sed antequam inde progrederetur, cœlitus ei ostensum est quod ad ecclesiam suam rediturus esset cum gloria, et per martirii palmam migraturus ad Dominum. Nolens autem ut occasione sui Pontiniacensibus vel aliis inmineret dispendium, sponte discessit et ad Francorum regem Lodowicum se contulit, qui eum reverenter excipiens, donec pax reformaretur humanissime necessaria ministravit.

His appeal at Northampton, and subsequent flight.

cap. 18.

(Vol. i. p. 190.)

cap. 19.

Negotiations with the pope.

Persecution of the archbishop's kinsfolk,

He leaves Pontigny.

Convenerunt autem reges nunc apud Montem Mirabilem, nunc apud Montem Martyrum, de pace sua colloquentes, et rex Franciæ nisus est, ut inter regem

Meetings of the kings.

Attempt at appeal defeated.

Angliæ et archiepiscopum pacem reformaret. Verum quia honorem Dei et ordinis sui reticere non voluit, discordes abinvicem recesserunt. Convocati sunt ilico apud Lundoniam præsules et prælati et proceres, ut contra mandata archiepiscopi et papæ Alexandri omnes appellarent. Sed et monachi Cantuarienses ad idem sunt evocati. Sed miseratione divina actum est ne ab eis aliqua fieret appellatio. Procuratum est etiam ut abjurata papæ Alexandri obedientia in partem schismatis tota Anglia transferretur.

Intervention of the pope.

Misertus autem Anglicanæ ecclesiæ desolationem Willelmus episcopus Senonensis ex assensu regis Francorum sedem apostolicam petiit, et a Romana ecclesia impetravit, ut rex Anglorum omni appellatione cessante subiceretur anathemati, et regnum interdicto, nisi pax ecclesiæ Cantuariensi redderetur. Interim procurantibus his qui ecclesiæ pacem oderant, Rogerus Eboracensis archiepiscopus in provincia Cantuariensi post prohibitionem, contra dignitatem ecclesiæ Cantuariensis et antiquam consuetudinem, Henricum filium regis coronare præsumpsit, astantibus sibi suffraganeis nec protestantibus jus Cantuariensis ecclesiæ. Multiplicatis ergo injuriis, et perversis hominibus patientia Christi semper abutentibus magis ac magis, in regem et suos multiplex et certa et cita comminatio procedebat. Instabatque peremptorius dies ut sententia ulterius differri non posset. Artatus itaque rex severitate canonica tandem adquievit, ut pax Anglicanæ ecclesiæ reformaretur. Sic itaque rex archiepiscopo gratulabundus occurrit, sic eum jocunde allocutus est acsi ante nichil rancoris habuisset. Verumtamen pacis osculum eidem nolebat impendere. Quem cum rex secum vellet abducere ut pax inita nulli veniret in dubium, "Ingratus," inquit archiepiscopus, "videbor si benefactoribus meis saltem non vale-" dixero." Archiepiscopus igitur reditum paravit in Angliam, et cum literis regis proprios nuntios misit qui archiepiscopum susciperent et venientibus necessaria præpararent. Hæc audientes summi adversarii ejus in occursum ejus properaverunt ad mare, ubi, cum archiepiscopo pararent insidias, ex mandato papæ Alexandri Eboracensis archiepiscopus ab officio episcopali suspensus est. Gilebertus vero Lundoniensis et Gocelinus Saresberiensis in sententiam anathematis revocati sunt. Quæ severitas in Sancti

Joh.Salisb. V.S.Thom. cap. 19.

cap. 20.

Coronation of the young Henry.

Above, vol. 1. p. 220.

Reconciliation of the king and archbishop.

Joh.Salisb. V.S.Thom. cap. 21.

Joh. Salisb. V.S.Thom. cap. 21. Thomæ ingressu publicata regem amplius exacerbavit, et linguas toxicatas detrahentium efficaciores reddidit ad nocendum. Iterum ergo dampnis, iterum atrocioribus injuriis supra modum et numerum athleta Christi affectus est, et dicto publico prohibitus ecclesiæ suæ septa exire. Quisquis ei vel alicui suorum faciem hilarem prætendebat hostis publicus censebatur. Ipse vero, Cantuariam veniens, cum ingenti gaudio et imbre lacrimarum a filiis suis ejusdem ecclesiæ monachis in osculo pacis susceptus est, et sollennitatem Dominicæ Nativitatis ibidem cum gaudio celebravit. Quinta vero Natalitii die, quæ feria tertia fuit, venerunt aulici quatuor cum archiepiscopo loqui cupientes, ut vel sic ipsius infirmiora viderent; Reginaldus scilicet filius Ursi, Hugo de Morvilla, Willelmus de Traci, et Ricardus Brito. Hii post varios verborum anfractus minas intorquent, et demum exilientes continuo exierunt in curtem, et sub moro ramosa loricis superindutas vestes abiciunt, et cum hiis quos de provincia vocaverant, in palatium archiepiscopi redierunt. Ille autem non hortatu, non prece, non lacrimis suorum loco moveri poterat, donec de vespertina sinaxi in ecclesia decantanda suggerentes vim inferrent et propellerent reluctantem. Inde pedetentim et lento gressu progressus est tanquam ultroneus mortem expectaret. Denique ingressus ecclesiam, substitit in limine; "Quidnam," inquiens, "metuit "gens ista?" Tumultuantibus interim clericis: "Abite," inquit, "pusillanimes. Sinite miseros et cæcos delirare. Præci- "pimus in virtute obedientiæ, ne hostium occludatis." Adhuc eo loquente, ecce lictores perscrutato pontificis palatio conglobati per claustra ruunt, ex quibus tres in lævis secures, unus bipennem vel bis-acutam deferebat, omnes vero in dextris strictos gladios vibrabant. Postquam igitur patens hostium irruperunt, divisi sunt abinvicem; Ursides dextram partem, tres alii sinistram occupant. Jam archiepiscopus aliquot gradus ascenderat, et Ursides irruens quærit a quodam quem offendit, "Ubi est archiepiscopus?" Quod audiens ille, reversus a gradu cum levi motu capitis primus omnium respondit, "En "ego, Reginalde, Reginalde, multa tibi contuli beneficia, et "nunc ingrederis armatus ad me?" "Scies," ait. "Tune es "ille regis proditor?" et prendens pallium, "Huc abcedes; pilleumque mucrone decussit. "Non," inquit, "proditor "sum, nec egrediar, vir abhominabilis," palliique sui laci-

Renewal of troubles.

Arrival of the four knights at Canterbury.

W. Cant. V.S.Thom. lib. ii. cap. 38.

cap. 39.

The archbishop's firmness.

cap. 40.

cap. 41.

He is attacked by the knights.

The martyrdom of the archbishop.

niam de manu militis excussit. Ergo subintonat, "Fuge." Subjunxit, "Non fugiam, hic tuam explebis malitiam." Hiis dictis, sicarius resiliit percussurus. Interea tres alii insurgunt insultantes, "Nunc morieris." "Si caput," inquit, "meum quæritis, prohibeo sub interminatione anathematis "ne cuiquam ex meis noceatis. Mortem libens amplec- "tor, dummodo ecclesia in sanguine meo libertatem con- "sequatur et pacem." Dixit, caputque protensum ferientibus coaptavit. Accelerans autem Ursides prosiluit, et toto conamine suo capiti protenso vulnus incussit, exclamavitque tanquam devicto hoste triumphans, "Percutite, percutite." Itaque ministro confusionis instigati carnifices, in vulnere vulnera congerentes, cerebrum excusserunt; unus autem ex carnificibus jam cadentem vel jacentem martyrem prosecutus, lapideo pavimento mucronem incussit, sed, acie dissiliente, redierunt per claustrum dicentes, "Regales milites, eamus, mortuus est:" et sic omnia quæ in domibus pontificis invenerant rapuerunt. Mirumque dictu, nunc a pravis hominibus vivens, loquens, in pedibus stans, regis proditor appellatus est; prostratus vero sed effuso cerebro et adhuc spirans, sanctus Thomas invocatus est. Passus est autem beatus martyr anno patriarchatus sui ix°, iv° kalendas Januarii, feria iii^tia dum monachi vesperas cantarent [anno Domini M°C° LXX°]. Cujus corpus exanime in feretro positum ante altare Christi delatum est. Die vero crastina in criptam a fratribus portatum, in sarcofago marmoreo positum est: et ut verum fatear, quod oculis meis vidi et manibus attrectavi, habet ad carnem cilicium, deinde staminiam, desuper cucullam nigram, deinde albam in qua sacratus est; tunicam quoque et dalmaticam, casulam, pallium et mitram. Inferius vero, femoralia habet cilicina, desuper linea, caligas laneas, et sandalia.

W. Cant. V.S.Thom. lib. ii., cap. 41.

Bened. Fr. 5.

His burial, and the state of his body and dress.

Above, vol. i. p. 228.

Further reference to authorities.

Si quis vero de eodem martyre ut decet ampliora nosse desiderat, legat libros vel scriptores quos superius nominavi, videlicet Herebertum, Johannem, Willelmum, Benedictum, Gervasium, et ejusdem Sancti epistolas

non omittat. Plures forsitan de eodem martyre plurima scripserunt, sed nec dum omnia quæ de eo sunt potuerunt explanare. Vacavit autem ecclesia Cantuariensis post martyrium ejus annis duobus et mensibus quinque. Sed quod ipse viveret in Christo, crebrescentibus miraculis in universo mundo declaratum est. Cui miseratione divina, ad electionem monachorum Cantuariensis ecclesiæ, assensu quoque regis et episcoporum, prior Dovorensis successit, Vacancy after the martyrdom.

De Ricardo archiepiscopo.

Ricardus nomine, qui ab ineunte ætate in ecclesia Cantuariensi monachicum gesserat habitum. Qui cum esset de Normannia natus, artium liberalium scholas egressus, in ecclesia Cantuariensi susceptus, sub regulari disciplina satis modeste simul et honeste conversatus est. Processu temporis Theodbaldi archiepiscopi capellanus effectus est; una cum beato Thoma eidem sedulo ministravit. Bonis siquidem moribus et affabilitate qua præditus erat adeo gratiosus effectus est, ut omnium fere præterquam invidorum oculis placeret, et prior Dovorensis efficeretur. Deinde in archiepiscopum assumptus, multo sed injusto labore fatigatus est. Nam cum electione solenniter apud Lundonias facta Cantuariam venisset, et ad ejus consecrationem omnia parata fuissent, allatæ sunt in medium literæ regis junioris, inhibentes sub appellatione sedis apostolicæ, ne quis eum vel alium in archiepiscopum promoveret sine suo assensu qui regni gestabat coronam. Trepidantes igitur episcopi discesserunt abinvicem, et Ricardus Cantuariensis electus Romam profectus est. Qui post varias adversariorum obtrectationes a domino papa Alexandro consecratus est, et pallium suscepit et totius Angliæ primatum. Quem etiam papa legatum et privilegiatum remisit in Angliam. Reversus itaque Ricardus archiepiscopus, totius Angliæ primas et apostolicæ sedis

Richard prior of Dover succeeds.

His virtues and promotion.

Delay of his consecration.

Above, vol. i. p. 245.

p. 247.

He is consecrated by the pope.

p. 251.

List of bishops consecrated by Richard.

legatus, a conventu Cantuariensis ecclesiæ, clero et populo, honorifice susceptus est. Die crastina sacravit ibidem episcopos iv., Ricardum scilicet Wintoniensem, Robertum Herefordensem, Gaufridum Heliensem, Johannem Cicestrensem. Above, vol. i. p. 251.

Sacravit etiam diversis temporibus et locis Reginaldum Bathoniensem, Adam Sancti Asaph, Gerardum Coventrensem, Johannem Norwicensem, Guidonem Bangornensem, Baldewinum Wigorniensem, Galerannum Roffensem, Walterum Lincolniensem, Johannem Sancti Asaph. Johannem quoque benedixit abbatem de Boxeleia, et Guerricum de Fauresham. Archiepiscopus Ricardus cum ad preces regis Angliæ in partibus ageret transmarinis, Gilebertus Lundoniensis episcopus sacravit, in ecclesia Cantuariensi, Petrum Menevensis ecclesiæ electum, qui ecclesiæ Cantuariensi et archiepiscopo Ricardo debitam fecit professionem.

Council celebrated at Westminster in 1175.

Idem archiepiscopus apud Westmonasterium memoria dignum celebravit concilium, et post sermonem, quem facunde sententiis plenum expressit, xviii. capitula promulgavit. In hoc concilio Godefridus episcopus Sancti Asaph per annulum suum resignavit episcopatum. Deposuit etiam certis ex causis Willelmum abbatem de Burgo, et eidem ex assensu regis supposuit cancellarium suum Benedictum. Cum autem Hugutio legatus ad vocationem regis Angliæ veniret in Angliam, et ad celebrandum concilium episcopos et abbates Angliæ convocasset, accurrit Rogerus Eboracensis archiepiscopus, et ipsius legati dexteram optinere voluit ut archiepiscopum Cantuariensem a debita repelleret sessione. Sed advolantes ecclesiæ Cantuariensis suffraganei, Rogerum a sede deiciunt, cædunt et scindunt, et a concilio penitus eiciunt. Unde cum indignans legatus abiret, archiepiscopus Ricardus, pro se et diocesi tota, sedem appellavit apostolicam, et sic Hugutionis evanuit legatio. Archiepiscopus Ricardus, expulsis clericis secularibus de ecclesia Sanctæ Crucis de Waltham de mandato regis, clericos ibidem insti- Above, vol. i. p. 251.

Council under Ugucione in 1176.

p. 258.

tuit regulares. Mortuo autem Waltero Roffensi episcopo, archiepiscopus episcopatum cepit in manus, et ad velle suum dedit episcopatum cuidam clerico suo Galeranno, et sacravit eum in partibus transmarinis; unde cum Cantuariensis murmuraret conventus, præcipiente Ricardo archiepiscopo, Galerannus venit Cantuariam, et præsente conventu in capitulo super iv. Evangelia Cantuariensi ecclesiæ fidem juravit observandam, et deinde ad altare Christi debitam fecit professionem, quam super altare posuit, et ab eodem baculum pastoralem et mitram suscepit. The obedience of the bishop of Rochester enforced.

Verum ne Ricardus archiepiscopus nimia plus debito gauderet prosperitate, suscitavit ei inimicus adversarium, Rogerum scilicet electum Sancti Augustini. Qui cum post duos electionis annos ab archiepiscopo peteret benedictionem, sed debitam refutaret facere professionem, Romam petiit, et ab Alexandro papa benedictionem accepit, salva tamen ut dixit et scripsit Cantuariensis ecclesiæ dignitate; mitra quoque decoratus et annulo Cantuariam rediit. Quarrel of the abbot of S. Augustine's.

Ricardus autem archiepiscopus primo electionis suæ anno omnes ecclesias de villis monachorum Cantuariensium eisdem restituit, quas confessus est in audientia multorum de jure et donatione eorum fuisse. Verumptamen, quia restitutio illa per detractiones clericorum stabilis esse non poterat, ad elemosinam instaurandam quatuor reddidit ecclesias et confirmavit: ecclesiam scilicet de Muneketune, ecclesiam de Estreia, ecclesiam de Mapeham cum capellis et pertinentiis suis, ecclesiam quoque de Einesford, quam confessus est in audientia multorum, quod Willelmus dominus ejusdem fundi dederat conventui Cantuariensi; exenia quoque reddidit conventui quæ de quibusdam villis monachorum solebant sed injuste archiepiscopo deferri. Rexit autem prædictus archiepiscopus Ricardus ecclesiam Cantuariensem in mansuetudine bona annis x. mensibus viii., et adversa valetudine tactus, apud Halinges Richard's dealings with the convent of Christ church.

Death of Richard, Feb. 18, 1184.

decidit in lectum et obiit: cujus corpus Cantuariam delatum in ecclesia Christi in oratorio beatæ Mariæ xii° kalendas Martii honorifice sepultum est. Cui post menses x. successit

De Baldewino archiepiscopo.

Succession of Baldwin.

Baldewinus Wigorniensis episcopus. Sed quid de isto dicam Baldewino? Proposui et promisi de regibus et archiepiscopis prospera dicere, et bona quæ Cantuariensi ecclesiæ fecerunt lectoribus aliqua nuntiare. Sed cum facta Baldewini video, non bona sed mala multa referre compellor invitus. In Exonia ex infimo genere natus, litteris sæcularibus et sacris

His early life and promotions.

eruditus est, et in omni honestate conversatus est. Deinde cum bonis polleret moribus, per episcopum Exoniensem Bartholomæum archidiaconus ibidem effectus est. Sed cum ad altiora tenderet gressum, omnia mundana reliquit, et ordinis Cisterciensis habitum suscepit in cœnobio Fordensi, et post annos paucos abbas ibidem effectus est. Deinde post obitum Rogeri Wigorniensis episcopi Baldewinus electus est; et cum post decessum bonæ memoriæ Ricardi archi-

Discussion previous to his election.

episcopi Cantuariensis ecclesia viduata pastore careret, mota quæstione de pastore substituendo in præsentia regis, post multas fatigationes monachi Cantuarienses regi nominaverunt virum justum et bonum, Petrum Menevensem episcopum. Annuit rex. Verumtamen ad præsens dilatum est negotium, et iterum apud Lundonias redierunt in id ipsum. Episcopi vero per seipsos subito elegerunt Baldewinum Wigorniensem

He is elected by the monks at the king's request.

episcopum, et monachi Cantuariam redierunt. Subsecutus est eos rex, et in capitulo flexis genibus, et lacrimantibus oculis conventum precatus est, ut præfatum susciperet electum, sic tamen ut episcoporum penitus cassaretur electio, et conventus de novo suam faceret electionem. Petitio regis exaudita est, et omnes

Lundonias redierunt. Electione episcoporum denique cassata, Baldewinus a monachis electus est. Missis itaque nuntiis ad curiam Romanam, Urbanus papa ex assensu fratrum monachorum electionem confirmavit, et eidem electo pallium misit. Baldewinus igitur, Cantuariam veniens, cum honore debito a monachis susceptus est et intronizatus, de quo pacis et tranquillitatis tanta spes habita est, ut sanctorum prædecessorum suorum concivis et socius fore putaretur. Dicebat enim fratribus inter cetera in sermone facundo, "Hoc est primum, fratres, et summum in "desideriis meis, ut unum simus in Domino; vobis "enim debeo quicquid valeo. Sed et corpus et "animam meam vobis teneor impendere."

Pope Urban sends the pall.

Baldwin's hopeful beginnings.

Sed cum de eodem tantæ religionis et gratiæ fulgerent præconia, quasi redempturus esset Israel, a clericis seductus, in primis sanctitatis operibus a sanctuario Domini incipiens, ecclesiam Christi Cantuariæ quibusdam spoliavit exeniis, quæ de villis monachorum solebant eisdem ab antiquo deferri. Deinde nescientibus monachis, missis clanculo clericis, pastui pauperum et orphanorum assignatas invasit ecclesias; verum, cum omnia subripere cogitaret, appellatio interposita est. Ipse autem, appellationi non deferens, aliquas monachorum villas invasit, et mirati sunt universi. Tamen elaboratum est a quibusdam qui Cantuariæ convenerant, ut archiepiscopus monachis restitueret ablata, et ipsi jam factæ renuntiarent appellationi. Archiepiscopus igitur villas quidem restituit, sed ecclesias clericis suis dedit et exenia sibi retinuit. Misit interea nuntium ad papam Urbanum, petens ut jam datas confirmaret ecclesias, et novæ construendæ basilicæ apostolicam daret auctoritatem, quam dixit in curia clericus idem Sanctum Thomam inchoasse. Optinuit nuntius et rediit, et Baldewinus, jam effrænis effectus, non solum ecclesias et oblationes fidelium auferre, sed et totum statum et tranquil-

He takes away the customary presents of the monks, and seizes their churches and manors.

He applies for leave to build a great church.

Attempt of the king and bishops to get rid of the cathedral monachism.

litatem Cantuariensis ecclesiæ subvertere cogitabat. Hæc audiens rex de facili consensit. Assentiunt episcopi, fideque interposita vel juramento firmatum est, ut omnes episcopi qui monachos habebant cathedrales ecclesias facerent de clericis sæcularibus conventuales, eisque monachorum cum decimis darent et ecclesias. Audiens hoc conventus Cantuariensis, nec mirum, admiratus est, et unicum oppressorum opposuit remedium, et ad sedem apostolicam appellatum est. Relata sunt hæc in curia, et Urbanus papa ex assensu fratrum semel et secundo et tertio operis illius inhibuit executionem, et per Angliam institutam cassavit fraternitatem.

Urban forbids the design.

Baldwin persists and blockades the monastery.

Baldewinus autem nichilominus desistere noluit, sed quingentorum pedum jaciens fundamentum, priorem et fratres qui appellaverant suspendit, et redditus debitos solvi prohibuit. Januas etiam monachorum præcepit observari, et ne quis egrederetur inhibuit, et deinde omnes villas monachorum occupavit. Scripsit iterum Urbanus archiepiscopo, præcipiens ut monachis omnia restitueret ablata, et opus inchoatum et locum maledictum pronuntiavit et prophanum, et omnes qui ibidem celebraverant suspendit. Ipse vero contempnens omnia, quod in capella fuerat ligneum factum est lapideum; et ut omnes clerici sui ibidem domos mansionarias citissime fabricarent præcepit, et sic apud Dovoriam transfretavit. Agente autem rege, duobus monachis qui ad regem missi fuerant villas restituit, per litteras clausas suis insinuans ministris, quod ea conditione prædictam fecerat restitutionem ut de illo villas tenerent, et singularem ei non conventui redderent rationem. Obstupescunt ad hoc monachi, et omnia respuunt, magisque volunt panem cotidianum mendicare quam ecclesiam Cantuariensem tantæ subjicere servituti.

Urban threatens and Baldwin persists.

The pretended restoration of the conventual administration.

Obiit interea Urbanus papa, et Gregorius archiepiscopi patronus papatum suscepit. Hic ecclesiarum prælatis et subditis indulsit, ut omnes litteræ Urbani

papæ, a tribus mensibus ante obitum ipsius traditæ, eandem firmitatem haberent acsi adhuc viveret. Causam vero Cantuariensis ecclesiæ ab hac excepit pietate, ut quæ majori indigebat solatio majorem haberet desolationem. Unde Baldewinus gaudens effectus in Angliam properavit et applicuit apud Dovoriam. Misit ilico conventus monachos duos qui eum de transmarinis venientem salutarent, et debitam offerrent processionem. Quos statim per nuntios antequam ad eum possent accedere denuntiavit excommunicatos, equos abstulit, et ad Cantuariam pedites redire coegit, subpriorem et ei consentientes per totam provinciam denuntiari fecit excommunicatos, et omnia quæcumque monachi habebant extra portam eis [abstulit]; et, quia porta contra raptores hujusmodi clausa fuit, murus curiæ ligonibus perforatus est; et, curia eorum cum officinis omnibus capta, cibaria quoque conventus hospitum et infirmorum asportata sunt, et servientes jurare compulsi sunt, ut, si quem monachum exire viderent, illum apprehenderent vel clamore notarent. Servientes et clerici in curia vel cimiterio capti sunt et verberati, et in carcerem trusi. Monachi ad eum missi abducti sunt, et unus in atrio ecclesiæ captus, ligatus, abductus est et incarceratus, afflictus est, ut in triduo post reditum spiritum exhalaret. Omnes etiam qui quovis titulo monachos contingebant, regis et archiepiscopi proditores appellati sunt. Nocte et die vallati sunt multitudine armatorum, ut putarent se monachi in ecclesia vel claustro detruncandos; sed nec cibum capere nec sompnum carpere secure valebant: et, ut breviter mala dicantur quæ nimis longa fuerunt, a primo ingressu Baldewini vix dies paucos habuere quietos; et, cum monachi debita victualia non haberent, propter tot et tantas enormitates ecclesia Cantuariensis a divinis suspensa est.

Vol. i. p. 392.

vol. i. p. 401.

Action of pope Gregory VIII.

Actual siege of the convent.

Cruel oppression of the monks.

Gregorius papa interim obiit, et Clemens successit, et archiepiscopi sensus inmutatus est. Cui post modicum papa Clemens scripsit secundum formam Urbani

Relief on the death of pope Gregory.

Clement III. reiterates the prohitions of Urban III.

præcipiens ut opus inchoatum destrueret, monachis etiam restitueret ablata, et de cetero ab eorum gravamine cessaret; invasores etiam curiæ eorum excommunicati sunt. Obiit interea prior Honorius apud Romam, et socii ejus quinque, Hostiensis etiam episcopus, et Radulfus cardinalis, quos ad dirimendam causam papa Clemens mittere volebat in Angliam; et sic ecclesia Cantuariensis soli Deo relicta est. Conventus autem, licet in egestate plurima constitutus, firmiter in primo

Patience and endurance of the convent.

perseveravit proposito, semper paratus pro libertate ecclesiæ contumelias et terrores, opprobria hominum et malicias sustinere, vel mortem, vel quicquid humana vel diabolica posset excogitare malicia. Statimque fratres iiii. miserunt ad curiam.

Interea reges et principes, archiepiscopus Baldewinus et episcopi plures, acceperunt cruces ut irent in Jerusalem. Sed, orta gravissima discordia inter regem

Death of Henry II.

Franciæ et regem Angliæ et filios ipsius, obiit rex Henricus, cujus procuratione Cantuariensis ecclesia adeo vexata est. Cui successit in regnum Ricardus filius ejus, quem apud Westmonasterium sacravit et coronavit archiepiscopus Baldewinus. Verum ne aliqua fieret perturbatio pro Cantuariensi ecclesia in coronatione illa,

Pretended restoration; and renewal of the strugg.e.

callide procuratum est, ut archiepiscopus restitueret monachis curiam cum officinis, villas et redditus, cum ea quam habuerant libertate; ecclesias autem et exenia non reddidit, et contra morem ecclesiæ Rogerum quendam proditorem, absente conventu, nominavit priorem. Quod cum contradicerent monachi, iterum dampnis et contumeliis afflicti sunt, et possessionibus spoliati: unde postmodum in præsentiam regis vocati, expositis in audientia multorum gravaminibus illatis, compulsi sunt ut cartas ecclesiæ proferrent in medium, ab

Threats of king Richard.

æmulis suis, videlicet episcopis, judicandas. Sed cum monachi nec hoc absque convenientia conventus facere non valerent, exiliit rex et iratus juravit, quod nec unus ex eis in ecclesia remaneret. Verumptamen in

proximo cum archiepiscopis, episcopis, et abbatibus, et proceribus multis rex venit Cantuariam, et post multos variosque sermones hoc tandem elaboratum est, ut archiepiscopus monachis restitueret ablata, capellam incultam dimitteret vel penitus dissiparet, clericorum ædificia deponeret, et adinvicem illatas remitterent injurias. Rogerus etiam a prioratu depositus est.

Richard visits Canterbury and enforces a compromise.

Latebat interim apud Dovoriam Johannes legatus, qui ad restituendam ecclesiæ pacem missus erat in Angliam. Venit igitur Cantuariam, scilicet a rege vocatus, et a monachis honorifice susceptus est. Sed ad pacem illam faciendam vel jam factam vocatus, neque cum monachis nisi valde secretum habere potuit colloquium, nec eisdem in tam arduo negotio necessarium scivit dare consilium. In crastino autem, non ut legatus sed simpliciter, Dovoriam profectus est, et citissime post regem transfretavit.

Visit of the legate John of Anagni.

Archiepiscopus autem, a suo non desistens proposito, Lundoniam adiit, et, ne nil ageretur, apud Lamhee in planitie campi tentoria fixit, et præcepit ibidem lapideam fieri capellam, et ut clerici ibidem mansiones congruas fabricarent. Archiepiscopus sacravit apud Lamhee episcopos duos, Ricardum Lundoniensem, et Willelmum Heliensem. Diversis vero temporibus et locis sacravit istos: Gilebertum Roffensem, cui eundem dedit episcopatum. Willelmum etiam sacravit Landavensem, Johannem Exoniensem, Willelmum Wigorniensem, Hugonem Lincolniensem, Reinerum Sancti Asaph, Willelmum Herefordensem, Hugonem Coventrensem, Godefridum Wintoniensem, Hubertum Saresberiensem. Dionisium quoque benedixit abbatem de Boxleia, et Algarum de Fauresham, et Johannem de Cumbwella.

Baldwin begins to build at Lambeth and consecrates bishops there.

Other bishops consecrated by him.

Archiepiscopus Baldewinus transfretaturus Cantuariam venit, baculum et peram in ecclesia Christi suscepit; ultimumque valedicens monachis et Angliæ peregre profectus est, et tandem ad civitatem pervenit Accon. Ubi parum proficiens, sed indies deficiens, de-

He bids farewell and goes to Palestine.

Baldwin's death.

cidit in ægritudinem qua et mortuus est. Rexit ecclesiam Cantuariensem, sicut supradictum est, annis v., mensibus xi., et in obsidione civitatis Accon vitam finivit, et ibidem sepultus est. Cujus vestimenta capellæ Cantuariam allata sunt. Dimiserat autem in ecclesia Cantuariensi casulam unam auro paratam, dalmaticam et tunicam auro textam, et cappas duas. Hæc de Baldewini archiepiscopi factis pauca perstrinxi, abbrevians mala quæ nimis prolixa fuerunt. Si quis de eodem viro ampliora desiderat, scripta supradicti percurrat Gervasii, et inveniet quæ quærebat. Vacavit ecclesia Cantuariensis post obitum ipsius annis ii. et mensibus vii. Obiit interea papa Clemens, et Cælestinus successit, cujus de mandato capella de Hakintonia funditus eversa est, et quicquid ob id a Baldewino factum est ab eodem papa dampnatum. Erat autem in diebus istis vir venerabilis

His vestments left at Canterbury.

Celetine III. annuls Baldwin's foundation.

De Huberto archiepiscopo.

Succession of Hubert.

Hubertus Sarisberiensis episcopus, apud Accon in omnium oculis gratiosus, et in re militari adeo magnificus, ut etiam regi Ricardo esset admirandus. Erat enim statura procerus, consilio providus, ingenio callens, licet non eloquio pollens. Cum præfecto quondam Angliæ Randulfo de Glanvilla quodammodo regnum Angliæ regebat, eo quod ipsius maxime consilio idem Randulfus frueretur. Regni itaque negotiis intentus, humana magis quam divina curabat, et omnia regni novit jura, et ecclesiæ Cantuariensis conventum in oppressione Baldewini ex animo diligere videbatur. Eboracensis ecclesiæ decanus effectus est, et postmodum ad Saresberiensem ecclesiam vocatus, episcopus sacratus est. Inde cum rege Ricardo et Baldewino archiepiscopo innumeraque nobilium turba peregre profectus, ipsum Baldewinum archiepiscopum post obitum sepelivit. Capta vero civitate Accon, cum infecto pro quo venerant negotio digrederentur, rex Angliæ in

His experience as an administrator.

His promotions.

His pilgrimage.

Alemannia captus est, et Anglia tota pro redemptione regis gravissime vexata est. Prædictus enim episcopus a rege Ricardo, artissimæ custodiæ mancipato, ad expedienda regis et regni negotia in Angliam missus, adeo splendide, diserte, seduloque, tum ad monachos Cantuarienses quos primo allocutus est, tum ad omnes ecclesias et populum Angliæ regias expressit necessitates, ut tota perturbatio quæ in Anglia orta est pacificaretur in brevi, et ut rex ipse post annum tantis redimeretur ærumnis. Verumptamen, antequam rediret in Angliam, conventui scripsit Cantuariensi pro episcopo Saresberiensi, ut eum in patrem eligerent et pastorem. Gaudens ilico conventus ad hæc, cum multas pro aliis habuissent potentum supplicationes, spretis omnibus et invocata Spiritus Sancti gratia; præfatum Hubertum Saresberiensem episcopum in capitulo Cantuariensi elegerunt, et in crastino apud Lundoniam episcopis Angliæ suum præsentaverunt electum per manum Gaufridi prioris. Missis igitur nuntiis ad curiam, Cælestinus papa confirmavit ejus electionem, et pallium destinavit, et in Anglia constituit legatum, et eidem confirmavit primatum.

He collects money for Richard's ransom.

He is elected to Canterbury.

Archiepiscopus, Cantuariam veniens, honore debito a conventu susceptus est et intronizatus. Cujus in ingressu Cantuariensis ecclesia tempora prima videbatur habere tranquilla. In cujus præsentia cum apud Lundoniam Eboracensis archiepiscopus in conventu episcoporum crucem suam sibi præferri juberet, ab episcopis ilico repulsus est, crucem abscondit et recessit. Rex autem Ricardus a diutina custodia liberatus in Angliam reversus est, et, a conventu Cantuariensi cum honore receptus, de communi consilio apud Wintoniam coronatus est ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo. Tantaque pax et dilectio erat inter regem et archiepiscopum, tanta devotio utriusque ad conventum, ut idem velle, idem nolle, unitatis vinculum esse videretur. Vidit hæc et invidit hostis antiquus: et ad clericorum instantiam

He thwarts the archbishop of York.

He crowns Richard at Winchester.

He revives the design of Baldwin.

consummare volebat archiepiscopus capellam quam apud Lamhee inchoaverat Baldewinus in diminutionem Cantuariensis ecclesiæ; quo tamen facilius monachorum flecteret animos virgultum suum ecclesiæ proximum succindere jussit, et sic decenter atrium ecclesiæ ampliavit. Monachos præterea in ecclesiam Coventrensem restituit, quos Hugo Coventrensis episcopus fugaverat. Cum autem primo per nuntios, deinde per se, conventum alloqueretur de consummanda ecclesia de Lamhee, admirans conventus multotiens ad pedes archiepiscopi corruit, lacrimis et ejulatibus archiepiscopo supplicans ut a tam nocivo desisteret proposito. Repetita sunt hæc frequenter apud Cantuariam, et

The subject is referred to Innocent III.

tandem relata sunt hæc omnia de consensu partium ad Innocentium papam, qui Cælestino successit. Qui cum in causa Cantuariensis ecclesiæ plantaria perversitatum et tribulationum cerneret succrescere si opus procederet inchoatum, communicato cum fratribus consilio, in præfatam capellam de Lamhee dampnationis dedit sententiam, scribens archiepiscopo et episcopis ut dirueretur; unde commotus admodum archiepiscopus, per se ipsum, per alios, hoc agere nisus est, ut de consensu conventus ad dominum papam iterum fieret relatio, ut vel sic de capella diruenda fieret dilatio. Dicebat enim eum in data sententia non modice circumventum fuisse. Quibus cum non consentiret con-

Interference of the king in the dispute.

ventus, litteras comminatorias regis per manus præfecti Angliæ susceperunt, et possessionibus suis spoliati sunt. Præterea scripsit rex domino papæ pro archiepiscopo; scripserunt episcopi et, nequius ceteris, abbates ordinis Cisterciensis, et abbates alii penitus non tacuerunt. Post modicum vero monachi Cantuarienses per archiepiscopum sua receperunt, ne accusaretur in curia de invasione; sed inhibitum est in proximo per comitatus Angliæ voce regia, ne quis hominum monachis Cantuariensibus aurum commodaret vel argentum. Deinde possessionibus suis spoliati sunt, ne de suo quicquam

haberent vel alieno. Emanavit etiam edictum per litteras regis, ut thesaurus ecclesiæ a ministris regis et clericis archiepiscopi videretur, conscriberetur, et sub tribus clavibus servaretur, quarum primam rex, archiepiscopus alteram, tertiam haberet conventus; et sic ad exemplum eorum fieret in omnibus ecclesiis episcoporum ubi monachi fuerunt: sed de hac inspectione thesauri nichil actum est, ne monachi Cantuarienses ceteris malum darent exemplum. Ventilata est interim causa in curia Romana, et iterum sententia dampnationis in capellam data est, et capella ipsa solo tenus diruta disparuit; sed monachi tertio quartove villis suis spoliati sunt.

Renewed oppression of the convent.

The pope's sentence of condemnation.

Rege vero Ricardo post modicum telo balistæ confosso et inter medendum mortuo, monachi Cantuarienses per Gaufridum filium Petri restituti sunt. Venit in Angliam Johannes frater regis Ricardi, et apud Westmonasterium coronatus est ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo, qui regis cancellarius et quasi regni dominus effectus est. Recuperavit archiepiscopus dominium castelli Roffensis et homagium comitis de Clara de castello de Tunebregge, et alia quæ Cantuariensi ecclesiæ fuerant ablata; et, cum archiepiscopus omnium dominus videretur et esset, instaurat litem de erectione capellæ, et monachi repetunt omnia quæ sibi ablata fuerunt. Protracta est hæc controversia inter eos allegationibus variis usque in annum, et tandem cum data esset sententia judicum ut ad dominum papam propter ambigua verba mandati fieret relatio, de communi consensu et consilio salubri tam archiepiscopus quam episcopi et abbates, et ipsius judices causæ, Cantuariam venerunt, et per tres dies sermo multiplex et varius de reformanda pace consertus est. Sed cum omnia cederent incassum, adeo ut abbates quidam abirent desperati, solus archiepiscopus, invocata Spiritus Sancti gratia semel et secundo, capitulum ingressus, sermone dulci magis quam facundo conventum allocutus est,

Succession of John.

Hubert made chancellor.

He recovers the estates of his church.

Final discussion on the subject of the new church.

Hubert gives in with a good grace.

eorumque per Dei gratiam demulcens animos, blandeque consolans, convertit ad consensum, quod nunquam aliquis hominum vel aliqua tribulatio potuit perficere, ut de tota causa compromitterent in arbitros. Igitur utrobique compromissione scripta et sigillata, arbitrium quoque post dies aliquot pronuntiatum est, et partis utriusque sigillis firmatum, et sic a domino papa sub interminatione anathematis confirmatum est.

Council at Westminster.

Archiepiscopus interea concilium apud Westmonasterium celebravit, ubi post sermonem decenter completum, post varias discussiones causarum, capitula promulgavit, et in crastino duos sacravit episcopos, Ægidium scilicet Herefordensem, et Johannem Norwicensem.

List of bishops consecrated by Hubert.

Aliis vero temporibus et locis Henricum sacravit Exoniensem, Henricum Landavensem, Henricum Wigorniensem, Alanum Bangornensem, Robertum Bangornensem, Savaricum Bathoniensem, Johannem Wigorniensem, Herebertum Saresberiensem, Eustachium Heliensem, Gaufridum Coventrensem, Willelmum Lundoniensem, Gaufridum Menevensem, Simonem Cicestrensem; et ab his omnibus debitas suscepit professiones. Malgerius etiam Wigorniensis, a domino papa Innocentio sacratus, postquam in Angliam reversus est, archiepiscopo Huberto debitam fecit professionem. Abbates etiam benedixit archiepiscopus Willelmum abbatem de Langedune, et postea Ricardum; Hugonem de Sancta Radegunda. Regem Johannem et Isabel reginam apud Lundoniam coronavit. In ecclesia quoque Cantuariensi in solennitate Paschali eosdem coronavit, et suis expensis tantæ solennitati necessaria procuravit.

Coronations of John and his wife.

Cujus tantæ gloriæ invidit hostis antiquus, et inter ipsum et regem privatas suscitavit discordias, ut ei cancellariam subtraheret, munitiones quas habebat auferret, fratrique suo terrarum amplas surriperet portiones. Sed in brevi per admirandam archiepiscopi prudentiam iterum regis rediit ad gratiam.

Coolness between Hubert and John.

Adeo dapsilis erat archiepiscopus, liberalis et largus

in hospitum et pauperum refectione, ut id quod habebat omnium proprietas videretur; in ædificiis magnis et honestis constructione mirabilis, in administratione officii divini devotus erat, et gloriæ incomparabilis, ut a pravis arrogans putaretur. Ad revocanda alienata vel perdita adeo intendit, ut cupidus diceretur. Recuperavit itaque Salthwude, Hethe, castellum de Roffa, feodum Gaufridi de Ros, servitium scilicet militum v., et homagium comitis de Clara de castello de Tunebregge, et ea quæ multo tempore perdita erant. Religionis et honesti amator in tantum effectus est, ut per Anglicanas quas ex officio visitabat ecclesias monachorum Cantuariensium morum elegantiam prædicabat et honestatem; etiam tunc cum pro capella de Lamhee servire videretur. Magnificence and power of Hubert.

Sed quia nemo perfectus in omnibus, nec aliquid adeo juste fieri valet ab aliquo quod per interpretes malos in partem sinistram non valeat inflecti, detractoribus nimis benignum præbuit auditum, existimans forsitan quod hæc vel illa dicerent ex caritate quæ maligna dicebantur pravitate: unde suos etiam amicissimos interdum offendebat. He lent too ready an ear to detraction.

Hoc autem unum et magnum erat fidelitatis indicium, ut quoscumque fideles in obsequio et in verbo veraces esse noverat suo in ministerio sociabat. Labia dolosa, et linguam mendacem, et os bilingue, cum Salomone fugiebat. Controversiam quam in odium et contemptum archiepiscopi suscitaverat Gelardus Menevensis archidiaconus, ipse archiepiscopus prudentissime redegit ad nichilum, ut ipse G., qui paulo ante Menevensis ecclesiæ archiepiscopus esse volebat, et ecclesiæ Cantuariensi subjectionem debitam septem episcoporum subtrahere moliebatur, ad pedes archiepiscopi pronus accederet, satisfaciens humiliter de tam iniqua præsumptione, et eidem archiepiscopo suum resignavit archidiaconatum. Archiepiscopus autem post temporis intervallum eidem G. dedit ecclesiam xxv. marcarum, et clericus archiepiscopi juratus factus est qui ante His dispute with Giraldus Cambrensis. Giraldus forced to submit.

Hubert secures the rights of his church against the pretensions of Giraldus.

fuerat hostis iniquus; et quia idem G. Menevensis ecclesiæ in curia Romana se dicebat electum, hoc ipsum cassavit archiepiscopus, et alium sacravit canonice electum. Dicant alii quod voluerint de operibus Huberti, ego istud maximum censeo, quod episcopos vii. in subjectione retinuit Cantuariensis ecclesiæ, et rebellem Gelardi contrivit astutiam.

Ad hæc, archiepiscopus regis amicus adeo factus est, ut in oculis omnium dominus Angliæ videretur. Dominus etiam papa et curia Romana eum valde venerabatur, eique petita mittebat privilegia et exenia pre-

Hubert's buildings.

ciosa. Operibus bonis semper erat intentus, et non solum in curia Cantuariensi sed etiam in maneriis suis egregia fecit ædificia et non modicam emendationem. Conventum quoque Cantuariensis ecclesiæ magno dili-

His affection for Canterbury.

gebat affectu, et post tantam dissensionem, quæ inter eos fuerat pro ecclesia de Lamhee, tanta dilectio inter eos data est, ut per Dei gratiam essent quasi cor unum et anima una.

Porro, cum archiepiscopus Hubertus bonorum operum multo ferveret desiderio ut inchoata compleret, et majora horum faceret, venit Cantuariam ut ibi sua videret opera et conventum, et in die apostolorum Petri et Pauli majorem in conventu honorifice et devote missam

His last visit and address to the monks.

celebravit, et post dies octo capitulum ingressus affectuose conventum allocutus est, et præter alia dulcia pastoris verba dixit; "Videte, carissimi, diligenter, quæ "sint emendanda inter vos, et condignam adhibete "correctionem, ego enim cum Deo placuerit moriturus "sum, vos autem, qui mori non potestis, honori et "utilitati ecclesiæ vestræ diligentem curam impendite. "Si quem vestrum in aliquo offendi, veniam peto, et "his qui me offenderunt penitus remitto. Et scitote "carissimi quod pro vestris magis quam pro meis "propriis constringor adversis." Cum autem de beneficiis sibi inpensis fratres ecclesiæ gratias agerent, et de recessu ipsius dolerent; "In proximo," inquit, "re-"dibo ad vos, et diutius solito vobiscum manebo."

Sicque conventui data benedictione, infusis lacrimis ultimum conventui valedixit et recessit. Et in crastino abiit ad villam quæ dicitur Tenham, octavo idus Julii, ibique die tertio ex insperato dirissime infirmatus est, et ad extrema perductus. Vocato vero Gilberto Roffensi episcopo, et Gaufrido priore Cantuariensi, et aliis fidelibus suis, monachis, clericis, et laicis, satis lucide suum condidit et scribi fecit testamentum; in quo clare perpendi poterit quantæ sapientiæ qualisque fuerit memoriæ, quantoque affectu Cantuariensem dilexerat ecclesiam; et tandem viatico devotissime suscepto, aliisque sacramentis quæ ad hunc pertinent articulum, iii^tio idus Julii defunctus est. Cujus corpus, Cantuariam delatum, a conventu lugubri sed honorifice susceptum est, et in crastino, debitis peractis solenniis, in ecclesia Christi cum luctu et lacrimis decentissime traditum est sepulturæ ii^do idus Julii, feria v^ta. Rexit autem ecclesiam Cantuariensem annis xi. mensibus viii. diebus xii. Quam vero prophetica fuerint ipsius verba quæ in ultimo dixit capitulo, per ea quæ subsecuta sunt poterit declarari.

His last illness.

He makes his will.

He dies July 13.

He is buried July 14.

Dedit etiam idem archiepiscopus ecclesiæ Christi subscripta ornamenta:—Ecclesiam scilicet de Halegesto concessit et confirmavit præcentori ad emendandos ecclesiæ libros. Præterea dedit eidem Cantuariensi ecclesiæ pallia duo auro texta, casulas iii., cappas iii., dalmaticas iii., tunicas iii., albas iii., stolas cum manipulis, amictus ii., calicem aureum, ampullas ii. cristallinas, altare gestatorium de lapide calcedonio, crucem cum ligno Domini, zonam et pecten eburneum, mitras vi., chirothecarum paria iii. omnia gemmis et auro parata decenter; præterea mitras et chirothecas sine auro, candelabra, et ampullas, et acerram de argento, baccilia de argento et deaurata; pannos ii. de serico auro paratos, spindulas iii. de auro, mappulam de serico, cultellum de jaspide et alium de ceraste, vas cristallinum cum balsamo; cuppam auream et aliam argenteam et deauratam; justas iii. argenteas ad crisma; anulos aureos iiii. cum lapidibus pretiosis, tapetum

His benefactions and legacies to the convent.

Archbishop Hubert's benefactions.

bonum; biblium veteris et novi Testamenti; psalterium glossatum; cosinos quatuor; culcitram i., equos iii., capellam quoque egregiam, quam in testamento suo vocavit principalem, ecclesiæ dedit; sic tamen ut conventus pro anima sua expendendas darent ccc. marcas. Hanc rex Johannes ecclesiæ subtraxit.

MAPPA MUNDI.

Proemium in Mappam mundi.

England has often been described before, but the writer wishes to write something about it.

Anglicanæ insulæ situs et temperies, fecunditas et opulentia, a nonnullis magnæ auctoritatis viris luculenti stilo, vero sermone, descripta sunt, ut nostro non egeat tenui vel insipido scribi eloquio; verumptamen, quia novum aliquid scribere gestio, aliqua vel pauca de vetustate illa ad nostram cupio revocare memoriam. Sicut enim plurima temporibus illis gloriosa nunc in parte plurima commutata sunt, ut novis risui digna videantur vel frivola, sic ea forte, quæ nobis viventibus gloriosa sunt, mutatione rerum et temporum in nichilum convertentur. Vidimus enim in scriptis antiquorum patrum Angliam munitam fuisse xx. et viii. civitatibus muratis, et castellis fortissimis, ex quibus cum aliqua usque in hodiernum diem utcunque permaneant, cum ipsis tamen nominibus plurima perierunt, ut vix ruinæ compareant ad credulitatem. Quis enim hoc nostri regis Johannis tempore Arthuri magni ceterorumque regum vel principum gloriosa certamina credat, quis mente capiat, vel non credat frivolum ipsorum admiranda opera, vel illa Merlini vaticinia; fere omnia illa magna et miranda temporibus istis risui digna videntur, quia visibilia non sunt; credendum tamen est plurima ex illis bellico strepitu et hostili furore, quibus vix aliquando misera vacavit Anglia, disparuisse, et in nostrum, ut dicam, nichilum redacta

The changeful effects of time.

fuisse. Hæc est enim humanæ constantia fragilitatis, ut in eo solo existat stabilis quod nunquam in eodem statu permaneat. Sed jam nunc redeamus ad nos, et de his quæ in Anglia nostro fuerunt tempore aliqua dicamus. Si quis enim majora horum, illa videlicet vetera nosse desiderat, Britonum et Anglorum legat historiam, Gildam quoque et Solinum, Bedam quoque non omittat, et tandem nova visurus ad pauperculum et modicum veniat Gervasium. In cujus cronicis a tempore regis Henrici primi plurima de factis regum et principum et diversis eventibus compilata sunt. Composuit etiam idem G. scriptum quoddam de gestis regum Angliæ et pontificum Cantuariensis ecclesiæ; hic autem de situ Angliæ et ipsius divisione per comitatus, et de monasteriis quæ in ipsis comitatibus existunt, utcumque dicendum est. Dicetur enim qui vel quot sint in Anglia comitatus, et quibus ex antiquo nominibus censeantur. Deinde quæ vel quot in eisdem comitatibus episcoporum sedes, quot religiosorum sint monasteria, et cujus sint ordinis, habitus vel religionis. Postremo, cum Deus copiam dederit, quot sint in Anglia, et in singulis episcoporum parochiis, ecclesiæ vel capellæ parochiales docebit.

References to authorities for early history;

his own chronicles,'

Gesta regum and *Actus Pontificum*.

Purport of the following tract.

Galf. Mon. lib. i. c. 1. Britannia igitur insularum optima, in occidentali Oceano inter septentrionem et occidentem locata, Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ, maximis Europæ partibus multo intervallo adversa, quicquid mortalium usui congruit indeficienti fertilitate ministrat. Quæ per milia passuum octingenta in boream longa, latitudinis habet miliaria ducenta, exceptis prolixioribus diversorum promontoriorum tractibus, quibus efficitur ut circuitus ejus quadragies octies septuaginta quinque miliaria compleat. Habet autem ab oriente Germaniam et Daciam, quæ dividitur in Northwegiam, Suethiam, Guthlandiam et Islandiam. A meridie vero habet Galliam Belgiam, quæ dividitur in Flandriam, Normanniam, Aquitanniam, Andegaviam et cetera hujusmodi. Ab occidente habet Hiberniam, a septentrione vero, unde alicubi infinito patet oceano, Orcadas habet insulas,

Measurement and boundaries of Britain.

H. Hunt. lib. i.

Neighbouring lands.

Ancient cities of Britain.

ex quibus una est ultima Tulc. Erat itaque, ut præ- H. Hunt. lib. i.
dictum est, xxviii. civitatibus muratis insignita, et castellis munita fortissimis, ex quibus plurima frequenti hostium irruptione demolita sunt et redacta in nihilum. Quinque etenim plagas ab exordio usque in præsens ultio divina immisit in Britanniam, quæ non solum fideles visitat sed infideles dijudicat. Cum enim Brutus cum commilitonibus suis ab Italia fugatus per Galliam venisset in Angliam, quæ tunc Albion dicebatur, et in eadem Gigantes, terræ illius incolas, expugnasset, et ex nomine suo nomen dedisset Britanniæ, ædificaverunt civitates et oppida et sempiternam sibi statuerunt habitationem. Regnantibus itaque in sua Britannia præfatis Britonibus, prima

Plagues of the island; 1. The Romans.

plaga, post annos plurimos terra concussa est per Romanos, qui Britanniam expugnaverunt et aliquamdiu possederunt: sed postmodum volentes nolentesque recesserunt.

2. The Scots.

Secunda plaga per Scottos et Pictos facta est, qui eam

3. The English conquest.

frequenti irruptione vastaverunt, sed non optinuerunt dominatum. Tertia per Anglos et Saxones, qui eam vi vel fraude tandem optinuerunt, et, ipso etiam nomine deleto Britanniæ, Britones in nichilum redegerunt, et ex Anglorum nomine Angliam vocaverunt. Quarta

4. The Danish invasions.

plaga, ipsa Anglia per Danos vexata est, qui eam frequenti advecti expugnaverunt, sed ex prophetia sancti martiris Elphegi, quem ipsi cæsa Cantuaria lapida-

5. The Norman conquest.

verunt, et postea perierunt. Quinta plaga, per Normannos fere subversa est, qui Anglos vicerunt et eisdem in præsenti dominantur. His itaque fatigationibus et plagis factum est, ut quatuor nationibus et linguis misceatur; habet

Four languages.

enim linguam Britannicam, Anglicam, Normannicam, quæ et Gallica est, et Latinam quæ solis patet litteratis. Cum autem Angli et Saxones, ut dictum est superius, Anglicanæ insulæ optinuerint dominationem,

Division into 34 shires.

diviserunt eam sibi in funiculo distributionis in xxxiiii. sciras vel provincias, quas nostra lingua comitatus vocamus, et singulis sciris in lingua sua nomina propria dederunt. Quarum situs et continentiam, cum ipsis nominibus, quamvis notissima sint, ea tamen breviter

enarrare non est honerosum. In quibus nostra Cantia prima est, quia præcipua, ut ex antiqua probitatis prærogativa primam in exercitu optineat aciem, ut et innata sibi feritate et pugnatorum copia primos hostium conatus elidat. Preeminence of Kent.

List of English counties.

1. Cancia.
2. Sudesexia.
3. Sudereia.
4. Sudhamtonia.
5. Barcsciria.
6. Wiltesciria.
7. Doresetescire.
8. Sumersete.
9. Devenesire.
10. Cornubia.
11. Estsexia.
12. Middelsex.
13. Sudfolke.
14. Northfolke.
15. Grantebregge.
16. Nicolescire.
17. Leicestrescire.
18. Norhamtonia.
19. Huntindone.
20. Hertfordscire.
21. Bedefordescire.
22. Bukingeham.
23. Oxeneford.
24. Glocestre.
25. Wirecestre.
26. Herefordsire.
27. Salopsire.
28. Cestresire.
29. Warewic.
30. Stafordsire.
31. Derebisire.
32. Notingeham.
33. Euerwic.
34. Richemunt.

Has itaque sciras vel comitatus alio quidam numerant ordine, sed curandum non est quo ordine censeantur, dummodo in summa xxxiiii. non excedant, et supradicta vocabula non amittant. Repperi tamen in libro veteri xxxii. quondam fuisse comitatus, quia, cum Anglia quondam in tres portiones partita fuisset, ad legem West Saxonum pertinebant comitatus ix., ad legem Merciorum comitatus ix., ad legem vero Danorum comitatus xiv. Qui simul juncti in summa xxxii. Igitur de Cantia nostra ejusque continentia primo dicendum est; deinde de ceteris comitatibus ex ordine sicut superius annotatur. Sciendum est autem quod pagina nostra in tres quasi columpnas dividenda est; quarum prima locorum continebit dignitates, videlicet archiepiscopatus, episcopatus, abbacias et prioratus; secunda vero loca tenebit et nomina locorum, cujusve sancti sit ipsa ecclesia; tertia vero demonstrabit cujus ordinis et habitus sint inhabitantes, et ad quam pertineat matricem ecclesiam; hoc modo:

Division of the counties according to the difference of laws.

Arrangement of the following pages.

Domus religionis in Cantia.

Religious houses in Kent.

Archiepiscopatus.	Cantuariæ, Sanctæ Trinitatis.	Monachi Nigri.
Episcopatus	Rovecestriæ, Sancti Andreæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Sancti Augustini extra Cantuariam.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Fevresham, Sancti Salvatoris.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Boxle, Sanctæ Mariæ .	Monachi Albi.
Abbatia .	Liesnes, Sancti Thomæ martyris.	Canonici Nigri.
Abbatia .	Cumwelle, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Canonici Nigri.
Abbatia .	Langedune, Sanctæ Mariæ et Sancti Thomæ.	Canonici Albi.
Abbatia .	Bradesole, Sanctæ Radegundis.	Canonici Albi.
Abbatia .	Mallinges, Sanctæ Mariæ	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Dovoriæ, Sancti Martini	Monachi Nigri.
Prioratus .	Hortune, Sancti Johannis Ewangelistæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Folkestan, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri.
Prioratus .	Leuesham	Monachi Nigri.
Prioratus .	Sancti Gregorii extra Cantuariam.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Hledes, Sancti Nicholai	Canonici Nigri.
Prioratus .	Sancti Sepulcri extra Cantuariam.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Scapeiæ, Sanctæ Mariæ et Sanctæ Sexburgæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Blakewase, Sancti Nicholai.	Canonici Albi.
Prioratus .	Lillecheriche, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Davintune, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Moniales Nigræ.

Summa xxi.

. *Hospitalia* ;—Sancti Gregorii, Sancti Laurentii, Sancti Jacobi, Sancti Nicolai, Sancti Thomæ, Dovoriæ, Sancti Johannis in Blen, Bakechilde, Roffæ.

Castella :—Cantuariæ, Roffæ, Dovoriæ, Saltwde, Chileham, Tanges, Tunebregge. Castles and waters in Kent.

Insulæ :—Thanathos, Scapaia, Grean, Herteie, Ho.

Aquæ dulces :—Medewaie, Stura, Broke, Derente, Aqua de Bregge, de Osprenge, de Craie.

Aquæ Salsæ :—Tilleberi, Trenhethe, Sesealtre, Serres.

II.—In Suthesexia domus religionis.

Episcopatus	Cicestriæ, Sanctæ Trinitatis.	Clerici sæculares.	Religious houses in Sussex.
Abbatia de	Batalia, Sancti Martini	Monachi Nigri.	
Abbatia de	Ponte Roberti, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.	
Abbatia de	Otthea, Sancti Laurentii	Canonici Albi.	
Abbatia de	Dereford, Sancti Johannis Baptistæ.	Canonici Albi.	
Prioratus de	Lewes, Sancti Panecracii	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Arundel, Sancti Nicolai	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Attesele, Sancti Petri .	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Boisgrave, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Tortintune, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Hastinges, Sanctæ Trinitatis.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Remistede	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Lillemenstre	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Roesperre	Moniales Nigræ.	
Decanatus .	Steninges	Clerici sæculares.	
		Summa xiiii.	

Hospitalia :—Sancti Jacobi Cicestriæ, leprosi. Hospitals, castles, islands, and waters.

Castella :—Cicestriæ, Arundelle, Brenbre, Lewes, Pevenese, Hastinges.

Insulæ :—Selesie, Halingle.

Aquæ dulces :—Limene, Medewaie, Ichene, Chierne, Aquæ de Lewes, Apebrok.

Aquæ Salsæ :—Sirenden, Aquæ de Cneppe, Aqua de Bradeham, Tarente, Sire.

III.—In Suthereia domus.

Religious houses in Surrey.

Abbatia .	Cherteseie, Sancti Petri	Monachi Nigri.
Abbatia .	Waverle, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Prioratus .	Bermundeseia, Sancti Salvatoris.	Monachi Nigri de Cluni.
Prioratus .	Meretune, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.
Prioratus .	Suthwerc, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.
Prioratus .	Horslege	Moniales Nigræ.

Summa vi.

Castella:—Goseforde, Farnham, Reigate, Blechingele.
Aqua dulces:—Cwene, Waie.

IIII.—Domus in Suthamtescire. IIII.

Religious houses in Hampshire.

Episcopatus	Wintoniæ, Sancti Swithuni et Petri et Pauli.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Hidæ, Sancti Grimbaldi, et Petri et Pauli.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Rumeseie, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Abbatia .	Wintoniæ, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Abbatia .	Werwelle, Sanctæ Crucis.	Moniales Nigræ.
Abbatia .	Ambresberie, Sanctæ Mariæ.	Moniales Albæ.
Prioratus .	Scireburne, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	de Quararia in Wiht.	Monachi Albi.
Prioratus .	Karebroc in Wiht, Sancti Andreæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Hamele, Sancti Andreæ.	Monachi Grisii de Turun.
Prioratus .	Cristescheriche . . .	Canonici Nigri.
Prioratus .	Sancti Dionisii . . .	Canonici Nigri.
Prioratus .	Bruimore	Canonici Nigri.

Summa xiii.

Hospitalia:—Wintoniæ Sanctæ Trinitatis, Sancti Johannis.

Castella:—Wintoniæ, Hamtune, Porcestre, Karebroc. Castles in Hampshire.
Insulæ:—Wiht.
Aquæ dulces:—Hichene.

V.—Domus in Barocscira.

Abbatia .	Redinge, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	Religious houses in Berkshire.
Abbatia .	Habendune, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Hernleia, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Walingeforde, Sanctæ Trinitatis.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Haume	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Bromhale	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	de Pohhele, Sanctæ Margaretæ.	Canonici Nigræ.	

Summa vii.

Hospitalia:—Sancti Johannis, Habindune; Sancti Johannis, Walingeforde; Sancti Bartholomæi, Niuberie.
Castella:—Walingeforde, Windlesores.
Aquæ dulces:—Tamisia, Kinete.

VI.—Domus Wiltesire.

Episcopatus	Sareberiæ, Sanctæ Mariæ.	Clerici Sæculares.	Religious houses in Wiltshire.
Abbatia .	Malmesberi, Sanctæ Mariæ et Sancti Aldhelmi.	Monachi Nigri.	
Abbatia .	Stanlege, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.	
Abbatia .	Wiltune, Sanctæ Mariæ et Sanctæ Edithæ.	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Fernlege	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Bradenstoke, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Briontune	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Witchereche	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Brohore, Sanctæ Mariæ et Sancti Michaelis.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Safteberie	Moniales Nigræ.	

Summa x.

Castles in Wiltshire.

Hospitalia :—
Castella :—Divisas, Marlbergie.
Aquæ dulces :—

VII.—Dorsetesire; domus religionis.

Religious houses in Dorset.

Abbatia .	Scireburne, Sancti Petri	Monachi Nigri.
Abbatia .	Middeltune, Sanctæ Mariæ et Sancti Sampson.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Cernel, Sancti Petri et Sancti Eadwodi.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Abotesberi, Sancti Petri	Monachi Nigri.
Abbatia .	Binnedune vel Stocwde	Monachi Albi.
Abbatia .	Seftesberie, Sancti Eadwardi.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Warham, Sanctæ Mariæ de Lun.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Camesturne	Moniales Albæ.
Prioratus .		

Summa viii.

Hospitalia :—
Castella :—Corf, Sireburne, Dorkecestre.
Aquæ dulces :—Sture, Frome.

VIII.—Sumersetesire; domus.

Religious houses in Somerset.

Episcopatus	Bathoniæ, Sanctorum Petri et Pauli.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Glestingeberi, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Etlingeleia, Sancti Petri	Monachi Nigri.
Abbatia .	Muchelneia, Sancti Petri	Monachi Nigri.
Prioratus .	Ferleia, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Bristolwe, Sancti Jacobi	Monachi Nigri.
Prioratus .	Stoke, Sancti Andreæ .	Monachi Nigri de Lu.
Prioratus .	Keinesham, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Bristowe, Sancti Augustini.	Canonici Nigri.

Prioratus .	Tantune, Sanctorum Petri et Pauli.	Moniales Nigræ.	Religious houses in Somerset.
Prioratus .	Bearwe, Sanctæ Mariæ	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Canintune, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.	
Decanatus.	Welle, Sancti Andreæ .	Clerici sæculares.	
Prioratus .	Muntagu, Sanctorum Petri et Pauli.	Monachi Nigri.	

Summa xv.

Hospitalia :—Bradelege, Sanctæ Mariæ, leprosi.
Castella :—Tantune, Bristowe.
Aquæ dulces :—Pedret, Genfle, Tau, Yle, Avene, Briu.

IX.—Domus Devenesire. IX.

Episcopatus	Excestriæ, Sancti Petri	Clerici sæculares.	Religious houses in Devon.
Abbatia .	Tavistoke, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	
Abbatia .	Forde, Sanctæ Mariæ .	Monachi Albi.	
Abbatia .	Bucfestre, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.	
Abbatia .	Cliue	Canonici Nigri.	
Abbatia .	Torre, Sancti Salvatoris.	Canonici Albi.	
Abbatia .	Hertilande, Sancti Nectani.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Execestriæ, Sancti Jacobi.	Monachi Nigri de Campis.	
Prioratus .	Execestriæ, Sancti Nicolai.	Monachi Nigri de Bello.	
Prioratus .	Cuich, Sancti Andreæ	Monachi Nigri de Bec.	
Prioratus .	Totenes, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Monachi Nigri de Angiers.	
Prioratus .	Moberi, Sancti Georgii	Monachi Nigri de Sancto Petro super Dive.	
Prioratus .	S. Michaelis de Monte .	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Piltune	Monachi Nigri.	

Religious houses in Devon.

Prioratus .	Bernestapele, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Oteri, Sanctæ Mariæ .	Monachi Nigri.
Prioratus .	Plimtune, Sanctorum Petri et Pauli.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Polslo, Sanctæ Katerinæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Berdlescume	Canonici Nigri.

Summa xix.

Hospitalia:—

Castella:—Totenesse, Dunestore.

Aquæ dulces:—Derte, Exe.

X.—Cornwalle; domus.

Religious houses in Cornwall.

Prioratus .	Trualardret, Sancti Andreæ.	Monachi Nigri de Angiers.
Prioratus .	S. Micahelis de Monte .	Monachi Nigri.
Prioratus .	Sancti Ciriaci . . .	Monachi Nigri.
Prioratus .	Sancti Antonii . . .	Monachi Nigri de Angiers.
Prioratus .	Sancti Andreæ de Talearn.	Monachi Nigri de Angiers.
Prioratus .	Sanctæ Mariæ de la Val.	Monachi Nigri de Angiers.
Prioratus .	Sancti Michaelis de Magno Monte.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Sancti Nicholai Corc in insula Suilli.	Monachi Nigri .
Prioratus .	Lanstavestone, Sancti Stephani.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Bomine, Sancti Petroci	Canonici Nigri.

Summa x.

Hospitalia:—

Castella:—Landstavetune, Tremetune, Tintagel.

Aquæ dulces:—Fawe.

Aquæ salsæ:—Fale, Mare, Tandre.

XI.—Estsexiæ domus.

Religious houses in Essex.

Abbatia .	Colecestriæ, Sancti Johannis Baptistæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Cogeshall, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Tiretie, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Abbatia .	Stratforde, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Chic, Sanctorum Petri et Pauli et Sanctæ Osuithæ.	Canonici Nigri.
Abbatia .	Waltham, Sanctæ Crucis.	Canonici Nigri.
Abbatia .	Berekinge, Sanctæ Mariæ et Sanctæ Edelburgæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Stanesgate	Monachi Nigri.
Prioratus .	Pritelwelle, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Hetfelde Episcopi . .	Monachi Nigri.
Prioratus .	Hetfelde Regis . . .	Monachi Nigri.
Abbatia .	Waledene, Sancti Jacobi	Monachi Nigri.
Prioratus .	Colun, Sanctæ Mariæ .	Monachi Nigri de Abindune.
Prioratus .	Hetfelde Peverel, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri de Sancto Albano.
Prioratus .	Colecestriæ, Sancti Botulfi.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Dunmawe, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Gingettestane . . .	Canonici Nigri.
Prioratus .	Sopwike, Sanctæ Mariæ	Moniales Nigræ.

Summa xviii.

Hospitalia :—

Castella :—Colecestriæ, Pleisiz, Hingeham, Angre.

Insulæ :—

Aquæ dulces :—Heaghbregge, Hobregge, Stura dividit Estsexiam et Suthfolkiam.

Aquæ salsæ :—Huolne.

XI.—Domus Midelsexiæ.

Religious houses in Middlesex.

Episcopatus	Lundoniæ, Sancti Pauli	Clerici sæculares.
Abbatia .	Westmonasterium, Sancti Petri.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Sanctæ Trinitatis Lundoniæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Smethefelde, Sancti Bartholomæi.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Haliwelle, Sancti Johannis Baptistæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Clerkenewelle, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Keleburne, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Stratforde, Sancti Leonardi.	Moniales Nigræ.
Decanatus .	Sancti Martini Lundoniæ.	Clerici sæculares.

Summa viii.

Hospitalia:—Templarii, Hospitalarii, extra Lundoniam.

Castella:—Turris Lundoniæ et Bainardi.

Aquæ dulces:—Tamisia.

XIII.—Suthfolkiæ domus.

Religious houses in Suffolk.

Abbatia .	Sancti Eadmundi . .	Monachi Nigri.
Abbatia .	Sibbetune, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Prioratus .	Eia, Sancti Petri . . .	Monachi Nigri de Bernai.
Prioratus .	Clara vel Stoke, Sancti Johannis Baptistæ.	Monachi Nigri de Bec.
Prioratus .	Wangforde	Monachi Nigri.
Prioratus .	Romburch, Sancti Michaelis.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Suthberi, Sancti Bartholomæi.	Monachi Nigri de Westmonasterio.
Prioratus .	Waletune, Sancti Felicis	Monachi Nigri de Roffa.

Prioratus .	Snapes, Sanctæ Mariæ .	Monachi Nigri de Colecestria.	Religious houses in Suffolk.
Prioratus .	Gippeswich, Sanctorum Petri et Pauli.	Canonici Nigri.	
Item Prioratus.	Gippeswich, Sanctæ Trinitatis.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Briesete, Sancti Leonardi.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Bliteburh, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Buttele, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Leistune, Sanctæ Mariæ	Canonici Albi.	
Prioratus .	Riedlingfeld	Moniales Nigræ.	
		Summa xvi.	

Hospitalia :—

Castella :— Oreforde, Eie, Clara, Liegate, Waletune, Bungeie, Framelingehame.

Insulæ :—

Aquæ dulces :—Sture, Spanne.

Aquæ salsæ :—

XIIII.—Domus in Northfolke.

Episcopatus.	Northwich, Sanctæ Trinitatis.	Monachi Nigri.	Religious houses in Norfolk.
Abbatia .	Holm, Sancti Benedicti	Monachi Nigri.	
Abbatia .	Dierham, Sanctæ Mariæ	Canonici Albi.	
Prioratus .	Horsham, Sancta Fides	Monachi Nigri de Cunches.	
Prioratus .	Wimundeham, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri de Sancto Albano.	
Prioratus .	Binham, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri de Sancto Albano.	
Prioratus .	Bromholm, Sancti Sepulchri.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Tetforde, Sancti Andreæ.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Castelacre, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Wirham, Sancti Winewale.	Monachi Nigri de Musterel.	
Prioratus .	Tietforde, Sanctæ Mariæ et Sancti Johannis.	Canonici Nigri.	

Religious houses in Norfolk.

Prioratus .	Westacre, Sanctæ Mariæ et Omnium Sanctorum.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Panteneia, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Welsingeham, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Cogesforde	Canonici Nigri.
Prioratus .	Soldeham, Sanctæ Crucis et Sanctæ Mariæ.	Moniales Albæ.
Prioratus .	Rudeham, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.
Prioratus .	Bukeham, Sancti Jacobi.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Tedford, Sancti Gregorii.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Karro, Sanctæ Mariæ .	Moniales Nigræ.

Summa xx.

Hospitalia :—
Castella :—Acre, Risinge, Bukeham.
Insulæ :—
Aquæ dulces :—Stokefere, Brumdune.
Aquæ salsæ :—

XV.—Grantebreggesire.

Religious houses in Cambridgeshire.

Episcopatus.	Heli, Sancti Petri et Sanctæ Etheldrithæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Torneia, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri.
Prioratus .	Snaveshithe	Monachi Nigri.
Prioratus .	Bernwelle, Sancti Andreæ et Sancti Egidii.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Grantebregge, Sanctæ Radegundis.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Cheterich	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Suafham	Moniales Nigræ.

Summa vii.

Hospitalia :—
Castella :—Grantebregge et castellum Herewardi.
Insulæ :—
Aquæ dulces :—
Aquæ salsæ :—

XVI.—NICOLESCIRE; DOMUS.

Religious houses in Lincolnshire.

Episcopatus.	Nicole, Sanctæ Mariæ .	Clerici Sæculares.
Abbatia .	Bardeneia, Sancti Oswaldi.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Revesbi, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Ludeparc, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Kirkestede, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Suineshevede, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Valdeu, Sanctæ Mariæ .	Monachi Albi.
Abbatia .	Torentune, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Abbatia .	Brunne	Canonici Nigri.
Abbatia .	Simplingeham, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Heverholme, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Catteleia, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Sixle, Sanctæ Mariæ .	Canonici Albi et Moniales Albæ.
Abbatia .	Bulintune, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Tupeholme, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi.
Abbatia .	Stikeweld, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Afingeham, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Ormesbi	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Cotune	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Niwehus, Sancti Martialis.	Canonici Albi.
Prioratus .	Fristune	Monachi Nigri.
Prioratus .	Beaver, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri de Sancto Albano.

Religious houses in Lincolnshire.

Prioratus .	Diepinge	Monachi Nigri.
Prioratus .	Stamforde, Sanctæ Mariæ et Sancti Nicholai.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Hoketune parc, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Grimesbi, Sancti Augustini.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Torholme	Canonici Nigri.
Prioratus .	Helesham	Canonici Nigri.
Prioratus .	Torkeseie	Canonici Nigri.
Prioratus .	Oxeneia	Canonici Albi.
Prioratus .	Stanesfelde	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Grenefelde, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Grimesbi, Sancti Leonardi.	Moniales Nigræ.

Summa xxxiii.

Hospitalia :—

Castella :—Nicole, Sliforde, Brunne, Stamforde, Biham, Suineshevede.

Aquæ dulces :—

XVII.—Legescestriæ domus.

Religious houses in Leicestershire.

Abbatia .	Cumbe, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Abbatia .	Gerewedune, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Legecestre, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Berewedune	Canonici Nigri.
Prioratus .	Calc	Canonici Nigri.
Prioratus .	Osulvestune	Canonici Nigri.
Prioratus .	Londa	Canonici Nigri.
Prioratus .	Stane	Moniales Nigræ.

Summa viii.

Hospitalia :—

Castella :—

Aquæ :—

XVIII.—Norhamtesire.

Religious houses in Northamptonshire.

Abbatia .	Burch, Sancti Petri . .	Monachi Nigri.
Abbatia .	Pipwelle, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Abbatia .	Bitlesdene, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Norhamtune, Sancti Jacobi.	Canonici Nigri.
Abbatia .	Withrop	Monachi Nigri.
Prioratus .	Norhamtune, Sancti Andreæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Davintriæ, Sancti Augustini Anglorum apostoli.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Luffelde, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri.
Prioratus .	Sancti Michaelis . . .	Monachi Nigri.
Abbatia .	Sulebi, Sanctæ Mariæ .	Canonici Albi.
Prioratus .	Norhamtune, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Catebi, Novus locus Sanctæ Mariæ et Sancti Thomæ.	Moniales de Simplingeham.
Prioratus .	Sewardeslege, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Sancti Dewi, Sanctæ Trinitatis et Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Saucumbe, Sancti Petri	Canonici Nigri.
Prioratus .	Gare, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Moniales Nigræ.

Summa xvi.

Hospitalia:—Sancti Johannis de Norhamtune.

Castella:—de Norhamtune, de Rokingeham, Benigfelde, Alderingtune.

Aquæ dulces:—Use, Nene, Yse, Harperesbroc.

XIX.—Huntindunesire.

Religious houses in Huntingdonshire.

Abbatia .	Rameseia, Sancti Benedicti.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Croilande, Sancti Guthlaci.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Saltreia, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Prioratus .	Seint Ive	Monachi Nigri.
Prioratus .	Huntendune, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Sancti Neoti	Canonici Nigri.

Summa vi.

Hospitalia :—
Castella :—
Aquæ dulces :—

XX.—Hertfordsire.

Religious houses in Hertfordshire.

Abbatia .	Sancti Albani . . .	Monachi Nigri.
Abbatia .		Monachi Albi.
Prioratus .	Hertforde	Monachi Nigri.
Prioratus .	De Bello-loco, Sanctæ Mariæ et Sancti Johannis Baptistæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Chille.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Chiltre.	Moniales Nigræ.

Summa vi.

Hospitalia :—
Castella :—
Aquæ dulces :—

XXI.—Bedefordsire.

Religious houses in Bedfordshire.

Abbatia .	Wardune, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Abbatia .	Woburne, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Schikesande, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Helenstoe, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Bealliu, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Monachi Nigri de Sancto Albano.

Prioratus .	Caldewelle, Sancti Johannis Baptistæ.	Canonici Nigri.	Religious Houses in Bedfordshire.
Prioratus .	De Prato, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri de Sancto Albano.	
Prioratus .	Niuport	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Dunstapele, Sancti Petri.	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Hanewode, Sancti Petri	Moniales Nigræ.	

Summa x.

Hospitalia :—de Bedeforde, Sancti Johannis Baptistæ.
Castella :—Walingeforde.
Aquæ dulces :—Tamisia.

XXII.—Bukingehamsire.

Abbatia .	De Messendene, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.	Religious Houses in Buckinghamshire
Abbatia .	Parctretdune	Canonici Nigri.	
Abbatia .	Nutle, Sanctæ Mariæ .	Canonici Nigri.	
Abbatia .	Lavendene, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi.	
Prioratus .	De Bradewelle, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Tykeforde, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Ankerwic, Sanctæ Mariæ Magdalenæ.	Moniales Nigræ.	

Summa vii.

Hospitalia :—de Bukingeham, Sancti Johannis Baptistæ.
Castella :—Lavendene, Bukingeham, Hameslepe.
Aquæ dulces :—Lovente, Use.

XXIII.—Oxenefordesire.

Abbatia .	Egenesham, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	Religious Houses in Oxfordshire,
Abbatia .	La Briwere, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi	
Abbatia .	Tame, Sanctæ Mariæ .	Monachi Albi.	
Abbatia .	Oseneye, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.	

Religious Houses in Oxfordshire.

Abbatia .	Dorkecestre, Petri et Pauli et Sancti Birini	Canonici Nigri.
Abbatia .	Godestowe, Sanctæ Mariæ et Sancti Johannis Baptistæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Coges	Monachi Nigri.
Prioratus .	Aucumbe, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.
Prioratus .	Oxeneforde, Sanctæ Fritheswithæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Nortune	Canonici Nigri.
Prioratus .	Stodlege, Sanctæ Mariæ	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Garinge, Sanctæ Mariæ	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Litlemore	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Brakele, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.

Summa xiiii.

Hospitals and castles.

Hospitalia :—de Nortune.

Castella :—Oxeneforde, Baneberi, Mideltune, Rokingeham, Bukebi, Medelintune, Dadintune.

Aquæ dulces :—Charewelle.

XXIIII.—Glocestresire.

Religious Houses in Gloucestershire.

Abbatia .	Glocestre, Sancti Petri	Monachi Nigri.
Abbatia .	Teukesberi, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Winchelecumbe, Sanctæ Mariæ et Sancti Kenelmi.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Kingeswde, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Chiringecestre, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Dierherste	Monachi Nigri.
Prioratus .	Lantoniæ, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.

Summa vii.

Hospitalia :—

Castella :—

Aquæ dulces :—Saverne, Avene.

Aquæ salsæ :—Sudwike.

XXV.—Wirecestresire.

Episcopatus.	Wircestre, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.	Religious Houses in Worcestershire.
Abbatia .	Evesham, Sanctæ Mariæ et Sancti Egwini.	Monachi Nigri.	
Abbatia .	Persore, Sanctæ Mariæ et Sanctæ Eadburgæ.	Monachi Nigri.	
Abbatia .	Alnecestre, Sancti Johannis.	Monachi Nigri.	
Abbatia .	Bordeslege, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.	
Prioratus .	Malverne Major, Sanctæ Mariæ et Sancti Michaelis.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Malverne Minor, Sancti Egidii.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Elnecestre	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Stodlege	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Westwde	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Cochelle	Moniales Nigræ.	
		Summa xi.	

Hospitalia:—Sancti Oswaldi, Infirmi item leprosi. Hospitals and castles.
Castella:—Wirecestre, Almelege.
Aquæ dulces:—Saverne, Avene.

XXVI.—Herefordsire.

Episcopatus.	Hereforde, Sanctæ Mariæ et Sancti Ethelberti.	Clerici Sæculares.	Religious Houses in Herefordshire.
Abbatia .	Wigemore	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Hereforde, Petri et Pauli.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Bertune	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Cliforde, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri de Lewes.	

Religious Houses in Herefordshire.

Prioratus .	Hereforde, Petri et Pauli et Sancti Guthlaci.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Monemue, Sanctæ Mariæ et Sancti Florentii.	Monachi Nigri de Saumur.

Summa vii.

Hospitalia :—

Castella :—Ricardi, Hereforde.

Aquæ dulces :—Waie, Mune, Uske, Temethe.

XXVII.—Salopesire.

Religious Houses in Shropshire.

Abbatia .	Salopesberi, Petri et Pauli et Sanctæ Milburgæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Bildewas, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Cumbremere, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Lilleshelle	Canonici Nigri.
Abbatia .	Hageman, Sancti Johannis apostoli.	Canonici Albi.
Prioratus .	Weneloc, Sanctæ Milburgæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Stoe, Sancti Michaelis.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Dudelege	Monachi Nigri.
Prioratus .	Brumfelde	Monachi Nigri.
Prioratus .	Wigemore	Canonici Albi.

Summa x.

Hospitals, castles, and waters.

Hospitalia :—Bertune, Salopesberi, Bruges.

Castella :—Bruges, Salopesberi, Castellum Helgod, Corfham, Ludelau, Elsemere, Cnucin, Blancmustier, et aliud Blacmustier.

Aquæ dulces :—Saverne, Tirne, Mele, Blodwelle, Cunette.

XXVIII.—Cestresire.

Religious Houses in Cheshire.

Episcopatus.	Cestre, Sancti Johannis.	Clerici sæculares.
Abbatia .	Cestre, Sanctæ Wereburgæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Deulecresse, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Prioratus .	Brekenheved, Sancti Jacobi.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Nortune.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Cestre, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.

Summa vi.

Hospitalia :—
Castella :—Cestre.
Aquæ dulces :—De, Mereseie, Rible, Wire.
Aquæ salsæ :—Mare.

XXIX.—Warewikesire.

Religious Houses in Warwickshire.

Abbatia .	Bordeslege, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Stanlege, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Prioratus .	Coventre, Sanctæ Mariæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Warewic	Canonici Nigri.
Prioratus .	Kenlewerthe	Canonici Nigri.
Prioratus .	Wrokeshale	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Hinewde	Moniales Nigræ.
Abbatia .	Cumbes	Monachi Albi.
Abbatia .	Merevaus	Monachi Albi.

Summa ix.

Hospitalia :—
Castella :—
Aquæ dulces :—Avene.

XXX.—Stafordsire.

Religious Houses in Staffordshire.

Abbatia .	Burtune, Sanctæ Mariæ et Sanctæ Modwennæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Tutteberi	Monachi Nigri.
Prioratus .	Lappele, Sancti Remigii.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Feirewelle, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Stane, Sancti Wilfati .	Canonici Nigri.
Prioratus .	Briuerne, Sanctæ Mariæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Briuerne, Sancti Leonardi.	Moniales Albæ.
Prioratus .	Pollesworthe, Sanctæ Eadithæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Eatune	Moniales Nigræ.
	Lichesfeld, ubi fuit episcopatus quondam.	Clerici sæculares.
Prioratus .	Rependune, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.

Summa xi.

Hospitalia :—
Castella :—
Aquæ dulces :—

XXXI.—Derebisire.

Religious Houses in Derbyshire.

Prioratus .	Dereleye vel Greselege	Canonici Nigri.
Prioratus .	Derebi, Sancti Jacobi .	Monachi Nigri.
Prioratus .	Derebi	Moniales Nigræ.

Summa iii.

Hospitalia :—
Castella :—
Aquæ dulces :—

XXXII.—Notingehamsire.

Religious Houses in Nottinghamshire.

Abbatia .	Ruford in Sirewde, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Prioratus .	Lentune, Sanctæ Trinitatis.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Blithe, Sanctæ Mariæ .	Monachi Nigri.
Prioratus .	Thurgartune, Sancti Petri.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Rodeford, Sanctæ Mariæ et Sancti Cuthberti.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Newestede in Sirewde.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Wilebek, Sancti Jacobi	Canonici Albi.

Summa vii.

Hospitalia :—
Castella :—
Aquæ dulces :—

XXXIII.—Everwiksire.

Religious Houses in Yorkshire.

Archiepiscopatus.	Eboraci	Clerici sæculares.
Episcopatus	Dunelmensis, Sancti Cuthberti.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Eboraci, Sanctæ Mariæ	Monachi Nigri.
Abbatia .	Selebi, Sancti Germani	Monachi Nigri.
Abbatia .	Witebi, Sancti Petri et Sanctæ Hildæ.	Monachi Nigri.
Abbatia .	Melsa, Sanctæ Mariæ in Holdernesse.	Monachi Albi.
Abbatia .	Wattune, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Wicham	Canonici Albi et Moniales.
Abbatia .	Bellalande, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Rievals, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Abbatia .	Rokes, Sanctæ Mariæ .	Monachi Albi.
Abbatia .	Salleie, Sanctæ Mariæ .	Monachi Albi.
Abbatia .	Kerkestale, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.

Religious Houses in Yorkshire.

Abbatia .	Funtaines, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.
Abbatia .	Girvals, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.
Prioratus .	Eboraci, Sanctæ Trinitatis.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Pumfreit, vel Kerkebi, Sancti Johannis Ewangelistæ.	Monachi Nigri.
Prioratus .	Wartres, Sancti Jacobi	Canonici Nigri.
Prioratus .	Bridlintune, Sanctæ Mariæ et Sancti Nicolai.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Martune	Canonici Nigri.
Prioratus .	Kirkeham, Sanctæ Trinitatis.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Adrax, Sancti Nicolai .	Canonici Nigri.
Prioratus .	Niuburh, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.
Prioratus .	Blithe, Sanctæ Katerinæ	Monachi Nigri.
Prioratus .	Giseburne, Sanctæ Mariæ.	Canonici Nigri.
Prioratus .	Nostle, Sancti Oswaldi	Canonici Nigri.
Prioratus .	Mealtune, Sanctæ Mariæ.	Canonici Albi.
Prioratus .	Eboraci infra civitatem, Sancti Clementis.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Swine in Holdernesse .	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Kellinge, Sanctæ Mariæ et Sanctæ Helenæ.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Molsebi, Sancti Johannis Apostoli.	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Duue, Sanctæ Mariæ .	Moniales Albæ.
Prioratus .	Russedale	Moniales Albæ.
Prioratus .	Sinnintheit, Sanctæ Mariæ.	Moniales Albæ.

Summa xxxiv.

Hospitals, castles, and waters.

Hospitalia:—Eboraci, Sancti Petri et Sancti Nicholai.

Castella:—Eboraci, Richemunt, Pumfreit, Mealtune, Scardeburh, Pikeringe, Sceltune, Tikehelle, Kuningeburh, Cerveltune, Middelham, Cnaresburh.

Aquæ dulces:—Uise, Suale, Jor, Wenet, Nid, Wisc, Liemwic, Hul, Teise, Dereta, Hwerf, Air, Don, Derewente.

XXXIV.—Richemuntsire.

Abbatia .	Holm-Coltram, Sanctæ Mariæ.	Monachi Albi.	Religious Houses in Richmondshire.
Abbatia .	Richemunt, Sanctæ Agathæ.	Canonici Albi.	
Abbatia .	Coverham	Canonici Albi.	
Abbatia .	Eglestune, Sanctæ Mariæ	Canonici Albi.	
Prioratus .	Richemunt, Sancti Martini.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Lancastre	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Woderhall, Sanctæ Trinitatis.	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Egremunt	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Carduil, Sanctæ Mariæ	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Cungeshefed, Sancti Leonardi.	Canonici Albi.	
Prioratus .	Elintune	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Marrig, Sancti Andreæ	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Ingelwde, Sanctæ Mariæ	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Hanepol, Sanctæ Mariæ	Canonici Albi et Moniales.	

Summa xii.

In Episcopatu Dunelmensi,

	Sancti Cuthberti . .	Monachi Nigri.	Religious Houses in Durham and Northumberland.
Abbatia .	Morpathe, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.	
Prioratus .	Tinemuthe, Sancti Oswini regis.	Monachi Nigri de Sancto Albano.	
Prioratus .	Mai vel Segelberge . .	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Ferne-ealande	Monachi Nigri.	
Prioratus .	Brenkeburh	Canonici Nigri.	
Prioratus .	Alnewic	Canonici Albi.	

In Loeneis regis Scotiæ.

Abbatia .	Niwebotle, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.	Religious Houses in Lothian.
Abbatia .	Mailros, Sanctæ Mariæ	Monachi Albi.	
Abbatia .	Drereburh	Canonici Albi.	
Abbatia .	Kelzhi, Sanctæ Mariæ	Monachi Grisii.	
Abbatia .	Caldestream	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	Coldingeham	Monachi Nigri.	

Religious Houses in Lothian.

Abbatia .	Geddewrthe	Canonici Nigri.
Prioratus .	Hadintune	Moniales Albæ.
Abbatia .	Edeneburch	Canonici Nigri.
Prioratus .	Suthberewich	Monachi Albi.
Prioratus .	Northberewic	Moniales Nigræ.
Prioratus .	Eccles	Moniales Albæ.

In comitatu de Fif in Scotia.

Religious Houses in Fife,

Episcopatus	Sancti Andreæ . . .	Canonici Nigri et Keledei.
Abbatia .	Sanctæ Trinitatis de Dunfermelin.	Monachi Nigri.
Abbatia .	de Struelin	Canonici Nigri.
Prioratus .	de Mai	Monachi Nigri de Radinge.

and other parts of Scotland.

In Insula Sancti Columbæ . . .		Canonici Nigri.
Abbatia .	de Lundores	Monachi de Tyrun.
Prioratus .	de Pert	Moniales Nigri.
Abbatia .	de Scone	Canonici Nigri.
Abbatia .	de Cupre	Monachi Albi.
Prioratus .	de Roslinot	Canonici Nigri.
Abbatia .	de Aberbrothoc . . .	Monachi de Tyrun.
Episcopatus	de Dunkeld Sancti Columkille.	Canonici Nigri et Keledei.
Episcopatus	de Brechin	Keledei.
Episcopatus	de Aberde	
Episcopatus	de Mureve	
Prioratus .	de Hurcard	Monachi Nigri de Dunfermelin.
Abbatia .	de Kinlos	Monachi Albi.
Episcopatus	de Ros	Keledei.
Episcopatus	de Glescu	Canonici sæculares.
Abbatia .	Sancti Kinewini . . .	Monachi de Turun.
Episcopatus	de Galeweie, Abbatia de Candida Casa.	Monachi Albi.
Episcopatus	de Dumblein	Keledei.
In Insula .	Abbatia	Keledei

Summa xxii.

Episcopatus et Abbatiæ in Wallia.

In episcopatu Sancti David.

Abbatia .	de Blankalanda . . .	Monachi Albi.	Religious Houses in the diocese of S. Davids.
Abbatia .	de Strataflorida . . .	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Cumhil, hoc est Vallis Longa.	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Sancto Degmele . .	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Premustre	Canonici Albi.	
Abbatia .	de Lanter	Moniales Albæ.	
Prioratus .	de Lantonia	Canonici Nigri.	
Prioratus .	de Castello Haroldi .	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Brakeni	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Langle	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Redebi	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Sancto Claro . , .	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Pembroc	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Karmelil	Canonici Nigri.	
Prioratus .	de Haverforde . . .	Canonici Nigri.	

In episcopatu de Landaf.

Abbatia .	de Neath	Monachi Albi.	In the diocese of Llandaff.
Abbatia .	de Margam	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Karliun	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Tinterne	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Castello Brus . .	Moniales Nigræ.	
Prioratus .	de Weni	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Kerdif	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Penard	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Novoburgo . . .	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Bassele	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Golclive	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Striguil	Monachi Nigri.	
Prioratus .	de Bergevene	Monachi Nigri.	

In episcopatu Sancti Asaph.

Abbatia .	de la Pole	Monachi Albi.	In the diocese of S. Asaph.
Abbatia .	de Valle Crucis . . .	Monachi Albi.	
Abbatia .	de Hudham	Moniales Albæ.	
Abbatia .	de Dom	Monachi Albi.	

In episcopatu de Bangor.

Religious Houses in the diocese of Bangor.

Abbatia .	de Abertumagh . . .	Monachi Albi.
Abbatia .	de Kemei	Monachi Albi.
Abbatia .	de Basingwerc . . .	Monachi Albi.
Abbatia .	de Insula Enlit . . .	Monachi Albi.
Prioratus .	de Emisenoc	Monachi Albi per se.

Mons est in Guallia et dicitur Morige, a quo Sabrina oritur ex una parte et Waia ex altera parte, quæ inter Glocestre et Bristoe cadit in Sabrinam.

De archiepiscopis et episcopis mundi.

The author abhors idleness, and therefore makes out a list of episcopal sees, throughout the world.

Quoniam otiositas, quæ specialis inimica est animæ, cunctis nociva, mihi vero semper odiosa est, post cronicam meam ab obitu regis Henrici primi inchoatam, post Anglicanæ terræ descriptionem, quot scilicet Anglia habeat comitatus, quot in ipsis comitatibus episcopatus habeat, abbatias vel prioratus, et cujus ordinis sint vel habitus; post gesta regum Angliæ et archiepiscoporum Cantuariensis ecclesiæ succincta brevitate compilata, ad archiepiscopos totius mundi et episcopos conscribendos modicus et exilis ego Gervasius stilum arripio, et cujus archiepiscopi ipsi episcopi suffraganei sint, vel cujus incolæ regionis. A summo igitur vertice, sacrosanctæ videlicet sedis apostolicæ summo pontifice nostro Clemente Tertio incipiendum est, et sic per singulos, prout Deus dederit ad infima descendendum. Licet igitur omnes archiepiscopi de consecratione sint summi pontificis, suos tamen speciales, tam episcopos quam archiepiscopos, habet suffraganeos, qui ad ipsius solummodo pertinent jurisdictionem, et ipsius specialem expetunt benedictionem, sicut in subsequentibus notatum est.

Sees immediately dependent on Rome.

Dominus papa non solum Romani imperii sed et totius mundi optinet principatum, et hos suæ ditionis

et benedictionis habet suffraganeos; episcopum Papiensem, episcopum Plesentinum, Ferariensem, Velletrensem, Riminensem, Pisauriensem, Farensem, Orbinatensem, Senogariensem, Calensem, Gubiensem, Elmonensem, Anchonitanum, Auximanum, Humoratum, Firmanum, Esculanum, Camerinensem, Aprutinum, Pesensem, Theatinum, Sancti Pelini, Marsicanum, Fortunanum, Reatinum, Tiburtinum; in Campania, Signinum, Anagninum, Ferentinum, Alatrinum, Verulanum, Soranum, Equinas, Gaetanum, Fundanum, Terracinensem. Sees immediately subject to the pope.

In ducatu Spoletano, Florentinum, Areatinum, Urbevitanum, Perusinum, Fulignacensem, Spoletanum, Narnensem, Sancti Gemini, Ortanum, Sutrinum, Cornetanum, Tuscanellæ, Suana.

In Tuscia, Lucanum, Senelavelle, Clusinum, Ferentinum.

In Sicilia, Siracusanum.

In Apulia, Trojanum: et præter istos habet cardinales, videlicet, Hostiensem, Portuensem, Albanum, Tusculanum, Prænestinum, Sabinensem, archiepiscopum Senensem et Pisanum.

In regno Siciliæ isti sunt archiepiscopi; Capuanus, Neapolitanus, Salernitanus, Amalfitanus, Surrentinus, Beneventanus, Consanus, Tranensis, Agrentinus, Barensis, Brundusinus, Octrente, Cusentinus, Reginus. Archiepiscopal sees in the kingdom of Sicily.

In insula quadam Siciliæ Messanus, Panormitanus, Montis Regalis; quot isti habeant suffraganeos nondum scimus.

Patriarcha Jerosolimitanus quatuor habet archiepiscopos suffraganeos: Tirensem, Cæsariensem, Nazarenum, Petracensem; et alios habet episcopos tres, Bethleemitanum, Lidensem, Ebronensem. Patriarchate of Jerusalem.

Archiepiscopus Tirensis hos habet suffraganeos; Acconensem, Sidoniensem, Beritensem, Paneadensem. Archiepiscopi Cæsariensis suffraganeus est Sebastiensis solus. Archiepiscopi Nazareni suffraganeus est Tiberiadensis; archiepiscopus Petracensis nullum habet suffraganeum.

Sees in the patriarchate of Antioch.

Patriarcha Antiochenus habet archiepiscopos suffraganeos tres, videlicet, Tarcensem, Albenensem, Mamistrensem. Hii omnes suffraganeis carent. Patriarcha vero alios habet episcopos suffraganeos: Sardicensem, Gabulensem, Anteradensem, Bibliensem, Valaniensem.

Sees in the dominion of Venice:

Venetia ducatus est, tres habens archiepiscopos quorum primas est archiepiscopus Gradensis. Suffraganei ejus; episcopi Castellanus, Torcellanus, Casulanus, episcopus Civitatis Novæ, Caprulanus, Clugensis.

Archiepiscopus Jadrensis: suffraganei ejus episcopus Epulanus, Veglensis, Arbensis, Parensis, Carpsensis et Civitatis Novæ.

Dalmatia.

Archiepiscopus Raguensis: suffraganei ejus episcopus Spaladensis, episcopus Taurensis et episcopus———.

Sees in Provence.

Provincia tres habet archiepiscopos; Ebredunensem, Aquensem, Arelatensem. Ebredunensis sex habet suffraganeos, scilicet Dignensem, Seneciensem, Antipolitanum, Ventiensem, Gladetensem, Nitiensem.

Archiepiscopus Aquensis habet quinque suffraganeos; Vapincensem, Sistiensem, Aptensem, Forojuliensem et Regensem.

Archiepiscopus Arelatensis habet suffraganeos octo; Marsiliensem, Tolonensem, Avinionensem, Cavalmonensem, Carpentolatensem, Aureolensem, Avasionensem et episcopum Sancti Pauli.

Sees in Hungary.

Hungaria regnum est duos habens archiepiscopos; Strigoniensem et Colosiensem. Strigoniensis suffraganei sunt episcopus Agriensis, Wacensis, Quinque Ecclesiacensis, Vesperniensis, Georiensis, Nitrensis. Colosiensis archiepiscopi suffraganei sunt episcopi Transilvanus, Chimadiensis, Waradiensis et Sagraviensis.

In Sclavonia quæ et Dalmatia, dicuntur archiepiscopi esse duo, Salonitanus, Jazarenus.

Sees under Milan.

Archiepiscopus Mediolanensis xiiii. habet suffraganeos episcopos; Cremonensis, Brixensis, Bergamensis, Laudensis, Novariensis, Vercellensis, Iponensis, Taurinensis, Vigintimiliacensis, Albeganensis, Albensis, Astensis, Aquensis, Terdonensis.

Archiepiscopus de Ravenna suffraganeos habet xv. : episcopus Parmensis, Reginonensis, Mutinensis, Forimpopuliensis, Bononiensis, episcopus Sancti Cassiani de Imola, episcopus Faventinus, Foroliviensis, Chesanatensis, Sarcenatensis, Ficodensis, Cumaclensis, Plesensis, Ferariensis, et episcopus in palude. Sees under Ravenna;

Archiepiscopus Salzburgensis septem habet suffraganeos: episcopus Ratisponensis, Frisiensis, Brixensis, Pataviensis, Tridentinus, Curcensis, Curensis. Salzburg;

Archiepiscopus Madebergensis quinque habet suffraganeos: episcopus Cicensis, Patelburgensis, Prandeburgensis, Merseburgensis, Missensis. Magdeburg;

Archiepiscopus Maguntinus novem habet suffraganeos: Bavebericensis, Erbipolensis, Augustensis, Constantiensis. Arjentinensis, Spirensis, Wormatiensis, Halberstadensis. Mentz.

In Dacia archiepiscopus Lundensis vel Scanensis; suffraganei ejus Rosindensis, Othemciensis, Silewicensis, Ripensis, Wibergregensis, Arusiensis, Burguliensis. Sees in Denmark;

In Norwegia archiepiscopus Nidarosiensis: suffraganei ejus episcopus Bergensis, Stavangensis, Asloensis, Hamercopensis. In insula Fareia est episcopus unus et in Orkeneia. Norway;

In Suethia archiepiscopus Upsalensis: suffraganei ejus episcopus Stregnensis, Arusiensis, Scariensis, Lungacopensis. In Islandia est episcopus de Slaholt, et episcopus de Tingere. Sweden;

In Grenlandia episcopus de Gorthum, episcopus de Suthreie, episcopus de Gantelandia. Greenland.

In Francia archiepiscopus Remensis; suffraganei episcopus de Chaaluns, episcopus de Loun, episcopus de Seisun, episcopus de Sancto Leto, episcopus de Beweis, episcopus de Niuun, de Arraz, de Cambrai, de Turnai, de Terruane, de Amiens. Sees in France,

Archiepiscopus Senonensis: suffraganei ejus, episcopus de Aucerre, episcopus de Nevers, de Orliens, de Chartres, de Paris, de Mealz, de Trois.

Archiepiscopus Burdegalensis: suffraganei ejus, epi-

List of sees in France.

scopus Pictavensis, Santonensis, Lingonensis, Petragoricensis, Venetiensis, Besacensis.

Archiepiscopus Lugdunensis: suffraganei ejus episcopus Edunensis, Lingonensis, Cabilonensis, Matisconensis.

Archiepiscopus Turonensis; suffraganei ejus episcopus Cenomannensis, Andegavensis, Nannetensis, Aletensis, Redonensis, Leonensis.

Archiepiscopus Rothomagensis: suffraganei ejus, episcopi Constantiensis, Bajocensis, Agenensis, Luxoviensis, Sagiensis, Ebroicensis.

In England.

ANGLIÆ. In Anglia sunt archiepiscopi duo; Cantuariensis qui est totius Angliæ primas et Walliæ, et archiepiscopus Eboracensis. Cantuariensis archiepiscopi suffraganei sunt, archiepiscopus Eboracensis, Lundoniensis, Wintoniensis, Heliensis, Roffensis, Lincolniensis, Bathoniensis, Norwicensis, Herefordensis, Cestrensis, Wigorniensis, Exoniensis, Saresberiensis, Cicestrensis. In Guallia, Pangorensis, Landavensis, Menevensis, et episcopus Sancti Asaph.

Archiepiscopus Eboracensis unum habet suffraganeum, scilicet Dunelmensem.

In Scotland.

SCOTIÆ. Episcopi regni Scotiæ, qui nullum habent archiepiscopum, sunt hii; episcopus Sancti Andreæ, episcopus de Berechin, episcopus de Aberdeia, episcopus de Catenes, episcopus de Ros, episcopus de Dunkelde, episcopus de Dublein, episcopus de Glascu, episcopus de Galeweie, episcopus de Mureve, episcopus de Argeuel.

In Ireland.

HIBERNIA. In Hibernia sunt archiepiscopi quatuor; Armakensis; suffraganei ejus Lughdunensis, Cenensis, Tarensis, Ardahactensis, Tuenensis, Conorensis, Rathpothnensis, Cluenerardensis, episcopi viii. Casselensis archiepiscopus; suffraganei ejus xi.: episcopus Lismorensis, Corcensis, Immelechensis, Cluainuimensis, Artmorensis, Lumniacensis, Kildabewensis, Waterfordensis, Artfertensis, Ennabrensis.

Archiepiscopus Divelinensis; suffraganei ejus sex; episcopus Bistahnensis, Fernensis, Lethglensis, Kildarensis, Earipolensis, Wasefordensis. List of sees in Ireland.

Archiepiscopus Tuamensis; suffraganei ejus quinque; episcopus Chienfernensis, Killatensis, Maigonensis, Alfinensis, Achatensis.

Archiepiscopus Bituricensis, archiepiscopus de Besencun, archiepiscopus Coloniensis, archiepiscopus Vianensis, archiepiscopus Mediolanensis, archiepiscopus de Ravenna, archiepiscopus de Trevis; horum suffraganei nobis desunt.[1] The list is incomplete.

---

[1] These follow in a later hand and lighter ink:—

Summa episcopatuum regni Scotiæ cum ecclesiis in eisdem contentis;

Episcopatus Sancti Andreæ, $\overline{viii}$. xviii. *li.* vi. *s.*
Episcopatus Glascuensis, $\overline{iii}$. iiii^{xx}. *li.* xiii. *s.* iii. *d.*
Episcopatus Catanes, $\overline{ii}$. iiii^{xx}. vi. *li.* xiii. *s.* *ob.*
Episcopatus Rossenensis, cccli. *li.* xiv. *s.* viii. *d.* *ob.*
Episcopatus Moraviensis, Mcccviii. *li.* xv. *s.* vii. *d.*
Episcopatus Lismorensis, cclxxx. *li.* xxvi. *s.* viii. *d.*
Episcopatus Brikanensis, ccccxl. *li.* xiii. *s.* iiii. *d.*
Episcopatus Dublanensis, Dcvi. *li.* xiii. *s.* iiii. *d.*
Episcopatus Dunkeldensis, Mccvi. *li.* vi. *s.* viii. *d.*
Episcopatus Aberdenensis, MDCX. *li.* ix. *s.* iiii. *d.*
Episcopatus Candidæ Casæ, cccli. *li.*

INDEX.

INDEX.

A.

Abbotsbury, abbey in Dorset, ii. 422.
Aberbrothoc, abbey of, ii. 442.
Aberconway, archbishop Winchelsey visits Edward I. at, ii. 311.
Aberdeen, bishopric of, ii. 442, 448, 449.
Abergavenny, priory of, ii. 443.
Abertumagh, monastery, ii. 444.
Abingdon, monastery at, ii. 421.
  Siward the chorepiscopus buried at, ii. 362.
  the prior of Rochester made abbot of, i. 335.
  Edmund of, archbishop of Canterbury, *see* Canterbury.
  Robert of, brother of the archbishop, empowered to act for the archbishop, ii. 161.
  acknowledges his imperfect powers, ii. 164.
  receives new credentials, ii. 165.
Abren, Sabrina, ii. 6.
Absalom, monk of S. Augustine's, i. 136.
Achahteonrensis, episcopus, i. 236.
Acre, visit of the bishop of, to England, i. 293; ii. 83.
  taken by Saladin, i. 374, 375.
  archbishop Baldwin dies at, i. 488; ii. 405, 406.
  Philip arrives at, ii. 88.
  Richard arrives at, i. 489; ii. 88.
  taken, i. 490; ii. 88.
  Philip leaves, i. 512.
  conduct of the duke of Austria at, i. 514; ii. 90.
  services of Hubert Walter at, i. 517; ii. 406.
Acre, Castle, in Norfolk, ii. 428.
  priory of, ii. 427.
Adeliza, second wife of Henry I., i. 92; ii. 70, 377, 378.
  confounded with queen Matilda, i. 112.
  receives the empress Matilda at Arundel, i. 110.
Adisham, given to Christ Church, Canterbury, ii. 28.
  made security for the compact with Boniface, ii. 209.
  mentioned as Hedesham, ii. 277.
Aencurt, Oliver de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Æneas, ii. 5, 21.
Aganippus, husband of Cordeilla, ii. 7, 8.
Agen, misdeeds of the English in, ii. 303, 304.
  bishop of, at the Council of le Mans, i. 198.
Agrigentum, Bartholomew bishop of, i. 264.
Ailmar, Elmar, the archdeacon, betrays Canterbury to the Danes, ii. 53, 359.
Aire, river in Yorkshire, ii. 440.
Aix-la-Chapelle, coronation of king Richard at, ii. 206.
Alan, earl, count of the Bretons, at the battle of Lincoln, i. 114, 116.
  prior of Canterbury, and abbot of Tewkesbury, *see* Canterbury, Tewkesbury.
Alban, Saint, martyrdom of, ii. 15.
  monastery of, *see* S. Alban's.
Albanactus, son of Brutus, ii. 6.
Albania, northern Britain, called from Albanactus, ii. 6, 7.
Albano, bishop of, brings Anselm's pall, ii. 374.
  Walter, bishop of, i. 265.

Albano—*cont.*
Berard, bishop of, visits England in 1295, ii. 311.
is present at a council at London, ii. 312.
mediates for peace with France, ii. 313.
leaves England, ii. 314.
Alberic, abbot of Vercelli, made bishop of Ostia, i. 101.
legate to England, i. 73, 101; ii. 384.
summons the bishops to council at Westminster, i. 102.
consecrates archbishop Theobald, i. 109; ii. 384.
returns to Rome, i. 109.
pronounces the deposition of archbishop William of York, i. 134.
Albert, legate from Alexander III. to Henry II., i. 236, 237.
receives his abjuration at Avranches, i. 238.
becomes pope as Gregory VIII., i. 388.
Albert, the margrave, i. 266.
Alberville, Robert de, captured at Rochester in 1216, ii. 110.
Albini, William of, captured at Rochester in 1216, ii. 110.
Alclud (Dumbarton), foundation of, ii. 7.
Alderington, castle in Northamptonshire, ii. 431.
Aldington, land of Christ Church at, ii. 49.
archbishop Edmund at, ii. 138, 139.
Boniface appoints Wenchepe prior of Dover at, ii. 247.
Aldroenus, duke of Normandy, ii. 15.
Alençon, archbishop Baldwin's dealings with his monks at, i. 330, 391, 396, 402, 404, 441.
Alesine, i. 263.
Alexander, Becket's clerk, i. 186.
Alexander, proctor at Rome in 1241, ii. 188, 191.
Alexander II., king of Scots, sent by his father king William to John, ii. 103.
succeeds as king, ii. 108.
marries John's daughter, ii. 112.
Alexander III., king of Scots, marries the daughter of Henry III., ii. 203.
attends the coronation of Edward I., ii. 278.
his wife Margaret dies, ii. 279.
his death and the troubles that followed, ii. 297.
Alferius, ealdorman, enemy of the monks, ii. 51.
Alfonso, son of Edward I., dies, ii. 292.
Alfred, king of the English, ii. 36, 39, 50, 349.
his legislation, ii. 10.
sketch of his reign, ii. 44, 45.
Alhmund, father of Egbert, ii. 41, 42.
Alizia (Adela), mother of king Stephen, ii. 381.
Allectus, king of Britain, ii. 15.
Almain, Henry of, son of Richard of Cornwall by his first wife, ii. 206.
goes to Germany, ii. 215.
returns with the young earl of Gloucester, ii. 216.
arrives at Dover in 1263, ii. 219.
is arrested in France, ii. 222.
is kindly received there by the king, ii. 224.
joins Edward against the barons, ii. 226.
is with the king at Dover, ii. 229.
goes to Amiens, ii. 232.
given as a hostage after the battle of Lewes, ii. 237.
sent to Dover, ii. 238.
goes to Paris with Edward in 1269, ii. 249.
Almaria, captured in 1147, i. 138.
Almelege, castle in Worcestershire, ii. 435.
Alnecestre, abbey in Worcestershire, ii. 435.
Alnwick, priory of, ii. 441.
castle, besieged by William the Lion, i. 247.
he is captured at, i. 249.
Alps, archbishop Elfsin dies on the, ii. 353.
Amboise, promised by the younger Henry to Theobald of Blois, i. 243; ii. 81.
Amesbury, monastery of, ii. 420.

Amesbury—*cont.*
reformed by Henry II., i. 261.
Eleanor, widow of Henry III., buried at, ii. 299.
Amiens, Thidric bishop of, assists at the consecration of Gilbert Foliot, i. 135.
arbitration of Lewis IX. at, ii. 226, 228, 232.
Boniface appoints a prior of Canterbury at, ii. 228.
Amphibalus, discovery of his relics, i. 265.
Anacletus, brother of Pandrasus, ii. 5.
Anacletus, antipope, i. 100, 101.
Anagni, John of, cardinal of S. Mark, papal legate, i. 64–68, 446, 450, 501.
his mediation between Henry II. and Philip, i. 446.
collects money in Poictou, i. 453.
letter from the monks of Canterbury to, i. 462, 463.
arrives at Dover, i. 474.
his admission discussed, i. 481.
visits Canterbury, i. 482.
his advice, i. 483.
leaves England, i. 483.
his letters, i. 64, 65, 501, 502.
Benedict of, chosen pope as Boniface VIII., ii. 311.
troubles of Boniface VIII. at, ii. 319, 320.
Andely, quarrel of the archbishop of Rouen with king Richard touching, i. 544.
document dated at, i. 559.
castle fortified at, ii. 90.
claimed by Philip, ii. 93.
Andragius, king of Britain, ii.
Andrew John, vision of the monk, i. 338, 339.
Andrew, prior of Winchester, *see* Winchester.
Andria, count Roger of, i. 266.
Androgeus, history of, ii. 11, 12.
Angers, bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
mentioned in the will of Henry II., i. 299.
monasteries in England dependent on, ii. 423, 424.
Anglefeld (Englefeld), William, itinerant justice in Kent, ii. 205, 218.
Anglesey, occupied by Edward I., ii. 290.
Angoulême, count of, Richard I. besieges a castle of his, i. 592; ii. 90.
father of queen Isabella, dies, ii. 94.
bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
Angoumois, overrun by Richard in 1194, i. 527.
claimed by queen Isabella, ii. 95.
Anjou, Fulk count of, i. 93.
Geoffrey, son of Fulk, husband of the empress Matilda, i. 93; ii. 70, 71.
overruns Normandy in 1140, i. 113; ii. 73.
allows his son Henry to visit England in 1142, i. 123.
sends for him home, i. 131.
dies, i. 147; ii. 75.
and is buried at le Mans, i. 147.
mentioned, i. 299.
Geoffrey of, brother of Henry II., assists Lewis VII. against his brother, i. 149, 150; ii. 75.
his castles taken by Henry in 1155, i. 162; ii. 77.
Charles count of, ii. 225.
Ankerwyke, priory in Buckinghamshire, ii. 433.
Anlaf, son of Sihtric, king of the Danes, ii. 46, 47, 48.
king of Norway, ii. 53, 357.
Antioch, threatened by Saladin, i. 374.
Reginald of Châtillon, prince of, killed, i. 374.
sees in the patriarchate of, ii. 446.
Antwerp, Richard embarks at, i. 523.
Aosta, Anselm born at, ii. 370.
Apingland, estate of Christ Church at, ii. 35.
Ardagh, bishop of, i. 235; ii. 448.
Ardfert, bishop of, i. 236; ii. 448.
John, bishop of, ii. 139.
Ardmore, bishop of, i. 236; ii. 448.
Arete, Arezzo, Richard le Grand dies at, ii. 128.

Arles, archbishopric of, ii. 446.
Etherius, archbishop of, i. 42; ii. 27, 328, 330.
Apebrok, water in Sussex, ii. 419.
Appledore, lands of Christ Church at, ii. 56.
the wall at, broken down by the sea, ii. 293.
Apulia, Roger duke of, defeated by the emperor Lothar, i. 100.
ravaged by Henry VI., i. 527.
Aragon, king of, ii. 293.
Arches, castle of, demanded by Philip, ii. 93.
Argyle, bishopric of, ii. 448.
Armagh, archbishop of, i. 235; ii. 448.
sees in his province, ii. 448.
Albert, archbishop elect of, negotiates between the archbishop and monks of Canterbury in 1239, ii. 159, 160, 164, 165.
has to go to Cologne and Paris, ii. 164.
Armorica, colonised by the Britons, ii. 16.
Arroaise, order of, bequest of Henry II. to, ii. 16.
Arthgallo, king of Britain, ii. 10.
Arthmail, king of Britain, ii. 11.
Arthur, king of the Britons, exploits of, ii. 19.
Arthur, duke of Brittany, besieges his grandmother at Mirabel, ii. 94.
taken prisoner by John, ii. 94.
his death attributed to John, ii. 94.
inquiry into the circumstances of his death, ii. 95.
Arthur, son of John of Brittany, born, ii. 216.
Artois, Robert count of, drowned, ii. 203.
Arundel, the empress Matilda received at, i. 110.
Stephen marches on, i. 110.
priory and castle of, ii. 419.
Arundel, earls of:
William, husband of queen Adeliza, i. 110.
his speech at Wallingford in 1153, i. 154; ii. 76.
Arundel, earls of—*conl.*
is sent by the king to the pope in 1164, i. 190.
his arguments, i. 193.
maintains the cause of Henry II. in 1173, i. 246; ii. 81.
William, earl of, meets the justiciar in 1209, ii. 104.
at the granting of Magna Carta, ii. 109.
Arviragus, king of Britain, ii. 13.
Ascalon, fortified by Richard I., ii. 89.
castle built at, by Richard of Cornwall, ii. 179.
Ascanius, son of Æneas, ii. 5.
Asclepiodotus, king of Britain, ii. 15.
Assendune, battle of, ii. 55.
Assonia, Acsonia, Peter de, official to Boniface, ii. 216, 222.
Athelney, Alfred takes refuge in, ii. 41.
monastery of S. Peter in, ii. 422.
Athelstan, king of the English, sketch of his reign, ii. 46–48.
crowned at Kingston, ii. 46, 351.
his intercourse with Dunstan, ii. 354.
Athol, Isabella of Dover, countess of, dies, ii. 300.
Aucumbe, priory in Oxfordshire, ii. 434.
Audinges, Gregory of, monk of Canterbury, ii. 154.
William of, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Audoenus (Ouen), S., archbishop of Rouen, his relics at Canterbury, i. 15, 294; ii. 49.
Augustus, emperor, ii. 12, 13.
Augentell, Giles de, assessor to Hugh Bigod as justiciar, ii. 207.
Aumâle, besieged by Philip in 1196, i. 532.
William count of, at the battle of Lincoln, i. 117.
countess of, marries Edmund, son of Henry III., ii. 248; dies in 1275, ii. 279.
Aumône, abbot of, his advice to Becket, i. 176.
Aurelius Ambrosius, ii. 16, 18, 26, 27.
Conanus, ii. 19.

Austria, capture of Richard in, i. 513; ii. 89, 90.
Leopold, duke of, the cause of his enmity to Richard, i. 514; ii. 88, 89.
his accident and death, i. 528, 529.
Austroberta, Saint, head of, i. 8.
Auvergne, i. 272.
vision of a carpenter in, i. 300, 301.
Auxerre, see of, ii. 447.
S. German bishop of, ii. 17, 18.
proceedings of Eugenius III. at, i. 135.
Avesnes, James of, goes with king Richard to Germany in 1258, ii. 206.
Avignon, Clement V. dies at, ii. 323.
Avon, rivers, i. 119; ii. 423, 434, 435, 437.
Avranches, William of, justice errant in 1170, i. 216.
William of, taken prisoner at Rochester, ii. 110.
Henry II.'s absolution at, i. 238, 239.
bishop of, mentioned in the will of Henry II., i. 298, 299.
Axholm, fortified in 1266, ii. 243.
Azai, meeting of the monks of Canterbury with Henry II. at, i. 448, 449.
letter dated at, i. 450.

B.

Babwell, near St. Edmunds, Thomas Weyland becomes a Franciscan at, ii. 295.
Badlesmere, Giles lord of, killed, ii. 208.
Baldwin, speech of, before the battle of Lincoln, i. 115.
taken prisoner, i. 117.
Balliol, John, competitor for the Scottish crown, ii. 297, 298.
Ballon (Balun), meeting of John and Philip at, ii. 92.
Banbury, castle in Oxfordshire, ii. 434.
Bangor, massacre of the monks of, ii. 36, 329.
monasteries in the diocese of, ii. 444.
ancient bishopric of, ii. 334, 448.
Bangor, bishops of:
Hervey, ii. 381; translated to Ely, ii. 381.
David, consecrated by Ralph, ii. 377.
Maurice, consecrated by Theobald, ii. 385.
Guy, consecrated by Richard, ii. 398.
Alan, consecrated by Hubert, ii. 410.
Robert, consecrated by Hubert, ii. 410.
Richard; attends a council at Lambeth in 1261, ii. 212.
Anian, bishop of, consecrates archbishop Kilwardby, ii. 273.
Bapchild (Bakechilde), Hospital of, in Kent, ii. 418.
Bar, duke of, marries Eleanor of England, ii. 301.
Baranum, i. 263.
Barbeaux, Lewis VII. buried at, i. 295.
Bardney, abbey of, ii. 33, 429.
Bardulf, Hugh, justice at Canterbury, i. 556.
Barfleur, wreck of the White Ship at, i. 92.
Richard I. embarks at, i. 453.
Bari, archbishopric of, ii. 445.
Reginald, archbishop of, i. 254.
council of, ii. 375.
Barking, nunnery of, ii. 425.
a sister of S. Thomas made abbess of, i. 242.
Barking, Berkinge, Bereginge;
William of, monk of Canterbury, ii. 252.
William of, junior, ii. 253.
Barnstaple, priory in Devon, ii. 424.
Barnwell, monastery of, in Cambridgeshire, ii. 428.
struck by lightning in 1288, ii. 293.
Barrow, nunnery in Somerset, ii. 423.
Basingwerk, Cistercian abbey of, ii. 444.
abbot of, writes to the pope, i. 569.
Bassele, priory in Wales, ii. 443.
Basset, Philip, made justiciar, ii. 211.
holds a parliament in 1262, ii. 217.
meets the king at Dover in 1262, ii.
removed from the justiciarship, ii. 224.
comes with the king to Dover, ii. 229.

Basset, Philip—*cont.*
and to Northampton, ii. 234.
taken prisoner at Lewes, ii. 237.
arranges terms with the earl of Gloucester, ii. 246.
Bassianus, reign of, in Britain, ii. 15.
Bassingburne, John de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Bath, legendary foundation of, ii. 7.
coronation of Edgar at, ii. 51; called Akeman, ii. 51, 355.
see of Wells removed to, ii. 68, 368.
monastery of S. Elfege at, ii. 358.
see of Wells transferred to, ii. 368, 422, 458.
Bath, bishops of, Godfrey, consecrated by William, ii. 381.
Robert, is at the consecration of Hilary bishop of Chichester, i. 132.
did not attend the Council of Rheims, i. 138.
attends the consecration of archbishop Roger of York, i. 159.
attests the profession of abbot Silvester, i. 164.
Reginald Fitz Jocelin, elected in 1173, i. 243.
consecrated at S. Jean of Maurienne, i. 251; ii. 398.
attests a charter of Henry II., i. 262.
at the consecration of Gerard la Pucelle, i. 307.
and of Gilbert of Rochester, i. 331.
ordered to enforce a papal mandate against archbishop Baldwin, i. 385.
defends the monks in the council of Geddington, i. 410.
advises them in their discussion with Richard I., i. 465, 477.
is ordered to demolish the church at Hackington, i. 498.
directs the demolition, i. 499, 500.
elected archbishop, i. 511.
enthroned, i. 511.
declares himself willing to abide by the decision of the convent, i. 511.
dies at Dogmersfield, i. 512.
attests a charter of Richard I., i. 502.
Bath, bishops of—*cont.*
Savaric, archdeacon of Northampton, i. 504; ii. 410.
commissioned to prohibit the building of the church at Lambeth, i. 534.
letters from Messina in his favour annulled, i. 517.
Jocelin, meets the justiciar at Dover in 1209, ii. 103, 104.
Walter Giffard, made archbishop of York in 1266, ii. 245.
William de Bucton, consecrated at Farnham, ii. 245.
consecrates archbishop Kilwardby, ii. 273.
dies in 1274, ii. 278.
Robert Burnel, the king's clerk; Edward wishes to make him archbishop, ii. 252.
takes part in the proceedings against prior Wenchepe, ii. 252.
elected bishop of Bath in 1274, ii. 278.
consecrated, ii. 279.
dies in 1292, and is buried at Bath, ii. 300.
William de Marchia, the king's treasurer; elected in 1292, and consecrated, ii. 301.
Walter de Haselshaw, consecrated in 1302, ii. 319.
Bath, Henry of; ex-chief justice, acts as an advocate, ii. 207.
Bath, Peter, archdeacon of, i. 306, 328, 354.
opposes the interest of the monks of Canterbury, i. 354.
Battle, abbey of S. Martin at, ii. 419.
founded by William the Conqueror, ii. 63.
Battle, abbot of, brings to Canterbury the royal mandate for the election of an archbishop, i. 169.
Odo, prior of Canterbury, made abbot, i. 256.
proposed as archbishop, but rejected by the king, i. 310, 311.
letter from Urban III. to, i. 358.
executes the mandate, i. 360.

Battle, abbot of—*cont.*
has further instructions, i. 362.
s forbidden by the justiciar to execute them, i. 376.
has new orders to compel the archbishop's compliance, i. 385.
Richard, blessed in 1215, ii. 109.
Battle, Henry III. returns from Tunbridge to Winchilsea by, ii. 236.
Bayeux, visited by Henry II. and Lewis VII., i. 166.
bishopric of, ii. 448.
Odo, bishop of, made earl of Kent by the Conqueror, ii. 63.
his fate under William Rufus, ii. 66.
Henry de Beaumont, bishop of; at the council of le Mans, i. 198.
proposed for the see of Canterbury, i. 240.
attests a charter of Henry II., i. 262; and the peace of Ivry, i. 274.
mentioned in the will of Henry II., i. 298.
witnesses archbishop Baldwin's promise of restitution, i. 455.
Waleran, archdeacon of, made bishop of Rochester, i. 302, *see* Rochester.
Bayham, abbot of, ii. 175.
Baynard's castle, in London, ii. 426.
Bayonne, ii. 303, 304, 305, 306, 314.
Edmund of Lancaster dies at, ii. 314.
Bealdeag, son of Woden, ii. 22.
Bearn, Gaston of; comes to England, ii. 280.
imprisoned by Edward I., ii. 283.
Beatrice, daughter of Henry III., born, ii. 202.
married to John of Brittany, ii. 213.
bears a son, Arthur, ii. 216.
dies in 1275, ii. 279.
Beaulieu, abbey of, in the New Forest, ii. 105.
Hugh, abbot of, ii. 104, 105.
prior Ringmere retires to, ii. 292; leaves, ii. 295.
Beaulieu, priory of, in Hertfordshire, ii. 432.
Beaulieu, priory of, in Bedfordshire, ii, 432.
Beauvais, see of, ii. 447.
bishop of, taken prisoner, i. 544.
Beaysalz, Andreas de, ii. 304.
Bec, Lanfranc's stay at, ii. 364.
Hugh of Nunant dies at, i. 552.
Herlewin, abbot of, ii. 364, 371, 372.
Anselm, abbot of, *see* Canterbury.
Theobald, abbot of, *see* Canterbury.
Roger, abbot of, proposed for the see of Canterbury, i. 241.
Bede, the Venerable, ii. 11, 13, 15, 27, 331, 334, 415, &c.
Bedford, taken by Stephen in 1138, i. 101.
taken by Henry III. in 1224, ii. 113, 114.
hospitals at, ii. 433.
Bedfordshire, ii. 417.
half in Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 432, 433.
Beketune, Robert of, leader of the archbishop's party at Canterbury in 1188, i. 427.
Belesme, Robert of, his character and rebellion, ii. 69.
Belinus, king of Britain, ii. 9.
Belley, Boniface, administrator of, made archbishop of Canterbury, *see* Canterbury.
Boniface consecrates a bishop at, ii. 205.
and confirms bishop Sandwich of London at, ii. 218.
Belvoir, priory in Lincolnshire, ii. 429.
Beneventum, i. 163; ii. 445.
prior Alan had been a canon at, i. 293.
Benigfelde, castle in Northamptonshire, ii. 431.
Berdlescume, priory in Devon, ii. 424.
Bereford, William de, justice in Kent, ii. 301.
sent to invite the archbishop of Canterbury to attend parliament in 1309, ii. 322, 323.
Berengaria, wife of Richard I., ii. 87.
Berengarius, heresy of, confuted by Lanfranc, ii. 364.

Berewedune, priory in Leicestershire, ii. 430.
Berewick, John of, justice in Kent, ii. 301.
Berham, land of Christ Church at, ii. 35.
Berhamdown, William, son of Stephen, breaks his leg at, i. 158, ii. 77.
John collects an army on, ii. 107.
Berkesore, land of Christ Church at, ii. 77, 82.
Berkshire, ii. 417.
included in Wessex, ii. 24.
religious houses, castles and rivers in, ii. 421.
Bermondsey, priory of, in Surrey, ii. 420.
Henry II. holds his court at, i. 160, ii. 77.
Gwerric, prior of, i. 277.
Henry, prior of, witnesses archbishop Baldwin's act of restitution, i. 454, 455, 456.
Bernard, Saint, of Clairvaux, i. 129.
Berry, province of, i. 272.
overrun by Philip II. in 1187, i. 369. and in 1188, i. 432; ii. 84.
held by Philip under the agreement of 1189, i. 450; ii. 86.
Bersentium, i. 264.
Bertha, queen of Kent, ii. 27, 30, 326.
Berthune, land of Christ Church at, ii. 45.
Bertune, priory in Herefordshire, ii. 435.
Bertune, hospital in Shropshire, ii. 436.
Berwick, Edward I. leads an army to, ii. 319.
North, nunnery at, ii. 442.
South, priory at, ii. 442.
Besançon, archbishop of, i. 266; ii. 449.
Bicum, i. 263.
Bigod, Hugh, justiciar under the Provisions of Oxford, ii. 207.
allies himself with the barons against Henry, ii. 211.
has to resign the castle of Dover, ii. 212.
joins the royal party, ii. 226.
is with the king at Dover, ii. 229; joins him at Amiens, ii. 233; and at Northamptom, ii. 234.
flies from Lewes, ii. 237.
earls of Norfolk, *see* Norfolk.
Biham, castle, in Lincolnshire, ii. 430.
Biham, Andrew of, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
one of the electors of Boniface, ii. 186–191.
Bildewas, Cistercian abbey of, ii. 436.
Bilebech, Robert Walrand's castle of, taken, ii. 221.
Binham, priory in Norfolk, ii. 427.
Binnedune, priory in Dorset, ii. 422.
Binnenea, land of Christ Church at, ii. 35.
Birinus, apostle of Wessex, ii. 32, 41.
Birkenhead, priory in Cheshire, ii. 437.
Bishopstone, H. de, agent of archbishop Edmund, ii. 139.
Bisile, Matthias de, sheriff of Gloucestershire, ii. 221.
constable of Dover, ii. 243, 246.
Bistaghnensis, episcopus, i. 236; ii. 449.
Bitlesdene, abbey in Northamptonshire, ii. 431.
Bixley, land of Christ Church at, ii. 35.
Bizino, Robert de, i. 264.
Bladud, king of Britain, ii. 7.
Blakeburnham, land of Christ Church at, ii. 45.
Blakewase, monastery of, ii. 418.
Blancheland, abbey in Wales, ii. 443.
Blancmustier and Blacmustier, two castles in Salop, ii. 436.
Blasius, relics of Saint, ii. 35; altar of, i. 10.
Blean, wood of, granted by Richard I. to Christ Church, i. 502, 503; ii. 91.
hospital at, ii. 418.
Blechingley, castle in Surrey, ii. 420.
Bleduno, king of Britain, ii. 11.
Bliteburh, priory in Suffolk, ii. 427.
Blithe, priory in Nottinghamshire, ii. 439.
in Yorkshire, ii. 440.
Blodwelle, water in Salop, ii. 436.
Blois, Stephen, count of, father of king Stephen, ii. 72.
Blois, Theobald, count of, brother of Stephen, i. 94; ii. 71.
Blois, Theobald, count of; Lewis VII. marries his daughter, i. 167, 197.
Theobald, count of, joins the conspiracy against Henry II., and has a promise of Amboise, i. 243; ii. 81.

Blois, Theobald, count of—*cont.*
mentioned in the peace of Ivry, i. 272.
attests it, i. 274.
mediates at Châteauroux in 1187, i. 371.
Blois, Peter of, archdeacon of Bath, i. 306, 354.
agent for the archbishop at Rome, i. 354, 356.
his discussion with Master Pillius, i. 367–369.
Blund, John, elected to Canterbury, but rejected at Rome, ii. 129.
Blundel, Robert, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Boctune (Boughton), archbishop Winchelsey at, ii. 312.
John de, monk of Canterbury, ii. 352.
Bodmin, priory in Cornwall, ii. 424.
Boetius, Alfred's translation of, ii. 44.
Bona, Peter de, cardinal priest, i. 266.
Bonmoulins, Henry and Philip meet at, i. 435.
Bonneval, abbot of, i. 266, 269.
Bononimus, clerk of the legate Otho, ii. 138.
Bonquer, William, knight, appeals against the council of Lambeth, ii. 213.
justice itinerant in Kent, ii. 218.
acts as the king's agent at Rome, ii. 242.
Bordesley, abbey in Warwickshire, ii. 437.
in Worcestershire, ii. 435.
Bordis, Arnald de, ii. 304.
Borham, Hervey de, dean of S. Paul's, dies, ii. 285.
Bosham, Herbert of, cited as an authority for the life of Becket, i. 174; ii. 396.
his advice to the monks of Canterbury in 1187, i. 393, 394.
Bosus, cardinal priest, i. 266.
Boulogne, i. 94, 138; ii. 382.
Henry III. receives the earl of Gloucester at, ii. 215, 216.
John Mansel received at, ii. 222.
the Kentish knights go to, ii. 223.
the legate Guy stays at, in 1264, ii. 239.
Boulogne—*cont.*
Edward II. goes to, for his wife, ii. 322.
Hosteus of, mediates between Henry II. and Becket, i. 177.
Matthew, count of, threatens to invade England in 1167, i. 203; ii. 78.
has a promise of lands from the younger Henry, i. 243; ii. 81.
is mortally wounded at Driencourt, i. 246.
Renaud of Dammartin, count of, ii. 107.
Robert, count of, in 1268, ii. 246.
Bourdeaux, archbishopric of, ii. 447.
archbishop of, at the council of le Mans, i. 198.
Bertrand, archbishop of, becomes pope as Clement V., ii. 320.
Henry III. goes in 1253 to, ii. 204.
edicts published at, ii. 303.
formally surrendered in 1293, ii. 305.
demanded back by Edward I., ii. 306.
Bourges, archbishop of, i. 266; ii. 446.
Boxgrove, priory in Sussex, ii. 419.
Boxley, Cistercian monastery of, in Kent, founded by William of Ypres, ii. 77.
Boxley, abbots of,
Lambert, blessed by archbishop Theobald, ii. 385.
Thomas, blessed by Theobald in 1152, i. 151; ii. 385.
Walter, blessed by Theobald, ii. 385.
John, blessed by archbishop Richard, ii. 398.
Dionisius, blessed by Baldwin, ii. 405.
Robert, advises the monks of Canterbury in 1189, i. 477.
visits the convent in 1198, i. 560.
joins in a letter to the pope, i. 569.
Gilbert, blessed in 1289, ii. 294.
his profession, ii. 294.
archdeacon Hugh Mortimer buried at, ii. 281.
Brabançons, enormities of, i. 300, 301.
employed by Henry II., i. 369.
condemned by the Lateran council, i. 285.

Brabant, John, son of the duke of, marries Margaret of England, ii. 296.
Brackley, priory in Oxfordshire, ii. 434.
Bradeham, water in Sussex, ii. 419.
Bradenstoke, priory in Wiltshire, ii. 421.
Bradley, hospital in Somerset, ii. 421.
Bradsole, priory in Kent, ii. 418.
Braybrooke, Braimbroc, Breibroc, Henry de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Henry de, seized by Falkes de Breauté, ii. 113.
Breauté, Fulk de, pride and fall of, ii. 113, 114.
Brechin, bishopric in Scotland, ii. 442, 448, 449.
Brecon, priory in the diocese of S. David's, ii. 443.
Bregabred, king of Britain, ii. 11.
Bregge, water in Kent, ii. 419.
Brembre, castle in Sussex, ii. 419.
Brenkeburh, priory in Durham, ii. 441.
Brennius, king of Britain, ii. 9.
Breus, William de, plundered in 1263, ii. 222.
defends Rochester castle in 1264, ii. 235.
William de, dies in 1290, ii. 297.
Brian, castellan of Wallingford, i. 153.
Bridgnorth, castle of (Bruges), ii. 436; taken by Henry II., i. 162.
hospital at, ii. 436.
Bridlington, Thomas de, monk of Canterbury, ii. 163.
one of the electors of Boniface, ii. 186, 187, 189, 190, 191.
sent to Rome, ii. 197, 198.
dies, ii. 198, note 199.
Bridlington, priory of in Yorkshire, ii. 440.
Bridport, John de, accredited by Richard in negotiating the election of 1193, i. 518.
Brienne, John of, king of Jerusalem, in England, ii. 113.
Briesete, priory in Suffolk, ii. 427.
Briontune, priory in Wiltshire, ii. 421.
Bristol, castle at, ii. 423.
fortified against Stephen, i. 105.
the empress sent to, i. 110.
Stephen sent as a prisoner to, i. 118; ii. 73.
Henry II. educated at, i. 125.
earl Robert dies and is buried at, i. 131.
seized by the barons in 1263, ii. 221.
Amalric de Montfort arrives at, ii. 283.
Eleanor, daughter of Edward I., married at, 302.
ecclesiastical foundations at, ii. 422, 423.
Brito, Richard, one of Becket's murderers, i. 224, ii. 395.
Brittany, claimed by William the Conqueror, ii. 61.
visited by Henry II., i. 166.
given over by Lewis VII. to the younger Henry, i. 208.
Henry II. breaks his agreement with, i. 211.
troubles there after Geoffrey's death, i. 336.
claimed by Philip in 1187, i. 346.
Henry II. goes to, i. 382.
condition of, under Arthur, i. 532.
ravaged by Richard in 1196, i. 532.
Henry III.'s expedition to in 1230; ii. 128.
Brittany, S. Sulpitius of, bequest of Henry II. to the nuns of, i. 299.
Brittany, Arthur, duke of, at war with Richard I., i. 532.
John of, marries Beatrice, daughter of Henry III., ii. 213.
his son Arthur born, ii. 216.
his wife dies, ii. 279.
duke of, attends Edward I's. marriage feast, ii. 317.
Briu, river in Somerset, ii. 423.
Briudun, monastery at, ii. 343.
Briuene, monasteries in Staffordshire, ii. 438.
Briwere, William de, meets the justiciar at Dover in 1209, ii. 104.

Briwere, William de—*cont.*
his nephew made bishop of Exeter, ii. 113.
Briwere, la, abbey in Oxfordshire, ii. 433.
Buckfastleigh, abbey in Devon, ii. 423.
Buckinghamshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 433.
Bukebi, castle in Oxfordshire, ii. 434.
Bukeham, priory in Norfolk, ii. 428.
castle in Norfolk, ii. 428.
Bulintune, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Bungay, castle in Suffolk, ii. 427.
Broc, Ranulf del, special enemy of the church of Canterbury, i. 49.
his action in 1165, i. 197.
ravages the estates of the see of Canterbury, i. 221.
keeper of Saltwood castle, i. 224.
Broc, Broke, stream in Kent, i. 505 ; ii. 419.
Brohore, priory in Wiltshire, ii. 421.
Brokewode, prior Ringmere becomes a hermit at, ii. 295.
Bromhale, priory in Berkshire, ii. 421.
Bromholm, priory in Norfolk, ii. 427.
Brotherton, Thomas of, son of Edward I., born, ii. 318.
Bruimore, priory in Hampshire, ii. 420.
Brumdune, river in Norfolk, ii. 428.
Brumfield, priory in Shropshire, ii. 436.
Brungland, estate of Christ Church at, ii. 35.
Brunne, monastery in Lincolnshire, ii. 429.
castle in Lincolnshire, ii. 430.
Brus, Robert de, justice at Dover in 1269, ii. 248.
Brus, Robert de, claimant of the Scottish throne, ii. 297, 298.
Brus, Robert, earl of Carrick, kills John Comyn and is crowned king of Scots, ii. 321.
flies before Edward I., ii. 321.
holds out at Carrick, ii. 321.
castle of, priory in Wales, ii. 443.
Brutewelle, land of Christ Church at, ii. 56.
Brutus, legendary story of, ii. 5, 6, 416.
Viride Scutum, ii. 7.
Burgundy, duke of, left in Palestine by Richard, ii. 88.
duke of, entertains Edward in 1260, ii. 211.
duke of, at Edward I.'s marriage feast, ii. 312.
great floods in 1271, in, ii. 272.
Burgh, Hubert de, marries the sister of the king of Scotland, ii. 112.
justiciar of England, manages the siege of Bedford, ii. 114.
is made earl of Kent, ii. 115.
his brother made bishop of Ely, ii. 127.
his nephew, Raymond, drowned, ii. 128.
imprisoned at Devizes, ii. 130.
Burgoine, Peter de, ii. 229.
Burne, James of, made steward of the guest hall at Canterbury, ii. 318.
Burne, land of Christ Church at, ii. 35, 347.
Burnham, land of Christ Church at, ii. 35.
Burton, abbey in Staffordshire, ii. 438.
Burwell, Geoffrey de Mandeville dies at, i. 128.
Buttavant, proposed meeting of John and Philip at, ii. 93.
burned by Philip, ii. 94.
Buttele, priory in Suffolk, ii. 427.
Byland, abbey in Yorkshire, ii. 439.

C.

Cadwalader, king of Britain, ii. 21.
Cadwallon, king of Britain, ii. 21, 33, 37.
Cadwan, king of Britain, ii. 20.
Caen, church of S. Stephen at, founded by the Conqueror, ii. 63.
he is buried at, ii. 65.
visit of Lewis VII. and Henry II. to, i. 166.
Henry II. keeps Christmas 1173 at, i. 246.
meeting of the king and archbishop at, i. 249.

Caen—*cont.*
papal letters delivered to the archbishop at, i. 388.
abbey of S. Stephen at, abbot of, Lanfranc, ii. 363, 364; *see* Canterbury.
Caerleon, abbey of, ii. 443.
Cagnanum, i. 264.
Caithness, ii. 9, 14.
bishopric of, ii. 448, 449.
Calabria, invaded by Henry VI., i. 527.
Calc, priory in Leicestershire, ii. 430.
Caldwell, priory in Bedfordshire, ii. 433.
Calne, synod of, ii. 51, 356.
Camber, the name of Cambria derived from, i. 6, 8.
Cambray, Nicolas bishop of, assists at the consecration of Gilbert Foliot, i. 135.
Walter Langton, consecrated at, ii. 314.
Cambrensis, Giraldus, his controversy with Hubert Walter, ii. 411, 412.
Cambridge, Henry III. receives the citizens of London at, ii. 246.
Barnwell abbey, struck with lightning, ii. 293.
castle, and priory of S. Radegund at, ii. 428.
Cambridgeshire, ii. 417.
included in the kingdom of the East Angles, ii. 25.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 428.
ravaged by Eustace in 1153, i. 155.
Camera, Osbern de, sent to Canterbury in 1188, i. 412.
Camesturne, Cistercian nunnery in Dorset, ii. 422.
Candelarium, i. 264.
Candida, Aldewinus de, i. 265.
Canington, nunnery in Somerset, ii. 423.
Canterbury, founded by Rudhudibras, ii. 7.
importance of the see of, ii. 23.
ancient churches at, ii. 27, 28.
men of, burn Mollo, ii. 30.
lands at, given to the see by Kenulf, ii. 35.
Canterbury—*cont.*
men of, reject Eadbert Præn, ii. 35.
captured by the Danes in 1011, ii. 53.
remains of S. Elfege brought from London to, ii. 56.
men of, exclude Stephen, i. 94; ii. 72.
Stephen crowned at, i. 123, 524.
church of S. Gregory burned in 1145, i. 130.
martyrdom of Becket at, i. 223–228.
the church closed for a year, i. 229.
visit of Henry II. in 1173, i. 248; ii. 81.
arrival of archbishop Richard at, i. 251.
visit of the two kings in 1175, i. 256.
visit of the legate Hugutio, i. 259.
deputation of the chapter of Chartres to, i. 259.
charter granted by the king to Christ Church, i. 261.
visit of the count of Flanders, i. 262.
the new choir of the cathedral opened, i. 294.
a fire at, in 1180, i. 294.
a copy of the king's will preserved at, i. 300.
Henry the Lion visits, i. 311.
the archbishop of Cologne visits, i. 313.
visit of the king, i. 322.
visit of the patriarch Heraclius, i. 325.
visit of the king in 1187, i. 353.
he is prevented by the quarrels from visiting in 1188, i. 406.
wonderful appearance in the sky, in 1188, i. 432.
the king's messengers come in 1189 to, i. 440.
Ranulf Glanville comes to pray at, i. 447.
king Richard sends messengers to, i. 472.
reception of the king, i. 474; ii. 86.
arrival of John of Anagni at, i. 481.
Baldwin's last visit to, i. 484.
assembly of bishops in April 1190, i. 491.

Canterbury—*cont.*
charter dated at, i. 503.
archbishop Geoffrey comes from Dover to, i. 507.
he election of an archbishop fixed at, i. 509, 510.
meeting of the bishops and monks, i. 510–512.
archbishop Hubert's pall arrives, i. 521, 522, 523.
visit of Richard in 1194, i. 524.
portent seen in the sky, in 1195, i. 530.
session of itinerant justices at, i. 530, 531.
visit of the archbishop and bishops in 1197, i. 545.
arrival of the letters of Innocent III. at, i. 552.
visit of Hubert in 1198, i. 555.
visit of John in 1199, ii. 92.
coronation of John and his wife at, ii. 93.
visits of John in 1205, ii. 98, 99.
expulsion of the monks, ii. 100, 106.
translation of S. Thomas in 1220, ii. 112.
consecration of the bishop of Rochester at, in 1227, ii. 115.
archbishop Langton buried at, ii. 115.
archbishop Richard consecrated at, ii. 128.
the bishop of S. David's consecrated at, ii. 128.
marriage of Henry III. at, ii. 130.
transactions between archbishop Edmund and the monks at, ii. 131–180.
bishop Richard of Rochester consecrated at S. Gregory's, ii. 135.
the church of S. Mildred burned at, ii. 203.
consecration of three bishops at, ii. 206.
consecration of bishop Gravesend of Lincoln, ii. 207.
session of itinerant justices at, ii. 207.
Richard king of the Romans goes to, ii. 211.
Boniface begins his provincial visitation at, ii. 213.
consecration of the bishop of Chichester at, ii. 214.
visit of the king and queen in 1262, ii. 215.
session of the justices at, ii. 217, 218.
the king keeps Christmas 1262 at, ii. 218.
meeting of Edmund and Edward at, in 1262, ii. 219.
two bishops consecrated at, ii. 220.
Simon de Montfort meets the bishops at, ii. 223.
he brings the king after the battle of Lewes to, ii. 238.
the prior of Dover dies at, ii. 247.
Edward comes to influence the election at, ii. 252.
floods in the neighbourhood, ii. 272.
consecration of Kilwardby at, ii. 273.
consecration of Thomas Cantilupe at, ii. 280.
introduction of a divinity lecturer at, ii. 281.
visit of the king's daughter Eleanor, ii. 282.
the feast of All Saints made a first class feast at, ii. 284.
visit of Edmund and his second wife, ii. 284.
innovation as to the profession of novices at, ii. 289, 290.
the convent appoint a bailiff at Sandwich, ii. 291.
new coinage at, in 1280, ii. 292.
consecration of the bishop of Rochester at, ii. 292.
the priory seized, ii. 292.
the bishop of Ely consecrated at, ii. 293.
and the bishop of Salisbury, ii. 293.
the elect of Salisbury dies at, ii. 294.
Gilbert, bishop of Chichester, consecrated at, ii. 294.
William, elect of Salisbury, consecrated at, ii. 294.
two bishops consecrated at, in 1292, ii. 300.

Canterbury—*cont.*
the bishops of Bath and S. Asaph consecrated at, ii. 300, 301.
session of the itinerant justices at, ii. 301.
archbishop Winchelsey received at, ii. 311.
and enthroned, ii. 311.
visit of the two cardinals in 1295, ii. 312.
the priory plundered by the French, ii. 313.
bishop Langton of Coventry confirmed at, ii. 314.
bishop Simon of Salisbury consecrated at, ii. 316.
peace with France published at, in 1299, ii. 316.
marriage of Edward and Margaret at, i. 317.
the feast kept in the archbishop's palace, ii. 317.
consecration of bishop Alderby at, ii. 318.
and of bishop Haselshaw of Bath, iii. 319.
For the several consecrations, *see* the index to the archbishops and the bishops under the particular sees.
Canterbury, Christ Church at, ii. 418.
Eadmer's description of, i. 7–9.
the three conflagrations at, i. 7.
dedication of the church in 1130, i. 96.
closed for a year after Becket's murder, i. 230.
burned in 1174, i. 3–19.
account of the rebuilding, i. 19–29.
another fire at, in 1180, i. 294.
church of, has the right of crowning the king, i. 91.
coronation of Stephen at, i. 123, 527.
will of Henry II. deposited at, i. 300.
his visit in 1184, i. 322.
Canterbury, archbishops of:
Augustine, account of his life and pontificate, ii. 325–331.
consecrated at Arles, i. 42; ii. 328.
Canterbury, archbishops of, Augustine—*cont.*
was the founder of Christ Church, i. 41, 43.
and of S. Augustine's, i. 69.
his charters tested, i. 296.
mentioned, ii. 4, 20, 27, 28, 287.
Laurentius, his pontificate, ii. 331, 332.
recalls Eadbald to the faith, ii. 28, 332.
Mellitus, his pontificate, ii. 332, 333.
ordained by Augustine, ii. 331.
his meditated flight, ii. 331.
Justus, his pontificate, ii. 332.
ordained to Rochester by Augustine, ii. 331.
Honorius, pontificate of, ii. 333–336.
Deusdedit, pontificate of, ii. 336.
mentioned, ii. 29.
Theodore, his pontificate, ii. 338–343.
gave S. Augustine's to abbot Adrian, i. 69.
came to Canterbury in the reign of Egbert, ii. 29.
veiled S. Mildred, ii. 30.
mentioned, ii. 37.
Brihtwald, pontificate of, ii. 343.
gave S. Augustine's to Albinus, i. 69.
Tatwin, pontificate of, ii. 343.
Nothelm, pontificate of, ii. 344.
mentioned, ii. 37.
Cuthbert, pontificate of, ii. 344.
his arrangement about his burial, ii. 345.
place of his tomb, i. 14.
removed, i. 24.
mentioned, ii. 34.
Bregwin, pontificate of, ii. 345.
his sanctity questioned, ii. 372.
his tomb, i. 15.
removed, i. 24.
Jaenbert, pontificate of, ii. 346.
his loss of power, ii. 34.
his burial, i. 14.
Ethelheard, pontificate of, ii. 346.
recovers his supremacy, ii. 35.
his sanctity questioned, ii. 372.
place of his tomb, i. 14.
removed, i. 24.

Canterbury, archbishops of—*cont.*
Wulfred, pontificate of, ii. 347.
benefactions to Canterbury in his time, ii. 35.
place of his tomb, i. 14.
removed, i. 24.
Feologild, pontificate of, ii. 348.
place of his burial, i. 10.
Ceolnoth, his pontificate, ii. 348.
place of his burial, i. 11.
Ethelred, his pontificate, ii. 349.
his tomb, i. 16.
Plegmund, his pontificate, ii. 350.
aids Alfred in the work of translation, ii. 44.
crowns king Edward, ii. 44.
his tomb, i. 15.
Athelm, his pontificate, ii. 351.
crowns king Athelstan, ii. 46.
place of his burial, i. 11.
Wulfhelm, his pontificate, ii. 351.
place of his burial, i. 11.
Odo, ii. 351–353.
learns monachism from Fleury, ii. 352.
translates the bones of S. Wilfrid to Canterbury, i. 7; ii. 352.
crowns king Edmund, ii. 48.
and Eadred, ii. 49, 352.
and Edwy, ii. 49, 352.
his tomb, i. 16.
removed, i. 25.
Elfsin, ii. 353.
Brihthelm, ii. 353.
Dunstan, abbot of Glastonbury, ii. 49, 352–357.
his parents' names, ii. 352.
buries king Edmund, ii. 48.
his vision on Eadred's death, ii. 49.
and at Edgar's birth, ii. 50.
his vision at S. Augustine's, i. 70.
caused S. Siburgis to be buried at Canterbury, i. 10.
removal of his relics after the fire, i. 5, 9, 22.
his altar and image, i. 13.
crowned Edgar, ii. 50, 355.
Edward, ii. 51, 355.
and Ethelred, ii. 52, 355.
Canterbury, archbishops of, Dunstan—*cont.*
his greatness, ii. 50, 354, 356.
Ethelgar, translated from Selsey, ii. 357.
has the pall from pope John, ii. 357.
his tomb, i. 15.
removed, i. 24.
Sigeric, translated from Wiltshire, ii. 357.
his advice about paying tribute to the Danes, ii. 52.
his tomb, i. 15.
Elfric, translated from Wiltshire, ii. 357.
his sanctity questioned, ii. 372.
his tomb, i. 15.
translation of, i. 24.
Elfege, translated from Winchester, ii. 358.
his early career, ii. 358, 359.
takes the head of Swithun to Canterbury, i. 8.
his martyrdom, i. 7; ii. 53, 360.
his translation, ii. 56, 360, 361.
question of his sanctity, ii. 372.
removal of his bones after the fire, i. 5, 9, 22.
his altar and image, i. 13.
Lifing, pontificate of, ii. 361.
translated from Wells, ii. 361.
he crowned Edmund Ironside, ii. 55.
and Canute, ii. 55.
place of his burial, i. 14.
removed, i. 24.
Ethelnoth, dean of Christ Church, ii. 361.
crowned Harold I., ii. 56.
and Hardicanute, ii. 57.
his friendship with Canute, ii. 361.
translated S. Elfege, ii. 361.
place of his burial, i. 11.
Eadsin, pontificate of, ii. 362.
crowned Edward the Confessor, ii. 57, 362.
called bishop of Winchester, ii. 362.
his chorepiscopus Siward, ii. 362.
place of his burial, i. 16.
Robert of Jumieges, ii. 58, 362.
his flight from England to Jumieges, ii. 59, 362, 363.

Canterbury, archbishops of—*cont.*
Stigand, i. 70 ; ii. 363.
deposed by Alexander II., i. 42 ; ii. 62, 363.
dies at Winchester, ii. 363.
Lanfranc, the 32nd archbishop, i. 42 ; ii. 62, 63, 363–369.
his administration of the estates of his see, i. 43, 64.
his appointments at S. Augustine's, i. 70, 71.
crowned William Rufus, i. 71 ; ii. 65.
rebuilds his cathedral, i. 9.
description of his building, i. 9–16.
his early career at Bec and Caen, ii. 363, 364.
his consecration to Canterbury, ii. 364.
his arrangement with the see of York, ii. 364, 365.
bishops consecrated by him, ii. 366, 367.
list of his councils, ii. 367.
his benefactions and religious foundations, ii. 368.
his question about the sanctity of the Anglo-Saxon Saints, ii. 372.
his tomb, i. 16.
Anselm, succeeded Lanfranc, i. 12, 71 ; ii. 370–377.
his birth and early life, ii. 370, 371.
his stay at Bec, ii. 372.
becomes abbot, ii. 372.
visits England and is made archbishop, ii. 372, 373.
his consecration, ii. 373.
his buildings, i. 15.
his benefactions to Christ Church, i. 44.
exacts a profession of obedience from the abbot of S. Augustine's, i. 71, 72.
his exile and recall, i. 91, 92 ; ii. 68, 373–376.
his attempts to reform the court, ii. 66, 68.
assists Henry I. in the pacification of the kingdom, ii. 69.
obtains settlement of the question of investiture, ii. 70.
Canterbury, archbishops of, Anselm—*cont.*
his death, ii. 70, 377.
his decision about S. Elfege, ii. 372.
his councils and consecrations, ii. 376.
mentioned, ii. 70.
Ralph, i. 44, 72, 73 ; ii. 377–380.
bishop of Rochester, ii. 377.
consecrations performed by him, ii. 377.
his visit to Rome, ii. 378.
his struggle with Thurstan, ii. 378, 379.
crowns the king and queen, ii. 379.
dies, ii. 379.
place of his burial, i. 10.
William of Corbeuil, i. 44, 72, 73 ; ii. 380–384.
resistance of the monks of S. Augustine's to, i. 73.
blesses abbot Hugh at Chichester, i. 73.
crowns king Stephen, i. 94 ; ii. 72.
dedicates the cathedral at Canterbury, i. 96 ; ii. 287.
his plan for the church at Dover, i. 97.
defeated, i. 98 ; ii. 287, 288.
his death, i. 99.
he received the submission of Hugh, abbot of S. Augustine's, i. 164.
his visit to Rome, ii. 380.
his consecrations and councils, ii. 381.
obtains the legatine office, ii. 382.
founded S. Martin's, Dover, i. 10 ; ii. 287, 288, 383.
place of his burial, i. 10.
Theobald, abbot of Bec, elected and consecrated, i. 109 ; ii. 384.
sends monks to Dover, i. 109.
goes to Rome, i. 110.
holds a council at London, i. 122.
consecrates Gilbert of S. Asaph, i. 126.
goes to the council of Rheims and offends Stephen, i. 75, 76, 134, 135 ; ii. 385, 386.
consecrates Hilary of Chichester, i. 132.

Canterbury, archbishops of, Theobald—*cont.*
and Walter of Rochester, i. 133.
also Gilbert Foliot, i. 135.
he imposes an interdict, i. 136.
returns and makes peace, i. 137.
deposes the prior Jeremiah, i. 30, 44, 127.
his severity towards the monks of S. Augustine's, i. 138, 139.
administers the property of the convent of Christ Church, i. 44, 142–146; ii. 386.
deposes prior Walter, i. 30, 47, 48, 145, 146; ii. 387, 388.
appoints prior Wibert, i. 48, 146; ii. 388.
holds a council at London in 1151, i. 147; ii. 388.
his agreement with the monks of S. Augustine's, i. 75.
abbot Silvester forced to profess obedience to him, i. 77, 147, 148.
thwarts Stephen in the matter of the succession, i. 150, 151; ii. 76, 388.
flies from England in 1152, i. 151.
tries to make peace, i. 156; ii. 389.
crowns Henry II., i. 159; ii. 77, 389.
recommends Thomas as chancellor, i. 160; ii. 389.
baptizes the king's son, i. 161.
compels abbot Silvester to obedience, i. 163, 164.
his illness, i. 168.
and death, i. 168; ii. 78, 389.
his tomb, i. 16.
opened in 1180, i. 25, 26; ii. 389.
consecrates bishops, i. 126, 132, 133, 135, 138, 141, 142, 158, 162; ii. 385.
blesses abbots, i. 151; ii. 385.
his charter to S. Martin's, Dover, ii. 288, 289.
Thomas Becket, son of Gilbert and Matilda, born at London, i. 150, 389.
helps to secure the legation for Theobald, ii. 384.
defeats Stephen's design for crowning Eustace, i. 150; ii. 388.
Canterbury, archbishops of, Thom. Becket—*cont.*
is made archdeacon of Canterbury, i. 159; ii. 388.
and chancellor, i. 160; ii. 77, 389.
goes with Henry to Anjou in 1156, i. 162.
obtains access for the king to Brittany in 1158, i. 166.
his eminence in England in 1161, i. 168, 169; ii. 78.
sent over to be made archbishop, i. 169.
elected and ordained, i. 170.
consecrated, i. 171; ii. 78, 390.
institutes the feast of Trinity, i. 171.
receives the pall, i. 172.
changes his manner of life, i. 172, 173; ii. 390.
resistance of Clarembald of S. Augustine's to, i. 77, 173.
goes to the council of Tours, i. 173.
insists on the rights of his see and the immunities of the clergy, i. 174, 175; ii. 391.
at the council of Clarendon, i. 176–181; ii. 392.
refuses to seal the Constitutions, i. 180, 181.
retires from court and asks absolution, i. 181.
at the council of Northampton, i. 182–189; ii. 392.
flies from Northampton and goes to S. Bertin, i. 189, 190; ii. 78, 393.
to Soissons and Sens, i. 194; ii. 393.
his speech before the pope, i. 194, 195.
is sent to Pontigny, i. 196; ii. 393.
banishment of his kinsfolk, i. 196.
his negotiations with the king, i. 199.
he excommunicates his enemies, i. 200, 205.
leaves Pontigny, i. 201.
and goes to Sens, i. 202; ii. 393.
has a vision of a poisoned cup, i. 204.
meets the legates, i. 204.
meets the king at Montmirail, i. 208–211; ii. 393.

Canterbury, archbishops of, Thom. Becket, —*cont.*
his intercourse with Lewis VII., i. 210, 211.
meets the king at Montmartre, i. 213, 214; ii. 393.
makes peace at the Traitor's meadow, i. 220; ii. 394.
lands at Sandwich, i. 222.
is forbidden to visit the young king, i. 223.
his martyrdom, i. 224–229; ii. 79, 395, 396.
his burial, i. 229; ii. 396, 397.
beginning of his miracles, i. 229–231.
question of the date of the martyrdom, i. 231, 232.
his sister made abbess of Barking, i. 242.
his nephew mentioned, i. 425.
a prophecy of his, i. 449.
reflexions on his martyrdom, i. 11, 16, 17.
proposal to build a church in his honour, i. 31, 32, 33, 334, 337.
his affection for his convent, i. 48.
appears in visions, i. 338–342.
Richard, prior of Dover, elected archbishop in 1173, i. 244; ii. 397.
his consecration delayed by the action of the young king, i. 245; ii. 397.
consecrated by the pope, i. 247; ii. 397.
meets the king near Caen, i. 249.
consecrates five bishops, and holds a great council, i. 251.
redresses the injuries inflicted by Theobald on the convent, i. 49.
receives the resignation of the bishop of S. Asaph, and consecrates a successor, i. 255; ii. 398.
attends the two Henries on their pilgrimage to Canterbury, i. 256.
opposition of abbot Roger of S. Augustine's to, i. 77, 275, 276, 278, 296.
deposes the abbot of Peterborough, i. 256; ii. 398.
has a quarrel in the legatine council with Roger of York, i. 258; ii. 398.
Canterbury, archbishop of, Richard—*cont.*
conducts Johanna on her way to Sicily, i. 260.
institutes regular canons at Waltham, i. 261.
letters from Alexander III. to, i. 268, 278.
appeals against abbot Roger, i. 275; ii. 399.
sets out for Rome and turns back, i. 276.
appoints Alan prior of Christ Church, i. 293.
consecrates Baldwin of Worcester, i. 294; ii. 398.
and Seffrid of Chichester, i. 295.
assigned three churches to the almonry, i. 35, 332; ii. 399.
holds a council at London in 1181, i. 296.
executor of the will of Henry II., i. 298.
complains to the king against abbot Roger, i. 302, 303.
consecrates two bishops abroad, i. 306.
consecrates Girard of Chester, i. 307.
has an alarming dream, i. 308.
his death and burial, i. 308; ii. 399, 400.
Baldwin, a Cistercian, abbot of Ford, and bishop of Worcester, i. 49, 294, 298, 299, 307, 324, 404; ii. 83, 400.
born at Exeter, ii. 400.
elected archbishop, i. 29, 33, 34, 320–324; ii. 400.
inthroned, i. 29.
receives the pall, i. 325, 326; ii. 401.
visits S. Augustine's, i. 326.
intercedes for queen Eleanor, i. 326; ii. 83.
has a discussion with prior Alan on the Rochester obedience, i. 327–331.
appoints and consecrates Gilbert Glanvill to Rochester, i. 327, 331; ii. 405.
stops the presents paid to the monks, and appropriates the churches of

Canterbury, archbishops of, Baldwin–*cont.*
the almonry, i. 35, 50, 332; ii. 401.
seizes their manors, but restores them on the withdrawal of appeal, i. 35, 333; ii. 401.
applies to Rome for sanction to build a new church, i. 36, 334; ii. 402.
obtains the appointment of prior Alan to Tewkesbury, i. 335.
begins a church to supplant Christ Church, i. 36, 37, 38, 337, 338.
rumour of his visit to Canterbury, i. 342.
has the announcement of the appeal of the convent, i. 38, 343, 344.
suspends the prior, and confines the monks, i. 38, 39, 345, 352; ii. 402.
keeps Christmas 1186 at Otford, i. 346.
usurps the administration of the conventual property, i. 347, 348.
asks the king to mediate, i. 348.
holds a discussion with the monks and king, i. 354.
absolves the convent, i. 354.
lays the foundation of his new church, i. 355.
is ordered by Urban III. to undo his recent acts, i. 355–359; ii. 402.
receives the mandate at Otford, i. 359.
consecrates the chrism at S. Paul's, i. 360.
builds a wooden chapel and collects money, i. 361.
has a second mandate from Rome, i. 361–365.
appoints two priors at Wingham, and goes to Wales, i. 365.
begins to build in stone, i. 365.
obtains a prohibition of the execution of the mandate, i. 376.
removes the obedientiaries of the convent, i. 376.
sails from Dover, i. 377.
at Alençon nominates and invests new obedientiaries, i. 380, 381.
Canterbury, archbishops of, Baldwin–*cont.*
seizes the conventual estates and stops the courts, i. 382, 383.
has another mandate from Rome, i. 383–388.
his influence with Gregory VIII., i. 388, 389.
makes a new proposal about the obedientiaries, i. 395.
returns to England, i. 398.
besieges the church, i. 398, 400.
summons the subprior and declares him excommunicate, i. 401.
goes to London, i. 402.
renews his proposal to the obedientiaries, i. 402.
is joined by Roger Norreys at Otford, i. 404.
goes to Northampton after consecrating the bishop of Coventry, i. 406.
excommunicates those who shall break the peace during the Crusade, i. 410.
complains of the monks before the council at Geddington, i. 410.
proposes to arrest the subprior, i. 411.
offers to abide by the decision of the king and clergy, i. 411.
meets the messengers of the convent at Cirencester, i. 419.
ordered by Clement III. to undo his acts, i. 421.
intrenches his buildings at Canterbury, i. 422.
preaches the Crusade in Wales, i. 421.
report that he is dead, i. 423.
he reaches London on his return from Wales, i. 426.
appeals against the papal mandates, i. 426.
persecutes Feramin, i. 427.
sent as envoy to France, i. 433.
new letters from Clement III. to., i. 436–438; ii. 404.
rejoices at the death of the legate, i. 438.
sent to recall Richard, i. 439; ii. 84.
tries to prevent the king from doing justice to the monks, i. 440; ii. 85.

Canterbury, archbishops of, Baldwin–*cont.*
further letters from the pope to, i. 444–446.
attends the conference of princes at le Mans, i. 446.
returns to England after the king's death, i. 451.
insists on the submission of the sub-prior, i. 451.
agrees on restitution, i. 452.
but refuses obedience to the papal mandate, i. 453.
nominates the cellarer, and makes a provisional peace, i. 454, 455.
crowns Richard, i. 457; ii. 86, 404.
objects to John's marriage, i. 458.
proposes to nominate a new prior, i. 459.
forces his way into the chapter house, and nominates Roger Norreys, i. 460.
has a meeting with the monks before the king at Westminster, i. 464.
accepts the king's proposal for arbitration, i. 466; ii. 404, 405.
refuses to recognise the recent charters of the convent, i. 467.
thinks of torturing the monks, i. 472.
his acts in the session of the king at Canterbury, i. 475; ii. 405.
appeals to the rule of S. Benedict, i. 476.
removes prior Norreys, i. 481.
consecrates the bishops of London and Ely, i. 483.
persists in his project of building his church, i. 483.
begins at Lambeth, i. 484; ii. 405.
appoints Osbern prior of Christ Church, i. 484.
appeals to Rome against interference, i. 484.
leaves England for the last time, i. 485; ii. 405.
dies in Palestine, i. 488; ii. 406.
news of his death reaches Canterbury, i. 490.
the news reaches the king at Messina, i. 493.

Canterbury, archbishops of—*cont.*
Reginald Fitz Jocelin. *See* Bath.
Hubert Walter, i. 309, 354, 439, 440, 458, 469, 477. *See* Walter; Salisbury.
his education with Glanvill, ii. 406.
made dean of York and bishop of Salisbury, ii. 406.
elected archbishop, i. 518; ii. 90, 407.
reception of the pall, i. 521, 522.
and cross, i. 521.
visits S. Augustine's, i. 523.
besieges Marlborough and Nottingham, i. 523.
meets the king near Rochester, i. 524.
crowns him at Winchester, i. 524, 525; ii. 90, 407.
consecrates his successor of Salisbury, i. 527.
confiscates the estates of the see of York, i. 528.
holds a visitation at York in 1195, i. 529.
goes to Durham, i. 529.
deposes the abbot of S. Mary's, York, i. 529.
and the abbot of Thorney, i. 530.
sends justices to Canterbury, i. 530, 531.
his treatment of William Fitz Osbert, i. 532–534.
founds a church at Dereham, i. 534.
projects a church at Lambeth, i. 534 ii. 407, 408.
proposes the plan to the monks of Canterbury, i. 536, 537.
prays for guidance, i. 543.
consecrates the bishop of Worcester, i. 543.
acquires the manor of Lambeth, i. 543.
goes abroad in 1197, i. 544.
returns and renews his proposals to the monks, i. 545–549.
holds a council at Oxford, i. 549.
reinstates monks at Coventry, i. 550.
sends envoys to Rome, i. 550.
excommunicates the monks sent by the convent, i. 551.

Canterbury, archbishops of, Hubert Walter —*cont.*
appeals against the papal decision, i. 552.
letters of Innocent III. to him, i. 552.
consults the bishops, i. 554.
visits Canterbury, i. 555.
consecrates the bishop of Coventry, i. 556.
Richard writes in his support, i. 557, 571.
obtains letters from the bishops, i. 561, 566.
and from the Cistercian abbots, i. 569.
letters from cardinals to, i. 561, 562.
defeats the Welsh and resigns the justiciarship, i. 572.
visits Canterbury, i, 572.
is at Winchelsea, i. 573.
letter of the convent to, i. 573.
goes abroad, i. 574.
Innocent III. writes his final sentence to, i. 576–584.
orders the sentence to be executed, i. 587.
application of the monks for his mediation with the king, i. 591.
abuses the messenger, i. 592.
his persecution of the monks, ii. 91.
crowns John, ii. 92, 409; made chancellor, ii. 409.
again at Canterbury, ii. 93.
sent to France to mediate, ii. 93.
returns, ii. 94.
holds a council in London in 1203, ii. 95.
his farewell visit to Canterbury, ii. 410.
his last will, ii. 413.
his death and burial, ii. 98, 413.
he recovered the estates of the church, ii. 409, 410.
list of bishops consecrated by him, ii. 410.
his disputes with Giraldus Cambrensis, ii. 411.
his buildings at Canterbury, ii. 412.
Gervase brings down his work to his times, ii. 3, 4, 325.

Canterbury, archbishops of—*cont.*
Stephen Langton, elected by the monks at Rome, ii. 99; consecrated, ii. 106.
John consents to receive him, ii. 100.
but changes his mind, ii. 101.
the justiciar makes proposals to him, ii. 103.
comes to Dover, ii. 104.
goes away, ii. 104.
again invited to Dover, ii. 105.
withdraws for fear of treachery, ii. 106.
peace made with John, ii. 108.
advises the granting of the Great Charter, ii. 109.
holds a council at Oxford in 1222, ii. 113.
the bishop of Rochester consecrated in his chapel, ii. 115.
dies at Slindon, and is buried at Canterbury, ii. 115.
brought the arm of S. Wulfstan to Canterbury, ii. 285.
election of his successor, ii. 115 sq. *See* Eynsham.
Richard le Grant, chancellor of Lincoln, appointed by the pope, ii. 127.
consecrated, ii. 128.
dies at Arezzo, ii. 128.
Edmund of Abingdon, elected and consecrated, ii. 130.
his contest with the convent, ii. 130, 131–179, 286.
leaves England for Rome, ii. 131.
lays his statement before the pope, ii. 132.
returns, ii. 132.
leaves England for Pontigny, ii. 179.
dies and is buried, ii. 180.
is translated, ii. 202.
and canonized, ii. 202.
Boniface, procurator of Belley, elected in 1241, ii. 186–191.
bull of his appointment, ii. 198–200.
lands at Dover, and visits the king in 1243, ii. 201.

Canterbury, archbishops of, Boniface—*cont.*
goes to Lyons and is consecrated, ii. 202.
inthroned, ii. 203.
goes to Gascony in 1254, ii. 204.
goes to Savoy, ii. 204; consecrates a bishop at Belley, ii. 205.
lands at Sandwich in 1256, ii. 205.
consecrates three bishops in one day in 1258, ii. 206.
has a lawsuit with the prior of Canterbury, ii. 207.
makes an agreement with the chapter of Rochester, ii. 208, 251.
and with the convent of Christ Church, ii. 208, 251.
and with the chapter of Lincoln, ii. 210, 221, 251.
directed to relieve Henry III. from his oath, ii. 210.
holds a council at Lambeth in 1261, ii. 212.
visits his province, ii. 213, 214.
consecrates the bishop of Chichester, ii. 214.
claims the wardship of Tunbridge and Hadlo, ii. 215, 216.
goes to Savoy, ii. 216.
leaves his officials behind, ii. 216.
appoints a precentor at Christ Church, ii. 217.
confirms the bishop of London at Belley, ii. 218.
makes an agreement with the chapter of Salisbury, ii. 221, 251.
flight of his servants, ii. 222.
at Amiens in 1264, ii. 227–229.
nominates Adam Chillinden prior, ii. 228.
message sent to him by the English nation, ii. 233, 234.
protest of the bishops in reference to his absence, ii. 239, 240.
returns to England in 1266, ii. 245.
makes Richard Wenchepe prior of Dover, ii. 247.
puts London under interdict, ii. 248.
Canterbury, archbishops of, Boniface—*cont.*
goes to Savoy, confirms the elect of Hereford, ii. 248.
nominates an archdeacon of Canterbury, ii. 249.
dies at S. Helen's castle, ii. 250.
his character and achievements, ii. 250, 251.
Robert Kilwardby, elect of, ii. 267, 268.
consecrated, ii. 273.
appoints a new official, ii. 273.
visits at Dover and removes the prior, ii. 274, 275.
crowns Edward I., ii. 278.
consecrates bishops Merton and Burnel, ii. 278, 279.
and bishop Cantilupe of Hereford, ii. 280.
deposes the abbot of Faversham, ii. 280.
makes William Middleton archdeacon, ii. 282.
gives Reculver to Herbaldown hospital, ii. 284.
translates S. Richard of Chichester, ii. 285.
his conduct with respect to the novices, ii. 290.
made cardinal bishop of Portus, ii. 291.
John Peckham, provided in 1279, ii. 291.
consecrates the bishop of Rochester, ii. 292.
installs prior Eastry, ii. 292.
consecrates the bishop of Ely, ii. 293.
and the bishop of Salisbury, ii. 293.
and the bishop of Chichester, ii. 294.
and the bishop of Norwich, ii. 294.
blesses the abbot of Boxley, ii. 294.
consecrates the bishop of Salisbury, ii. 294.
blesses the abbot of Langdon, ii. 295.
appoints a prior at Dover, ii. 295.
ordains and consecrates the bishop of Ely, ii. 295, 296.

Canterbury, archbishops of, John Peckham—*cont.*
holds a council at the Temple in 1292, ii. 299.
consecrates bishops of Salisbury and Exeter, ii. 299, 300.
dies, ii. 300.
Robert Winchelsey, archdeacon of Essex, elected, ii. 300.
confirmed and consecrated, ii. 307.
arrives at Canterbury, ii. 311.
keeps Easter at Charing, ii. 311.
inthroned, ii. 311.
meets the two cardinals at Herbaldown, ii. 312.
holds a provincial council, ii. 312.
confirms the election of Langton, ii. 314.
opposes a grant to the king, ii. 315.
is reconciled, ii. 315.
confirms and consecrates the bishop of Salisbury, ii. 316.
marries Edward and Margaret, ii. 317.
entertains the queen, ii. 317.
consecrates the bishop of Lincoln, ii. 318.
makes a steward of the guest hall, ii. 318.
consecrates the bishop of Bath, ii. 319.
deputes the bishop of Winchester to crown Edward II., ii. 320.
has a dispute about the archbishop of York, ii. 322, 323.
is prevailed on to attend parliament, ii. 323.
dies, ii. 323.
Walter Reynolds, bishop of Worcester, succeeds in 1313, ii. 324.
dies in 1327, ii. 324.
Simon Mepeham, canon of Chichester, consecrated in 1328, ii. 324.
Canterbury, cathedral priory of Christ Church, priors of:
Conrad, finished the choir of the cathedral, i. 3, 12.
compelled archbishop Thomas of York to profess obedience to Canterbury, ii. 70.
Elmer, i. 98; ii. 383.
called Herlewynus, ii. 288.
his death, i. 100.
Jeremiah, i. 97, 98; ii. 288, 384.
his speech at Dover, i. 97; ii. 288, 383.
succeeds prior Elmer, i. 100.
summoned to the legatine council in 1138, i. 106.
quarrels with the archbishop, i. 126.
deposed by Theobald, i. 30, 44, 127.
appeals to Rome and is restored, i. 127.
resigns, i. 127.
question about the date of his acts, i. 127.
Walter Durdent, appointed on the deposition of Jeremiah, i. 127.
is kept at Dover, i. 127.
made bishop of Coventry, i. 141, ii. 385.
Walter the little, appointed, i. 141.
his struggle with Theobald, i. 141–146; ii. 386, 387.
his action in the quarrel with S. Augustines, i. 148.
is deposed and imprisoned at Gloucester, i. 146; ii. 387.
Wibert, appointed by Theobald, i. 48, 146; ii. 388.
summons the bishops to the consecration of the bishop of Exeter, i. 168, 169.
is at the election of archbishop Thomas in 1162, i. 169, 170.
his prudence and industry, i. 197.
dies in 1167, i. 205.
Odo, obtains the reconciliation of the church after the martyrdom, i. 236.
asks leave to elect a new archbishop, i. 239.
goes to Normandy, i. 240.
is sent back with letters to the clergy, i. 240.
elects Roger abbot of Bec, i. 241.
obtains Barking abbey for S. Thomas's sister, i. 242.

Canterbury, cathedral, priors of, Odo—*cont.*
is at the election of archbishop Richard, i. 243, 244.
is made abbot of Battle, i. 256; *see* Battle.
Benedict, appointed in 1175, i. 256.
becomes abbot of Peterborough, i. 262.
Herlewin, succeeds in 1177, i. 263.
resigns in 1179, i. 293.
Alan succeeds, i. 293.
wrote about S. Thomas, ii. 391.
goes to Henry II. to propose the abbot of Battle as archbishop, i. 310.
sent to the king at Reading, i. 311.
returns to Canterbury, i. 312.
the king discusses his behaviour, i. 313.
attends the king at Windsor, i. 314.
discusses the election, i. 315–317.
again with Glanvill, i. 318, 319.
nominates Baldwin of Worcester, i. 320.
is sent to London to dispute on the mode of election, i. 321.
hears the king in the chapter house at Canterbury, i. 323.
faints, i. 323.
declares Baldwin elected, i. 324.
his speech to Baldwin on the subject of the Rochester obedience, i. 327.
replies to his answer, i. 329.
receives the bishop of Rochester's staff, i. 330.
is made abbot of Tewkesbury, i. 335.
Honorius, chaplain to the archbishop, appointed, i. 336.
hears the dream of Andrew John, i. 339–341.
sends to announce the appeal of the convent to the archbishop, i. 343.
suspended, i. 38, 345.
sets out for Rome, i. 345, 362.
the sub-prior sends a monk to him, i. 366.
he meets him at Vercelli, i. 366.
arrives at the papal court a second time, i. 383.
his illness and death, i. 429, ii. 404.
Canterbury, cathedral, priors of, Honorius —*cont.*
he is buried in the Lateran cloisters, i. 429.
Roger Norreys, *see* Norreys.
Osbern, i. 443, 460–495, 496.
Geoffrey, as subprior, excommunicated, i. 54.
negotiates with the bishops, in 1187, i. 350.
goes to the king at Chilham, i. 353.
sends a monk to meet the prior at Vercelli, i. 366.
is forbidden by the justiciar to use the papal mandates, i. 376.
is summoned to London, i. 376.
sends two monks instead. i. 377.
appeals against Baldwin's acts at Alençon, i. 381.
is forbidden to hold the courts of the convent, i. 382.
opposes the archbishop's officers, i. 383.
advised by Herbert of Bosham, i. 393, 394.
his discussion with the bishop of Rochester, i. 395–398.
and with him and the elect of Coventry, i. 400, 401.
the archbishop orders him to be declared excommunicate, i. 401.
replies to the king's messengers in February 1188, i. 407.
recapitulates the oppressions of the convent, i. 408.
accused by Baldwin before the council at Geddington, i. 410.
discusses the question with the bishop of Hereford, i. 412–417.
agrees to send a deputation to the king, i. 417, 418.
his address to the justiciar Glanvill, i. 440.
discussion with him, i. 442, 443.
has another conversation with Glanvill, before the king's death, i. 447.
Glanvill warns him not to trust in Rome, i. 448.

Canterbury, cathedral, priors of, Geoffrey, —*cont.*
the archbishop insists on his submission, i. 451.
and denounces him as excommunicate, i. 452.
escapes from Canterbury, i. 454.
chosen and installed as prior in May 1191, i. 496.
writes to the chancellor on the arrest of archbishop Geoffrey, i. 505.
summoned to make the election of the archbishop in London, i. 508.
refuses to accept the archbishop of Montreal, i. 508.
is ordered to obey the king's seal, i. 509.
royal letter to, fixing the day of election, i. 509, 510.
seeks out Hubert Walter after his election, i. 518; ii. 407.
anticipates the election of the bishops, i. 519.
assize held on his dependents, i. 531.
becomes lukewarm in the cause, i. 551.
goes to Rome, i. 574, 575.
attends Hubert Walter on his deathbed, ii. 413.
dies in 1213, ii. 108.
Walter, succeeds in 1213, ii. 108.
dies in 1222, ii. 112.
John of Sittingbourn, succeeds in 1222, ii. 112.
acts in the election after the death of Langton, ii. 116–127.
elected to the primacy, but resigns his right, ii. 129.
mentioned, ii. 133.
John of Chetham, his conduct in reference to the torn charter, ii. 131.
attends before the legate and resigns his office, ii. 133.
Roger, de la Le, de Lega, ii. 144.
chosen prior, ii. 146, 147.
his supporters excommunicated, ii. 151, 167, 171, 175.
summoned before the archbishop, ii. 153.
Canterbury, cathedral, priors of, Roger de la Le—*cont.*
explains his conduct, ii. 154.
is ordered to renounce his election, ii. 157.
declines to answer, ii. 158.
hears Albert of Armagh, ii. 163.
reports the election of Boniface to the pope, ii. 186, 187.
and to the cardinals, ii. 188.
appoints proctors, ii. 189, 190.
receives the news of Boniface's confirmation, ii. 200.
resigns the priorate in 1244, ii. 202.
dies, ii. 206.
Nicolas of Sandwich; ii. 200.
succeeds in 1244, ii. 202.
resigns in 1258, ii. 207.
made precentor in 1262, and resigns, ii. 217.
Roger of S. Elfege, succeeds in 1258, ii. 207.
has a lawsuit with the archbishop, ii. 207, 226.
dies in 1263, ii. 226.
Adam of Chillinden, nominated, ii. 228.
sent for by Boniface to Amiens, ii. 226.
treasurer during his absence, ii. 227.
installed, ii. 229.
elected archbishop, ii. 253.
goes to Hautecombe, ii. 254.
dies in 1274, ii. 278.
Thomas of Ringmere, succeeds in 1274, ii. 278.
is present at the appointment of the steward of the guest hall, ii. 279.
buries the archdeacon of Canterbury at Boxley, ii. 281.
consents that the feast of All Saints should be kept as a first-class festival, ii. 284.
resigns and becomes a Cistercian at Beaulieu, ii. 292.
changes his order at Brokewode, ii. 295.
Henry of Eastry, installed in 1285, ii. 292.
confirms bishops during the vacancy of the see, ii. 301.

Canterbury, cathedral, priors of, Henry of Eastry—*cont.*
inthrones archbishop Winchelsey, ii. 311.
Canterbury, monastery of S. Augustine at, founded by Augustine, ii. 331.
abbots of:
Peter, ii. 328.
Benedict Biscop, i. 69, 338.
Adrian, i. 69; ii. 29, 338.
Albinus, i. 37, 69.
Ailmar, ii. 53, 360.
Scothlandus, professed obedience to Lanfranc, i. 71, 36, ii. 367.
Wido, blessed by Lanfranc, i. 71; ii. 367.
Hugh, elected by the monks, i. 72.
blessed by Anselm after profession of obedience, i. 72; ii. 376.
privileged by Calixtus II., i. 11.
asserts his independence, i. 73.
Hugh II. receives the benediction at Chichester, i. 73; ii. 381.
takes part in the election of the bishop of Rochester, i. 132.
his kinsman, William the Devil, i. 136.
dies, i. 147.
Silvester, elected, i. 76, 147.
is compelled to make profession, i. 77, 148; ii. 385.
his hostility to Theobald, i. 136, 139, 163, 164, 165.
Clarembald, elected in 1163, i. 173.
refuses to be blessed by S. Thomas, i. 77.
ejected, i. 77.
justice itinerant in 1170, i. 216.
confers with Becket's murderers, i. 224.
deposed, i. 256.
Roger, a monk of Christ Church, elected, i. 77, 256.
obtains special privileges from Alexander III., and is blessed, i. 78, 274, 275, 276, 278; ii. 399.
complaint of archbishop Baldwin against, i. 68.
letter of the pope on his benediction, . 278.
Canterbury, monastery of S. Augustine at, abbots of, Roger—*cont.*
discussion on the privileges of his monastery, i. 296.
receives archbishop Baldwin in 1185, i. 326.
letter from Urban III. to, i. 358.
executes the mandate, i. 360.
has further instructions, i. 362.
is forbidden to execute them, i. 376, 377.
Alexander, blessed by the pope in 1215, ii. 109.
Hugh, dies in 1225, ii. 114.
Robert, succeeds in 1225, ii. 114.
Robert de Bello dies in 1253, ii. 203.
Roger of Chichester succeeds, ii. 203, 204.
excommunicated, ii. 204, 215, 220.
Canterbury, monastery of S. Augustine at, given by Theodore to Benedict Biscop, i. 69.
vision seen by Dunstan at, i. 70.
visited by archbishop Hubert, i. 523.
and by Richard I., i. 524.
William of Wilmintone, prior of, dies, ii. 294.
burial place of the city and church of Canterbury, at, i. 14, 81.
said by the monks to be a chapel of the pope's, i. 83.
letter of Gervase on the privileges of, i. 68–79.
answer on behalf of the abbot, i. 80–83.
Canterbury, Robert of, subprior of Dover, ii. 259, 270.
Roger, subprior of, ii. 265.
Canterbury, churches of:
S. Andrew's, ii. 172.
S. Gregory's, Dunstan prior of, i. 130.
prior of, sent to salute the archbishop in 1189, i. 451.
the bishop of Rochester entertained at, i. 491.
mentioned, ii. 135, 153, 171, 173, 182, 368, 418.
S. Andrew's, ii. 137, 181.
S. Elfege, ii. 170, 181.
S. George, ii. 170, 172.

Canterbury, churches of—*cont.*
S. Margaret's, ii. 151.
S. Mary Magdalene's, ii. 151, 181.
S. Martin's, ii. 169.
bishopric at, ii. 361.
W. penitentiary, rector of, ii. 168, 169.
S. Michael's, Burgate, ii. 170, 172.
S. Mildred's, burned, ii. 203.
S. Sepulchre's, ii. 168, 173, 368, 418.
Juliana, prioress of, dies, ii. 208.
Letitia succeeds, ii. 208.
S. Nicolas, Hospital of, ii. 368.
Canterbury, dean of Christ Church at, ii. 361.
dean of Christianity at, ii. 138.
Canterbury, archdeacons of, *see* Herlewyn, Langton, Mont Luel, Middleton.
Cantilupe, Roger de, acts as agent for the monks of Canterbury, ii. 143.
Thomas de, clerk, sent by the barons to Amiens in 1263, ii. 232.
made bishop of Hereford, ii. 279, 280; *see* Hereford.
Canute, king of England, conquers Ethelred, ii. 54.
divides England with Edmund Ironside, ii. 55.
sketch of his reign, ii. 55, 56.
Peter's pence secured in his reign, ii. 101.
translates S. Elfege, ii. 361.
his friendship with archbishop Ethelnoth, ii. 361.
his dominions, ii. 362.
aorsins, expulsion of, ii. 280.
ap, king of Britain, ii. 11.
Capoir, king of Britain, ii. 11.
Caprile, i. 263.
Capua, see of, Alfanus, archbishop of, i. 264.
Caputii, institution of, against the Brabançons, i. 300, 301.
Carausius, king of Britain, ii. 15.
Cardiff, priory of, ii. 443.
Cardigan, battle of, in 1136, i. 96.
Careticus, king of Britain, ii. 19, 20.
Carhethe, property of Christ Church at, ii. 64.
Carhow, priory in Norfolk, ii. 428.
Carisbrook, Benedictine priory at, ii. 420.
castle at, ii. 421.
Carlisle, king David of Scotland at, in 1149, i. 141.
Edward I. gathers an army at, in 1300, ii. 318.
he dies near, ii. 321.
foundation of, ii. 7.
Augustinian priory at, ii. 441.
Carrick, Robert Bruce holds out at, ii. 321.
Carthusians, bequest of Henry II. to, i. 299.
Hugh, prior of, at Witham, i. 335.
Cartusa, Tieri de, i. 266, 269.
Casamari, abbot of, sent to make peace between John and Philip, ii. 95.
Casere, son of Woden, ii. 22.
Caserta, Robert, count of, i. 264.
Cashel, archbishop of, i. 236, ii. 448.
Cassibellaunus, history of, ii. 11, 12.
Castellum Paganum, i. 264.
Castile, Alfonso, king, his appeal to Henry II., i. 261.
Blanche of, marries Lewis, son of Philip II., ii. 92.
Alfonso IV., king of, ii. 204.
knights Edward I., ii. 204.
his claims to the empire, ii. 231.
king of, ii. 293.
Castelacre, priory in Suffolk, ii. 427.
Catania, Robert, bishop of, i. 264.
Catazarii, Hugo comes, i. 264.
Cateby, priory in Northamptonshire, ii. 431.
Catellus, king of Britain, ii. 11.
Cattley, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Cauue, Hugh de, justice in Kent, ii. 301.
Ceddinges, land of Christ Church at, ii. 35.
Cenenensis, episcopus, i. 235; ii. 448.
Cephalu, Wido, bishop of, i. 264.
Cerisy, abbot of, proposed for the see of Canterbury in 1173, i. 244.
Cerne, Cernel, abbey in Dorset, ii. 422.
Hamo, abbot of, ii. 376.
Cerveltune, castle in Yorkshire, ii. 440.
Champagne, William of, archbishop of Sens, maintains the cause of Becket at Rome, i. 214; ii. 394.
made archbishop of Rheims, i. 260.

Champagne, William of—*cont.*
is at Châteauroux in 1187, i. 371.
takes the cross in 1187, i. 406.
at the conference of Le Mans, in 1189, i. 446.
sent to negotiate peace in 1195, at the imperial court, i. 530.
Henry, count of, left in charge of Palestine by Richard, i. 513, ii. 88, 89.
Blanche, countess of, marries Edmund of Lancaster, ii. 284.
Charing (Cerringes), land of Christ Church at, ii. 35.
archbishop Baldwin at, i. 418.
archbishop Winchelsey keeps Easter at, ii. 311.
William of, joins in the election of prior Chillenden as archbishop, ii. 253.
Charité, prior of la, i. 138.
Charles the Great, i. 102.
his standard unfurled by Philip II., i. 309.
Charles the Bald, his daughter Judith, ii. 43.
Charles the Simple, marries a sister of Athelstan, ii. 47.
Chartham, conventual estate at, i. 560; ii. 59.
the bishop of Rochester consecrated at, ii. 297.
Edward I. retires on his wedding day, to, ii. 317.
Chartres, John of Salisbury, made bishop of, i. 259.
released from his connexion with Canterbury, i. 260.
attests the peace of Ivry, i. 274.
attests a charter of Theobald, ii. 305.
Châteauroux, i. 272.
defended by Henry II., i. 369.
miracle at, i. 369, 370.
taken by Philip in 1188, i. 432; ii. 84.
fruitlessly attacked by Richard, i. 434.
Chatteris, priory in Cambridgeshire, ii. 428.
Chenesduit, Ralph de, taken at Lincoln in 1217, ii. 111.
Cherin, king of Britain, ii. 11.
Chertsey, Benedictine abbey of, ii. 420.
abbot of, justice errant in 1170, i. 216.
makes proposals to the convent of Canterbury on behalf of the archbishop, i. 545.
attempts to mediate in 1198, i. 556.
Cherwell, river in Oxfordshire, ii. 434.
Cheshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 437.
Chester, legendary foundation of, ii. 9.
Gurguitius, buried at, ii. 10.
Edgar receives the Welsh and Scottish kings at, ii. 50.
see of Lichfield fixed at, ii. 368.
see of, fixed at Coventry, ii. 68.
Robert, bishop of, consecrated by Lanfranc, ii. 367.
Robert, bishop of, consecrated by Ralph, ii. 377.
Roger, bishop of, consecrated by William, ii. 381.
religious houses in, ii. 437.
abbey of S. Werburg at, ii. 437.
Robert of Hastings, abbot of, i. 336, 337.
Ranulf, earl of, opposes king Stephen, i. 113.
surrounds Stephen's forces at Lincoln, i. 113.
addresses the host, i. 113, 114.
attacks the king, i. 117.
is compelled to surrender Lincoln in 1145, i. 130.
attempts to recover it, i. 132.
joins Henry of Anjou in 1149, i. 140.
dies, i. 155.
William Peverell implicated in his death, i. 155, 161.
Ranulf, earl of, a prisoner in the hands of Henry II., i. 249.
Ranulf, earl of, sent against the Welsh in 1210, ii. 106.
takes the cross, in 1215, ii. 109.
Edward, prince of Wales, made earl of, ii. 318.

Chic, S. Osyth's, in Essex, ii. 425.
canons of, sent to Waltham, i. 261.
William, prior of, made archbishop of Canterbury, ii. 380.
Chich, John de, ii. 173, 174.
Chichester, cathedral church at, ii. 419.
hospital of S. James at, ii. 419.
abbot Hugh of S. Augustine's blessed at, i. 73.
translation of S. Richard at, ii. 285.
Simon Mepham, canon of, ii. 324.
see removed from Selsey, ii. 368.
bishops of:
Godfrey, consecrated by Lanfranc, ii. 367.
Seinfrid, abbot, consecrated by William, ii. 381.
Hilary, consecrated in 1147, i. 132; ii. 385.
elected to York, i. 135.
mediates between Stephen and Theobald, i. 136.
did not attend the council of Rheims, i. 138.
present at the benediction of Clarembald, and at the consecration of the bishops of Lincoln and S. David's, i. 138.
and of bishop John of Worcester, i. 142.
and of Richard of London, i. 148.
and of Robert of Chichester, i. 162.
attests the submission of abbot Silvester, i. 164.
is at the consecration of Becket, i. 171.
brings the royal mandate for the election, i. 169.
his evasions touching the ancient customs, i. 175.
his advice to Becket, i. 175.
rebuked by him, i. 176.
his advice at Northampton, i. 184.
his refusal to recognise him, i. 188.
is sent by Henry to the pope, i. 190.
his speech in the consistory, i. 192.
John, elected bishop in 1173, i. 243.
consecrated, i. 251; ii. 398.
Seinfrid, consecrated in 1180, i. 295.
is at the consecration of Gilbert Glanvill, i. 331.
ordered to enforce a papal mandate on archbishop Baldwin, i. 385.
sent by the king to Canterbury in 1188, i. 412.
attends a meeting of bishops there in 1191, i. 491.
summoned to the election at Canterbury, i. 510.
ordered to absolve the canons of Hackington from their oath, i. 536.
Simon of Wells, consecrated by Hubert, ii. 410.
dead in 1207, ii. 100.
Richard le Poor, consecrated in 1215, ii. 108.
Ralph of Wareham, dies in 1222, ii. 113.
Ralph Neville, elected, ii. 113.
consecrated, ii. 113.
chancellor, ii. 113.
elected to Canterbury, ii. 128.
rejected by the pope, ii. 129.
visits Canterbury in 1238, ii. 135.
his mediation requested, ii. 136.
takes part in the Canterbury quarrel in 1239, ii. 159, 160.
Richard de Witz, chancellor to S. Edmund, ii. 139, 155.
appointed in 1245, ii. 202.
canonised in 1262, ii. 214.
translated in 1272, ii. 284, 285.
John, dies in 1262, ii. 214.
Stephen of Pagham, consecrated in 1262, ii. 214, 215.
attends a consecration of two bishops, ii. 220.
appeals against the acts of Ottobon, ii. 243.
Gilbert of S. Leofard, official of Canterbury, elected in 1286, ii. 293.
consecrated, ii. 294.
Chicksand, abbey in Bedfordshire, ii. 432.
Chienfernensis, episcopus, i. 236.
Chierne, river in Sussex, ii. 419.
Chilham, castle in Kent, ii. 419.
Henry II. at, in 1187, i. 353.
John comes to, on his way to meet Langton, ii. 104.
Isabella of Dover dies at, ii. 300.

Chille, nunnery in Hertfordshire, ii. 432.
Chiltre, nunnery in Hertfordshire, ii. 432.
Chinchecapel, cardinal, i. 266.
Chinon, letter of Henry II. dated at, i. 221.
he dies there, i. 449; ii. 85.
Christ-Church, Augustinian priory in Hampshire, ii. 420.
Cirencester, visited by the empress Matilda, i. 118.
abbey in Gloucestershire, ii. 434.
canons of, sent to Waltham, i. 261.
monks of Canterbury attend Henry II. at, i. 419.
Cîteaux, order of, founded, ii. 68.
benefaction of Henry II. to, i. 299.
plundered by John, ii. 105.
two abbots negotiate for Becket, ii. 393.
letter of Frederick I. to, i. 269.
Alexander, abbot of, letter of the count of Toulouse to, i. 270.
chapter of, i. 442.
abbots in England, letter of, to the pope, i. 569; ii. 408.
abbot of, advises the monks of Canterbury in 1189, i. 478.
at the compromise, i. 478, 568.
abbot of, present at the resignation of Celestine V., ii. 308.
Clairvaux, abbot of, i. 299.
Clare, Roger earl of, Becket demands his homage for Tunbridge, i. 174; ii. 391.
justice errant in 1170, i. 216.
Richard earl of, archbishop Hubert recovers his homage, ii. 409, 411.
Gilbert of, taken prisoner at Lincoln in 1216, ii. 111.
earl of Gloucester, dies, ii. 128.
countess of, marries the earl of Cornwall, ii. 129.
Richard de, earl of Gloucester, advises the prior of Canterbury against Boniface, ii. 207.
forces the king of the Romans to swear to the Provisions of Oxford, ii. 207.
goes to France in 1259, ii. 209.
advises the surrender of Normandy, ii. 209, 210.
at enmity with Edward, ii. 210.
Clare, Richard de—*cont.*
on the side of the baronial opposition, ii. 211.
secures the Cinque Ports, ii. 213.
makes terms with the king, ii. 213.
and with archbishop Boniface, ii. 214.
dies in 1262, and is buried at Tewkesbury, ii. 215.
Gilbert de, earl of Gloucester, succeeds in 1262, ii. 215.
a ward of the archbishop's, ii. 215, 216.
goes to France to the king, and returns, ii. 216.
his quarrel with the abbot of S. Edmund's, ii. 217.
adheres to Simon de Montfort, ii. 226.
besieges Rochester, ii. 235.
goes to London, ii. 236.
knighted, ii. 237.
quarrels with the earl of Leicester, ii. 242.
claims half of the castles and ransoms, ii. 242.
occupies London in 1267, ii. 246.
goes to France in 1270, ii. 249.
refuses to go on crusade, ii. 250.
joins in the attack on prior Wenchepe, ii. 256.
lands at Dover in 1275, ii. 280.
marries Johanna of Acre, ii. 295,
his son Gilbert born, ii. 297.
dies in 1295, and is buried at Tewkesbury, ii. 314.
Gilbert of, born, ii. 297.
takes part in the parliament of 1309, ii. 322.
Clare, or Stoke Clare, Benedictine priory in Suffolk, ii. 426.
castle in Suffolk, ii. 427.
Claremareis, Becket arrives at, i. 190.
Clarendon, council at, in 1164, i. 176–182; ii. 392.
constitutions of, i. 178–180.
assize of, renewed at Northampton, i. 258, 259; convictions under, in 1195, i. 531.
monks of Canterbury sent to the king at, i. 418.

Clarenti, company of, ii. 309.
Claudius, the emperor, in Britain, ii. 13.
Cledaucus, king of Britain, ii. 11.
Cleobury, castle of, taken by Henry II. i. 162.
Clerkenwell, nunnery in London, ii. 426.
Clermont, bishop of, i. 266, 269.
mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
Clifford, priory in Herefordshire, ii. 435.
Clifford, Roger de, attacks the bishop of Hereford in 1263, ii. 221.
joins the royal side, ii. 226.
a castle of his taken by the Montforts, ii. 233.
is with the king at Northampton, ii. 234.
captures the younger Simon, ii. 234.
Cliguellus, king of Britain, ii. 11.
Clive, abbey in Devon, ii. 423.
Clotenus, king of Britain, ii. 11.
Clovesho, council of, ii. 347.
Cloyne, bishop of, i. 236; ii. 448.
Cluanuimensis, episcopus, i. 236; ii. 448.
Cluenerardensis, episcopus, ii. 448.
Cluny, order of, i. 138.
bequest of Henry II. to, i. 299.
monks of, placed at Reading, ii. 70.
Cneppe, water in Sussex, ii. 419.
Cnobheresburh, monastery at, ii. 39.
Cnucin (Knockyn), castle in Shropshire, ii. 436.
Cobham, William of, itinerant justice at Canterbury in 1255, ii. 205.
and again in 1269 at Dover, ii. 248.
Coceti, Bonafusus, ii. 304.
Cochele, nunnery in Worcestershire, ii. 435.
Coel, king of Britain, ii. 15.
Cogges, priory in Oxfordshire, ii. 434.
Coggeshall, abbey of, ii. 425.
Cogsford, priory in Suffolk, ii. 428.
Coillus I., king of Britain, ii. 11.
Coillus II., king of Britain, father of Lucius, ii. 14.
Colchester, religious houses at, ii. 425.
Coel, duke of, rebels and becomes king of Britain, ii. 15.
Hugh, abbot of S. Edmund's, blessed at, i. 163.
Coldingham, priory in Scotland, ii. 441.
Coldstream, abbey in Scotland, ii. 441.
Colebregge, Hugh of, official to archbishop Kilwardby, ii. 273, 283, 290.
Colevile, William de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Colne (Colun), Benedictine priory in Essex, ii. 425.
Cologne: Reginald, elect of Cologne, visits England in 1167, i. 204.
invites Henry II. to join the antipope, i. 205.
his conduct at Würzburg, i. 206.
at the pacification of Venice in 1177, i. 266.
advises the banishment of Henry the Lion, i. 310.
visits England in 1184, i. 313.
is not reconciled to Henry the Lion, i. 313.
Conrad, archbishop of, goes with Richard of Cornwall to Germany, ii. 206.
Albert, elect of Armagh, has to go to, ii. 164.
Colonna, Sciarra, attacks Boniface VIII., ii. 319.
Columba, apostle of the northern Picts, ii. 335.
Combermere, abbey in Shropshire, ii. 436.
Combwell, abbey in Kent, ii. 418.
John, abbot of, blessed by Baldwin, ii. 405.
Combe, abbey in Leicestershire, ii. 430.
abbey in Warwickshire, ii. 437.
Compiègne, Wilfrid consecrated at, ii. 337.
Comyn, John, lord of Badenoch, ii. 297, 298.
killed by Robert Bruce, ii. 321.
Conan, Meriadocus, ii. 16.
Conisborough, castle in Yorkshire, ii. 440.
Conishead (Cungeshefed), priory in Richmondshire, ii. 441.
Connaught, king of, i. 235.
Connor (Conderensis), bishop of, i. 235; ii. 448.
Conrad I., emperor, ii. 47.
II., crusade of, i. 137.
Constans, king of Britain, ii. 16.

Constantine, the Great, ii. 15.
Constantine, king of Britain, ii. 16.
Constantine, son of Cado duke of Cornwall, king of Britain, ii. 19.
Constantine, a clerk of archbishop Kilwardby, ii. 275, 283.
Constantius, the emperor, husband of Helena, ii. 15.
king of the Scots, ii. 46, 47.
Coppanstan, land of Christ Church at, ii. 35.
Corbet, Thomas, is with Henry III. at Dover in 1263, ii. 229.
his lands ravaged by the Montforts, ii. 233.
Cordeilla, story of, ii. 7, 8.
Corfe, castle, ii. 422
queen Isabella imprisoned at, ii. 102.
Amalric de Montfort imprisoned at, ii. 284.
Corfham, castle in Shropshire, ii. 436.
Corineus, legend of, ii. 5, 6.
Cork, king of, i. 235.
bishop of, i. 236; ii. 448.
Cornwall, called Corineia from Corineus, ii. 5, 6.
duke of, marries a daughter of Leir, ii. 7, 8.
given to Tenuantius, ii. 11.
Cado, duke of, ii. 19.
Caduan, duke of, ii. 20.
conquered by Egbert, ii. 42.
included in Wessex, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 424.
ancient episcopal sees in, ii. 24.
Reginald, earl of, flies with the empress from Winchester, i. 121.
mediates at the council of Clarendon, i. 177.
at Northampton, i. 185.
declares the sentence of the court at Northampton, i. 188.
has notice of Henry's intention about the primacy, i. 244.
defeats the earl of Leicester in 1173, i. 246; ii. 81.
dies and is buried at Reading, i. 257.
Cornwall—*cont.*
Richard, earl of, king of the Romans, *see* Richard.
Cosenza, Ruffus, bishop of, i. 264.
Coton, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Courtenay, Peter of, mentioned in the treaty of Ivry, i. 272, 274.
Coventry, foundation of Leofric and Godiva at, ii. 58, 437.
see fixed at, ii. 68.
Coventry, bishops of:
Walter Durdent, prior of Canterbury, consecrated, i. 141; ii. 385.
Richard, consecrated in 1160, i. 168.
reconciles the church of Canterbury in 1171, i. 236.
Gerard la Pucelle, consecrated in 1183, i. 306, 307, 328; ii. 385.
dies and is buried at Coventry, i. 308.
Hugh of Nunant, forced on the church, i. 326.
sent to Canterbury in 1187, i. 349.
his speech there, i. 349.
is sent again to advise submission, i. 400, 401.
is consecrated, i. 406; ii. 405.
sent as an envoy to Philip in 1188, i. 433.
buys the priory of Coventry, i. 461.
tries to prevent the interference of the legate, i. 463, 464.
takes part in the discussion at Westminster in 1189, i. 468.
his wish to expel monks from England, i. 470.
his advice on the final arrangement, i. 478.
expels the monks from Coventry, i. 488, 489, 550; ii. 408.
attests a charter of Richard I., i. 503.
comes to Canterbury to the election of the archbishop, i. 510.
his monks reinstated in 1198, i. 550; ii. 408.
dies in 1198, i. 552.
Geoffrey Muschamp, elect, i. 554.
consecrated, i. 556, 567; ii. 410.
flies from England in 1207, ii. 100.

Coventry, bishops of—*cont.*
William of Cornhill, consecrated in 1215, ii. 108.
dies, ii. 113.
Roger of Meulan, consecrated in 1258, ii. 206.
attends a council at Lambeth in 1261, ii. 212.
negotiates with Simon de Montfort at Canterbury, ii. 223.
Walter Langton, consecrated in 1296, ii. 314.
Coventry, priors of:
Moses, i. 306, 307, 328, 489.
Joibert, i. 556.
Coverham, abbey in Yorkshire, ii. 441.
Crachele, John de, canon of S. Paul's, treasurer of England, ii. 208.
Cranbrook, Stephen de, monk of Canterbury, sent as messenger to archbishop Edmund, ii. 142, 147.
remonstrance of the archbishop with, ii. 144.
third prior, ii. 153, 155.
writes to the archbishop, ii. 154, 157.
subprior, ii. 186, 187–189, 190, 197.
one of the electors of Boniface, ii. 186, 189, 191.
sent to Rome on the business of the election, ii. 197.
completes the business, ii. 198.
Craumers (Crowmarsh), castle of, constructed, i. 130; ii. 80.
besieged by Henry of Anjou. i. 153; ii. 80.
Cray, river in Kent, ii. 419.
Crema, Wido of, antipope as Paschal, i. 182, 206.
gave the pall to Christian of Mainz, i. 267.
dies, i. 207.
his schism renounced, i. 267.
Cresci, Roger de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Cressi, William de, ii. 229.
Cressiaco, Peter de, treasurer to Boniface, ii. 216, 222, 233, 234.
Cressiaco, Peter de—*cont.*
imprisoned at Dover, ii. 233.
carries a message to Boniface, ii. 233, 234.
Crete, Richard reaches, ii. 88.
Crevequer, Robert de, knighted at Lewes, ii. 237.
Criol, John de, ii. 213.
Croun, Maurice de, i. 272.
Crowland, monastery of, ii. 432.
Wulfketel, abbot of, ii. 367.
Croydon, a bishop of Salisbury confirmed at, ii. 294.
Cuich, priory of S. Andrew at, in Devon, ii. 423.
Culinge, land of Christ Church at, ii. 49.
Cumberland, religious houses in, ii. 441.
Cumhil (Cum-hir), abbey in Wales, ii. 442.
Cunedag, king of Britain, ii. 8.
Cunette, river in Salop, ii. 436.
Cupar, abbey in Scotland, ii. 442.
Cwene, river in Surrey, ii. 420.
Cyprus, visited and conquered by Richard, i. 489, 514; ii. 88, 90.
visited by him on his return from Palestine, i. 513.
given by him to the Templars, ii. 89.

D.

Dadington, castle in Oxfordshire, ii. 434.
Damascus, besieged by the crusaders in 1147, i. 137.
Damietta, taken by the crusaders in 1219, ii. 112.
recovered by the pagans, ii. 112.
taken and retaken in 1249, ii. 203.
Dammartin, Manassier de, justice errant in 1170, i. 216.
Danius, king of Britain, ii. 10.
Darenth, exchange of Lambeth for, i. 543.
Darley, priory in Derbyshire, ii. 438.
Daventry, priory in Northamptonshire, ii. 431.

David, king of Scots, attends the dedication of Canterbury cathedral, i. 96; ii. 287.
invades Yorkshire, and is defeated, i. 105; ii. 72.
knights Henry II. in 1149, i. 141; ii. 75.
encamps at Carlisle, i. 141.
Davington, priory in Kent, ii. 418.
Dee, river, ii. 50, 437.
Deerhurst, monastery of, ii. 434.
Elfege's monastic life at, ii. 358.
Deiferteseie, land of Christ Church at, ii. 45.
Deira, kingdom of, ii. 14.
Delham, land of Christ Church at, ii. 45.
Dene, Ralph of, justice errant in 1170, i. 216.
Denmark, Canute, king of, Philip of France marries his sister, i. 529.
Deping, priory in Lincolnshire, ii. 430.
Derby, Godfrey de Lucy, archdeacon of, i. 298, 309; elected bishop of Winchester, i. 458.
religious houses at, ii. 438.
Derbyshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 438.
Dereford, Premonstratensian abbey in Sussex, ii. 419.
Dereham, Premonstratensian abbey in Norfolk, ii. 427.
founded by archbishop Walter, i. 534.
Derent, river in Kent, ii. 419.
river in Yorkshire, ii. 440.
Derte, Dart, river in Devon, ii. 424.
Despenser, Hugh le, joins the opposition to Henry III. in 1260, ii. 211.
made justiciar in 1263, ii. 223, 224.
adheres to the barons, ii. 226.
falls at Evesham, ii. 243.
Hugh le, in the parliament of 1309, ii. 322.
Detlinge, property of Christ Church at, ii. 64.
William de, ii. 221.
Devizes, castle of, ii. 422.
fortified against Stephen, i. 103.
taken, i. 104.
visited by the empress in 1141, i. 121.
queen Isabella confined at, ii. 107.
Hubert de Burgh imprisoned at, ii. 130.
Devonshire, ii. 417.
included in Wessex, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 423.
D'Eyville, John, seizes Axholm in 1266, ii. 243.
holds out in the isle of Ely, ii. 246.
joins the earl of Gloucester at London, ii. 246.
Dia, John de, proctor at Rome, ii. 188, 191.
Dieppe, exchanged for Andely, i. 544.
Dieulacresse, abbey in Cheshire, ii. 437.
Digun, R., monk of Canterbury, appeals to Rome, ii. 133.
Diocletian, persecution by, ii. 15.
Dionysius, chronology of, i. 88, 89.
the Areopagite, Hierarchy of, ii. 44.
advocate at Rome in 1239, ii. 183.
Disce, count Henry of, i. 266.
Dodington, Peter of, suspended by the archbishop, ii. 141, 142.
proceedings against him, ii. 144, 153.
Doge, Hamo, his friendly conduct towards prior Wenchepe, ii. 268, 270, 271, 274, 276.
Dogmersfield, death of Reginald FitzJocelin at, i. 512.
Dom, abbey in the diocese of S. Asaph, ii. 443.
Dompneva, Saint, ii. 29, 30.
Dorchester, in Oxfordshire, ancient see of, ii. 24, 335.
bishops of:
Birinus, ii. 335.
Agilbert, ii. 335, 336.
Aetla, ii. 340.
Eadnoth (Lincoln), ii. 360.
see of, removed to Lincoln, ii. 335, 368.
Augustinian abbey at, ii. 434.
Dorchester, in Dorset, castle of, ii. 422.
Dorsetshire, ii. 417.
included in Wessex, ii. 24.

Dorsetshire—*cont.*
religious houses, castles, and rivers in, ii. 422.
Sherborne, the episcopal see of, ii. 353. *See* Sherborne.
Dover, ancient church of S. Martin founded by Wihtred at, ii. 31, 287.
given by Henry I. to Canterbury, i. 96; ii. 71, 287.
men of, repel Stephen, i. 94; ii. 72.
re-foundation of the church by archbishop William, i. 96–98; ii. 287–289.
monks introduced by Theobald, i. 109.
the prior of Canterbury detained at, i. 127.
Theobald embarks at, in 1147, i. 135.
Stephen meets the count of Flanders at, i. 158; ii. 76.
a second conference, i. 159; ii. 77.
the excommunicated bishops wait for Becket at, i. 221, 222.
Becket's murderers land at, ii. 224.
promised to Philip of Flanders in 1173, i. 243; ii. 81.
the legate Vivian lands at, i. 259.
Baldwin lands at, in 1188, i. 398; ii. 403.
in 1189, i. 451.
John of Anagni reaches, i. 474.
stays at, i. 474; ii. 405.
Richard embarks at, i. 483; ii. 86.
Baldwin embarks at, i. 485.
archbishop Geoffrey lands at, i. 504.
he is besieged at S. Martin's, i. 505.
the monks of Canterbury send to rescue him, i. 505.
Longchamp received in the castle, i. 507.
his disguise and escape, i. 508.
Longchamp attempts to land in 1192, i. 512.
meeting of the bishops and king's agents in 1209 at, ii. 104.
archbishop Langton arrives and departs, ii. 104.
the archbishop again invited to, ii. 105.
Dover—*cont.*
Raymond de Burgh buried in the Maison de Dieu, ii. 128.
prior Sittingbourne embarks at, in 1232, ii. 129.
archbishop Edmund embarks at Graistanhede, near, ii. 179.
archbishop Boniface lands at, ii. 201.
papal exactions from the church at, ii. 205.
question of the subjection of the church at, ii. 208.
the king of the Romans uses the prior's horses, ii. 211.
the king removes Hugh le Bigod from the wardenship of the castle, ii. 212.
he appoints Robert Walrande warden, ii. 212.
Edward lands at, in 1262, ii. 213.
Boniface embarks at, ii. 216.
the king lands at, ii. 218.
Henry of Almain and others land at, in 1263, ii. 219.
Edmund occupies the castle, ii. 222.
the king orders it to be surrendered to the barons, ii. 223.
the bishop of London takes charge of it, until it is given to Richard de Grey, ii. 223.
the king is refused admission into the castle, ii. 229, 230.
arrival of news about the arbitration in 1263, ii. 231.
the king demands admission in 1264, and is refused, ii. 232, 233.
the archbishop's treasurer arrested and dismissed at, ii. 233, 234.
the prior of S. Martin's negotiates his escape, ii. 234.
Richard de Grey returns to, ii. 236.
the aliens brought by Henry de Montfort to, ii. 238.
a messenger from cardinal Guy lands, ii. 239.
the bishops of London and Winchester come from Boulogne to, ii. 239.
the queen lands after the battle o Evesham at, ii. 243.

Dover—*cont.*
the countess of Leicester expelled, and Geoffrey de Neville made warden, ii. 243.
Matthew de Bisile made warden, ii. 243.
cardinal Ottobon lands and imposes an interdict on the church, ii. 243.
Guy de Montfort brought to, ii. 244.
he escapes from, ii. 245.
visit of queen Eleanor to, ii. 245.
the counts of S. Pol and Boulogne land at, ii. 246.
Stephen of Penherst made warden of the castle, ii. 246.
the monks let their share of the port dues, ii. 247.
Boniface celebrates mass and embarks at, ii. 248.
session of justices at, i. 248.
the bishop elect of Hereford lands at, ii. 248.
the king of the Romans lands at, ii. 249.
Edward embarks at, ii. 249.
and lands, on his return, ii. 249.
the earl of Gloucester embarks at, ii. 249.
Edward there again, ii. 249.
troubles of prior Wenchepe at, ii. 254–277, 282, 283.
attempt to intrude a new prior, ii. 267.
visitation of the archbishop, ii. 274.
the earl of Gloucester and Gaston of Bearn land at, ii. 280.
the monks admit clerks without leave of the prior, ii. 286.
the king lands at, in 1289, ii. 295.
the countess of Athol dies at, ii. 300.
two cardinals land at, in 1295, ii. 311.
and embark at, on their return, ii. 314.
queen Margaret lands, ii. 317.
Edward II. embarks at, in 1308, ii. 321.
Dover, monastery of S. Martin's, priors of:
William de Longueville, sent from Canterbury in 1136, i. 99.
Ascelin, sacrist of Canterbury, appointed in 1139, i. 109.
Dover, priors of—*cont.*
made bishop of Rochester, d. 1147, i. 132.
William, made abbot of Evesham in 1149, i. 141.
Hugh of Caen, secretary of Christ Church, appointed in 1149, i. 141.
Richard, made archbishop of Canterbury in 1173, i. 244.
Warin, cellarer of Christ Church, appointed in 1174, i. 251.
dies in 1180, i. 295.
John, cellarer of Christ Church, appointed in 1180, i. 295.
William, appointed by Baldwin in 1187, i. 365.
blessed at Wingham, i. 365.
Robert, elected abbot of Eynsham in 1197, i. 544.
Felix, sacrist of Christ Church, appointed in 1197, i. 544.
John, 14th prior, resigns in 1251, ii. 203.
Guy, 15th prior, succeeds, ii. 203, 204.
sacrist of Christ Church, ii. 204.
resigns in 1260, ii. 211.
William of Bucwelle succeeds in 1260, ii. 211.
dies in 1268, ii. 247.
Richard of Wenchepe, admitted at Canterbury, ii. 192.
acts as treasurer for the archbishop, ii. 227, 228.
made prior of Dover, ii. 247.
claims a share in the election of the archbishop, ii. 253.
is summoned to Canterbury and sends an excuse, ii. 254.
is excommunicated, ii. 255.
accused before the king, ii. 256.
history of his troubles, ii. 253–275, 282, 283.
resigns his office, ii. 275.
his subsequent adventures, ii. 275–277.
Anselm of Eastry, appointed in 1275, ii. 282.
Robert of Whetekre, appointed in 1289, ii. 295.

Dover, W. de, monk of Canterbury, appeals to Rome, ii. 133.
Isabella of, countess of Athol, dies, ii. 300.
Dovona, ii. 14.
Down, bishop of, i. 235; ii. 448.
Doye, Robert, ii. 229.
Drax (Adrax), priory in Yorkshire, ii. 440.
Driencourt, Matthew of Boulogne wounded mortally at, i. 246.
Dryburgh (Drereburh) abbey, ii. 441.
Dublin, taken by Richard of Pembroke, i. 234.
Henry II.'s wattled palace at, i. 236.
archbishops of, i. 236.
Patrick, consecrated by Lanfranc, ii. 366.
Gregory, consecrated by Ralph, ii. 377.
John, attests a charter of Richard I., i. 503.
Henry, at the granting of Magna Carta, ii. 109.
Luke, the king's treasurer, elected in 1228, ii. 127.
Richard, archbishop of, in the parliament of 1309, ii. 322.
Dudinton, Hugh of, justice at Canterbury in 1195, i. 531.
Dudley, priory in Salop, ii. 436.
Dumblane, bishopric of, ii. 442, 448.
Dumwallo, king of Britain and lawgiver, ii. 8.
Dunfermline, abbey of, ii. 442.
Dunkeld, bishopric of, ii. 442, 448.
Dunmow, priory in Essex, ii. 425.
Dunstable, Stephen keeps Christmas at, i. 101.
quarrel of Stephen and Henry at, in 1154, i. 157.
priory at, ii. 433.
prior of, directed to execute a papal mandate in 1241, ii. 192, 193.
certifies the execution, ii. 194, 195.
Dunstan, monk of Canterbury, ii. 144, 152, 153.
Dunstor, castle in Devon, ii. 424.
Dunwich, Anglo-Saxon see of, ii. 25, 34, 340.
Felix, bishop of, ii. 38, 334.
Thomas, ii. 335.
Boniface, ii. 339.
Bisi, ii. 339, 341.
Eata, ii. 339, 340.
Durham, bishopric of, included in Northumbria, ii. 25.
religious houses in, ii. 441.
see of Lindisfarne removed to, ii. 358.
subject to York, ii. 366.
Durham, bishops of:
Ranulf Flambard, ii. 68.
Hugh de Puiset, elected and consecrated, i. 157, 158.
excommunicated for his share in the coronation of the younger Henry, i. 222.
appointed a judge in the cause of the abbot of S. Augustine's, i. 296.
at Canterbury in 1187, i. 353, 354.
takes part in the discussion of the Canterbury business in 1189, i. 468, 469, 568.
and advises the monks, i. 477.
attests a charter of Richard, i. 503.
quarrels with archbishop Geoffrey, i. 513.
dies in 1195, i. 529.
Philip of Poictiers, elected, i. 530.
Richard de Marisco, dies in 1226, ii. 114.
Richard le Poor, bishop of Salisbury, translated in 1228, ii. 127.
dies in 1237, ii. 130.
Thomas of Melsonby, prior of Durham, elected, ii. 130.
Antony Bek, bishop of, ii. 317.
Durham, Elias de, ii. 174.
Duue, priory in Yorkshire, ii. 440.
Duvianus, missionary to Britain, ii. 14, 27.

E.

Eadburgis, ii. 30.
Eadgiva, queen of Wessex, her benefactions to Christ Church, ii. 48, 49.
her tomb at Canterbury, i. 24.
Eadmer, his description of Christ Church in his time, i. 7, 12.
his works referred to, ii. 374, 375.
Eadred, king of England, sketch of his reign, ii. 49, 352.
Eadric Streone, his perfidy, ii. 54, 360.
his punishment, ii. 55.
Eanswitha, Saint, at Folkstone, ii. 29.
Earipolensis, episcopus, i. 236; ii. 449.
East Anglia, kingdom of, ii. 25.
kings of, ii. 38, 39.
Uffa, ii. 38.
Titillus, ii. 38.
Redwald, ii. 36, 38.
Eorpwald, ii. 38.
Sigebert, ii. 33, 38, 336.
Egric, ii. 33, 39.
Anna, ii. 29, 33, 39.
Ethelhere, ii. 39.
Ethelwald, ii. 39.
Beorn, ii. 39.
Ethelred, ii. 39.
Ethelbert, ii. 34, 39.
Edmund, ii. 39.
Guthrum, ii. 39.
Eorhric, ii. 39.
Edward, son of Alfred, ii. 39.
Eastry, the martyrs Ethelbert and Ethelred buried at, ii. 30.
Becket finds refuge at, i. 189.
one of the churches of the almonry, ii. 399.
Anselm of, monk of Canterbury, ii. 256.
made prior of Dover, ii. 282.
Henry of, prior of Canterbury, ii. 292.
Oswald of, made abbot of Faversham, ii. 282.
dies, ii. 300.
East Saxons, kingdom of,
kings of, ii. 39, 40.
Erkenwin, ii. 39.
Sledda, ii. 39.
Sebert, ii. 28, 39, 331.
Serred, ii. 40.
Siward, ii. 40.
Sigebert the Little, ii. 40.
Sigebert son of Sigebald, ii. 40.
Suithelm, ii. 40.
Sigerius, ii. 40.
Sebbi, ii. 40.
Siward, ii. 40.
Seinfrid, ii. 40.
Offa, ii. 40.
Selred, ii. 40.
Suithred, ii. 40.
Eaton, nunnery in Staffordshire, ii. 438.
Ebbene, land of Christ Church at, ii. 45.
Ebraucus, king of Britain, ii. 6.
Ebroin, mayor of the palace, ii. 338.
Eccles, priory in Lothian, ii. 433.
Eda, king of the Scots, ii. 36.
Edgar, king of England, sketch of his reign, ii. 50, 51.
promoted S. Dunstan, ii. 354.
crowned by him, ii. 355.
Edinburgh, Augustinian abbey at, ii. 442.
Edmund, king of the English, sketch of his reign, ii. 48.
Edmund Ironside, son of Ethelred, his prowess during his father's life, ii. 54.
sketch of his reign, ii. 55.
Edmund, son of Edmund Ironside, exiled, ii. 55.
Edmund, son of Henry III., earl of Lancaster, born, ii. 202.
has a grant of Sicily from the pope, ii. 205.
goes to France in 1259, ii. 209.
and again in 1262, ii. 215.
meets Edward at Canterbury, ii. 219.
goes to Dover, ii. 222, 223.
marries the countess of Aumâle, ii. 248.
loses his first wife, ii. 279.
marries the queen of Navarre, ii. 284.

Edmund, son of Henry III.—*cont.*
visits Canterbury with her, ii. 284.
renounces his allegiance to France, ii. 307.
dies at Bayonne, ii. 314.
Edmund, son of Edward I., born at Woodstock, ii. 319.
Edredeshethe, in London, property of Christ Church at, ii. 45.
Edward I., king of the West Saxons, ii. 39, 350.
sketch of his reign, ii. 45, 46.
Edward II., the Martyr, sketch of his reign, ii. 51, 52.
crowned by Dunstan, ii. 355.
his murder, ii. 355.
Edward III., the Confessor, crowned by Eadsin, ii. 362.
sketch of his reign, ii. 57–59.
his use of a seal and charters, ii. 59, 369.
buried at Westminster, ii. 59.
gave Chartham to the almonry of Christ Church, i. 560; ii. 59.
the empress promises to observe his laws, i. 119; ii. 74.
his translation by S. Thomas, ii. 285.
made Robert archbishop of Canterbury, ii. 362.
Edward, son of Edmund Ironside, exiled, ii. 57.
Edward I., son of Henry III., born, ii. 179.
goes to Gascony in 1254, ii. 204.
returns, having been knighted, ii. 204.
his wife arrives in England, ii. 204.
takes offence at the surrender of Normandy, ii. 210.
attends tournaments in France, ii. 210.
quarrels with Richard of Gloucester, ii. 210.
goes to Lyons and Gascony, ii. 211.
appeals against the council of Lambeth, ii. 213.
lands at Dover, ii. 213.
receives the submission of the barons, ii. 214.
goes to France again, ii. 215.
returns and goes into Wales, ii. 219.
Edward I.—*cont.*
quarrels with Roger Leyburne, ii. 220, 221.
visits the Cinque Ports, and seizes the treasure in the Temple, ii. 222.
makes his head-quarters at Windsor, ii. 222.
summoned to France, ii. 224.
forms a party against the barons, ii. 226.
tries to force an entrance into Dover castle, ii. 229.
makes war in the neighbourhood of London, ii. 230.
seals the appeal to Lewis IX., ii. 231.
goes to Amiens, ii. 232.
comes to Northampton, ii. 234.
to Tunbridge, ii. 236.
is a hostage after the battle of Lewes, ii. 236.
sent to Dover, ii. 237.
escapes from Hereford, ii. 242.
meets the queen at Dover, ii. 243.
takes the castle of Dover, ii. 243.
goes against the rebels in Axholm, ii. 244.
admits the Cinque Ports to pardon, ii. 244.
makes Stephen of Penherst constable of Dover, ii. 246.
goes to Paris in 1269, ii. 249.
negotiates about the crusade, ii. 249, 250.
attempts to procure the election of Burnel as archbishop, ii. 252.
on his way to Palestine, ii. 252.
is at Tunis when his father dies, ii. 272.
crowned, ii. 278.
banishes the Caorsins, ii, 280, 281.
attempt of Gaston of Bearn to make peace with, ii. 281.
holds a great parliament in 1275, ii. 282.
imprisons Gaston of Bearn, ii. 283.
and Amalric of Montfort, ii. 284.
attacks Wales in 1277, ii. 290.
and in 1281, ii. 292.
his son Alfonso dies, ii. 292.

Edward I.—*cont.*
goes to France in 1286, ii. 293.
returns in 1289, ii. 295.
banishes the Jews, ii. 296.
his wife dies, ii. 297.
submission of the Scottish lords to, ii. 297.
his mother dies, ii. 299.
summoned to France on account of naval outrages, ii. 302–304.
proposed marriage for, ii. 305.
is declared to have forfeited Guienne, ii. 306.
renounces his homage to Philip IV., ii. 307.
forces the clergy to submit to taxation, ii. 307, 308.
meets two cardinals at London and discusses peace, ii. 312, 313.
holds parliament at S. Edmund's, ii. 314.
his quarrel with the archbishop, ii. 315.
goes to Flanders and returns, ii. 316.
makes peace, and marries Philip's sister, ii. 316, 317.
retires to Chartham on the wedding day, ii. 317.
goes to Scotland, ii. 318.
holds parliament at Lincoln, ii. 318.
goes to Scotland in 1301, ii. 319.
returns in 1304, ii. 320.
goes again in 1306, ii. 321.
dies in 1307, ii. 321.
Edward II., son of Edward I., born, ii. 292.
betrothed to Isabella of France, ii. 316, 317.
made prince of Wales, ii. 318.
knighted and sent to Scotland, ii. 321.
succeeds his father, ii. 321.
his marriage, ii. 321, 322.
his coronation, ii. 322.
his difficulties with the parliament of 1309, ii. 322, 323.
Edward, William, the reeve, ii. 174.
Edwin, brother of Athelstan, his fate, ii. 47.
(Eadwig), king of England, his reign, ii. 49, 352, 353, 354.
son of Ethelred II., ii. 55.
Effingham (Afingeham), abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Egbert, king of Wessex, ii. 31, 33, 36, 38, 40, 41.
sketch of his reign, ii. 42.
Egleston, abbey, ii. 441.
Egremont, priory in Cumberland, ii. 441.
Eldad, king of Britain, ii. 11.
bishop of Gloucester, kills Hengist, ii. 18, 26.
Eleanor, of Poictou, queen, goes with her first husband, Lewis VII., on crusade, i. 137.
is divorced and marries Henry of Anjou, i. 149; ii. 75.
her children, ii. 75.
is crowned with her husband, i. 160; ii. 77.
birth of her son William, i. 149.
of Henry, i. 161.
goes to Dover with her daughter Matilda in 1166, i. 204.
urges her sons to rebel, i. 242.
flies from her husband, i. 242; ii. 80.
Henry applies for a divorce from, i. 257.
is released from prison in 1185, i. 326; ii. 83.
and by Richard on his father's death, i. 454.
sends the abbot of Hyde and the prior of Bermondsey to Canterbury, i. 454.
advises her son Richard not to go to Wales, i. 457.
comes to England in 1192, i. 512.
rules England during Richard's captivity, i. 515.
letter from Richard to, on the election to Canterbury, i. 517.
summons the electors to London, i. 518.
sent for by Richard, i. 523.
besieged by Arthur at Mirabel, ii. 94.
Eleanor, daughter of John, married to William Marshall the younger, ii. 113.

Eleanor—*cont.*
remarried to Simon de Montfort, ii. 130.
removed from Dover castle by Edward, ii. 243.
Eleanor, wife of Henry III., married, ii. 130.
goes to Gascony in 1242, ii. 201.
her sister marries Richard of Cornwall, ii. 202.
attends the inthronement of Boniface, ii. 203.
goes to Gascony in 1254, ii. 204.
and to France in 1259, ii. 209.
her sister dies, ii. 214.
she lands at Dover in 1262, ii. 218.
urges Edward against Leyburne, ii. 221.
is with the king in the Tower in 1263, ii. 222.
summoned to France, ii. 224.
at a parliament in France, ii. 225.
lands at Dover in 1265, and is met by Edward, ii. 243.
spends some time at Dover in 1267, ii. 245.
meets her son Edmund and his wife at Canterbury, ii. 284.
dies in 1291, and is buried at Amesbury, ii. 299.
Eleanor, wife of Edward I., arrives in England, ii. 204.
dies in 1290; buried at Westminster, ii. 296, 297.
Eleanor, daughter of Edward I., visits Canterbury, ii. 282.
marries the duke of Bar, ii. 301, 302.
Eleutherius, pope, his mission to Britain, ii. 14.
Elfred, king's reeve, taken at Canterbury, ii. 360.
Elfrida, stepmother of Edward the Martyr, ii. 51, 52, 355.
Elham, manor of, disputed, ii. 214.
Elidurus, king of Britain, ii. 10.
Elintune, priory, ii. 441.
Eliud, king of Britain, ii. 11.
Ellesmere, castle in Salop, ii. 436.
Elmar, abbot, *see* Canterbury, S. Augustine's.
Elmham, Anglo-Saxon see of, ii. 25, 34, 340.
Badewin, bishop of, ii. 339, 340.
Herfast, bishop of, ii. 363, 365.
William, bishop of, ii. 367.
see of, removed to Thetford, ii. 363, 368.
Elnecestre, priory in Worcestershire, ii. 435.
Elp, king of Britain, ii. 11.
Elphin, bishop of, i. 236; ii. 449.
Ely, threatened by Stephen, i. 112.
protracted resistance of the barons in 1266 in, ii. 245, 246.
grant in an ecclesiastical assembly in 1290 at, ii. 296.
Benedictine abbey at, ii. 428.
Richard, abbot of, ii. 376.
see of, founded, ii. 71.
Ely, bishops of:
Hervey, translated from Bangor, ii. 381.
Nigel, consecrated by William, ii. 377.
arrested by Stephen, i. 104.
flies from him, i. 112.
assists in the consecration of the bishop of Chichester, i. 132.
and of archbishop Roger of York, i. 159.
and of bishop Robert of Exeter, i. 162.
and of Thomas Becket, i. 171.
has a paralytic stroke, i. 185.
Geoffrey Ridel, archdeacon of Canterbury, informs bishop Nigel of the king's wishes, i. 185.
elected to the see of Ely, i. 243.
consecrated, i. 251; ii. 398.
sent to Waltham to reform the canons, i. 260.
attests Henry II.'s charter to Canterbury, i. 262.
executor of his will, i. 298, 299.
sent to Canterbury as mediator in 1189, i. 439.
does not attend, i. 440.
dies at Winchester, and is buried at Ely, i. 457.
fate of his treasures, i. 457.

Ely, bishops of—*cont.*
William Longchamp, chancellor to Richard I., elected, i. 458.
arbitrator in the Canterbury case, i. 469, 568.
advises the convent, i. 478.
made justiciar, ii. 86, 87.
consecrated by Baldwin, i. 483; ii. 405.
made legate, i. 485.
is requested to support the rights of Canterbury, i. 485.
holds a council at Westminster, i. 486.
declares his powers, i. 487.
visits Canterbury, i. 488.
authorises the monks to seize the whale at Leysdown, i. 489.
receives a protest of the monks of Canterbury, i. 490.
meets the bishops at Canterbury, i. 490.
consecrates the bishop of Worcester, i. 492.
urges the election of the archbishop of Montreal, i. 494.
protests against the consecration of archbishop Geoffrey, i. 497.
quarrels with John, i. 497.
attests a charter of Richard, i. 503.
orders the arrest of archbishop Geoffrey, i. 505.
letter from the convent of Canterbury to, i. 505.
explains his course of action, i. 506.
stays away from the council of bishops, and is besieged in the Tower, i. 507.
his perils at Dover, i. 507, 508.
lands at Dover in 1192, but is sent back, i. 512.
sent as envoy to the emperor, i. 530.
dies at Poictiers, and is buried at le Pin, i. 543.
Eustace, chancellor to Richard, elected in 1197, i. 544.
consecrated, i. 551; ii. 410.
acts as ambassador to Philip, ii. 95.
flies from England in 1207, ii. 100.
one of the executors of the interdict, ii. 107.
Ely, bishops of—*cont.*
John, dies in 1225, ii. 114.
Geoffrey de Burgh, succeeds in 1225, ii. 114.
dies in 1228, ii. 127.
Hugh, abbot of S. Edmund's, consecrated in 1229, ii. 128.
assists at the consecration of the bishop of Rochester, ii. 135, 137.
mediates with the monks, ii. 135.
William of Kilkenny, his consecration and death, ii. 205.
Hugh Belsham, subprior of Ely, consecrated in 1257, ii. 205, 206.
is at the consecration of archbishop Kilwardby, ii. 273.
John Kirkby, consecrated in 1286, ii. 293.
dies in 1290, ii. 295.
William de Luda (Louth), elected, confirmed, and ordained deacon, ii. 295.
consecrated, ii. 296.
Emelingford, John, clerk to Henry III., appeals against the council of Lambeth, ii. 213.
Emisenoc, Cistercian priory in Wales, ii. 444.
Emly, Immeletensis, bishop of, i. 236; ii. 448.
Emma, wife of Eadbald, king of Kent, ii. 29.
Emma, wife of Ethelred II., ii. 53.
marries Canute, ii. 55.
is severely treated by Edward the Confessor, ii. 59.
gave lands to Christ Church, ii. 56.
Enlit, isle of, abbey in Wales, ii. 444.
Ennabrensis (Kilfenora) episcopus, ii. 448.
Eosa, nephew of Hengist, ii. 18.
Ermenberga, Saint, ii. 29, 30.
mother of Anselm, ii. 369.
Ermenburga, Saint, ii. 29.
Ermengitha, Saint, ii. 29.
Ermenred, father of Ethelred and Ethelbert, ii. 29.
Essex, an ancient kingdom, ii. 25, 417.
in the diocese of London, ii. 25.

Essex—*cont.*
religious houses, castles, and rivers in, ii. 425.
Essex, Henry of, lets fall the standard, i. 165.
Walter de, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Essex, earls of:
Geoffrey de Mandeville, his oppressions at Ramsey, and fate, i. 128.
his son Ernulf, i. 129.
William de Mandeville, goes on crusade in 1177, i. 262.
sent to Normandy in 1187, i. 347.
Geoffrey FitzPeter, attests a charter of Richard, i. 503.
acts as justice at Canterbury, i. 556.
becomes chief justiciar, i. 572.
directs the convent to show its treasures, i. 573.
restores the estates, i. 593 ; ii. 409.
governs England during John's troubles, ii. 95.
commissioned by John to make peace with Langton, ii. 103.
meets the archbishop's messengers, ii. 104.
dies, ii. 108.
William de Mandeville, earl of, dies in 1227, ii. 115.
Ethelbald, king of the West Saxons, ii. 43.
Ethelbert, king of the West Saxons, ii. 43.
Ethelbert, martyrdom of, ii. 29.
Ethelburga, wife of Edwin, ii. 32.
Ethelburga, wife of Ine, ii. 37, 334.
Ethelred I., king of the West Saxons, ii. 349.
his reign, ii. 43.
Ethelred II., son of Edgar, crowned by Dunstan, ii. 52, 355, 356.
sketch of his reign, ii. 52–54.
buried at S. Paul's, ii. 54.
marriage of his widow, ii. 55.
his children, ii. 55, 57.
Dunstan's prophecy about him, ii. 356.
Ethelred, S., martyrdom of, ii. 29.
Ethelstan, son of Ethelwulf, ii. 42.
Ethelwulf, king of the West Saxons, ii. 42, 43.
Ethelwulf, king of the West Saxons—*cont.*
sent into Kent by his father, ii. 42.
sketch of his reign, ii. 42, 43.
his donation, ii. 43.
Eudo, monk of Canterbury, an elector in 1228, ii. 120, 121, 123.
Eudo, notary, attests a charter of archbishop Theobald, ii. 289.
Eunianus, king of Britain, ii. 11.
Eusebius, chronology of, ii. 12.
Eustace, son of king Stephen, marries Constantia, daughter of Lewis VI., i. 112.
is knighted, in 1149, i. 141.
his father fails to secure the crown for him, i. 150 ; ii. 75, 76, 388.
he threatens archbishop Theobald, i. 151.
his indignation at the proposed peace, i. 155 ; ii. 76.
dies, and is buried at Faversham, i. 155 ; ii. 76.
Eustace, the monk, taken prisoner, ii. 110.
beheaded, ii. 111.
Eustace, chancellor to Richard I., *see* Ely.
Eustace, monk and chamberlain of Christ Church, goes to Rome with S. Edmund, ii. 131.
the convent summon him from Tenham, ii. 145.
the archbishop excuses him, ii. 146.
is at Tunbridge with the archbishop, ii. 156.
Everel, William de, made divinity lecturer at Canterbury, ii. 281.
Evesham, Benedictine abbey at, ii. 435.
William prior of Dover made abbot of, i. 141.
Roger Norreys, made abbot of, i. 484.
battle of, ii. 243.
Evreux, Rotrou, bishop of, i. 164.
mediates between Becket and Henry II., i. 181.
Giles, bishop of, at the second coronation of the younger Henry, i. 237.
attests the peace of Ivry, i. 274.
mentioned in the will of Henry II. i. 298.

Exe, river in Devon, ii. 424.
Exeter, peace between Arviragus and Vespasian at, ii. 13.
conquered by William the Conqueror, ii. 62.
fortified against Stephen, i. 95 ; ii. 72.
religious houses in, ii. 423.
Exeter, bishops of:
Osbern, consecrated by Lanfranc, ii. 366.
William, consecrated by Anselm, ii. 376.
Robert, consecrated in 1138, i. 106.
does not go to the council of Rheims, i. 138.
Robert, consecrated in 1155, i. 162.
attests the profession of abbot Silvester, i. 164.
Bartholomew, archdeacon of Exeter, ii. 289, 400.
consecrated in 1161, i. 168. 169.
brings to Canterbury the king's mandate for the election of an archbishop, i. 169.
encourages Becket at Northampton, i. 184.
is sent by Henry to the pope, i. 190.
reconciles the church of Canterbury in 1171, i. 236.
receives the protest of the young king in 1173, i. 245.
ordered to depose abbot Clarembald, i. 256.
sent to remove the nuns of Amesbury, i. 261.
John, consecrated by Baldwin, ii. 405.
Henry, consecrated by Hubert, ii. 410.
Simon of Apulia, consecrated in 1214, ii. 108.
William Briwere, consecrated in 1224, ii. 113.
Walter, archdeacon of Surrey, consecrated in 1258, ii. 206.
(called Richard), attends a council at Lambeth, ii. 212.
is at the consecration of archbishop Kilwardby, ii. 273.
Thomas de Burton, consecrated in 1292, ii. 300.
Eye, Eia, priory in Suffolk, ii, 426.
Eie, castle of, ii. 427.
Eynesford, land of Christ Church at, ii. 64.
church of, belonged to the almonry, ii. 399.
William de, claims the church, ii. 399.
William de (Heynesford), captured at Rochester in 1215, ii. 110.
Eynsham, council at, i. 335.
Benedictine abbey at, ii. 433.
Robert, prior of Dover, elected abbot of, i. 544.
Walter of, monk of Canterbury, elected archbishop, ii. 122, 123 ; rejected by the pope, ii. 127.

F.

Faganus, missionary to Britain, ii. 14, 27.
Fairwell, priory in Staffordshire, ii. 438.
Falaise, nuns of Vilers, outside of, i. 299.
castle of, claimed by Philip, ii. 95.
Fale, river in Cornwall, ii. 424.
Farnham, castle in Surrey, ii. 420.
consecration of the bishop of Bath at, ii. 245.
Farn-island, priory in Durham, ii. 441.
Faversham, abbey in Kent, ii. 418.
abbots of:
Clarembald, i. 138 ; ii. 385.
Gwerric, prior of Bermondsey, appointed and blessed, i. 277 ; ii. 398.
letter of Urban III. to, i. 358.
executes the mandate, i. 360.
has further instructions, i. 362.
is forbidden to execute them, i. 376, 377.
is ordered to compel the archbishop to comply, i. 385.
abbacy vacant, i. 458.
Algar, blessed by archbishop Baldwin, ii. 405.
abbot, mediates between the archbishop and the convent, i. 556.
brings letters from archbishop Hubert to the convent, i. 573.

Faversham, abbots of—*cont.*
Nicolas, blessed in 1215, ii. 109.
Peter of Rodmersham, deposed, ii. 280, 281.
Osward of Eastry, blessed in 1275, ii. 282.
dies in 1292, ii. 300.
Faversham, buildings of queen Matilda at, i. 139.
queen Matilda buried at, i. 151.
Eustace buried at, i. 155 ; ii. 76.
and king Stephen, i. 159 ; ii. 77, 389.
the prior of, ordered to declare the excommunication of the enemies of the monks, i. 423.
he executes the mandate, i. 425.
Fawe (Fowey), water in Cornwall, ii. 424.
Fecamp, council at, ii. 61.
Feramin, master of S. James's hospital, Canterbury, i. 423, 425.
denounced by archbishop Baldwin, appeals, i. 427.
Ferley, priory in Somerset, ii. 422.
Fernlege, land of Christ Church at, ii. 69.
Fernley, priory in Wiltshire, ii. 421.
Ferns, bishop of, i. 236 ; ii. 449.
Ferrara, Urban III. goes to, in 1187, i. 383.
he writes letters from, i. 386, 387.
he dies at, i. 387.
Ferrers, Robert, earl of Derby, a prisoner in the hands of Henry II., i. 249.
William, earl of Derby, takes the cross in 1215, ii. 109.
Robert, earl of Derby, takes part with the earl of Leicester against Henry III., ii. 226.
Ferreus, king of Britain, ii. 8.
Fienes, William de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Ingelram of, arrests Henry of Almain, ii. 222.
Fife, monasteries in, ii. 443.
Findon, William de Breuse dies at, ii. 297.
Fitz Alan, John, defends Rochester castle in 1264, ii. 235.
Fitz Aldhelm, William, attests a charter of Richard, i. 503.
Fitz Gerold, Henry, sent by Henry II. to the pope, i. 190.
Fitz Helto, William, justice errant in 1170, i. 216.
Fitz Herbert, Peter, escapes capture at Lewes in 1217, ii. 112.
Fitz Hugh, John, escapes capture at Lewes in 1217, ii. 112.
Fitz John, John, joins the barons in 1263, ii. 226.
is at the siege of Rochester, ii. 235.
knighted at London, ii. 236.
dies in 1275, ii. 282.
Fitz Martin, William, justice errant in 1170, i. 216.
Fitz Nigel, William, justice errant in 1170, i. 216.
breaks into the court of Christ Church, i. 399.
Fitz Osbert, William, his riot and fate, i. 532–534.
his reputed miracles, i. 534.
Fitz Ralph, Gerold, justice errant in 1170, i. 216.
Fitz Reinfrid, Roger, witness of the will of Henry II., i. 298.
witnesses a charter of Richard, i. 503.
Fitz Simon, Simon, captured at Rochester in 1216, ii. 110.
Fitz Stephen, Ralph, chamberlain to Henry II., i. 298.
Fitz Urse, Reginald, one of Becket's murderers, i. 224, 225, 226 ; ii. 395.
Fitz Walter, Robert, captured with his son at Lincoln in 1217, ii. 111.
Fitz William, Adam, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Flanders, Baldwin, count of, father of queen Matilda, ii. 61.
Theoderic, count of, goes on the crusade of 1147, i. 138.
meets Stephen at Dover, i. 158 ; ii. 76.
and again, i. 159.
Henry II. writes to, against Becket, i. 190.
Philip, count of, i. 203, 204.
joins the conspiracy against Henry II., i. 243 ; ii. 81.

Flanders, Philip, count of—*cont.*
his designs defeated, i. 245.
at the siege of Rouen, i. 249.
goes on crusade, i. 262.
advises Philip II. to marry, i. 294.
quarrels with him, i. 297, 309.
loses his wife and marries again, i. 309.
brings the archbishop of Cologne to England, i. 313.
discusses prior Alan's conduct, i. 313.
his country ravaged, i. 313.
resigns some castles to the French king, i. 326.
renews the war, i. 331.
his alliance with Henry II. in 1187, i. 347.
advises Richard to make friends with Philip, i. 370, 371.
in council with Henry, i. 371, 372.
takes the cross in 1187, i. 406.
dies at Acre, i. 513; ii. 88.
Baldwin, count of, supports Otho as candidate for the empire, i. 545.
takes S. Omer, i. 573.
Flanders, Philip II. defeated in 1213 in, ii. 107.
expedition of Edward I. to, in 1297, ii. 316.
Fleury, Odo learns the monastic rule at, ii. 352.
Folkstone, estate of Christ Church at, ii. 55.
church of S. Eanswith, ii. 29, 418.
Fontevraud, nuns of, sent to Amesbury, i. 261.
Henry II. buried at, i. 449, 450; ii. 85.
Richard buried at, i. 593; ii. 91.
Ford, abbey of, i. 294; ii. 423.
Baldwin, abbot of, *see* Canterbury.
John, abbot of, joins in a letter to the pope, i. 569.
Fountains, abbey in Yorkshire, ii. 440.
Henry Murdac, abbot of, i. 134, 135. *See* York.
Frakenham, land of Christ Church at, ii. 64.
Thomas of, goes to Rome with S. Edmund, and dies on the road, ii. 131.
Framlingham, castle of, ii. 427.
archbishop Theobald entertained at, i. 136.
Frea, wife of Woden, Friday called after, ii. 22.
Freculf, chronology of, ii. 13.
Frederick I., emperor, supports the antipope, i. 167.
overthrows Milan, i. 171.
opposes the rebuilding, i. 205.
attempts to draw Henry II. to the side of the antipope, i. 205.
his council at Würzburg, i. 206.
his interview with Alexander III. at Venice, i. 265–269.
his letter announcing the closing of the schism, i. 269.
his measures against Henry the Lion, i. 310, 311.
quarrels with Urban III., i. 334.
makes peace with him, i. 383.
drowned on his way to Palestine, i. 490.
his son Henry VI., i. 544.
Frederick II., son of Henry VI., i. 544.
excommunicated, ii. 115.
does mischief in Palestine, ii. 115.
marries Isabella of England, ii. 130.
is defeated before Rome, ii. 201.
captures the messengers of the convent, ii. 198, 199.
excommunicated, ii. 202.
dies in 1250, ii. 203.
Freningham, Ralph de, proctor at Rome, ii. 212.
Freston, priory in Lincolnshire, ii. 429.
Frome, river in Dorset, ii. 422.
Frommaghe, ii. 304.
Fulgenius, king of Britain, ii. 11.
Fundanus, Ricardus comes, i. 264.
Furnival, Gerard de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Fursey, Saint, apostle of East Anglia, ii. 38, 336.
his relics at Canterbury, i. 8.

G.

Galeto, bishop of, i. 264.
Galloway, bishop of, blesses the abbot of S. Augustine's, ii. 204.
John Balliol, lord of, ii. 297, 298.
Gallus, his reign in Britain, ii. 15.
Walbrook called from, ii. 15.
Gant, Gilbert de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Stephen de, ii. 111.
Maurice de, ii, 111.
Simon de, bishop of Salisbury, ii. 316.
Hugh de, attests a charter of archbishop Theobald, ii. 289.
Gare, priory in Northamptonshire, ii. 431.
Geddington, council at, in 1188, i. 409, 412.
another summoned to, in 1189, i. 458.
Geneva, Hugh of, visits Canterbury, ii. 226.
Genfle, river in Somerset, ii. 423.
Genlade, Raculf near, ii. 343.
Genoa, merchants of, ii. 296.
Gentilis, Berardus, i. 265.
Geoffrey, son of Henry II., ii. 75.
conspires against his father, i. 242; ii. 80.
mentioned in his father's will, i. 298.
rebels in 1183, i. 304; ii. 82.
is sent to Canterbury in 1184, i. 322.
dies in 1186, i. 336, 449; ii. 83.
Geoffrey, elect of Lincoln, *see* Lincoln, York.
as chancellor, mentioned in his father's will, i. 298.
sent into Anjou in 1188 against Richard, i. 436.
elected to the see of York, i. 458. *See* York.
Geoffrey, of Monmouth, cited, ii. 23, 334.
Germany, Adolf of Nassau, king of, ii. 313.
Gerondon (Gerewedune), abbey in Leicestershire, ii. 430.
Gerontius, king of Britain, ii. 11.
Gervase, mentions himself as writer, i. 9, 594; ii. 391, 396, 415.
writes on behalf of the archbishop against the monks, i. 29–32.
on the other side, i. 32.
becomes a monk in 1163, i. 173.
vision of his brother Thomas, i. 230, 231.
present at bishop Waleran's profession, 307.
holds an argument with the archbishop in 1186, i. 344.
the bishop of Rochester furnishes details to be inserted in his work, i. 491.
sacrist of Canterbury in 1193, i. 521.
presents the cross to the new archbishop, i. 521, 522.
begins his shorter chronicle, ii. 3.
Gewissa, wife of Arviragus, ii. 13.
Giffard, Osbert, captured at Rochester in 1216, ii. 110.
John, attacks the bishop of Hereford in 1263, ii. 221.
joins the royal party, ii. 226.
Gilbert, count, guardian of William the Conqueror, ii. 61.
Gilbert, father of archbishop Thomas Becket, i. 169; ii. 389.
Gildas, the historian of Britain, ii. 20, 415.
Gillingham, archbishop Baldwin at, i. 343, 352.
Walter de Merton consecrated at, ii. 278.
archbishop Winchelsey leaves the cardinals at, ii. 312.
Girunde, Hugh de, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Gisburn, Gisborough, priory in Yorkshire, ii. 440.
Gisors, i. 204, 406, 448, 450.
surrendered by treason to France, i. 515.
battle near, in 1198, i. 574.
John of, leader of the baronial party in London, ii. 231.
Glanvill, Ranulf, witness of the will of Henry II., i. 298.

Glanvill, Ranulf—*cont.*
and executor, i. 299.
justiciar of England, i. 302, 309.
sent to Canterbury to watch the election of the archbishop, i. 309.
his speech on the subject at Windsor, i. 317.
sent to persuade the monks to begin the election again, i. 318.
forbids the execution of the papal mandates, i. 376, 377, 386.
comes to Canterbury in 1188, i. 398.
sent again in 1189, i. 439, 440.
his discussion with the subprior, i. 441.
warns the subprior against trusting in Rome, i. 447, 448.
sent to England to collect forces, i. 447.
in conjunction with queen Eleanor sends envoys to Canterbury, i. 455.
Hubert Walter his pupil and adviser, ii. 406.
Glanvill, Gilbert, *see* Rochester.
William, witness to a writ, i. 376.
Glasgow, bishopric of, ii. 442, 448.
John de Cheyham, bishop of, ii. 224, 225, 228.
Glastonbury, ancient abbey of, ii. 422.
Arthur buried at, ii. 19.
benefactions of Ine to, ii. 32.
Edmund buried at, ii. 48.
Dunstan abbot of, ii. 49, 353, 354.
Edgar buried at, ii. 51.
Edmund Ironside buried at, ii. 55.
called Glovernia by mistake, ii. 353.
Ailnoth, abbot of, deposed by Lanfranc, ii. 367.
Henry of Blois, abbot of, ii. 381. *See* Winchester.
abbacy of, vacant in 1189, i. 458.
Gloucester, Claudiocestria, ii. 13, 18.
called Claudia, ii. 367.
Eldad bishop of, ii. 18, 26.
Athelstan dies at, ii. 48.
flight of Edmund Ironside to, ii. 55.
the Conqueror keeps Christmas at, ii. 63.
councils held by Lanfranc at, ii. 367.
Gloucester—*cont.*
archbishop William elected at, ii. 380.
the empress Matilda at, in 1139, i. 110; ii. 73.
Stephen sent a prisoner to, i. 118; ii. 73.
the empress leaves, i. 118; ii. 73.
returns, i. 120.
and again, i. 121; ii. 74.
Miles of Hereford arrives, i. 121.
Walter, prior of Canterbury, imprisoned at, i. 146; ii. 388.
fortified by earl Roger of Hereford against Henry II., i. 161.
Henry III. crowned at, ii. 110.
taken by the barons in 1263, ii. 221.
Gloucester, earls of:
Robert, son of Henry I., conspires against Stephen, i. 104.
invites Matilda to England, i. 105; ii. 73.
is joined by Henry of Winchester, i. 109.
comes to England with Matilda, i. 110.
retreats before Stephen, i. 110.
his forces plunder Worcester, i. 111.
takes Nottingham, i. 112.
meets Stephen at Lincoln, i. 113.
his speech before the battle, i. 114.
he arrives at Winchester on the day of the battle there, and is taken prisoner, i. 120, 121; ii. 74.
exchanged for Stephen, i. 122; ii. 74.
brings over Henry of Anjou, in 1142, i. 123.
lands at Wareham, and besieges the castle, i. 124.
acts as guardian to Henry, i. 125.
burns Wilton, i. 126; ii. 74.
dies and is buried at Bristol, i. 130, 140.
William, son of Robert, John marries his daughter, i. 458.
See Clare.
Gloucester, William, archdeacon of, i. 306, 328.
William of, ii. 174.

Gloucester—*cont.*
S. Peter's abbey at, ii. 434.
Gloucestershire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 434.
Gocelinus, quoted, ii. 331.
Godiva, wife of Leofric, ii. 58.
name given to queen Matilda, ii. 68.
Godmersham, manor of, pledged as security for the convent in their agreement with the archbishop, ii. 209.
Godric, nickname of Henry I., ii. 68.
Godstow, nunnery at, ii. 434.
Godwin, metropolitan of the Gauls, ii. 343.
earl, ii. 58, 59.
Goemagog, ii. 6.
Golclive, priory in Wales, ii. 443.
Gorbodugo, king of Britain, ii. 8.
Gorbonianus, king of Britain, ii. 10, 11.
Goring, nunnery at, in Oxfordshire, ii. 434.
Gornorilla, daughter of Leir, ii. 7.
Gosforth, castle in Sussex, ii. 420.
Gosforth, archbishop Theobald lands at, i. 136; ii. 386.
Graham, Grantham, Becket's flight through, i. 189.
Graistanhede, S. Edmund embarks at, ii. 179.
Grammont, order of, bequest of Henry II. to, i. 299.
Gratian, envoy to Henry II. in 1169, i. 212, 213.
writer on the canon law, ii. 384, 385.
Gratian, the Roman emperor, ii. 15.
Gratian Municeps, ruler of Britain, ii. 15.
Gravelines, archbishop Theobald embarks at, i. 136.
Becket lands at, in 1164, i. 189.
S. Edmund lands at, in 1240, ii. 179.
Boniface embarks at, ii. 201.
Gravena (Grean, Grain), land of Christ Church at, ii. 35.
isle of, in Kent, ii. 423.
Greatenerse, land of Christ Church at, ii. 35.
Greenfield, priory in Lincolnshire, ii. 430.
Greenhelle, William, dies, ii. 299.
Grenvile, Adam de, justice itinerant in Kent, ii. 218.
Grey, John de, ii. 229.
Richard de, made warden of Dover castle, ii. 223.
is outside when Henry demands entrance, ii. 229.
admission refused without his consent, ii. 229.
again, ii. 233.
returns to Dover, ii. 236.
has charge of Rochester, ii. 238.
Simon de, warden of Rochester castle, ii. 238.
Grilley, Robert de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Grimsby, priory in Lincolnshire, ii. 430.
nunnery at, ii. 430.
Guendoloena, queen of Britain, ii. 6.
Guiderius, king of Britain, ii. 13.
Guitelinus, king of Britain, ii. 10.
Gundeville, Hugh de, sent by Henry II. to the pope, i. 190.
Gundulf, father of Anselm, ii. 370.
Gunhildis, sister of Canute, ii. 54.
daughter of Canute, married to the emperor Henry III., ii. 57.
Gupille, Robert, i. 264.
Gurguitius, king of Britain, ii. 9.
Gurguntius, king of Britain, ii. 11.
Gurgustius, king of Britain, ii. 8.
Gurmundus, king of the Africans, conquers Ireland, ii. 19.
king of the Northumbrians, ii. 39, 44, 46.
Guy, cardinal of S. Maria trans Tiberim, i. 561.
cardinal bishop of Sabina, legate in 1264, ii. 239, 242; becomes pope, ii. 242.

H.

Hackington, proposed church at, i. 337, 338, 541.
canons of, i. 393, 394.

Hackington—*cont.*
Baldwin preaches there, i. 404.
deserted, i. 484.
demolition of the buildings ordered, i. 499, 500; ii. 406.
master Thomas of, ii. 254.
Haddington, nunnery in Scotland, ii. 442.
Hadlo, archbishop Edmund at, ii. 150.
he excommunicates the monks at, ii. 151.
castle of, archbishop Boniface has the wardship for, ii. 216.
Hageman, abbey in Shropshire, ii. 436.
Hagenet, Haughley, castle of, occupied by the rebels in 1173, i. 246.
Hainault, Baldwin, count of, Philip II. marries his daughter, i. 294.
Haliberge, John of, steward of the monks of Dover, ii. 256.
Halingle, island in Sussex, ii. 419.
Hallinges, archbishop Richard dies at, i. 308; ii. 399.
the bishop of Rochester entertains the elect of Armagh at, ii. 160.
Halstow, church of, given by Hubert Walter to the precentor of Christ Church, ii. 413.
Hamele, monastery in Hampshire, ii. 420.
Hameslepe, castle in Bucks, ii. 433.
Hamon, Southampton called from, ii. 13.
Hampole, priory in Yorkshire, ii. 441.
Hampshire, ii. 417.
included in Wessex, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 420.
Hanewode, priory in Bedfordshire, ii. 433.
Hardicanute, reign of, ii. 57.
Haribald, father of Lanfranc, ii. 364.
Harold I., reign of, ii. 56.
patron of archbishop Eadsin, ii. 362.
Harold II., reign of, ii. 60.
defeated at Hastings, ii. 60–62.
buried at Waltham, ii. 62.
Harold's Castle, priory in Wales, ii. 443.
Harperesbroc, river in Northamptonshire, ii. 431.
Harrow (Herges), property of Christ Church at, ii. 64.
Haselbury, Wulfric of, his story, i. 130.
Haselherste, lands of Christ Church at, ii. 56.
Hastings, Richard of, mediates between Henry and Becket, i. 177.
William of, taken prisoner at Lincoln in 1217, ii. 111.
Robert of, monk of Canterbury, made abbot of Chester, i. 335.
Henry of, takes the barons' side against Henry III., ii. 226.
is at the siege of Rochester, ii. 235.
knighted by Simon de Montfort, ii. 237.
flies at the battle of Lewes, ii. 237.
defends Kenilworth, ii. 245.
Matthias of, holds Dover against the king, ii. 229.
John of, lord of Abergavenny, ii. 297, 298.
Hastings, battle of, ii. 60, 62.
Augustinian priory at, ii. 419.
castle of, ii. 419.
Hatfield, three religious houses in Essex, at, ii. 425.
synod of, ii. 341.
Haume, priory in Berkshire, ii. 421.
Hautcombe, the prior of Canterbury goes to, ii. 254, 258.
Haverford, priory in Wales, ii. 443.
Haye, John de la, defends Dover castle against Henry III., ii. 229.
is removed from Dover in 1265, ii. 243.
Haymo, monk of Canterbury, takes the lead against Baldwin, i. 389.
Heahbregge, water in Essex, ii. 425.
Healtune, land of Christ Church at, ii. 64.
Hedingham (Herningham), castle in Essex, ii. 425.
Robert of Neufbourg, constable of, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Helena, mother of Constantine, ii. 15.
Helenstoe, nunnery in Bedfordshire, ii. 432.
Helesham, Augustinian priory in Lincolnshire, ii. 430.
Helgod's castle, in Salop, ii. 436.

Helham, the vicar of, entertains prior Wenchepe, ii. 277.
Heli, king of Britain, ii. 11.
Hellendune, battle of, ii. 42.
Henry I., king of England, i. 71, 89; ii. 68–71.
coronation of, i. 91.
his marriages, i. 91, 92; ii. 68.
recalls Anselm, i. 91; ii. 68, 375.
marriage of his daughter, i. 92; ii. 70.
loss of his son, i. 92; ii. 70.
takes measures to secure the succession for Matilda, i. 93; ii. 70.
his vision, ii. 71.
his death and burial, i. 93, 94, 95; ii. 71, 72.
story of his disinheriting the empress, i. 94.
is at the consecration of Canterbury cathedral, i. 96.
Gervase's Chronicle begins at his death, i. 89.
his benefactions to Canterbury, ii. 71.
gift of Dover, ii. 287, 383.
his dealings with Anselm, ii. 374–376.
settles the question of investitures, ii. 376.
difficulties about his coronation, ii. 379.
Henry II., king of England, birth of, i. 93; ii. 70, 71.
brought to England in 1142, i. 123.
assists at the siege of Wareham, i. 124.
is educated at Bristol under Master Matthew, i. 125.
sails from Wareham in 1146, i. 131.
returns to England in 1149, i. 140; ii. 75.
is knighted, i. 141; ii. 75.
returns to Normandy, i. 142; ii. 75.
succeeds his father in Normandy and Anjou, i. 147; ii. 75.
marries Eleanor of Poictou, i. 149; ii. 75.
his succession supported by Thomas Becket, i. 150.
comes to England in 1153, i. 151, 152; ii. 76.
Henry II.—*cont.*
takes Malmesbury, i. 152; ii. 76.
tries to relieve Wallingford, i. 153; ii. 76.
meets Stephen, i. 154; ii. 76.
besieges Stamford, i. 155.
makes a treaty with Stephen, i. 156; ii. 76, 159.
quarrels with him, and leaves England, i. 157, 158; ii. 77.
succeeds to the throne, and is crowned, i. 159; ii. 77, 389.
makes Becket chancellor, i. 160; ii. 77, 389.
in 1155, visits Yorkshire, and takes the castles of the earls, i. 161.
holds council at Wallingford, i. 162.
in 1156, goes to France, i. 162; ii. 77.
in 1157, returns, and holds council at Northampton, i. 163.
goes to Wales, i. 165; ii. 78.
in 1158, visits Paris, i. 166.
acquires Brittany, i. 166.
in 1159, makes his expedition to Toulouse, i. 167; ii. 78.
in 1160, marries his son to the daughter of Lewis VII., i. 168.
in 1162, sends Becket to England to be made archbishop, i. 169.
returns to England, and hears mass at S. Paul's, i. 172.
in 1163, allows the translation of Gilbert Foliot to London, i. 173.
quarrels with Becket about the rights of Canterbury and jurisdiction over the clergy, i. 174, 175; ii. 78, 392, 393.
in 1164, holds a council at Clarendon, i. 176–180; ii. 392.
asks for the legation for Roger of York, i. 181.
holds council at Northampton, i. 182–189; ii. 392.
demands account of Becket's chancellorship, i. 183.
determines to appeal to Rome, i. 187.
is asked for leave for Becket to go abroad, i. 189.

Henry II.—*cont.*
sends to prejudice Lewis against him, i. 190.
in 1165, banishes Becket's relations, and forbids prayers for him, i. 196, 197; ii. 392.
makes an expedition to Wales, i. 197.
in 1166, goes abroad, and holds a council at le Mans, i. 198, 199.
orders an appeal from Becket's anathema, i. 200.
urges the Cistercians to send him from Pontigny, i. 200; ii. 392.
is implicated in the schism, i. 203.
in 1167, goes to war with Lewis VII. in the Vexin, i. 203.
meets him between Gisors and Trie, i. 204.
in 1168, is invited to join the antipope, i. 205.
extorts money from the Jews, i. 205.
in 1169, meets Lewis at Montmirail, i. 207; ii. 393.
his sons do homage to Lewis, i. 208; ii. 79.
meets Thomas, and renews the dispute, i. 208, 209; ii. 393.
breaks his compact with the Poictevins, i. 211.
remonstrates with Lewis, i. 211.
meets Lewis and Becket at Montmartre, i. 213; ii. 393.
issues articles against Becket's adherents, i. 214, 215.
in 1170, returns to England, and inquires into the conduct of the sheriffs, i. 216–219; ii. 79.
has his son Henry crowned, i. 219; ii. 79, 394.
returns to France, and makes peace with Becket, i. 220; ii. 79, 394.
writes the news to his son, i. 221.
his angry words about Becket, i. 224.
in 1171, has news of the murder of the archbishop, i. 232.
sends messengers to the papal court, i. 233.
Henry II.—*cont.*
goes to England, and thence to Ireland, i. 234; ii. 79.
in 1172, goes to Normandy to meet the legates, i. 237; ii. 80.
has his son crowned a second time, i. 237.
meets the legates, and is absolved, i. 238, 239.
proposes the bishop of Bayeux for the primacy, i. 240.
in 1173, makes promises to prior Odo, i. 242.
quarrels with his sons, i. 242; ii. 80.
sends directions for the election at Canterbury, i. 244.
attacked by rebellion in Normandy, i. 245; ii. 81.
in 1174, at Caen, makes a truce with Lewis VII., i. 246.
comes to Canterbury as a pilgrim, i. 248; ii. 81.
goes to London, and receives the submission of the rebels, i. 249.
raises the siege of Rouen, i. 249, 250.
submission of his sons, i. 251; ii. 82.
in 1175, returns to England, and attends a council at Westminster, i. 251, 252.
makes a pilgrimage to Canterbury, i. 256; ii. 82.
contemplates a divorce, i. 257.
in 1176, promulgates the assize of Northampton, i. 257, 258.
at London, during the legatine council, i. 258.
sends his daughter Johanna to Sicily, i. 260.
in 1177, places canons regular at Waltham, i. 260; ii. 82.
and nuns of Fontevraud at Amesbury, i. 261.
decides the Spanish award, i. 261.
grants a charter to the convent of Christ Church, i. 261, 262.
agrees to the marriage of Richard, i. 271.
makes the peace of Ivry, i. 271–273.

Henry II.—*cont.*
in 1179, visits Canterbury in company with Lewis VII., i. 293.
in 1180, takes measures against the moneyers, i. 294.
in 1181, issues the assize of arms, i. 297.
in 1182, makes his will, i. 297–300.
goes to France to mediate, i. 300.
mediates between archbishop Richard and abbot Roger, i. 303.
in 1183, rebellion and undutiful conduct of his sons, i. 303, 304; ii. 82.
buries his eldest son, i. 305; ii. 83.
in 1184, mediates between France and Flanders, i. 309.
negotiates the election of archbishop Baldwin, i. 309–324.
entertains the duke of Saxony for a year, i. 311.
receives the archbishop of Cologne, i. 313.
converses on the conduct of prior Alan, i. 313.
his speech at Canterbury, i. 322.
in 1185, receives the patriarch Heraclius, i. 325.
refuses to go on crusade, i. 325; ii. 84.
sends John to Ireland, i. 326; ii. 84.
releases Eleanor and goes abroad, i. 326; ii. 84.
in 1186, returns and visits Canterbury, i. 335.
holds council at Eynsham, i. 335.
quarrels with Philip about Brittany, i. 336; ii. 84.
keeps Philip's sister in custody, i. 337.
in 1187, continuance of the enmity, i. 346.
sends William Mandeville to Normandy, i. 347.
proposes to visit Canterbury, i. 348.
visits it on Ash Wednesday, i. 353.
negotiates with the monks, i. 353–355.
sails for France and makes a truce, i. 356.
is supposed to take the archbishop's side against the monks, i. 365.

Henry II.—*cont.*
defends Châteauroux against Philip, i. 369.
consults the French nobles, i. 371.
allows Richard to apply for a truce, i. 372, 373.
his arrival in Palestine despaired of, i. 373.
monks sent to him in Normandy, i. 377.
his explanations to them, i. 379.
holds a conference with Philip at Alençon, i. 380.
in Aquitaine, i. 382.
delays deciding about the Canterbury quarrel, i. 382.
the pope writes to him, i. 387, 388.
his dismay on hearing that Richard had taken the cross, i. 389.
converses with the monks of Canterbury, i. 390.
orders the treasure of Christ Church to be enrolled, i. 395.
in 1188, confers with Philip, and takes the cross, i. 406.
lands at Winchelsea, i. 406.
sends messengers to Canterbury, i. 406.
holds a great council at Geddington, near Northampton, i. 406, 409–411.
advises the archbishop to be temperate, i. 411.
sends more messengers, i. 412.
deputation of monks to him at Clarendon, Cirencester, and Winchester, i. 418, 419.
discusses affairs with them, and sends for three seniors, i. 419, 420.
raises money for the crusade, i. 422; ii. 85.
orders S. Thomas's nephew to be imprisoned, i. 425.
receives the archbishop at London, i. 426.
sends him to France, i. 432.
goes to France in July, i. 433.
deliberates on peace, i. 433.
invades France, i. 434; ii. 85.

Henry II.—*cont.*
meets Philip at Bonmoulins, and concludes a truce, i. 435.
sends Geoffrey the chancellor into Anjou, i. 436.
in 1189, has an illness at le Mans, i. 438, 439, 443, 444; ii. 85.
orders a letter to be written to the monks of Canterbury, i. 439.
holds a conference with Richard and Philip at le Mans in June, i. 446.
has to fly from le Mans, i. 447; ii. 85.
obliged to accept Philip's proposals, i. 448; ii. 85.
visited by the monks at Azai, i. 448.
his last days, i. 449, 450.
dies at Chinon, i. 449; ii. 85, 405.
buried at Fontevraud, i. 449, 450; ii. 85.
prophecy of S. Thomas about him, i. 450; ii. 85.
Henry, son of Henry II., born, i. 161; ii. 75.
his marriage arranged, i. 166.
married in 1160, i. 167.
does homage to Lewis VII. in 1169, i. 208; ii. 79.
is crowned and knighted, i. 219; ii. 79, 393.
is informed of the peace with Becket, i. 221.
Becket is forbidden to visit, i. 223.
is crowned a second time, i. 237; ii. 80.
summons the monks of Canterbury to elect an archbishop, i. 239.
demands Normandy of his father, i. 242; ii. 80.
conspires against him, i. 243; ii. 81.
forbids the consecration of the new bishops, i. 245.
plans an invasion of England, i. 248; ii. 81.
submits to his father, i. 250; ii. 82.
returns to England with him, i. 251; ii. 82.
goes on pilgrimage to Canterbury, i. 256; ii. 82.
Henry, son of Henry II.—*cont.*
attends the legatine council in 1176, i. 258.
defends the king of France in 1181, i. 297.
has notice of his father's will, i. 298.
quarrels with his father and brothers, i. 303, 304; ii. 82.
his death and burial, i. 305; ii. 83.
Henry III., king of England, son of John, born, ii. 106.
fealty sworn to him in 1209, ii. 104.
succeeds his father in 1216, and is crowned at Gloucester, ii. 110.
begins to use his seal in 1218, ii. 112.
crowned a second time, ii. 112.
marriage of his sister to William Marshall, ii. 113.
besieges Bedford, ii. 114.
knights his brother Richard, and makes him earl of Cornwall, ii. 114.
grants the charters, ii. 114.
applied to for a congé d'elire, ii. 116.
goes to Brittany in 1230, ii. 128.
marries Eleanor of Provence, ii. 130.
forbids archbishop Edmund to commit waste, ii. 171.
forbids the return of writs to the archbishop, ii. 176, 177.
birth of his eldest son, ii. 179.
receives archbishop Boniface, ii. 201.
goes to Gascony in 1241, ii. 201.
attends Boniface's inthronement, ii. 203.
goes to Gascony in 1254, ii. 204.
returns, ii. 204.
Sicily offered to his son Edmund, ii. 205.
has large grants from the pope, ii. 206.
swears to the Provisions of Oxford, ii. 207.
goes to France, and resigns Normandy, ii. 209.
returns in 1260, ii. 210.
is absolved from his oath to the Provisions, ii. 210.
quarrels with the barons, takes new advisers, ii. 211.

Henry III., king of England—*cont.*
visits the Cinque Ports, ii. 212.
agrees on terms with the barons, ii. 213, 214.
at Canterbury in 1262, ii. 215.
at Boulogne, ii. 215.
receives earl Gilbert of Gloucester there, ii. 216.
lands at Dover, ii. 218.
is said to be ill, ii. 219.
his anger at Edward's behaviour, ii. 222.
makes peace with earl Simon, ii. 223.
is summoned to France, ii. 224, 225.
returns to England, ii. 225.
holds a parliament, ii. 225.
demands admission into Dover castle, and is refused, ii. 229.
appoints Roger Leyburne warden of the Cinque Ports, ii. 230.
goes to Amiens, ii. 232.
returns by Dover, and is again repulsed, ii. 233.
takes Northampton, ii. 234.
and Tunbridge, ii. 236.
is defeated and taken at Lewes, ii. 236, 237.
is taken to London, ii. 238.
has a grant from the pope, ii. 242.
is on the march when Edward escapes, ii. 243.
besieges Kenilworth, ii. 245.
sends for help to France, ii. 246.
goes to Shrewsbury, ii. 246.
holds parliament at London in 1268, ii. 246, 247.
and again on the translation of S. Edward, ii. 247.
is present at Edmund's marriage, ii. 248.
the prior of Dover accused before him, ii. 256.
interferes by writs in the Dover quarrel, ii. 262, 268, 269, 270.
the king of the Romans acts during his illness, ii. 257.
dies, ii. 272.
Henry I., king of Germany, ii. 47.
Henry III., emperor, marries Gunhilda, ii. 57.
Henry V., emperor, marriage and death of, i. 92, 93; ii. 70.
Henry VI., emperor, his coronation, i. 490.
Philip tries to persuade him to imprison Richard, i. 516.
invades Southern Italy, i. 527.
his consent to the peace between Richard and Philip, asked and refused, i. 530.
dies in 1197, i. 544.
his son Frederick, i. 545.
Herbaldown, hospital, Reculver settled on, ii. 284, 285.
archbishop Winchelsey meets the cardinals at, ii. 312.
Herdizun, cardinal deacon, i. 266.
Hereford, the Welsh kings submit to Athelstan at, ii. 47.
escape of Edward from, in 1265, ii. 242.
dean of, engaged in litigation, ii. 252.
secular cathedral at, ii. 435.
Benedictine priory at, ii. 435.
Benedictine nunnery at, ii. 436.
castle of, ii. 436.
Miles, earl of, and constable, conspires against Stephen, i. 104.
invites the empress to England, i. 105.
deserts Stephen, i. 110.
sustains the cause of Matilda, i. 120.
made earl of Hereford, i. 120.
flies from Winchester to Gloucester, i. 121.
dies in 1143, i. 126; ii. 75.
Roger, son of Miles, earl of, i. 126.
joins Henry of Anjou in 1149, i. 140.
fortifies Gloucester against him in 1155, i. 161.
submits to Henry, i. 162; ii. 78.
Henry de Bohun, earl of, taken prisoner at Lincoln in 1217, ii. 111.
Humfrey de Bohun, earl of, captured at Lewes in 1264, ii. 237.
his son is on the side of the barons, ii. 226.
dies in 1275, ii. 281.

Hereford—*cont.*
Humfrey de Bohun, earl of, at the wedding of Edward I. and Margaret, ii. 317.
Hereford, Anglo Saxon bishopric at, ii. 24, 34.
Cuthbert, bishop of, ii. 344.
Robert, consecrated by Lanfranc, ii. 367.
Gerard, consecrated by Anselm, ii. 376.
translated to York, ii. 376.
Reinelm, consecrated by Anselm, ii. 376.
Geoffrey, consecrated by Ralph, ii. 377.
Richard, consecrated by Ralph, ii. 377.
Robert, consecrated by William, ii. 381.
Gilbert Foliot, consecrated at S. Omer, i. 135; ii. 385.
assists at the consecration of Roger of York, i. 159.
persuades earl Roger to submit, i. 162.
attests the profession of abbot Silvester, i. 164.
is at the consecration of Becket, i. 171.
is translated to London, i. 173.
See London.
Robert of Melun, his advice to Becket, i. 176; ii. 392.
is consecrated bishop, i. 176.
Robert Foliot, elected in 1173, i. 243.
consecrated, i. 251; ii. 398.
William de Vere, elected, i. 335.
consecrated, ii. 405.
sent by the king to Canterbury in 1188, i. 412.
his address to the monks, i. 412, 413.
dies in 1198, i. 573.
Giles de Braiose, consecrated by Hubert, ii. 410.
flies from England in 1207, ii. 100.
Peter de Aigueblanche, receives the papal grant of Sicily for Edmund, ii. 205.
is attacked by the barons in 1263, ii. 221.
dies in 1269, ii. 248.
John le Bretun, elected in 1269, goes to Savoy for confirmation, and is stopped at Dover on his return, ii. 248.
Hereford, John le Bretun, bishop of—*cont.*
dies in 1275, ii. 279.
Thomas of Cantilupe, elected, ii. 279.
consecrated, ii. 280.
Herefordshire, ii. 417.
in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 435.
Herembrand, cardinal priest, i. 266.
Hereward's castle, in Cambridgeshire, ii. 428.
Hernleia, priory in Berkshire, ii. 421.
Herstan, father of Dunstan, ii. 353.
Herteie, island of Kent, ii. 419.
Hertford, synod of, ii. 341.
John of, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Benedictine priory at, ii. 432.
Hertfordshire, ii. 417.
half in the East Saxon kingdom, ii. 25.
and in Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 432.
Herthebi, Hardby, queen Eleanor dies at, ii. 297.
Hertland, abbey in Devon, ii. 423.
Hertlepe, Simon of, monk of Canterbury, tears the charter of S. Thomas, ii. 131.
goes before the legate, ii. 133.
leaves the convent to join a stricter order, ii. 133.
Hese, property of Christ Church at, ii. 64.
Hesmeresfeld, in Kent, ii. 213.
Hever, Hefre, William of, ii. 232; subconstable of Dover, ii. 260.
Heverholm, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Hexham, ancient see of, ii. 25.
bishops of:
Eata, ii. 340, 341.
Tumbert, ii. 340.
Cuthbert, ii. 341.
Hichene, river in Hampshire, ii. 421.
Hilda, Saint, her synod at Whitby, ii. 337.
Hingelestorp, Thomas, made dean of S. Paul's, ii. 284.
bishop of Rochester, ii. 292.

Ho, William of, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
island of, Kent, ii. 419.
Hobrugge, water in Essex, ii. 425.
Hoketon-park, Augustinian priory in Lincolnshire, ii. 430.
Holingburne, land of Christ Church at, ii. 48.
Elfgar le dret of, i. 531.
Holland, Florence count of, competitor for the Scottish crown, ii. 297, 298.
Holm, S. Benedict, abbey of, in Norfolk, ii. 427.
Holm-cultram, abbey, ii. 441.
Holywell, nunnery in Middlesex, ii. 426.
Hores, Richard de, ii. 229.
Horsham, priory in Norfolk, ii. 427.
Horsley, nunnery in Surrey, ii. 420.
Horsus, brother of Hengist, ii. 17, 21, 26.
Hortune, Benedictine priory in Kent, ii. 418.
Hospital, master of, arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
Ralph of the, justice errant in 1170, i. 216.
Hostreham, Henry II. lands at, in 1155, i. 159.
Houtone, John de, a Templar, ii. 224.
Hubert, monk of Canterbury, elector in 1228, ii. 120, 121, 123.
Hucarrus, chronology of, ii. 13.
Hudham, abbey in Wales, ii. 443.
Hugh, Mauclerc, joins in the murder of Becket, i. 227.
of Fleury, chronology of, ii. 12.
king of the Franks, ii. 47.
Hugutio, cardinal deacon, i. 266.
the papal legate, in 1175, arrives, i. 256.
sacrifices the interests of the clergy, i. 257.
holds a stormy council, i. 258, 520; ii. 398.
visits Canterbury, and departs, i. 259.
Hull, river in Yorkshire, ii. 440.
Humber, river, ii. 6.
Humez, William de, attests the treaty of Ivry, i. 274.
Hungary, Bela king of, marries Margaret, widow of the younger Henry, i. 336.
Hungary, devastated by the Tartars, ii. 179.
Huntingdon, Augustinian priory at, ii. 432.
Huntingdon, David earl of, attends Richard I. at Canterbury, i. 474, 568.
his sons, Henry and Philip, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Huntingdonshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 432.
Huntingfield, William de, a prisoner at Lincoln in 1217, ii. 111.
Peter de, takes possession of the priorate in 1284, ii. 292.
Huolne, water in Essex, ii. 425.
Hurcard (Urquhart), monastery in Scotland, ii. 442.
Hycham, Peter of, monk of Canterbury, ii. 253.
Hyde, abbey at Winchester, ii. 45, 420.
the prior of Winchester imprisoned at, ii. 219.
Wulfric abbot of, deposed by Lanfranc, ii. 367.
John abbot of, sent by queen Eleanor and Glanvill to Canterbury, i. 454; attests Baldwin's restitution, i. 455, 456.
Hythe, a possession confirmed to Christ Church by the Conqueror, ii. 64.
demanded by Becket from the king, i. 174; ii. 391.
recovered by Hubert Walter, ii. 409, 411.
Boniface lands at, in 1266, ii. 245.

I.

Ibinteah, land of Christ Church at, ii. 35.
Ichene, river in Sussex, ii. 419.
Idwallo, king of Britain, ii. 11.

Ingatestone (Gingettestane), priory in Essex, ii. 425.
Inglewood, nunnery in Cumberland, ii. 441.
Ingwar, kills S. Edmund, ii. 39.
Iona, Augustinian canons at, ii. 442.
Ipswich, religious houses in, ii. 427.
surrendered to Stephen in 1153, i. 156.
Ireland, visit of Henry II. to, i. 234, ii. 79, 80.
account of the English conquest of, i. 234, 235.
Henry leaves in 1172, i. 237.
John sent to, in 1185, i. 326 ; ii. 83.
papal legation to, in 1186, i. 346.
the bishop of Norwich goes to, in 1208, ii. 100.
John conquers, in 1210, ii. 105, 107.
fate of Richard Marshall in, ii. 130.
mentioned, ii. 10, 306.
Isabella, of Angoulême, wife of John, ii. 94 ; crowned, ii. 410.
claims her inheritance, ii. 95.
imprisoned at Corf, ii. 102.
and at Devizes, ii. 107.
Isabella, daughter of John, married to Frederick II., ii. 130.
Isabella, daughter of Philip IV., betrothed to Edward, son of Edward I., ii. 316, 317.
married and crowned, ii. 321, 322.
Isidorus, chronology of, ii. 12.
Isleworth, manor of Richard of Cornwall, plundered, ii. 234.
Ivry, peace made between Henry II. and Lewis VII. at, i. 272–274.

J.

Jacinctus, cardinal deacon, i. 266.
becomes pope in 1191, i. 490. *See* Pope Celestine III.
Jacobus, deacon of Paulinus, ii. 335.
Jago, king of Britain, ii. 8.
Jedburgh, abbey in Scotland, ii. 442.
Jerome, becomes pope as Nicolas IV., ii. 293, 294.
Jerusalem, Temple of, bequest of Henry II. to, i. 298.
knights Templars, massacred by Saladin, i. 374.
capture of, by Saladin, i. 388, 389.
Guy of Lusignan, king of, taken by Saladin, i. 374.
Hospitallers of, bequest of Henry II. to, i. 298.
patriarchate of, sees in the, ii. 445.
Heraclius, patriarch of, visits England, i. 325, 326, 373.
the patriarch of, becomes pope, ii. 214.
Jervaulx, abbey in Yorkshire, ii. 440.
Jews, minister to the monks at Canterbury, i. 405.
taxed by Henry II., i. 422.
taxed by John in 1210, ii. 105.
persecution of, in 1264, ii. 235.
banished by Edward I. in 1290, ii. 296.
Johanna, daughter of Henry II., sent to marry the king of Sicily, i. 260.
her marriage settlement, i. 263 ; ii. 82.
Johanna, daughter of John, married to Alexander II. of Scotland, ii. 12.
Johanna, of Acre, daughter of Edward I., marries Gilbert of Gloucester, ii. 295.
bears a son, ii. 297.
John, son of Henry II., count of Mortain, born, ii. 75.
his brother refuses him a provision on his marriage with the heiress of Maurienne, i. 242.
remains with his father in 1173, i. 243.
lord of Ireland ; sent to Canterbury in 1184, i. 322.
sent to Ireland in 1185, i. 326 ; ii. 83.
Richard insists that he should go on crusade, i. 446.
Henry's designs to make him his successor, i. 446 ; ii. 84.
married to the earl of Gloucester's daughter, i. 458.

John, son of Henry II.—*cont.*
quarrels with the chancellor in 1191, i. 497.
attests a charter of Richard, i. 503.
meets the bishops on the business of Longchamp, i. 507.
letters of credit from him, i. 509.
sent to Canterbury to the election of archbishop, i. 509, 510, 511.
conspires against Richard's release, i. 514, 515; ii. 90.
the king of Scots refuses to join him, i. 515.
goes to France, and does homage to Philip, i. 516.
his castles besieged and taken, i. 523, 524.
the Chronicle of Gervase ends at his accession, i. 594.
he is king when the shorter chronicle is begun, ii. 4.
his accession and coronation, ii. 92, 409.
popular contempt for him, ii. 93.
his relations with archbishop Hubert, ii. 410.
crowned with his wife at Canterbury, ii. 93.
summoned by Philip to court, ii. 93.
relieves Mirabel, ii. 94.
takes measures against invasion, ii. 96, 97.
his new assize of arms, ii. 97.
swears to maintain the laws, ii. 97, 98.
assembles his forces at Portsmouth, ii. 97.
visits Canterbury, and carries off the archbishop's chapel, ii. 98.
persuades the monks to elect the bishop of Norwich, ii. 99.
expels them from Canterbury, ii. 100, 101.
the bishop of Winchester adheres to him, ii. 100.
promises to receive Langton as archbishop, ii. 100.
imprisons the queen, ii. 102.
John, son of Henry II.—*cont.*
he is threatened with excommunication, ii. 103.
commissions the justiciar to make peace, ii. 103.
makes peace with the Scots, ii. 103.
changes his mind and is excommunicated, ii. 104, 105.
goes to Ireland, ii. 105, 107.
sends the earl of Salisbury against the Welsh, ii. 106, 107.
receives Pandulf and Durand, ii. 107.
collects an army in Kent, ii. 107.
submits to Pandulf, ii. 108.
takes the cross, ii. 109.
quarrels with the barons, and grants the Great Charter, ii. 109, 110.
takes Rochester, ii. 110.
dies in 1216, ii. 110.
Gervase brings down his work to the time of, i. 594; ii. 4, 414.
John, of Crema, legate in 1125, ii. 381.
John, cardinal of S. Clement, writes to Richard I., i. 562.
John, subprior of Canterbury, in 1228, ii. 120, 121, 123.
Joppa, repaired by Richard, ii. 89.
Jor, river in Yorkshire, ii. 440.
Jordan, vice-chancellor to the pope, intruded into a stall at S. Paul's, ii. 208.
Judith, daughter of Charles the Bald, married to king Ethelwulf, ii. 43.
Judwal, king of Wales, ii. 46.
Julianus, chronology of, ii. 12.
Julius Cæsar, his invasion of Britain, ii. 11, 12.
Jumieges, archbishop Robert comes from, and retires to, ii. 59, 362.

K.

Kaer-usc, ii. 9.
Kahaines, William de, captures Stephen at the battle of Lincoln, i. 117.
Karmelil, priory in Wales, ii. 443.

Katharine, daughter of Henry III., born, ii. 204.
Keinsham, priory in Somerset, ii. 422.
Kelling (Nunkelling), nunnery in Yorkshire, ii. 440.
Kelso, monastery in Scotland, ii. 441.
Kemei, abbey in Wales, ii. 444.
Kenet, Nicolas de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Kenet, river in Berkshire, ii. 421.
Kenilworth, siege of, in 1266, ii. 245.
priory in Warwickshire, ii. 437.
Kent, county of, ii. 417.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 418.
oppressions of William of Ypres in, i. 121; ii. 73.
promised by the younger Henry to the count of Flanders, i. 243; ii. 81.
sheriffs of: Gervase of Cornhill, i. 221.
Reginald of Cornhill, i. 502, 559, 573; ii. 110.
Henry of Cornhill, i. 532.
William of Valoines, ii. 291.
Kent, Anselm of, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Kent, kingdom of, its position and pre-eminence, ii. 21, 23.
inhabited by Jutes, ii. 22.
history of, ii. 25.
Kent, kings of: Hengist, ii. 17, 21, 26.
Octa, ii. 18, 26, 27.
Eosa, ii. 18, 26.
Yrmeric, ii. 27.
Ethelbert, ii. 21, 27, 287, 326, 368.
his marriage, ii. 27, 326.
his conversion, ii. 27, 326.
his laws, ii. 27.
churches founded by him, ii. 27, 328.
his death and burial, ii. 28, 331.
founded S. Paul's, London, ii. 334.
Eadbald, ii. 28, 331.
his re-conversion, ii. 28, 331, 332.
his gifts to Canterbury, ii. 28.
his marriage and children, ii. 29.
sends his sister to Northumbria, ii. 37, 333.
receives Paulinus on his return, ii. 334.
Kent, kings of—*cont*
Ercombert, ii. 29.
orders the observance of Lent, ii. 29.
Egbriht, ii. 29, 30.
suffers his nephews to be killed, ii. 29.
sends Wighard to Rome, ii. 337.
Lotharius, ii. 30.
Eadric, ii. 30.
Wihtred, ii. 31, 287.
Eadbert, ii. 344.
Ethelbert, ii. 31.
Eadbert Pren, ii. 31, 35.
Cuthred, ii. 31.
Baldred, ii. 31, 42.
Kilburn, nunnery in Middlesex, ii. 426.
Kildare, bishop of, i. 236; ii. 449.
Kildabewensis, episcopus, i. 236.
Kilfenora, Finnabrensis, bishop of, i. 236; ii. 448.
Kilkenni, Simon de, ii. 174.
William de, bishop of Ely, *see* Ely.
Killatensis, episcopus, i. 236; ii. 449.
Kimarcus, king of Britain, ii. 8.
Kimarus, king of Britain, ii. 10.
Kimbelinus, king of Britain, ii. 13.
Kime, Simon of, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Kinedritha, mother of Dunstan, ii. 353.
Kineswita, daughter of Penda, ii. 40.
Kinewode, priory in Warwickshire, ii. 437.
Kingesculand, land of Christ Church at, ii. 35.
Kingston, coronation of the West Saxon kings at, ii. 45, 46, 48, 49, 51, 52, 350, 351, 352, 355, 356.
Welsh mercenaries plunder the country round, i. 515.
Kingswood, abbey in Gloucestershire, ii. 434.
Kinlos, abbey in Scotland, ii. 442.
Kirkeham, priory in Yorkshire, ii. 440.
Kirkestede, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Kirkstall, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Kirton, in Lindsey, promised by the younger Henry to Matthew of Boulogne, i. 243; ii. 81.
Knaresborough, castle in Yorkshire ii. 440.

L.

Laborandus, cardinal deacon, i. 266.
Lacussano, Remund de, ii. 304.
Lacy, John de, constable of Chester, takes the cross in 1215, ii. 109.
Henry de, earl of Lincoln, *see* Lincoln.
Lama, S. John de, monastery of, i. 264.
Lambert, monk of Canterbury, ii. 228.
Lambeth, consecrations by Ralph and William at, ii. 377, 381.
Gilbert of S. Asaph consecrated at, i. 126.
Baldwin of Worcester consecrated at, i. 294.
Hugh of Coventry consecrated at, i. 406.
the bishops of London and Ely consecrated at, i. 483.
archbishop Baldwin projects a new church at, i. 483; ii. 405, 408.
he acquires the estate by exchange, i. 483.
Hubert revives the project, i. 534; ii. 412.
it is prohibited by Celestine III., i. 535, 536.
discussion on the subject, i. 537–543.
Hubert acquires the manor, i. 543.
and proposes security to the monks concerning, i. 545–549.
complaint made to the pope, and sentence given, i. 551.
prohibition by Innocent III., i. 552–554.
discussion in the chapter house at Canterbury upon, i. 555, 556.
letter of the king respecting, i. 557–559.
letter of the pope and cardinals, i. 562, 563.
arbitration proposed by the king, i. 564.
refused by the monks, i. 565.
Lambeth—*cont.*
final sentence by the pope, i. 576–585.
the church demolished, i. 587.
the troubles connected with it, ii. 3.
council held by Boniface at, ii. 212.
war in the neighbourhood of, in 1263, ii. 231.
consecration of the bishop of London at, ii. 277.
For other consecrations *see* the names of the bishops under their sees.
Lamport, Athelstan's penance at, ii. 48.
Lancashire, religious houses in, ii. 441.
Lancaster, Benedictine priory at, ii. 441.
Edmund, earl of, *see* Edmund.
Thomas, earl of, ii. 317.
Langdon, Richard de, official to archbishop Edmund, ii. 141, 144, 145, 149, 150, 161, 164, 166, 168, 177.
Langdon, abbey in Kent, ii. 418.
William, abbot of, blessed by Hubert, ii. 410.
Richard, abbot of, blessed by Hubert, ii. 410.
Roger, abbot of, blessed in 1289, ii. 295.
Langeburne, land of Christ Church at, ii. 45.
Langeporte, land of Christ Church at, ii. 64.
Langley, priory in Wales, ii. 443.
Langton, Simon de, brother of the archbishop, and archdeacon of Canterbury, ii. 131.
his enmity to the convent, ii. 131, 132.
charges the monks with forgery, ii. 132.
conduct of his official, ii. 152.
letters of, ii. 172.
his usurpations, ii. 180, 181, 182.
Lanter, abbey in Wales, ii. 443.
Lantony, priory in Gloucestershire, ii. 434.
priory in Wales, ii. 443.
Lapley, Benedictine priory in Staffordshire, ii. 438.
Lastingham, monastery at, ii. 337.

Lateran, council of, in 1179, summons to, i. 276; canons of, i. 278–292.
prior Honorius buried at, i. 429.
letters dated at, i. 438, 584, 585, 586.
Boniface VIII. crowned at, ii. 311.
Launceston, Lanstaventon, in Cornwall, priory and castle at, ii. 424.
Lavendene, abbey in Buckinghamshire, ii. 433.
castle in Buckinghamshire, ii. 433.
Leeds, priory in Kent, ii. 418.
Le Hert, William, i. 531.
Leicester, town of, legendary foundation of, ii. 7.
approached by the earl in 1173, i. 246.
abbey of S. Mary at, ii. 430.
Simon of, monk of Canterbury, ii. 145, 152, 154, 156.
early bishopric of, ii. 25, 34, 340.
bishops of:
Cuthwin, ii. 340.
Saxulf, ii. 340.
Leicester, Robert II., earl of—
advises the demolition of the king's camp at Worcester, i. 148.
assists Henry in 1153, i. 152; ii. 76.
mediates at the council of Clarendon, i. 177; at Northampton, i. 185.
declares the sentence of the court at Northampton, i. 188.
Robert III., earl of—
brings a body of Flemings to England to make war on Henry II.; and is taken prisoner with his wife, i. 246, ii. 81.
his pious advice to the monks of Canterbury, i. 472.
attests a charter of Richard, i. 503.
Robert IV., earl of—
his policy in Normandy, i. 515, ii. 90.
saves Rouen, ii. 90.
Simon de Montfort, earl of—
marries Eleanor, sister of Henry III., ii. 130.
joins the opposition to Henry III., ii. 211.
Leicester, Simon de Montfort, earl of—*cont.*
secures the fealty of the Cinque Ports, ii. 213.
is offended, and goes to France, ii. 213.
holds back from reconciliation, ii. 214.
lands at Romney, and attends parliament in 1262, ii. 217.
presents a papal bull, and leaves again, ii. 217.
his son Henry comes to England, ii. 219.
moves war in the neighbourhood of London, ii. 222, 223.
is at Canterbury, ii. 223.
joins the Londoners, and obtains the dismissal of the aliens, ii. 223, 224.
summoned to France, ii. 224.
makes a party against the king, ii. 226
goes to war in Surrey and Middlesex, ii. 230, 231.
goes to war with Roger Mortimer, ii. 232.
his sons Henry and Simon at war in Wales, ii. 233.
fails to relieve Northampton, ii. 235.
attempts to take Rochester, ii. 235.
defeats and captures the king at Lewes, ii. 236–238.
receives the surrender of Rochester, ii. 238.
quarrels with Gloucester, ii. 242.
falls at Evesham, ii. 243.
absolved by the pope after death, ii. 247.
his son Amalric, *see* Montfort.
engagement of his daughter to Llewelyn, ii. 283.
Simon de Montfort the younger, earl of, *see* Montfort.
Leicestershire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 25.
monasteries, rivers, and castles in, ii. 430.
Leighlin, bishop of, i. 236; ii. 449.
Leil, king of Rritain, ii. 7.
Leir, king of Britain, ii. 7, 8.

Leiston, priory in Suffolk, ii. 427.
Le Mans, recovered by William the Conqueror for Normandy, ii. 61.
Geoffrey Plantagenet buried at, i. 147.
council at, in 1166, i. 198.
burial of the younger Henry at, i. 305; ii. 83.
Henry II. ill at, i. 443.
Baldwin receives the legatine letters of John of Anagni at, i. 444.
conference of the kings and barons at, in 1189, i. 446.
the town burned, i. 447; ii. 85.
bishop of, at the council of 1166, i. 198.
mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
and in the will of Henry II., i. 299.
buries the younger Henry, i. 305.
Lenham, land of Christ Church at, ii. 49.
Lenton, priory in Nottinghamshire, ii. 439.
Leofric, earl of Mercia, ii. 58.
Leofruna, abbess of Minster, ii. 360.
Leominster, monastery at, founded, ii. 58.
Leoured, priest at Wellesburne, i. 119.
Lesignan, Guy de, banished in 1258, ii. 207.
Geoffrey de; flies at Lewes in 1264, ii. 237.
Lesnes, abbey in Kent, ii. 418.
founded by Richard de Lucy, i. 277.
the first abbot blessed, i. 292.
the founder buried at, i. 293.
Lewes, capture of prisoners at, in 1217, ii. 111, 112.
battle of, in 1264, ii. 236, 237, 238, 242, 286.
Cluniac priory at, ii. 419.
castle at, ii. 419.
R. de, ii. 162, *note*.
Lewis, duke of Aquitaine, ii. 47.
Lewis VI., king of France, dies, i. 101.
Lewis VII., Eustace does homage to, i. 112.
and marries his sister, i. 112.
his crusade and return, i. 137, 138; ii. 75.
divorced from his wife, i. 149; ii. 75.
Lewis VII.—*cont.*
attacks Henry of Anjou, i. 149; ii. 75.
retreats, i. 150.
marries his daughter to Henry's son, i. 166.
defends Toulouse against him, i. 167; ii. 78.
marries again, i. 167.
accepts Alexander III. as pope, i. 167.
Henry II. writes to him against Becket, i. 190.
his speech on the subject, i. 191.
sends Becket to Sens, i. 194.
birth of his son Philip, i. 197, 198.
he promises to welcome Becket, i. 201.
is at war with Henry in 1167, i. 203; ii. 78.
meets the legates, i. 204.
meets Henry at Montmirail, i. 207; ii. 393.
wavers between Henry and Becket, i. 209.
meets them at Montmartre, i. 213; ii. 393.
and in the Traitor's meadow, i. 220; ii. 394.
takes offence at his daughter's not being crowned, i. 237.
stimulates Henry's sons in their rebellion, i. 242; ii. 80.
receives the younger Henry, i. 243; ii. 80.
makes a truce with Henry II., i. 246.
besieges Rouen, i. 249.
retires before Henry II., i. 250; ii. 82.
legate sent to mediate between him and Henry, i. 271.
agrees to Richard's marriage, i. 271.
makes the peace of Ivry, i. 272, 273; ii. 82.
visits Canterbury in 1179, i. 293.
has his son crowned, i. 293; ii. 82.
his death and burial, i. 295; ii. 82.
Lewis VIII., son of Philip II., king of France, marries Blanche of Castile, ii. 92.
lands in Thanet, ii. 110.

Lewis VIII.—*cont.*
leaves England in 1217, ii. 112.
succeeds his father as king, ii. 113.
dies in 1226, ii. 114.
Lewis IX., succeeds in 1226, ii. 114.
taken prisoner by the Saracens, ii. 203.
obtains Henry's renunciation of Normandy, ii. 209.
entertains Edward in 1259, ii. 210.
his son Lewis dies, ii. 210.
liberates Henry of Almain, ii. 222.
summons Henry III. and his queen, ii. 224, 225.
English disputes referred to, ii. 225, 226.
decides in the king's favour, ii. 231, 232.
negotiates with Edward and Gloucester touching the crusade, ii. 249, 250.
Lewisham, Benedictine priory at, ii. 418.
archbishop Hubert receives his pall at, i. 521, 522.
Leyburne, Roger, his quarrel with Edward and Eleanor, ii. 214, 220, 221.
attacks the bishop of Hereford, ii. 221.
becomes steward of the king's court, ii. 224.
adheres to the royal party, ii. 226.
made warden of the Cinque Ports, ii. 230.
goes to the king at Amiens, ii. 233.
burns a suburb of Rochester, ii. 235.
taken prisoner at Lewes, ii. 237.
made custos of Kent, ii. 245.
sent to France for aid, ii. 245.
is at Dover in 1269, ii. 249.
joins in the charges against prior Wenchepe, ii. 256.
William, admiral under Edward I., ii. 306.
Leysdown, estate of the monastery of Christ Church at, ii. 82.
a whale comes ashore at, i. 489.
Lichfield, Anglo Saxon see of, ii. 24.
archbishopric of, ii. 34, 35.
cathedral of, ii. 438.
bishops of:
Chad, ii. 337, 339.
Lichfield, bishops of—*cont.*
Winfrith, ii. 339.
Saxulf, ii. 340.
Cuthwin, ii. 340.
Aldwin, ii. 343.
Peter, consecrated by Lanfranc, ii. 366.
see of, removed to Chester, ii. 367. *See* Chester, Coventry.
Liegate, castle in Suffolk, ii. 427.
Liege, bishop of, sent by Frederick I. to Henry II., i. 205.
Liemwic, river in Yorkshire, ii. 440.
Lillechurch, nunnery in Kent, ii. 418.
Lillemenstre, nunnery in Sussex, ii. 419.
Lilleshelle, abbey in Salop, ii. 436.
Limene, river in Kent, ii. 419.
Limerick, king of, i. 235.
bishop of, i. 236; ii. 448.
Patrick, bishop of, i. 138.
Limminge, property of Christ Church at, ii. 64.
monks sent to see archdeacon Langton at, ii. 181.
Limminges, Stephen de, bailiff of the manors of Christ Church, ii. 291.
Limoges, the younger Henry goes to, in 1183, i. 304; ii. 82.
viscount of, i. 304, 369, 370.
Peter of, agent to archbishop Boniface, ii. 212, 222.
Limousin, wrongs done by the English in, ii. 303, 304.
Lincoln, siege and battle at, in 1141, i. 113–117; ii. 73.
the town taken, i. 118.
surrendered to Stephen, i. 130.
Stephen wears his crown at, i. 132.
the earl of Chester attempts to recover it, i. 132.
Becket flies to, in 1164, i. 189.
sieges of, in 1191, i. 497.
battle of, in 1217, ii. 110, 111.
parliament of 1301 at, ii. 318.
religious houses in, ii. 429.
see of Dorchester removed to, ii. 368.

Lincoln, bishops of:
Eadnoth, ii. 360.
Remigius, ii. 365.
Alexander, consecrated by archbishop William, ii. 380.
arrested by Stephen, i. 104.
present at the king's mass before the battle of Lincoln, i. 114.
Robert de Chesney, consecrated in 1147, i. 138; ii. 385.
assists at the consecration of Roger of York, i. 158.
attests the profession of abbot Silvester, i. 164.
his speech at Northampton, i. 184.
Geoffrey, son of Henry II., elected to, i. 243.
renounces the election, and is made chancellor, i. 297.
witness of his father's will, i. 298.
See York.
Walter of Coutances, archdeacon of Oxford, i. 298.
consecrated to Lincoln, i. 306; ii. 398.
Hugh, a Carthusian, elected, i. 335.
consecrated, ii. 405.
visits Canterbury in 1187, i. 353.
takes the cross in 1188, i. 410.
attests a charter of John, i. 503.
summoned to the election at Canterbury, i. 517.
blesses the abbot of Eynsham, i. 544.
canonised, ii. 112.
William of Blois, dead in 1207, ii. 100.
Hugh of Wells, elect in 1209, ii. 103.
Richard of Gravesend, consecrated in 1258, ii. 208.
agreement between his chapter and the archbishop, ii. 210, 221.
assists at the consecration of two bishops, ii. 220.
negotiates with the barons at Canterbury, ii. 223.
Oliver Sutton, assists at a consecration in 1287, ii. 293.
John of Alderby, consecrated in 1300, ii. 318.
Lincoln, Henry de Lacy, earl of, ii. 317, 322.
Lincolnshire, ii. 417.
included in the kingdom of Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers and castles in, ii. 429.
Lindisfarne, bishops of, ii. 25.
Aidan, ii. 335.
Finan, ii. 336, 337.
Colman, ii. 336, 337.
Eata, ii. 340.
Cuthbert, ii. 341.
see of, removed to Durham, ii. 358.
Lindores, abbey of, ii. 442.
Lindsey, settlement of the Saxons in, ii. 17.
promised to the count of Boulogne by the younger Henry, i. 243; ii. 81.
Lions, death of Henry I. at, i. 93.
Lisbon, capture of, in 1147, i. 138.
Lisieux, bishop of, ii. 448.
bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
Lismore, bishop of, i. 236; ii. 448.
Litegreis, John de, justice in Kent, ii. 301.
Littlemore, nunnery in Oxfordshire, ii. 434.
Liudhard, the Frank bishop who accompanied queen Bertha, ii. 72, 326.
Llandaff (Glamorgan), bishops of:
Urban, consecrated by Anselm, ii. 376.
Nicolas, consecrated by Theobald, ii. 358.
assists at the consecration of Walter of Coventry, i. 141.
William, elect of, i. 331.
consecrated by Baldwin, ii. 405.
Henry, consecrated by Hubert, ii. 410.
William of Radnor, bishop of, attends the council at Lambeth in 1261, ii. 212.
assists at the consecration of bishops, in 1263, ii. 220.
Locrinus, king of Britain, ii. 6.
Loegria, origin of the name, ii. 6, 8.
conquered by the Saxons, ii. 15.
name given to Leicester, ii. 340.
Londa, Augustinian priory in Leicestershire, ii. 430.

London, founded by Brutus and called Trinovantum, ii. 6.
fall of Bladud at, ii. 7.
Dumwallo buried at, ii. 9.
Belinus buried at Beline's gate in, ii. 9.
called after Landanus or Lud, ii. 9.
given to Androgeus son of Lud, ii. 11.
Gallus and his army killed at, ii. 15.
Constans the monk made king at, ii. 16.
Caduwallo, statue of, near S. Martin's church, ii. 21.
see of, remains under Canterbury, at the time of the Lichfield archbishopric, ii. 34.
remains under the sway of Mercia, so long as Mercia lasted, ii. 40.
plundered by the Danes, ii. 43.
men of, make Edmund Ironside king, ii. 54.
Edmund Ironside crowned at, ii. 55; also Canute, ii. 55; and Harold I., ii. 57.
remains of S. Elfege removed from, ii. 56.
Harold I. buried at S. Clements, ii. 67.
Hardicanute crowned at, ii. 57.
Harold II. crowned at, ii. 60.
William Rufus crowned at, ii. 65.
Henry I. crowned at, ii. 68.
men of, receive Stephen as king, i. 94; ii. 72.
ecclesiastical council in 1142 at, i. 122.
tower of, surrendered to Stephen, i. 128.
great council in 1151 at, i. 147.
another in 1152, i. 150.
the peace of 1153 sworn at, i. 156; ii. 76.
arrival of Henry II. at, i. 159; ii. 77.
the Thames dried up, in 1158, i. 166.
Becket elected archbishop at, i. 169; ii. 78.
council at, in 1168, i. 207.
London—*cont.*
report on the sheriffs, in 1170, to be made at, i. 219; ii. 79.
the younger Henry knighted and crowned at, i. 219, 237; ii. 79.
Becket refused permission to visit, i. 223.
story of a priest at, i. 230.
meeting of bishops at, in 1173, i. 241, 243.
legatine council in 1176 at, i. 258.
meeting of bishops, in 1181, at, i. 296.
visit of the archbishop of Cologne to, i. 313.
return of the king and visit of prior Alan, i. 323.
council on the crusade, in 1185, i. 325.
the monks of Christ Church summoned to, in 1187, i. 377.
archbishop Baldwin, in 1188, goes to, i. 402.
the king raises money for the crusade at, i. 422.
Baldwin returns from Wales to, i, 426.
Glanvill goes to collect forces at, i. 448.
Richard arrives at, i. 457, ii. 86.
he proposes that the monks of Canterbury should meet him, i. 463.
meeting of the clergy and king, i. 464.
assembly of bishops at, under Longchamp, i. 486.
arrival of archbishop Geoffrey at, i. 507.
Longchamp flies to, and is besieged in the tower, i. 507.
the convent of Canterbury summoned to, i. 508, 518.
Hubert Walter elected at, i. 518.
councils held, to provide the king's ransom, i. 519.
archbishop Hubert comes to, in 1194, i. 527.
strange appearance in the sky at, i. 529.

London—*cont.*
riot caused by William Fitz Osbert at, i. 532–534.
a deputation sent to meet the archbishop at, i. 560.
assembly of bishops to meet the abbot of Casamari, ii. 94.
council held against the French invasion, ii. 96, 97.
William, earl of Pembroke, buried at the New Temple, ii. 129.
council held at, by the legate Otho, ii. 130.
Otho summons the delinquent monks of Canterbury to, ii. 133.
the proctors of the convent attend the legate at, ii. 138.
meeting of the bishops in March 1239 at, ii. 159.
letter of the legate dated at, ii. 162.
messengers sent from Canterbury to, ii. 166.
Boniface visits the king at, ii. 201.
a boy crucified by the Jews at, ii. 202.
the king's lesser hall, chamber, and chapel, burned, ii. 219.
Dominican chapter at, in 1263, ii. 221.
Edward seizes the treasures in the Temple, ii. 222.
the king and queen are in the Tower, ii. 222.
the queen takes up her position in the Tower, ii. 223.
military proceedings of earl Simon near, ii. 230, 231.
men of, burn Isleworth, ii. 234.
the earl of Gloucester goes to, ii. 236.
the men of, fly from Lewes, ii. 237.
Ottobon calls a council at, in 1265, ii. 343.
the younger Simon de Montfort summoned to, ii. 244.
consecration of the bishop of Norwich at, ii. 244.
occupied by the earl of Gloucester in 1267, ii. 246.
the king sends for help from France to besiege, ii. 246.
surrendered to the king, ii. 246.
parliament held at, early in 1268, ii. 246.
council held at under the legate, ii. 247.
great parliament on S. Edward's day, 1268, ii. 247.
archbishop Kilwardby at, ii. 273.
marriage of the earl of Gloucester with Johanna of Acre at, ii. 295.
council held at the Temple in 1292, ii. 299.
ecclesiastical assembly in 1295 at, ii. 312, 313.
a clerical council at, refuses money to the king in 1297, ii. 215.
castles and religious houses in, ii. 426.
Anglo-Saxon bishops of:
Mellitus, ii. 39, 40, 328.
Cedda, ii. 40, 337.
Wine, ii. 33, 336.
Erconwald, ii. 340.
Ingwald, ii. 343.
Dunstan, ii. 354.
Alfhun, ii. 360.
bishops of:
William, ii. 365.
consecrates Lanfranc, ii. 365.
Maurice, crowns Henry I., i. 91.
Richard, consecrated by Anselm, ii. 376.
consecrates archbishop William, ii. 380.
Gilbert, consecrated by William, ii. 381.
Robert de Sigillo, consecrated by Theobald, ii. 385.
made bishop by the empress, i. 119.
assists at the consecration of Gilbert of S. Asaph, i. 126.
mediates between Theobald and Stephen, i. 136.
assists at the consecration of Walter of Coventry, i. 141.
dies, i. 142.
Richard of Belmeis, consecrated, i. 148; ii. 385.
assists at the consecration of Roger of York, i. 158.

London, bishops of, Richard—*cont.*
attests the profession of abbot Silvester, i. 164.
see vacant in 1162, ii. 390.
Gilbert Foliot, translated in 1163, i. 173.
his advice to Becket at Northampton, i. 183, 184.
he warns him against carrying his cross, i. 187.
his speech in the papal consistory, i. 191.
rebuked by the pope, i. 191, 192.
excommunicated, i. 221, 222.
claims the first voice in the election of an archbishop, i. 244.
receives the protest of the younger Henry, i. 245.
sits at the primate's right hand in council, i. 251.
consecrates the bishop of S. David's, i. 260; ii. 398.
sent to reform Waltham abbey, i. 260.
again claims the first voice in the election, i. 316, 317.
his death, i. 360.
Richard Fitz Neal, dean of Lincoln, i. 439.
elected to the see of London, i. 458.
named as an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
consecrated at Lambeth, i. 483; ii. 405.
claims to represent the archbishop as provincial dean, i. 487.
summons the bishops to the election of an archbishop, i. 510.
summoned by the king's letter for the same purpose, i. 517.
finds himself in the back ground, i. 519.
disputes his precedence with the bishop of Rochester, i. 522.
takes part in the investiture with the pall, i. 523.
and in Richard's second coronation, i. 525, 526.
dies, i. 572.
William of S. Mere l'Eglise, attests a letter of Henry II., i. 450.
London, bishops of, William—*cont.*
conveys Richard's wishes about the primacy, i. 517.
consecrated bishop of London, ii. 410.
flies from England in 1207, ii. 100.
invited by the justiciar to return, ii. 103.
meets the justiciar at Dover, ii. 103, 104.
imposes the interdict, ii. 107.
dies at S. Osyth's, ii. 113.
Eustace de Fauconberge, dies in 1228, ii. 127.
Roger Niger, archdeacon of Colchester, elected in 1288, ii. 127.
consecrated in 1229, ii. 128.
consecrates archbishop Edmund, ii. 130.
miracles wrought at his tomb, ii. 202.
Fulk Basset, dies in 1258, ii. 208.
Henry of Wingham, chancellor to Henry III., consecrated in 1258, ii. 208.
attends a council at Lambeth, ii. 212.
dies at Stepney, ii. 215.
Henry of Sandwich, elected and confirmed, ii. 218.
consecrated at Canterbury, ii. 220.
negotiates with the barons, ii. 223.
appeals against the proceedings of Ottobon, ii. 243.
dies in 1273, ii. 277.
John of Chishelle, dean of S. Paul's, consecrated, ii. 277.
attends the consecration of bishop Cantilupe of Hereford, ii. 280.
Richard Gravesend, consecrates the bishops of Bath and S. Asaph, in 1293, ii. 300, 301.
London, church of S. Paul in:
the episcopal see of the East Saxons, ii. 25.
founded by Ethelbert, ii. 28.
Sebbi becomes a monk at, ii. 40.
monks at, ii. 40.
Ethelred II. buried at, ii. 54.
archbishop Thomas says mass at, i. 172.

London, church of S. Paul in—*cont.*
archbishop Baldwin consecrates the chrism at, i. 360.
the legate Otho preaches at, in 1239, ii. 166.
quarrel about a prebend at, ii. 208.
bishop Henry of Wingham buried at, ii. 215.
Richard Talbot, dean of, elected bishop, ii. 216.
great protest of the bishops at, ii. 239–241.
John Chishelle, dean of, elected bishop, ii. 277.
Hervey of Borham, dean of, dies, ii. 285.
Thomas of Ingelesthorp, dean of, ii. 285, 292.
treasurer of, i. 573.
archdeacon of, i. 573.
London, John of, official of the archdeacon of Canterbury, ii. 144, 167.
Lose, W. de, sent to Tenham to summon Eustace, ii. 145.
Louth-park (Ludeparc), abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Lothar II., emperor, i. 100.
Lothian, Loeneis, monasteries in, ii. 441, 442.
Louvain, Godfrey, duke of, father of queen Adeliza, i. 92; ii. 70, 377, 378.
Lovente, river in Buckinghamshire, ii. 433.
Lucius, king of Britain, conversion of, ii. 14, 27.
Lucius, emperor, conquered by Arthur, ii. 19.
Lucy, Herbert de, defends Wareham against earl Robert of Gloucester, i. 124.
Richard de, justiciar, præfectus Angliæ, i. 241.
brings to Canterbury the mandate for the election of an archbishop, i. 169.
is ordered to compel the clergy to appeal against Becket, i. 200.
defends the coast against the count of Boulogne, i. 203; ii. 78.
Lucy, Richard de—*cont.*
assembles the bishops to elect an archbishop in 1173, i. 241.
is informed of the king's intention thereon, i. 244.
attests a charter of Henry II., i. 262.
founds the abbey of Lesnes, i. 277.
retires and dies there, i. 293.
Geoffrey de, flies at the battle of Lewes, ii. 237.
Lud, king of Britain, ii. 11, 12.
called also Landanus, ii. 11, 12.
Ludgarshall, flight of the empress Matilda to, i. 121.
Ludham, John of, made steward of the guest hall by archbishop Kilwardby, ii. 279.
dies, ii. 318.
Ludlow, castle in Salop, ii. 436.
Ludlow, Robert of, agent for the monks of Canterbury, ii. 143.
Luffield, Benedictine priory in Northamptonshire, ii. 431.
Lughbdunensis episcopus, i. 235; ii. 448.
Lyons, council of, in 1245, ii. 202.
council of, in 1274, ii. 277, 278.
visit of Edward I. to, in 1260, ii. 211.
John XXII. made pope at, ii. 324.
Philip, archbishop elect of, ii. 211.
Peter, archbishop of, bishop of Ostia, made pope as Innocent V., ii. 283.

M.

Madan, king of Britain, ii. 6.
Mai, priory of, ii. 441.
priory of, in Scotland, ii. 442.
Maidstone, archbishop Hubert proposes to build a church at, i. 537.
John of, monk of Canterbury, ii. 145.
John of, dean of Lincoln, ii. 278.
the rector of, appeals, ii. 174.
Maidulf, Sherborne assigned to, ii. 343.

Mainz, marriage of Henry V. and Matilda at, i. 92.
Conrad, archbishop of, i. 267.
archbishop of Salzburg, i. 267.
Christian, archbishop of, employed to draw Henry II. into schism, i. 205.
his conduct at Würzburg, i. 206.
at the conference at Venice, i. 266.
renounces the schism, i. 267.
Malcolm III., king of Scots, son of the king of the Cumbrians, placed on the throne by Siward, ii. 581.
subdued by William the Conqueror, ii. 62.
father of queen Matilda, i. 91; ii. 68.
Malcolm IV. accompanies Henry II. to Toulouse, i. 167.
Malcovenanz, Robert, i. 264.
Malduit, William, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Malgo, king of Britain, ii. 19.
Mallinges, nunnery in Kent, ii. 418.
convent at, burned in 1190, i. 485.
given to Christ Church by Egbert, ii. 42.
Richard de, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
South, letter dated at, ii. 165.
the bishop of Norwich confirmed at, ii. 294.
Malmesbury, bishop Roger of Salisbury at, i. 104.
besieged by Stephen in 1138, i. 111.
besieged by Henry in 1153, i. 152; ii. 76.
abbey of, ii. 421.
benefactions of Kenewalch to, ii. 32.
Athelstan buried at, ii. 48.
William of, the historian, ii. 23.
Malton, priory in Yorkshire, ii. 440.
castle in Yorkshire, ii. 440.
Malus, son of Madan, ii. 6.
Malvern, Great and Little, priories, ii. 435.
Mangot, William, mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
Mansel, John, counsellor of Henry III., ii. 211.
Mansel, John—*cont.*
appeals against the council of Lambeth, ii. 213.
comes from France with the king in 1262, ii. 218.
flies to France, and is entertained at Boulogne, ii. 222.
plundered, ii. 222.
Mantes, burned by William the Conqueror, ii. 64.
March, Patrick of Dunbar, earl of, ii. 297, 298.
Marcia, queen of Britain, ii. 10.
Marcilli, bequest of Henry II. to the nuns of, i. 299.
Margam, abbey in Wales, ii. 443.
Marganus, king of Britain, ii. 11.
Margaret, daughter of Lewis VII., ii. 80, 83.
crowned with her husband Henry, i. 237.
her marriage with the king of Hungary proposed, i. 336.
daughter of Henry III., born, ii. 201.
married to Alexander III., king of Scots, ii. 203.
dies in 1275, ii. 279.
daughter of Edward I., married to the duke of Brabant, ii. 296.
daughter of Philip III., married to Edward I., ii. 316, 317.
birth of her children, ii. 318, 319.
Marianus Scotus, chronology of, i. 89; ii. 13.
Marius, king of Britain, ii. 13.
Marlborough, castle of, in Wiltshire, ii. 422.
besieged by Stephen in 1138, i. 110.
charter of Henry II. dated at, i. 262.
John's castle at, taken, i. 523.
fealty paid to John at, ii. 104.
Marmion, Robert, attempts to fortify the church of Coventry, i. 129.
Robert, junior, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Marmoutier, bequest of Henry II. to, i. 299.
Marrick, priory in Yorkshire, ii. 441.
Marseilles, Richard buys ships at, ii. 87.

Marshall, John, his complaints against Becket, i. 182, 183.
attests a charter of Henry II., i. 503.
William, earl of Pembroke, *see* Pembroke.
Bigod, earl, *see* Norfolk.
William, sent to Amiens by the barons, ii. 232.
joins the barons at Northampton in 1264, ii. 234.
Martel, William, taken prisoner at Wilton, i. 126.
William, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Marton, priory in Yorkshire, ii. 440.
Matthew, tutor of Henry II. at Bristol, i. 125.
vice-chancellor to the king of Sicily, i. 264, 265.
Saint, of Finistere, naval battle near, ii. 302.
Matilda, wife of William the Conqueror, ii. 61.
wife of Henry I., i. 91, 92.
her marriage, ii. 68, 375.
dies, ii. 70.
daughter of Henry I., married to the emperor, i. 92; ii. 70.
oaths taken to her, i. 93; ii. 70.
her second marriage, and birth of her children, i. 93; ii. 70.
is invited to England by earl Robert, i. 105.
arrives, is received at Arundel, and sent to Bristol, i. 110; ii. 73.
goes to Gloucester, i. 110.
her husband subdues Normandy, i. 111.
chosen lady of the English, i. 118.
goes to Wilton and Reading, i. 118.
received in London, i. 119.
refuses mediation, i. 119; ii. 74.
flies to Gloucester, Oxford, Ludgershall, Devizes, and back to Gloucester, i. 120, 121; ii. 74.
refuses to release Stephen, i. 122; ii. 74.
Matilda, daughter of Henry I.—*cont.*
besieged at Oxford, and escapes on the ice, i. 124, 125; ii. 74, 75.
leaves England, i. 133; ii. 75.
wife of king Stephen, crowned, i. 96.
intercedes for Stephen, i. 119; ii. 74.
present at her son's marriage, i. 112.
crowned with her husband in 1142, i. 123.
earl Robert presented to her as a prisoner, i. 121; ii. 74.
summons archbishop Theobald to S. Omer, i. 135.
lives at Canterbury during the building of Faversham abbey, i. 139.
dies, and is buried at Faversham, i. 151.
daughter of Henry II., betrothed to the duke of Saxony, i. 204.
married, i. 205.
comes to England, i. 310.
mother of Thomas Becket, i. 169; ii. 389.
Maurienne, Hubert count of, betroths his daughter to John, i. 242.
S. Jean de, consecration of the bishop of Bath at, i. 251.
val de, i. 334.
Mauritius, emperor, ii. 325.
Maximianus, his reign in Britain, ii. 15.
Mayo, bishop of, i. 236; ii. 449.
Mazzara, Justus bishop of, i. 264.
Meath, king of, i. 235.
Meaux, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Medelintune, castle in Oxfordshire, ii. 434.
Medway, river in Kent, ii. 419.
Mele, river in Shropshire, ii. 436.
Melrose, Mauros, Mailros, abbey of, ii. 441.
Ralph of Orpington goes to, ii. 131, 132.
Mempricius, king of Britain, ii. 6.
Mepeham, land of Christ Church at, ii. 49.
tenants at, ii. 141.
church of, belonged to the almonry, ii. 399.
Richard, archdeacon of Oxford, ii. 224, 228, 229.
dean of Lincoln, dies, ii. 278.

Mercerii, Martin, ii. 304.
Merchenelage, origin of, ii. 10.
Mercia, legendary origin of, ii. 10.
kingdom of, ii. 24, 25.
kings of, ii. 33, 34, 35.
Cridda, ii. 33.
Wicba or Wibba, ii. 33.
Ceorl, ii. 33.
Penda, ii. 20, 33, 37, 40.
Weda (Peada), ii. 33.
Wulfhere, ii. 33, 41, 336, 339.
Ethelred, ii. 33, 340, 342.
Kenred, ii. 33, 40.
Chelred, ii. 33.
Ethelbald, ii. 33.
Beornred, ii. 34.
Offa, ii. 34, 39, 42, 43, 346, 347.
Egfrith, ii. 34.
Kenulf, ii. 31, 347.
Kenelm, ii. 35.
Ceolwulf, ii. 35.
Bernulf, ii. 35, 42.
Ludecan, ii. 36.
Witlaf, ii. 36.
Bertulf, ii. 36.
Burhred, ii. 36.
Merlin, history of, ii. 18.
his remains, ii. 414.
prophecy of, concerning the sixth king, ii. 106.
Merowald, king of the West Hecani, ii. 30.
Mersey, river in Cheshire, ii. 437.
Merton, Augustinian priory in Surrey, ii. 420.
canons of, sent to Dover, i. 97; ii. 383.
prior of, made an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
sent to view the treasure of Christ Church, i. 573.
Edward has his forces near, in 1263, ii. 230.
bishop Burnel consecrated at, ii. 279.
Walter de, *see* Rochester.
Messina, archiepiscopal see of, ii. 447.
Nicolas archbishop of, i. 264.
archbishop of, envoy of the pope in 1257, ii. 206.
Messina—*cont.*
stay of Richard I. at, i. 493, 494, 497; ii. 87.
letters dated at, i. 494, 504.
Meulan, earl of, at the battle of Lincoln, i. 116.
Michelney, monastery of, ii. 422.
abbot of, deposed by Anselm, ii. 376.
Middleham, castle in Yorkshire, ii. 440.
Middlesex, ii. 417.
religious houses, castles, and rivers in ii. 426.
Middleton, near Southchurch, in Essex, i. 504.
Middleton, castle in Oxfordshire, ii. 434.
Middleton, Milton, abbey in Dorset, ii. 422.
Egelric, abbot of, deposed by Anselm, ii. 376.
William, abbot of, elected to Winchester, ii. 212.
rejected, ii. 218.
Middleton, William of, made archdeacon of Canterbury, ii. 282.
Milan, overthrown by Frederick I., in 1162, i. 171.
rebuilt in 1167, i. 205.
archbishop of, i. 266; ii. 446.
Peter of, cardinal, ii. 308.
Mildred, abbess of Minster, ii. 30.
Miletun, land of Christ Church at, ii. 35.
Minster, convent of, founded, ii. 30.
Leofruna, abbess of, taken prisoner at Canterbury, ii. 360.
Mirabel, Arthur besieges his grandmother at, ii. 94.
taken by John, ii. 94.
Miramomelinus (emir-al-Moumenim), defeated in 1212, ii. 107.
Miraval, Merevaus, convent in Warwickshire, ii. 437.
Missenden, abbey in Bucks, ii. 433.
Mistenham, land of Christ Church at, ii. 45.
Modbury, Moberi, priory in Devon, ii. 423.
Mollo, brother of Ceadwalla, burned in Kent, ii. 30.
Molsebi, priory in Yorkshire, ii. 440.

Monkton, land of Christ Church at, ii. 49.
church of, belonged to the almonry, ii. 399.
Monmouth, priory, ii. 436.
Mons Agned, Edinburgh, ii. 7.
Mons Jovis, passage into Italy, i. 334.
Montacute, Muntagu, priory in Somerset, ii. 423.
Montfichet, Richard of, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Montfort, Bainalis de, i. 265.
Guy de, imprisoned, ii. 244.
escapes from Dover, ii. 245.
Henry de, ii. 219.
at war on the marches, ii. 233.
conducts the hostages taken at Lewes to Dover, ii. 238.
killed at Evesham, ii. 243.
Peter de, ii. 232, 234.
Simon de, *see* Leicester.
Simon de, the younger, at war on the marches, ii. 233.
holds Northampton against the king, ii. 234.
is taken prisoner, ii. 234, 235.
seizes Axholm, ii. 243.
escapes to France, ii. 244.
Amalric de, brings his sister to England, is driven to Bristol, and arrested, ii. 283, 290.
imprisoned at Corf, ii. 284.
Mont Luel, Stephen of, archdeacon of Canterbury, dies, ii. 249.
Montmartre, conference at, in 1169, i. 213; ii. 393.
Montmirail, conference at, i. 207, 208; ii. 393.
Montmorres, Hervey de, uncle of the earl of Pembroke, i. 234.
Montpellier, Alexander III. at, i. 171.
Montrabel, Peter de, mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
Montreal, in Sicily, abbot of, i. 264.
archbishopric of, ii. 445.
William, archbishop of, recommended by Richard I. for the see of Canterbury, i. 493.
Montreal, William, archbishop of—*cont.*
the monks cannot be persuaded to elect him, i. 494, 508, 516.
Ymbert of, counsellor of Henry III., ii. 211.
Mont S. Michel, visit of Henry II. and Lewis VII. to, i. 166.
Moray, bishopric of, ii. 442, 448.
Morcar, earl of Mercia, ii. 54.
Mordred, his battle with Arthur, ii. 19.
Morewic, Hugh de, witnesses the will of Henry II., i. 298.
Morige, mountain, watershed of the Wye and Severn, ii. 444.
Moro, Walter de, i. 265.
Morpeth, abbey in Northumberland, ii. 441.
Mortain, nuns of, bequest of Henry II. to, i. 299.
William count of, mismanages Normandy, ii. 69.
Stephen count of, i. 94; ii. 72. *See* Stephen.
John count of, *see* John.
Mortara, death of cardinal Ralph at, i. 438.
Mortimer, Hugh de, his castles taken by Henry II., i. 162; ii. 78.
Hugh de, archdeacon of Canterbury, ii. 249, 258.
dies in 1275, ii. 281.
Roger de, wounded in Wales in 1263, ii. 220.
is with the king at Dover, ii. 229.
attacked by the de Montforts in 1264, ii. 233.
at the siege of Northampton, ii. 234.
flies at the battle of Lewes, ii. 237.
resists the arrangements made in 1267, ii. 246.
William de, ii. 254, 256.
Mortlake, illness of archbishop William at, i. 97; ii. 383.
archbishop Peckham dies at, ii. 300.
estate of Christ Church at, ii. 64.
Morvidus, king of Britain, ii. 10.
Morville, Hugh de, one of Becket's murderers, i. 224; ii. 395.

Mount S. Michael, priory in Devon, ii. 423.
priory in Cornwall, ii. 424.
another, ii. 424.
Mowbray, William de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Mozzi, company of, ii. 309.
Multon, Thomas de, captured at Rochester in 1216, ii. 110.
Mune (Munow), river in Herefordshire, ii. 436.
Muney, Henry de, ii. 229.
Muntchenesi, Garin de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Murdac, Ralph, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.

N.

Nantes, bishop of, mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
Raymond de Burgh, drowned at, ii. 128.
Nantrum, castle of, besieged by Richard, i. 593; ii. 90.
Naples, Celestine V. at, ii. 310.
John of, cardinal priest, i. 265.
Napoleon, cardinal, ii. 308.
Navarre, Sancho king of, appeals to Henry II., i. 261.
Berengaria of, marries Richard, ii. 87.
Blanche, queen of, wife of Edmund of Lancaster, ii. 284.
Nene, river in Northamptonshire, ii. 431.
Nennius, son of king Heli, ii. 11.
Nevers, bishop of, has a mandate of interdict against Henry II., i. 216, 219.
mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
count of, his nephews captured at Lewes in 1217, ii. 112.
Neufmarché, Adam de, ii. 232, 234.
Neville, Geoffrey de, temporary constable of Dover, ii. 243.
Newbottle, abbey in Lothian, ii. 441.
Newburgh, priory in Yorkshire, ii. 440.
priory in Wales, ii. 442.
Newbury, castle in Berkshire, ii. 421.
taken by Stephen, in 1152, i. 151.
hospital at, ii. 421.
Newhouse, Premonstratensian abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Newington, property of Christ Church at, ii. 64.
archbishop Winchelsey attends the cardinals at, ii. 312.
Newport, priory in Bedfordshire, ii. 433.
Newstead, abbey in Nottinghamshire, ii. 439.
Nid, river in Yorkshire, ii. 440.
Nigel, monk of S. Augustine's, i. 136.
Ninias, apostle of the Southern Picts, ii. 335.
Ninpha, Bernard de, collects money from the crusaders, ii. 203.
Nonancourt, taken by Philip, i. 532.
Norfolk, county of, ii. 417.
included in East Anglia, ii. 25.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 427.
Norfolk, earls of:
Hugh Bigod, at the battle of Lincoln, i. 116.
entertains archbishop Theobald at Framlingham, i. 136.
surrenders Ipswich to Stephen, i. 156.
receives the rebellious earl of Leicester in Norfolk, i. 246; ii. 81.
his Fleming soldiers, i. 246, 247.
sacks Norwich, i. 248.
submits to the king, i. 249; ii. 82.
Hugh Bigod, dies in 1225, ii. 114.
marriage of his widow, ii. 114.
Roger Bigod (earl Marshall), joins the baronial opposition in 1260, ii. 211.
adheres to the king in 1263, ii. 226.
is with him at Dover, ii. 229.
settles the arrangement with the rebels, ii. 246.
Roger Bigod (earl Marshall), at Edward I.'s second wedding, ii. 317.
Normandy, Richard duke of, brother of queen Emma, ii. 53.
Robert duke of, father of the Conqueror, ii. 60.

Normandy, Henry III. resigns his claims on, ii. 209.
Normanvile, Thomas de, justice in Kent, ii. 301.
Norreys, Roger, monk of Christ Church, retained by the king in Normandy, i. 379.
made cellarer by the archbishop at Alençon, i. 380, 381.
his character, i. 382.
escapes from the convent, and joins the archbishop, i. 404, 443.
is made prior by Baldwin, i. 460.
objected to by the monks, i. 461, 465, 475, 477.
his removal promised, i. 481.
he is made abbot of Evesham, i. 484.
Northampton, religious houses in, ii. 431.
castle of, ii. 431.
Simon, earl of, at the battle of Lincoln, i. 116.
dies in 1153, i. 155.
Simon II., earl of, attests the treaty of Ivry, i. 274.
Northampton, council at, in 1157, i. 163; ii. 385.
famous council at, in 1164, i. 182; ii. 392.
Becket's flight from, i. 189.
great court held at, in 1176, i. 258.
Henry II. goes to, in 1188, i. 406.
council at Geddington, near, i. 409.
meeting of bishops and barons at, in 1191, i. 494.
cause between York and Durham tried at, i. 513.
besieged and taken by Henry III. in 1264, ii. 234, 235.
parliament at, in 1266, ii. 245.
Northamptonshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 431.
Northumbria, kings of, ii.
Ida, ii. 36.
Ella, ii. 36.
Ethelric, ii. 36.
Ethelfrith, ii. 20, 36, 329.
Northumbria, kings of—*cont.*
Edwin, ii. 20, 21, 30, 32, 33, 36, 37, 38, 333, 334.
Oswald, ii. 21, 33, 37, 335.
Oswy, ii. 33, 37, 336, 337.
Alhfrith, ii. 336, 337.
Egfrith, ii. 37, 340, 342.
Aldfrith, ii. 37.
Osfrith, ii. 37.
Kenred, ii. 37.
Osric, ii. 37.
Ceolwulf, ii. 37.
Eadbert, ii. 37, 38.
Osulf, ii. 38.
Mollo, ii. 38.
Alcred, ii. 38.
Ethelbert, or Ethelred, ii. 38.
second reign of, ii. 38.
Alfwold, ii. 38.
Osred, ii. 38.
Northwood, Roger of, ii. 292.
Norton, Augustinian priory in Oxfordshire, ii. 434.
Augustinian priory in Cheshire, ii. 437.
Norwich, religious houses in, ii. 427.
church of, burned in 1171, i. 237.
Philip archdeacon of, ii. 289.
taxation of, ii. 296.
see of Thetford removed to, ii. 368.
Norwich, bishops of:
Herbert, ii. 368.
Everard, consecrated by Ralph, ii. 377.
William Turbo, consecrated in 1146, i. 130; ii. 385.
is at the consecration of Hilary of Chichester, i. 132.
mediates between Stephen and Theobald, i. 136.
is at the consecration of Geoffrey of S. Asaph, i. 142.
and of Roger of York, i. 159.
attests the profession of abbot Silvester, i. 164.
is at the consecration of Becket, i. 171.
stays away from the council of Northampton, i. 185.
dies in 1174, i. 246, 251.

Norwich, bishops of—*cont.*
John of Oxford, sent by Henry II. to the pope, i. 190.
implicates Henry in the schism, i. 202, 203.
present at Becket's landing at Sandwich, i. 222.
as bishop of Norwich, consecrated by Richard, ii. 398.
present at the making of Henry II.'s will, i. 298.
an executor, i. 299.
sent to Canterbury to prepare the convent for an election, i. 309.
sent to Canterbury in 1187 to mediate with the monks, i. 349.
his speech, i. 350.
goes to the king at Canterbury, i. 353, 354.
takes the cross, i. 406.
attests a letter at Geddington, i. 412.
advises the monks of Canterbury in 1189, i. 477.
globe of fire seen over his lodgings, i. 530.
John de Gray, consecrated by Hubert, ii. 410.
envoy of John to Philip, ii. 95.
elected archbishop of Canterbury, ii. 99.
goes to Ireland, ii. 100.
dies in 1214, ii. 108.
Pandulf, papal envoy in 1211, ii. 107.
receives John's submission, ii. 108.
dies, bishop of Norwich, in 1226, ii. 114.
Thomas Blunville, succeeds in 1226, ii. 114.
dies in 1236, ii. 130.
Walter Suffield, dies in 1257, ii. 206.
Simon de Watton, consecrated in 1258, ii. 206.
attends a council at Lambeth in 1261, ii. 212.
dies in 1266, ii. 244.
Roger Skeving, prior of Norwich, consecrated, ii. 244.
William Middleton, dies, ii. 294.
Norwich, bishops of—*cont.*
Ralph Walpole, archdeacon of Ely, consecrated in 1288, ii. 294.
Nostel, priory in Yorkshire, ii. 440.
Nottingham, taken by Robert of Gloucester in 1140, i. 112.
taken by Henry in 1153, i. 156.
and in 1155, i. 161.
besieged and taken, in 1194, i. 523, 524.
Nottinghamshire, ii. 417.
included in the kingdom of Mercia, ii. 25.
in the diocese of York, ii. 25.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 439.
Nutley, abbey in Buckinghamshire, ii. 433.

O.

Octavian, antipope, i. 166, 167, 206.
dies in 1164, i. 182.
his schism renounced, i. 207.
Octavius, king of Britain, ii. 15, 16.
Oenus, king of Britain, ii. 11.
Ofneham, land of Christ Church at, ii. 45.
Oger fitz Oger, justice at Canterbury, i. 531.
Oilli, Robert, castellan of Oxford, i. 119.
Okefolde, in the manor of Tenham, ii. 171.
Ongar, castle in Essex, ii. 425.
Orford, castle in Suffolk, ii. 427.
Orkney islands, ii. 10, 13, 21, 415.
Ormesby, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Orosius, chronology of, ii. 12.
Orpington, property of Christ Church at, ii. 64.
Ralph of, accomplice in the fabrication of a charter, ii. 131.
imprisoned, ii. 131.
goes to Melrose, ii. 132.
Oslava, wife of Ermenred, ii. 29.
Osney, abbey in Oxfordshire, ii. 433.
canons of, sent to Waltham, i. 261.

Ospring, archbishop Winchelsey entertains the two cardinals at, ii. 316.
hospital at, ii. 419.
Ossulston, Augustinian priory in Leicestershire, ii. 430.
Ostia, Alberic bishop of, *see* Alberic.
Ymbald bishop of, i. 265.
Theobald, bishop, destined as legate for England, i. 428.
is prevented by illness, i. 429.
dies, i. 430.
Hugh bishop of, becomes pope as Gregory IX., ii. 115.
Peter, archbishop of Lyons, bishop of, pope as Innocent V., ii. 283.
Nicolas bishop of, pope as Benedict XI., ii. 320.
Ostrindenne, land of Christ Church at, ii. 45.
Otford, archbishop Baldwin keeps Christmas 1186 at, i. 345.
papal letters delivered to him there in 1187, i. 359.
Roger Norreys comes to him at, i. 404.
the abbot of Boxley blessed at, ii. 294.
archbishop Winchelsey dies at, ii. 323.
Otho, of Saxony, chosen emperor, i. 545.
dies in 1218, ii. 112.
Otho, legate to Normandy in 1167, i. 204.
Otho, cardinal deacon of S. Nicolas in the Tullian prison, papal legate in 1237, ii. 130, 132, 138, 159, 160, 162, 165.
his stay prolonged, ii. 166.
leaves England in 1241, ii. 201.
his constitutions confirmed in 1261, ii. 213.
Othobon, cardinal, visits England in 1265, ii. 243.
holds a council, ii. 243.
protest against, ii. 243.
forbids an election to Worcester, ii. 244.
is at the parliament of Northampton in 1266, ii. 245.
becomes pope as Adrian V., ii. 286.
dies, ii. 286.
Ottery, Benedictine priory in Devon, ii. 424.
Otthea (Otham), Premonstratensian abbey in Sussex, ii. 419.
Ouse, rivers named, ii. 431, 433, 440.
Oxford, castle at, ii. 434.
church of S. Frideswide at, ii. 434.
murder of Sigeferth and Morcar at, ii. 54.
Stephen visits, in 1138, i. 103.
the empress at, in 1141, i. 119, 121; ii. 73.
she is besieged there, and escapes, i. 124, 125; ii. 74, 75.
Vacarius teaches law at, ii. 384.
fealty sworn to Henry of Anjou at, in 1154, i. 157.
assembly of bishops, in 1197, at, i. 549.
great council at, ii. 97.
the bishop of Rochester consecrated at, in 1215, ii. 109.
Langton holds a council at, in 1222, ii. 113.
Parliament and Provisions of, in 1258, ii. 207, 210, 217, 221, 230, 232, 236.
Alexander of, ii. 146, 147, 148.
John of, *see* Norwich, bishops of.
Aubrey de Vere, earl of, meets the justiciar at Dover in 1209, ii. 104.
Oxfordshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 433.
Oxney, Premonstratensian priory in Lincolnshire, ii. 430.
Oysel, William, ii. 254.

B.

Pagham, given to Wilfrid, ii. 41.
the bishop of London consecrated at, ii. 376.
Painel, Ralph, induces earl Robert to seize Nottingham in 1140, i. 112.
Palermo, archbishopric of, ii. 445.
Walter archbishop of, i. 264.
act tested at, i. 265.

Palestrina, see of, ii. 445.
Mainfrid bishop of, i. 265.
Simon bishop of, visits England, ii. 311–314.
Peter bishop of, consecrates archbishop Mepham, ii. 324.
Palstre, land of Christ Church at, ii. 56.
Pandrasus, king of the Greeks, ii. 5.
Panteney, priory in Norfolk, ii. 428.
Parctretdune, abbey in Bucks, ii. 433.
Paris, death of Philip, son of Lewis VI., at, i. 101.
proceedings of Eugenius III. at, i. 134.
visit of Henry II. to, in 1158, i. 166.
Richard offers to surrender himself there as surety for his father, i. 373.
John visits, in 1201, ii. 93.
he is summoned to court at, ii. 93.
the crown of thorns brought to, ii. 179.
Ethelmar of Winchester dies at, ii. 212.
visit of Edward to, in 1269, ii. 249.
and in 1286, ii. 293.
he is summoned by Philip IV. to, ii. 304.
see of, in the province of Sens, ii. 447.
Agilbert, bishop of, ii. 336, 337.
archdeacon of, ii. 231.
dean of, ii. 308.
Parma, a see in the province of Ravenna, ii. 447.
Atto of, proctor at Rome, ii. 188, 191.
Parret, river in Somerset, ii. 423.
Pavia, i. 366.
Lanfranc, a native of, ii. 363.
council at, in 1160, i. 167.
arrival of a monk of Canterbury at, i. 438.
William of, legate to Normandy, i. 203, 204; bishop of Portus, i. 266.
Peter, archdeacon of, i. 212.
see of, immediately subject to the pope, ii. 446.
bishop of, mediates between Henry and Becket, i. 200.
Pecham, land of Christ Church at, ii. 49.
John of, *see* Canterbury.
Peter of, dies, ii. 301.
Pelicellus, Bernard, ii. 304.
Pembroke, Henry II. sails from, in 1171, i. 234; ii. 79.
Benedictine priory at, ii. 443.
Richard earl of, begins the conquest of Ireland, i. 234, 235; ii. 79.
William Marshall, earl of, i. 503; ii. 109.
is at the granting of Magna Carta, ii. 109.
William Marshall junior, marries the king's sister Eleanor, ii. 113.
his sister marries the count of Warenne, ii. 114.
dies, and is buried at the Temple, ii. 129.
re-marriage of his wife, ii. 130.
Richard Marshall, earl of, goes to war and perishes in Ireland, ii. 130.
Gilbert Marshall, earl of, dies in 1241, ii. 201.
Walter Marshall, earl of, succeeds in 1241, ii. 201.
Aymer de Valence, earl of, at Edward I.'s second wedding, ii. 317.
Penard, Benedictine priory at, ii. 443.
Penherst, Penecestre, Stephen, constable of Dover castle, ii. 246, 257, 262, 264, 267, 268, 269, 270, 271, 291.
justice at Dover, ii. 248.
Penissel, king of Britain, ii. 11.
Perche, count of, killed at Lincoln in 1217, ii. 111.
Peridurus, king of Britain, ii. 10, 11.
Perigueux, seneschalship of, ii. 303.
see of, in the province of Bourdeaux, ii. 448.
bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
mentioned in the treaty of Ivry, i. 272.
Percy (Persy), Geoffrey de, ii. 232.
Henry de, in the parliament of 1309, ii. 322.
Pershore, monastery in Worcestershire, ii. 435.
Wido, abbot of, deprived by Anselm, ii. 376.
abbacy of, vacant in 1189, i. 458.

Persicus, justiciar of the king's court of Sicily, i. 265.
Perth, priory in Scotland, ii. 442.
Peschiza, i. 263.
Peterborough, abbey of, ii. 431.
Godric, abbot of, deposed by Anselm, ii. 376.
Ernulf, abbot of, made bishop of Rochester, ii. 377.
William, abbot of, deposed, i. 256.
Benedict, prior of Christ Church, made abbot, i. 262, 263; ii. 398.
present at the consecration of the bishop of Coventry, i. 306, 328.
attends the king at Canterbury in 1187, i. 353.
wrote on the history of Becket, ii. 391, 396.
Pevensey, castle in Sussex, ii. 419.
Peverell, William, charged with poisoning the earl of Chester, i. 155.
flies before Henry II., and becomes a monk, i. 161.
Philip of Swabia, upholds Frederick II., i. 545.
Philip I., king of France, his hostility to William the Conqueror, ii. 63.
his ironical saying about him, ii. 64.
Henry I. keeps peace with, ii. 69.
Philip, son of Lewis VI., killed at Paris, i. 101.
Philip II., son of Lewis VII., born, i. 198.
crowned by his father's order, i. 293.
marries a daughter of the count of Hainault, i. 294.
quarrels with the earl of Flanders, i. 297.
again in 1184, i. 309.
the count undertakes to resign some castles to, i. 326.
renews the war, i. 331.
new grounds of quarrel with Henry II., i. 336, 337; ii. 83.
demands Margaret's dowry and Brittany, i. 346.
threatens Gisors, i. 347.
makes a truce, i. 356.
Philip II.—*cont.*
besieges Henry's castles, especially Châteauroux, i. 369.
Richard begins to adhere to, i. 370, 371.
agrees to a truce for two years, i. 372, 373.
takes Richard home, i. 373.
a conference at Alençon fixed, i. 380.
a conference between Gisors and Trie, held, i. 406.
takes the cross, i. 406.
takes Châteauroux and conquers Berry, i. 432; ii. 84.
refuses to make peace, i. 433.
has a conference with Henry at Bonmoulins, i. 435; ii. 84.
Richard adheres to, i. 435, 436.
another conference determined, but postponed, i. 438, 439.
meets Henry at le Mans, i. 446; ii. 85.
Henry is forced to accept his terms, i. 448; ii. 85.
after Henry's death retains his conquests, i. 450; ii. 86.
receives Richard's homage, i. 450; ii. 86.
meets Richard early in 1190, i. 485; ii. 87.
death of his wife, i. 485; ii. 87.
sets out from Tours, i. 485.
arrives at Messina, ii. 87.
arrives at Acre, ii. 88.
his message to Richard, ii. 88.
returns to France, i. 512, 513; ii. 88.
conspires against Richard, i. 514.
receives John's homage, i. 514.
invades Normandy, i. 515; ii. 90.
retires, i. 516; ii. 90.
marries and is divorced, i. 529.
negotiates a futile peace, i. 530.
besieges Aumâle, i. 532.
invades Flanders, i. 544.
fails to succour S. Omer, i. 573.
defeated, flies to Gisors, i. 574.
meets John at Ballon, ii. 92.
makes a peace, ii. 92.
entertains John at Paris, ii. 93.
summons him for trial, ii. 93.

Philip II.—*cont.*
goes to war and ravages the Norman border, ii. 94.
conquers Normandy, and threatens England, ii. 96.
expected to invade England in 1213, ii. 107.
defeated in Flanders, ii. 107.
dies in 1223, ii. 113.
Philip IV., king of France, treats of peace through Edward I., ii. 293.
summons Edward I. to his court, ii. 302–304.
declares him to have forfeited Aquitaine, ii. 306.
Edward renounces his homage to, ii. 307.
his forces plunder Dover, ii. 313.
he makes peace and affinity with Edward, ii. 316, 317.
Edward II. does homage to him, ii. 322.
Pickering, castle in Yorkshire, ii. 440.
Picts, arrival of, in Britain, ii. 13, 14, 416.
kill king Constans, ii. 16.
conversion of, ii. 335.
Trumwin bishop of, ii. 340.
Pillius, Master, advocate of Christ Church, at Verona, i. 366, 367.
his arguments, i. 367–369.
Pilton, priory in Devon, ii. 423.
Pinindene, council at, ii. 369.
Pinkeni, Gilbert de, justice errant in 1170, i. 216.
Pipard, Gilbert, attests a charter of Richard I., i. 503.
Pipewell, Cistercian abbey in Northamptonshire, ii. 431.
great council of 1189 at, i. 458 ; ii. 86.
Pipin, father of Charles the Great, i. 102.
Pir, king of Britain, ii. 11.
Plegemundham, land of Christ Church at, ii. 45.
island called, ii. 350.
Pleshey, castle of, ii. 425.
surrendered to Stephen, i. 128.
Plympton, priory in Devon, ii. 424.
Pohhele, Poughley, priory in Berkshire, ii. 421.
Poictiers, William Longchamp dies at, i. 543.
see of, ii. 448.
bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
the primicerius of, an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
Pole, castle of, taken by archbishop Hubert, i. 543.
de la, abbey in Wales, ii. 443.
Pollesworth, nunnery in Staffordshire, ii. 438.
Polslo, nunnery in Devon, ii. 424.
Pomfret, Benedictine priory in Yorkshire, ii. 440.
archbishop Thurstan becomes a monk at, i. 112.
castle in Yorkshire, ii. 440.
Ponte Arche, William de, captured at Lewes in 1217, ii. 112.
Ponthieu, count of, at enmity with the count of Flanders, i. 347.
Edward II. does homage for, ii. 322.
Pontigny, Becket finds refuge at, i. 196, 199.
Henry II. sends his kinsmen to, i. 196.
Henry urges the Cistercians to remove him from, i. 200.
he departs, i. 200, 201, 202 ; ii. 393.
S. Edmund goes to, in 1240, ii. 179.
he is translated at, ii. 202.
Popes :
Eleutherius, ii. 14.
Silvester I., ii. 15.
Gregory I., i. 41 ; ii. 325–330.
Sabinianus, ii. 329.
Boniface IV., ii. 332.
Honorius I., ii. 333, 336.
Vitalian, ii. 338, 342, 343.
Agatho, ii. 341.
Gregory III., ii. 344.
Paul I., ii. 345, 346.
Adrian I., ii. 347.
Leo III., ii. 35, 347.
Gregory IV., ii. 348.

Popes—*cont.*
Leo IV., ii. 43, 44.
Adrian II., ii. 350.
Formosus, ii. 46, 350, 351.
Agapetus II., ii. 352.
John XIII., ii. 355.
John XIV., ii. 357.
John XV., ii. 357.
John XVII., ii. 358.
Benedict VIII., ii. 361.
John XIX., ii. 56.
Nicolas II., ii. 364.
Alexander II., i. 42, 70; ii. 362, 363, 365.
Benedict X., ii. 363.
Urban II., i. 71; ii. 373, 374, 375.
Paschal II., i. 72; ii. 375, 377, 378.
Gelasius II., i. 72; ii. 378.
Calixtus II., i. 10, 72, 73; ii. 378, 380.
Honorius II., ii. 382.
Innocent II., otherwise called Gregory, i. 100.
opposed by the antipope Anacletus, i. 100.
sends Alberic as legate to England, i. 101, 107.
prior Jeremiah appeals to, i. 127.
dies, i. 127.
sent the pall to archbishop Theobald, ii. 384.
Celestine II., succeeds Innocent in 1143, i. 128; ii. 384.
reigns five months, i. 128.
Lucius II., succeeds Celestine, i. 128.
dies in 1145, i. 129.
Eugenius III., a Cistercian, succeeds, i. 129.
comes into France, i. 133.
holds a council at Rheims, i. 75, 134; ii. 385.
deposes archbishop William of York, i. 134; ii. 386.
consecrates Henry Murdac, i. 135; ii. 386.
appeal of the monks of S. Augustine's to, i. 136, 138, 139.
appeal of abbot Silvester to, i. 75, 76, 147, 148.
Popes: Eugenius III.—*cont.*
forbids Theobald to crown Eustace, i. 150.
dies in 1153, i. 153.
Anastasius IV., succeeds in 1153, i. 153.
appeal of abbot Silvester to, i. 76.
consecrates bishop Hugh of Durham, i. 157.
restores S. William at York, i. 158.
Adrian IV., his decision about abbot Silvester, i. 77, 163, 164; ii. 385.
dies, and a disputed election follows, i. 166.
Alexander III., succeeds in 1159, i. 166, 167; ii. 385.
recognised in England and France, i. 167.
comes to Montpellier, and then into France, i. 171.
from Sens, sends the pall to Becket, i. 172; ii. 390.
allows the translation of Gilbert Foliot, i. 173.
holds a council at Tours, i. 173.
is applied to by Becket for absolution, i. 181.
makes the archbishop of York legate, i. 181.
appealed to by Henry and Becket, i. 186, 187.
Henry sends envoys to, i. 190.
hears them in consistory, i. 191–193.
promises a legation, i. 193.
hears the archbishop in camera, i. 194; ii. 393.
Becket resigns his see to him, i. 195.
restores Becket, and sends him to Pontigny, i. 196.
returns to Italy in 1165, i. 197.
visited by John of Oxford, i. 202.
sends William of Pavia and Otho to mediate, i. 203.
attempt to draw away the English church from, i. 206, 207.
sends Gratian and Vivian in 1169, i. 212, 213.
the bishops refuse to abjure him, i. 216; ii. 394.

Popes: Alexander III.—*cont.*
empowers the archbishop of Rouen to impose an interdict, i. 216, 219.
forbids the coronation of the younger Henry, ii. 79.
suspends the bishops of London and Durham and the archbishop of York, i. 222; ii. 79.
his grief on hearing of the murder of Becket, i. 231, 232.
determines to send two legates to Normandy, i. 232.
sends Theodinus and Albert, i. 236.
Henry swears to be faithful to him, i. 238.
appeal of the younger Henry to him, i. 245.
appeal of the new bishops, i. 245.
consecrates archbishop Richard, in difficulties, i. 247; ii. 397.
orders the removal of bishop Geoffrey of S. Asaph, i. 255.
sends the legate Uguccione, i. 256, 257.
sends Vivian to Ireland and Scotland, i. 259.
makes peace with the emperor at Venice, i. 265–269.
writes to archbishop Richard about it, i. 269.
sends a legate to reconcile Henry and Lewis, i. 271.
appeal of abbot Roger to, i. 68, 76, 275, 276, 278, 296; ii. 399.
summons the bishops to the Lateran council, i. 276.
holds the Lateran council of 1179, i. 278–292.
receives a wonderful Gascon woman at Rome, i. 295.
dies, i. 297.
confirms privileges of Christ Church, i. 35, 49; ii. 133.
Lucius III., succeeds in 1181, i. 297.
empowers the king to mediate between the archbishop and the abbot of S. Augustine's, i. 303.
directs the bishops and convent of Canterbury to elect an archbishop within 40 days, i. 315.
is applied to for the pall for archbishop Baldwin, i. 325 (*see* ii. 401).
dies in 1185, i. 331.
is buried at Verona, i. 331.
confirmed the privileges of Christ Church, i. 35.
Urban III., archbishop of Milan, succeeds, i. 331.
appeals of the monks of Christ Church to, i. 333, 343.
one of them writes to him, i. 333.
the archbishop applies to him, i. 334; ii. 401.
quarrels with the emperor about Treves, i. 334.
favours Baldwin's designs at first, i. 337.
sends two legates to Ireland, i. 346.
hears prior Honorius on the Canterbury quarrel, i. 356.
his will notified to Baldwin, i. 356; ii. 402.
his letters on the subject, i. 58, 59, 60, 356, 358, 361, 362, 363, 364, 383, 385, 387.
accepts Master Pillius as advocate for the convent, i. 366.
hears both sides, i. 367, 368, 369.
makes peace with the emperor, and goes to Ferrara, i. 383.
dies of grief at the loss of Palestine, i. 388; ii. 402.
Gregory VIII. (Albert the chancellor), succeeds, i. 388; ii. 402.
friendly to archbishop Baldwin, i. 388.
confirms the acts of his predecessor, excepting those touching the Canterbury quarrel, i. 390, 392; ii. 403.
dies, i. 392.
news of his death reaches Canterbury, i. 402; ii. 403.
Clement III. (Paul bishop of Palestrina), succeeds, i. 392; ii. 404.
appealed to by the subprior Geoffrey, i. 397.

Popes: Clement III.—*cont.*
his letters on the subject of the Canterbury quarrel, i. 61, 62, 421, 423, 444.
commissions a legate, i. 426, 427.
promises the bishop of Ostia, i. 428.
rumours of the pope's death, i. 431.
commissions cardinal Ralph as legate, i. 436, 438.
and finally John of Anagni, i. 442, 444, 446.
dies in 1191, i. 490.
Celestine III. (cardinal Jacinctus), succeeds, i. 490.
crowns the emperor Henry VI., i. 490.
orders the destruction of Baldwin's church, i. 498.
his letters on the subject, i. 66, 67, 498, 500, 501, 534.
orders the consecration of archbishop Geoffrey at Tours, i. 504.
is appealed to on the election to Canterbury, i. 511, 512.
exempts the bishop of Durham from subjection to York, i. 513.
his letter on the Lambeth church, i. 536, 548.
dies in 1198, i. 550.
sent the pall to Hubert Walter, ii. 407.
Innocent III., succeeds, i. 550.
hears the appeal of the monks of Christ Church, i. 550, 551.
his letters on the case, i. 552, 562, 576, 584, 585, 587, 589.
letter of the bishops to, i. 566.
letter of the Cistercian abbots to, i. 569.
the king writes to, i. 571.
final award in the Canterbury case, i. 576–584; ii. 408, 409.
letter of the monks of Canterbury to, i. 592.
sends the abbot of Casamari to mediate, ii. 95.
arranges for the election of Langton, ii. 99.
consecrates him, ii. 106.
imposes the interdict, ii. 100, 101, 107.
Popes: Innocent III.—*cont.*
threatens excommunication, ii. 102.
receives John's submission, ii. 108.
dies, ii. 110.
Honorius III., succeeds in 1216, ii. 110.
dies in 1227, ii. 115.
Gregory IX. (Hugh, bishop of Ostia), succeeds in 1227, ii. 110.
quashes the election of Walter of Eynsham, ii. 127.
appoints archbishop Richard, ii. 127.
exacts a tenth, ii. 128.
rejects Ralph Neville, and receives the resignation of John of Sittingbourne, ii. 129.
rejects John le Blund, ii. 129.
sends the legate Otho to Canterbury, ii. 132.
the Canterbury cause heard before, ii. 184.
application to, for the confirmation of archbishop Boniface, ii. 186, 187, 189.
letters of, on the Canterbury quarrel, ii. 192, 194.
his death, ii. 198, 201.
Innocent IV., succeeds, ii. 201.
provides Boniface as archbishop, ii. 198.
excommunicates Frederick II., ii. 201, 202.
consecrates Boniface, ii. 202.
holds a council at Lyons, ii. 202, 203.
dies, ii. 204.
Alexander IV., ii. 204, 205, 206.
his grants to Henry II., ii. 205, 206.
sends the archbishop of Messina and Rostand, ii. 206.
absolves Henry III. from his oath to the provisions of Oxford, ii. 210.
orders a council at Lambeth, ii. 212.
dies in 1261, ii. 214.
Urban IV. (James, patriarch of Jerusalem), succeeds in 1261, ii. 214.
revokes Henry's letters of absolution, ii. 217.
consecrates the bishop of Winchester, ii. 218.

Popes: Urban IV.—*cont.*
summons the king of the Romans before him, ii. 231.
dies, ii. 242.
Clement IV. (Guy, bishop of Sabina), chosen, ii. 242.
grants a triennial tenth to Henry III., ii. 242.
dies in 1268, ii. 248.
Gregory X., appoints Robert Kilwardby archbishop, ii. 273.
holds a council at Lyons, ii. 277.
grants a tenth for the crusade, ii. 283.
dies in 1276, ii. 283.
Innocent V. (Peter, bishop of Ostia), succeeds in 1276, ii. 283.
dies, ii. 286.
Adrian V. (cardinal Ottobon), succeeds in 1276, ii. 286.
dies, ii. 286.
John XXI., succeeds, ii. 286.
Nicolas III., makes archbishop Kilwardby a cardinal, ii. 291.
makes John Peckham archbishop, ii. 291.
Nicolas IV. (Jerome, bishop of Palestrina), made pope in 1288, ii. 293.
orders a council in 1292, ii. 299.
Celestine V. (Petrus de Morona), elected and consecrated, ii. 307.
confirms the election of archbishop Winchelsey, ii. 307.
his resignation, ii. 308, 309, 310.
Boniface VIII. (Benedict of Anagni), succeeds in 1294, ii. 309, 310.
sends two cardinals to England, ii. 310.
forbids clerical taxation, ii. 315.
settles peace between France and England, ii. 316.
captured by Sciarra Colonna, ii. 319.
his sufferings and death, ii. 320.
Benedict XI. (Nicolas, bishop of Ostia), chosen in 1304, ii. 321.
dies, ii. 321.
Clement V. (Bertrand, archbishop of Bourdeaux), elected and crowned at Vienne, ii. 320.
dies at Avignon, ii. 324.
appointed archbishop Reynolds, ii. 325.
John XXI. (bishop of Portus), created in 1316, ii. 324.
confirms the election of archbishop Mepeham, ii. 324.
Porchester, castle in Hampshire, ii. 421.
Porrex I., king of Britain, ii. 8.
Porrex II., king of Britain, ii. 11.
Portsmouth, Robert of Normandy lands at, ii. 69.
Henry II. lands at, in 1171, i. 234.
John collects his forces at, ii. 98.
he arrives there on his way to Poictou, ii. 98.
Henry III. embarks at, in 1253, ii. 204.
archbishop Boniface embarks at, ii. 204.
Edward I. collects a fleet at, ii. 306.
Portus, William of Pavia, bishop of, i. 265.
bishop of, becomes pope as John XXII., ii. 324.
Potenza, John bishop of, i. 264.
Pré (Pratum), priory in Bedfordshire, ii. 433.
Premontré, bequest of Henry II. to the order of, i. 299.
monastery (Premustre), in Wales, ii. 443.
Prestetune, land of Christ Church at, ii. 48, 64.
Preston, Gilbert de, itinerant justice at Canterbury, ii. 204, 205.
Prittlewell, priory in Essex, ii. 425.
Provence, count of, ii. 130.
countess of, ii. 225.
Prüm, wonderful event at, i. 102, 103.
Pucklechurch, murder of king Edmund at, ii. 48.
Pulsano, S. Mary de, monastery of, i. 264.
Puy, in Auvergne, league against the Brabançons at, i. 301.
Pywelesdune, Thomas of, ii. 262.

Q.

Quarr, abbey in Wight, ii. 420.
Quendrida, murders Kenelm, ii. 35.
Quercy (Caturcianus), ii. 303.

R.

Raculf, land of Christ Church at, ii. 49, 64.
settled on Herbaldown hospital, ii. 284.
archbishop Brihtwald abbot of, ii. 343.
Radensis (episcopus), i. 236.
Raderchus, king of Britain, ii. 11.
Radnor, castle of, taken by the de Montforts, ii. 233.
William of, bishop of Llandaff, *see* Llandaff.
Rages, archbishop of, consecrates the bishop of Norwich, ii. 244.
Ragusa, archbishopric of, ii. 446.
Rainer, cardinal deacon, i. 266.
Ralph, cardinal of S. Praxedes, sent as legate to England, i. 436, 438.
dies at Mortara, i. 438.
Ralph, the cellarer of Christ Church, an elector in 1228, ii. 120, 121, 123.
sent to the archbishop in 1239, ii. 142.
Ramsey, abbey of, ii. 432.
seized by Geoffrey de Mandeville, i. 128.
Aldwin abbot of, deposed by Anselm, ii. 376.
Ramsbury, ancient see of, ii. 24.
bishops of, *see* Wiltshire.
Raphoe, bishop of, i. 236; ii. 448.
Raunchano, Bernard de, ii. 304.
Ravenna, archbishop of, i. 266; ii. 447.
Reading, Cluniac monastery at, ii. 421.
founded by Henry I., ii. 70.
burial of queen Matilda at, i. 92.
burial of Henry I. at, i. 94, 95; ii. 71, 72.
Stephen visits, in 1140, i. 112.
Reading—*cont.*
visited by the empress in 1141, i. 118.
earl Reginald of Cornwall buried at, i. 258.
the monks of Canterbury summoned to, in 1184, i. 311.
a runaway monk of, forced into the priorate of Dover, ii. 267, 268.
abbot of, chosen as arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
advises the monks of Canterbury in 1189, i. 478.
is directed to enforce the demolition of Baldwin's church, i. 498, 499.
and to relieve the clerks from their oath, i. 534, 536.
visits Canterbury on behalf of Hubert, i. 545.
attempts mediation, i. 556.
Redburn, discovery of the relics of Amphibalus at, i. 265.
Redeby, priory in Wales, ii. 443.
Redion, king of Britain, ii. 11.
Redvers, Baldwin of, banished by Stephen, i. 95; ii. 72.
Baldwin of, earl of Devon and Wight, dies in 1262, ii. 216.
Refham, William of, installs prior Chillinden in 1263, ii. 229.
joins in the election of archbishop in 1270, ii. 253.
Regan, daughter of Leir, ii. 7, 8.
Regin, king of Britain, ii. 11.
Reginald, son of Gurmund, ii. 48.
Reigate, castle in Surrey, ii. 420.
Remsted, priory in Sussex, ii. 419.
Repton, priory in Staffordshire, ii. 438.
Revesby, Cistercian abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Rheims, council in 1119 at, ii. 378.
Thurstan consecrated at, ii. 378.
council of, in 1148, i. 75, 76; ii. 385.
quarrel of Stephen and Theobald, in relation to the council, i. 134–137.
names of the English bishops who did not attend, i. 138.
Ralph de Serris (Sarr), dean of, i. 366.

Rheims—*cont.*
archbishopric of, ii. 447.
William archbishop of, *see* Champagne.
Rhodes, Richard reaches, ii. 88.
Ribble, river in Yorkshire, ii. 440.
Richard, son of Henry II., born, ii. 75.
does homage to Lewis VII. for Poictou, i. 208; ii. 79.
rebels in 1173, i. 242; ii. 80, 81.
submits, i. 250; ii. 82.
arrangement for his marriage with the daughter of Lewis VII., i. 271.
has notice of his father's will, i. 298.
refuses to do homage to his brother, i. 303; ii. 82.
is attacked by him, i. 304; ii. 82.
goes to war with Toulouse in 1186, i. 334; ii.
his betrothed wife kept in custody by his father, i. 337, 346.
is at Châteauroux, in 1187, i. 369.
is advised to make friends with Philip, i. 370, 371.
advises his father to make a truce, i. 372.
applies for a truce, and goes with Philip, i. 373; ii. 83.
takes the cross, i. 389.
goes to war in 1188 with Toulouse, i. 432; ii. 84.
fails in an attack on Châteauroux, i. 434.
is thrown from his horse, i. 434.
makes friends with Philip, i. 435.
insists on being declared his father's heir, i. 435; ii. 84.
refuses to submit to his father, i. 439; ii. 84.
attends a conference of the kings at le Mans, i. 446; ii. 85.
his claims rejected, i. 447.
he persists, i. 448.
meets Philip at Gisors after his father's death, i. 450; ii. 86.
does homage to him, i. 450; ii. 86.
assembly at Winchester to meet him, i. 453, 457.
Richard, son of Henry II.—*cont.*
sails from Barfleur, i. 453.
orders his mother to be released, i. 454.
lands at Southampton, i. 457.
is persuaded not to go to Wales, i. 457.
is crowned, i. 457; ii. 86, 404.
holds council at Pipewell, i. 458; ii. 86.
sells the priory of Coventry to the bishop, i. 461.
accepts a bribe from the monks of Canterbury, i. 463.
negotiates with them at Westminster, i. 464–472.
and at Canterbury, i. 474–483; ii. 404, 405.
sails from Dover, i. 483.
delayed in France, i. 485.
takes Messina, ii. 87.
winters in Sicily, sails to Acre, and conquers Cyprus, i. 489; ii. 87.
takes Acre, i. 490; ii. 88.
recommends the archbishop of Montreal for Canterbury, i. 493.
his grant of Blean to the monastery, i. 502, 503.
allows the convent to recover by recognition, i. 504.
fixes the day for electing the archbishop, i. 509.
left alone in Palestine, i. 513; ii. 88, 89.
rebuilds Joppa and Ascalon, ii. 89.
his return and capture, i. 513; ii. 89, 90.
reasons of the duke of Austria's enmity, i. 514; ii. 90.
his ransom fixed, i. 516; ii. 90.
writes to the queen in favour of Hubert Walter, i. 516, 517.
measures taken for his ransom, i. 519.
he is released and returns home, i. 523, 524; ii. 90.
meets the archbishop, and takes Nottingham, i. 524.
goes to Winchester to be crowned, i. 524–527; ii. 90, 407.

Richard, son of Henry II.—*cont.*
goes to France and takes Taillebourg, i. 527.
concludes an ineffectual peace with Philip, i. 530.
takes Nonancourt and ravages Brittanny, i. 532.
exchanges Dieppe for Andely, i. 544.
is a candidate for the empire, i. 545.
blames the monks for their opposition to Hubert, i. 557.
letters of the pope and cardinals to, i. 562, 563.
proposes an arbitration, i. 564.
letter of the monks to, i. 565.
his army defeats Philip, i. 574.
mentioned in papal letter, i. 584.
letter of the pope to, i. 584.
application of the convent to him, i. 590.
besieges Nantrum, i. 592; ii. 91.
is mortally wounded, dies, and is buried, i. 593; ii. 91, 409.
he pardons the man who killed him, i. 593; ii. 91.
Richard, son of king John, born, ii. 107.
knighted and made earl of Cornwall, ii. 114.
marries the countess of Gloucester, ii. 129.
his crusade, ii. 179.
marries Senchia of Provence, ii. 202.
money collected for him, ii. 203.
elected and crowned king of Germany, ii. 206.
has to swear to the Provisions of Oxford, ii. 207.
leaves England, and returns in 1260, ii. 211.
arbitrates in the great quarrel, ii. 213.
goes abroad in 1262, ii. 215.
returns in 1263, ii. 219.
attends the Dominican chapter, ii. 221.
offended at Edward's proceedings, ii. 222.
is with the king at Dover, in 1263, ii. 229.
Richard, son of king John—*cont.*
is summoned by the pope to appear at Rome, ii. 231.
his manor at Isleworth burned, ii. 234.
is at the taking of Northampton, ii. 234.
and at Tunbridge, ii. 236.
is taken prisoner at Lewes, ii. 237.
conducted to London, ii. 238.
is at Strood, ii. 238.
settles the arrangement with the rebels, ii. 246.
hears the cause of prior Wenchepe at Wallingford, ii. 257.
Richard, logothete of the king of Sicily, i. 265.
Richard's castle, in Shropshire, ii. 436.
Richborough, foundation of, ii. 7, 13.
property of Christ Church at (Raceburh), ii. 64.
Richmond, abbey of S. Agatha at, ii. 441.
priory of S. Martin at, ii. 441.
castle of, ii. 440.
Richmondshire, religious houses in, ii. 441.
counted as a shire, ii. 417.
Riedlingfield, nunnery in Suffolk, ii. 427.
Rievaulx, Cistercian abbey in Yorkshire, ii. 439.
abbot of, writes to the pope, i. 569.
Ripon, S. Wilfrid translated from, i. 7, 16; ii. 352.
Wilfrid's foundation at, ii. 336.
ancient bishopric at, ii. 25.
Risborough, property of Christ Church at, ii. 64.
Rising, castle in Norfolk, ii. 428.
Rivallo, king of Britain, ii. 8.
Robert, count of Dreux, mentioned in the treaty of Ivry, i. 272, 274.
at Châteauroux in 1187, i. 371.
Robert, martyred by the Jews at S. Edmund's, i. 295.
Robert, sacrist of Christ Church, Canterbury, i. 222.
appeals against Baldwin's treatment, i. 378, 379.
is re-invested by the archbishop at Alençon, i. 380, 381.

Robertsbridge, Cistercian abbey in Sussex, ii. 419.
abbot of, mediates at Canterbury, i. 560.
writes to the pope, i. 569.
Henry III. goes by, to Winchelsea, ii. 236.
Roche, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Rochelle, ii. 303.
Rochester, cathedral church of, ii. 418.
castle of, ii. 419.
Rochester, ancient see of: bishops:
Justus, ii. 328.
Romanus, ii. 333, 334.
Paulinus, ii. 335.
Ithamar, ii. 335.
Damian, ii. 336.
Putta, ii. 339, 340.
Cuichelm, ii. 340.
Gebmund, ii. 340, 343.
Tobias, ii. 343.
Aldulf, ii. 343.
Godwin, ii. 360.
Siward, ii. 365.
consecrates Lanfranc, ii. 365.
Hernostus, consecrated by Lanfranc, ii. 367.
Gundulf, consecrated by Lanfranc, ii. 367.
dies, ii. 376.
Ralph, abbot of Seez, consecrated by Anselm, ii. 376.
becomes archbishop, ii. 377.
Ernulf, abbot of Peterborough, consecrated by Ralph, ii. 377.
consulted on the election to Canterbury, ii. 380.
John, archdeacon of Canterbury, consecrated by William, ii. 381.
sent to introduce canons at Dover, i. 97; ii. 288.
dies, i. 100.
Ascelin, assists at the consecration of the bishop of S. Asaph, i. 126.
dies, i. 132.
proceedings at the election of his successor, i. 133.
mentioned, i. 306.
Rochester, bishops of—*cont.*
Walter, archdeacon of Canterbury, chosen and consecrated, i. 132, 133; ii. 385.
brother of the archbishop, i. 132.
is at the consecration of the bishops of Lincoln and S. David's, i. 138.
and of Walter bishop of Coventry, i. 141.
and of the bishop of S. Asaph, i. 142.
and of Worcester, i. 142.
and of bishop Richard of London, i. 148.
and of Roger of York, i. 158.
and of Robert of Exeter, i. 162.
consecrates bishops during Theobald's illness and after his death, i. 168, 169.
brings to Canterbury the royal mandate for an election, i. 169.
claims the right to consecrate Becket, i. 170.
is at the consecration, i. 171.
is at the consecration of Peter of S. David's, i. 260.
blesses the first abbot of Lesnes, i. 292.
dies, i. 302, 306.
mentioned, i. 312, 327.
Waleran, archdeacon of Bayeux, succeeds, i. 302, 328; ii. 398, 399.
consecrated abroad, i. 306.
professes obedience to Christ Church, i. 306, 307.
proposal to send him to Rome, i. 312.
dies, i. 312.
Gilbert Glanvill, appointed and consecrated, i. 324, 331, 405.
enthroned, i. 331.
mentioned, i. 359.
ordered to re-invest the chamberlain of Christ Church, i. 381.
sent by Baldwin in 1188 to mediate with the monks, i. 394–398.
again, i. 400, 401.
the monks of Christ Church send to him for chrism, i. 423.
sent by the king to Canterbury in 1189, i. 439.

Rochester, bishops of, Gilbert—*cont.*
his advice, i. 442.
tells the king that the treasure of the monks is his own, i. 466.
shows his hostility to them at Westminster, i. 470.
declares the final arrangement for the monks, i. 491.
gives Lambeth to Baldwin in exchange for other lands, i. 483.
urges the legate to maintain the rights of the see of Canterbury, i. 485.
receives the prior and monks of Worcester at his lodging, i. 486.
attends a council of bishops, and advises the legate, i. 486, 487.
claims the right to consecrate the bishop of Worcester, i. 487.
disputes the position of the bishop of London, i. 487.
waives his right, i. 488.
but has it recorded, i. 491.
induces Gervase to chronicle his claim, i. 491.
keeps Easter at S. Gregory's, Canterbury, i. 491.
attends a meeting of bishops at Canterbury, i. 491.
his address to the legate, i. 492, 493.
attends at the election of the archbishop, i. 510.
is ordered to go and support the election of Hubert Walter, i. 517.
rebukes the archbishop of York, i. 519, 520.
disputes the precedence of the bishop of London, i. 522, 523.
his place in the coronation, i. 525.
his speech in the chapter house at Canterbury, i. 555.
attends archbishop Hubert on his deathbed, ii. 413.
flies to Scotland in 1207, ii. 100.
Benedict, consecrated in 1215, ii. 109.
dies in 1226, ii. 114.
Henry de Sandford, archdeacon of Canterbury, consecrated in 1227, ii. 115.
Rochester, bishops of—*cont.*
Richard de Wendene, consecrated at S. Gregory's, ii. 135, 136, 137.
interferes in the affairs of the convent, ii. 159, 160.
entertains the archbishop elect of Armagh, ii. 160.
dies in 1250, ii. 203.
Lawrence de Sancto Martino, succeeds in 1250, ii. 203.
makes peace with archbishop Boniface, ii. 208.
his agreement with him, ii. 208, 214, 251.
dies in 1274, ii. 278.
Walter de Merton, consecrated, ii. 278.
is at the consecration of bishop Cantilupe of Hereford, ii. 280.
Thomas of Ingaldesthorp, dean of S. Paul's, consecrated in 1283, ii. 292.
assists at a consecration, ii. 293.
dies in 1291, ii. 297.
Thomas of Wouldham, prior of Rochester, elected in 1291, ii. 297.
consecrated, ii. 297.
Rochester, city of, threatened by Ethelred, ii. 52, 356.
great fire in 1137, i. 100.
visited by Henry II. in 1154, i. 158.
burned in 1179, i. 292.
archbishop Richard dies on his way to, i. 308.
castle of, built by archbishop William, ii. 382.
demanded by Becket from the king, i. 174; ii. 391.
secured to the see by archbishop Hubert, ii. 409, 411.
captured by John, ii. 110.
besieged in 1264, ii. 235, 236.
surrendered, ii. 238.
justices at, ii. 301.
church of, consecrated by archbishop William, ii. 383.
he consecrates a bishop at, ii. 381.
rights of the convent of Canterbury in, i. 132, 133, 324–331; ii. 208.

Rockingham castle, ii. 434.
in Northamptonshire, ii. 436.
Rodeford, priory in Nottinghamshire, ii. 439.
Roderick, king of the Picts, ii. 13, 14.
Rodes, Gerard de, in the castle of Dover in 1263, ii. 222.
Rodlandus (pope Alexander III.), ii. 385.
Roesperre, nunnery in Sussex, ii. 419.
Rofa, Jordan de, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Salomon de, dies, ii. 301.
Rokinge (Rucking), property of Christ Church at, ii. 64.
abbot Osward of Faversham blessed at, ii. 283.
Romburgh, priory in Suffolk, ii. 426.
Rome, wonderful Gascon woman at, i. 295.
See Popes.
Romney, visited by Becket, i. 181.
Simon de Montfort lands at, ii. 217.
he visits, in 1263, ii. 223.
Henry II. takes hostages at, ii. 236.
marsh, overflowed, ii. 293.
Geoffrey of, official of the prior and convent of Canterbury, ii. 251, 254, 255, 256.
Romsey, nunnery in Hampshire, ii. 420.
Roppele, Robert de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Ros, Geoffrey de, fief of, bestowed on Canterbury, ii. 77.
William de, Becket demands homage of, i. 174; ii. 391.
archbishop Hubert secures it, ii. 409, 411.
Robert de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
John and Robert de, hold Northampton against Henry III., ii. 234.
William de, claimant of the Scottish crown, ii. 298.
Rosedale, Russedale, nunnery in Yorkshire, ii. 440.
Rosneath, Roslinot, priory in Scotland, ii. 442.
Ross, bishop of, i. 236.
Ross, in Scotland, bishop of, ii. 443, 448.
Culdees of, ii. 443.
Rouen, stay of William the Conqueror at, ii. 64.
visited by Lanfranc, ii. 364.
Henry I.'s body brought to, i. 93.
visited by Henry II., i. 166.
besieged by Lewis VII. in 1174, i. 249; ii. 82.
relieved by Henry II., i. 249, 250; ii. 82.
the younger Henry buried at, i. 305; ii. 83.
saved by the earl of Leicester in 1193, i. 515; ii. 90.
Richard's heart buried at, i. 593; ii. 91.
John's envoys return to, ii. 96.
taken by Philip, ii. 96.
archbishops of:
Rotrou, at the council of le Mans, i. 198.
is ordered to lay Henry II.'s lands under interdict, i. 216, 219.
is delayed by Henry's promises, i. 219
crowns the younger Henry at Winchester, i. 237.
mentioned in the will of Henry II., i. 298, 299.
Walter of Coutances, archdeacon of Oxford, i. 298.
consecrated to the see of Lincoln, i. 306.
takes the cross, i. 406.
sent as envoy to Philip in 1188, i. 433.
advises the king in 1188, i. 433.
is at the conference at le Mans in 1189, i. 446.
is an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
sent to mediate in November 1189, i. 474.
advises the monks, i. 477.
declares the opinions of the arbitrators, i. 479.
is regarded as a traitor to the convent, i. 479.
returns from Messina in June 1191, i. 497.

Rouen, archbishops of, Walter—*cont.*
meets the bishops at Windsor, i. 507.
assumes the justiciarship, i. 508.
enjoins obedience to the king's seal, i. 509.
is directed to treat of the election of an archbishop, i. 509.
attests the king's letter, i. 510.
fixes the day of election, i. 510.
attends the election, i. 510, 511.
appeals against it, i. 511.
summons the monks to London to elect, i. 518.
sent for by Richard, i. 523.
his dispute with Richard about Andely, i. 544.
mentioned in the pope's letter, i. 584.
Rowena, story of, ii. 17.
Roza, mother of Lanfranc, ii. 363.
Rudeham, priory in Norfolk, ii. 428.
Ruffinus and Albinus, i. 560.
Rufford, abbey in Sherwood, i. 439.
Rufus, William, witness to the will of Henry II., i. 298.
Alanus, monk of Canterbury, ii. 144, 153, 163.
penitentiary, ii. 186.
Walter, made prior of Winchester, ii. 219.
Runnymede, the Great Charter sealed at, ii. 110.
Runo, king of Britain, ii. 11.
Russia, ravaged by the Tartars, ii 179.
Ruthundibras, king of Britain, ii. 7.

S.

S. Alban's (Verolamium), ii. 19.
church of, founded by Offa, ii. 34.
discovery of the relics of S. Amphibalus near, i. 265.
the empress receives the Londoners at, i. 119; ii. 73.
Geoffrey Mandeville arrested by Stephen at, i. 128.
Simon de Montfort at, in 1264, ii. 235.
S Alban's—*cont.*
Benedictine abbey of, ii. 432.
abbey of, recovered to Canterbury by Anselm, ii. 373.
Guarin, abbot of, arbitrator in the Canterbury case in 1189, i. 469.
dies, i. 529.
John, appointed in 1195, i. 529.
the abbot and archdeacon of, ordered to execute a papal mandate, ii. 192, 193.
their letters, ii. 194, 195.
dependent priories on, ii. 425, 427, 429, 432, 433, 441.
S. Andrew's, bishopric of, ii. 442, 448.
S. Andrew, of Talearn, priory in Cornwall, ii. 424.
S. Angelo, county of, i. 263, 264.
S. Antony, priory in Cornwall, ii. 424.
S. Asaph, bishops of:
Gilbert, consecrated in 1143, i. 126.
Geoffrey, consecrated in 1152, i. 142; ii. 325.
Richard, consecrated by Theobald, ii. 385.
Geoffrey, consecrated by Theobald, ii. 385.
is at the consecration of Becket, i. 171.
obliged to resign his see, i. 255; ii. 398.
Adam, consecrated by archbishop Richard, i. 255; ii. 398.
attests a charter of Henry II., i. 262.
John, consecrated by archbishop Richard, ii. 398.
Reiner, consecrated by Baldwin, ii. 405.
Anian, assists at the consecration of archbishop Kilwardby, ii. 273.
dies in 1293, ii. 301.
Leoline Brumfield, elected and consecrated, ii. 301.
S. Ciriac, Benedictine priory in Cornwall, ii. 424.
S. Clair, priory in Wales, ii. 443.
S. David's, bishops of:
Bernard, consecrated by archbishop Ralph, ii. 377.

S. Davids, bishops of, Bernard—*cont.*
sent to introduce canons at Dover, i. 97 ; ii. 288, 383.
his speech, i. 98.
David, consecrated in 1147, i. 138 ; ii. 385.
is at Becket's consecration, i. 171.
Peter, prior of Wenlock, consecrated in 1176, i. 260 ; ii. 398.
is at the consecration of Gerard la Pucelle, i. 307.
and of Gilbert Glanvill, i. 331.
named as an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
is proposed for the archbishopric, ii. 400.
Giraldus, elect of, his controversy with Hubert, ii. 411, 412.
Geoffrey, consecrated by Hubert, ii. 410.
Anselm le Gras, consecrated in 1231, ii. 128.
Richard, attends a council at Lambeth in 1261, ii. 212.
Thomas Bek, dies in 1293, ii. 301.
David Martin, elected and confirmed, ii. 301.
S. Denys, Augustinian priory at, in Hampshire, ii. 420.
S. Dewi, priory of, in Northamptonshire, ii. 431.
S. Dogmael, abbey of, in Wales, ii. 443.
S. Edmund, territory of, profaned by Sweyn, ii. 54.
monastery of, threatened by Eustace in 1153, i. 155.
battle fought on the territory of, in 1173, i. 246.
Robert martyred by the Jews at, i. 296.
pilgrimage of Richard I. to, i. 474.
pilgrimage of John to, ii. 92.
monks instituted at, ii. 56, 361, 426.
parliament of 1296 at, ii. 314, 315.
S. Edmund, abbots of :
Robert, deposed by Anselm, ii. 376.
Robert, blessed by Anselm, ii. 376.
Albold, blessed by Ralph, ii. 377.
S. Edmund, abbots of—*cont.*
Hugh, blessed at Colchester in 1157, i. 163.
abbot of, attends the king at Canterbury in 1187, i. 353.
is an arbitrator in the cause of the monks, i. 469.
advises them, i. 478.
Hugh, abbot of, made bishop of Ely, ii. 127.
Simon, abbot of, his quarrel with the earl of Gloucester, ii. 217.
S. Helena, John de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
castle of, in Savoy, Boniface dies at, ii. 250.
S. Ives, priory in Huntingdonshire, ii. 432.
S. Kinewin, abbey in Scotland, ii. 442.
S. Leger, Geoffrey de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Walter de, his brother, ii. 111.
S. Martin, Ralph of, his advice to the monks of Canterbury, i. 393.
S. Martin, deanery of, London, ii. 426.
S. Mary de la Val, priory in Cornwall, ii. 424.
S. Mary Stow, monastery of, ii. 58.
S. Michael, priory of, in Northamptonshire, ii. 431.
S. Michael's mount, *see* Mount.
S. Neot's, priory in Huntingdonshire, ii. 432.
S. Omer, Gilbert Foliot consecrated at, i. 135.
Theobald leaves, i. 136.
the envoys of Henry II. and Becket at, i. 190.
taken by the count of Flanders, i. 573.
monastery of S. Bertin at, i. 190.
Becket stays at, i. 190, 194 ; ii. 393.
the monks of Canterbury received there in 1207, ii. 100.
Ralph of Orpington goes to, ii. 131.
S. Osyth's, William bishop of London dies at, ii. 113.
priory of, *see* Chic.
S. Paul, the count of, summoned to Henry III.'s aid, ii. 246.

S. Radegund, monastery of, at Bradesole, ii. 418.
Hugh abbot of, blessed by Hubert, ii. 410.
S. Valery, Reginald of, sent to the pope by Henry II., i. 190.
Sanctus Clerus, i. 264.
Sabina, Conrad bishop of, i. 265.
Guy, bishop of, legate in 1264, ii. 239, 242.
Gerard, bishop of, consecrates archbishop Winchelsey, ii. 307.
Sablerya, Pontius de, steward to archbishop Boniface, ii. 216, 222.
Sabraz, John, shot Richard I., i. 593.
Sabrina, origin of the name, ii. 6.
Saladin, takes Tiberias, i. 373, 375.
captures king Guy, i. 374.
takes Acre, i. 374.
takes Jerusalem, i. 388, 389.
archbishop Baldwin compared with, i. 431.
Richard attempts to subdue him, i. 512.
and makes a truce with him, i. 512.
Salerno, archbishop of, i. 266; ii. 445.
captured by Henry VI., i. 527.
Salisbury, cathedral of S. Mary at, ii. 421.
John of, *see* Chartres.
John dean of, *see* Norwich.
see of Sherborne removed to, ii. 24, 368.
Salisbury, bishops of:
Roger, consecrated by Anselm, ii. 376.
claims the right of marrying the king, ii. 378.
arrested by Stephen, i. 104.
dies, i. 105.
his treasures, i. 105.
Jocelin, assists at the consecration of the bishop of Exeter, i. 162.
is at Becket's consecration, i. 171.
is excommunicated on account of the coronation of the younger Henry, i. 221, 222; ii. 394.
attests a charter of Henry II., i. 262.
Hubert Walter, i. 309, 354, 439, 440, 458, 469, 477; ii. 406, 407.; *see* Walter; Canterbury.
Salisbury, bishops of—*cont.*
Herbert, archdeacon of Canterbury, i. 309.
consecrated in 1194, i. 527; ii. 410.
flies to Scotland in 1207, ii. 100.
Richard le Poor, translated to Durham, in 1228, ii. 127.
Robert Bingham, succeeds in 1228, ii. 127.
William of York, dies, ii. 205.
Giles Bridport, consecrated by Boniface, ii. 205.
attends a council at Lambeth in 1261, ii. 212.
dies in 1262, ii. 218.
Walter de la Wile, elected, ii. 218.
goes abroad for confirmation, and returns, ii. 219.
consecrated in 1263, ii. 220.
agreement of his chapter with Boniface, ii. 221, 251.
Robert of Wickhampton, confirmed by the chapter of Canterbury, ii. 251, 252.
Henry de Brandeston, elected and consecrated, ii. 293.
dies, ii. 294.
Lawrence Akeburne, elected, dies, ii. 294.
William Corner, elected and consecrated ii. 294.
Nicolas Longespee, consecrated in 1292, ii. 300.
Simon of Ghent, consecrated in 1300, ii. 316.
Salisbury, William earl of, attests a charter of Richard I., i. 503.
sent to subdue the Welsh in 1210 ii. 106, 107.
defeats the French in Flanders, ii. 107.
is at the granting of the Charter, ii. 109.
dies in 1226, ii. 114.
William Longespee, son of the earl, killed in Egypt, ii. 203.
Sallay, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Saltrey, abbey in Huntingdonshire, ii. 432.

Saltwood, castle of, ii. 419.
demanded by Becket from the king, i. 174; ii. 391.
secured by archbishop Hubert, ii. 409, 411.
Ranulf de Broc, keeper of, i. 224.
property of the convent at, ii. 64.
Salvage, Robert, captured at Lewes in 1217, ii. 112.
Samuil, king of Britain, ii. 11.
Sandwich, the ancient Rutupiæ, ii. 13.
possessions of Christ Church at, ii. 56, 64.
bailiff of, appointed by the convent, ii. 291.
queen Eleanor has seisin of, ii. 296.
Sandwich, landing of the Danes at, ii. 53.
Canute lands at, ii. 54.
Becket embarks at, in 1164, ii. 393.
lands at, in 1170, i. 222.
two papal legates land at, in 1187, i. 346.
Richard lands at, i. 524.
sea fight near, in 1217, ii. 111.
S. Edmund embarks near, ii. 179.
Boniface lands at, ii. 205.
Edward I. lands at, in 1298, ii. 316.
Bartholomew of, burns a papal privilege, ii. 133; is sent to Westminster, ii. 134.
Sanford, John de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Saucumbe, priory in Northamptonshire, ii. 431.
Savoy, Peter of, advises Henry III., ii. 211.
appeals against the council of Lambeth, ii. 213.
attends the French parliament in 1263, ii. 225.
Henry III. asks admission at Dover for, ii. 230.
Saxony, Henry the Lion, duke of, asks Matilda in marriage, i. 204; ii. 78.
marries, i. 205.
is sent to draw Henry II. to the cause of the antipope, i. 205.
his action at Würzburg, i. 206.
Saxony, Henry duke of—*cont.*
Gervase's view of his character, i. 310, 311.
comes and lives in England, i. 310.
the king tries to reconcile him to the archbishop of Cologne, i. 313.
leaves England, i. 326.
his son Otho elected emperor, i. 545.
Say, Geoffrey, dies in Poictou in 1230, ii. 128.
Scarborough, castle in Yorkshire, ii. 440.
Scauri, ad clivum, ii. 326.
Scealdeford, lands of Christ Church at, ii. 35.
Scetinge, land of Christ Church at, ii. 45.
Scilly, S. Nicolas, priory in, ii. 424.
Scone, abbey at, ii. 442.
Scotus, Johannes Erigena, ii. 44.
Scrullac., comes, i. 264.
Seaford, John lands at, ii. 92.
Seez, bishopric of, ii. 448.
Ralph, abbot of, made bishop of Rochester, ii. 376.
bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
Froger, bishop of, attests the peace of Ivry, i. 274.
mentioned in the will of Henry II., i. 298.
Segrave, Nicolas, joins the barons in 1263, ii. 226.
is at the siege of Rochester, ii. 235.
Selby, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Sele (Atte Sele), Benedictine priory in Sussex, ii. 419.
William de Breuse buried at, ii. 297.
Seleberteschert, land of Christ Church at, ii. 35.
Selebertingland, land of Christ Church at, ii. 35.
Selsey, island in Sussex, ii. 419.
Selsey, Anglo-Saxon see of, ii. 24, 34.
bishops of:
Ethelgar, ii. 357.
becomes archbishop of Canterbury, ii. 357.
Stigand (wrongly described), ii. 363.

Selsey, bishops of—*cont.*
Stigand (another), ii. 365.
consecrates Lanfranc, ii. 365.
see of, removed to Chichester, ii. 368.
Sempringham, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Senchia, of Provence, wife of Richard of Cornwall, ii. 202.
crowned with him, ii. 206.
returns to England, ii. 207.
dies in 1261, ii. 214.
Sens, William of, architect of Christ Church, in 1175, i. 6, 19.
is disabled, by a fall, from proceeding with the work in 1178, and retires to France, i. 21.
Sens, archbishopric of, ii. 447.
William, archbishop of, *see* Champagne.
Sens, Alexander III. settles at, i. 172, 181.
leaves in 1165, i. 197.
Becket goes to, i. 194 ; ii. 393.
is at S. Colombe's at, i. 202.
meeting of the legates at, i. 204.
Becket returns to, from Montmirail, i. 211.
Serres, Sarr, in Kent, ii. 419.
Sesealtre, Seasalter, Kent, ii. 419.
Setune, Roger de, chief justice, opens parliament in 1275, ii. 281.
Severn, river, ii. 434, 435, 436, 444.
Severus, senator, his reign and wall, ii. 14, 15.
bishop of Treves, visits Britain, ii. 18.
Sewardsley, priory in Northamptonshire, ii. 431.
Sfilizum, i. 263.
Shaftesbury, town of, built, ii. 7.
Canute dies at, ii. 56.
monastery of, founded by Alfred, ii. 44, 421, 422.
Shameleforde, ii. 166.
Sheppey, island of, ii. 419.
monastery founded in, ii. 29, 418.
ravaged by the Danes, ii. 349.
Sherborne, bishopric of, ii. 24.
bishops :
Aldhelm, ii. 343.
Sherborne—*cont.*
Alhstan, bishop of, ii. 42, 43.
Serio (Asser), ii. 44.
Odo, called bishop of, ii. 351, 352.
Herman, bishop of, ii. 365.
see of, removed to Salisbury, ii. 367.
Sherborne, Benedictine abbey in Dorset, ii. 422.
abbacy of, vacant in 1189, ii. 458.
castle of, ii. 422.
Harding, a monk of, founds the Cistercian order, ii. 68.
Sherborne, Benedictine priory in Hampshire, ii. 420.
Sheriffs, inquest of, i. 216–218 ; ii. 79.
Sherwood, Newstead abbey in, ii. 439.
Rufford abbey in, ii. 439.
Shipway, Edward visits the Cinque Ports at, ii. 222.
Shoreham, John embarks at, ii. 92.
Simon de Montfort embarks at, ii. 217.
Shrewsbury, Benedictine abbey at, ii. 436.
Herbert abbot of, blessed by archbishop William, ii. 381.
Ralph made abbot of, in 1175, i. 256.
hospitals at, ii. 436.
castle of, ii. 436.
town of :
Henry III. holds a parliament at, ii. 246.
Edward I. holds a parliament at, ii. 292.
Shropshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 426.
Sibbeton, abbey in Suffolk, ii. 426.
Sibertswold, manor of, ii. 272.
Siburgis, Saint, buried by Dunstan, i. 10.
Sicily, William II., king of, marries Johanna daughter of Henry II., i. 260, 263 ; ii. 82 ; included in the peace of Venice, i. 268.
Richard I. winters in, i. 489 ; ii. 87.
kingdom offered to Edmund, son of Henry III., ii. 205 ; failure of the scheme, ii. 206.

Sicily—*cont.*
occupied by Manfred, ii. 206.
archbishoprics and bishoprics in, ii. 445.
Sidnacester, *see* Sunacestre.
Sienna, papal letters dated at, i. 422.
merchants of, ii. 259.
Sigeferth, earl of Mercia, ii. 54.
Silchester, Constantine made king of Britain at, ii. 16.
Silvinus, ii. 5.
Simon, chamberlain of Christ Church, appeals against Baldwin, i. 378, 379.
the bishop of Rochester ordered to re-invest him, ii. 381.
Sinninthwaite, nunnery in Yorkshire, ii. 440.
Siponto, city of, i. 263.
Sire, river in Sussex, ii. 419.
Sirenden, river in Sussex, ii. 419.
Sisillius I., king of Britain, ii. 8.
Sisillius II., king of Britain, ii. 10.
Sisillius III., king of Britain, ii. 11.
Siward, earl of Northumbria, ii. 57, 58.
Siward, chorepiscopus of Canterbury, ii. 362.
Sixley, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Skelton, castle in Yorkshire, ii. 440.
Sleaford, castle in Lincolnshire, ii. 430.
Slindon, estate of Christ Church at, ii. 71.
archbishop Langton dies at, ii. 115.
Smithfield, priory of S. Bartholomew, ii. 426.
Snapes, priory in Suffolk, ii. 427.
Snaveshethe (Swavesey), priory in Cambridgeshire, ii. 428.
Snowdon, Edward I. penetrates to, ii. 290.
Soissons, bishopric of, ii. 447.
visit of Becket to, i. 194.
Soldeham, priory in Norfolk, ii. 428.
Solinus, quoted, ii. 415.
Somersetshire, ii. 417.
included in Wessex, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 422.
Sopwick, nunnery in Essex, ii. 425.
Sotindune, John de, monk of Canterbury, ii. 144, 153; dies, ii. 173.
William de, precentor, ii. 144, 153, 154, 156, 157, 173.
one of the electors of Boniface, ii. 186, 190.
dies in 1262, ii. 217.
Soulis, Nicolas of, competitor for the Scottish crown, ii. 297, 298.
Southampton, castle of, ii. 421.
Hamo, the counsellor of Claudius, killed at, ii. 13.
landing of the Danes at, ii. 52.
Richard I. lands at, in 1189, i. 457; ii. 86.
brother William of, ii. 276.
Southchurch, township in Essex, i. 504.
Southwark, S. Mary's, Augustinian priory, ii. 420.
Boniface consecrates the bishop of London at, ii. 208.
Southwark, military position of earl Simon at, ii. 230, 231.
Southwick, salt water in Gloucestershire, ii. 434.
Spanne, water in Suffolk, ii. 427.
Spinæ, company of, ii. 309.
Srutte (Shroud-land), the name of a wood at Blean, i. 503.
Staffordshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 438.
Stamford, castle in Lincolnshire, ii. 430.
besieged by Henry of Anjou in 1153, i. 155.
taken, i. 156.
priory in Lincolnshire, ii. 430.
Stanbregge, property of Christ Church at, ii. 64.
Stane, priory in Leicestershire, ii. 430.
in Staffordshire, ii. 438.
Stanesfeld, priory in Lincolnshire, ii. 430.
Stanesgate, priory in Essex, ii. 425.
Stanlege (Stoneleigh), abbey in Warwickshire, ii. 437.

Stanley, Cistercian abbey in Wiltshire, ii. 421.
abbot of, writes to the pope, i. 569.
Stephen, king of England, i. 75; ii. 71–77, 383.
Gervase begins his chronicle with his accession, i. 89.
he was count of Boulogne and Mortain, i. 94; ii. 72.
obtains recognition, and is crowned, i. 94, 95; ii. 72.
banishes Baldwin of Redvers, i. 95; ii. 72.
coronation of his wife, i. 96.
in 1137, goes to Normandy, and subdues it, i. 99, 100; ii. 72.
returns, and keeps his Christmas at Dunstable, i. 101.
in 1138, takes Bedford, i. 101.
receives the legate Alberic, i. 101, 102.
goes to Oxford, i. 103.
arrests the bishops and takes Devizes, i. 104.
has mercenaries from Flanders, i. 105; ii. 73.
is at the election of archbishop Theobald, i. 109.
in 1139, besieges Marlborough, i. 110.
is deserted by his friends, i. 111.
in 1140, at Reading, i. 112.
goes against Ely, i. 112.
in 1141, besieges Lincoln, i. 113; ii. 73.
has bad omens before battle, i. 115.
is taken prisoner, i. 117; ii. 73.
is taken to Gloucester and to Bristol, i. 118; ii. 73.
is released, i. 122; ii. 74.
in 1142, makes William archbishop of York, i. 123.
is crowned at Canterbury, i. 123.
ceremonies observed, i. 524–527.
besieges the empress at Oxford, i. 124; ii. 74.
in 1143, fortifies Wilton, i. 125; ii. 74.
flies, i. 126; ii. 74.
in 1144, arrests Geoffrey Mandeville, i. 128.
Stephen, king of England—*cont.*
in 1145, besieges Wallingford, i. 129.
arrests the earl of Lincoln, i. 130.
in 1147, wears his crown at Lincoln, i. 132.
banishes archbishop Theobald, i. 135; ii. 386.
makes peace with him, i. 136.
in 1149, has a struggle with Henry of Anjou, i. 140; ii. 75.
in 1151, is at a council at London, i. 147; ii. 388.
besieges Worcester, i. 148.
in 1152, fails to secure the crown for his son Eustace, i. 150; ii. 75, 76, 388.
takes Newbury, and besieges Wallingford, i. 151.
loses his wife, i. 151.
in 1153, has to retreat before Henry, i. 152; ii. 76.
presses the siege of Wallingford, i. 153; ii. 76.
has an interview with Henry, i. 154; ii. 76.
makes peace, i. 156; ii. 76, 388.
in 1154, disagrees with Henry, i. 157; ii. 77.
has a meeting with the count of Flanders, i. 159.
dies, and is buried at Faversham, i. 159; ii. 77, 389.
Stepney, Henry bishop of London dies at, ii. 215.
Steyning (Steninges), deanery of, in Sussex, ii. 419.
Stikeweld, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Stirling, abbey at, ii. 442.
Stisted, property of Christ Church at, ii. 64.
Stoke, priory of S. Andrew, in Somerset, ii. 442.
Stoke, Clare, *see* Clare.
Stokeferry, castle in Norfolk, ii. 428.
Stonehenge, chorea gigantum, ii. 18, 19.
Stoubregge, capture of Robert of Glouces ter at, i. 121.
Stour, river in Kent, ii. 419.
in Dorset, ii. 422.

Stour—*cont.*
river between Essex and Suffolk, ii. 425, 427.
Stowe, priory in Warwickshire, ii. 437.
Strange, Hamo le, joins the royal party in 1263, ii. 226.
Stratfleur, abbey in Wales, ii. 443.
Stratford, abbey of S. Mary, in Essex, ii. 425.
the bishop of Worcester consecrated at, i. 543.
B. abbot of, writes to the pope, i. 569.
Stratford, nunnery of S. Leonard in Middlesex, ii. 426.
Striguil, priory of, ii. 443.
Strood, Strodes, hospital in Kent, ii. 238.
visit of Simon de Montfort at, ii. 238.
Struma, John of, antipope, his schism renounced, i. 267.
Studley, priory in Oxfordshire, ii. 434.
priory in Worcestershire, ii. 435.
Sturry, Thomas of, monk of Canterbury, installs prior Chillindene, ii. 229.
subprior in 1270, ii. 252.
Stuteville, William de, attests a charter of Richard, i. 503.
Nicolas and Eustace de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Suaves, John de, ii. 229.
Sudbury, priory in Suffolk, ii. 426.
Sudeley, devastated, i. 111.
Sudhummingland, estate of Christ Church at, ii. 35.
Suffolk, ii. 417.
part of East Anglia, ii. 25.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 426.
Suleby, abbey in Northamptonshire, ii. 431.
Sunacestre, Sidnacester, Anglo-Saxon see of, ii. 34, 340.
Ethelwin bishop of, ii. 340.
Sundridge, Geoffrey of, justice in Kent, i. 531.
(Sunderesse, Sunderherste), property of Christ Church at, ii. 64.
Surrey, ii. 417.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 420.
Sussex, ii. 417.
once an independent kingdom, ii. 24.
included in Wessex, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in ii. 419.
kings of, ii. 40, 41.
Ella, ii. 40.
Scissa, ii. 41.
Ethelwalch, ii. 41.
Sutton, Oliver, dean of Lincoln, ii. 278.
bishop of Lincoln, ii. 293.
Suwelle, Richard of, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
cellarer, ii. 153, 176.
one of the electors of Boniface, ii. 186, 190.
sent to meet him on his arrival, ii. 200.
Swaffham, priory in Cambridgeshire, ii. 428.
Swale, river, ii. 329.
in Yorkshire, ii. 440.
Sweyn, king of Denmark, invades and conquers England, ii. 53, 54, 357, 359.
his death, ii. 54.
Swine, priory in Holderness, ii. 440.
Swineshead, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
castle in Lincolnshire, ii. 430.
Syracuse, Richard archbishop of, ii. 264, 265.

T.

Taillebourg, taken by Richard in 1194, i. 527.
Talbot, Richard, dean of S. Paul's, chosen bishop of London, dies, ii. 216.
Talbot, Roger, causes a quarrel between the earl of Gloucester and the abbot of S. Edmund's, ii. 217.
Tandre, water in Cornwall, ii. 424.
Tanges, castle in Kent, ii. 419.
Tarensis (Derry), episcopus, i. 235 ; ii. 448.
Tarent, water in Sussex, ii. 419.
Tau, river in Somerset, ii. 423.
Taunton, nunnery in Somerset, ii. 423.
castle, ii. 423.

Tavistock, abbey of, in Devon, ii. 423.
Wimund abbot of, deposed by Anselm, ii. 376.
Tees, river, ii. 440.
Temethe, river in Herefordshire, ii. 436.
Temple, master of, defends the monks of Canterbury in 1189, i. 464.
William Marshall buried at, ii. 129.
Edward seizes the treasures at, ii. 222.
council held by archbishop Peckham at, ii. 299.
Tenham, archbishop Baldwin at, in 1185, i. 327.
in 1189, i. 453, 459.
archbishop Hubert dies at, ii. 413.
S. Edmund at, ii. 145, 146, 166, 171.
the bishop of Ely confirmed at, ii. 295.
Walter Langton, bishop of Coventry, makes his profession at, ii. 314.
Tenuantius, king of Britain, ii. 12.
Terric, grand preceptor of the Temple, writes on the state of Palestine, i. 374, 375.
Terstane, manor of, given to Christ Church, ii. 296.
Tewkesbury, Benedictine abbey at, ii. 434.
Alan, prior of Christ Church, made abbot of, i. 335.
Richard of Gloucester buried at, in 1262, ii. 215.
Gilbert of Clareborn at, in 1291, ii. 297.
his father buried at, ii. 314.
Thame, abbey in Oxfordshire, ii. 433.
Thames, river, ii. 421, 426, 433.
Thanet, island of, ii. 17, 19, 26, 30, 326, 349, 419.
Lewis of France lands in, ii. 110.
floods in, ii. 293.
John of, monk of Canterbury, one of the electors of Boniface, ii. 186–191.
captured on his way to Rome, ii. 197, 198.
returns to England, ii. 198, 199.
Thanington (Tanintune), land of Christ Church at, ii. 45.
(Denintune), land of Christ Church at, ii. 64.
Theodinus, legate in 1172, i. 236, 237.
receives Henry's abjuration, i. 238.
is at Venice in 1177, i. 265.
Thetford, Benedictine priory at, ii. 427.
Augustinian priory at, ii. 427.
Benedictine nunnery at, ii. 428.
episcopal see of, transferred to Norwich, ii. 68, 368.
Thinham, Walter de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Thoeni, Ralph de, captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Thomas, brother of Gervase, vision of the martyr vouchsafed to, i. 18, 19, 230, 231.
Gervase writes his chronicle for, i. 89.
Thorney, Benedictine abbey in Cambridgeshire, ii. 428.
abbot of, deposed in 1195, i. 531.
Thornton, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Thouars, taken by Henry II., i. 166.
Thrum, the murderer of S. Elfege, ii. 360.
Thurgarton, priory in Nottinghamshire, ii. 439.
Tickford, priory in Buckinghamshire, ii. 433.
Tickhill, castle in Yorkshire, ii. 440.
Tilbury, water in Kent, ii. 419.
Tilty, Tiretie, abbey in Essex, ii. 425.
Tintagel, castle in Cornwall, ii. 424.
Tintern, abbey in Wales, ii. 443.
Tirano, Gumbald de, ii. 304.
Tirne, river in Salop, ii. 436.
Toledo, astrologers at, i. 335.
Torholme, priory in Lincolnshire, ii. 430.
Torkesie, priory in Lincolnshire, ii. 430.
Torre, abbey in Devon, ii. 423.
Tortington, priory in Sussex, ii. 419.
Totnes, landing of Brutus at, ii. 5.
the southern limit of Britain, ii. 14.
castle of, ii. 424.
priory of S. Mary at, ii. 423.
Toulouse, expedition of Henry II. to, i 167; ii. 78.
war of, contined in 1167, i. 203; ii. 78.
prevalence of heresy in the county of, i. 269, 270.

Toulouse—*cont.*
war of Richard with, in 1186, i. 334.
and again in 1188, i. 432; ii. 84.
Tournay, bishopric of, ii. 447.
illness of prior Wenchepe at, ii. 258.
Tours, council of, in 1163, i. 173.
meeting of Philip and Richard at, in 1190, i. 485.
consecration of archbishop Geoffrey at, i. 504.
archbishopric of, ii. 448.
archbishop of, at the council of le Mans, i. 198.
Vincent archbishop of, in 1260, ii. 211.
Tracy, William de, one of Becket's murderers, i. 224; ii. 395.
Tremeton, castle in Cornwall, ii. 424.
Trenhethe, water in Kent, ii. 419.
Treves, archbishop of, i. 266; ii. 449.
Severus bishop of, visits Britain, ii. 18.
quarrel of pope and emperor about, i. 334.
Tricarica, Robert bishop of, i. 264.
Trie, i. 204, 406.
Trinovantum, the legendary London, ii. 6, 7, 9, 11.
Tripoli, Raymond count of, intrigues with Saladin, i. 373.
Troja, see of, ii. 445.
Elias elect of, i. 264.
Troy, siege of, ii. 5.
Troyes, see of, ii. 447.
Lupus bishop of, ii. 17.
bishop of, i. 272.
Urban IV. born near, ii. 214.
Tuam, archbishop of, i. 236; ii. 449.
Tuida, the Teifi, filled with corpses, i. 96.
Tunbridge, castle of, ii. 419.
the homage of the earl of Clare for, demanded by Becket, i. 174; ii.; 391 secured by Hubert Walter, ii. 409, 411.
archbishop Edmund at, ii. 156.
archbishop Boniface at, ii. 215, 216.
the heart of Richard of Gloucester buried at, ii. 215.
taken by Henry III. in 1264, ii. 236.
Tunis, Edward I. at, ii. 272.
Tupholme, abbey, Lincolnshire, ii. 429.
Turin, position of, i. 334.
bishopric of, ii. 446.
Turkill, sends for Canute to England, ii. 54, 359.
Turre, Nicolas de, justice itinerant in Kent, ii. 218.
Turris, Terrici, William, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
one of the electors of Boniface, ii. 186, 190.
Tutbury, priory in Staffordshire, ii. 438.
Twickenham, land of Christ Church at, ii. 49.
Tynemouth, priory of, a cell to S. Alban's, ii. 441.
Tyre, archiepiscopal see of, ii. 445.
besieged in 1187, i. 374, 375.
Tywardreth, Trualardret, abbey in Cornwall, ii. 424.

U.

Urianus, king of Britain, ii. 11.
Uske, river in Herefordshire, ii. 436.
Uter Pendragon, king of Britain, ii. 18, 19, 27.

V.

Vacarius, teaches law at Oxford, ii. 384.
Val, John de (Vaus), attacks the bishop of Hereford in 1263, ii. 221.
joins the king's party, ii. 226.
presides at the trial of David of Wales, ii. 292.
Valdeu, abbey in Lincolnshire, ii. 429.
Valence, William of, banished in 1258, ii. 207.
reconciles Henry III. with Gilbert of Gloucester, ii. 216.
escapes from Lewes, ii. 237.
Valentines, John de, ii. 234.
Valentinian, the emperor, ii. 15, 16.
V Crucis, abbey of, ii. 443.

Valoines, William de, sheriff of Kent, ii. 291.
Vannes, see of, ii. 448.
bishop of, at the council of le Mans, i. 198.
Velletri, prior Honorius carried to, i. 439.
Vendome, count of, his advice to Becket 176.
Venice, pacification of pope and emperor at, in 1177, ii. 265–269.
duchy of, its archbishops and bishops, ii. 446.
Vercelli, in Italy, i. 366; ii. 446.
Verdon, Bertram de, attests a charter of Richard I., i. 503.
Vermandois, disputed between France and Flanders, i. 309.
Verona, pope Lucius III. buried at, i. 331.
letters dated at, 58, 59, 358, 359.
the sub-prior sends a monk to Honorius at, i. 366.
eclipse of the sun seen at, i. 380.
Urban III. leaves for Ferrara, i. 383.
Vesci, John de, competitor for the Scottish crown, ii. 297, 298.
Vespasian, emperor, ii. 13.
Vesta, city of, ii. 263.
Vexin, disputed by Henry II. and Lewis VII., i. 203; ii. 78.
Vicenza, bishop of, sent to England in 1299, ii. 316.
Vienna, capture of Richard at, i. 513; ii. 89.
Vienne, archbishop of, i. 266.
Clement V. crowned at, ii. 320.
Vigenius, king of Britain, ii. 10.
Vigilius, Thomas and Joseph sons of, farm the port dues of Dover, ii. 247.
Viterbo, prior Chillenden at, ii. 259.
archbishop Kilwardby appointed at, ii. 273.
Vivian, envoy to Henry II. in 1169, i. 212, 213.
legate to Ireland in 1176, i. 259.
Vortigern, history of, ii. 16, 17, 18, 26.
Vortimer, king of Britain, ii. 17, 26.
Vortiporius, king of Britain, ii. 19.

W.

Waia, Waie, the Wye in Herefordshire, ii. 440.
Waie, river, the Wey in Surrey, ii. 420.
Wake, Baldwin, defends Northampton in 1264, ii. 234.
holds out in Axholm against Henry III., ii. 243.
Walascus, a friar, agent to Ethelmar of Winchester, ii. 212.
Walbrook, called from Gallus, ii. 15.
Walden, abbey in Essex, ii. 425.
castle, surrendered by Geoffrey de Mandeville to Stephen, i. 128.
Wales, wars of Stephen in, i. 95, 96; ii. 72.
expedition of Henry II., in 1157, to, i. 165; ii. 78.
in 1165, i. 197.
in 1184, i. 309.
archbishop Baldwin goes thither in 1187, i. 365.
and preaches the crusade there in 1188, i. 421, 426.
Richard I. dissuaded from an expedition to, i. 457; ii. 86.
expedition of archbishop Hubert to, i. 543.
another, in 1198, i. 572.
conquered by the earl of Salisbury i 1210, ii. 107.
revolt of, in 1212, ii. 108.
wars of Edward son of Henry III. in, ii. 219, 220.
Boniface prevented from visiting, ii. 214.
pacification of, by Edward I., ii. 306, 310, 312.
Wales, Ris and Griffin, kings of, ii. 58.
Ris, king of, dies, i. 544.
Llewelyn, prince of (Neulinus), allied with the Montforts, ii. 233.
engaged to earl Simon's daughter, ii. 283.

Wales, Llewelyn, prince of—*cont.*
his complaints against Edward I., ii. 290.
submits, ii. 291.
killed, ii. 292.
David, prince of, tried and executed, ii. 292.
Rys ap Meredith, makes war in Wales, ii. 293.
Edward son of Edward I. made prince of, ii. 318.
Wallingford besieged by Stephen in 1138, i. 111.
Matilda escapes from Oxford to, i. 125; ii. 75.
Stephen besieges it in 1145, i. 129, 130.
and again in 1152, i. 151; ii. 76.
Henry attempts to relieve it, i. 153; ii. 76.
council at Easter, 1156, at, i. 162.
castle, hospital, and priory at, ii. 421.
castle in Bedfordshire, ii. 433.
Wallum, besieged by Philip, ii. 92.
Walrande, Robert, counsellor of Henry III., ii. 213.
has charge of Dover castle, ii. 214.
his castle of Bilebech besieged, ii. 221.
plundered in 1263, ii. 222.
justice at Dover, in 1269, ii. 248.
Walsingham, priory in Norfolk, ii. 248.
Walter, Hubert, dean of York, sent to Canterbury in 1184 to watch the election, i. 309.
is with the king at Canterbury in 1187, i. 354.
sent to Canterbury in 1189, i. 439.
attests a letter from le Mans, i. 440.
elected bishop of Salisbury, i. 458.
chosen as an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
advises the monks, i. 477.
See Salisbury, Canterbury.
Waltham, Harold buried at, ii. 60.
Waltham, Wido Ruffus, dean of, sent to the pope, i. 190.
resigns his office, i. 261.
Waltham—*cont.*
Augustinian abbey at, ii. 425.
canons regular introduced by Henry II., i. 261; ii. 82, 398.
abbot of, sent to Canterbury in 1188, i. 412, 418.
named as arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
advises the monks, i. 477.
commissioned to demolish Baldwin's church, i. 498, 499, 500.
papal letters to, i. 534, 536.
is to release Baldwin's clerks from their oath, i. 536.
visits Canterbury on behalf of Hubert, i. 545.
attempts mediation, i. 556.
Waltham Bishops, Henry II. makes his will at, i. 298.
Walton, castle in Suffolk, ii. 427.
priory of S. Felix in Suffolk, ii. 426.
Walworth, given by Edward the Confessor to Christ Church, ii. 59.
Wangford, priory in Suffolk, ii. 426.
Wardon, abbey in Bedfordshire, ii. 432.
Ware, John de la, defends Kenilworth, ii. 245.
Wareham, Edgar's amour at, ii. 51.
burial of Edward the martyr at, ii. 52.
Robert of Gloucester lands at, besieges and takes the castle, i. 124, 125.
priory at, ii. 422.
Warenne, earl of, at the battle of Lincoln, i. 116.
taken prisoner in 1141, i. 121; ii. 74.
Hamelin earl of, attests a charter of Richard, i. 503.
William earl of, at Runnymede, ii. 109.
marries the widowed countess of Norfolk, ii. 114.
his son John born, ii. 129.
John, earl of, joins the barons in 1260, ii. 211.
comes to England in 1263, ii. 219.
joins the king, ii. 226.
is with him at Dover, ii. 229.
defends Rochester castle, ii. 235.

Warenne, John, earl of—*cont.*
escapes at Lewes, ii. 237.
arranges terms with the rebels, ii. 246.
is at Edward I.'s second marrriage, ii. 317.
Reginald of, i. 221.
Wartres, priory in Yorkshire, ii. 440.
Warwick, earl of, at Edward I.'s second wedding, ii. 317.
priory of, ii. 437.
Warwickshire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 437.
Waterford, bishop of, i. 236 ; ii. 448.
Watton, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Waverley, Cistercian abbey at, ii. 420.
Wdetun, land of Christ Church at, ii. 35, 64.
Weagdeag, son of Woden, ii. 22.
Wearmouth, monastery of, ii. 338.
Wecta, isle of Wight, ii. 22.
son of Woden, ii. 26.
Welles, tenant of Christ Church at, ii. 163.
Wellesburne, storm at, in 1141, i. 119.
Wells, church of S. Andrew at, ii. 423.
ancient see of, ii. 25.
bishops of :
Athelm, ii. 351.
Wulfhelm, ii. 351.
Living, ii. 361.
becomes archbishop of Canterbury, ii. 361.
Giso, consecrates Lanfranc, ii. 365.
John, consecrated by Lanfranc, ii. 367.
see of, removed to Bath, ii. 368. *See* Bath.
Weni (Ewenny), priory in Wales, ii. 443.
Wenlock, monastery of, ii. 58, 436.
Wenta, son of Woden, ii 22.
Weothelgeat, son of Woden, ii. 22.
Wessex, kingdom of, ii. 24.
kings of :
Cerdic, ii. 31, 41.
Kenric, ii. 31, 41.
Ceaulin, ii. 31, 41.
Celric, ii. 31.
Celulf, ii. 31.
Wessex, kings of—*cont.*
Kineglis, ii. 31.
conversion of, ii. 32, 335.
Quichelm, ii. 31, 32.
attempts to kill Edwin, ii. 32, 335.
baptized before his death, ii. 32.
Kenewalch, ii. 32, 336.
benefactor of Winchester and Malmesbury, ii. 32.
Sexburga, ii. 32.
Escwin, ii. 32.
Kentwin, ii. 32.
Cedwala, ii. 30, 32, 41, 340.
his pilgrimage and death, ii. 32.
Ine, ii. 32, 41, 368.
his benefactions to Glastonbury, ii. 32.
his pedigree, ii. 41.
Ethelhard, ii. 32.
Cuthred, ii. 32.
Sigibert, ii. 32.
Kenewlf, ii. 32, 34.
Brihtric, ii. 32, 42.
Egbert, *see* Egbert.
Westacre, priory in Norfolk, ii. 428.
Westcliff, church of, given by Queen Eleanor to Christ Church, ii. 296.
Westerham, advowson of, given to Canterbury, ii. 296.
Westfarleigh, manor of, given to Canterbury, ii. 296.
Westgate, R. de, sub-prior of Canterbury, appeals to Rome in 1238, ii. 133.
writes from Rome, ii. 183.
Westminster, abbey of, founded by king Sebert, ii. 40.
Harold I. buried at, ii. 57.
Edward the Confessor buried at, ii. 59.
the Conqueror kept Whitsuntide annually at, ii. 63.
William Rufus crowned at, ii. 369.
William Rufus builds the hall in the palace at, ii. 67.
Henry I. crowned at, i. 91.
Matilda crowned at, i. 91.
buried at (wrongly), ii. 70.
Stephen crowned at, i. 94.
his wife Matilda crowned at, i. 96 ; ii. 375.

Westminster—*cont.*
council under John of Crema, ii. 381.
legatine council at, i. 57, 106, 107, 108.
the empress received at, i. 119; ii. 74.
Henry II. crowned at, i. 159; ii. 77.
archbishop Roger consecrated at, i. 158; ii. 385.
council of 1163 at, i. 174.
archbishop Richard elected at, i. 244.
ecclesiastical council in 1175, i. 251–255.
the election of archbishop Baldwin announced in the chapter house, i. 324.
letters dated at, i. 376.
meeting in the infirmary chapel on the Canterbury case, i. 464–472.
archbishop Baldwin has a meeting of bishops at, i. 484.
Longchamp holds a council at, i. 486, 488.
the bishop of Worcester proposes to be consecrated at, i. 490.
meeting of bishops in April 1190, i. 490.
councils to raise Richard's ransom held at, i. 519.
bishop Herbert of Salisbury consecrated at, i. 527.
king John crowned at, ii. 92.
coronation of Henry III. at, ii. 92.
two bishops consecrated in S. Catharine's chapel, ii. 113.
Richard of Cornwall knighted at, ii. 214.
the convent apply for a congé d'eslire at, ii. 116.
letter of Henry III. dated at, ii. 177.
he retires to in 1263, ii. 230.
Edmund marries the countess of Aumâle at, ii. 242.
letter of Henry III. dated at, ii. 269.
Edward I. crowned at, ii. 278.
great parliament of 1275 at, ii. 281.
great council of the clergy in 1294 at, ii. 307, 308, 310.
Edward prince of Wales knighted at, ii. 321.
Westminster—*cont.*
coronation of Edward II. at, ii. 322.
his parliament of April 1309 at, ii. 322.
Walter abbot of, at Canterbury in 1187, i. 353.
an arbitrator in the Canterbury case, i. 469.
Westwood, priory in Worcestershire, ii. 435.
Werewell, nunnery at, ii. 420.
penance of Elfrida at, ii. 52.
burned in 1141, i. 121.
Werhard, benefactor to Canterbury, ii. 348.
Weyland, Thomas, justice, becomes a Minorite at Babwell, ii. 295.
leaves the country, ii. 295.
Whitby, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Whitchurch, Augustinian priory in Wiltshire, ii. 421.
Whithern, bishopric of, ii. 442.
Wickham, abbey in Yorkshire, ii. 439.
Wido, monk of Canterbury, ii. 144, 153.
Wigmore, taken by Henry II., i. 162.
taken by the Montforts in 1264, ii. 233.
priory in Shropshire, ii. 436.
Wihtrichesham, lands of Christ Church at, ii. 56.
Wilebek, (Welbeck) priory in Nottinghamshire, ii. 439.
Wilgels, son of Woden, ii. 22.
William the Conqueror, i. 42, 70, 71; ii. 366–370.
his earlier history, ii. 60, 61.
defeats Harold at Hastings, ii. 60–62.
short sketch of his reign, ii. 60–64.
churches founded by him, ii. 63.
his annual courts, ii. 63.
his love for Canterbury, and his benefactions, ii. 63, 64.
his death and burial, ii. 64, 65.
his dependence on Lanfranc, ii. 369.
William II., i. 43, 73, 91; ii. 65–68, 369–374.
short sketch of his reign, ii. 65–68.
his character during Lanfranc's life, ii. 65.
under Ranulf Flambard's influence, ii. 65.

William II.—*cont.*
restores and subsequently deprives his uncle Odo, ii. 66.
obtains Normandy on mortgage from Robert, ii. 66.
builds Westminster Hall, ii. 67.
his dream before his death, ii. 67.
si killed by an arrow, and buried at Winchester, ii. 67, 68.
William the Lion, king of Scots, invades England, in 1174, i. 247; ii. 81.
is taken prisoner, i. 249; ii. 81.
attends Richard I. at Canterbury, i. 474, 568.
refuses to help John against Richard, i. 515.
John's forces refuse to march against, ii. 102.
sends his daughters and son to John, ii. 103.
dies in 1214, ii. 108.
William, an Englishman, architect at Canterbury after the fall of William of Sens, i. 21.
description of his work, i. 21–29.
the monk, at the battle of Hastings, ii. 61.
the devil, prompts the resistance of the monks of S. Augustine's to the archbishop, i. 74–76, 136.
suspended, i. 139.
monk of Canterbury, wrote the life of Becket, ii. 391, 396.
papal envoy in 1167, i. 204, 205. *See* Pavia.
priest of London, has a vision of S. Thomas, i. 230.
son of king Henry I., his fate, i. 92; ii. 70.
son of Stephen, breaks his leg on Berhamdown, i. 158; ii. 77.
son of Henry II., born, i. 149; ii. 75.
Wilton, archbishop Theobald meets the empress at, i. 118.
burned by earl Robert of Gloucester, i. 125; ii. 74.
Stephen flies from, i. 126; ii. 74.
abbey of, ii. 421.
Wilton, William de, killed at Lewes, ii. 237.
Wiltshire, ii. 417.
included in the kingdom of Wessex, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in, ii. 421.
ancient bishopric of, bishops of:
Ethelred, ii. 349.
Odo, ii. 351.
Siric, ii. 357.
Elfric, ii. 357.
Wimborne, Ethelred buried at, ii. 43.
Wimondham, priory in Norfolk, ii. 427.
Wincestre, R. de, itinerant justice at Canterbury, ii. 205.
Winchelcomb, abbey of, in Gloucestershire, ii. 434.
founded, ii. 35.
Winchelsea, Henry II. lands at, in 1188, i. 406.
Baldwin sails from, i. 433.
Hubert kept by the contrary winds at, i. 573.
floods at, ii. 293.
Henry III. goes from Tunbridge to, ii. 236.
submission of the Cinque Ports at, ii. 244.
Simon de Montfort escapes from, ii. 244.
Winchester, founded by Rudhudibras, ii. 7.
name of, derived from Winta, ii. 22.
bishopric of, ii. 24.
founded, ii. 32.
monastery, founded by Alfred at, ii. 44.
Alfred buried in the New Minster at, ii. 45.
Edward buried in the same church, ii. 46.
Eadred buried at, ii. 49.
Edwy also, ii. 49.
synod at, in the reign of Edward the Martyr, ii. 51.
Canute buried at, ii. 56.
Edward the Confessor crowned at, ii. 57.

Winchester—*cont.*
the Conqueror kept Easter annually at, ii. 63.
William Rufus buried at, ii. 67.
the empress received at, i. 118; ii. 73.
her return to, and flight from, i. 120, 121; ii. 74.
the town burned, i. 120.
the archbishop of York consecrated at, i. 123.
peace between Stephen and Henry agreed on, at, i. 156; ii. 76.
Henry II. arrives at, i. 159.
second coronation of the younger Henry at, i. 237, 238.
a copy of the king's will preserved at, i. 300.
visit of the monks to the king at, i. 418, 419.
meeting at, to welcome king Richard, i. 452, 457.
second coronation of Richard at, i. 524–527; ii. 90.
John's measures for assembling forces at, ii. 98.
he leaves, ii. 98.
he sends archbishop Hubert's chapel to, ii. 98.
Gaston of Bearn imprisoned at, in 1276, ii. 283.
bishops of:
Wine, ii. 336, 337.
Leutherius, ii. 339.
Hedda, ii. 343.
Daniel, ii. 343.
Athelheard (called so), ii. 346.
Swithin, i. 8; ii. 43.
Elfsin, ii. 353.
Ethelwold, ii. 355, 358.
Elfege, ii. 355, 356.
translated to Canterbury, ii. 359.
Eadsin (wrongly described), ii. 362.
Stigand, ii. 363.
Walkelin, ii. 365.
consecrates Lanfranc, ii. 365.
William Giffard, consecrated by Anselm, ii. 376.
consecrates archbishop William, ii. 380.

Winchester, bishops of—*cont.*
Henry of Blois, abbot of Glastonbury, consecrated by archbishop William, ii. 381.
legate, i. 74, 101, 102, 122, 147; ii. 384, 385.
assists his brother king Stephen, i. 95; ii. 72.
expels the canons from Dover, i. 101.
is offended at the election of archbishop Theobald, i. 109; ii. 73, 386.
conducts the empress to Bristol, i. 110.
present at the election of the empress, i. 118.
intercedes for Stephen, i. 119; ii. 74.
incites the Londoners against the empress, i. 120.
leaves Winchester on her arrival, i. 120; ii. 74.
presents earl Robert as prisoner to the queen, i. 121.
takes the treasures of the New Minster, i. 122.
presides in a council at London, i. 122.
consecrates archbishop William of York, i. 123.
joins Stephen in seizing Wilton, i. 125; ii. 74.
flies with him, i. 126; ii. 74.
restores prior Jeremiah at Canterbury, i. 127.
incites Stephen against archbishop Theobald, i. 135; ii. 386.
entertains the deposed archbishop of York, i. 136.
encouraged appeals to Rome, i. 147; ii. 388.
mediates between Henry and Stephen, i. 156.
claims the right to consecrate Becket, i. 170.
consecrates him, i. 171; ii. 390.
his speech at Northampton, i. 184.
Richard of Ilchester, as archdeacon of Poictou, sent by Henry II. to the pope, i. 190.
elected to Winchester, i. 243.

Winchester, bishops of, Richard—*cont.*
consecrated, i. 251; ii. 398.
is at the council of Westminster as precentor, i. 251.
attests Henry's charter to Canterbury, i. 262.
and the peace of Ivry, i. 274.
witness and executor of the will of Henry II., i. 298, 299.
dies in 1188, i. 438.
Godfrey de Lucy, archdeacon of Derby, witness of the will of Henry II., i. 298.
elected bishop in 1189, i. 458.
consecrated, ii. 405.
named as an arbitrator in the Canterbury case, i. 469, 568.
meets the other bishops at Canterbury in May 1191, i. 491.
writes to the chancellor, i. 506.
the king orders him to attend the election at Canterbury, i. 517.
Peter des Roches, John gives him archbishop Hubert's chapel, ii. 98.
adheres to the king in 1207, ii. 100.
meets the mediators at Dover in 1209, ii. 103.
dies in 1238, ii. 130.
William de Radle, dies in 1250, ii. 203.
Almar of Lesignan, half-brother of Henry III., succeeds, ii. 203.
as elect of Winchester, banished, ii. 207.
is consecrated, ii. 211.
dies at Paris, ii. 212.
contested election after his death, ii. 212.
John of Exeter, acquires the see by bribery, ii. 218, 219.
arrives at Winchester, and removes the prior, ii. 219.
consecrates two bishops at Canterbury, ii. 220.
sent to confer with the legate in 1264, ii. 239.
protests against Othobon, and goes to Rome, ii. 243.
dies there, ii. 247.

Winchester, bishops of—*cont.*
Nicolas of Ely, bishop of Worcester, translated in 1268, ii. 247.
is at archbishop Kilwardby's consecration, ii. 273.
John of Pontoise, at Edward I.'s second marriage, ii. 317.
Henry Woodlock, crowns Edward II., ii. 322.
Andrew, prior of Winchester, elected bishop, ii. 212.
rejected, deposed, and imprisoned, ii. 218, 219.
delivered by S. Thomas, ii. 219.
Winchester, Benedictine nunnery at, ii. 420.
cathedral priory at, ii. 420.
hospitals at, ii. 420.
castle of, ii. 421.
Saer de Quincy, earl of, takes the cross, ii. 109.
captured at Lincoln in 1217, ii. 111.
Robert his son, ii. 111.
Windsor, marriage of Henry I. at, ii. 378.
his coronation at, ii. 382.
miraculous appearance at, in 1137, i. 99.
Henry II. sends bishops to Waltham from, i. 260.
the monks of Canterbury attend the king at, i. 313, *sq.*
meeting of the bishops at, in 1191, i. 507.
neighbourhood of, plundered by the Welsh, i. 515.
besieged by the archbishop of Rouen, i. 515.
surrendered, i. 516.
Edward makes his head quarters in 1263, ii. 222.
surrendered, ii. 223.
the prisoners taken at Northampton, sent to, ii. 234.
Guy de Montfort transferred from, ii. 244.
Alfonso, son of Edward I., dies at, ii. 292.

Wingham, in Kent, i. 333, 407, 408, 415.
Baldwin blesses two priors at, i. 365.
he is there in 1188, i. 398.
goes thence to Hackington and London, i. 402.
S. Edmund at, ii. 141, 166, 169, 171.
the bishop of London confirmed at, ii. 216.
land at, given to Christ Church, ii. 48.
Winta, son of Woden, ii. 22.
Winterhelle, Robert, an elector of prior Roger, ii. 146.
announces the election to the archbishop, ii. 147.
Wirham, priory in Norfolk, ii. 427.
Witefelde, Robert de, attests a charter of Richard, i. 503.
Withrop, abbey in Northamptonshire, ii. 431.
Witsand, i. 348, 451, 506, 514; ii. 322.
Henry III. at, in 1264, ii. 232.
Witz, J. de, proctor for archbishop Edmund at Rome, ii. 184.
R. de, chancellor to S. Edmund, bishop of Chichester, *see* Chichester.
Woburn, abbey in Bedfordshire, ii. 432.
Woden, legend of, ii. 21.
his sons, ii. 22, 26, 31, 36, 38, 41.
Worcester, plundered by earl Robert's army in 1138, i. 111.
great storm in 1141, near, i. 119.
besieged by Stephen in 1151, i. 148.
John buried at, ii. 110.
castle at, ii. 432.
Benedictine cathedral at, ii. 435.
Anglo-Saxon bishopric at, ii. 24, 34, 340.
Worcester, bishops of:
Bosel, ii. 340.
Werefrith, ii. 44.
Dunstan, ii. 353.
translated to Canterbury, ii. 353.
Oswald, ii. 355.
translated to York, ii. 353.
Wulfstan, translated by archbishop Langton, ii. 285.
Samson, consecrated by Anselm, ii. 376.
Theowulf, consecrated by Ralph, ii. 377.
Worcester, bishops of—*cont.*
Simon, consecrated by William, ii. 381.
did not attend the council of Rheims in 1147, i. 138.
John, consecrated in 1151, i. 142; ii. 385.
assists at the consecration of Roger of York, i. 159.
Roger, son of the earl of Gloucester, consecrated, i. 182; ii. 392.
his speech at the council of Northampton, i. 184, 185.
is sent by Henry to the pope, i. 190.
receives the protest of the younger Henry against the consecration of the bishops, i. 245.
is absent from the council of Westminster in 1175, i. 251.
ordered to depose abbot Clarembald, i. 256.
is at the consecration of the bishop of S. David's, i. 260.
sent to remove the nuns of Amesbury, i. 261.
Baldwin, abbot of Ford, consecrated, i. 294; ii. 398.
mentioned in the will of Henry II., i. 298, 299.
is at the consecration of the bishop of Chester, i. 307.
elected archbishop of Canterbury, i. 324; ii. 400; *see* Canterbury.
William of Norhall, archdeacon of Gloucester, ii. 289.
elected bishop, i. 335.
consecrated, ii. 405.
sent to Canterbury in 1187, i. 349.
attends the king there, i. 353.
sent to Canterbury again in 1188, i. 412.
negotiates between Baldwin and the monks, i. 418.
Robert, dispute about his consecration, i. 485–488.
wishes to be consecrated at Westminster, i. 490.
dispute continued and ended at Canterbury, i. 491–493.

Worcester, bishops of, Robert—*cont.*
consecrated, i. 493.
dies in 1195, i. 531.
proceedings consequent on his death, i. 531.
Henry de Soilli, consecrated by Hubert, ii. 410.
John of Coutances, consecrated at Stratford, i. 543; ii. 410.
dies in 1198, i. 573.
Mauger, consecrated by Innocent III., professes obedience to Hubert, ii. 410.
meets the justiciar at Dover in 1209, ii. 103.
an executor of the Interdict, ii. 107.
Walter Gray, the chancellor, consecrated in 1214, ii. 108.
William, dies in 1236, ii. 130.
Walter Cantilupe, consecrated, ii. 130.
protests against the absolution of Henry III., ii. 210.
attends a council at Lambeth, in 1261, ii. 212.
attends a consecration at Canterbury in 1263, ii. 220.
sent by the king to France, ii. 224.
papal letter addressed to, ii. 231.
makes a grand protest in 1264, ii. 239–241.
protests against the action of Othobon, ii. 243.
is too old to go to Rome, ii. 243.
dies in 1266, ii. 244.
Nicolas of Ely, chancellor, appointed in 1266, ii. 244.
consecrates the bishop of Bath, ii. 245.
translated to Winchester in 1268, ii. 247.
Godfrey Giffard, assists at the consecration of archbishop Kilwardby, ii. 273.
Walter Reynolds, translated to Canterbury, ii. 323, 324.
Worcestershire, ii. 417.
included in Mercia, ii. 24.
religious houses, rivers, and castles in ii. 435.
Worms, bishop elect of, i. 266.
Richard I. writes from, i. 518.
Wrmedale, Roger de, monk of Canterbury, an elector in 1228, ii. 120, 121, 123.
Wrotham, archbishop Richard taken ill at, i. 308.
Wroxhall, priory in Warwickshire, ii. 437.
Würzburg, council of, i. 206.

Y.

Yarmouth (Gernemue), Richard of Cornwall embarks at, ii. 206.
archbishop Winchelsey lands at, ii. 311.
York, archbishops of:
Paulinus, ii. 20, 30, 36, 333, 334.
Wilfrid, ii. 37, 41, 336, 337, 339, 352.
his bones translated by Odo to Canterbury, i. 7, 16; ii. 352.
his relics removed, i. 25.
Bosa (bishop), ii. 340.
Wulstan I., ii. 49.
Oswald, ii. 355.
Ealdred, ii. 60, 62.
Thomas I., ii. 365, 366, 367, 370.
consecrates Anselm, ii. 373.
Gerard, bishop of Hereford, ii. 376.
professes obedience to Canterbury, ii. 375.
Thomas II., ii. 70, 376.
Thurstan, i. 10.
founded S. Mary's abbey, i. 100.
defeats the Scots in 1138, i. 105.
becomes a monk at Pomfret and dies, i. 112.
his body found intact a year after, i. 112.
his quarrels with Canterbury, ii. 377, 381, 382, 385.
William, made archbishop in 1142, and consecrated, i. 123.
deposed at the council of Rheims, and returns to Winchester, i. 135; ii. 386.

York, William, archbishop of—*cont.*
goes to Rome in 1154, and is restored, i. 157, 158.
returns home and dies, i. 158.
Henry Murdac, consecrated by the pope, i. 135; ii. 386.
quashes the election of bishop Hugh of Durham, i. 157.
Roger of Pont l'Evêque, made archdeacon of Canterbury, i. 133.
elected and consecrated to York, i. 158, 159; ii. 385.
attends the coronation of Henry II., ii. 389.
has a copy of the constitutions of Clarendon, i. 181.
the king demands the legation for, i. 181.
sent by Henry II. to the pope, i. 190.
his speech in consistory, i. 192.
crowns the younger Henry, i. 219, 237.
the king allows Becket to excommunicate, i. 220.
goes to Dover, and receives the letters of excommunication, i. 222.
goes to the king in Normandy, i. 224.
has an affray with archbishop Richard in the legatine council of 1176, i. 258; ii. 398.
mentioned, i. 520.
Geoffrey, bastard son of Henry II., i. 520.
elected in 1189, i. 458.
news of his consecration abroad, i. 496.
protest of Longchamp against it, i. 497.
consecrated at Tours, i. 504.
lands at Dover, and is arrested, i. 505.
is released, and goes to London, i. 507.
his quarrel with the bishop of Durham, i. 513.
comes to Westminster with his cross erect, i. 519; ii. 407.
is rebuked and sent back, i. 520.
his character, i. 520.
York, Geoffrey, archbishop of—*cont.*
is prevented from meeting the king, i. 523.
his place at the coronation, i. 525.
his archbishopric seized, i. 528.
returns from Rome, i. 543.
flies in 1207, ii. 100.
Walter Giffard, translated from Bath, ii. 245.
carries his cross erect in London, ii. 247.
John Romanus, summoned to meet the cardinals in 1295, ii. 313.
William Greenfield, quarrels and has to submit in the parliament of 1309, ii. 322, 323.
York, founded by Ebraucus, ii. 7.
Cassibellaunus buried at, ii. 12.
the cathedral burned in 1137, i. 100.
Stephen visits, in 1149, i. 141.
Henry II. visits in 1155, i. 161.
visited by Hubert Walter, i. 529, 531.
Edward I. collects an army at, in 1298, ii. 316.
abbot of S. Mary's, deposed, i. 529.
Yorkshire, ii. 417.
included in Northumbria, ii. 25.
religious houses, castles, and rivers in, ii. 439, 440.
Ypres, William of, commands Stephen's mercenaries, i. 105; ii. 73.
is at the battle of Lincoln, i. 117.
has charge of earl Robert when a prisoner, i. 121; ii. 74.
summons archbishop Theobald to S. Omer, i. 135.
leaves England in 1155, i. 161.
founded the abbey of Boxley, ii. 77.
Yvrea, the emperor imprisons his enemies at, i. 334.

Z.

Zouche, William de la, plundered in 1263, ii. 222.

LONDON:
Printed by George E. Eyre and William Spottiswoode
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.

CATALOGUE

OF

RECORD PUBLICATIONS

ON SALE

BY

Messrs. Longmans & Co., and Messrs. Trübner & Co., London;
Messrs. James Parker & Co., Oxford and London;
Messrs. Macmillan & Co., Cambridge and London;
Messrs. A. & C. Black, and Messrs. Douglas and Foulis, Edinburgh;
and Messrs. A. Thom & Co., Dublin.

N 669. Wt. 7809.

CONTENTS

Page

Calendars of State Papers, &c. - - - - - 3

Chronicles and Memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages - - - - - - - - 9

Publications of the Record Commissioners, &c. - - - 26

Works Published in Photozincography - - - - 29

Scotch Record Publications - - - - - - 31

Irish Record Publications - - - - - - - 32

ENGLAND.

CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.

[Imperial 8vo., cloth. *Price* 15*s.* each Volume or Part.]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the "most complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical, and constitutional "point of view, yet they are comparatively useless to the public, from the "want of proper Calendars and Indexes."

Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published under the direction of the Master of the Rolls:—

Calendarium Genealogicum; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* Charles Roberts, Esq., Secretary of the Public Record Office. 2 Vols. 1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reigns of Edward VI., Mary, Elizabeth, and James I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Robert Lemon, Esq., F.S.A., (Vols. I. and II.), and Mary Anne Everett Green, (Vols. III.–XII.). 1856–1872.

Vol. I.—1547–1580.
Vol. II.—1581–1590.
Vol. III.—1591–1594.
Vol. IV.—1595–1597.
Vol. V.—1598–1601.
Vol. VI.—1601–1603, with Addenda, 1547–1565.
Vol. VII.—Addenda, 1566–1579.
Vol. VIII.—1603–1610.
Vol. IX.—1611–1618.
Vol. X.—1619–1623.
Vol. XI.—1623–1625, with Addenda, 1603–1625.
Vol. XII.—Addenda, 1580–1625.

These Calendars render accessible to investigation a large and important mass of historical materials. The Northern Rebellion of 1566–67; the plots of the Catholic fugitives in the Low Countries; the numerous designs against Queen Elizabeth and in favour of a Catholic succession; the Gunpowder-plot; the

rise and fall of Somerset; the Overbury murder; the disgrace of Sir Edward Coke; the rise of the Duke of Buckingham, &c. Numerous other subjects are illustrated by these Papers, few of which have been previously known.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., (Vols. I.–XII.); *by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., and WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vol. XIII.); and *by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vols. XIV.–XV.) 1858–1877.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.
Vol. III.—1628–1629.
Vol. IV.—1629–1631.
Vol. V.—1631–1633.
Vol. VI.—1633–1634.
Vol. VII.—1634–1635.
Vol. VIII.—1635.
Vol. IX.—1635–1636.
Vol. X.—1636–1637.
Vol. XI.—1637.
Vol. XII.—1637–1638.
Vol. XIII.—1638–1639.
Vol. XIV.—1639.
Vol. XV.—1639–1640.

This Calendar presents notices of a large number of original documents of great value to all inquirers relative to the history of the period to which it refers. Many of them have been hitherto unknown.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1875–1879.

Vol. I.—1649–1650.
Vol. II.—1650.
Vol. III.—1651.
Vol. IV.—1651–1652.
Vol. V.—1652–1653.
Vol. VI.—1653–1654.

This Calendar is in continuation of those during the reigns from Edward VI. to Charles I., and contains a mass of new information.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860–1866.

Vol. I.—1660–1661.
Vol. II.—1661–1662.
Vol. III.—1663–1664.
Vol. IV.—1664–1665.
Vol. V.—1665–1666.
Vol. VI.—1666–1667.
Vol. VII.—1667.

Seven volumes of this Calendar, of the period between 1660 and 1667, have been published.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq., 1878–1879.

Vol. I.—1760 (25 Oct.)–1765. | Vol. II.—1766–1769.

These are the first two volumes of the modern series of Domestic Papers, commencing with the accession of George III.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509–1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589–1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543–1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568–1587.

These two volumes of State Papers relate to Scotland, and embrace the period between 1509 and 1603. In the second volume are notices of the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). 1875–1879.

Vol. I.—1171–1251.
Vol. II.—1252–1284.
Vol. III.—1285–1292.

These volumes contain a Calendar of all documents relating to Ireland, preserved in the Public Record Office, London; the work is to be continued to the end of the reign of Henry VII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860–1877.

Vol. I.—1509–1573.
Vol. II.—1574–1585.
Vol. III.—1586–1588.

The above have been published under the editorship of Mr. Hans Claude Hamilton.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. 1872–1877.

Vol. I.—1603–1606.
Vol. II.—1606–1608.
Vol. III.—1608–1610.
Vol. IV.—1611–1614.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but, for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860–1880.

Vol. I.—America and West Indies, 1574–1660.
Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.
Vol. III.—East Indies, China, and Japan, 1617–1621.
Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622–1624.
Vol. V.—America and West Indies, 1661–1668.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862–1876.

Vol. I.—1509–1514.
Vol. II. (in Two Parts)—1515–1518.
Vol. III. (in Two Parts)—1519–1523.
Vol. IV.—Introduction.
Vol. IV., Part 1.—1524–1526.
Vol. IV., Part 2.—1526–1528.
Vol. IV., Part 3.—1529–1530.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, of those formerly in the State Paper Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., whether despatches of ambassadors, or proceedings of the army, navy, treasury, or ordnance, or records of Parliament, appointments of officers, grants from the Crown, &c., will be found calendared in these volumes.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1547–1553. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, &c. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1553–1558. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, &c. 1861.

The two preceding volumes exhibit the negotiations of the English ambassadors with the courts of the Emperor Charles V. of Germany, of Henry II. of France, and of Philip II. of Spain. The affairs of several of the minor continental states also find various incidental illustrations of much interest.

A valuable series of Papers descriptive of the circumstances which attended the loss of Calais merits a special notice; while the progress of the wars in the north of France, into which England was dragged by her union with Spain, is narrated at some length. The domestic affairs of England are of course passed over in these volumes, which treat only of its relations with foreign powers.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, (Vols. I.–VII.), and ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law, (Vols. VIII.–X.) 1863–1876.

Vol. I.—1558–1559.
Vol. II.—1559–1560.
Vol. III.—1560–1561.
Vol. IV.—1561–1562.
Vol. V.—1562.
Vol. VI.—1563.
Vol. VII.—1564–1565.
Vol. VIII.—1566–1568.
Vol. IX.—1569–1571.
Vol. X.—1572–1574.

These volumes contain a Calendar of the Foreign Correspondence during the early portion of the reign of Queen Elizabeth, deposited in the Public Record Office, &c. They illustrate not only the external but also the domestic affairs of Foreign Countries during that period.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. 1868–1879.

Vol. I.—1557–1696.
Vol. II.—1697–1702.
Vol. III.—1702–1707.
Vol. IV.—1708–1714.

The above Papers connected with the affairs of the Treasury comprise petitions, reports, and other documents relating to services rendered to the State grants of money and pensions, appointments to offices, remissions of fines and duties, &c. They illustrate civil and military events, finance, the administration in Ireland and the Colonies, &c., and afford information nowhere else recorded.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London; and WILLIAM BULLEN, Esq. 1867–1873.

Vol. I.—1515–1574.
Vol. II.—1575–1588.
Vol. III.—1589–1600.
Vol. IV.—1601–1603.
Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.
Vol. VI.—1603–1624.

The Carew Papers relating to Ireland, deposited in the Lambeth Library, are unique, and of great importance. The Calendar cannot fail to be welcome to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862–1868.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.
Vol. II.—Hen. VIII.—1509–1525.
Supplement to Vol. I. and Vol. II.

Mr. Bergenroth was engaged in compiling a Calendar of the Papers relating to England preserved in the archives of Simancas in Spain, and the corresponding portion removed from Simancas to Paris. Mr. Bergenroth also visited Madrid, and examined the Papers there, bearing on the reign of Henry VIII. The first volume contains the Spanish Papers of the reign of Henry VII.; the second volume, those of the first portion of the reign of Henry VIII. The Supplement contains new information relating to the private life of Queen Katharine of England; and to the projected marriage of Henry VII. with Queen Juana, widow of King Philip of Castile, and mother of the Emperor Charles V.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. 1873–1879.

Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.—1525–1526.
Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527–1529.
Vol. IV., Part 1.—Hen. VIII.—1529–1530.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar of the Spanish State Papers. He has pursued a similar plan to that of his predecessor, but has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna, with which Mr. Bergenroth was unacquainted.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864–1877.

Vol. I.—1202–1509.
Vol. II.—1509–1519.
Vol. III.—1520–1526.
Vol. IV.—1527–1533.
Vol. V.—1534–1554.
Vol. VI., Part I.—1555–1556.

Mr. Rawdon Brown's researches have brought to light a number of valuable documents relating to various periods of English history; his contributions to historical literature are of the most interesting and important character.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. I.—Will. I.–Edw. III.; 1066–1377. Vol. II.—Ric. II.–Chas. II.; 1377–1654. 1869–1873.

The "Fœdera," or "Rymer's Fœdera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "Fœdera" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great National Work more generally known.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS AND THE REV. J. S. BREWER TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Carte and CarewPapers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. *Price 2s. 6d.*

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866. *Price 2s. 6d.*

In the Press.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. III.—Appendix and Index.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. Vol. V.—1531–1532.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. Vol. V.—1615–1625.

Calendar of State Papers and Manuscripts, relating to English Affairs, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* Rawdon Brown, Esq. Vol. VI., Part II.—1556–1558.

Calendar of State Papers, Foreign Series, of the Reign of Elizabeth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Allan James Crosby, Esq., M.A., Barrister-at-Law. Vol. XI.—1575–1577.

Calendar of Home Office Papers of the Reign of George III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Richard Arthur Roberts, Esq., Barrister-at-Law. Vol. III.—1770–1772.

Calendar of Letters, Despatches, and State Papers, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* Don Pascual de Gayangos. Vol. IV., Part 2.—Hen. VIII.

Calendar of State Papers relating to Ireland, of the Reign of Elizabeth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Hans Claude Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. IV.—1588–1590.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. XVI.—1640.

In Progress.

Calendar of State Papers, Colonial Series, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. Noel Sainsbury, Esq. Vol. VI.—East Indies, 1625, &c. Vol. VII.—America and West Indies, 1669, &c.

Calendar of Treasury Papers, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Joseph Redington, Esq. Vol. V.—1714, &c.

Calendar of Documents relating to Ireland, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* Henry Savage Sweetman, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). Vol. IV.—1293, &c.

Calendar of State Papers, Domestic Series, during the Commonwealth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. Vol. VII.—1654, &c.

Calendar of Home Office Papers of the Reign of George III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Richard Arthur Roberts, Esq., Barrister-at-Law. Vol. IV.—1773, &c.

Calendar of State Papers, Foreign Series, of the reign of Elizabeth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Allan James Crosby, Esq., M.A., Barrister-at-Law. Vol. XII.—1577.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[Royal 8vo. half-bound. *Price* 10*s.* each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an "uniform and convenient edition of the whole, published under His Majesty's "royal sanction, would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, "and conducive to the advancement of historical and constitutional know-"ledge; that the House therefore humbly besought His Majesty, that He "would be graciously pleased to give such directions as His Majesty, in His "wisdom, might think fit, for the publication of a complete edition of the "ancient historians of this realm, and assured His Majesty that whatever "expense might be necessary for this purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible. In a subject of so vast a range, it was important that the historical student should be able to select such volumes as conformed with his own peculiar tastes and studies, and not be put to the expense of purchasing the whole collection; an inconvenience inseparable from any other plan than that which has been in this instance adopted.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

1. The Chronicle of England, by John Capgrave. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

   Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. Chronicon Monasterii de Abingdon. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.

   This Chronicle traces the history of the great Benedictine monastery of Abingdon in Berkshire, from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom. The work is printed for the first time.

3. Lives of Edward the Confessor. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.

   The first is a poem in Norman French, containing 4,686 lines, addressed to Alianor, Queen of Henry III., and probably written in the year 1245, on the occasion of the restoration of the church of Westminster. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, containing 536 lines, written between the years 1440 and 1450, by command of Henry VI., to whom it is dedicated. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between the years 1066 and 1074, during the pressure of the suffering brought on the Saxons by the Norman conquest. It notices many facts not found in other writers, and some which differ considerably from the usual accounts.

4. Monumenta Franciscana; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1858.

   This volume contains original materials for the history of the settlement of the order of Saint Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. It has been the aim of the editor to collect whatever historical information could be found in this country, towards illustrating a period of the national history for which only scanty materials exist. None of these have been before printed.

5. Fasciculi Zizaniorum Magistri Johannis Wyclif cum Tritico. Ascribed to Thomas Netter, of Walden, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. Shirley M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.

   This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards. When written the disputes of the schoolmen had been extended to the field of theology, and they appear both in the writings of Wycliff and in those of his adversaries. Wycliff's little bundles of tares are not less metaphysical than theological, and the conflict between Nominalists and Realists rages side by side with the conflict between the different interpreters of Scripture. The work gives a good idea of the controversies at the end of the 14th and the beginning of the 15th centuries.

6. The Buik of the Croniclis of Scotland; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by William Stewart. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1858.

   This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, and was written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends, and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for in such a work as this; but the stories of the colonization of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true; and the chronicle is valuable as a reflection of the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this metrical version, and the student of language will find ample materials for comparison with the English dialects of the same period, and with modern lowland Scotch.

7. Johannis Capgrave Liber de Illustribus Henricis. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

   This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. It is divided into three

distinct parts, each having its own separate dedication. The first part relates only to the history of the Empire, and extends from the election of Henry I., the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, and extends from the accession of Henry I. in the year 1100, to the year 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of King Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world.

Capgrave was born in 1393, in the reign of Richard II., and lived during the Wars of the Roses, for the history of which period his work is of some value.

8. Historia Monasterii S. Augustini Cantuariensis, by Thomas of Elmham, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* Charles Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The only copy known is in the possession of Trinity Hall, Cambridge. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham, whence he derived his name.

9. Eulogium (Historiarum sive Temporis) : Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. Haydon, Esq., B.A. 1858–1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the former half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The original Chronicle is divided into five books, and contains a history of the world generally, but more especially of England to the year 1366. The continuation extends the history down to the coronation of Henry V. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366. The notices of events appear to have been written very soon after their occurrence. Among other interesting matter, the Chronicle contains a diary of the Poitiers campaign, evidently furnished by some person who accompanied the army of the Black Prince. The continuation of the Chronicle is also the work of a contemporary, and gives a very interesting account of the reigns of Richard II. and Henry IV. It is believed to be the earliest authority for the statement that the latter monarch died in the Jerusalem Chamber at Westminster.

10. Memorials of Henry the Seventh : Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi ; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in the year 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest in connexion with the period are given in an appendix

11. Memorials of Henry the Fifth. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* Charles A. Cole, Esq. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A Life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; Versus Rhythmici, written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V. These works are printed for the first time.

12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III. Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, a large folio volume, is preserved in the Record Room of the City of London. It gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the twelfth, thirteenth, fourteenth, and early part of the fifteenth centuries.

The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the fourteenth century during the reign of Edward II. The manuscript, a folio volume, is also preserved in the Record Room of the City of London, though some portion in its original state, borrowed from the City in the reign of Queen Elizabeth and never returned, forms part of the Cottonian MS. Claudius D. II. in the British Museum. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the twelfth, thirteenth, and early part of the fourteenth centuries.

13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS, K.H. 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in the year 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and comes down to the year 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the kingdom, which are not to be elsewhere obtained, and some curious facts are mentioned relative to the floods in that part of England, which are confirmed in the Friesland Chronicle of Anthony Heinrich, pastor of the Island of Mohr.

14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS AND SONGS RELATING TO ENGLISH HISTORY, FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1859–1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The period comprised is in itself interesting, and brings us, through the decline of the feudal system, to the beginning of our modern history. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiæ.*"

16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA; 449–1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history (the whole of the reign of Edward I. more especially) is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records. An Appendix contains several illustrative documents connected with the previous narrative.

17. Brut y Tywysogion; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. A Collection of Royal and Historical Letters during the Reign of Henry IV. 1399–1404. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

This volume, like all the others in the series containing a miscellaneous selection of letters, is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events. The period requires much elucidation; to which it will materially contribute.

19. The Repressor of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. He maintained that it was no part of a bishop's functions to appear in the pulpit, and that his time might be more profitably spent, and his dignity better maintained, in the performance of works of a higher character. Among those who thought differently were the Lollards, and against their general doctrines the "Repressor" is directed. Pecock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported, and because it assists us to ascertain the state of feeling which ultimately led to the Reformation. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century. Pecock, though an opponent of the Lollards, showed a certain spirit of toleration, for which he received, towards the end of his life, the usual mediæval reward—persecution.

20. Annales Cambriæ. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

These annals, which are in Latin, commence in the year 447, and come down to the year 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle, which was also used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. During its first century it contains scarcely anything relating to Britain, the earliest direct concurrence with English history is relative to the mission of Augustine. Its notices throughout, though brief, are valuable. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. The Works of Giraldus Cambrensis. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861–1877.

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I., and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use. Only extracts from these treatises have been printed before, and almost all of them are taken from unique manuscripts.

The Topographia Hibernica (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland. The first in the year 1183, the second in 1185–6, when he accompanied Prince John into that country. Curious as this treatise is, Mr. Dimock is of opinion that it ought not to be accepted as sober truthful history, for Giraldus himself states that truth was not his main object, and that he compiled the work for the purpose of sounding the praises of Henry the Second. Elsewhere, however, he declares that he had stated nothing in the Topographia of the truth of which he was not well assured, either by his own eyesight or by the testimony, with all diligence elicited, of the most trustworthy and authentic men in the country; that though he did not put just the same full faith in their reports as in what he had himself seen, yet, as they only related what they had themselves seen, he could not but believe such credible witnesses. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The Expugnatio Hibernica was written about the year 1188 and may be regarded rather as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. No one can peruse it without coming to the conclusion that it is rather a poetical fiction than a prosaic truthful history.

Vol. VI. contains the Itinerarium Kambriæ et Descriptio Kambriæ: and Vol. VII., the lives of S. Remigius and S. Hugh.

22. Letters and Papers illustrative of the Wars of the English in France during the Reign of Henry the Sixth, King of England. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861–1864.

The letters and papers contained in these volumes are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Depôt des Archives, in Paris. They illustrate the line of policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and such other provinces of France as had been acquired by Henry V. We may here trace, step by step, the gradual declension of the English power, until we are prepared to read of its final overthrow.

23. The Anglo-Saxon Chronicle, according to the several Original Authorities. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* Benjamin Thorpe, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This Chronicle, extending from the earliest history of Britain to the year 1154, is justly the boast of England; for no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, either in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. Letters and Papers illustrative of the Reigns of Richard III. and Henry VII. Vols. I. and II. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1861–1863.

The Papers are derived from MSS. in the Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from these documents is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole, Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. Letters of Bishop Grosseteste, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste (131 in number) are here collected from various sources, and a large portion of them is printed for the first time. They range in date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III., but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066–1200. Vol. III.; 1200–1327. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1862–1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. This arrangement has two advantages; the materials for any given period may be seen at a glance; and if the reader knows the time when an author wrote, and the number of years that had elapsed between the date of the events and the time the writer flourished, he will generally be enabled to form a fair estimate of the comparative value of the narrative itself. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which the original portions are distinguished from those which are mere compilations. When possible, the sources are indicated from which such compilations have been derived. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice has also been given of such British authors as have written on historical subjects.

27. Royal and other Historical Letters illustrative of the Reign of Henry III. Vol. I., 1216–1235. Vol. II., 1236–1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. Shirley, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862–1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence formerly in the Tower of London, and now in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the growth of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially in regard to the province of Gascony. The entire collection consists of nearly 700 documents, the greater portion of which is printed for the first time.

28. Chronica Monasterii S. Albani.—1. Thomæ Walsingham Historia Anglicana; Vol. I., 1272–1381: Vol. II., 1381–1422. 2. Willelmi Rishanger Chronica et Annales, 1259–1307. 3. Johannis de Trokelowe et Henrici de Blaneforde Chronica et Annales, 1259–1296; 1307–1324; 1392–1406. 4. Gesta Abbatum Monasterii S. Albani, a Thoma Walsingham, regnante Ricardo Secundo, ejusdem Ecclesiæ Præcentore, compilata; Vol. I., 793–1290: Vol. II., 1290–1349: Vol. III., 1349–1411. 5. Johannis Amundesham, Monachi Monasterii S. Albani, ut videtur, Annales; Vols. I.

and II. 6. Registra quorundam Abbatum Monasterii S. Albani, qui sæculo xv^mo floruere; Vol. I., Registrum Abbatiæ Johannis Whethamstede, Abbatis Monasterii Sancti Albani, iterum susceptæ; Roberto Blakeney, Capellano, quondam adscriptum: Vol. II., Registra Johannis Whethamstede, Willelmi Albon, et Willelmi Walingforde, Abbatum Monasterii Sancti Albani, cum Appendice, continente quasdam Epistolas, a Johanne Whethamstede Conscriptas. 7. Ypodigma Neustriæ, a Thoma Walsingham, quondam Monacho Monasterii S. Albani, conscriptum. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Cambridge and Oxford; and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863–1876.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans, from MS. VII. in the Arundel Collection in the College of Arms, London, a manuscript of the fifteenth century, collated with MS. 13 E. IX. in the King's Library in the British Museum, and MS. VII. in the Parker Collection of Manuscripts at Corpus Christi College, Cambridge.

In the third volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I., from the Cotton. MS. Faustina B. IX. in the British Museum, collated with MS. 14 C. VII. (fols. 219–231) in the King's Library, British Museum, and the Cotton MS. Claudius E. III., fols. 306–331: an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291–1292, from MS. Cotton. Claudius D. VI., also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground: a short Chronicle of English History, 1292 to 1300, by an unknown hand, from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a short Chronicle Willelmi Rishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, from MS. 14 C. I. in the Royal Library, and MS. Cotton. Claudius D. VI., with Annales Regum Angliæ, probably by the same hand: and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the fourth volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296, from MS. Cotton. Claudius D. VI.: Annals of Edward II., 1307 to 1323, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's Annals, 1323, 1324, by Henry de Blaneforde, both from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a full Chronicle of English History, 1392 to 1406, from MS. VII. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge; and an account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the fifteenth century, from MS. VI. in the same Library.

The fifth, sixth, and seventh volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, mainly compiled by Thomas Walsingham, from MS. Cotton. Claudius E. IV., in the British Museum: with a Continuation, from the closing pages of Parker MS. VII., in the Library of Corpus Christi College, Cambridge.

The eighth and ninth volumes, in continuation of the Annals, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The tenth and eleventh volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The twelfth volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and of Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V. The compiler has often substituted other authorities in place of those consulted in the preparation of his larger work.

29. Chronicon Abbatiæ Eveshamensis, Auctoribus Dominico Priore Eveshamiæ et Thoma de Marleberge Abbate, a Fundatione ad Annum 1213, una cum Continuatione ad Annum 1418. *Edited by* the Rev. W. D. Macray, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes us acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history which will be read with much interest. This work exists in a single MS., and is for the first time printed.

30. Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. I., 447–871. Vol. II., 872–1066. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863–1869.

The compiler, Richard of Cirencester, was a monk of Westminster, 1355–1400. In 1391 he obtained a licence to make a pilgrimage to Rome. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, a monk of Westminster, fills book iii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered his forgery, *De Situ Brittaniæ*, in 1747.

31. Year Books of the Reign of Edward the First. Years 20–21, 21–22, 30–31, 32–33, and 33–35. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863–1879.

The volumes known as the "Year Books" contain reports in Norman-French of cases argued and decided in the Courts of Common Law. They may be considered to a great extent as the "lex non scripta" of England, and have been held in the highest veneration by the ancient sages of the law, and were received by them as the repositories of the first recorded judgments and dicta of the great legal luminaries of past ages. They are also worthy of the attention of the general reader on account of the historical information and the notices of public and private persons which they contain, as well as the light which they throw on ancient manners and customs.

32. Narratives of the Expulsion of the English from Normandy, 1449–1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. 1863.

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in the year 1450. The history commences with the infringement of the truce by the capture of Fougères, and ends with the battle of Formigny and the embarkation of the Duke of Somerset. The whole period embraced is less than two years.

33. Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863–1867.

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester, the twentieth abbot, but without any foundation.

34. Alexandri Neckam de Naturis Rerum libri duo; with Neckam's Poem, De Laudibus Divinæ Sapientiæ. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1863.

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth century. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckam was not thought infallible, even by his contemporaries, for Roger Bacon remarks of him, "this Alexander in many things wrote what was true and useful; "but be neither can nor ought by just title to be reckoned among authorities." Neckam, however, had sufficient independence of thought to differ from some of the schoolmen who in his time considered themselves the only judges of literature. He had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre;

and though there are many lines which violate classical rules, it is, as a whole above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. Leechdoms, Wortcunning, and Starcraft of Early England; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I., II., and III. *Collected and edited by* the Rev. T. Oswald Cockayne, M.A., of St. John's College, Cambridge. 1864–1866.

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet. The volumes are interesting not only in their scientific, but also in their social aspect. The manuscripts from which they have been printed are valuable to the Anglo-Saxon scholar for the illustrations they afford of Anglo-Saxon orthography.

36. Annales Monastici. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066–1232; Annales de Theokesberia, 1066–1263; Annales de Burton, 1004–1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519–1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1–1291. Vol. III.:—Annales Prioratus de Dunstaplia, 1–1297. Annales Monasterii de Bermundeseia, 1042–1432. Vol. IV.:—Annales Monasterii de Oseneia, 1016–1347; Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes, 1066–1289; Annales Prioratus de Wigornia, 1–1377. Vol. V.:—Index and Glossary. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge. 1864–1869.

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I. Some of these narratives have already appeared in print, but others are printed for the first time.

37. Magna Vita S. Hugonis Episcopi Lincolniensis. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is very valuable, not only as a truthful biography of a celebrated ecclesiastic, but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy. Bishop Hugh was Prior of Witham for 11 years before he became Bishop of Lincoln. His consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. Chronicles and Memorials of the Reign of Richard the First. Vol. I.:—Itinerarium Peregrinorum et Gesta Regis Ricardi. Vol. II.:—Epistolæ Cantuarienses; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. *Edited by* William Stubbs, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864–1865.

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199. The author states in his prologue that he was an eye-witness of much that he records; and various incidental circumstances which occur in the course of the narrative confirm this assertion.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1199, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to

found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury, who saw in it a design to supplant them in their function of metropolitan chapter. These letters are printed, for the first time, from a MS. belonging to the archiepiscopal library at Lambeth.

39. Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399–1422. Vol. III., 1422–1431. *Edited by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864–1879.

40. A Collection of the Chronicles and ancient Histories of Great Britain, now called England, by John de Wavrin. Albina to 688. (Translation of the preceding Vol. I.) *Edited and translated by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471 after the second deposition of Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken is preserved in the Imperial Library at Paris, and is believed to be the only complete and nearly contemporary copy in existence. The work, as originally bound, was comprised in six volumes, since rebound in morocco in 12 volumes, folio maximo, vellum, and is illustrated with exquisite miniatures, vignettes, and initial letters. It was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester, from whose cabinet it passed into the library of Louis XII. at Blois.

41. Polychronicon Ranulphi Higden, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. Joseph Rawson Lumby, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865–1879.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. Prefixed to the historical portion, is a chapter devoted to geography, in which is given a description of every known land. To say that the Polychronicon was written in the fourteenth century is to say that it is not free from inaccuracies. It has, however, a value apart from its intrinsic merits. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth. The differences between Trevisa's version and that of the unknown writer are often considerable.

42. Le Livere de Reis de Brittanie e Le Livere de Reis de Engletere. *Edited by* John Glover, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are nevertheless valuable as careful abstracts of previous historians, especially "Le Livere de Reis de Engletere." Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French.

It is supposed that Peter of Ickham must have been the author, but no certain conclusion on that point has been arrived at.

43. Chronica Monasterii de Melsa, ab Anno 1150 usque ad Annum 1406. Vols. I., II., and III. *Edited by* Edward Augustus Bond, Esq., Assistant Keeper of the Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866–1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time, which are however kept distinct, and appear at the end of the history of each abbot's administration. The text has been printed from what is said to be the autograph of the original compiler, Thomas de Burton, the nineteenth abbot.

44. Matthæi Parisiensis Historia Anglorum, sive, ut vulgo dicitur, Historia Minor. Vols. I., II., and III. 1067–1253. *Edited by* Sir Frederic Madden, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum. 1866–1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. Liber Monasterii de Hyda: a Chronicle and Chartulary of Hyde Abbey, Winchester, 455–1023. *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by* Edward Edwards, Esq. 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify—either from tradition or from sources of information not now discoverable—the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments.

There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. Chronicon Scotorum: a Chronicle of Irish Affairs, from the Earliest Times to 1135; with a Supplement, containing the Events from 1141 to 1150. *Edited, with a Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked, year by year, from A.M. 1599 to A.D. 1150. The principal events narrated in the later portion of the work are, the invasions of foreigners, and the wars of the Irish among themselves. The text has been printed from a MS. preserved in the library of Trinity College, Dublin, written partly in Latin, partly in Irish.

47. The Chronicle of Pierre de Langtoft, in French Verse, from the earliest Period to the Death of Edward I. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1866–1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and that he lived in the reign of Edward I., and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum," in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, down to the death of Henry III., and in the third a history of the reign of Edward I. The principal object of the work was apparently to show the justice of Edward's Scottish wars. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. The War of the Gaedhil with the Gaill, or, The Invasions of Ireland by the Danes and other Norsemen. *Edited, with a Translation, by* James Henthorn Todd, D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University, Dublin. 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. It is stated in the account given of the battle of Clontarf that the full tide in Dublin Bay on the day of the battle (23 April 1014) coincided with sunrise; and that the returning tide in the evening aided considerably in the defeat of the Danes. The fact has been verified by astronomical calculations, and the inference is that the author of the chronicle, if not himself an eye-witness, must have derived his information from those who were eye-witnesses. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis. The Chronicle of the Reigns of Henry II. and Richard I., 1169–1192, known under the name of Benedict of Peterborough. Vols. I. and II. *Edited by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford, and Lambeth Librarian. 1867.

This chronicle of the reigns of Henry II. and Richard I., known commonly under the name of Benedict of Peterborough, is one of the best existing specimens of a class of historical compositions of the first importance to the student.

50. Munimenta Academica, or, Documents illustrative of Academical Life and Studies at Oxford (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Henry Anstey, M.A., Vicar of St. Wendron, Cornwall, and lately Vice-Principal of St. Mary Hall, Oxford. 1868.

This work will supply materials for a History of Academical Life and Studies in the University of Oxford during the 13th, 14th, and 15th centuries.

51. Chronica Magistri Rogeri de Houedene. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1868–1871.

This work has long been justly celebrated, but not thoroughly understood until Mr. Stubbs' edition. The earlier portion, extending from 732 to 1148, appears to be a copy of a compilation made in Northumbria about 1161, to which Hoveden added little. From 1148 to 1169—a very valuable portion of this work—the matter is derived from another source, to which Hoveden appears to have supplied little, and not always judiciously. From 1170 to 1192 is the portion which corresponds with the Chronicle known under the name of Benedict of Peterborough (*see* No. 49); but it is not a copy, being sometimes an abridgment, at others a paraphrase; occasionally the two works entirely agree; showing that both writers had access to the same materials, but dealt with them differently. From 1192 to 1201 may be said to be wholly Hoveden's work: it is extremely valuable, and an authority of the first importance.

52. Willelmi Malmesbiriensis Monachi de Gestis Pontificum Anglorum Libri Quinque. *Edited, from William of Malmesbury's Autograph MS., by* N. E. S. A. Hamilton, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum. 1870.

William of Malmesbury's "Gesta Pontificum" is the principal foundation of English Ecclesiastical Biography, down to the year 1122. The manuscript which has been followed in this Edition is supposed by Mr. Hamilton to be the author's autograph, containing his latest additions and amendments.

53. Historic and Municipal Documents of Ireland, from the Archives of the City of Dublin, &c. 1172–1320. *Edited by* John T. Gilbert, Esq., F.S.A., Secretary of the Public Record Office of Ireland. 1870.

A collection of original documents, elucidating mainly the history and condition of the municipal, middle, and trading classes under or in relation with the rule of England in Ireland,—a subject hitherto in almost total obscurity. Extending over the first hundred and fifty years of the Anglo-Norman settlement, the series includes charters, municipal laws and regulations, rolls of names of citizens and members of merchant-guilds, lists of commodities with their rates, correspondence, illustrations of relations between ecclesiastics and laity; together with many documents exhibiting the state of Ireland during the presence there of the Scots under Robert and Edward Bruce.

54. The Annals of Loch Cé. A Chronicle of Irish Affairs, from 1014 to 1590. Vols. I. and II. *Edited, with a Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1871.

The original of this chronicle has passed under various names. The title of "Annals of Loch Cé" was given to it by Professor O'Curry, on the ground that it was transcribed for Brian Mac Dermot, an Irish chieftain, who resided on the island in Loch Cé, in the county of Roscommon. It adds much to the materials for the civil and ecclesiastical history of Ireland; and contains many curious references to English and foreign affairs, not noticed in any other chronicle.

55. Monumenta Juridica. The Black Book of the Admiralty, with Appendices. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1871–1876.

This book contains the ancient ordinances and laws relating to the navy, and was probably compiled for the use of the Lord High Admiral of England. Selden calls it the "jewel of the Admiralty Records." Prynne ascribes to the Black Book the same authority in the Admiralty as the Black and Red Books have in the Court of Exchequer, and most English writers on maritime law recognize its importance.

56. Memorials of the Reign of Henry VI.:—Official Correspondence of Thomas Bekynton, Secretary to Henry VI., and Bishop of Bath and Wells. *Edited, from a MS. in the Archiepiscopal Library at Lambeth, with an Appendix of Illustrative Documents, by* the Rev. George Williams, B.D., Vicar of Ringwood, late Fellow of King's College, Cambridge. Vols. I. and II. 1872.

These curious volumes are of a miscellaneous character, and were probably compiled under the immediate direction of Bekynton before he had attained to the Episcopate. They contain many of the Bishop's own letters, and several written by him in the King's name; also letters to himself while Royal Secretary, and others addressed to the King. This work elucidates some points in the history of the nation during the first half of the fifteenth century.

57. Matthæi Parisiensis, Monachi Sancti Albani, Chronica Majora. Vol. I. The Creation to A.D. 1066. Vol. II. A.D. 1067 to A.D. 1216. Vol. III. A.D. 1216 to A.D. 1239. Vol. IV. A.D. 1240 to A.D. 1247. Vol. V. A.D. 1248 to A.D. 1259. *Edited by* Henry Richards Luard, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge. 1872–1880.

This work contains the "Chronica Majora" of Matthew Paris, one of the most valuable and frequently consulted of the ancient English Chronicles. It is published from its commencement, for the first time. The editions by Archbishop Parker, and William Wats, severally begin at the Norman Conquest.

58. Memoriale Fratris Walteri de Coventria.—The Historical Collections of Walter of Coventry. Vols. I. and II. *Edited, from the MS. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge, by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1872–1873.

This work, now printed in full for the first time, has long been a *desideratum* by Historical Scholars. The first portion, however, is not of much importance, being only a compilation from earlier writers. The part relating to the first quarter of the thirteenth century is the most valuable and interesting.

59. The Anglo-Latin Satirical Poets and Epigrammatists of the Twelfth Century. Vols. I. and II. *Collected and edited by* Thomas Wright, Esq., M.A., Corresponding Member of the National Institute of France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres). 1872.

The Poems contained in these volumes have long been known and appreciated as the best satires of the age in which their authors flourished, and were deservedly popular during the 13th and 14th centuries.

60. Materials for a History of the Reign of Henry VII., from original Documents preserved in the Public Record Office. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. William Campbell, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools. 1873–1877.

These volumes are valuable as illustrating the acts and proceedings of Henry VII. on ascending the throne, and shadow out the policy he afterwards adopted.

61. HISTORICAL PAPERS AND LETTERS FROM THE NORTHERN REGISTERS. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. REGISTRUM PALATINUM DUNELMENSE. THE REGISTER OF RICHARD DE KELLAWE, LORD PALATINE AND BISHOP OF DURHAM; 1311–1316. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1873–1878.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelacy, both lay and ecclesiastical, and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. MEMORIALS OF SAINT DUNSTAN ARCHBISHOP OF CANTERBURY. *Edited, from various MSS., by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, one of the most celebrated Primates of Canterbury. They open various points of Historical and Literary interest, without which our knowledge of the period would be more incomplete than it is at present.

64. CHRONICON ANGLIÆ, AB ANNO DOMINI 1328 USQUE AD ANNUM 1388, AUCTORE MONACHO QUODAM SANCTI ALBANI. *Edited by* EDWARD MAUNDE THOMPSON, Esq., Barrister-at-Law, and Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III. which has hitherto been considered lost.

65. THÓMAS SAGA ERKIBYSKUPS. A LIFE OF ARCHBISHOP THOMAS BECKET, IN ICELANDIC. Vol. I. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. EIRÍKR MAGNÚSSON, Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. RADULPHI DE COGGESHALL CHRONICON ANGLICANUM. *Edited by* the REV. JOSEPH STEVENSON, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggeshall, the "Libellus de Expugnatione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to the same author, and other pieces of an interesting character.

67. MATERIALS FOR THE HISTORY OF THOMAS BECKET, ARCHBISHOP OF CANTERBURY. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* the Rev. JAMES CRAIGIE ROBERTSON, M.A., Canon of Canterbury. 1875–1879.

This Publication will comprise all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham. The fourth, Anonymous lives, Quadrilogus, &c.

68. RADULFI DE DICETO DECANI LUNDONIENSIS OPERA HISTORICA. THE HISTORICAL WORKS OF MASTER RALPH DE DICETO, DEAN OF LONDON. Vols. I. and II. *Edited, from the Original Manuscripts, by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876.

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The Abbreviationes Chronicorum extend from the Creation to 1147, and the Ymagines Historiarum to 1201.

69. Roll of the Proceedings of the King's Council in Ireland, for a Portion of the 16th Year of the Reign of Richard II. 1392–93. *Edited by* the Rev. James Graves, A.B. 1877.

This Roll throws considerable light on the History of Ireland at a period little known. It seems the only document of the kind extant.

70. Henrici de Bracton de Legibus et Consuetudinibus Angliæ. Libri Quinque in Varios Tractatus Distincti. Ad Diversorum et Vetustissimorum Codicum Collationem Typis Vulgati. Vols. I., II., and III. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1878–1880.

This is a new edition of Bracton's celebrated work, collated with MSS. in the British Museum; the Libraries of Lincoln's Inn, Middle Temple, and Gray's Inn; Bodleian Library, Oxford; the Bibliothèque Nationale, Paris; &c.

71. The Historians of the Church of York, and its Archbishops. Vol. I. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1879.

This will form a complete "Corpus Historicum Eboracense," a work very much needed, and of great value to the Historical Inquirer.

72. Registrum Malmesburiense. The Register of Malmesbury Abbey; preserved in the Public Record Office. Vol. I. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. 1879.

This work throws light upon many curious points of history, and illustrates the growth of society, the distribution and cultivation of land, the relations of landlord and tenant, and national history and customs.

73. Historical Works of Gervase of Canterbury. Vols. I. and II. The Chronicle of the Reigns of Stephen, Henry II., and Richard I., by Gervase, the Monk of Canterbury. *Edited by* William Stubbs, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford; &c. 1879, 1880.

The Historical Works of Gervase of Canterbury are of great importance, as regards the questions of Church and State, during the period in which he wrote. This work was printed by Twysden, in the "Historiæ Anglicanæ Scriptores X.," more than two centuries ago. The present edition has received critical examination and illustration.

74. Henrici Archidiaconi Huntendunensis Historia Anglorum. The History of the English, by Henry, Archdeacon of Huntingdon, from A.C. 55 to A.D. 1154, in Eight Books. *Edited by* Thomas Arnold, M.A., of University College, Oxford. 1879.

Henry of Huntingdon's work was first printed by Sir Henry Savile, in 1596, in his "Scriptores post Bedam," and reprinted at Frankfort in 1601. Both editions are very rare and inaccurate. The first five books of the History were published in 1848 in the "Monumenta Historica Britannica," which is out of print. The present volume contains the whole of the manuscript of Huntingdon's History in eight books, collated with a manuscript lately discovered at Paris.

In the Press.

Chronicle of Robert of Brunne. *Edited by* Frederick James Furnivall, Esq., M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law.

The Metrical Chronicle of Robert of Gloucester. *Edited by* William Aldis Wright, Esq., M.A.

A Collection of Sagas and other Historical Documents relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir George Webbe Dasent, D.C.L., Oxon., and M. Gudbrand Vigfusson, M.A.

Thómas Saga Erkibyskups. A Life of Archbishop Thomas Becket, in Icelandic. Vol. II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. Eiríkr Magnússon, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge.

Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. Vol. IV., 1431–1443. *Edited by* William Hardy, Esq., F.S.A.

Lestorie des Engles solum Geffrei Gaimar. *Edited by* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

Registrum Malmesburiense. The Register of Malmesbury Abbey; preserved in the Public Record Office. Vol. II. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield.

The Historians of the Church of York, and its Archbishops. Vol. II. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.

Polychronicon Ranulphi Higden, with Trevisa's Translation. Vol. VIII, *Edited by* the Rev. Joseph Rawson Lumby, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge.

Henrici de Bracton de Legibus et Consuetudinibus Angliæ. Libri Quinque in Varios Tractatus Distincti. Ad Diversorum et Vetustissimorum Codicum Collationem Typis Vulgati. Vol. IV. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L.

Year Books, 11—16 Edward III. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

In Progress.

Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. IV.; 1327, &c. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

Registrum Epistolarum fratris Johannis Peckham, Archiepiscopi Cantuariensis. *Edited, from MS. in All Souls' College, Oxford, by* Charles Trice Martin, Esq., B.A.

Materials for the History of Thomas Becket, Archbishop of Canterbury. Vol. V. *Edited by* the Rev. James Craigie Robertson, M.A., Canon of Canterbury.

Matthæi Parisiensis, Monachi Sancti Albani, Chronica Majora. Vol. VI. *Edited by* Henry Richards Luard, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.

PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.

[In boards or cloth.]

Rotulorum Originalium in Curiâ Scaccarii Abbreviatio. Henry III. —Edward III. *Edited by* Henry Playford, Esq. 2 Vols. folio (1805—1810). 25*s.*, or 12*s.* 6*d.* each.

Calendarium Inquisitionum post Mortem sive Escaetarum. Henry III. —Richard III. *Edited by* John Caley and John Bayley, Esqrs. Vols. 3 and 4, folio (1821—1828): Vol. 3, 21*s.*; Vol. 4, 24*s.*

Librorum Manuscriptorum Bibliothecæ Harleianæ Catalogus. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. Hartwell Horne. Folio (1812), 18*s.*

Abbreviatio Placitorum. Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. George Rose and W. Illingworth, Esq. 1 Vol. folio (1811), 18*s.*

Libri Censualis vocati Domesday-Book, Indices. *Edited by* Sir Henry Ellis. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 3). 21*s.*

Libri Censualis vocati Domesday-Book, Additamenta ex Codic. Antiquiss. *Edited by* Sir Henry Ellis. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 4). 21*s.*

Statutes of the Realm. *Edited by* Sir T. E. Tomlins, John Raithby, John Caley, and Wm. Elliott, Esqrs. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 Vols. of Indices, large folio (1819—1828). 31*s.* 6*d.* each; except the Indices, 30*s.* each.

Valor Ecclesiasticus, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* John Caley, Esq., and the Rev. Joseph Hunter. Vols. 3 to 6, folio (1817-1834). 25*s.* each.

*** The Introduction, separately, 8vo. 2*s.* 6*d.*

Rotuli Scotiæ in Turri Londinensi et in Domo Capitulari Westmonasteriensi Asservati. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* David Macpherson, John Caley, and W. Illingworth, Esqrs., and the Rev. T. Hartwell Horne. Vol. 2, folio (1819). 21*s.*

Fœdera, Conventiones, Litteræ, &c.; or, Rymer's Fœdera, New Edition, folio. Vol. 3, Part 2, 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* John Caley and Fred. Holbrooke, Esqrs. Vol. 3, Part 2, 21*s.*; Vol. 4, 6*s.*

Ducatus Lancastriæ Calendarium Inquisitionum post Mortem, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings, to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by* R. J. Harper, John Caley, and Wm. Minchin, Esqrs. Folio. Part 3 (or Vol. 2), 31*s.* 6*d.*; Part 4 (or Vol. 3), 21*s.*

Calendars of the Proceedings in Chancery, Elizabeth; with Examples of earlier Proceedings from Richard II. *Edited by* John Bayley, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, 21*s.* each.

Parliamentary Writs and Writs of Military Summons, with Records and Muniments relating to Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm. *Edited by* Sir Francis Palgrave. (1830—1834.) Folio. Vol. 2, Division 1, Edward II., 21*s.*; Vol. 2, Division 2, 21*s.*; Vol. 2, Division 3, 42*s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204—1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 81*s.*; or separately, Vol. 1, 63*s.*; Vol. 2, 18*s.*

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir NICHOLAS HARRIS NICOLAS. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837). 98*s.*; or separately, 14*s.* each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* T. DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1835). 31*s.* 6*d.*

*** The Introduction, separately, 8vo. 9*s.*

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 Vols. royal 8vo. (1835). 28*s.*

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1200—1205; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 12*s.* 6*d.*

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 18*s.*

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836), 32*s.*; or separately, Vol. 1, 14*s.*; Vol. 2, 18*s.*

FINES, SIVE PEDES FINIUM; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIÂ DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 Vols. royal 8vo. (1835—1844), 11*s.*; or separately, Vol. 1, 8*s.* 6*d.*; Vol. 2, 2*s.* 6*d.*

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 Vols. royal 8vo. (1836). 42*s.*

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 Vol. royal 8vo. (1837). 18*s.*

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1837). 30*s.*

REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1831—1837. 1 Vol. folio (1837). 8*s.*

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 Vol. folio (1838). 31*s.* 6*d.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with a Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws. Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 Vol. folio (1840), 40*s.* Or, 2 Vols. royal 8vo., 30*s.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by subsequent Regulations prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which continued in force. With Translation.

Also, Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. Glossary, &c. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 Vol. folio (1841), 44*s*. Or, 2 Vols. royal 8vo., 36*s*.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE, 2, 3, 4 HEN. II., 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 4*s*. 6*d*.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE, 1 RIC. I., 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, from the Records of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 Vol. fcp. folio (1844). 45*s*. 6*d*.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. 8vo. (1846). 2*s*. 6*d*.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). 10*s*. 6*d*.

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. Folio (1814—1875). *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. Vol. 1, 42*s*. Vols. 5 and 6 (in three Parts), 21*s*. each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, 10*s*. 6*d*. each; Vol. 12 (Index), 63*s*. Or, complete, 12 Volumes in 13, 12*l*. 12*s*.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS (ACTA DOMINORUM AUDITORUM). 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). 10*s*. 6*d*.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES (ACTA DOMINORUM CONCILII). 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). 10*s*. 6*d*.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1835), 35*s*. Or, royal 8vo., 25*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1836), 30*s*. Or, royal 8vo., 21*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, Henry III.—Henry VI.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1837), 40*s*. Or, royal 8vo., 30*s*.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. *By* F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo. (1853). 12*s*.

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND. Henry VIII. —Anne (1509—1714). Designed as a Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. *By* F. S. THOMAS, Esq. 3 Vols. 8vo. (1856). 40*s*.

STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH: with Indices of Persons and Places. 11 Vols., 4to. (1830—1852), 5*l*. 15*s*. 6*d*.; or separately, 10*s*. 6*d*. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.
Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., Director. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861–1863) boards. *Price* 8*s.* to 1*l.* 3*s.* each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 20*l.* (*The edition in two volumes is out of print.*)

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each according to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish-ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late king; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk, and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director of the Ordnance Survey, Southampton. The fac-simile was completed in 1863.

* For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 688 manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

FAC-SIMILES of NATIONAL MANUSCRIPTS, from WILLIAM THE CONQUEROR to QUEEN ANNE, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photozincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., Director of the Ordnance Survey. *Price*, each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16*s*.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865. (*Out of print.*)
Part II. (Henry VIII. and Edward VI.). 1866.
Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.
Part IV. (James I. to Anne). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII. and Edward VI., consists principally of holograph letters and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains similar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1580-3.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, with translations by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of H.M. Records. Part I. *Price 2l.* 10*s*.

The Anglo-Saxon MSS. represented in this volume form the earlier portion of the collection of archives belonging to the Dean and Chapter of Canterbury, and consist of a series of 25 charters, deeds, and wills, commencing with a record of proceedings at the first Synodal Council of Clovesto in 742, and terminating with the first part of a tripartite cheirograph, whereby Thurstan conveyed to the Church of Canterbury land at Wimbish, in Essex, in 1049, the sixth year of the reign of Edward the Confessor.

Public Record Office,
June 1880.

SCOTLAND.

CATALOGUE OF SCOTCH RECORD PUBLICATIONS

PUBLISHED UNDER THE DIRECTION OF

THE LORD CLERK REGISTER OF SCOTLAND.

On Sale by—

MESSRS. LONGMANS & Co., AND MESSRS. TRÜBNER & Co., LONDON;
MESSRS. JAMES PARKER & Co., OXFORD AND LONDON;
MESSRS. MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE AND LONDON;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND MESSRS. A. THOM & Co., DUBLIN.

CHRONICLES OF THE PICTS AND SCOTS, AND OTHER EARLY MEMORIALS OF SCOTTISH HISTORY. Royal 8vo., half bound (1867). *Edited by* WILLIAM F. SKENE, LL.D. *Price* 10*s.*

LEDGER OF ANDREW HALYBURTON, CONSERVATOR OF THE PRIVILEGES OF THE SCOTCH NATION IN THE NETHERLANDS (1492–1503); TOGETHER WITH THE BOOKS OF CUSTOMS AND VALUATION OF MERCHANDISES IN SCOTLAND. *Edited by* COSMO INNES. Royal 8vo., half bound (1867). *Price* 10*s.*

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF THE HISTORY OF SCOTLAND FROM THE DEATH OF KING ALEXANDER THE THIRD TO THE ACCESSION OF ROBERT BRUCE, from original and authentic copies in London, Paris, Brussels, Lille, and Ghent. In 2 Vols. royal 8vo., half bound (1870). *Edited by* Rev. JOSEPH STEVENSON. *Price* 10*s. each.*

ACCOUNTS OF THE LORD HIGH TREASURER OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1473–1498. *Edited by* THOMAS DICKSON. 1877. *Price* 10*s.*

REGISTER OF THE PRIVY COUNCIL OF SCOTLAND. *Edited and arranged by* J. H. BURTON, LL.D. Vol. 1, 1545–1569. Vol. 2, 1569–1578. Vol. 3, A.D. 1578–1585. *Edited by* DAVID MASSON, LL.D. 1877–1880. *Price* 15*s. each.* Vol. 3 in the press.

ROTULI SCACCARII REGUM SCOTORUM. THE EXCHEQUER ROLLS OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1264–1359. Vol. 2, A.D. 1359–1379. *Edited by* JOHN STUART, LL.D., and GEORGE BURNETT, Lyon King of Arms. 1878–1880. Vol. 3, A.D. 1379–1406. *Edited by* GEORGE BURNETT. *Price* 10*s. each.* Vol. 4 in the press.

FAC-SIMILES OF THE NATIONAL MSS. OF SCOTLAND. (*Out of print.*) Parts I., II., and III. *Price* 21*s. each.*

Stationery Office,
April 1880.

IRELAND.

CATALOGUE OF IRISH RECORD PUBLICATIONS.

On Sale by—

MESSRS. LONGMANS & Co., AND MESSRS. TRÜBNER & Co., LONDON;
MESSRS. JAMES PARKER & Co., OXFORD AND LONDON;
MESSRS. MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE AND LONDON;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND MESSRS. A. THOM & Co., DUBLIN.

CALENDAR OF THE PATENT AND CLOSE ROLLS OF CHANCERY IN IRELAND. HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH. *Edited by* JAMES MORRIN. Royal 8vo. (1861-3). Vols. 1, 2, and 3. *Price* 11*s.* each.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF IRELAND.
Senchus Mor. (1865-1880.) Vols. 1, 2, 3, and 4. *Price* 10*s.* each.

FAC-SIMILES of NATIONAL MANUSCRIPTS of IRELAND. *Edited by* JOHN T. GILBERT, F.S.A., M.R.I.A. Parts I., II., III., IV. (in the press), *Price* 42*s.* each.

This work is intended to form a comprehensive Palæographic Series for Ireland. It will furnish characteristic specimens of the documents which have come down from each of the classes which, in past ages, formed principal elements in the population of Ireland, or exercised an influence in her affairs. With these reproductions will be combined fac-similes of writings connected with eminent personages or transactions of importance in the annals of the country to the end of the reign of Queen Anne.

The specimens are reproduced as nearly as possible in accordance with the originals, in dimensions, colouring, and general appearance. Characteristic examples of styles of writing and caligraphic ornamentation are, so far as practicable, associated with subjects of historic and linguistic interest. Descriptions of the various manuscripts are given by the Editor in the Introduction. The contents of the specimens are fully elucidated and printed in the original languages, opposite to the Fac-similes—line for line—without contractions—thus facilitating reference and aiding effectively those interested in palæographic studies.

Part I. contains upwards of seventy coloured specimens, commencing with the earliest Irish MSS. extant.

Part II. extends from the Twelfth Century to A.D. 1299, and contains ninety specimens in colours.

Part III., from A.D. 1300 to end of reign of Henry VIII., contains upwards of one hundred specimens.

In Part IV.—now in the Press—the Work will be carried down to the eighteenth century.

(*This work is sold also by Letts, Son, & Co.* (*Limited*), 33, *King William Street; E. Stanford, Charing Cross; J. Wyld, Charing Cross; B. Quaritch*, 15, *Piccadilly; W. & A. K. Johnston, Edinburgh; and Hodges, Foster & Co., Dublin.*)

ACCOUNT OF FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND. Parts I. and II. together. *Price* 2*s.* 6*d.* Part II. *Price* 1*s.* 6*d.* Part III. *Price* 1*s.*

Stationery Office,
April 1880.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[7809.—750.—7/80.]